John
DOS PASSOS

U.S.A./BÜYÜK PARA

Çeviren: Oya Dalgıç

ADAM

John Dos Passos

U.S.A. III
Büyük Para

"U.S.A. III. Big Money"
ADAM YAYINLARI
©
Anadolu Yayıncılık A.Ş.
Birinci Basım: Ekim 1991

Kapak Düzeni: Erkal Yavi

91.34.Y.0016.410

ISBN 975-418-114-4

YAZIŞMA ADRESİ: ADAM YAYINLARI, BÜYÜKDERE CADDESİ, ÜÇYOL MEVKİİ, NO: 57 MASLAK-İSTANBUL
TEL: 176 23 30 (8 hat) TELG: ADAMYAY TELEKS: 26534 radc tr

John Dos Passos

●

U.S.A. III
Büyük Para

Roman

İngilizce'den Çeviren: Oya Dalgıç

ADAM

CHARLEY ANDERSON

Charley Anderson, kafasının içinde pırıl pırıl, göz kamaştıran kızıl bir vızıltıyla yatağında uzanıyordu. *Oh, Titine,* Allah belâsını versin şu dün geceki ezginin. Dümdüz uzanıyor, gözleri yanıyordu; ağzının içinde dili ağırdı, sıcaktı, ekşiydi. Battaniyenin altından ayaklarını çıkardı, yatağın kıyısından sarkıttı, parmaklarının üzerinde pembe yumrular bulunan, büyük, beyaz ayaklardı; bırakıverdi onları kırmızı halının üzerine, her yanı titreyerek lumbaz deliğine sürüklendi. Kafasını dışarı uzattı.

Limana girmiş olmalarına karşın sisten, geminin boyaları yüzülmüş gövdesini yalayan yeşil, gri dalgalardan başka bir şey görünmüyordu. Demirlemişlerdi. Sisin içinde gizlenmiş bir martı başının üzerinde çığlık attı. Titreyerek başını içeri çekti.

Musluğa gidip yüzüne, boynuna soğuk su çarptı. Soğuk suyun değdiği yerlerde teni pembeleşiyordu.

Üşümeye, midesi bulanmaya başladı, yatağına dönüp hâlâ sıcaklığını koruyan çarşafları çenesine dek çekti. Yurdu. Allah kahretsin şu dün akşamki ezgiyi.

Ayağa fırladı. Şimdi, başıyla midesi uyum içinde zonkluyordu. Yatağın altından tası çekip üzerine eğildi. Öğürdü; azıcık yeşil safra çıkardı. Hayır, kusmak istemiyorum. Çamaşırlarını, fitilli üniformasının pantolonunu giydi, tıraş olmak üzere yüzünü sabunladı. Tıraş olmak içini hüzünle doldurdu. Bana gerekli olan şey... Kamarotu çağırmak için zili çaldı. "Bonjur, mösyö." "Şey Billy, bana bir konyak getirsene."

Özenle gömleğini ilikledi, ceketini giydi; aynaya bakınca gözlerinin kızarmış olduğunu, güneş yanığının altında yüzünün yeşilliğini gördü. Ansızın yine midesi bulanmaya başladı; ekşi bir öğürtü, midesinden boğazına yükseliyordu. Allah kahretsin, şu Fransız tekneleri leş gibi kokuyor. Kapı vuruldu, kamarotun kurbağa gülümsemesi, "Voilà mösyö," bardaktan dökülmüş, amber rengi sıvının yayıldığı beyaz tabak. "Ne zaman yanaşacağız?" Kamarot omuzlarını silkti, "La brume," diye söylendi.

Güverteye açılan muşamba kokulu koridorda yürürken hâlâ gözlerinin önünde yeşil noktacıklar oynaşıyordu. Güvertede, nemli sis, vıcık vıcık yapıştı yüzüne. Ellerini ceplerine sokup sise eğildi. Kimseler yoktu güvertede; birkaç sandık, katlanıp yığılmış güverte koltukları. Rüzgârın estiği yönde her şey ıslaktı. Sigara salonunun pirinç çerçeveli camlarından su damlacıkları süzülüyordu. Ne yana baksa sisten başka hiçbir şey yoktu.

Bir kez daha göz attığında Joe Askew'u gördü. Joe, capcanlı, taptazeydi. İnce burnunun altındaki küçük bıyığı düzgün ayrılmıştı ortadan. Gözleri pırıl pırıldı.

"Ne rezalet bir şey değil mi Charley? Yani şu sis."

"Berbat."

"Başın mı ağrıyor?"

"Sense gıcır gıcırsın Joe."

"Elbette, niçin olmayacakmışım ki? İçim içime sığmıyor, sabah altıya dek gözüme uyku girmedi. Allah kahretsin şu sisi, bütün günü burada geçirebiliriz."

"Bu sis pek de kalkacağa benzemiyor."

Güvertede birkaç tur attılar.

"Farkında mısın, gemi nasıl da leş gibi kokuyor, Joe?"

"Demirlediği için, hem sanırım, sis de koku alma duyunu uyarıyor. Bir kahvaltıya ne dersin?"

Charley, bir an sesini çıkarmadı, sonra derin bir soluk alarak, "Pekâlâ, bir deneyelim bakalım," dedi.

Yemek salonu, soğan, pirinç cilası kokuyordu. Johnson'lar masaya yerleşmişlerdi bile. Bayan Johnson, solgun, durgun görünüyordu. Daha önce Charley'in görmediği küçük gri bir şapka giymişti, karaya inmeye hazırdı. Paul, "Merhaba," derken Charley'e yüzünü buruşturarak gülümsedi. Portakal suyu bardağını kaldırırken Paul'ün ellerinin titrediğini ayırt etti Charley.

Dudakları beyazdı.

"Ollie Taylor'u gören var mı?" diye sordu Charley.

"Bahse girerim, Binbaşı kendini çok kötü hissediyordur," diye kıkırdadı Paul.

"Ya sen nasılsın Charley?" diye tatlı, uyumlu bir sesle sordu Bayan Johnson.

"Şey, ben mi... keyfim yerinde."

"Yalancı," dedi Joe Askew.

"Ah, düşünemiyorum bile," diyordu Bayan Johnson, "gecenin o saatine dek nasıl oturduğunuzu."

"Azıcık şarkı söyledik," dedi Joe Askew.

"Benim tanıdığım biri," dedi Bayan Johnson, "giysileriyle yatağa girdi." Gözleri Charley'inkilere dikildi.

Paul, konuyu değiştiriyordu: "Yaa işte, yine Tanrı'nın ülkesine döndük."

"Ah, düşünemiyorum bile," diye bağırdı Bayan Johnson, "Amerika'nın nasıl bir yer olacağını."

Charley, kahvaltısını atıştırıyor, tadı sintine suyu gibi olan kahvesini içiyordu.

"Benim dört gözle beklediğim şey," diyordu Joe Askew, "gerçek bir Amerikan kahvaltısı."

"Greyfrut," dedi Bayan Johnson.

"Mısır gevreğiyle, krema," dedi Joe.

"Sıcak mısır ekmeği," dedi Bayan Johnson.

"Taze yumurtayla, gerçek Virginia sucuğu," dedi Joe.

"Buğday unundan yapılmış kekle, köy sosisi," dedi Bayan Johnson.

"Etli, sebzeli börek," dedi Joe.

"Gerçek kremayla, iyi bir kahve," dedi Bayan Johnson gülerek.

Masadan ayrılırken midesi bulanmış gibi bir gülümsemeyle, "Sen kazandın," dedi Paul.

Charley kahvesinden son bir yudum daha aldı. Sonra göçmen bürosu yetkililerinin gelip gelmediğine bakmak için güverteye çıkacağını söyledi. "Bu Charley'e de ne oluyor?" Güverteye açılan koridorda koşarken Joe'yla Bayan Johnson'un güldüklerini duyuyordu.

Güverteye çıkınca kusmamaya karar verdi. Sis azıcık açılmış-

tı. *Niyagara*'nın arkasında demirlemiş öteki gemilerin gölgelerini, onların da ötesinde kara olması gereken yuvarlak bir gölgeyi görüyordu. Başının üzerinde martılar dönüyor, çığlıklar atıyordu. Denizin ötelerinde bir yerlerde, bir canavar düdüğü düzgün aralıklarla ötüyordu. Charley başa doğru yürüdü, nemli sisin içine eğildi.

Joe Askew, puro içerek arkasından gelip kolunu tuttu: "Yürürsen daha iyi Charley," dedi. "Ne rezalet iş değil mi? Son karışıklıklar sırasında şu bizim emektar küçük New York torpillenmiş sanki... Tek bir şey bile göremiyorum, ya sen?"

"Az önce karayı gördüm gibi geldi, ama şimdi yok artık."

"Atlantic Highlands olmalı; Hook açıklarına demirledik... Allah kahretsin, karaya çıkmak istiyorum."

"Karın sesi karşılamaya gelecek, değil mi Joe?"

"Gelmesi gerekiyor... New York'ta tanıdığın var mı Charley?"

Charley başını salladı. "Eve ulaşmak için daha dünya kadar yol gideceğim... Oraya vardığımda da ne yapacağımı bilemiyorum."

"Allah kahretsin, bütün günü burada geçirebiliriz," dedi Joe Askew.

"Joe," dedi Charley, "ne dersin bir içki içelim mi... son bir içki."

"Kahrolasıca barı kapadılar."

Eşyalarını bir gece öncesinden toplamışlardı. Yapacak hiçbir şey yoktu. Bütün sabahı sigara salonunda kâğıt oynayarak geçirdiler. Hiçbiri kafasını oyuna veremiyordu. Paul, boyuna kâğıtlarını düşürüyordu. Son elin kimde olduğunu hiçbiri bilmiyordu. Charley gözlerini, Bayan Johnson'unkilerden, giysisinin gri kürklü yakasına gömülen boynunun kıvrımından ayırmaya çalışıyordu.

"Düşünemiyorum bile," diyordu yine, "siz erkekler ne bulursunuz o saate dek konuşacak... Ben yatağa giderken yeryüzündeki gelmiş geçmiş her şeyi konuştuğumuzu sanıyordum."

"Ah, konuşacak yığınla şey bulduk biz, ama daha çok söylediklerimiz şarkı biçimine büründü," dedi Joe Askew.

"Biliyorum, ne zaman yatmaya gitsem bir şeyler kaçırırım."

Charley, yanında oturan Paul'ün ona hüzünlü, seven gözlerle baktığını ayırt etti. Bayan Johnson, o alaylı gülümsemesiyle, "Ama," diyordu, "sabaha kadar oturmak çok can sıkıcı bir şey."

Paul, kıpkırmızı kesildi, ağladı, ağlayacak gibiydi; Charley, Paul'ün de kendisiyle aynı şeyi, düşünüp düşünmediğini merak etti.

"Haydi bakalım, kâğıtları yapma sırası kimde?" dedi Joe canlılıkla.

Öğleye doğru Binbaşı Taylor sigara salonuna geldi. "Günaydın... biliyorum kimse benden daha kötü değil. Kumandan yarın sabahtan önce karaya çıkamama olasılığının bulunduğunu söylüyor."

Oyunu yarıda keserek kâğıtları bıraktılar.

"Ne iyi," dedi Joe Askew.

"Benim için hepsi bir," dedi Ollie Taylor. "Hurdaya çıktım. Müthiş içkiler içen, müthiş ata binen Taylor'un sonu hurdaya çıkmak. Savaşa dayanabildik, ama barış canımıza okudu."

Sigara salonunun pencerelerinden süzülen solgun sis aydınlığında Ollie Taylor'un sarkık kül rengi yüzüne baktı, saçlarındaki, bıyıklarındaki akları gördü. Vay canına, diye düşündü, şu içkiyi bırakacağım.

Apar topar öğle yemeğini yiyip uyumak için kamaralarına dağıldılar.

Kamarasının önündeki koridorda Charley, Bayan Johnson'la karşılaştı. "Şey ilk on gün en zoru olacak Bayan Johnson."

"Niye bana Eveline demiyorsun; herkes diyor."

Charley kızardı. "Ne yararı var ki? Birbirimizi artık hiç görmeyeceğiz."

"Niye görmeyelim?"

Charley, onun uzun, badem biçimi gözlerine baktı; badem, baştan sona kararana dek göz bebekleri genişledi.

"Tanrım, yeniden karşılaşabilmeyi çok isterdim," diye kekeledi. "Sakın sanmayın ki..."

Eveline, ipeksi bir yumuşaklıkla önünden geçivermiş, koridorun sonunda gözden yitmişti bile. Charley, kamarasına girip kapıyı çarptı. Çantaları toplanmıştı. Kamarot çarşafları kaldırmıştı. Charley, şiltenin çizgili, küf kokulu kılıfı üzerine yüz üstü attı kendini. "Allah kahretsin bu kadını," dedi yüksek sesle.

Vincin takırtısıyla uyandı, sonra da makine odası zillerinin çıngırdamasını duydu. Lumbaz deliğinden bakınca sarı, beyaz gümrük muhafaza botunu, onun da ötesinde ahşap evlere dökülen belirsiz, pembe güneş ışığım gördü. Sis kalkıyordu; Narrows'daydılar.

Su çarparak acılı uykuyu gözlerinden attığında koşarak güverteye çıktı, *Niyagara,* arada bir ışık çakımlarıyla parıldayan koyu yeşil gri sularını yararak ağır ağır ilerliyordu. Başlarının üzerinde kızıl sis, perde gibi sarkıyordu. Küçük bir vapur önlerinden geçti. Sağ yanlarında dört-beş direkli gemiler demirlemişti, onların ötesinde bir kabasorto, Gemicilik Kurulu'nun bir yığın bodur gemisi vardı; kimileri hâlâ çizgi çizgi, benek benek alalanmıştı. Sonra da çok çok uzaklarda, yüksek New York yapılarının bulanıklığı içinde aşağı yukarı oynaşan parıltı.

Joe Askew üzerinde yağmurluğuyla, omuzuna asılı Alman dürbünüyle yanına geldi. Joe'nun mavi gözleri parıldıyordu. "Özgürlük Anıtı'nı görebildin mi Charley?"

"Yok... ama işte şurada. Benim anımsadığım kadarıyla eskiden daha büyüktü."

"İşte patlamanın olduğu Black Tom."

"Her yer çok durgun görünüyor, Joe."

"Bugün pazar, onun içindir."

"Evet, pazar olacak."

Şimdi Battery'nin karşısındaydılar. Brooklyn'e uzanan köprülerin ayakları arasındaki büyük açıklıklar, solgun gökdelenlerin arkasındaki dumanlı gölgeler içinde gözden yitiyordu.

"İşte Charley, bütün o büyük paraların saklandığı yer burası. Birazını onların elinden almalıyız," dedi Joe Askew, bıyığına vurarak.

"Keşke bu işe nasıl başlayacağımı bilseydim Joe."

Gemilerin yolcu boşalttığı, uzun diziler oluşturmuş, üzerleri kapalı yerlerin önünden geçiyorlardı. Joe elini uzattı. "Bak Charley, bana yaz, olmaz mı? Büyük bir savaşı birlikte yaşadık."

"Elbette yazarım Joe."

İki römorkör, gel-gitle hızla çekilen denize karşı *Niyagara*'yı kıyıya yanaştırmaya çalışıyorlardı. Amerikan, Fransız bayrakları liman yapılarının üzerinde dalgalanıyor, karanlık kapı ağızlarına birikmiş insanlar el sallıyordu.

"İşte karım," dedi Joe Askew ansızın. Charley'in elini sıktı. "Hoşçakal dostum. Evimize döndük."

Daha neye uğradığını anlamadan Charley iskele tahtasının üzerinde yürüyordu. Askerlerin dağıtımıyla görevli subay kâğıtlarına bakmadı bile; gümrük memuru, "Şey sanırım yurduna döndüğüne seviniyorsundur, Teğmen," dedi el çantasına etiket yapıştırırken. Bir Y.M.C.A. görevlisinin, iki gazetecinin, belediye kurulundan bir adamın önünden geçti; tek tük göze çarpan insanlar, oraya buraya saçılmış sandıklar, liman yapısının büyük, sarı alacakaranlığında yapayalnız, yitik görünüyordu. Binbaşı Taylor'la, Johnson'lar sanki yabancıymışlar gibi tokalaştılar.

Sonra da küçük, haki renkli sandığının peşinden bir arabaya doğru gidiyordu. Johnson'lar araba tutmuşlardı bile, yitmiş çantalarından birini bekliyorlardı. Charley yanlarına yanaştı. Söyleyecek hiçbir şey gelmiyordu aklına. New York'ta kalırsa mutlaka onları görmeye gelmesini söyledi Paul, ama arabanın kapısında dikilip durmayı da bırakmadı, Charley'in Eveline'le konuşması çok zordu bu yüzden. Hamal yitik bavulu getirdiğinde çene kaslarının gevşediğini gördü Charley. "Bizi mutlaka ara," diyerek arabaya sıçrayıp kapıyı çarptı Paul.

Onun uzun badem gözlerinden, alaylı gülümsemesinden yakaladığı son görüntüyü içinde taşıyarak arabasına döndü Charley. "McAlpin'de subaylara hâlâ özel tarife uygulayıp uygulamadıklarını biliyor musun?" diye sordu sürücüye.

"Elbette, eğer subaysan sana çok iyi davranırlar... Gönüllü ersen kıçına tekmeyi yersin," diye ters ters yanıtladı sürücü, vitese asıldı.

Araba, taş döşeli geniş, boş bir sokağa kıvrıldı. Paris arabalarından daha kolay yol alıyordu. Büyük mağazalar, yapılar kapalıydı.

"Vay canına, her yer nasıl da sessiz," dedi Charley, camdan sürücüyle konuşmak için eğilerek.

"Cehennem gibi sessiz... İş aramaya başlayıncaya dek bekle bakalım," dedi sürücü.

"Aman Tanrım, her şeyin böyle sessiz olduğunu hiç anımsamıyorum."

"Niye sessiz olmasın?... Bugün pazar değil mi?"

"Ah, elbette, pazar olduğunu unutmuşum."

"Elbet pazar."
"Şimdi anımsıyorum, bugün pazar."

Yankii Doodle şu melodii

ALBAY HOUSE AVRUPA'DAN DÖNÜYOR
AÇIKÇA GÖRÜNDÜĞÜ GİBİ ÇOK HASTA
BİR ADAM

Yankii Doodle şu melodii

UZAYI ELE GEÇİRMEK, UZAKLARI GÖRMEK İÇİN

gazete sahiplerinin, tedirginlik içindeki kafaları yatıştırmak, bütün haberleri vermek, ama beklenen yıkımları daha az vurgulamak amacıyla eylem birliği yapmaları zamanı gelmedi mi

ÇARPIŞMA YAYGINLAŞIRKEN AÇMAZLAR
OLDUĞU GİBİ DURUYOR

bu ülke halkının atalarından miras kaldığını defalarca yineledikleri demokratik haklarını, Çelik Tekeli Hükümeti'nin çiğnemesine göz yumuyorlar

GEMİ SAHİPLERİ KORUNMALARINI İSTEDİ

Yankii Doodle şu melodii
Yankii Doodle şu melodii
Fırlatıyor beni ayağa, getiriyor keyfimi

Onato gemisinin sağ kalan tayfaları, Philadelphia'ya ayak basar basmaz zındana atıldı

BİRAZ DAHA GÜÇLENEN BAŞKAN
HASTA ODASINDA ÇALIŞIYOR

Ben geliyorum A.B.D.
Diyorum ki

BASINI SUSTURABİLİRLER

Yok başka bir yer... böylesine yüce

Avrupa'dan dönen Charles M. Schwab, Beyaz Saray'da öğle yemeğine konuk oldu. Bu ülkenin varsıl olduğunu, ama gerektiğince varsıl olmadığını, çünkü her şeyi altüst eden bir yığın denetimin ayaklarına dolandığını bildirdi

... benim ülkem gibi
Taa California'dan taa Manhattan Adası'na

Charley Anderson

Fare suratlı komi çocuk, bavulları bıraktı, muslukları açıp kapayarak denedi, camı araladı, anahtarı kapının iç yanına taktı, sonra hazırola benzer bir durumda dikilerek, "Başka bir şey, Teğmen?" dedi.

İşte yaşam bu, diye düşündü Charley, cebinden çeyrek dolar çıkardı.

"Teşekkür ederim, efendim. Teğmenim." Komi çocuk ayaklarını sürüdü, boğazını temizledi. "Şu yabancı ülkeler korkunç olmalı, Teğmenim."

Charley güldü. "Yoo, iyiydi."

"Keşke ben de gidebilseydim, Teğmenim." Çocuk birkaç fare dişini göstererek sırıttı. "Kahraman olmak çok müthiş bir şey olmalı," dedi, kapıya doğru çekildi, çıktı.

Ceketinin düğmelerini çözerken Charley camın önünde

durup dışarı baktı. Çok yükseklerdeydi. Pis, kare biçimli yapılardan oluşmuş sokağın ardında yeni Penn İstasyonu'nun sütunlarını, çatılarını, onun ötesinde tren alanlarının karşısında, Hudson' un öteki kıyısındaki tepelerin ardında batan solgun güneşi görebiliyordu. Bomboş, pazar akşamı sokaklarında büyük bir takırtıyla elektrikli tren geçip gitti. Pencerenin altından içeri süzülen havada pis bir kömür kokusu vardı. Charley camı indirip elini yüzünü yıkamaya gitti. Belli belirsiz klor kokan otel havlusu yumuşaktı, kalındı. Aynanın önünde durup saçlarını taradı. Şimdi ne yapacaktı?

Elinde tuttuğu sigarayla oynayarak, camın dışındaki gökyüzünün kararmasını izleyerek odada bir aşağı bir yukarı dolaşırken ansızın çalan telefonun sesiyle ürktü.

Ollie Taylor'un sarhoş, kibar sesiydi. "Belki de içki içebileceğin bir yer bilmiyorsundur diye düşündüm. Bizim kulübe gelmek ister misin?"

"Vay canına, çok iyisin Ollie. Şu kahrolası kentte adam ne yapar diye düşünüp duruyordum ben de."

"Biliyorsun, burası korkunç," diye konuşmasını sürdürdü Ollie'nin sesi. "Şu içki yasağı falan, en keskin düş gücünün bile erişemeyeceği denli kötü boyutlar kazanmış. Arabayla gelip seni alırım."

"Oldu Ollie. Seni girişte beklerim."

Charley ceketini giydi, Sam Browne kemerini çıkarmayı unutmadı, fırça gibi sarı saçlarını düzeltti, girişe indi. Döner kapıların karşısındaki derin bir koltuğa gömüldü.

Giriş kalabalıktı. Arkalarda bir yerlerden gelen müzik sesi vardı. Dans ezgilerini dinleyerek, ipek çoraplara, yüksek topuklara, kürk paltolara, sokaktan içeri girerlerken rüzgârın azıcık kızarttığı kızların yüzlerine bakarak oturdu. Her şeyde pahalılık şıngırtısı, hışırtısı vardı. Vay canına, müthişti. Önünden geçerlerken kızlar, artlarında güzel parfüm kokuları, kürklerin sıcak kokularını bırakıyorlardı. Parasını saymaya koyuldu. Aylıklarından biriktirdiği üç yüz doları vardı, gemide oynadığı pokerden kazandığı dört tane sarı sırtlı yirmiliği iç cebindeki cüzdanında duruyordu, birkaç tane de onluğu, şimdi bir bakalım bozukluklar ne kadar. Tek tek parmaklarını üzerlerinde gezdirirken bozukluklar cebinde şıngırdıyordu.

Büyük deve tüyü paltonun üzerinden Ollie Taylor'un kırmızı yüzü Charley'e eğiliyordu. "Evet, sevgili oğlum, New York tam bir yıkıntı... Knickerbroker barda, bardaklara maden suyu, dondurma dolduruyorlar..." Birlikte arabaya bindiklerinde Charley'in yüzüne, yüksek alkollü çavdar viskisi kokan soluğunu üfledi. "Charley, seni yemeğe götüreceğime söz verdim... Nat Benton'lara gidiyoruz. Sakıncası yok değil mi,... iyi biridir. Zafer kazanmış, gerçekten uçmuş bir havacı görmeyi istedi hanımlar."

"Davetsiz konuk durumuna düşmeyeceğimden emin misin Ollie?"

"Sevgili oğlum, artık bu konuyu açma."

Kulüpte herkes Ollie Taylor'u tanıyor gibiydi. Charley'le ikisi, uzun süre, ak saçlı, yaşlı, yüzlerine içkievlerinin rengi sinmiş beylerin arasında, kara lambriden barda durarak içki içtiler. Herkes Binbaşı şuydu, Binbaşı buydu, Charley ile konuştuklarında ise 'Teğmen' diyorlardı. Ollie'nin kimsenin evine gidemeyecek denli kafayı çekeceğinden korkup duruyordu Charley.

Sonunda saatin yedi buçuk olduğu anlaşıldı, son bir kez kokteyl içmeyi bir yana bıraktılar, ağızlarına birer karanfil atıp çiğneyerek arabaya bindiler, kentin dış mahallerine yollandılar. "Onlara neler anlatacağımı bilemiyorum," dedi Ollie. "Yaşamımın en güzel iki yılını geçirdiğimi söyleyeceğim, onlar da bana dudak bükecekler, ama başka türlüsünü de yapamam."

Yemeğe gittikleri apartmanda, inanılmayacak çoklukta mermerle, yeşiller giymiş bir kapıcı vardı, asansör çeşit çeşit tahtayla kaplıydı. Kapının açılmasını beklerlerken Ollie Taylor fısıldayarak Nat Benton'un Wall Street'te komisyoncu olduğunu söyledi.

Pembeye çalan renklerde döşenmiş oturma odasında onları yemeğe bekleyenlerin hepsi gece giysileri içindeydi. Ollie'ye gösterdikleri sevgiden, yakınlıktan eski dostları oldukları anlaşılıyordu, Charley'e de çok içtenlikle davrandılar, hemen ortaya kokteyller çıktı, Charley kendini gecenin kahramanı gibi duydu.

Resim denli güzel, Bayan Humphries adında bir de kız vardı. Gözü ona ilişir ilişmez Charley konuşacağı kişinin o olacağına karar verdi. Kızın gözleri, açık yeşil kabarık giysisi, kürek kemikleri arasındaki çukura sürülmüş pudra başını döndürüyordu Charley'in, bu yüzden de ona çok yaklaşmaya çekiniyordu.

Ollie, ikisini birlikte görünce yanlarına gelip kızın kulağını

çekti. "Doris, büyümüş, dayanılmaz güzellikte bir kız olmuşsun." Yüzü pırıl pırıl, kısa bacaklarının üzerinde azıcık sallanarak yanlarında duruyordu. "Hımm.., yalnızca cesurların hakkıdır güzeller... Öyle savaştan dönmemiz gündelik işlerden değil, sen ne dersin Charley oğlum?"

Ollie uzaklaştığında, "Ne tatlı adam, değil mi?" dedi kız. "Ben altı yaşlarındayken, o da üniversite öğrencisiyken birbirimize deli gibi âşıktık."

Hepsi yemeğe oturmaya hazırlandıkları sıra, birkaç kokteyl daha içmiş olan Ollie kollarını iki yana açtı, bir söylev çekti. "Şunlara bakın, hepsi de güzel, akıllı, yaşam dolu Amerikalı kadınlar... Öte tarafta buna benzer hiçbir şey yoktu, değil mi Charley? Yeryüzünün başka hiçbir yerinde bulamayacağınız üç şey var; iyi bir kokteyl, doğru dürüst bir kahvaltı ve Amerikalı bir kız, Tanrı onları korusun."

"Ah, ne tatlı adam," diye fısıldadı Charley'in kulağına kız.

Masanın üzerinde dizi dizi gümüş takımlar, ortada, içinde güller bulunan Çin vazosu, her tabağın yanında yaldızlı şarap bardakları vardı. Bayan Humphries'in yanına düştüğünü görünce Charley'in içine sular serpildi. Kız ona gülümsüyordu.

"Vay canına," diyerek kıza gülümsedi Charley, "nasıl davranmam gerektiğini kestiremiyorum."

"Senin için bir değişiklik olmalı... oralardan sonra. Ama içinden geldiği gibi davran. Benim de yaptığım bu."

"Yoo, hayır, içinden geldiği gibi davrandığında insanın başı hep derde girer."

Kız güldü. "Belki de haklısın... hadi anlat bana nasıldı oraları... Hiçbir zaman, hiç kimse bana her şeyi anlatmıyor." Omuzundaki Croix de Guerre'nin palmiye dallarını gösterdi parmağıyla. "Ah Teğmen Anderson, bana bunları anlatmalısınız."

Balıkla beyaz şarap, etle kırmızı şarap, tatlı olarak da bol bol dövme kremalı bir şey yediler. Charley, gerektiği gibi davranabilmek için çok içmemesini söyleyip duruyordu kendine.

Bayan Humphries'in ilk adı Doris'ti. Bayan Benton ona böyle diyordu. Savaştan önce, Paris'teki bir manastırda bir yıl geçirmişti, Charley'e bildiği yerleri, Madeleine Kilisesi'ni, Rumpelmayer'in yerini, Comèdie Française'in karşısındaki tatlıcıyı

sordu. Yemekten sonra Charley'le kız kahve fincanlarını alarak, büyük pirinç bir kabın içindeki kocaman pembe begonyanın arkasında bulunan cumbaya çekildiler, kız ona New York'u korkunç bulup bulmadığını sordu. Kız, cumbadaki sedirde oturuyor, Charley de önünde duruyordu, onun beyaz omuzunun üzerinden, camdan, aşağılardaki, sokaktaki arabalara bakıyordu. Yağmur yağmaya başlamıştı, arabaların ışıkları, Park Avenue' nun kara kaldırımlarında uzun, dalgalanan, çizgiler oluşturuyordu. Ne olursa olsun yurdunun gözüne güzel görüneceği anlamına gelen bir şeyler geveledi. Çok güzel omuzları olduğunu söylerse doğru bir şey yapmış olup olmayacağını düşünüyordu. Tam sözü buraya getirecekken herkesi kabareye götürmek için çevresine toplayan Ollie Taylor'un sesini duydu. "Biliyorum, bu sizin için çok eziyetli bir iş," diyordu Ollie, "ama çocuklar, benim New York'ta ilk gecemi geçirdiğimi aklınızdan çıkarmayın, benim şaşkınlıklarıma katlanmaya çalışın."

Kapıcı taksileri çağırırken hep birlikte kapının önündeki tentenin altında beklediler. Etekleri kürklü bir gece atkısına bürünmüş Doris Humphries, Charley'e sokulmuştu, omuzu Charley'in koluna değiyordu. Sokak yönünden yüzlerini kırbaçlayan yağmurlu rüzgârda sürdüğü parfümün, giydiği kürkün, saçlarının ılık kokusunu duyuyordu. Yaşlılar arabalara binerken onlar geride kaldılar. Arabaya binmesine yardım ederken bir an için küçücük, serin eli, tuttu. Sürücünün kulağına, "Shanley'e," diye ağır başlı,özenli uşak sesiyle fısıldayan kapıcının avcuna yarım dolar sıkıştırdı.

Yüksek, kare biçimli yapıların arasından, düzenli mırıltıyla kent merkezine doğru yol alıyordu araba. Charley'in azıcık başı dönüyordu. Bir an için bile kızın yüzüne bakacak yürekliliği gösteremiyor, dışarıdaki yüzlere, arabalara, trafik polislerine, yağmurluklu insanlara, dükkân vitrinlerinin önünden geçen şemsiyelere bakıyordu.

"Şimdi söyle bakalım bana, bu palmiyeleri nasıl aldın."

"Şey şu kurbağalar, çocukların neşesi yerine gelsin diye arada bir bunları ortalığa saçarlardı."

"Kaç tane canavar Alman'ı yere indirdin?"

"Şimdi ne diye bu konuyu açıyorsun?"

Arabanın döşemesine ayağını vurdu kız. "Ah, hiç kimse,

hiçbir zaman bana hiçbir şey söylemiyor... Senin cepheye gittiğini bile sanmıyorum, hiçbiriniz gitmediniz."

Charley güldü. Boğazı kurumuştu. "Şey, birkaç kez devirdim."

Ansızın kız ona döndü. Arabanın karanlığında, gözlerinin içinde ışık benekleri vardı. "Ah, anlıyorum... Teğmen Anderson, sanırım siz havacılar, insanların en iyilerisiniz."

"Bayan Humphries, bence siz... şahane bir şeysiniz... umarım şu araba o gideceği deliğe hiç varamaz... her nereye gidiyorsa artık."

Kız bir an omuzunu onunkine yasladı. Charley, kızın elini tutmakta olduğunu gördü. "Neyse, benim adım Doris," dedi kız, incecik bebeksi bir sesle.

"Doris," dedi Charley, "Benimki de Charley."

"Dans etmeyi sever misin Charley?" diye sordu kız, aynı incecik sesle.

Kızın elini çabucak sıkarken, "Elbette," dedi Charley.

Küçücük, incecik bir şekerleme parçası gibi eriyiverdi kızın sesi. "Ben de. Ah, öyle severim ki."

İçeri girdiklerinde, orkestra *Dardanella*'yı çalıyordu. Charley, yağmurluğuyla, şapkasını vestiyere bıraktı. Baş garsonun gür, kır kaşları, beyaz gömleğinin üzerinde eğildi. Charley, Doris'in düzgün sırtım, elini koymak istediği kürek kemikleri arasındaki çukuru izleyerek, kırmızı halının üzerinde, beyaz masaların, erkeklerin kolalı gömleklerinin, kadınların omuzlarının arasından geçiyor, şampanyanın, bol peynirli yiyeceklerin, sıcak yemeklerin cızırtılı kokusunu duyarak, iki yana sallanan çiftlerin arasından dans alanının köşesinde şimdiden herkesin yerleştiği yuvarlak, beyaz masaya doğru gidiyordu. Tertemiz masa örtüsünün kat yerleri arasında çatallar, bıçaklar parıldıyordu.

Bayan Benton gülünç bir öykü anlatan Ollie Taylor'un mor yüzüne bakarak oğlak derisinden eldivenlerini çıkartıyordu. "Hadi dans edelim," diye fısıldadı Doris'e Charley. "Hep dans edelim."

Charley, dans ederken fazla ileri gitmekten korktuğu için kızı azıcık kendinden uzak tutuyordu. Gözleri kapalı dans ediyordu kız. "Vay canına Doris, ne güzel dans ediyorsun." Müzik sustuğunda, masalar, sigara dumanı, insanlar fırıl fırıl dönmeye

başladı kafalarının içinde. Doris, göz ucuyla ona bakıyordu. "Bahse girerim Fransız kızlarını özlüyorsundur Charley. Fransız kızlarının danslarını nasıl bulurdun?"

"Korkunç."

Masadakiler, kahvaltı fincanlarından şampanya içiyorlardı. Kulüpteki arkadaşları Ollie'ye iki şişe yollamışlardı. Müzik yine başladığında Charley, Bayan Benton'la, sonra da elmash, her yerinden etler fırlamış öteki kadınla dans etmek zorunda kaldı. Doris'le yalnızca iki kez daha dans edebildi. Ollie iyice kafayı bulmaya başladığından ötekilerin eve dönmek istediğini görüyordu Charley. Ollie'nin pantolon cebinde bir şişe viski daha vardı, birkaç kez vestiyerde içmek için Charley'i dışarı çağırdı. Her seferinde de Charley içer gibi yapıp şişeyi ağzına değdirmekle yetiniyordu, çünkü Doris'i evine bırakma olanağı bulacağını umuyordu.

Dışarı çıktıklarında, onun Benton'larla aynı blokta oturduğu anlaşıldı. Arabalara binmeden önce hanımlar atkılarına sarınırlarken Charley çevrelerinde dört dönüp durdu, ama kızla göz göze gelmeyi başaramadı. Her şey, "Hoşçakal Ollie şekerim, iyi geceler, Teğmen Anderson," düzeyinde kaldı, sonra da kapıcı arabanın kapısını çarptı. Sıktığı ellerden hangisinin kızın eli olduğunu bile ayırt edememişti.

Şu süründüğüm pudralar olmasaydı, bir de şu takma saçlar
Bir yere gider miydi sanıyorsun sevdiğim adam

Onun uğraşında gösterdiği başarıların yalınkat bir açıklamasını ararsak, kuşkusuz bunu, yazmanlığın kolaylığını, devlet işlerinin güçlüğüne, yıpratıcılığına aldırmaksızın bir yana bırakıvermesinde, buluruz. Yaşamının daha ilk yıllarında böylesine bir yargılama yeteneği, istem gücü göstermiş bir delikanlının, ortalama insanın üzerine çıkacağı kesindir. Bankerlerin yakın dostu olan

Şu St Louis'li kadın pırlantalı yüzükleriyle
Sürükleyip götürüyor adamı çevresinde önlüğünün kuşağıyla
Yürümekten, bisiklete binmekten, yolcu otobüslerinde gidip gelmekten bıktığı için bir Ford alacağa benziyor

GÜNDÜZ YOLLARININ KESİLMESİ KALABALIĞI DAĞITTI

Karısı, her Ford'un öteki Ford'a benzediğini, hemen hemen herkeste bulunduğunu anlar anlamaz, kocasını bir derece daha yüksek bir toplumsal sınıfa girmeye zorlayacağa benziyor, bu sınıfta en önemli özellik Dodge edinmiş olmaları

İkinci aşama da kızları üniversiteden döndüğünde, aile yeni bir eve taşındığında başlıyor. Baba para biriktirmek istiyor. Anne çocukları için olanaklar sağlama peşinde, kızları toplumsal saygınlık arıyor, oğulları yolculuklara çıkmak, hızlı yaşamak, nerde akşam, orda sabah bir yaşamın içine dalmak düşlerinde

OTEL MAJESTİC YAKINLARINDA ÜÇ SOYGUNCU BİR ADAMI ÖLDÜRDÜ

Nefret ediyorum akşam güneşinin batışını görmekten
Nefret ediyorum akşam güneşinin batışını görmekten
Çünkü benim güzelim, erkeğim gitti bu kentten

bu tür gövde gösterileri, kabadayılığın önemli, tehlikeli boyutlar kazandığını gösteriyor, ama bu çocuklarda, lise yaşında bir delikanlıyı, devletin böğrüne saplanmış bir diken olan çetenin onaylanmış önderi yapan nitelikler var

Amerikan Tasarısı

Frederick Winslow Taylor (ona işliklerde Hızlı Taylor derlerdi), Bunchanan'ın seçildiği yıl Pennsylvania'da, Germantown'da doğdu. Babası avukattı, annesi New Bedford'daki balina avcısı ailelerinden birindendi; Emerson'un yapıtlarını tutkuyla okur, Uniteryan Kilisesi'ne gider, dinci Browning Derneği'nin toplantılarını kaçırmazdı. Ateşli bir kölelik karşıtçısıydı, demokratik tutumlara inanırdı; geleneklere bağlı bir ev kadınıydı, sabahın köründen, gecenin yarısına dek evde herkesi çalıştırırdı. Davranış kuralları koymuştu:

özsaygı, kendine güven, özdenetim
sayılara karşı soğukkanlı, kavrayışlı bir kafa.

Ama çocuklarının güzel sanatlardan anlamasını da istediği için onları üç yıllığına Avrupa'ya götürdü, katedralleri, büyük operaları, Roma kapı süslemelerini, eski ustaların yaldızı kararmış büyük çerçeveleri içinde, kahverengi cilanın altındaki yapıtla-

rını gösterdi.

Daha sonraları Fred Taylor, bu yitik, harcanmış yıllara dayanamaz oldu, birileri güzel sanatlardan söz etmeye başladı mı odadan çıkıverirdi; hırçın bir delikanlıydı, şaka yapmayı severdi, beceriler ortaya koymakta, gereçler yapmakta üstüne yoktu.

Exeter'de sınıf birincisi, okul takımının kaptanıydı, küt inen ilk oyuncuydu. (Hakemler, küt inmenin kurallara aykırı olduğunu söyleyerek yakındıklarında, iyi sonuç aldığını belirterek yanıtladı.)

Çocukken geceleri karabasanlar görürdü; yatağa girmek korkunç bir olaydı onun için; sırt üstü yattığından bu karabasanları gördüğünü sanıyordu. Sırt üstü döndüğünde batacak biçimde tahta çivileri olan, deriden bir zırh yaptı kendine. Büyüdüğünde ya iskemlede ya da yastıklarla kendini destekleyerek oturma durumunda yatakta uyudu. Bütün yaşamı boyunca uykusuzluk çekti.

Eşsiz bir tenis oyuncusuydu. 1881'de arkadaşı Clark'la birlikte Çift Erkekler Ülke Şampiyonu oldu. (Kendi yaptığı kaşık biçimli raketi kullanmıştı.)

Okulda aşırı çalışmaktan sağlığı bozuldu, gözleri onu yarı yolda bıraktı. Doktoru, el sanatlarıyla uğraşmasını öğütledi. Böylece de Harvard'a gitmek yerine, ailesinin bir dostuna ait olan, tulumba üreten küçük bir makine işliğine girdi, kalıp yapmayı, makinistliği öğrenmek için. Torna tezgâhı kullanmayı, işçi gibi giyinip sövmeyi öğrendi.

Fred Taylor, hiçbir zaman sigara, içki, çay, kahve içmedi; makinist arkadaşlarının ne demeye eğlenceye gitmek, kafayı çekmek, cumartesi geceleri ortalığı ayağa kaldırmak istediklerini bir türlü anlayamıyordu. O evinde yaşardı; teknik kitaplar okumadığı zamanlarda amatör tiyatrolarda rol alır ya da akşamları piyanonun başına geçip güzel tenor sesiyle *Yürekli Savaşçı*'yı, *İspanyol Şövalyesi*'ni söylerdi.

İşlikteki ilk çıraklık yılında parasız çalıştı; ondan sonraki iki yıl, haftada bir buçuk dolar kazandı, son yıl iki dolar aldı.

Pennsylvania, demirden, kömürden, varsıllaşıyordu. Yirmi ikisine geldiğinde Fred Taylor, Midvale Demir Fabrikası'nda

çalışmaya başladı. Önce yazmanlık işine girmek zorunda kaldı, ama bu işten nefret ediyordu, eline bir kürek geçirip çalışmaya koyuldu. Sonunda torna tezgâhının başına geçmeyi başardı. İyi bir makinistti, günde on saat çalışıyor, akşamları da Stevens'de mühendislik derslerini izliyordu. Altı yıl içinde makinist yardımcılığından, gereç sorumluluğuna, işçibaşılığa, ustabaşılığa, onarımlardan sorumlu baş makinistliğe, taslak çizimleri başkanlığına, araştırma müdürlüğüne, baş mühendisliğe yükseldi Midvale Fabrikası'nda.

İşlikteki öteki makinistlerin arasında bir makinist olduğu ilk yıllarda, ötekilerle birlikte sövdü, şakalaştı, çalıştı, olanak buldukça işi kaytardı. Patrona, parasını verip hak ettiğinden çoğunu koklatmamalıydı. Ama ustabaşı olduğunda, artık tel örgünün yönetimden yana olan tarafına kaymıştı, *geçmişte işçinin kafasının içinde, onun fiziksel becerisinde, yeteneğinde yaşamış olan o koskoca geleneksel bilgi birikimini, şimdi yönetimin yanında yer alacak biçimde bir araya getirerek.* Ne bomboş tembel duran bir torna tezgâhına, ne de bomboş tembel duran bir adama dayanabiliyordu.

Üretim, beyninin içine girmiş, başını döndürüyordu, tıpkı cumartesi akşamı içilen içki gibi, kadınlar gibi uyarıyor, ürpertiyordu uykusuz sinirlerini. Hiçbir zaman aylak aylak dolaşmıyor, başkası dolaşırsa canına okuyordu. Üretim, derisinin altında uyuz kaşıntısı gibiydi.

İşlikteki dostlarını yitirdi; ona kölebaşı diyorlardı. Çabuk tepesi atan, kısa, acı konuşan, irikıyım bir adamdı.

Bir zamanlar genç bir adamdım, ama yemin ederim, şimdi olduğumdan çok daha yaşlıydım o sıralar, kaygılar yüzünden, bayağılıklar yüzünden, yaptığım o kahrolasıca işin bütün nefretleri çekmesi yüzünden. Herhangi bir adam için korkunç bir yaşamdır; içinden yansımış olan düşmanlığı görmeksizin hiç kimsenin yüzüne bakamamak, çevrendeki herkesin, can düşmanın olduğunu duymak korkunç bir şey.

Taylor Bilimsel Yönetim Sistemi'nin başlangıcıydı bu.

Uzun uzun açıklamalara dayanamazdı, endüstriyel sürecin doğasında bulunduğuna inandığı yasaları uygularken kimin derisi-

ni yüzdüğüne hiç aldırmazdı.

Herhangi bir alanda deneye başlarken her şeyi sorgula, bu sanatın dayandığı bütün temelleri sorgula, en yalınkat, en çabuk kendini ele veren, evrensel olarak en çok onaylanmış gerçekleri sorgula; her şeyi kanıtla,

egemen Quaker Yanki'lerin (New Bedford'lu kaptanlar, balina avlanan denizlerin kölebaşılarıydılar) yönetim biçimi dışında. İşçiden, hiçbir zaman yapamayacağı şeyi istememekle övünürdü.

Buharlı varyosu buldu, geliştirdi; araç, gereçleri tek tip yaptı, işliği üniversite öğrencileriyle, kronometrelerle, çizgelerle doldurdu, cetveller çizerek, tek tipe dönüştürerek. *Bir işi yapmanın bir doğru yolu vardır, bir de yanlış yolu; doğru yolun anlamı, artan üretim, düşük maliyet, yüksek ve artan ücret, daha çok kazançtır:* işte Amerikan Tasarısı.

Ustabaşının görevlerini ayrı ayrı işlevlere böldü, hızı ayarlayan işçibaşları, işçibaşları, zamanı ayarlayanlar, iş düzenini sağlayanlar olmak üzere.

Usta makinistler, ona göre çok dikbaşlıydılar; onun istediği, kendisine söyleneni yapacak, kendi halinde, uyumlu adamlardı. Birinci sınıf bir işçiyse, birinci sınıf iş çıkartıyorsa, Taylor ona birinci sınıf para ödemek istiyordu; işte fabrika sahipleriyle bu noktada başı derde girmeye başladı.

Otuz dört yaşında evlendi, bazı amirallerin ve Grover Clevland'ın politikacı dostlarının Maine'de kurduğu kâğıt hamuru fabrikasında büyük paralı bir iş için Midvale'den ayrıldı;

'93 paniği bu girişimin sonu oldu,

böylece de Taylor kendisi için Yönetimde Danışman Mühendislik işini bulgulayarak özenli yatırımlarla servet toplamaya başladı.

Amerikan Makine Mühendisleri Odası'nda ilk okuduğu bildiri tam bir başarıydı; herkes onun çılgın olduğunu söyledi. 1909'da, *herhangi bir gelişmeye büyük çoğunluğun yalnızca karşı çıkmakla kalmayıp, saldırganca, düşmanca karşı çıktığını anladım,* diye yazdı.

Bethlehem Çelik onu çağırdı. Bethlehem'de, ham demirin işlenmesiyle ilgili ünlü deneyini yaptı; Schmidt adında bir Hollan-

dalı'ya, günde on iki buçuk ton ham demir yerine kırk yedi ton ham demir işleme yöntemini öğretti, günün sonunda Schmidt kendini her zamanki denli iyi, güçlü duyduğunu açıkça söyledi.

Kafasını küreklere takmıştı, her tür işin, yalnızca o tür işte kullanılacak, tam ağırlıkta, tam boyutta bir küreği olmalıydı; her işin yalnızca o işte kullanılacak tam ağırlıkta, tam boyutta bir adamı olmalıydı;

ama adamlarına, işlerinde edindikleri beceriye uygun paralar ödemeye başladığında,

bir yığın çipil gözlü, açgözlü Hollandalı olan fabrika sahipleri, yerleri gökleri indirmeye başladılar; Schwab, Bethlehem Çeliği, 1901'de satın aldığı zaman

ana şaft hatlarını, dakikada doksan altı devirden iki yüz yirmi beş devire çıkartarak maden filizi işleme fabrikalarının üretimini iki kat artıran

Fred Taylor'un

işine sessiz sedasız son verdi.

Ondan sonra da Fred Taylor boyuna para için çalışmanın elinden gelmeyeceğini söyledi.

Golf oynamaya (çizimini kendisinin yaptığı golf sopaları kullamyordu), evinin bahçesine koskoca şimşir ağaçları dikmeye koyuldu.

Germantown, Boxly'deki evinin kapıları konuklarına, mühendislere, fabrika yöneticilerine, sanayicilere her zaman açıktı;

bildiriler yazdı,

üniversitelerde konuşmalar yaptı,

Kongre'den bir kurulun önüne çıktı,

her yerde vaaz verip durdu, bilimsel yönetimin, Barth sürgülü cetvellerinin, tembelliği, boşuna harcamaları önlemenin, usta makinistler yerine kendi halinde, uysal işçiler kullanmanın (Schmidt gibi) söyleneni yapacak adamlar çalıştırmanın nimetleri üzerine,

parça başına iş yapacak adam çalıştırmanın nimetleri üzerine:

ve üretimin;

daha çok çelik halat, daha çok bisiklet, daha çok makara ipliği, savaş gemileri için daha çok çelik zırh, yatalaklar için daha çok sürgü, daha çok dikenli tel, daha çok dikiş iğnesi, daha çok

yıldırımsavar, daha çok bilyeli yatak, daha çok para, dolar;

(Germantown'daki eski Quaker aileleri gitgide varsıllaşıyordu, Pennsylvania'lı milyonerler, demirden, kömürden kazandıklarıyla milyarderler türetiyorlardı)

üretim, parça başına çalışmak isteyen birinci sınıf bütün Amerikalıları, içki içmeyenleri, gürültü çıkarmayanları, tezgâh başında dalga geçmeyi düşünmeyenleri, buna katlanamayanları varsıl yapacaktı.

Ham demir işleyicisi Tutumlu Schmidt, parasıyla yatırım yapabilir, tıpkı Schwab gibi ya da tüm öteki çipil gözlü, açgözlü Hollandalılar gibi bir fabrika sahibi olabilir, Bach'tan anlayan bir beğeni geliştirebilir, Bethlehem'deki ya da Germantown'daki ya da Chestnut Hill'deki evinin bahçesine yüzyıllık şimşir ağaçları diktirebilirdi,

yönetim kuramları geliştirebilirdi;

işte Amerikan tasarısı.

Ama Fred Taylor, Amerikan tasarısının işlediğini hiçbir zaman göremedi;

1915'te kalp krizi sonucu Philadelphia hastanesine yattı.

Arkasından zatürree oldu; gece hemşiresi, onun saatini kurduğunu duyardı;

elli dokuzuncu doğum gününün sabahı, saat dört buçukta hemşire ona bakmak için odasına girdiğinde,

ölmüştü, elinde saatiyle.

cezaları kesinleştiğinden beri bu ülke toplumundaki gözü dönmüş yasa karşıtçılarının, anarşist unsurların onlar için gece gündüz çalıştığı adamlar bunlar, son zamanlarda da bu propagandacıların kurnazca ileri sürdükleri düşüncelerden etkilenip yanlış yola sapan birçok iyi, yasaya saygılı vatandaş da bunların sayısını çoğaltmıştır

Yaşadığımız günler zorlu, elimize geçen para hiç
Bırak Johnny bırak onu
Ekmek zorlu kaskatı yediğimiz et safi tuz
Bizim için bırakmak zamanıdır onu

BANKERLER GENİŞLEME DÖNEMİNİ KUTLUYOR

HERKESİN VARSILLAŞMASI GÜVENCE ALTINA ALINDI

Alman'ların Havyar Sevgisi Dengeli Para İçin Bir Tehlike Oluşturuyor

ASKERDEN DÖNENLER İŞ İSTİYOR

Hiç kimseler bilmiyor
Hiç kimseler aldırmıyor benim bitkinliğime
Ne de çabuk unutuverdiler Château-Thierry'yi

NEW YORK KENTİNİN DAKTİLO KULLANAN YAZMANLARINA BÜYÜK DOSTLUK BESLİYORUZ

İŞSİZLER İŞ BULMA KURUMUNDA AYAKLANDI

Okyanuslarda gemiler
Denizlerde kayalar
O sarı saçlı kadın
Dulgasını geçti benimle

Sine - göz (43)

belli belirsiz kabarmış kurşun rengi denizi çalkalayarak azıcık saptığında kırmızı bacalı gemi uzun yeşil mermerden bir eğri bıraktığında kırmızı fener gemisini geçtiğinde boğazım sıkışıyor

belkemiğim kasılıyor Atlantik açıklarını anımsamanın ürpertisiyle

sonra çentik çentik ahşap evler doğuda o görünmez kara parçasının üzerinde örümcek ağı çarpışan arabalar Coney'in sakızdan kuleleri taa kıçlarında bacalarıyla gemiler Sandy Hook'un ötelerinde bulanıklık

tuzlu bataklıkların kokusu ılık yapış yapış tatlı

anımsanan körfezler gümüşsü koylar çizgi çizgi kapanmış mavnalarla

ırmağın yukarılarına pat pat çekilen kayıklar o benzinle işleyen gemilerden çok önce

denizkabuğu beyazlığında kumsallarda upuzun çam ağaçlarına karşı teknelerin yan yatmış direkleri

kışın bir istiridye avcı gemisinin buz gibi soğuk pis buharı

oyma testeresiyle yapılmış kulübenin sundurmasında salıncaklı iskemlelerin gıcırtısı sonra amcaların sesleri duygusuz yüzleri kocaman ağızlarını çarpıtarak anlattıkları öyküler (hiç kalp para almayan Missouri'den) tantanalı çıtır çıtır kızıl ateşten saçılan ışık çakımlarının içinde bizon derisinden dizlikler takmış kızılderilinin sattığı yılan zehirlenmesine iyi gelen otlar sonra sülfürden

boğulmuş kızıl tuğla duvarlı sokakta çın çın öten itfaiye arabasına yapışmış amcam suratlı itfaiyeciler sırtlarına muşambalarını geçirirken

beyazmısırunundanekmekleri çıtır çıtır çiğnemek tren zamanından önce apar topar yutulan kremalı kahve gazetelerle daha da boğucu olmuş apartman sabahları gıcır gıcır yeşil sırtlı paraların elimizde bıraktığı pürüzsüz pudramsı duygu bir vatandaşın kafasını patlatan aynasız copunun küt diye inmesi zındana tıkılmış adamlardan haber veren gazetelerin bulandırdığı yüzler

daire testerenin sızlanması gıcırtısı çığlığı ham kerestenin insanı sarhoş eden kokusu sonra dağılıvermek cüruf yığınlarının içine yangın yerlerinde biten arsız otların içine yazık olmuş orman alanlarına gecekondulara gecekondulara

ne yararı var gömmenin o yılları o yıkık dökük tuğla kilisenin yanındaki eski mezarlığa o güzelim sabahta o ilkbaharda kumlu kır yollarında masmavi gölcükler oluşmuşken hava menekşeyken çamiğnesiyken

ne yararı var o nefret ettiğim yılları gömmenin gökten yıldız gibi mermi yağarken Brocourt'taki helâ kokularının içine

eğer bugün o kancasuratlı gümrükmemuru hani şu yumuşak inatçı bir konuşma biçimi olan mırıldanır gibi konuşan kaba elinin başparmağını sallayarak tuhaflıklar yapan adam

(Yaa demek Fransızca kitaplar getirdin ülkene, haa?)

benim amcamsa

kendine gelecek arayan genç için büyük fırsat... parlak gençlere iyi işler... İLERLEME OLANAĞI... öğrenecek genç... ayakişlerine bakacak genç...yazıhanede çalışacak genç

BİR GENÇ ARANIYOR

Söyleyin bana ah
Daha ne kadar beklerim

FIRSAT

defterlerini tutmak için çalıştıracaklarını askerler arasından seçen bir banka... tuğladan, tahtadan, çimentodan fabrikalar endüstri yapılarında mimari taslak çizecek deneyimli genç... bronz parçaları yerleştirecek genç... el yazısı düzgün genç... kalıpçı... araba boyacısı... birinci sınıf çizgi çekici ürünlere son biçimini verici... tuhafiyeci için iççamaşırı yapımcısı çorapçı genç... işdüzenini sağlama bölümüne yardımcı... kafası rakamlara yatkın birinci sınıf yazıcı... metal parçalar için baskı makinesinde boya yapacak çok çalışkan enerjik genç

...sipariş toplayıcı... besinlere tat verecek uzman... yük asansörlerinde çalışacak genç... ev satıcısı... sigortacı... sigortacı... fatura yazacak genç... kuyumcu... işçi... makinist... metal parça kesici genç... liman yazmanı... liman yazmanı... liman

yazmam... ayakkabı satıcısı... tabelacı... perakende balık pazarı için denetimci... öğretmen... zaman düzenleyici... gereç ve boya yapımcısı, kopya çıkartıcı, gereç bakım ustası, çevirmen, yazman, camcı, paketçi

BÜYÜK FIRSAT

Giriyor muyum şimdi işe
Yoksa beklesem mi

çok çalışmaktan korkmayan genç
işyeri için genç
depo için genç
yazman genç
yolculuk yapacak genç
öğrenecek genç

FIRSAT

Söyleyin bana daha ne kadar

güzel büyüyen sağlığa uygun Florida'da bir kentte belediye ışığını, suyunu, buz fabrikalarını denetleyecek genç... büyük bir giyimevinde iççamaşırı bölümünden sorumlu olacak genç... demiryollarını denetlemeye yardımcı genç...araç gereçle boyayla arabalarla ölçüm gereçleriyle çalışan yirmi adamdan sorumlu olacak genç... depoda defter tutacak genç... hafif taşıma işleri... inşaat mühendisi... makine ve boyalara değer biçecek genç... elektrik ve enerji santralı mühendisi

Sine - göz (44)

adıkonmamış bir varış
(nalsız beyaz aygırın semerinden asıveren biri
ağzına dek dolu sırt çantasını
yer yer kabaran çölden geceyi paramparça edip dağıtan gündoğumunun keskin ışınları parıldarken Agail'in kamp kurdu-

ğu çıplak Suriye tepelerinin boşluğunda bırakıvererek ölsün diye en canlı anıları dört nala sürdü aygırı gübre yığını köylere susam bahçelerine zerdali bahçelerine benek benek)

Şam'da kazıttı sakalını

Beyrut'taki otelin önünde oturup sıcak sütle kahve içti gözlerini dikerek Lübnan'ın koskoca kütlesine boşuboşuna çabalayarak kekeleyerek masasına yığılmış mektupların gazetelerden kesilmiş şeritlerin arasında

adına yazılmamıştı ki arapça konuşmayanın devenin sırtına tırmanmak için beceriksizce uğraşanın deveye binmekten kıçı acıyanın

yazılmıştı işte birine

(ama Yakın Doğu kıyılarının yumuşacık gece havasında incelikli subaylar daha sonraki gelişmeler üzerine derin derin düşüncelere dalıyorlar

hemen hemen hiç yıkanmazken birden kendini bir oyunun içinde buluveriyor özenle bağlanmış beyaz bir de boyunbağı takmasını gerektiren bir oyunun içinde ve konsolos yardımcısı tıkış tıkış tıkılmış gösterişli beyaz bir gömleğin içine kendine çok küçük gelen bir kuyruklu ceketin incelikli memurun incelikli karısının kıkır kıkır gülerek arkasından çengelli iğneyle tutturduğu kendisine çok büyük gelen pantolonun Büyük Elçi'nin karısının önünde eğilirken hemen patır kütür sökülen pantolonun yanlış seçilmiş giysiler seçkin bir gezgin rolü oynamayı olanaksız kılıyor parlak deriden incecik pabuçlar ayakparmaklarını sıkıp canını yakarken şampanyalar içilir söylevler çekilirken yitiveriyor masanın altında)

yine Manhattan'a varan o biri yine görüyor başkabiriiçinterzininelinden çıkmış takım giysinin onu beklediğini

önerilen iş sunulan olanak gömleğin yakadüğmesi oyup dururken gırtlak kemiğini tahtadan bir düş vıraklarken masada üstlerine kalıp gibi uyan giysileri içinde, tam modaya uygun iyi bir terzinin elinden çıkmış adlarını donanan saygın bayların oturduğu masada

gömleklerin içine tıkıldı gazetelerden kesilmiş uzun şeritlerin arasında geçen o tasasız yılların hesabını vermek için

Sayın Baylar sizden çok özür dilerim bu yanlış çalmış bir zildi büyük bir yanlış anlama sonucu perde kalktığında kendimi bu

sahnede buldum yabancı bir dilde okuduğum o şiir benim değildi gerçekten de burada konuşan bir başkasıydı ben değildim şu şipşak çekilmiş resimdeki üniformalı da ben değilim çok acıklı bir yanlışlık bu kimliklerimiz karışmış hizmet kayıtları yitmiş şu döner iskemlede oturan yakasına kırmızı karanfil takmış olan da bir başkası

her kimse o yüzüne takma yanak sakalları yapıştıran dışarıda yağmur altındaki sokakta duruyordu kimselere belli etmeden bir lâğım deliğinin kapağını açıp sıvışmayı becerdi

şu solgun benizli delikanlı hani şu bir başkasımn hazır dikilmiş iş olanağını alıp sırtına geçiren

kesinlikle biliyorum ki değildir

işbulmakurumunda başvurmuş olduğu işlerden birine girmiş kişi

Tren, St Paul'e üç saat gecikmeyle vardı. Daha bir saat önceden Charley paltosunu giymiş, çantasını kapatmıştı. Tedirginlik içinde yerinde oturuyor, geyik derisinden yeni eldivenlerini ellerine takıp çıkarıp duruyordu. Hepsinin birden istasyona karşılamaya gelmeyeceklerini umuyordu. Belki de yalnızca Jim gelirdi. Belki de telgrafını almamışlardı.

Hamal içeri girdi, rüzgâr gibi önünden geçip bavullarını kaptı. Pencerenin dışında savrulan duman, kar yüzünden Charley pek bir şey göremiyordu. Tren hızını kesti, geniş, kar tutmuş manevra alanında durdu, bir sarsıntıyla, motorun zorlanmasından çıkan homurtularla kalktı yine, bütün trende vagon tamponları çarptı. Eldivenlerinin içinde Charley'in elleri buz gibiydi. Hamal kafasını içeri uzatıp, "St Paul," diye bağırdı. İnmekten başka yapacak şey yoktu.

Hepsi de gelmişlerdi işte. Yaşlı Vogel, Hartmann teyze, kıpkırmızı yüzleri, uzun burunlarıyla tıpkı bıraktığı gibilerdi, ama Jim'le Hedwig şişmişlerdi. Hedwig'in üzerinde bir mink manto vardı, Jim'in paltosuyla müthiş şıktı. Jim, Charley'in bavullarını elinden kaptı, Hedwig'le, Hartmann teyze yanaklarını öptü, yaşlı Vogel sırtını okşadı. Hepsi bir ağızdan konuşmaya, sorular sormaya başladılar. Annesini sorduğunda, Jim kaşlarını çattı, hastanede olduğunu, öğleden sonra bakmaya gideceklerini söyledi. Yeni bir Ford arabaya bavulları yığıp Hartmann Teyzenin kıkır kıkır gülüşleri, sevinç çığlıkları arasında kendileri de içine doluştular.

"Görüyorsun, şimdi Ford temsilciliğini aldım," dedi Jim.

"Evet, aslına bakılırsa, işler burada oldukça iyi gitmiş."

"Bir de evi gör, baştan aşağı yeniledik," dedi Hedwig.

"Yaa, demek Kayzer'i kaçırttın haa evlât. Bu kardeş kentteki Alman-Amerikan toplumu adına seninle övündüğümüzü söylemeliyim," dedi Vogel.

Onun için çok güzel bir yemek hazırlamışlardı, Jim viski verdi, yaşlı Vogel boyuna bira doldurup, "Hadi şimdi anlat bakalım," dedi, durdu. Charley, yüzü kıpkırmızı, patlayıncaya dek tavuk yahnisiyle, hamur köftesi yiyip, bira içerek oturdu. Onlara anlatacak hiçbir şey gelmiyordu aklına, sorular sorduklarında

gülünç, saçma sapan şeyler söyledi. Yemekten sonra yaşlı Vogel, en iyi Havana purolarından birini verdi.

Aynı gün öğleden sonra Jim'le Charley, hastaneye anneyi görmeye gittiler. Yolda Jim, anneden ameliyatla bir ur çıkartıldığını, kanser olmasından korktuğunu söyledi, ama bu anlatılanlar bile Charley'e onun hastalığı konusunda tam bir fikir veremedi. Beyaz yastığın üzerindeki yüzü büzülmüştü, sarıyordu. Öpmek için eğildiğinde, dudaklarının incecik, sıcak olduğunu duydu. Soluk alışları çok bozuktu.

Titreyen bir sesle, "Geldiğine sevindim, Charley," dedi. "Daha önce gelmiş olsan daha iyiydi ya... Burada rahatım yerinde değil demek istemiyorum, elbette... neyse, iyileştiğimde çocuklarımın çevremde olması hoşuma gidecek. Tanrı hepimizi kolladı Charley, onu unutmayalım."

"Bak anne, senin yorulmam, heyecanlanmanı istemiyoruz," dedi Jim. "İyileşmen için güçlü olmam istiyoruz."

"Ah, ama Tanrı bana acıdı." Zayıflıktan rengi maviye dönmüş, küçük elini çarşafın altından çıkartarak mendille gözlerini sildi. "Jim, gözlüğünü ver bana, ne iyi bir çocuk bu," dedi daha güçlü bir sesle. "Şu müsrif oğluma bir bakayım."

Annesi gözlerini dikmiş bakarken Charley tedirginlikle ayak değiştirip durdu.

"Şimdi tam bir erkek olmuşsun, oralarda da oldukça iyi bir isim yaptın. Siz oğlanlar, umduğumdan iyi çıktınız... Charley, senin de baban gibi bir serseri olacağından korkardım hep." Gülüştüler. Ne diyeceklerini kestiremiyorlardı.

Anne, gözlüğünü yine çıkartıp yatağın yanındaki masaya koymak için uzandı. Gözlük elinden düşüp çimento zeminde paramparça oldu. "Ah, hay Allah... neyse... burada ona pek gerek duymuyorum."

Charley, parçaları özenle toplayıp yelek cebine yerleştirdi. "Onartırım, anne."

Hemşire kapıda durmuş, başıyla dışarı çıkmaları gerektiğini belirtiyordu. "Haydi hoşçakal, anne, yarın görüşürüz," dediler.

Kapının önüne çıktıklarında Charley, yüzünde yaşlar aktığını duydu.

Jim, kaşlarını çatarak, "işte böyle," dedi. "Sürekli uyuşturucu veriyorlar. Özel odada daha rahat edeceğini düşündüm, ama

bu kahrolası hastanelerde insanın tüm parasını silip süpürüyorlar."

"Ben de azıcık katkıda bulunurum," dedi Charley. "Birikmiş biraz param var."

"Evet, bence de versen iyi olur," dedi Jim.

Hastane merdivenlerinde durakladıklarında Charley, soğuk akşamüzeri havasını derin derin içine çekti, ama eter, ilaç, hastalık kokusunu kafasımn içinden atamadı. Buz gibi esinti iyi gelmişti. Alev alev batan güneş yüzünden sokaklardaki, evlerin çatılarındaki karlar parlak pembe renge bürünmüştü.

"Şimdi benim işyerine inip neler oluyor bir bakalım," dedi Jim. "Yanımda çahşan çocuktan birkaç gazeteci çağırmasını istedim. Seninle görüşmek üzere bizim satış yerine gelirlerse benim için bedavadan reklam olur, diye düşündüm." Jim, Charley'in sırtım okşadı. "Şu yurduna dönmüş kahraman öykülerinin üzerine aç kurtlar gibi atlıyorlar. Onlara üç beş şey anlatırsın, değil mi?"

Charley yanıtlamadı.

Arabaya bindiklerinde alçak sesle. "Tanrı aşkına, Jim, onlara ne söyleyeceğimi kestiremiyorum," dedi.

Jim arabayı çalıştırıyordu. "Benimle iş ortaklığına ne dersin, Charley? Durum gittikçe düzeliyor, bu kadarını söyleyebilirim."

"Sağol, Jim. Biraz düşünsem iyi olur."

Eve döndüklerinde, eskiden ahır olarak kullanılan yaşlı Vogel'in evinin arkasındaki garajın yerine yapılan yeni satış bölümüne geçtiler. Üzerine boydan boya mavi harflerle çaprazlamasına Ford yazılmış büyük bir camekânı vardı satış yerinin. İçeride, pırıl pırıl cilah yeni bir kamyon duruyordu. Yeşil bir hah, maun kaplama yazı masası, nikelden akordeon biçimli rafın üzerindeki telefon, bir köşede süslü bir saksının içinde yapay palmiye hemen göze çarpıyordu.

Döner koltuğu gösterip bir kutu da puro çıkartarak, "Ayaklarını biraz dinlendir bakalım, Charley," dedi. "Haydi azıcık oturup çene çalalım."

Charley oturdu, bir puro aldı. Jim, başparmaklarını yeleğinin koltuk altlarından geçirmiş, radyatörün önünde duruyordu. "Nasıl buldun burasını, oğlum, iyi değil mi?"

"Çok iyi, Jim." Purolarını yakıp ortalıkta dolanmaya başla-

dılar.

Jim, yine konuya girdi: "Ama pek bir sonuç alamayacağım. Kent merkezinde, yeni, büyük bir yer edinmeliyim. Bir zamanlar burası merkezdi. Şimdi o günler çok geride kaldı."

Charley, bir şeyler homurdanıp purosundan bir nefes çekti. Gözünü Charley'e dikip Jim, şöyle bir dolandı ortalıkta. "Şu senin Lejyon'daki, havacılar arasındaki ilişkilerinle falan köşeyi döneriz. Buralardaki öteki bütün Ford satıcılarının adı Alman."

"Jim, şu işe boş verelim. Gazetecilerle konuşamam."

Jim, kaşlarını çattı, kızardı, masanın kıyısına oturdu. "Ama sen de payına düşene katlanmalısın... Seni bu işe ne diye ortak ediyorum sanıyorsun? Kara gözlerinin hatırı için mi?"

Charley ayağa kalktı. "Jim, sana ortak falan olmayacağım. Askerlik arkadaşımın yanında önerilen bir havacılık işine imzamı attım bile."

"Aradan yirmi beş yıl geçsin de bakalım havacılığın adını ağzına alabiliyor musun? Hiçbir yere varamayacaksın o işte."

"Şey, üç beş hokus pokus öğrendik... Turnayı gözünden vuracağız."

"Yaa, demek böyle." Jim ayağa kalktı. Dudakları incelmişti. "Sakın ha, savaş kahramanı olduğun için bütün kış postu benim eve sereceğini sanma. Eğer düşündüğün buysa, başka bir şey bulmak zorundasın." Charley kahkahalarla gülmeye başladı. Jim, yanına yaklaşıp elini Charley'in omuzuna atarak yaltaklandı. "Şey, bak, şu sersemler birkaç dakika içinde burada olur. Hadi şimdi iyi bir çocuk gibi git, üniformanı giy, bütün madalyalarını da tak... Bize bir şans ver."

Charley, bir süre purosunun ucundaki küle bakarak durdu. "Sen bana bir şans tanısan nasıl olur. Daha eve geleli beş saat bile olmadı, ama sen, sanki yine yanında çalıştığım eski günlerdeymişiz gibi buyruklar yağdırmaya koyuldun..."

Jim, özdenetimini yitiriyordu, her yanı titremeye başlamıştı. "Pekâlâ, sen ne yapacağını bilirsin," dedi kısaca, ters ters.

Charley'in içinden onun kahrolasıca çenesine bir yumruk patlatmak geliyordu. "Annem olmasaydı, hiç üzülme bir dakika bile kalmazdım evinde," dedi durgun bir sesle.

Bir an yanıtlamadı Jim. Alnı kırışmıştı. Başını salladı, ciddi bir görünümü vardı. "Haklısın, Charley, biraz oyalansan iyi olur.

Annemi mutlu edecekse bu..."

Yarısı içilmiş purosunu bakırdan tükürük hokkasına atıp Jim'in durdurmasına olanak vermeden kapıdan çıkıp gitti Charley. Eve girip şapkasıyla, paltosunu aldı, öğlesonlarının geç saatlerinde iyice çamurlaşmış karlı yollarda yürüyüşe çıktı.

Geri döndüğünde akşam yemeğinden kalkmak üzereydiler. Oturduğu yerin önünde, bir tabak içinde yemeği onu bekliyordu. Yaşlı Vogel dışında hiç kimse konuşmuyordu. "Biz de şu havacıların belki de havayla doyduğunu söylüyorduk," deyip hırıltılı bir sesle güldü. Ondan başka da gülen olmadı. Jim ayağa kalkıp odadan çıktı. Yemeğini bitirir bitirmez uykusu olduğunu söyleyerek yatmaya gitti Charley.

Kasım ayı yavaş yavaş tükenir, Şükran Günü, Noel yaklaşırken Charley orada kaldı. Annesi hiçbir zaman daha iyi görünmüyordu. Her öğleden sonra beş on dakikalığına uğruyordu. Anne hep neşeliydi. Tanrı'nın iyiliğinden, nasıl da yakında düzeleceğinden söz etmesi Charley'in yüreğini burkuyordu. Charley, onu Fargo, yaşlı Lizzie, o pansiyonda geçirdikleri eski günler üzerine konuşturmaya çalışıyordu, ama kilisede dinlediği vaazlar dışında hiçbir şey anımsamıyor gibiydi annesi. Eli ayağı kesilmiş, başı dönerek çıkardı hastaneden. Geri kalan zamanını da genel kitaplıkta iç yakımlı motorlar üzerine kitaplar okuyarak ya da çocukken olduğu gibi garajda Jim'e ufak tefek işlerde yardım ederek geçiriyordu.

Yılbaşından sonra bir akşam, tanıdığı birkaç çocukla birlikte Minneapolis'e, Elk'lerin balosuna gitti. Büyük salon, kâğıt fenerlerle, gürültü patırtıyla doluydu. Bir sonraki dans için sıralarını bekleyen çiftler arasında yol açarak ortalıkta dolandığı sırada tanıdığı ince bir yüze, mavi gözlere bakar buldu kendini. Onu görmemiş gibi yapmak için çok geçti. Elinden geldiğince sesini olağanlaştırmaya çabalayarak, "Merhaba Emiscah," dedi.

"Charley... aman Tanrım." Bir an kızın bayılacağından korktu.

"Hadi dans edelim," dedi Charley.

Kollarının arasında yumuşacıktı kız. Bir süre hiç konuşmadan dans ettiler. Yanaklarına çok fazla boya sürmüştü, parfümünün kokusu da hiç hoşuna gitmedi. Dans bitince bir köşeye oturup konuştular. Daha evlenmemişti. Bir mağazada çalışıyordu. Hayır,

artık evde oturmuyordu, bir kız arkadaşıyla birlikte, bir apartmanda kalıyordu. Charley ona uğramalıydı. Her şey yine eskisi gibi olurdu. Ona telefon numarasını vermeliydi. Bütün o Fransız kızlarından sonra Charley'in gözüne her şeyin çok yavan göründüğünü sanıyordu. Bir düşünsene, Charley subay olmuştu, Anderson'lar günden güne yükseliyorlardı, eski dostlarını unuturlardı elbette. Emiscah'ın sesi tizleşmişti, Charley'in hiç de hoşlanmadığı bir biçimde elini onun dizine koyuyordu.

Bulduğu ilk olanakta başının ağrıdığını, eve gitmek zorunda olduğunu söyledi. Birlikte geldiği çocukları beklemeyecekti. Nasılsa bütün gecesi berbat olmuştu, ona göre. Kasabalar arasında çalışan tramvayda tek başına gitti bütün yolu. Zehir gibi soğuktu hava. Artık bu delikten basıp gitmesinin zamanı gelmişti. Gerçekten de başı çatlayacakmış gibi ağrıyor, her yanı ürperiyordu.

Ertesi gün nezleye yakalandığı anlaşıldı, yataktan çıkmaması gerekti. Bu durum onun için neredeyse bir kurtuluş olmuştu. Hedwig kucak kucak dedektif öyküleri getiriyor, Hartmann Teyze ortalığı velveleye veriyor, sıcak içecekler, yumurtalı ev ilaçları taşıyordu, yatakta yatıp okumaktan başka yapacak şeyi yoktu.

Ayağa kalkar kalkmaz yaptığı ilk iş hastaneye gitmek oldu. Anne bir ameliyat daha geçirmiş, ama sağlığında hiçbir düzelme görülmemişti. Oda karartılmıştı, Charley'i son kez ne zaman gördüğünü anımsayamıyordu. Kendini Fargo'daki evinde sanıyordu, Charley de güneye yaptığı yolculuktan yeni dönmüştü. Charley'in eline sımsıkı yapıştı, "İşte yitirdiğim oğlum yine bana döndü... Şükürler olsun sana Tanrım," deyip durdu. Charley'in eli ayağı yine kesilmişti, yamndan ayrıldığında, bir süre koridordaki hasır iskemleye çöktü.

Elindeki kalemle, kâğıtla tedirginlik içinde oynayan bir hemşire gelip başına dikildi. Charley kıza baktı, pembe yanakları, güzel kara kirpikleri vardı. "Kendinizi böyle bırakmamalısınız," dedi.

Charley gülümsedi. "Yoo, ben iyiyim... Daha yeni nezle geçirdim, insanı güçsüz düşürüyor."

"Duyduğuma göre havacıymışsınız," dedi kız. "Kraliyet Hava Kuvvetlerinde bir erkek kardeşim vardı. Biz Kanadalıyız."

"Çok müthiş çocuklardı onlar," dedi Charley. Kızdan buluşma koparabilir miyim diye düşündü, ama hemen sonra annesi aklına geldi. "Söyleyin bana, gerçekten ne düşünüyorsunuz annem için."

"Şey, kurallara aykırıdır bu, ama gördüğüm öteki olaylara dayanarak geçirdiği değişimlerin çok iyi olmadığını söyleyebilirim."

"Ben de öyle sanıyordum."

Charley ayağa kalktı. "Çok tatlı bir kızsınız, biliyor musunuz?"

Üniformasının beyaz yakalığından, kolalı kepine dek kızın bütün yüzü kıpkırmızı kesildi. Alnım kırıştırdı, sesi buz gibi soğuklaştı. "Böyle bir durumda sonun çabuk gelmesi daha iyidir."

Charley, boğazına bir şeylerin düğümlendiğini duydu. "Şey, biliyorum."

"Hoşçakalm, Teğmen. İşimin başına dönmem gerek."

"Çok teşekkürler," dedi Charley.

Açık havaya çıktığında sık sık kızın güzel yüzü, düzgün dudakları geldi gözünün önüne.

Martın başlarında, karların eridiği çamurlu bir sabah, garajdaki yardımcı gelip hastaneden telefonla aradıklarını söylediğinde Buick marka bir arabanın contalarını söküyordu. Soğuk bir ses, Bayan Anderson'un hızla kötülediğini, ailesine bildirmek gereğinin doğduğunu anlattı. Charley iş giysilerini çıkartıp Hedwig'e durumu açıklamaya gitti. Jim dışardaydı, garajdaki arabalardan birini aldılar. Charley ellerini yıkamayı unutmuştu; kömürden, yağdan simsiyahtılar. Hedwig, ellerini silmesi için bir havlu buldu. "Günün birinde," dedi Charley, "temiz bir işyerinde, tertemiz bir işim olacak."

"Jim sana satıcılık önerdi," dedi kızgınlıkla Hedwig. "Her olanağa sırt çevirerek nasıl yükseleceğini merak ediyorum."

"Belki sırt çevirmeyeceğim olanaklar da vardır."

"Bizim yanımızdan başka nerde onları bulacağını bilmek isterdim."

Charley yanıtlamadı. Kenti baştan başa geçtikleri uzun yolculukları sırasında ikisi de bir daha konuşmadı. Hastaneye vardıklarında annenin komaya girmiş olduğunu gördüler. İki gün sonra da öldü.

Cenaze töreninin ortalarına doğru Charley gözlerinden yaşların süzüldüğünü ayırt etti. Hemen dışarı çıktı, kendini garajın helâsına kilitledi, oturup çocuk gibi ağladı. Mezarlıktan döndüklerinde bütün dünyası zından olmuştu, kimseyi konuşturmadı. Yemekten sonra, ellerinde kalemlerle, kâğıtlarla Jim'le Hedwig' in yemek masasında oturup cenazenin kaça patladığını hesaplamaya çalıştıklarını görünce birden parladı, son kuruşuna dek bütün harcamaları ödeyeceğini, şu kahrolasıca evlerinde kaldığı için de kaygılanmamalarını söyledi. Kapıyı çarparak dışarı çıktı, yukarı koştu, kendini yatağına attı. Uzun süre soyunmaksızın, üzerinde üniformasıyla, gözleri tavana dikili, merhum, matem, öteki dünya gibi sözler eden dingin sesleri dinleyerek yattı.

Cenazeden bir gün sonra Emiscah telefonla aradı. Annesinin ölümüne çok üzüldüğünü söyleyip bir akşam evine gelmesini istedi. Daha ne dediğinin bilincine varamadan geleceğini belirtti Charley. İçi acı doluydu, yapayalnızdı, Jim'le, Hedwig dışında konuşacak birine gereksinme duyuyordu. O akşam kızın evine gitti. Emiscah yalnızdı. Evinin ucuz, cafcaflı görünümünden hiç hoşlanmadı. Kızı sinemaya götürdü, birlikte *Bir Ulusun Doğuşu' nu* nasıl izlediklerini anımsayıp anımsamadığını sordu Emiscah. Pek güzel anımsamasına karşın, "Bilmem, unutmuşum," dedi Charley. Kızın yine her şeye bıraktıkları yerden başlamak istediğini görüyordu.

Arabayla evine dönerlerken Emiscah başını omuzuna dayadı. Kızm oturduğu evin önünde arabayı durdurup da eğilerek yüzüne baktığında ağladığını anladı. "Charley, eski güzel günlerimizin anısı için bana bir öpücük vermez misin?" diye fısıldadı. Charley kızı öptü. Kız birlikte yukarı çıkmalarını istediğinde, eve erken gitmesi gerektiğini söyledi kekeleyerek. Kız sürekli, "Ne olur gel, seni yemem Charley," diyordu. Hiç de niyetli olmamasına karşın yukarı çıktı.

Gaz ocağının üzerinde kakao pişirdi kız, nasıl da mutsuz olduğunu anlattı; gün boyu tezgâhın arkasında dikilip durmak çok yorucuydu, alışverişe gelen kadınlar çok kabaydı, ayak işlerine bakan çocuklar kıçını çimdikleyip duruyor, soyunma odalarında sevişmek istiyorlardı. Günün birinde kendini öldürecekti. Onun böyle konuşması Charley'i üzdü, ağlamasını kessin diye okşamaya başladı. Sonra kanı kaynamaya başladı, seviştiler. Oradan ayrılır-

ken bir hafta içinde arayacağına söz verdi.

Ertesi gün, Charley yanından ayrıldıktan hemen sonra yazmış olması gereken bir mektup aldı Emiscah'tan, ondan başkasını sevmediğini anlatıyordu. O gece yemekten sonra, evlenmek istemediğini, hele onunla hiç evlenmek istemediğini yazmaya çalıştı, ama doğru sözcükleri bulamıyordu, bu yüzden de hiçbir şey yazmadı. Ertesi gün Emiscah telefon ettiğinde, çok işi olduğunu, annesinden kalan bazı mallar yüzünden Kuzey Dakota'ya gitmesi gerektiğini söyledi. "Elbette, anlıyorum, döndüğünde seni ararım sevgilim," demesi de hiç hoşuna gitmedi.

Hedwig, onu boyuna arayan bu kadının kim olduğunu sormaya başlamıştı, Jim de, "Kadınlardan kolla kendini, Charley. Sende bir şeyler bulunduğunu sanırlarsa sülük gibi yapışırlar," diyordu.

"Evet, bayım," dedi yaşlı Vogel de, "şimdi artık orduda olduğun günlerdeki gibi değil durum, hadi bana eyvallah, mein schatz, savaşa gidiyorum, diyemezsin; şimdi gelip seni oturduğun yerde bulurlar."

"Hiç kaygılanmayın," diye homurdandı Charley. "Ben buraya kazık kakacak değilim."

Annenin vasiyetini okumak için bir avukatın işyerine gittikleri gün Jim'le, Hedwig'in üzerinde çok gösterişli giysiler vardı. Onları böyle görmek Charley'in tepesini attırdı. Hedwig, yakasının kıyısında ince bir danteli olan, iyi bir terzinin elinden çıkmış, yeni siyah giysi, Jim de cenaze töreni için satın aldığı, ölü kaldırıcısınınkine benzeyen takımını giymişti. Avukat, tepesindeki koskoca kelinin üzerine yanlardaki beyaz saçlarını özenle fırçalamış, ince burnunun üzerine altın çerçeveli gözlük takmış, ufak tefek, yaşlı bir Alman Yahudisiydi. İçeri girdiklerinde onları bekliyordu. Mavi kapaklı evrak dosyalarıyla dolu masasının ardından ağırbaşlılıkla gülümseyerek ayağa kalktı, önlerinde usulca eğildi. Sonra da yine oturup dirsekleri kâğıtların arasında, parmak uçlarını incelikle birbirine sürterek onları süzmeye koyuldu. Bir an hiç kimse konuşmadı. Sanki kilisedeymiş gibi elini ağzına örterek öksürdü Jim.

Bir oyuncununkini andıran belirsiz bir vurgulamayla, inceliki tatlı bir sesle, "Şimdi bir bakalım," dedi Bay Goldberg. "Başkalarının da bulunması gerekmez miydi?"

Jim söze başladı. "Esther'le, Ruth gelemedi. İkisi de kıyıda oturuyorlar... İkisi de bana vekâletname verdi. Ruth kocasına da imzalatmış, taşınmaz mallar da bulunur belki diye."

Bay Goldberg yavaşça dilini şaklattı. "Çok kötü. Herkesin gelmesi daha iyi olurdu... Ama güçlük çıkacağını sanmıyorum. Bay James A. Anderson vasiyetnamenin uygulanmasından tek başına sorumlu. Elbette, sizin de anlayacağınız gibi, bu durumda herkes, vasiyetnamenin resmen onaylanmasını istemekten kaçınmalıdır. Böylece hem boşuna harcamalardan, hem de sıkıntıdan kurtulmuş oluruz. Vasilerden biri, vasiyetnamenin uygulanmasından sorumlu tutulunca buna gerek de yoktur... Şimdi ben vasiyetnameyi okumaya başlayacağım."

Vasiyetnameyi Bay Goldberg kendi kaleme almış olmalıydı, çünkü okurken her sözcüğün tek tek tadını çıkarıyordu. Fargo'da, annenin pansiyonunu işletmiş olan Lizzie Green'e bıraktığı bin dolar dışında bütün mal varlığı, taşınır, taşınamaz ve kişisel malları, Fargo'daki toprakları, Özgürlük Tahvilleri, bin beş yüz dolarlık birikmiş parası, Bay James Anderson'un denetiminde, çocukların aralarında anlaştıkları gibi paylaşmaları için bırakılmıştı.

"Şimdi bir sorusu, düşündüğü olan var mı?" diye güler yüzlülükle sordu Bay Goldberg.

Jim'in bu işten çok hoşlandığını görüyordu Charley.

Masadaki evrakların arasında, sıcak bir dilim ekmeğin üzerindeki tereyağı gibi eriyen Bay Goldberg'in dengeli sesi, "Burada önerildiğine göre" dedi, "yakında Doğu'ya gitmek üzere aramızdan ayrılacak olan Bay Charles Anderson da tıpkı kız kardeşleri gibi vekâletname bırakacak... Bunun nedeni de paranın bir ipotekle, Anderson Motorlu Araçlar Satış Şirketi'ne yatırılacağıdır."

Charley, her yanının buz kestiğini duydu. Jim'le, Hedwig, merak, tedirginlik içinde gözlerini üzerine dikmişlerdi. "Ben bu yasal konuşmalardan anlamam," dedi Charley, "istediğim şey, payımı hemen almaktır... Doğu'da bir girişimde bulundum, paramı oraya yatıracağım."

Jim'in incecik alt dudağı titremeye başlamıştı. "Aptallığı bırak Charley. Ben bu işlerden senden iyi anlarım."

"Kendi işinden anlarsın belki, ama benimkinden anla-

mazsın."

Charley'e öldürecekmiş gibi bakan Hedwig de konuşmalara burnunu sokmaya başladı: "Bak Charley, bırak Jim düşündüğünü yapsın. Hepimiz için en iyi olanı yapmaya çabalıyor."

"Öff, kapa şu çeneni," dedi Charley.

Jim ayağa fırladı. "Bana bak delikanlı, benim karımla böyle konuşamazsın."

"Dostlarım, sevgili dostlarım," yakında duman çıkarmaya başlayacakları duygusu uyandıracak biçimde parmaklarını birbirine sürterek böğürdü avukat, "rica ederim, kendimizi yitirmeyelim, olmaz mı, hiç değilse böylesine ağırbaşlı bir durumda... İstediğimiz şey serinkanlılıkla tartışmak... tıpkı bir yuvanın dostça havası..."

Charley bir kahkaha koyverdi. "İşte bizim yuvanın havası hep böyledir," diye neredeyse bağırdı, arkasını döndü, beyaz çatılara, buz tutmuş yangın merdivenlerine bakmaya başladı camdan. Bitişikteki ahşap evin çatı kaplaması üzerinde eriyen kar, öğlesonrasının ilk ışıklarıyla buharlar çıkartıyordu. Onun da ötesinde çukurların içinde kara su birikintileri, arabaların gidip geldiği yerde temiz bir asfalt parçası görünüyordu.

"Bana bak, Charley, kes şu saçmalıkları." Arkasındaki Jim'in sesi, yalvaran, tekdüze bir tını kazanmıştı. "Ford'un satıcılarına sunduğu olanakları biliyorsun... Ben bu işin içinde ya boğulacağım, batacağım, ya çıkacağım... Ama bir yatırım olarak düşünüldüğünde yaşamında karşına bir kez çıkacak büyük bir olanak... Arabalar orada duruyor... Hiçbir şey yitirmezsin, şirket batsa bile paranı alırsın."

Charley ona döndü. "Jim," dedi uysallıkla, "bu konuda tartışmak istemiyorum... Sen ve Bay Goldberg parayı toparlar toparlamaz, nakit olarak payıma düşeni istiyorum... Ford satıcılığının yanında beş para etmez bir çocuk oyuncağı gibi kalacağı uçak motorlarına yatıracağım paramı."

"Ama ben annenin parasıyla güvenli bir yatırım yapmak istiyorum. Ford arabaları dünyanın en güvenilir yatırımlarıdır, öyle değil mi, Bay Goldberg?"

"Evet, onların her yerde göründüğü kesin. Belki de delikanlı biraz bekleyip düşünür... Ben ön hazırlıkları yaparım..."

"Hiçbir şey yapamazsın. Payıma düşeni hemen istiyorum.

Sen vermezsen, gelip alacak bir avukat bulurum."

Charley, şapkasıyla paltosunu kapıp dışarı çıktı.

Ertesi sabah, hep yaptığı gibi iş giysileriyle kahvaltı masasına oturdu Charley. Bu konudaki duygularının neler olduğunu gördükten sonra artık yanında çalışmasını istemediğini söyledi Jim. Charley yukarı odasına çıktı, yatağına uzandı. Hedwig yatağı düzeltmek için geldiğinde, "Hâlâ burada mısın?" dedi, arkasından kapıyı çarparak dışarı çıktı. Hartmann Teyze'yle birlikte ev işlerini yaparken eşyaları fırlatıp attığını, yere çaldığını duyuyordu Charley.

Öğleye doğru, işyerine, masanın başına oturmuş, kaygılı kaygılı kitaplara bakan Jim'in yanına gitti. "Jim, seninle konuşmak istiyorum."

Jim, gözlüklerini çıkartıp başını kaldırdı. "Evet, aklından geçenler nedir?" dedi, kendine özgü biçimde kısa keserek.

Hemen şimdi beş yüz dolar borç verirse, ona bir vekâletname bırakacağım söyledi Charley. Hem sonra belki ileride, uçak girişimi iyi giderse Jim'i de ortak ederdi. Jim yüzünü buruşturdu. "Pekâlâ," dedi Charley. "Dört yüz dolar yapalım. Bu delikten basıp gitmek zorundayım."

Jim, ağır ağır ayağa kalktı. Yüzü çok solgundu, Charley onu hasta falan sandı. "Nasıl istersen, benim boğazıma dek battığımı anlamıyorsan cehennemin dibine dek yolun var... Seninle işimiz bitti... Hedwig kendi parasından çekip sana verir... Benim beş kuruşum yok."

"Nasıl beğenirsen öyle ayarla bu işi," dedi Charley. "Ben buradan gitmek zorundayım."

Neyse, tam o sıra telefon çaldı, yoksa Charley'le Jim yumruklaşmaya başlayacaklardı. Charley açtı. Arayan Emiscah'tı. Dün St Paul'e indiğini, onu sokakta gördüğünü, ona hava basmak için kent dışına çıkacağım söylediğini, ya bu gece hemen evine gelmesini, ya da ne yapacağının hiç belli olmayacağım, kendisini öldürmesini herhalde istemediğini falan anlattı durdu. Jim'le boğuşmasının, bütün olanların üstüne üstlük bir de Emiscah çıkınca Charley'in kafası iyice karıştı, sonunda kızı görmeye gideceğini söyledi. Konuşması bittiğinde Jim odadan uzaklaşmış, gülümsemelerle konuşuyordu bir alıcıyla.

Tramvayda giderken, savaş sırasında bir Fransız kızla evlen-

diğini söylemeye karar verdi, ama kızın apartmanına girdiğinde ne diyeceğini şaşırdı, öylesine zayıflamıştı, solgundu ki. Dansa götürdü. Onun nasıl da mutluluk içinde olduğunu görmek canını sıktı biraz, sanki aralarında bütün buzlar erimiş, her şey yoluna girmiş gibi davranıyordu. Ayrılırken ertesi hafta arayacağını söyledi.

O gün gelmeden Şikago'ya varmıştı bile. Kenti geçip New York trenine binene dek içi bir türlü bütünüyle rahatlamadı. Cebinde Joe Askew'dan aldığı, onu karşılayacağını bildiren mektup duruyordu. Yemek ve yatacak parası olarak haftalığı on dolardan bütün kışlık borcunu düştükten sonra Hedwig'in verdiği üç yüz doları vardı. Ama New York treninde bütün olanları, Emiscah'ı, geçirdiği zorlu günleri düşünmeyi bir yana bırakıp Doris'i, uçak motorlarını, New York'u düşlemeye koyuldu.

Sabahleyin, vagonundaki alt yatakta uyandığında, güneşliği kaldırıp dışarı baktı; tren Pennsylvania tepelerinden geçiyordu, tarlalar yeni sürülmüştü, kimi ağaçların üzerinde incecik yeşil yapraklar görünüyordu. Bir çiftlik avlusunda tomurcuklanmaya başlayan armut ağacının altında sarı bir civciv sürüsü eşeleniyordu. "Vay canına," dedi yüksek sesle, "şu tatsız ahmaklardan nasıl da bıkmışım."

gerçekten de Çelik Şirketi hem yapısal hem de mali açıdan görkemli bir anıt olarak öne çıkıyor

Yaa işte şimdi bizim Georgia'daki ahbaplar çılgına döndü
Bu yepyeni danslarla
Adı da Salla Bakalım Şunu

ARABA DEPOLARI IŞIK SAÇIYOR
GERÇEĞİ SÖYLEDİĞİ İÇİN ÇİNGENE TUTUKLANDI

Atları Kırbaçladığı İçin Düğün Hızlandı

çeliğin yaygınlaşma hızı arttıkça bu güç de yadsınamaz bir gerçek durumuna gelmişti, ama yine de bu nedenle arada bir uygun perspektif içinde tutulmak amacıyla boyutlar yeniden ölçülmelidir

MAİNE DEMOKRATLARININ GÖZLERİNİ KAMAŞTIRDIĞI KİŞİLER PARA DİYE BAĞIRIYOR

salla bakalım şunu

Gizemler Dolu Kadın Park Lane'de Kendini Öldürmeye Kalkıştı

salla bakalım şunu

OLİVE THOMAS ZEHİRLENEREK ÖLDÜ

ÖTEKİ ADAM WALL STREET'TEN DEFOLUN DEDİ

BOMBA TAŞIYAN TREN JERSEY'E DEK İZLENDİ

Salla Bakalım Şunu

Uyarı Yazıları Yazan Yazar Geliyor

BİSİKLETE BAĞLANMIŞ BİR CESET BULUNDU

KURULMUŞ BİR SAATLİ BOMBA BULUNDU

Teneke Lizzie

"Otomobilci Bay Ford," diye yazdı makale yazarı 1900 yılında,

"otomobilci Bay Ford, koltuğun sağında bulunan manivela koluyla arabasına üç ya da dört kez şiddetli sarsıntı vererek işe başladı; dediğine göre, havayı benzinle karıştırıp elektrik akımını silindire geçirebilmek için manivela kolunu sert hareketlerle ileri geri çekti... Bay Ford, küçük bir elektrik kolunu yana itti, arkasından puff puff puff diye sesler çıkmaya başladı... Motorun puflamaları çoğaldı... Şimdi artık saatte sekiz mil hızla uçar gibi gidiyordu. Yolda derin oluklar, tekerlek izleri vardı, ama motorun düşsel bir düzenlilikle, kayar gibi yol aldığı kesindi. Buharlı arabada bile olağan sayılan o zıplamalardan hiçbiri görünmüyordu... Bu sırada bulvara çıkmıştık, otomobilci manivela kolunu azıcık indirerek motoru yavaşlattı. Büyük bir çabuklukla yine hız kazandı. Yol alırken ardında bir takırtı duyuluyordu, işte bu otomobilin yeni gürültüsüydü."

Belki yirmi yıl, belki de daha uzun bir süre,

taa on altı yaşında babasının çiftliğinden ayrılıp Detroit'te bir makine işliğinde çalışmaya başladığından beri Henry Ford makine dediler mi aklını kaçırırdı. Önce işe saatlerle başladı, sonra buharlı traktör taslağı yaptı, daha da sonra *Bilim Dünyası*'nda okuduğu Otto benzinli motorunu takarak atsız araba yaptı,

derken dört devirli, tek silindirli bir motor takarak öne giden, ama bir türlü geri gitmeyen küçük bir mekanik araba yaptı;

sonunda da, doksan sekizde, gece itfaiyecisi olarak işe başlayıp baş mühendisliğe yükseldiği Detroit Edison Şirketi'ndeki işini bırakarak bütün zamanını yeni benzinli motor üzerinde çalışmaya harcayacak denli bu işi öğrendiğine inandı,

(bin sekiz yüzlerin sonlarında, Atlantic City'de elektrik santralları sahiplerinin toplantısında Edison'la tanıştı. Edison yaptığı konuşmayı bitirdiğinde peşinden gitti, motor yakıtı olarak benzini kullanışlı bulup bulmadığını sordu. Edison, evet, dedi. Edison evet diyorsa, doğruydu. Henry Ford'un yaşamı boyunca en beğendiği kişi Edison'du);

sürdü mekanik arabasını, öylece oturarak manivela kolunun başında, düğmeleri sımsıkı iliklenmiş dar ceketiyle, yüksek yakalığıyla, melon şapkasıyla son derece gösterişli giyinmiş, manivela kolunu ileri geri alarak, Detroit'in bozuk yollarında,

bira taşıyan arabaların atlarını, bir deri bir kemik tırısa kalkmış atları, dümdüz kıçlı yük atlarını, motorunun gümbürtülü patlamalarıyla ürküterek,

araba yapacak bir fabrikaya para yatıracak denli aklı havalarda adamlar arayarak.

İç Savaş sırasında, Hollanda asıllı Pennsylvania'lı, varsıl bir çiftçinin kızıyla evlenip Michigan'da, Wayne County'de, Dearborn yakınlarında yerleşip çiftçilik yapan bir İrlanda göçmeninin en büyük oğluydu;

bir sürü öteki Amerikalı gibi genç Henry de çiftlikte ufak tefek işlerle uğraşarak bitip tükenmez çamura bulanmalardan, gübre taşıyıp boşaltmaktan, temizlenmesi gereken gaz lambalarından, çiftliğin iğrenç işlerinden, yalnızlığından, terinden nefret ederek büyüdü.

İnce uzun, içi içine sığmaz bir delikanlıydı, iyi kızak kullanırdı, çok becerikli elleri vardı; sevdiği şey, makinelere göz kulak olup ağır işleri ötekilere bırakmaktı. Annesi içki, sigara içmemesini, kumar oynamamasını, borca girmemesini söylemişti, hiçbir zaman, hiçbirini yapmadı bunların.

Yirmi yaşlarındayken, babası ona yüz altmış dönüm toprak vererek buharlı gemiler için makine yapan Kuru Havuz Motor

Şirketi'nde makinist, onarımcı olarak çalıştığı işinden çıkartıp çiftliğe döndürmeye çalıştı.

Genç Henry, gösterişli, kenarları yüksek çatısı olan, günün modasına uygun, beyaz, kare biçimli bir ev yaptırdı kendine, evlendi, çiftliğe yerleşti,

ama çiftlik işlerini kâhyalara bıraktı;

kendine bir daire testere aldı, sabit bir makine kiraladı, kütüklerden kereste kesti.

Hiçbir zaman içki, sigara içmeyen, kumar oynamayan, komşusunun karısına göz dikmeyen, tutumlu bir delikanlıydı, ama çiftlikte yaşamaya dayanamıyordu.

Detroit'e taşındı, yıllarca, boş zamanlarında, evinin arkasındaki tuğladan ahırda, Michigan'daki, Wayne County'nin yalnızca yük arabaları gidebilen balçıklı yollarında sürülebilecek denli hafif bir araba yapabilmek için mekanik arabasıyla oynadı durdu.

1900 yılında geliştirebileceği kullanışlı bir arabası vardı.

Ford Motor Şirketi kurulduğu, üretime geçtiği sırada kırk yaşına ermişti.

İlk araba yapımcılarının peşine düştükleri en önemli şey, hızdı. Bir arabanın ne denli iyi olduğunun reklam açısından en büyük göstergesi araba yarışlarıydı.

Henry Ford da, Grosse Pointe'deki yarış alanında, Lake St Clair'de birçok rekor kırdı. 999'uyla bir mili otuz dokuz saniye dört buçuk salisede aldı.

Ama ağır işleri yaptırmak için başkalarını tutmak, bir türlü bırakamadığı eski alışkanlığıydı. Onun kafasını kurcalayan hız, üretim hızıydı, rekorlardı, güzel ürünlerle kıracağı rekordu. Salt Lake City'li çok yetkin, yetenekli bir bisikletçi olan Barney Oldfield'i tuttu, kendi yerine yarışlara girsin diye.

Motor, karbüratör, manyeto, matkap, kalıp taslakları çizmekten daha başka düşünceleri de vardı Henry Ford'un; satışlar konusunda düşünceleri vardı;

büyük para, ekonomik kaliteli üretimde, çabuk teslimde, ucuz değiştirilebilir kolayca bulunabilir tek tip yedek parçalarda yatıyordu;

yıllarca ortaklarıyla tartıştıktan sonra, 1909'da ilk T Model arabayı piyasaya sürdü.

Henry Ford haklıydı.

O mevsim on binin üzerinde teneke Lizzie sattı, on yıl sonra, yılda hemen hemen bir milyon satıyordu.

O yıllarda, ülkenin her yanındaki fabrika yöneticilerini, sanayicileri coşturuyordu Taylor Tasarısı. Beceriklilik, anahtar sözcük olmuştu. Bir makinenin yapabildiği işleri geliştirmekte kullanılan hüner, makineyi üreten adamın yapabildiklerini geliştirmekte de kullanılabilirdi.

1913'de, Ford fabrikalarına üretim şeridini yerleştirdiler. O mevsim, kazanç, şöyle böyle yirmi beş milyon dolar falan kadardı, ama çalışanları işlerinin başında tutmak gibi bir sorun çöreklenmişti başlarına, makinistler, Ford fabrikalarından hoşlanmıyor gibiydiler.

Henry Ford'un, üretim dışındaki konularda da düşünceleri vardı.

Dünyanın en büyük otomobil yapımcısıydı; yüksek ücret öderdi; belki de işinde sebat eden işçiler, kazançlardan pay aldıklarını (çok küçük bir pay) düşünürlerse, bu durum eğitilmiş işçilerin işlerine dört elle sarılmaları için bir neden oluşturabilirdi,

iyi ücret alan işçiler, teneke Lizzie edinmelerine yetecek parayı biriktirebilirlerdi; Ford, eli yüzü düzgün, iyi evlilikler yapmış, çalışmak isteyen Amerikalı işçilerin günde beş dolar kazanacağını bildirdiği ilk gün (elbette sonunda bunun da koşulları olduğu anlaşıldı; her zaman her şey koşula bağlıydı)

High Land Park fabrikasının önünde,

ısının sıfır olduğu ocak gecesi boyunca yöresine büyük bir kalabalık birikti ki,

kapılar açıldığında ayaklanma çıktı; aynasızlar, kafalar kırdı, iş peşinde koşanlar, tuğlalar attı; mal mülk, Henry Ford'un kendi malı mülkü yandı, yıkıldı. Şirket hafiyeleri, yangın hortumlarını kalabalığın üzerine sıkmak zorunda kaldı, püskürtmek için.

Amerikan Tasarısı; yukarılardan aşağı sızan otomobil başarısı, gönenci; bunun da koşulları bulunduğu anlaşıldı.

Ama günde beş dolar,

çok iyi bir gelirdi, tertemiz Amerikalı işçi için,

içki, sigara içmeyen, kitap okumayan, düşünmeyen,

kendini bilmezlik, küstahlık etmeyen,
karıları evlerine kiracı almayan,
Amerikalı işçiler, bir kez daha dünyanın kan ter içinde çabalayan işçilerinin gözünde Cennet yaptılar Amerika'yı;
bütün teneke Lizzie'leri yaptılar, otomobil çağını yaptılar, nasıl olduysa bir rastlantı sonucu da,
otomobilci, Edison hayranı, kuş sever Henry Ford'u,
çağının en büyük Amerikalı'sı yaptılar.

Ama Henry Ford'un, üretim şeritleri ve işçilerinin yaşama alışkanlıkları gibi konular dışında da düşündükleri vardı. Düşüncelerle doluydu. Servet edinmek için kente gitmek yerine, kenti çiftliğinin çevresine toplayan bir taşralı duruyordu işte burada. McGuffey'in magazini *Reader*'dan, annesinin önyargılarından, sezgilerinden öğrendiği değerleri, bankasındaki kasasında sakladığı, darphaneden daha yeni çıkmış paralar gibi tertemiz, el değmemiş, yıpranmamış olarak saklıyordu.

Düşündüklerini, halkın da bilmesi için *Dearborn Independent* dergisini satın alıp sigaraya karşı kampanya başlattı.

Avrupa'da savaş patladığında, bu konuda da düşündükleri vardı. (Ordudakilerden, askerlikten kuşkulanmak da, tıpkı tutumluluk, işe dört elle sarılma, içkiden kaçınma, para konularında keskin zekâ gibi bir Orta-Batı geleneğiydi.) Avrupalılar bir sürü bilisiz, düşük ücret alan, içki, sigara içen, kadınlara düşkün, üretim yöntemleri konusunda boşuna zaman ve para harcayan yabancı olmasalar, savaşın çıkmayacağını herhangi bir akıllı makinist görebilirdi.

Rosika Schwimmer, çevresini kuşatmış sekreterlerden, görevlilerden oluşan Çin Seddi'ni aşıp da Henry Ford'un yanına ulaşıp savaşı onun biterebileceğini ileri sürdüğünde,
elbette, dedi, Yılbaşına doğru bir gemi tutup gidecek, siperlerdeki çocukları alıp gelecekti.

Buharlı gemi *Oscar II*'i tuttu, savaş karşıtlarıyla, yoksullar adına çalışanlarla doldurdu,
gidip de Avrupa'nın prensciklerine,
bu yaptıklarının günah olduğunu, aptallık olduğunu açıklamak için.

Onun suçu muydu yani şimdi, dünyayı artık Zavallı

Richard'ın sağduyusu yönetmiyorsa, savaş karşıtlarının çoğu çılgınsa, kafalarını gazete başlıklarına taktırmış budalalarsa.

Onu uğurlamak için William Jennings Bryan, Hoboken'e gittiğinde, birisi William Jennings Bryan'ın eline kafeste bir sincap tutuşturdu; koltuğunun altında sincapla konuşma yaptı William Jennings Bryan; Henry Ford, kalabalığın üzerine Amerikan Gülleri attı. Bando, *Ben Oğlumu Asker Olsun Diye Büyütmedim*'i çaldı. Şakacı adamlar bir sürü sincap daha saldı ortalığa. Birlikte kaçmış bir çifti, bir papazlar kurulu evlendirdi oracıkta, salonda; ucuz hanlarda insan sevgisi aşılayan, gemiye binmek için çok geç kalan Bay Zero,

North Irmağı'na daldı, geminin ardından yüzdü.

Oscar 11 'i yüzen bir eğitim,, eğlence yeri olarak tanımladılar; Henry Ford, tıpkı bir Orta-Batı köyü gibi bulduğunu söyledi, ama Norveç'teki Christiansand'e vardıklarında gazeteciler dalga geçmeye başladı onunla, ansızın yaptıklarından ürküp caydı, yatağına girdi. Michigan'daki Wayne County dışında bütün dünya aklını yitirmiş, çıldırmıştı. Bayan Ford'la, yöneticiler, peşinden bir Episkopal papaz gönderdiler, bu adam, Henry Ford'u sarıp sarmalayıp geri getirdi evine,

savaş karşıtçıları, söylevlerini onsuz çekmek zorundaydılar.

İki yıl sonra Ford'lar silah yapıyorlardı, savaş gemileri yapıyorlardı; Henry Ford tıpkı Devrim Savaşında denenenler gibi tek kişilik tanklar, tek kişilik denizaltılar tasarlıyordu. Basma, savaştan elde ettiği geliri hükümete vereceğini açıkladı,

böyle bir şey yaptığına ilişkin kayıtlara rastlanmamıştır.

Yolculuktan dönerken yanında getirdiği tek şey,

Siyonistlerin Atalarının Tutanakları'ydı.

Dearborn Independent'ta, dünyaya ışık, bilgi saçmak için bir kampanya başlattı; o eski, o atlı arabaların kullanıldığı günlerdeki Michigan, Wayne County'ye, bütün dünyanın benzememesinin nedeni Yahudilerdi;

Yahudiler başlatmıştı savaşı, Bolşevizmi, Darvinizmi, Marksizmi, Nietzche'yi, kısa etekleri, dudakboyaları. Wall Street'in, uluslararası bankerlerin, beyaz kadın satışının, sinemaların, Yüksek Mahkeme'nin, caz müziğinin, içki kaçakçılığının arkasında hep onlar vardı.

Henry Ford, Yahudileri ihbar etti, Senatörlüğe adaylığını koydu, *Chicaco Tribune* gazetesine hakaret davası açtı,
başkent basının en büyük alay konusuydu;
ama başkent bankerleri işlerine burnunu sokmaya kalkışınca
kıvrak zekâsıyla onlara nasıl budalalar olduklarını gösterdi.

1918 yılında, yetmiş beş milyon dolar gibi çok önemsiz bir tutardaki küçük hisse sahiplerinin hisselerini satın almak amacıyla borç senetleri almıştı.

1920 yılının şubat ayında zamanı dolan bu borç senetlerinin kimilerini ödemek için nakit paraya gereksinme duydu. Söylentiye göre bankerlerden biri, temsilcilerinin yönetim kuruluna girmesi koşuluyla her türlü kolaylığı gösterebileceklerini belirtti. Henry Ford, bankerin şapkasını eline verdi,
kendi yöntemiyle parayı toplamaya koyuldu;
fabrikasındaki tüm arabaları, yedek parçaları gemilere doldurup satıcılarına yolladı, hemen nakit para istedi. Bırak öteki adam borç alma işini üstlensin ilkesi, her zaman onun temel ilkesi olmuştu. Üretimi durdurdu, yetkili satıcılardan gelen bütün siparişleri erteledi. Bir sürü satıcının sonu oldu bu, birçok yetkili satıcı firma iflas bayrağım çekti, ama fabrikasını yeniden açtığında,
tek ve kesin sahibiydi onun,
tıpkı vergileri ödenmiş, ipotekten kurtulmuş bir çiftliğin sahibi gibi.
1922 yılında mahalle kahvesi düşünürü olan
Calvin Coolidge'in
perde arkasından ustaca tezgâhladığı, Ford'un Başkan'ı candan yürekten destekleme kampanyasını başlattılar (yüksek ücret, su enerjisi, küçük kentlere yayılmış endüstri);
ama 1922'de Henry Ford, bir milyon üç yüz otuz iki bin iki yüz dokuz teneke Lizzie sattı; dünyanın en varsıl adamıydı.

T Model'in çamurlu yollarda açtığı dar tekerlek oyuklarını güzel, düzenli yollar izledi. Büyük otomobil patlaması gündemdeydi. Ford'un fabrikalarında üretim hep artıyordu; daha az artık madde, daha çok gözetleyen patron casusu, ustabaşı, işçileri gafil avlayan patron adamı (on beş dakika öğle yemeği, üç dakika hela molası, her yerde Taylor biçimi hızlandırılmış iş, daha çok dingil,

daha çok vidalı cıvata, daha çok mil takmak, dingil, parça, vidalı cıvata, dingilmilparçavidalıcıvata, çalışanların iliği kemiği kurutulup üretim adına kanları emilinceye, işçiler geceleri evlerine kül grisi suratlarında renk kalmamış titreyen birer külçe gibi dönene dek).

Üretim sürecinin bütün ayrıntılarını elinde tutuyordu Ford, dağlardaki maden cevherinden, araba, üretim şeridinin üstünden kendi kendine geçip dışarı çıkana dek; Johansen cetveliyle ölçüldüğü gibi fabrikalar, son metrekaresinin binde birine dek akla yatkın kılınmıştı;

1926 yılında, maden yatağından madenin çıkartılmasıyla, kendi gücünü kullanarak arabanın satışa hazır olarak fabrikadan çıkışı arasında geçen üretim süreci, seksen bir saate indirgenmişti,

ama T Model'in de zamanı geçmişti.

Yeni Dönem gönenciyle, Amerikan Tasarısı,

(bunun da koşulları vardı, bunun da her zaman koşulları vardı)

Teneke Lizzie'yi öldürmüştü.

Ford'unki de bir sürü öteki fabrikadan biriydi.

Hisse senedi borsası balonu sönünce,

mahalle kahvesi düşünürü Bay Ford, başarı sevinci içinde,

"Ben size demedim mi," dedi,

"kumar oynayıp battığınız için oh olsun size.

Ülkemiz güçlüdür."

Ama yırtık pabuçlu, yamalı pantolonlu, boş midelerinin üzerine bağlanmış kemerleriyle,

o 1932 martının en soğuk gününün soğuğundan çatlamış, yarılmış, işsiz, bomboş elleriyle bu ülke,

iş isteyerek, Amerikan Tasarısı'm isteyerek Detroit'ten, Dearborn'a yürümeye başladığında, Ford fabrikalarındakilerin akıllarına gelen tek şey makineli tüfekler oldu.

Ülkemiz güçüydü ya, yine de yürüyüşe katılanları makinelilerle taradılar.

Dördünü öldürdüler.

Yaşlı bir adam olarak Henry Ford

tutkulu bir antika düşkünüdür

(eski bir İngiliz boks şampiyonunun yönetimindeki uşaklarından, görevlilerinden, yazmanlarından, gizli ajanlarından, hafiyelerinden oluşmuş bir ordunun koruması altında babasının çiftliğine milyonlarca metrekarelik bir alana gömülmüş, kuşatılmış yaşar,

yollardaki yırtık pabuçlu ayaklardan hep korkarak, çetelerin torunlarını kaçıracağından korkarak,

önyargılı bir kaçığın kendisini vuracağından korkarak,

Değişim'in ya da işsiz kalmış bomboş ellerin koskoca kapıları, yüksek duvarları aşıp, kırıp geleceğinden korkarak;

koskoca bir ordu tarafından korunarak

açlıktan ölen çocuklardan, boş midelerden, ağır adımlarla umutsuzluğun izini süren yırtık pabuçlardan oluşmuş bu yeni Amerika'dan korunarak,

sanki hiç varolmamışlar gibi

Michigan'daki Wayne County'nin

o eski tutumlu çiftçilerini yutuverenlerdi bunlar).

Yaşlı bir adam olarak Henry Ford

tutkulu bir antika düşkünüdür.

Babasının çiftlik evini yeniden yaptırdı, çocukluğundan aklında kalan biçimini tam olarak verdirdi. Atlı arabalar, kızaklar, eski sapanlar, su çarkları, eski motorlu arabaların kalıntıları için müze köy yaptırdı. Eskiden dört çiftin karşılıklı oynadığı bir halk oyununun ezgisini çalacak kemancılar bulmak için bütün ülkeyi taradı.

Thomas Edison'un ilk laboratuvarları yanında, eski içkievlerini satın alıp ilk biçimlerine sokmaya dek vardırdı işi.

Massachusetts'te, Sudbury yöresindeki Wayside Hanı'nı satın aldığında, bu hanın yanıbaşında yeni model arabaların gümbürdediği, hızla kayıp geçtiği, tısladığı, (otomobillerin yeni gürültüsü) yağlı bir iz bıraktığı yeni, geniş bir yol vardı

Henry Ford kapıdan uzaklaştı,

yeni yolu bozdurup eskisini geri yaptırdı,

her şey yine aynı olsun diye

atlı arabalar dönemindekinin aynı olsun diye.

Haber - film 49

Ey sen pırlantalara bürünmüş Jack, ey sen
Silip süpürdün altın gümüş ne varsa cebimden

BU GİZEMLİ OLAYA TANIKLIK EDENLER PİS BİR BİÇİMDE SORGULANIYOR

Philadelphia'lı odasında öldüresiye dövüldü

daha bir yıl önce işçilere, Fransa'nın kana bulanmış alanlarında demokrasi adına savaştıkları söylenen bu adamlar, onları desteklemek amacıyla işçilerden güçlerinin son damlasına dek üretim yapmalarını isteyen bu adamlar, bugün işçilere derslerini veriyor — bu adamlar cinayet gereçleriyle, otomatik tüfekleriyle, makineli tüfekleriyle, birkaç dakika içinde iki millik bir yolu temizleyebilecek toplarıyla, Gary işçilerinin ürettiği miğferlerini giymiş olarak işçilere derslerini vermeye geliyor

Muzlarımız yok artık bizim
Bugün muzlarımız yok artık bizim

Eteklik Giymiş Sarhoş Askerler Evler Cayır Cayır Yanarken Dans Etti

KENDİNİ ÖLDÜREN KIZ OLİVE THOMAS'IN ARKADAŞIYDI

DOĞU'DA PARA AVINA ÇIKMAK İÇİN BİR YOL BULMAYA ÇALIŞIYOR

Otomobil, elektrikli gereç, makine gibi bir dizi, doğal yollardan piyasaya sürülmüş ürünün satışından ortaya çıkan borçların ipuçlarını ele geçirerek sanayicilere, tüccarlara para yardımı yapmak, bu işin temelini oluşturuyor.

Charley Anderson

"Baay Andsoon, Baay Andsoon, telgraf Baay Andsoon." Charley telgrafı almak için elini uzattı, sarsılan dar geçitte, kâğıdın üstüne yapıştırılmış harf dizilerini okumaya koyuldu:

NEZLEYE YAKALANDIM YATIYORUM BANA ADRESİNİ BİLDİR HAFTAYA GÖRÜŞÜRÜZ JOE

"Amma iş be," deyip duruyordu Charley kendi kendine, bavullarını kapatan kadınların, hamalın bavullarla birlikte bir köşeye attığı paltosunu giyen kır saçlı adamın arasından süzülüp yerine giderken. "Amma iş be." Grand Central İstasyonu'na girmek için tren yavaşlamaya başlamıştı bile.

Havasız Pullman vagondan dışarı çıkıp hamaldan bavulunu aldığında, yapayalnız yeraltı istasyonunda durduğunda, ortalık sessizdi, alacakaranlıktı. Ağır bavulunu sallayarak, yokuşu tırmandı. Tren başını ağrıtmıştı. İstasyon çok büyüktü, New York dendi mi anımsadığı o kalabalık görünüm yoktu. Koskoca, kalın camlı, kemerli pencerelerden, karşıdaki yapıları yol yol tarayan yağmuru görüyordu. Hangi yöne gideceğini bilemeden istasyonun çevresinde dönerken bir aşevinin camından bakar buldu kendini.

İçeri girip oturdu. Garson kız, ufak tefekti, esmer, öfkeli yüzündeki gözlerinin altında halkalar vardı. Nemli, sıkıntılı bir gündü, bulaşık suyundan yükselen sabun kokusuyla, mutfaktan gelen sıcak yağ kokusu sanki yol yol havada asılı duruyordu. Garson kız, masayı hazırlamak için eğildiğinde, nemli iççamaşırlarının, koltukaltlarının, talk pudrasının kokusu çarptı burnuna. Kız, domates çorbası getirmek üzere arkasını döndüğünde, kara giysisinin altında, ileri geri sallanan dolgun kalçalarını izledi. Bu

yağmurlu doğu gününde, ağır, kösnül bir şeyler vardı.

Tadına varamadan çorbasını doldurdu ağzına. Daha bitirmeden kalkıp telefon kulübesine gitti. Onun numarasına defterden bakması gerekmiyordu. Telefonun açılmasını beklerken, tedirginlikten şakır şakır terliyordu. Bir kadın sesi yanıtladığında boğazı kurudu, sesi tıkandı. Sonunda konuşabildi. "Bayan Humphries'le görüşmek istiyorum, lütfen... Charley Anderson'un aradığım söyleyin... Teğmen Anderson'un." İçtenlikli, okşayıcı bir tekdüzelikle kızın sesi geldiğinde Charley hâlâ boğazını temizlemeye uğraşıyordu. Elbette anımsamıştı, onu araması çok hoş bir şeydi, elbette birbirlerini her zaman görebilirlerdi, ne coşku verici bir şeydi, çok mutlu olurdu, ama hafta sonu için kentten ayrılıyordu, evet, uzun bir hafta sonu. Ama onu gelecek hafta arayamaz mıydı, yoo hayır, hafta sonuna doğru? Bayılacaktı onu görmeye.

Masasına döndüğünde garson kız çevresinde pervane oldu.

"Çorbanızı sevmediniz mi?" diye sordu.

"Harikaydı... Telefon etmem gerekti de."

"Ah şu telefonlar," dedi kız şakacı bir sesle. Bu kez onu gülümsetmeye çalışan garsondu.

Gözlerini fiyat listesinden ayırmaksızm, "Biraz börekle bir kahve alayım," dedi.

İstekle içini çekip Charley'i güldürerek, "Mmm, nefis limonlu börek yaparlar," dedi.

Kendini yine dayanılmaz, çapkın duyarak, gülerek kıza baktı: "Oldu, güzelim, limonlu börek yiyelim öyleyse."

Böreğini bitirince parasım ödedi, yeniden telefon kulübesine yollandı. Güçlü bir parfüm kokusu bırakan bir kadın kullanmıştı orasını kendinden önce. Ollie Taylor'un kentte olup olmadığını anlamak için Century Kulüp'ü aradı. Avrupa'da olduğunu söylediler; sonra Johnson'ları aradı; tanıdığı bir onlar kalmıştı. Eveline Johnson'un telefondan gelen sesi derindi, boğuktu. Adını söylediğinde gülerek, "Elbette, seni görmek isteriz. Bu gece yemeğe gel; hem yeni doğan bebeğimizle de tanışırsın," dedi.

Astor Place'de trenden indiğinde akşam yemeğine gitmek için çok erkendi. Gazeteci çocuğa Beşinci Cadde'nin nerede olduğunu sordu, sessiz, kırmızı tuğladan evlerin sıralandığı sokakta üç aşağı beş yukarı dolaşmaya başladı. Öğleden sonrasını öldürmek için girdiği sinemada boğulmuştu havasızlıktan. Saatine

baktığında daha altı buçuktu. Yedi sıralarında çağrılıydı Johnson'lara. Merdivenleri çıkmaya karar verdiğinde evin önünden üçüncü kez geçmişti. Zilin üzerindeki bir karta, Paul Johnson-Eveline Hutchins, diye karalanmıştı adları. Zili çaldı, tedirginlik içinde boyunbağıyla oynayarak beklemeye koyuldu. Yanıtlayan olmadı. Bir kez daha çalsam mı, yoksa gitsem mi, diye düşünürken ivecen adımlarla, şapkasını ensesine yıkmış, ıslık çalarak Paul Johnson Beşinci Cadde'den ayrılan yoldan çıkageldi.

"Vay canına, selam Anderson, Nereden çıktın böyle?" diye kaygılı bir sesle sordu. Eli paketlerle doluydu, tokalaşmak için hepsini sol kolunun üzerine yığdı.

"Sanırım seni kutlamam gerekiyor," dedi Charley.

Paul bir an boş gözlerle baktı yüzüne, sonra kızardı. "Ah, evet... adımı sürdürecek olan oğlum...hani ne derler, Tanrı'ya emanet..."

Pencerelerinde ağır mor perdeler asılı, çok az eşyası olan, eski tip, büyük bir odaya aldı onu Paul. "Bir dakika otur. Bakayım Eveline ne yapıyor." At kılından bir sediri gösterdi, sürgülü kapıdan arka odaya geçti.

Ardından kapıyı özenle çekerek hemen geri döndü. "Ne iyi. Eveline bizimle yemek yiyeceğini söylüyor. Buraya yeni gelmişsin. Sizin oralarda işler nasıl? Şimdi üstüne para da verseler buradan ayrılmam. New York'ta yaşamak müthiş bir şey... Hadi gel, elini yüzünü yıka istersen... Eveline bir sürü konuk çağırmış yemeğe. Benim kasaba gitmem gerek... Yıkanmak ister misin?"

Banyo buğuluydu, temizlik suyu kokuyordu. Birisi orada daha yeni yıkanmıştı. Küvetin üzerine kurusun diye bebek çamaşırları asılmıştı. Kapının arkasına bir banyo çantası iliştirilmişti, üzerinde de bir çeşit sarı tülden sabahlık vardı. Orada bulunmak Charley'in tuhafına gitti. Ellerini kurulayıp kokladığında sabun kokusu içini doldurdu.

Dışarı çıktığı zaman elinde sarı kapaklı Fransızca bir kitapla Bayan Johnson'un beyaz mermerden şömine kenarına dayanmış durduğunu gördü. Kolları kabarık, uzun dantel bir sabahlık vardı üzerinde, bağa gözlükler takmıştı. Gözlüğünü çıkartıp kitabın arasına soktu, elini uzattı.

"Gelebildiğine çok sevindim. Şimdi daha pek dışarı çıkamıyorum, bu yüzden beni görmeye gelmezlerse hiç kimseyle

buluşamıyorum."

"Beni çağırman büyük incelikti. Ben de bir süre dağ başında yaşadım. Öte taraftan tanıdığın birilerini görmek çok hoş... Bir süredir bulunduğum yerler içinde burası Parri'ye en yakın olanı."

Eveline güldü; bu gülüşü gemiden anımsıyordu Charley. İçinden gelen onu öpme isteğiyle tedirgin oldu. Sigara yaktı.

"Sigara içme lütfen. Nedense daha bebek doğmadan sigara dumanı midemi bulandırmaya başlamıştı, bu yüzden de kimseye içirmiyorum. Ne korkunç bir kadınım değil mi?"

Charley kızardı, sigarasını şömineye attı. Yüksek tavanlı, dar odada aşağı yukarı dolaşmaya başladı.

İnsanı huzursuz eden, usuldan gülümsemesiyle, "Otursak daha iyi olur," dedi Eveline. "Niçin geldin New York'a?"

"İş buldum. Tasarılarım var... Şey, bebek nasıl? Görmek isterdim."

"Elbette, uyandığında tamştırırım sizi. Amcalarından biri olursun. Şimdi yemek hazırlamalıyım. Hepimizin de New York'ta bulunması ne tuhaf değil mi?"

"Bu kent çok çetin ceviz."

Sürgülü kapıdan çıkıp arka odaya geçti, az sonra da cızırdayan yağın kokusu içeri süzülmeye başladı. Charley tam bir sigara daha yakmak üzereyken caydı, odada gezinmeye koyuldu, eski tip eşyalara, vazodaki üç beyaz zambağa, raftaki Fransızca kitaplara baktı, az sonra da yüzü kızarmış, ter içinde, eli kolu paketlerle dolu Paul gelip ona bir içki hazırlayacağını söyledi.

Charley sedire oturup bacaklarını uzattı. Yüksek tavanlı odanın dingin bir havası vardı. Sürgülü kapıların ardında oraya buraya giderken Johnson'ların çıkardıkları takırtılarda, şangırtılarda, pişen yemeğin Fransa'yı anımsatan kokusunda, insanın içini ısıtan, güven veren bir şeyler sezdi. Üzeri tabaklarla, bardaklarla, şarapla dolu bir tepsiyle Paul içeri girdi. Mermer masanın üzerine bir somun Fransız ekmeği, tuna balığı, peynir koydu. "Kusura bakma, kokteyl yapacak bir şeyim yok... Geç saatlere dek işyerinden çıkamadım... Tek içkimiz şarap."

"Çok iyi... Ben içkiden biraz kaçınıyorum... Kafamın içinde çok şey var."

"İş aramaya mı geldin?"

"Bir arkadaşla birlikte bir girişimde bulunacağız. Şu gemide-

ki Joe Askew'u anımsıyor musun? Müthiş bir çocuktu, değil mi? İşin kötü yanı, aptal herif nezleye yakalanıp yatağa serilmiş, buraya gelene dek elim kolum bağlı beklemek zorundayım."

"İşler benim de beklediğimden daha zorlu gelişiyor... Bizim moruk, Jersey City'de bir tahıl simsarının yanında iş buldu bana... şu sıkıntılı günleri atlatalım diye. Ama, bütün yaşamım boyunca masa başında çürümek istemiyorum. Şu bizim küçük yabancı olmasaydı, bu işe hiç girmezdim."

"İşi geliştirecek parayı toparlayabilirsek yatırdığımızın çok daha fazlasını kıvırabileceğimiz bir tasarımız var."

Eveline sürgülü kapıyı açıp bir tabak salata getirdi içeri. Paul tahıl işinden söz etmeye başlamıştı, ama hemen sesini kesip karısının konuşmasını bekledi.

"Ne tuhaf," dedi Eveline. "Savaştan sonra New York... Herkes buraya doluşuyor."

Arka odadan bebeğin incecik ağlaması duyuldu. "İşte ayin çağrısı," dedi Paul.

"Onu gerçekten görmek istiyorsan," dedi Eveline, "benimle gel, ama bence başkalarının bebeklerine bakmak çok can sıkıcı."

"Benim hoşuma gider," dedi Charley. "Bakabileceğim kendi çocuğum yok."

Usuldan, alaycı bir gülümsemeyle, "Nasıl böyle emin olabilirsin?" dedi Eveline. Charley kızardı, güldü.

Ellerinde şarap bardaklarıyla pembe beşiğin çevresinde durdular. Dişsiz, pembe yüze, havayı kavramaya çabalayan tombul minik ellere bakıyordu Charley.

"Sanırım babasına benzediğini söylemem gerekiyor," dedi.

"Bu küçücük sevgili yaratık, bizim Darwinci atalarımıza daha çok benziyor," dedi Eveline soğuk bir sesle. "Onu ilk gördüğümde ağladım, ağladım. Ah, umarım çenesi biraz büyür."

Charley, göz ucuyla Paul'ün pek de belirgin olmayan çenesine bakar buldu kendini. "Çok tatlı bir afacan," dedi.

Banyonun yanındaki küçük mutfaktan bir şişe getirdi Eveline, sonra da öteki odaya geçtiler.

Eveline Johnson'la göz göze geldiğinde, "Bu tablo beni kıskandırıyor," diyordu Charley. Eveline omuzlarını silkti. "Siz ikiniz, bebeğinizle birlikte güzel bir yere yerleştiniz, hoş bir eviniz, şarabınız, her şeyiniz var... Bana savaşın bittiğini duyuru-

yor... Ben de hemen kendimi toparlamalı, işe girişmeliyim."

"Tasalanma," dedi Paul. "Kısa sürede sen de kendini bu durumda buluverirsin."

"Artık gelse şunlar. Güveç hazır," dedi Eveline. "Charles Edward Holden geliyor... Hep geç kalır."

"Belki gelirim, dedi," diye söze karıştı Paul. "İşte Al geldi. Bu onun kapı çalışı."

Sırık gibi, solgun yüzlü biri sokak kapısından girdi. Paul onu Charley'le, "Kardeşim Al," diye tanıştırdı. Bir an için adam, hırçın, araştırıcı, gri gözlerini Charley'in üzerine dikti. "Teğmen Anderson... Daha önce bir yerlerde tanışmış mıydık dersiniz?"

"Siz de Avrupa'da bulundunuz mu?"

Sırık gibi adam, şiddetle başını salladı. "Hayır... New York'ta olmalı. Yüzleri hiç unutmam." Charley kızardığım duydu.

Uzun boylu, yüzünden bezginlik akan, Stevens adında bir adamla, tombulca, küçük bir kız girdi içeri. Charley kızın adını anlayamadı. Kızın kısa kesilmiş, düz, kara saçları vardı. Adı Stevens olan adam Al'dan başkasıyla ilgilenmiyordu. Kız da Stevens'ten başkasıyla ilgilenmiyordu. "Evet Al," dedi Stevens tehdit eder gibi bir sesle, "son olaylar senin düşüncelerinde bir değişiklik yaptı mı?"

"Yavaş yavaş, Don, yavaş yavaş... insanın bütün değerli içgüdülerini hiçe sayamayız... İşçi sınıfının yanından ayrılmamamız gerekir."

"Aman Tanrım, işçi sınıfından söz etmeye başlayacaksınız, bence Holden'i beklemeden yemeğe otursak daha iyi olacak," dedi Eveline ayağa kalkarak. "Boş mideyle tartışırsa Don çok öfkelenir."

"O da kim? Charles Edward Holden mi?" diye soran Al'ın sesinde bir saygı seziliyordu.

"Beklemeyelim onu," dedi Don Stevens. "Haksızlıkları bulup ortaya çıkarmaya meraklı bir burjuvadan başka bir şey değil o."

Charley'le Paul, hazırlanmış olarak yatak odasında duran masayı getirmesine yardım ettiler Eveline'in. Charley, Eveline'in yanına oturmayı başardı. "Vay canına, ne güzel yemekler. Bana emektar Parii'yi anımsatıyor," deyip duruyordu. "Kardeşim,

birlikte Twin Cities'de Ford satıcılığı yapmamızı önerdi, ama bir kez Parii'yi gördükten sonra nasıl tutacaksm onları çiftliklerde?"

"Ama şimdi New York başkent." Konuşurken usulca ona doğru eğilmesinde, çekik gözlerinin hep bir şeyler araştırıyormuş gibi bakmasında bir alaycılık vardı.

"Umarım arada bir size uğramama izin verirsiniz," dedi Charley. "Ayağımı yere basana dek New York'ta dönüp durmak çok zor olacak benim için."

"Ah, ben hep evdeyim," dedi Eveline, "Jeremy için güvenilir bir bakıcı bulana dek de evde olacağım. Zavallı Paul, ikide bir geç saatlere dek çalışmak zorunda kalıyor... Ah, keşke hepimiz çok para kazanabilsek, hemen, çok çabuk."

Acımasızca güldü Charley. "Çocuklara biraz şans tanı. Daha haki üniformayı derimizden söküp atamadık bile."

Charley konuşulanları pek izleyemiyordu, sedire geçip arkasına yaslanarak Eveline Johnson'a bakmaya başladı. Paul de pek konuşmuyordu. Kahveyi getirdikten sonra tümden yok oldu. Eveline'le, masanın başında oturan küçük kız, Stevens'i harika buluyor gibiydiler, sedirde Charley'in yanında oturan Al Johnson, Eveline'e bir şey belirtmek için eğilip duruyor, uzun işaret parmağım sallıyordu. Stevens'le Al Johnson boyuna yumruklaşma noktasına geliyorlardı. Konuşulanları izleyemediği — daha doğru dürüst kente gelmiş bile sayılmazdı — iyi bir yemek yediği, şarap içtiği için Charley'in uykusu gelmeye başlamıştı. Sonunda ayağa kalkıp gerindi.

Kimsenin ona aldırdığı yoktu, usulca dışarı süzülüp Paul'ün bulaşık yıkadığı mutfağa girdi. "Sana yardım edeyim," dedi.

"Yoo, olmaz benim kendi yöntemim var," dedi Paul. "Görüyorsun, Eveline bütün yemekleri pişiriyor, benim de bulaşıkları yıkamamla hak yerini buluyor."

"Böyle konuşmak şu kuşların başını derde sokmaz mı?" Charley parmağıyla ön odayı gösterdi.

"Don Stevens kızıldır, nasılsa damgalanmış biri."

"Bak, söyledikleri yanlış demek istemiyorum, ama, Tanrım, yaşamımızı kazanmak zorundayız."

"Al, *World*'de çalışır. Oradakiler oldukça liberaldir."

"Bizim oralarda insan gerçek yüzünü bir gösterse yer yerinden oynar," dedi Charley gülerek. "Bunlar daha savaşın

sona erdiğini anlayamamışlar."

Bulaşıklar bittiğinde ön odaya geçtiler.

Don Stevens, Charley'in yanına yanaştı. "Eveline senin havacı olduğunu söyledi," dedi kaşlarını çatarak. "Bize havacıların neler düşündüğünü anlat. İşçi sınıfından mı yanalar, yoksa sömürücü sınıftan mı?"

"Oldukça zor bir soru," diye ağır ağır konuştu Charley. "Benim tanıdığım çocukların çoğu, işçilerin yanında yer almaya çalışıyor."

Kapı çaldı. Eveline gülümseyerek başını kaldırdı. "Belki de Charles Edward Holden gelmiştir," dedi Al.

Paul kapıyı açtı.

"Merhaba Dick," dedi Eveline. "Herkes seni Charles Edward Holden sandı."

Kapıda görünen, temiz giyimli, azıcık patlak mavi gözlü genç, "Belki de öyleyim," dedi. "Gün boyu içimde bir sıkıntı vardı."

Eveline, yeni gelen genci ordudaki rütbesini belirterek tanıştırdı: "Yüzbaşı Savage, Teğmen Anderson."

Odanın gerilerinden, "Hımmm," diye söylendi Stevens.

Stevens'le, daha yeni gelmiş adamın, birbirlerine hiçbir şey söylemeksizin gözlerini dikip baktıklarını ayırt etti Charley. Her şey çok karmaşık bir biçime bürünmeye başlamıştı. Eveline'le, kısa saçlı kız, soğuk seslerle birbirlerine incelikli, yaltaklanan iğneli sözler söylüyorlardı. Charley toz olma zamanının geldiğini düşündü. "Artık, hoşçakal demeliyim sizlere, Bayan Johnson," dedi.

"Hey Anderson, beni bekle. Şu sokağı birlikte yürüyelim," diye odanın öteki ucundan bağırdı Al Johnson.

Charley ansızın tam Eveline'in gözlerinin içine bakmakta olduğunu ayırt etti. "Çok güzel bir gece geçirdim," dedi.

"Bir öğleden sonra çaya gel," dedi Eveline.

"Elbette gelirim." Sımsıkı tuttu elini bir an. Ötekilere hoşça kal derken Eveline'le Yüzbaşı Savage'ın birlikte kıkır kıkır gülüştüklerini duydu.

"Ev kadını Eveline'in neler yaptığını görmeye geldim," diyordu. "Bu gece dayanılmaz bir güzelsin."

İlkbahar akşamında, kapının önünde durmak Charley'e iyi

geldi. Yağmurdan sonra kent havasının kömür tozundan yıkanmış bir kokusu vardı. Düşünüp duruyordu, acaba Eveline onunla... Neyse deneyinceye dek bilemezdin.

Al Johnson arkasından yetişip koluna girdi. "Şey, Paul senin taşradan yeni geldiğini söyledi."

"Elbette," dedi Charley. "Kulaklarıma dolmuş saman tozlarını görmedin mi?"

"Vay vay, Eveline'in eski sevgililerinden birkaçı bir araya geldi mi azıcık fazla kaçıyor... Don'un zavallı kız arkadaşının kanını dondurmaya bayılıyor Eveline... Ne dersin birlikte bir viski atıp, ağzımızdan kahrolası kırmızı mürekkep tadını silsek mi?"

"Çok iyi olur," dedi Charley.

Beşinci Cadde'de karşıya geçip dar, kara bir kapının önüne gelene dek bir sokakta yürüdüler. Al Johnson kapıyı çaldı, kolluklu bir adam açıp onları hela kokan geçide aldı. Buradan da bara girdiler.

"İşte burası daha iyi," dedi Al Johnson. "Zaten şunun şurasında haftada bir tek boş gecem var."

"Tıpkı o eski güzel günler gibi," dedi Charley.

Barın karşısındaki küçük, yuvarlak masaya oturup viski istediler. Birdenbire Al Johnson masanın üzerinden uzun parmağını salladı. "Sana ne zaman rastladığımı anımsadım. Savaş açıldığı gündü. Küçük Macaristan barda, hepimiz kör kütük sarhoştuk."

"Vay anasını," dedi Charley, bir sürü insanla tanışmıştı o gece. "Elbette, o zamandı," dedi Al Johnson. "Ben yüzleri hiç unutmam," sonra da viski üstüne bira içmek için garsonu çağırdı.

Eski günlerinin hatırına birbiri ardından bira, viski yuvarladılar. "Vay canına, New York da tıpkı öteki delikler gibi," deyip duruyordu Charley, "düpedüz bir köy işte."

"Greenwich Village,"* dedi Al Johnson.

Küçük Macaristan'da geçirdikleri eski güzel günlerin hatırı için viskileri yuvarladılar da yuvarladılar. Artık masada oturmaktan sıkılmışlardı, kalkıp barda durmaya başladılar. Barda, solgun yüzlü iki gençle, üzerinde Bulgaristan işlemeleri bulunan bir gömlek giymiş, tombul, tel tel saçlı bir kız vardı. Al Johnson'ın eski dostlarıydı. "Hiç unutmam yüzleri... adları," diyen Al Johnson Charley'e döndü. "Albayım, dostlarımla tanıştırayım

* Sanatçıların, bohemlerin yaşadığı bir New York mahallesi.

sizi... Albay...şey..." Charley elini uzattı, tam, Anderson, diyecekken, "Charles Edward Holden, benim sanatçı dostlarımla tanışın," diye kestirip attı Al Johnson.

Bir daha da tek sözcük etme olanağı bulamadı Charley. Washington Square Oyuncuları'nda gördükleri bir oyunu anlatmaya koyuldu iki genç. Kızın kalkık burnu, altlarında mor halkalar oluşmuş mavi gözleri vardı. Elini sıkarken Charley'e coşkuyla baktı bu gözler.

"Ah, gerçekten mi... Sizinle tanışmayı nasıl da istemiştim, Bay Holden. Bütün makalelerinizi okurum."

"Ama doğrusu ben..." diye söze başladı Charley.

"Doğrusu siz Albay değilsiniz," dedi kız.

Elini şöyle bir sallayarak, "Bir geceliğine Albay," diyen Al, yine viski söyledi herkese.

İçkisini kırk yıllık ayyaş gibi bir solukta deviren kız, "Ah Bay Holden," dedi, "böyle buluşmamız ne hoş, değil mi?... Sizi daha yaşlı, daha az yakışıklı sanırdım. Şimdi ne olur, Bay Holden, bana her şeyi anlatın."

"Bana Charley deseniz daha iyi."

"Benim adım da Bobbie... siz de bana Bobbie deyin, olmaz mı?"

"Çok iyi," dedi Charley.

Kız, onu bardan azıcık uzaklaştırdı. "Siz gelmeden önce çok sıkılıyordum... Çok iyi çocuklardır, ama Edward artık onu sevmediği için Philip'in nasıl tentürdiyot içtiği dışında hiçbir şeyden söz etmiyorlar. Ben kişilerin özel yaşamlarıyla ilgili konuşmalardan nefret ederim, ya siz. Ben önemli şeyler konuşmayı severim, ya siz? Hiçbir şey yapmayan insanlardan nefret ediyorum. Yani kitaplarla, dünyanın durumuyla, böyle şeylerle ilgilenmeyenlerden, ya siz?"

"Yaa, elbette," dedi Charley.

Barın sonuna kaymışlardı. Eski günlerini kutlayacağı bir sürü başka dost bulmuş gibiydi Al Johnson.

Kız, Charley'in koluna asıldı. "Sessiz bir yere gidip konuşmaya ne dersiniz. Burada kafamı toparlayamıyorum."

"Dans edebileceğimiz bir yer biliyor musunuz?" diye sordu Charley. Kız başını salladı.

Sokağa çıktıklarında koluna girdi. Ansızın patlayan soğuk

rüzgâr kuzeyden esiyordu. "Hadi sıçrayalım," dedi kız, "yoksa siz böyle bir şey yapmayacak denli ağırbaşlı mısınız, Bay Holden?"

"Bana Charley deseniz daha iyi."

Doğuya doğru, ucuz kiralık evlerle, küçük İtalyan dükkânlarıyla dolu bir sokakta yürüdüler. Kız, bir bodrum katının zilini çaldı. Beklerken elini Charley'in koluna koydu. "Benim biraz param var... Bu gece sizi ben ağırlayayım."

"Hayır, böyle bir şey hoşuma gitmez."

"Peki öyleyse, yarı yarıya paylaşalım. Ben cinsel eşitliğe inanırım, ya siz?" Charley eğilip kızı öptü. "Ah, benim için harika bir gece bu... Tanıdığım ünlü kişiler içinde en tatlısı sizsiniz... Çoğu kendini bir şey sanır, sizce de öyle değil mi? No joie de vivre."

"Ama," diye kekeledi Charley, "Ben şey değilim..."

Tam konuşurken kapı açıldı. "Merhaba Jimmy," dedi kız, kapıyı açan kibar tavırlı, kahverengi giysili gence. "Seni erkek arkadaşımla tanıştırayım... Bay Grady... Bay Holden."

Delikanlının gözleri parladı. "Sakın Charles Edward olmasın..." Kız başını salladı coşkuyla, saçından koca bir tutam tek gözünün üstüne düştü. "Şey, efendim, sizi tanıdığıma çok sevindim... Sizin bütün yazdıklarınızı okurum, efendim."

Spot ışıklarından, sigara dumanından, dans eden kalabalıktan cehennem gibi ısınmış, küçük, havasız kabarede eğilip selamlar vererek, kızararak dans pistinin yanında bir masa buldu onlara delikanlı. Birer viski daha, birer de peynirli börek istediler. Sonra da kız Charley'in eline yapışıp ayağa kaldırdı. Dans ettiler. Bulgar gömleğinin altındaki yuvarlak göğüslerini Charley'in tenine duyuracak biçimde sokuluyor, sürtünüyordu.

"Vay vay... ne güzel dans ediyorsun, oğlum," diye fısıldadı. "Hadi her şeyi unutalım, kim olduğumuzu, günlerden hangisi olduğunu..."

"Şey, ben zaten iki saat önce unutmuştum," dedi Charley kızı sıkarak.

"Sen kendi halinde bir çiftçi çocuksun, ben de yalın ayak bir kızım."

"Bu sözlerde şiirden çok gerçek var," dedi Charley, dişlerinin arasından.

"Şiir mi... bayılırım şiire, ya sen?"

Bar kapanana dek dans ettiler. Karanlık boş sokağa çıktıklarında sendeliyorlardı. Ayakları çöp tenekelerine takıldı. Bacaklarının arasından kediler koşup geçti. Durup bir polisle özgür aşk üzerine konuştular. Her köşede öpüştüler. Çantasında anahtarını ararken düşünceli düşünceli, "Gerçekten bir şeyler yapan kişiler en güzel sevişenlerdir, ya sence?" dedi kız.

Önce Charley uyandı. Perdesiz pencereden içeri güneş ışığı doluyordu. Yüzü yastığa gömülü uyuyordu kız. Ağzı açıktı, dün gecekinden çok daha yaşlı görünüyordu. Teni solgundu, yeşile çalıyordu, tel tel saçları vardı.

Usulca giyindi Charley. Metrelerce kalınlıkta toza gömülmüş, tuhaf çıplak kadın resimleriyle tepeleme dolu, çöplük gibi masada bir kara kalem buldu. Üzerine yarım kalmış bir şiir döktürülmüş sarı kâğıdın arkasına, "Çok eğlendim... Hoşça kal... Bol şans. Charley," yazdı. Gıcırdayan merdivenlerin son basamağını da inene dek pabuçlarını giymedi.

Sokağa çıktığında, serin rüzgârlı ilkbahar sabahında kendini çok mutlu duydu. İkide birde kahkahalara boğuluyordu. Muhteşem küçük emektar kent. Sekizinci Cadde'nin köşesindeki aşevine girdi, omlet, sucuk, börek, kahveden oluşmuş bir kahvaltı söyledi. Yerken bir yandan da kıkır kıkır gülüp duruyordu. Sonra da, Kırk İkinci Cadde'ye gitti. Pis çatılar, kalın camlı pencereler, elektrikli duyuruların pis ampulleri, yangın merdivenleri, su depoları, her şey fırtınalı güneş ışığı altında olağanüstü güzel görünüyordu.

Grand Central İstasyonu'nda saat on biri gösteriyordu. Görevliler, batıya giden trenlerin adlarını bağırıyorlardı. Emanetçiden bavulunu aldı, Chatterton Evi'ne gitmek için taksi tuttu. Joe Askew'un yazarak kalmasını öğütlediği yerdi burası, Y.M.C.A.'dan daha iyiydi, dediğine göre. Mekanik çizim kitaplarıyla, mavi kâğıda geçirilmiş taslaklarla dolu bavulu çok ağırdı, elini kesiyordu sapı, hemen taksiye atladı. Masanın başındaki yazman, kefil istediğinde, yedek subay belgesini gösterdi.

Çok az aydınlatılmış koridorların sonunda bir asansör, banyolar, duşlar, Charley'i içine tıktıkları pabuç kutusu gibi küçücük odanın kapısının arkasına asılı bir yığın kural listesi vardı. Üzerinde giysileriyle kendini yatağa attı. Uykusu gelmişti. Tavana bakıp kıkır kıkır gülerek uzandı. Muhteşem küçük

emektar kent.

Bu havasız, küçük, yeşil duvar kâğıtlı, yardım kurumlarından toplanmış kırık dökük eşyalarla dolu odada uzun süre kalması gerekti. İlk günler, geçici bir iş bulup bulamayacağını anlamak için telefon rehberinde yazılı bütün havacılık şirketlerini dolaştı. Avrupa'dan tanıdığı birkaç kişiye rastladı, ama hiç kimse iş için söz veremiyordu; keşke birkaç ay daha önce gelseydi. Herkes işlerin durgun olduğunu söylüyordu. Politikacılar, ticari havacılık şirketlerini kıskıvrak bağlamışlardı, işte böyleydi, bu kadardı. Hem zaten iş arayarak dolaşan sürüyle havacı vardı.

Yaz ortalarına doğru taslak çizim işi verebilecekleri konusunda yarım ağızla söz aldığı, daha doğrusu Washington'daki adamlarının hazırladığı anlaşmayı gerçekleştirebilirlerse iş vereceklerini söyleyen Long Island City'deki motor yapım işliğine yolculuktan döndüğü ilk haftanın sonunda Bayan Askew'dan bir mektup geldi: Joe çok hastaydı, iki yanlı zatürreeye yakalanmıştı. Kente inmesi birkaç ay alacaktı. Karısının iş konularında düşünüp kaygılanmaması gerektiğini, çok hasta olduğunu söylemesine karşın Joe, ona yazması için diretmiş, karısı da onu rahatlatmak için yazmıştı. Bir patent alana dek taslaklarını hiç kimseye göstermemesini istiyor, şimdilik güçlükleri yenene dek geçici bir iş bulmasını, sonra da işe girişeceklerini anlatıyordu.

Güçlükleri yenene dek geçici iş, alllah kahretsin; Charley ortası çökmüş yatağının kıyısına oturup parasını saymaya koyuldu. Dört tane onluk, bir iki dolarlık, bir teklik, elli üç sent de bozukluk. Odaya haftada sekiz dolar ödediğine göre yaz aylarında geçireceği günler hiç de parlak olacağa benzemiyordu.

Sonunda bir gün Doris Humphries'i telefonda yakalamayı başardı,kız ertesi gün öğleden sonra evine çağırdı. Humphries'lerin evi de tıpkı Benton'larınki gibiydi, yalnızca uşak yerine hizmetçi vardı burada. Charley çok tedirgin oldu, çünkü içeride yalnızca dizi dizi kadın göze çarpıyordu. Doris'in annesi, yorgun görünümlü, şık giyimli, araştırıcı gözlerle Charley'e bakan, Charley'i dalıp geçen bakışlarının arka cebinde duran cüzdanına dikildiğini duyuran bir kadındı.

Çayla kek yediler, sigara içmesinin doğru kaçıp kaçmayacağını kestiremedi Charley. Ollie Taylor'un yine Avrupa'ya, güney Fransa'ya gittiğini söylediler, Ollie Taylor tek ortak konularıydı,

bu yüzden kısa sürede konuşacak şey bulma sıkıntısı çekmeye başladılar. Sivil giysiler içindeyken varsıl kadınlarla konuşmak, üniformalıyken olduğu denli kolay değildi. Yine de Doris ona tatlı tatlı gülümsüyor, dostça, içtenlikle, sosyetenin hızlı yaşamından nasıl da bıktığını, dünyaya çıkıp iş bulacağını anlatıyordu. Bu hiç de kolay değil, diye düşündü Charley. Hiçbir zaman ilginç erkeklerle tanışmadığından yakınıyordu. Charley'le, Ollie Taylor' un elbette Ollie bir eski sevgili dosttu — konuşmaya katlanabildiği tek erkekler olduğunu söylüyordu. Charley'in yüzüne bakarak, "Sanırım savaş, yabancı ülkelere gitmek sizi değiştirmiş," dedi. "Böyle şeyler yaşadıktan sonra, benim tanıdığım aylak sürüngenler gibi ciddiye alamazsınız kendinizi. Elbise askısından başka bir şey değil onlar."

Koskoca apartmandan çıktığında Charley'in başı dönüyordu, az kalsın karşıya geçerken bir taksinin altında ezilecekti. Yeni çökmeye başlayan karanlıkta gümbürdeyen trafik içinde geniş caddeyi yürüdü. Bir gece birlikte tiyatroya gideceğine söz vermişti kız.

Buluşma günleri, bir haftadan öteki haftaya boyuna ertelendikten sonra — korkunç başından aşkındı işleri, hep yakınıp duruyordu telefonda, çok isterdi gelmeyi ama işleri başından aşkındı — mayıs başlarında bir gece Doris'i yemeğe götürmek için geldiğinde cüzdanında yalnızca yirmi doları kalmıştı. Humphries' in apartmanındaki oturma odasında bir süre bekledi Doris'i. Piyanonun, iskemlelerin üzerlerine beyaz örtüler serilmişti, perdeler, koskoca beyaz oda naftalin kokuyordu. Her şey onda çok geç kaldığı duygusunu uyandırıyordu. Sonunda Doris girdi içeri, solgundu, açık yakalı gece giysisi içinde, ipekten, altından örülmüş gibiydi. Charley'in soluğu kesildi.

"Merhaba Charley, umarım açlıktan ölmüyorsun," dedi, hep onu eskiden beri tanıdığı duygusunu uyandıran içten konuşma biçimiyle. "Biliyorsun, zamanımı hiç ayarlayamam."

"Aman Doris, ne güzelsin." Üzerindeki gri iş giysilerine baktığını gördü kızın. "Ah, beni bağışla," dedi kız. "Hemen gidip giysimi değiştireceğim." Sesinde beliriveren soğukluğu çabucak sildi. "Bir dakika içinde değiştiririm."

Charley, kızardığını duyuyordu. "Gece giysileri giysem daha iyi olacaktı sanırım," dedi. "Ama çok işim vardı. Minnesota'dan

eşyalarımın hepsi de gelmedi."

"Ah, haklısın. Hem artık yaz sayılır. Ne diye böyle giyindim bilmiyorum. Aklım havalardaydı yine galiba."

"Değişmesen olmaz mı, çok güzelsin."

"Ama iş giysileri içinde bir adamın yanında, sirk atları gibi süslenmiş bir kadın çok gülünç kaçar. Hem daha da eğlenceli olur...kural dışına çıkarız...Gerçekten beş dakika içinde dönerim."

Doris dışarı çıktı, yarım saat sonra da inci grisi bir sokak giysisiyle geri döndü. Üzerinde kokteyl karıştırıcısıyla, bardak bulunan tepsiyi taşıyan hizmetçi izliyordu onu. "Çıkmadan önce bir içki içelim diye düşündüm. Böylece ne yapacağımızı daha iyi biliriz," dedi kız.

Yemeğe, McAlpin'e götürdü onu; bildiği başka bir yer de yoktu. Saat sekiz olmuştu bile. Tiyatro biletleri cebini yakıyordu, ama kız hiç oralı değildi. Gösteriye gitmek için onu bir taksiye bindirdiğinde dokuz buçuk olmuştu. Taksinin içi, saçlarından, parfümünden yükselen hafif, çıldırtıcı kokuyla dolmuştu.

"Doris, izin ver, bir an istediklerimi, içimden geçenleri söyleyeyim sana," diye ansızın bilinçsiz olarak konuştu. "Bir başkasından da çok hoşlanıp hoşlanmadığını bilmiyorum. Pek de hoşlandığını sanmıyorum, tanıdığın erkekler üzerine söylediklerine dayanarak."

"Ah, ne olur, evlenmemizi önerme," dedi kız. "Evlenme önerilerinden nasıl nefret ettiğimi bilsen, özellikle de trafik sıkışıklığında, taksilerin içinde..."

"Hayır, bunu demek istemiyorum. Şimdi içinde bulunduğum durumda benimle evlenmek istemezsin nasılsa... işi şansa bırakmazsın. Önce işlerimi düzene sokmalıyım. Ama kısa sürede yapacağım bunu... Biliyorsun, havacılık, geleceğin endüstrisi... On yıl sonra... Bizim gibi çocuklar bu işe başından, birtakım ayrıcalıklarla giriyor... Bana biraz zaman tanımanı istiyorum, Doris, bir süre için öteki erkeklerden uzak dur..."

"Yani on yıl seni mi bekleyeyim, aman Tanrım, ne duygulu bir düşünce... büyük annem bayılırdı buna."

"Benimle alay edeceğini bilmeliydim. Geldik işte."

Doris'in arabadan inmesine yardım ederken öfkeli görünmemeye çabalıyordu Charley. Eline abanırken bir an sıktı onu kız.

Charley'in yüreği güm güm atmaya başladı. Kızlarla, caz ezgileriyle dolu karanlık salonda, yol gösteren adamın peşinden giderlerken, küçücük elini usulca Charley'in koluna koydu. Organze giysili, kırmızı dudaklı bir kızın dans ettiği tülsü parıltıya yayılan spot ışığının pudramsı, uzun tüneli geçiyordu başlarının üzerinden. Kolunun üzerindeki Doris'in elini kaburgalarına bastırdı.

"Pekâlâ, ne demek istediğimi anladın," diye fısıldadı. "Biraz düşün... Hiçbir kıza böyle bağlanmamıştım daha önce, Doris." Koltuklarına çöktüler. Arkalarındaki insanlar, "Şşşştt," demeye başladıklarından Charley sustu. Gösteriye veremiyordu kendini.

"Charley, umuda kapılma ama senin çok tatlı biri olduğunu düşünüyorum," dedi kız, sıcak tiyatrodan, ışıklardan, kalabalıktan boğulmuş olarak dışarı çıkıp taksiye binerlerken. Charley'in öpmesine izin verdi, ama inanılmayacak denli kısa sürede araba evinin önünde durdu. Asansörde iyi geceler diledi. Görmeye gelmek istediğini söylediğinde, gülümseyerek başım salladı kız.

Park Caddesi'nin, Kırk İkinci Cadde'nin tiyatro sonrası kalabalığı içinde, dizleri titreyerek yürüdü. Hâlâ ağzının üzerinde kızın ağzını, açık renk, kıvırcık saçlarının kokusunu, yüzünü, yüzünden ayırırken göğsünün üzerindeki ellerinin küçüklüğünü duyuyordu.

Ertesi sabah, sanki üç gündür içki içiyormuş gibi başı dönerek geç saatlerde uyandı. Gazete aldı, çok durmuş bayat yemek artıklarıyla leş gibi kokan kahvede börekle, kahve içti. Bu kez iş olanakları sütununa değil, Makinistler, Onarımcılar bölümüne baktı. O öğleden sonra da Birinci Cadde'de bir araba onarım işliğinde çalışmaya başladı. Yine iş tulumlarına, tırnaklarının dibine biriken yağa, iş defterine imza atmaya dönmek içini kararttı, ama yapacak bir şey yoktu. Eve döndüğünde Emiscah'ın mektubunu bulmak daha da canını sıktı.

Mektubu okur okumaz yırtıp attı. Bana ne, şu kızın işine bulaşmadan da yeterince kötüydü durumu zaten, yine o gıcırdayan valflara döndüğü için. Sinirden gözlerine dolan yaşlarla yatağının kıyısına oturdu. Subay olduktan, ambulans işlerinden, Lafayette Escadrille'den, uçağına bakacak, bütün pis işleri yapacak bir makinisti olduktan sonra tüm kapıların böylesine yüzüne kapanması dayanılmaz bir şeydi. Kahrolasıca kör talih.

Biraz yatıştığında, kalkıp, Tanrı aşkına hemen iyileşmçsini, Long Island City'de, Triangle Motorlarında önerilen bir işi geri çevirdiğini, bu sıkıntılı günleri atlatmak için makinist olarak çalıştığını, bu işten bıkıp usandığını, şu küçük girişimlerine başlamayı dört gözle beklediğini yazdı Joe'ya.

Onarım işliğinde çalışmaya başladığının ikinci haftası, yapının arkasında kullanılmayan bir işyerinde, her ödeme günü, ustabaşının poker partisi çevirdiğini öğrendi. O da katıldı aralarına, büyük bir dikkatle oynadı. İlk birkaç hafta kazancının yarısını yitirdi, ama sonra hiç de kötü bir poker oyuncusu olmadığını anlamaya başladı. Sağduyusunu yitirmiyor, kimde, hangi kâğıtların bulunduğunu kestirebiliyordu. Kazandığında da abartmıyor, belli etmiyordu, böylece ötekilerin sandığından çok daha fazla parayla masadan kalkıyordu. Ustabaşı, iriyarı, ağzı kalabalık bir herifti, kazancına Charley'in ortak olmasından da pek hoşlanmıyordu. Çocuklardan parayı tek başına alma alışkanlığı geliştirmişti. Charley arada sırada ona içki ısmarlayarak yatıştırıyordu, hem bir kez kolları sıvadı mı da herkesten çok iş çıkartıyordu. Eve gitmeden önce hep iyi giysilerini üzerine geçiriyordu.

Yaz için New York Harbor'a gitmesinden önce Doris'i görmeyi başaramadı. Tanıdığı bir tek Johnson'lar kalmıştı. Haftada birkaç kez onlara uğruyordu. Evlerine kitaplıklar yaptı, bir pazar günü de oturma odasının döşemesini boyamalarına yardım etti.

Bir pazar sabahı erkenden telefon edip Long Beach'e yüzmeye gitmelerini önerdi. Boğazı ağrıdığı için Paul yataktaydı, ama Eveline gideceğini söyledi. Sıcak pazar sabahı sokaklarının boşluğu, pisliği içinde yürürken, ne yani, istiyorsa sevişirim onunla, diye düşünüyordu. Küçük göğüslerinin başladığı yeri gösteren, bol, sarı tülden bir sabahlıkla çıktı kapıya Eveline. Ağzını bile açmasına olanak vermeden sarılıp öptü onu Charley. Eveline gözlerini kapadı, kollarının arasında bıraktı kendini. Sonra da Charley'i uzaklaştırıp parmağını dudaklarına değdirdi.

Charley kızardı, bir sigara yaktı. Titreyen bir sesle, "İzin verir misin?" dedi.

"Nasılsa günün birinde sigara dumanına alışmam gerekiyor, sanırım," dedi Eveline alçak sesle.

Charley kendini toparlamak için pencereye yürüdü. Eveline ardından geldi, sigarasına uzandı, birkaç nefes çekti. Sonra da soğuk, yüksek sesle, "Arkaya gel, Paul'e merhaba de," diye bağırdı.

Paul, solgun, ter içinde yastıkların üzerinde yatıyordu. Yatağın yamndaki masada kahve cezvesi, çiçekli fincan, tabak, bir sürahi sıcak süt duruyordu.

"Selam Paul, bakıyorum keyfin tıkırında," diyen kendi candan sesini duydu Charley.

"Ah, hastalandıklarında azıcık şımartılmaları gerekiyor," diye şakıdı Eveline.

Charley, biraz aşırı yüksek sesle gülmekte olduğunu gördü. "Umarım ciddi bir şey değildir, dostum."

"Yoo, hep ağrır boğazım. Hadi gidin eğlenin deniz kıyısında. Keşke ben de gelebilseydim."

"Ah, hiç de eğlenmeyebiliriz," dedi Eveline. "Sıkılırsak hemen döneriz."

"Acele etmeyin," dedi Paul. "Okuyacak yığınla şey var. Ben iyiyim." "Neyse, Jeremy'yle ikiniz bugün bekârlığın saltanatını süreceksiniz."

Eveline, sandviçlerle, bir şişe de kokteylle dolu bir yiyecek sepeti hazırlamıştı. Tozlu güneşli sokakta, elinde sepetle, pazar gazeteleriyle Eveline'in yanında yürürken kıyıları kalkık beyaz şapkası, uçuk sarı yaz giysisi içinde Eveline'in çok şık olduğunu düşündü. "Ah, bir güzel eğlenelim," dedi Eveline. "Öyle uzun bir süre geçti ki eğlenmeyeli."

Long Beach'de trenden indiklerinde küçük, serin sis parçalarıyla bulanmış denizden güçlü, mavi bir rüzgâr esiyordu. Kıyıdaki tahta kaldırım tıklım tıklım kalabalıktı. İkisi birlikte uzaklaştılar. "Herkesten uzakta daha çok eğleniriz, değil mi?" diyordu Eveline. Ayakları kumlara batarak, kabaran dalgaların gürlemesi, hışırtısı içinde sesleri boğularak yürüdüler, yürüdüler. "Ne hoş bir şey bu," deyip duruyordu Charley.

Yürüdüler, yürüdüler. Charley giysilerinin altına mayosunu giymişti; sevdikleri bir yer bulduklarında iyice sıcak basmış, her yanını kaşıntı sarmıştı. Alçak bir kum tepeciğinin arkasına sepeti yerleştirdiler. Eveline, yanında getirdiği büyük bir havlunun altında giysilerini çıkardı. Kızın önünde pantolonunu, gömleğini

çıkarmak Charley'i biraz utandırdı, ama yapacak başka bir şey de yoktu.

"Aman Tanrım, ne güzel vücudun var," dedi Eveline.

Charley tedirginlik içinde mayosunun ipiyle oynuyordu. "Oldukça sağlıklıyım sanırım," dedi. Açık renk, ince kıllarının altında azıcık çilli olan kollarımn beyaz teninden kıpkırmızı, çirkin çıkan ellerine baktı. "Ellerimi temiz tutabileceğim bir işim olsun isterdim," dedi.

"Erkeğin elleri, yaptığı işi yansıtmalıdır... Ellerin bütün güzelliği buradadır," dedi Eveline. Solucan gibi kıvranarak mayosunu giymiş, havluyu üzerinden atmıştı. Çok dar, tek parça, açık mavi bir mayoydu.

"Vay canına, ne güzel vücudun var. Gemide de ilk gözüme çarpan bu olmuştu."

Yanına yaklaşıp koluna girdi Eveline. "Hadi suya dalalım," dedi. "Dalgadan korkarım, ama çok da güzel... Ne iyi eğleniyoruz, değil mi?"

Koluna değen kızın teni ipek gibiydi. Kızın çıplak bacağının kendi çıplak bacağına dokunduğunu duyuyordu. Sıcak, gevşek kumların üzerinden geçip serin katı kumlara yürürlerken ayakları birbirine sürtünüyordu. Köpük köpük, geniş bir dalga kumlarda yuvarlanıp dizlerine dek bacaklarını ıslattı. Eveline kolunu bırakıp elini tuttu.

Bu büyük okyanus dalgalarına alışkın değildi Charley, neye uğradığını anlayamadan koca bir dalgayla yere serildi boylu boyunca. Ağzı, kulakları suyla dolu, söylenerek toparlandı. Eveline başında durmuş, gülüyor, ayağa kalkmasına yardım etmek için elini uzatıyordu. "Biraz açılalım," diye bağırdı. Bir sonraki koca dalganın dalarak altından geçip yüzdüler. Dalgaların kırıldığı yeri aştıklarında suyu tekmeleyerek dalıp dalıp çıktılar. "Çok açılmayalım, akıntı var..."

"Ne?"

Ağzını kulağına yapıştırarak, "Akıntı," diye bağırdı Eveline.

Bir başka büyük dalgayla yine alabora oldu Charley, tükürerek, söylenerek kendini toparladı. Dudaklarını büzmüş, gözleri kapalı, arkaüstü yüzüyordu Eveline. Ona doğru iki kulaç atıp soğuk, ıslak yüzünü öptü. Sarılmaya çalıştı, ama bir dalga tam başlarının üzerinde patladı.

Ağızlarına dolan suyu tükürerek dışarı çıkarlarken Eveline onu itti. "Bana deniz başlığımı kaybettirdin. Bak, gördün mü?"

"İşte orada, şimdi alırım." Kocaman dalgalarla savaşarak ilerledi, tam bir dalganın altında batıp yok olacakken yakaladı başlığı. "Dalga geliyor," diye bağırdı.

Eveline de onu izledi, sığ köpüklerin ortasında, kısa ıslak saçları gözlerine düşmüş, yanında durdu. Saçlarını eliyle geriye attı. "İşte böyle," dedi. Charley, gözleriyle kumsalın iki yanını araştırdı. Öğle sonrasının ilk saatlerine özgü göz kamaştıran parıltının içinde hiç kimseler görünmüyordu. Eveline'e sarılmaya çalıştı.

Kız, usulca kayarak uzaklaştı. "Charley... açlıktan ölmedin mi?"

"Sana açım Eveline."

"Benim istediğimse yemek yemek."

Yiyecekleri, içkileri bitirdiklerinde ikisine de ağırlık çöktü, azıcık da sarhoş olmuşlardı. Büyük havlunun üzerinde yan yana güneşe yattılar. Eveline artık dokunmasına izin vermiyordu. Charley gözlerini kapadı, ama uyuyamayacak denli coşkuluydu, uyarılmıştı. Ne yaptığını bilemeden aklından geçenleri söylemeye başladı. "Görüyorsun, işte Joe patent işleriyle uğraşıyordu; avukatlarla, büyük paraları olan, büyük heriflerle nasıl başa çıkılacağını bilir o. Bu işe tek başıma girersem beni soyup soğana çevireceklerinden korkuyorum. Adamın biri, bir şeyler bulguladı mı başına gelecekler budur."

"Kadınlar hiç sana nasıl çekici olduğunu söylediler mi, Charley?"

"Avrupa'dayken pek sorun yoktu... Biliyorsun ya, Aviat- şeyy, Croix de Guerre, doğru yatağa, oh oh... İşler tıkırındaydı, ama bu ülkede cebin para dolu değilse, senin istediğin kızlardan hiçbiri başını çevirip de yüzüne bakmaz bile... Ama elbette, seni umutlandırıp çıldırtırlar." Bunu yapması büyük salaklıktı, ama tutup bir güzel Doris'i anlattı baştan sona.

Eveline elinin üstünü okşayarak, "Hepsi de onun gibi değildir," dedi. "Kimi kadınlar hakça davranırlar."

Havlunun altında azıcık oynaşmak dışında bir şey yapmasına izin vermedi. Güneş alçalmaya başlamıştı. Üşümüş, kuma bulanmış, güneş yanıkları acımaya başlamış olarak ayağa kalktılar.

Kumsalda yürüyerek geri dönerlerken Charley öfkeliydi, üzgündü. Eveline, geceden, dalgalardan, martılardan söz ediyor, koluna yaslanırken sıkıyordu. Akşam yemeği için bir şeyler atıştırmak üzere kaldırımın kıyısındaki bir otele girdiler, bu da cebindeki son beş doları silip süpürdü.

Trenle geri dönerlerken söyleyecek pek bir şey gelmiyordu aklına. Eveline'i sokağın köşesinde bırakıp Üçüncü Cadde'ye yürüdü, trene bindi. Tren, pazar gezmesinden dönen erkeklerle, kızlarla doluydu. Kolayca tavlayabileceği bir kız araştırdı gözleriyle, ama pek iş çıkacağa benzemiyordu. Küçük, havasız, yeşil duvar kâğıtlı odasına girdiğinde orada duramayacağını anladı. Hemen kendini dışarı atıp İkinci, Üçüncü Cadde'lerde dolaşmaya başladı. Kadının biri yanına sokuldu, ama hem çok şişmandı, hem de yaşlı. Uzun süre peşi sıra yürüdüğü güzel, tombulca bir kız vardı, ama yanına yaklaşıp konuştuğunda polis çağıracağını söyledi, odasına dönüp önce sıcak, sonra soğuk duş yaptı, kendini yatağa attı. Gece boyu gözünü kırpmadı.

Bunu izleyen haftalarda Eveline öyle çok telefon etti, öyle çok not bıraktı ki masanın başında oturan yazman, onu bir kıyıya çekip burasının yalnızca kusursuz bir Hıristiyan yaşamı süren gençler için yapıldığını söyledi.

Eveline'le birlikte sağa sola gitmek için işlikten akşamları erken çıkmaya başladı, temmuz ayının sonlarına doğru da ustabaşı işine son verdi. Charley, poker masasında bir sürü para kazandığı için ustabaşı zaten kızıyordu ona. Chatterton Evi'nden ayrıldı Charley, doğuda, On Beşinci Cadde'de döşeli bir oda tuttu, ev sahibi kadına da, karısının kent dışında çalıştığını, arada bir yanına geldiğini söyledi. Ev sahibi kirayı iki dolar daha artırdı, işi pek kurcalamadı. Sonunda gün boyu, İtalyan lokantasından satın aldığı berbat bir cini içip Eveline'i beklemek dışında hiçbir şey yapmaz oldu. Paul'e karşı kendini suçlu duyuyordu, ama her neyse, Paul onun yakın, özel bir dostu değildi ki, hem o olmasa, nasılsa bir başkası olacaktı Eveline'in yaşamında. Eveline boyuna konuşuyor, başını döndürüyordu, ama çok şık görünümlü biriydi, yatakta da harikaydı. Paul'den boşanıp kendisiyle evlenmekten söz etmeye başladığı zaman Charley'de şafak attı. İşlikte çalışırken biriktirdiği para suyunu çektiğinde iyi bir dost gibi yedikleri yemeklerin parasını ödemeye başladı Eveline, ama

kirasını vermesine de göz yumamazdı, böylece de, eylül ayında bir sabah erkenden, ev sahibine görünmeden evden süzüldü, bavulunu Grand Central İstasyonu'na bıraktı. Aynı gün mektuplarını almak için Chatterton'a gittiğinde Emiscah'tan gelmiş bir mektup buldu.

Genel Kitaplığın arkasındaki parkta öteki serserilerin arasında bir sıraya oturup okudu:

Sevgili Charley,

Senin hep altından bir yüreğin vardı, biliyorum şansımın nasıl kötü gittiğini anladığında bana yardım etmek için elinden geleni yapacaksın. Önce işimi yitirdim, bu yaz burada işler çok durgun olduğundan bir başkasını da bulamadım; sonra hastalandım, doktora elli dolar ödemem gerekti, o günden beri de tam olarak iyileşemedim, biriktirdiğim bütün paramı çekmek zorunda kaldım bankadan, şimdi o da tükendi. Ailem bana yardım etmiyor çünkü, yadsınmaya değmeyecek denli aptalca yalanlarla dolular benim hakkımda. Ama şimdi bu hafta on dolar bulmak zorundayım, yoksa ev sahibi beni sokağa atacak, ondan sonra neler olacak bilmiyorum. Böylesine bir mutsuzluğu hak edecek hiçbir şey yapmadım, ah, keşke burada olsaydın, hep yaptığın gibi o güçlü kollarında avutsaydın beni. Bir zamanlar zavallı küçük Emiscah'ını severdin. Zavallı ölmüş annenin hatırı için bana hemen özel postayla on dolar gönder ki çok geç olmasın. Kimi zamanlar havagazını açıp kendimi öldürsem daha iyi, diye düşünüyorum. Gözlerimden yağmur gibi yaşlar iniyor, artık kâğıdı göremiyorum. Tanrı seni korusun.

EMİSCAH

Kız arkadaşımın da beş parası yok. Sen öyle çok kazanıyorsun ki on dolar hiçtir senin için, hem söz veriyorum bir daha istemeyeceğim.

Charley, on dolar gönderemezsen hiç değilse beş yapalım.

Charley, hırsla kaşlarını çatıp mektubu yırttı, parçaları cebine koydu. Mektup canını sıkmıştı, ama yararı neydi ki? Astor Otel'e gidip erkekler helasına girdi, yüzünü yıkadı. Aynalardan birinde kendine baktı. Gri giysisi hâlâ oldukça iyi durumdaydı, hasır şapkası yeniydi, gömleği temizdi. Boyunbağında yıpranmış bir yer vardı, ama ceketini iliklerse görünmüyordu. Yağmur

yağmasa sorun yoktu; öteki giysisini, yağmurluğunu, subay çizmelerini rehine bırakmıştı bile. Hâlâ cebinde birkaç dolar bozukluk vardı, pabuçlarını boyatabilmişti. Sonra da yukarı yazı odasına çıkıp meteliksiz kaldığını, hemen postayla yirmi beş dolar göndermesini, Tanrı aşkına artık gelmesini yazdı Joe'ya. Mektubu attı, Broadway'den aşağı ağır ağır yürüdü.

Parasız karnını doyurabileceği tek yer Johnson'ların evi olduğu için Beşinci Cadde'den onların sokağına döndü.

Paul, kapıda karşıladı, elini uzattı. "Merhaba Charley," dedi. "Ne zamandır göremedim seni."

Kendini pis bir bit gibi duyarak, "Evden taşındım," diye kekeledi. "Şu son kaldığım delikte sürüyle tahtakurusu vardı... Şey, bir merhaba demek için uğramıştım da."

"İçeri girsene, birer içki hazırlayayım. Biraz sonra Eveline de döner."

Charley başını sallıyordu. "Yoo olmaz, merhaba demek için uğradım. Bebek nasıl? Eveline'e selam söyle. Biriyle buluşacağım."

Sekizinci Cadde'nin köşesindeki gazeteciye yürüdü, bütün gazeteleri aldı. Sonra da bildiği kaçak içki satan bir yere gidip içine sert alkol karıştırılmış biranın başına oturarak işçi arayanlar sütunlarını taramaya başladı. Birasını ağır ağır içiyor, Astor Otel'den aldığı kâğıda adresleri yazıyordu. İçlerinden biri, yöneticisi Jim'in arkadaşı olan, elden düşme araba satıcısıydı. Charley onunla kendi kasabasında tanışmıştı.

Işıklar yandı, boğucu yaz sonu gecesi camları kararttı. Biranın parasını da verince cebinde yalnızca çeyrek dolar kaldı. "Allah kahretsin. Bir daha başımı böyle bir derde sokmayacağım," diye söylenip duruyordu sokaklarda dört dönerken. Uzun süre Washington Alanı'nda oturup şu elden düşme araba satıcısını kandırmak için ne tür bir konuşma yapması gerektiğini düşündü.

Hafiften yağmur çiselemeye başladı. Sokaklar boşalmıştı artık. Yakasını kaldırıp yürümeye koyuldu. Pabuçları delikti, attığı her adımla parmaklarının arasında soğuk suyun vıcık vıcık kaydığını duyuyordu. Bir ark lambasının altında hasır şapkasını çıkartıp baktı. Şimdiden kabarmıştı, kıyılarının şişmiş, yumuşamış bir görünümü vardı. "Tanrı aşkına, şimdi nasıl gidip de iş bulacağım yarın?"

Topukları üzerinde dönüp dosdoğru Johnson-Eveline Hutchins yazılı kartın altındaki zili çaldı, az sonra da üzerinde pijamalarıyla, uykulu uykulu kapıya çıktı Paul.

"Şey Paul, sizin sedirde yatabilir miyim?"

"Biraz serttir... Gir içeri... Bilmiyorum temiz çarşafımız var mı?"

"Zararı yok... yalnızca bu geceliğine... Görüyorsun kâğıt oynarken bütün paramı temizlediler. Yarın param gelecek. Park sıralarında uyumaya çalıştım, ama şu pis yağmur üzerime yağmaya başladı. Yarın görmem gereken bir işim var, şu giysinin temiz kalması gerekli, anlarsın ya?"

"Elbette... Şey, ıslanmış gibisin... sana pijama vereyim, bornoz vereyim. Şunları çıkarsan iyi olur."

Johnson'ların sediri kuruydu, rahattı. Paul yatağına döndükten sonra Charley üzerinde onun bornozuyla tavana bakarak uzandı. Yüksek pencerelerden, dışarıdaki sokak lambalarında oynaşan yağmuru görüyor, kaldırımları sürekli dövüşünü duyuyordu. Bebek uyanıp ağladı, öteki odada ışık yandı. Paul'le, Eveline'in uykulu seslerini, ortalıkta dolaşırken çıkardıkları hışırtıları işitti. Sonra bebek sustu, ışık söndü. Şakır şakır yağan yağmur altında her şey sessizliğe gömüldü yine. Uykuya daldı.

Ne kalkıp onlarla birlikte kahvaltı etmek ne de birkaç gün içinde ödeyeceğini bilmesine karşın Paul'den yirmi beş dolar ödünç almak eğlenceliydi. Eveline'in yan yan alaylı bakışlarına aldırmaksızın Paul işe gitmek için evden çıkınca o da çıktı. Bir daha başımı böyle derde sokmayacağım, deyip duruyordu kendi kendine.

Önce bir terziye gitti, giysisi ütülenirken *American* gazetesini okuyarak perdenin ardında oturdu. Sonra kendine yeni bir hasır şapka aldı, berbere gitti, tıraş oldu, saçını kestirdi, yüzüne masaj, ellerine manikür yaptırdı, sonra da bir ayakkabıcıya gidip pabuçlarını boyattı, cilalattı.

Bu arada da öğle olmuştu bile. Yeraltı treniyle giderken bir yandan da, yöneticisinin Jim'in arkadaşı olduğu, Columbus Circle'ın üst yanındaki elden düşme araba satım yerinde işe alınabilmesi için yapacağı konuşmayı tasarlıyordu kafasında. Adam, Minneapolis'tekilerin nasıl olduğunu sorduğunda bir sürü yalan uydurmak zorunda kaldı. O akşam yıkansın diye bıraktığı

çamaşırlarını Çinli'den, eşyalarını rehinciden aldı, Chatterton'da, bu kez kahverengi duvar kâğıtlı bir odaya yerleşti. Güzelce karnını doyurdu, yorgunluktan ölmüş durumda yatağa attı kendini erkenden.

Birkaç gün sonra, yirmi beş dolar parayla, Joe'nun ayağa kalktığını, yakında işe girişmek için geleceği haberini getiren mektubu aldı. Bu arada da Charley araba komisyonculuğundan biraz para kazanıyor, satıcılardan birinin götürdüğü Altmış Üçüncü Cadde'deki kumarhanede poker oynayarak iyi para kaldırıyor, binde bir de yitiriyordu. Oyunculardan çoğu, araba satıcıları ya da onların reklamcılarıydı, bol keseden para savuruyor, kumarı yükseltiyorlardı. Charley, Paul'den aldığı yirmi beş dolar borcu postayla gönderdi, Eveline telefon ettiğinde de işinin başından aşkın olduğunu, yakında onu arayacağını söyledi. Artık bu belaya bulaşmak istemiyordu. Her kazandığında, paranın yarısını açtırdığı banka hesabına yatırıyordu. Banka cüzdanını iç cebinde taşıyordu. Cüzdanını her görüşte, nasıl da akıllı bir herif olduğunu anımsıyordu.

Eveline'den uzak durdu. Taa o yolu gidip kent merkezine inmek çok zordu, hem zaten artık gerek de kalmamıştı, çünkü öteki satıcılardan biri Batı Yakası'nda bir tür oteldeki bir dairenin telefon numarasını vermişti, Bayan Darling adındaki bir kadın, günün yeterince erken saatinde bildirilirse, güzel, genç kızlarla buluşmalarını sağlıyordu. Her oturum yirmi beş dolara patlıyordu, ama kızlar temizdi, gençti, adamın peşine takılmaya da kalkışmıyorlardı. Böylesine savurabileceği yirmi beş dolar kazanıyor olduğu gerçeği de keyiflendiriyordu Charley'i, ama poker gelirinin de dibi görünmeye başlıyordu. Bayan Darling'in telefon numaralarından biriyle yaptığı bir oturumdan sonra, hüzünlü, tiksinmiş döndü Chatterton'daki odasına. Kızlara diyecek yoktu doğrusu, ama Eveline'le, hatta Emiscah'la birlikteyken aldığı tada varamıyordu. Doris'i düşününce, Allah belasını versin, dedi, yalnızca kendisinin olacak bir kadın bulmalıydı.

Gittikçe daha az araba satmaya, daha çok poker oynamaya başladı haftalar ilerledikçe; Joe Askew'dan, ertesi gün kente geleceğini bildiren bir telgraf aldığında işi tavsamak üzereydi. Bugüne dek işten atılmamasının nedeni, yöneticinin Jim'in arkadaşı olmasıydı, bunu biliyordu. Dün gece şansı yardım

etmemiş, para yitirme krizine tutulmuş, banka hesabında ne var, ne yoksa çekmek zorunda kalmıştı. Joe'yu karşılamak için istasyona gittiğinde başı çatlıyordu ağrıdan, cebinde yalnızca üç beş bozukluk kalmıştı. Bütün parasal varlığını silip süpürmüşlerdi.

Joe hep eskisi gibiydi, yalnızca biraz zayıflamış, bıyığı azıcık daha uzamıştı. "Eee, nasılsın bakalım?"

Platformda yürürlerken Charley öteki bavulu aldı.

"Üzerime kapanan alçak tavanlarla başım dertte, gökyüzü de hava boşluklarıyla dolu."

"Çok haklısın. Şey, işlerin yolunda gidiyor gibi görünüyorsun Charley. Umarım kolları sıvayıp çalışmaya hazırsındır."

"Elbette. Her şey doğru şirketi elde etmeye bağh... Her gecemi okulda geçirmediğimi mi sanıyorsun."

"Mutlaka öyle yapmışsındır."

"Şimdi sağlığın nasıl, Joe?"

"Ah, çok iyiyim. Az kalsın sıkıntıdan tımarhaneyi boylayacaktım. Ne kötü bir yaz geçirdim... Ya sen ne yaptın, koca herif?"

"Pokerde floş bulma kuramını geliştirmek için bilgi topladım... Ve kadmların... kadınları öğrendim mi? Şey, karınla, çocukların nasıl?"

"İyiler... Onları göreceksin. Bu kış burada ev tutacağım... İşte böyle, oğlum, artık şans kapıları açılıyor. Andy Merritt'le birlikte çalışacağız... Bu öğlen tamşacaksın onunla. Nerede bir oda tutabilirim?"

"Şey, ben Otuz Üçüncü Cadde'de, şu şanlı Y'lerden birine benzeyen pansiyonda kalıyorum."

"Tamam, oldu."

Taksiye bindiklerinde Joe, Charley'in dizini okşadı, eğilip gülümseyerek, "Üretime geçmeye ne zaman hazır olursun?" diye sordu.

"Yarın sabah sekizde. Şu bizim yaşlı Bigelow, Long Isand City'de iflas bayrağım çekti. Onun işliğini görmüştüm. Adam etmek pek pahalıya patlamaz."

"Bu öğleden sonra gideriz. İçerde ne var, ne yok bir bakalım."

Charley başını salladı. "Oradakiler, ödediğimiz paraya değe-

cek, Joe... adama ister nakit para, ister senet ver, nasıl beğenirsen. Kaçığın biri zaten. Son kez oraya makinist olarak iş istemeye gitmiştim... Vay canına, umarım o günler bir daha geri gelmez... Benim sorunuma gelince, Joe, ben evlenmek istiyorum, dilediğim gibi evlenebilmek için de çok çok param olması gerekli... İster inan, ister inanma âşığım."

"Follies'deki bütün şarkıcı kızlara, değil mi... işe bak... demek evlenmek istiyorsun." Joe kahkahadan kırılıyordu. Joe yıkanmak için odasına çıktığında, Charley köşedeki eczaneye gidip bromlu madensuyu aldı.

Köşeli bir çenesi olan, Yale Kulüp üyesi, solgun yüzlü bir delikanlı çıkan Merritt'le birlikte yediler öğle yemeğini. Charley'in başı hâlâ çatlayacakmış gibi ağrıyordu, o sersemlemiş durumuyla pek de iyi bir izlenim uyandırmadığını düşünüyordu. Söze hiç karışmadı, bütün konuşmayı Joe'ya bıraktı. Joe'yla, Merritt, Washington'dan, Savaş Bakanlığı'ndan, Denizcilik Bakanlığı'ndan, uyanık olduğunu anlamak için kendini çimdiklemesi gerektiğini düşündürten rakkamlardan söz ettiler.

Yemekten sonra, üstü açık bir Pierce Arrow arabayla Merritt onları Long Island City'ye götürdü. Gerçekten işliğe girdiklerinde, uzun, pislik içinde odalarda dolaşırlarken, torna tezgâhlarına, elektrik motorlarına, kalıp makinelerine bakarken biraz rahatladı, kendine güveni geri geldi. Cebinden kâğıt çıkarıp not almaya başladı. Merritt'in bu işten etkilendiğini görünce, not almayı hızlandırdı. Sonra Joe da not almaya başladı. Merritt de bir küçük defter çıkartıp not almaya koyulduğunda Charley doğru bir iş becerdiğine inandı.

Akşam yemeğini Merritt'le yiyip geceyi de onunla geçirdiler. Charley çok zor durumdaydı, tedirgindi, çünkü Merritt bir bakışta karşısındakinin ciğerini okuyanlardandı, hem de Charley'in ciğerini okumaya çalışıyordu. Gizli içki satılan, pahalı bir yerde Fransız yemeği yiyip daha sonra da konyak içerek uzun süre oturdular. Yanlarında çalışacak kişilerin, onlara ödenecek paraların, anamal, değerden düşürme, amortisman gibi sözcüklerin, hepsinin de sonunda yığınla sıfır bulunan büyük rakamların kâğıt üzerinde listesini çıkarmakta üstüne yoktu Merritt'in. Son pazartesiden başlayarak, baş mühendis görevine karşılık Charley Anderson'un haftada iki yüz elli dolar kazanacağının (istediği her

hangi bir ödeme biçimiyle) anlaşılması her şeyin üzerine tuz biber eken, Charley'in aklını başından alan bir sonuç oldu, patentleri için Joe'yla, Charley'in anaparadan alacakları yüzde sorunu da, ertesi günkü yöneticiler kurulu toplantısında belirlenecekti. Charley'in başı fırıl fırıl dönüyordu. İçtiği konyak yüzünden azıcık dili tutulmuştu. Söylemek için aklına gelen ve boyuna söylediği tek şey, "Çocuklar, bu işe hazırlıksız girmeyelim," sözcükleriydi.

Sonunda Joe'yla birlikte, Merritt'i, onun Pierce Arrow'unu Yale Kulüp'e geri bıraktıklarında derin bir soluk aldılar. "Hey Joe, bu kuş, bir para büyücüsü mü, yoksa kaçık mı? Yeşil sırtlı dolarlar ağaçlarda yetişiyormuş gibi konuşuyor."

"O parayı ağaçlardan toplar. Gerçekten..." Joe Askew koluna girdi, sesi bir fısıltıya gömüldü, "bu kuş, havacılığın parasal konularında tam yetkili bir diktatör olacak."

"Uçak motorlarından zerre kadar anlar gibi görünmüyor."

"İçişleri Bakanlığı Sekreteri'nden anlar, bu da çok daha önemli bir konudur."

Charley gülmekten kırılıyor, bir türlü susamıyordu. Chatterton'a varana dek yol boyunca insanlara çarpıp durdu yürürken. Gözlerine yaşlar dolmuştu. Güldü, güldü. Mektup gelip gelmediğini sormak için masanın başına gidip yazmanın uzun solgun yüzünü gördüklerinde Charley, Joe'yu dürttü. "Bu cenaze odasında son gecemiz."

Odalarına giden koridor, lastik pabuç, hamam, ambar kokuyordu. Charley yine gülmeye başladı. Uzun süre kendi kendine kıkır kıkır gülerek yatağının kıyısında oturdu. "Vay canına, böylesi çok daha iyi; Parii'den de iyi." Joe yattıktan sonra Charley hâlâ gülerek başını kapıdan uzattı. "Sarssana beni Joe," diye bağırdı. "Çok şanslıyım."

Ertesi sabah gidip Belmont'ta kahvaltı ettiler. Sonra da Joe, Charley'i Knox'a götürüp kent merkezine inmeden bir melon şapka aldırdı. Charley'in saçları biraz fazla dik ve sert olduğu için şapka başına doğru dürüst oturmuyordu, ama çevresindeki bantın çok pahalı, kayış gibi, İngiltere havası taşıyan bir görünümü vardı. Yeraltı treniyle giderlerken ikide birde başından çıkartıp koklıyordu Charley.

"Şey, Joe, ilk çekimi aldığımda benimle çarşıya çıkıp iyi bir mağazadan tepeden tırnağa fiyakalı giysiler edinmeme yardımcı

olmam istiyorum... Şu kız var ya, işte o iyi giyimli erkeklerden hoşlanıyor."

"İş tulumlarını çıkarmayacaksın, oğlum," diye söylendi Joe, "bana kalırsa en azından gece gündüz, altı ay onları giyeceksin. Ürünün bir şeye benzemesini istiyorsak, o fabrikadan çıkmamamız gerek, bu konuda düşlere kapılma."

"Elbette, Joe, şaka söylüyordum."

Lilienthal adlı bir avukatın işyerinde buluştular. Masanın başında oturan şık giyimli sarışına adlarını söyledikleri an Charley ortalıkta bir coşkunun dolaşmaya başladığım duydu. Sarışın gülümseyerek önündeki alıcıya eğildi. "Ah, evet, elbette... Bay Anderson, Bay Askew." Ayak işlerine bakan incecik bir çocuk, onları deri ciltli hukuk kitaplarıyla dolu, karanlık, uzun bir kitaplığa aldı. Daha oturmaya zaman bulamadan Bay Lilienthal de buzlu camdan kapıda belirdi. Gösterişli tavırları olan, esmer, şişmanca, boyunsuz bir adamdı. "İşte bizim kahraman havacılarımız tam zamamnda geldi."

Joe, onları tanıştırdığında, adam bir an Charley'in elini, kendi küçük elinin dümdüz, şişman avucu içinde tuttu. "Andy Merritt de az önce sizden övgüyle söz ediyordu, delikanlı, ileride ilişkileri yönetecek olan kişi sizmişsiniz."

"Ben de şimdi onu altı ay fabrikadan dışarı bırakmayacağımı söylüyordum. Motorların dilinden gerçekten anlar."

İnce, kara kaşlarından birini kaldırarak, "Belki de sizin düşündüğünüz türden ilişki kuracağım söylemiştir."

Avukat onları, ortasında büyük, boş bir maun masa, yerde mavi bir Çin halısı bulunan büyük bir odaya soktu. Merritt'le, başka iki adam önlerinde duruyordu. İyi bir terzinin elinden çıkmış, koyu renk giysileriyle, arkalarındaki pencereden gelen parlak gri ışıkta kıvrım kıvrım mavi sigara dumanının ortasında dururlarken Charley'in gözüne Alman işadamları dergisinin reklam sayfasından fırlamış gibi göründüler. George Hollis, saçları ortadan ayrılmış, solgun yüzlü bir gençti, ötekiyse Joe Askew'un eski bir arkadaşı olan, Joe'nun açıkladığına göre patentlerini Washington'da tanıtacak, Burke adında, esmer, ince uzun bir İrlandalı avukattı. Hepsi de Charley'in müthiş biri olduğunu düşünüyor gibiydiler, ama Charley, sürekli olarak kendi kendine çenesini kapamasını, bütün konuşmayı Joe'ya bırakması-

m söylüyordu.

Sabah boyunca sigara, puro içerek, masanın üzeri temizlenmemiş bir kuş kafesine dönene dek yığınla sarı kâğıdı karalayıp durarak, içtiği sigaralardan Charley'in ağzı zehir gibi olana dek avukatın maun masası başında oturdular. Bay Lilienthal ikide bir stenografını çağırıyor, ufak tefek, fare suratlı, gri gözlü kız gelip notlar alıyor, sonra dışarı çıkıyordu. Arada bir telefon çaldığında, adam sıkıntılı bir sesle yanıtlayarak, "Sevgili bayan, benim toplantıda olduğum hiç aklınıza gelmiyor mu?" diyordu.

İşyerinin adı Askew-Merritt Şirketi olacaktı. Ne tür bir şirket olacağı, stokların nasıl satılacağı, nasıl listeye geçirileceği, nasıl bölüştürüleceği üzerinde uzun uzun konuştular. Sonunda öğle yemeğine gitmek için ayağa kalktıklarında saat iki olmuştu, Charley'in başı dönüyordu. Asansöre binmeden önce hepsi de helaya girdiler, Charley, Joe'nun yanındaki erkek helasım kapıp ona fısıldamayı başardı, "Tanrı aşkına, Joe, biz mi bu herifleri kafesliyoruz, yoksa onlar mı bizi kafesliyor?" Joe yanıtlamadı. Bütün yaptığı, yüzünü buruşturup omuz silkmekti.

Bütün suçu da yükleme Broadway'e

birkaç istisna dışında hükümetimizin yönetimi, dürüst ve yetenekli ellerde olmuştur, parasal durumu son derece sağlamdır, iyi yönetilmektedir, iş sahiplerini, yöneticileri ve işçileri de kapsayan ülkenin iş hayatı şerefli ve vatansever duyguların bir göstergesidir, şimdi içinde bulunduğumuz ekonomik durum, kendine güvenin, varsıllığın sürmesini güvence altına almıştır

Azıcık kendini suçlasana sen de
Leke sürme adına şu bizim sevgili emektar
Broadway'in

BÜYÜK JÜRİ TOP OYUNCULARINI SORGUYA ÇEKECEK

BÜTÜN MİL YATAĞI YÜZEYİNİN SÜREKLİ VE GEREKTİĞİ GİBİ YAĞLANMASINI SAĞLAYACAK YENİ BİR YAĞLAMA SİSTEMİ GELİŞTİRİLDİ

Bir özlem var yüreğimin derinliklerinde
Şu beni bırakan eski dostuma

Dooling Gemi Yapım Şirketi, hangi ad ya da biçim altında olursa olsun hiçbir zaman, A.B.D. Gemicilik Kurulu'na, Acil Donanma Şirketi'ne, ya da bir başka hükümet yetkilisine doğru-

dan doğruya ya da dolaylı biçimde herhangi bir rüşvet vermemiştir, vermeye yanaşmamıştır, vermeyecektir

ÖLDÜRÜLEN VARSIL ADAM MAHZENE GÖMÜLDÜ

Hiç unutamam şu bizim dörtlü müzikçileri
Hani çalmıştı Tatlı Adeline'i
Bütün bütüne elveda eski dostlar ahbaplar
Bütün bütüne elveda eski sevgililer

YALNIZCA DAHA BÜYÜK GÜÇ DAHA UZUN YAŞAM DEĞİL
AYNI ZAMANDA DAHA DA SARSINTISIZ BİR YOLCULUK
SAĞLAYAN YENİ BULUNMUŞ DİŞLİ TAKIMLARI

YENİ DEBRİYAJ - VİTES DEĞİŞTİRMEYİ
KOLAYLAŞTIRAN SESSİZLEŞTİREN
GÜÇ TRANSMİSYONUNA OLAĞANÜSTÜ
GELİŞMELER GETİREN
YENİ BİR MÜHENDİSLİK BAŞARISI
YENİ VE DAHA BÜYÜK FARLAR BUGÜNE DEK
MOTORLARDA KULLANILAN
EN YETKİN AYDINLANMAYI SAĞLIYOR

GARY SEKİZ SAATLİK İŞ GÜNÜNDEN DUYGULU KAMUOYUNU SORUMLU TUTUYOR

konserve fabrikalarının ürünlerine verilen yeni fiyatlar tam anlamıyla ekonomik yasaların bir sonucuydu. Resmi rakamlar kanıtlıyor ki buğday fiyatları istem sunu yasalarına uygun olmak zorundaysa

HAM DEMİR ÜRÜNLERİNE BÜYÜK ENGELLER GETİRİLDİ

Küçük bir yabancıyla birlikte yiyorsan yemeğini
Uyarıyor demektir tehlikeye karşı kızıl ışıklar seni

Bütün suçu da yükleme Broadway'e

Zehir Zıkkım İçki

Veblen,
yüzünde renk kalmamış, ayaklarını sürüyen bir adam kırgın kırgın oturuyor masasımn başında bitkinlikle yaslanmış arkasına, yanağına dayamış elini, karmaşık tümcecikleri, alçak alaylı bir sesle mırıldanarak, büyük bir incelikle, üstü kapalı anlatarak bir toplumun kendini asacağı o mantıklı kaçınılmaz, içinde hiç düşe yer bırakmayacak denli gerçek, gündelik gerçek, idam ipini,
profesörlerin, öğrencilerin onda dokuzunun varlığını bile bilmedikleri, etkili, yetkili kişilerin, saygın, ağzı kalabalık gevezelerin, alkışlara boğulan lâf ebelerinin varlığını hiçbir zaman bilmedikleri o neşterle öylesine titizlikle, gülünç bir biçimde, öyle bir tamlıkla parçalara bölüyor, ayrıştırıyor yüzyılını.
Veblen
sormaması gereken yığınla soruyu sordu, içine işlemiş, doğal bir evet deme yetersizliğinin, eksikliğinin acısını çekti.
Sokrat sorular sordu, sonra bir sabaha karşı ilk horoz öterken zehir zıkkım içkiyi içti,
ama Veblen
onu azar azar, küçük küçük yudumlarla aldı, sınıfların havasızlığında, kitaplıkların tozunda, yoksul bir eğitim görevlisinin kesesine uygun ucuz apartman katlarının bayağılığında geçen uzun yaşamı boyunca. Pek güzel savaştı umacılarla, bilgiçlik taslayanlarla, sıradanlıkla, masa başındaki çıkarcılarla, tröstlerle, üniversite rektörleriyle, yönetici işadamlarının şişko dalkavuklarıyla; bütün iyi işler evet diyen adamlara ayrılmıştı, hiç yeterince parası olmadı, önünde açılan her umut kapısı kapanıverdi yüzüne. Veblen zehir zıkkım içkiyi içti pek güzel.

Veblen'ler, kendi topraklarında çiftçilik yapan bir aileydiler.
O daracık Norveç koyaklarının kendi topraklarında çalışan insanları inatçıydılar, çalışkandılar, çiftçiydiler, sütçüydüler, balıkçıydılar, atalarının taşlı tarlalarına kök salmışlardı, adlarını aldıkları oymalı çatıları olan eski tahta evlerinin, bulunduğu çiftliklerine, yazın davarlarını otlattıkları yayla çayırlarına kök

salmışlardı.

On dokuzuncu yüzyıl başlarında kentler büyümeye başladı; topraksız adamlarla, dükkâncılarla, şeriflerle, tefecilerle, icra memurlarıyla, koltuklarının altında el koyma buyrukları dolu çantaları, dik yakalıkları, kara giysileri olan noterlerle doldu Norveç. Endüstri yayılıyordu buralara. Kentli adamlar, taşradan gelir elde etmeye, çiftçilerin o daracık topraklarındaki özgürlüklerini dalaverelerle koparıp almaya başlıyorlardı.

Kendi halinde adamlar, kiracılığa, gündelikçiliğe boyun eğdiler; ama güçlüler yurtlarından ayrıldı

tıpkı her biri kendi toprağının efendisi olan Kuzeyli adamların özgürlüklerini, Sarışın Herald'la, Aziz Olaf onları Hıristiyan yapmak, toprak kölesi yapmak için darmaduman ettiğinde, yüzyıllar önce atalarının gittiği gibi,

ama o günlerde Kuzeylilerin gemilere doluşup yöneldiği yerler İzlanda'ydı, Grönland'dı; şimdiyse artık Amerika'ydı.

Thorstein Veblen'in hem anasının ataları, hem babasının ataları, çiftliklerini yitirmişlerdi ve çiftlikleriyle birlikte de özgür olduklarını belirten adlarını.

Bir süre Thomas Anderson, gezici marangozluk, doğramacılık yaparak yaşammı kazanmaya çalıştı, ama 1847'de karısı Kari Thorsteinsdatter'le birlikte bir balina av gemisine atlayıp Milwaukee dolaylarında toplanmış İskandinav dostlarına katılmak için Bremen'den yola düzüldü.

Ertesi yıl kardeşi Haldor da katıldı ona.

Çok çalışkan adamlardı; bir sonraki yıl da, Wisconsin'de, Sheboygan County'de bin sekiz yüz kırk dönümlük temizlenmemiş ormanlık toprak üzerinde ilk satın alma hakkım elde edebilmelerine yetecek parayı biriktirmişlerdi; bu toprak parçasını temizledikten sonra satıp Cato yakınlarında, Manitowoc County'de bir Norveç topluluğunun yanına, eski ülkelerinde hepsinin yaşadığı koyaktan adını alan Valders diye bir yere taşındılar;

işte burada, Thomas Anderson'un kendi elleriyle, kendi gereçleriyle yaptığı evde on iki çocuğundan altısı, onların arasında da Thorstein Veblen doğdu.

Thorstein sekiz yaşındayken Thomas Anderson daha da batıya, yalnızca birkaç yıl önce kızılderili kabileleriyle, yaban

sığırlarından temizlenmiş olan Minnesota'nın kara topraklı çayırlarına taşındı. Yeni çiftliğin tapusuna Thomas Anderson, eskiden kendi topraklarında çalışırken kullandıkları Veblen adını yazdırdı.

Güçlü, dayanıklı bir çiftçiydi, yapı ustasıydı, becerikli bir marangozdu, merinos koyunlarını, mekanik orak biçme makinesiyle buğday demetleme makinesini ilk getirtendi; konuşmalarında o yabancılara özgü vurgulamayı, o daracık Norveç koyaklarındaki yaşama biçimlerini, Lutherci papazlarını, ev yapısı giysilerini, peynirlerini, ekmeklerini, kentlilerin yaşama biçimlerine duydukları kuşkuyu, inatçı beğenmezliği koruyan, büyük çayırlıkların bir ucunda çiftçilik yapan Norveçlilerin saygı duyduğu bir kişiydi.

Kentlilerin çoğu Yanki'lerdi, daha önce birinin tek bir dolar elde ettiği yerden iki dolar çıkartmada üstlerine yoktu. Dükkâncıydılar, komisyoncuydular, spekülatördüler, tefeciydiler, politikaya, ipoteklere kafaları çok iyi çalışırdı; kendi çiftliklerinde en pis işleri bile kendileri üstlenen İskandinavları hor görürlerdi, onlardan uzak dururlardı, bu çiftçilerin kızları, evlerine gelip karılarının mutfak işlerini yaparlardı.

Tıpkı ataları gibi bu Norveçliler de şerefli bir adamın seçebileceği iki iş bulunduğuna inanırlardı: çiftçilik, papazlık.

Thorstein, büyüdü, zekâsıyla, bir de tembelliğiyle ünlü, hantal bir delikanlı oldu. Çiftlikteki bitip tükenmek bilmeyen, adamın belini kıran o yorucu işlerden nefret etti. Okurken çok mutluydu. Marangozluğu, çiftlik makinelerini kullanmayı da severdi. Eve gelen Lutherci papazlar, onun o uysal kafasının, kendi kuramları çevresinde kolayca kayıp süzülüp gittiğini gördüler. Ona çiftlik işi yaptırmak, deveyi hendekten atlatmaktan zordu; iğneli sözler eden zehir gibi bir dili vardı, herkese yakıştırdığı takma adlarla ün salmıştı; babası onu papaz yapmaya karar verdi.

On yedisine geldiğinde çalıştığı tarladan alındı; bavulu hazırlanmıştı bile. Atlar koşulmuştu. Carleton Üniversitesi'ne hazırlanması için Northfiel'deki Carleton Akademisi'ne gönderiliyordu.

Arkada daha eğitilecek bir sürü Veblen bulunduğundan babası okulun yakınlarındaki alana bir ev yaptı onlar için. Yiyecekleri, giysileri, çiftlikten geliyordu. Nakit para hiç görmedikleri bir şeydi.

Thorstein, İngilizce'yi yabancı vurgulamasıyla konuşuyordu. İçine işlemiş, doğal bir evet deme yetersizliği vardı. İskandinav mitolojisiyle, babasının çiftlik işlerinin hiçbir düşe yer bırakmayacak denli gerçek, gündelik gerçek kavramlarıyla, marangozluğun, harman makinelerinin büyük bir tamlıktaki gerekleriyle biçimlenmişti kafası.

New England'ın İncil ezberlemiş eski tüccarlarının dogmalarını, komisyoncuların duvarlarına asacak delikli kalıplar yapmak için budamakla gece gündüz uğraşılan Carleton Üniversitesi'nin teolojisiyle, sosyolojisiyle, ekonomisiyle pek fazla ilgilenemedi hiçbir zaman.

Veblen'in üniversite yılları, Darwin'in gelişim, oluşum üzerine ileri sürdükleriyle, o basmakalıp Nuh'un Gemisi dünyasının çatırdamaya başladığı sıralara rastladı,

İbsen'in kadınlarının, o Victoria dönemi oturma odalarında kapı yerine kullanılan perdeleri yırtıp içeri girdiği döneme rastladı,

ve Marx'ın o güçlü makinesi, ticarethanelerin kendi mantığını saptırıyor ona seçenek getiriyordu, ticarethaneleri yok etmek için.

Veblen, evine, çiftliğe döndüğünde, bu konuları babasıyla konuştu, çift sürerken üç aşağı beş yukarı peşinden giderek, harman makinesi için yeni bir buğday demetini beklerlerken tartışma başlatarak. Thomas Anderson hem Norveç'i görmüştü, hem de Amerika'yı; onda bir marangozun, yapım işçisinin şaşmaz yargıları, gereç bilgisi, dikkatli bir çiftçinin bir mevsimden ötekine geçildikçe oluşmuş hazine değerinde, emekle, ince ince edinilmiş bilgisi vardı,

genç Thorstein'in zekâsının keskinleşen çeliği için iyi, güçlü bir bileği taşıydı.

Carleton Üniversitesi'nde genç Veblen'e parlak, kararsız, yabansı biri gözüyle bakıldı; hiç kimse anlayamıyordu böylesine becerikli bir delikanlının ne demeye kolları sıvayıp da günün en

gözde işine girişmediğini, yani üniversite profesörlerinin kafalarını bulandıran on sekizinci yüzyıl ekonomisiyle, Hıristiyan değer yargılarının yıkıntıları arasından kullanılabilecek durumdaki her şeyle, varsıllığı, kazançları ne diye desteklemediğini, yani daha şimdiden sallanmaya başlamış o kutsal yapıyı, ne diye Herbert Spencer'in patronlar yararına ortaya atıverdiği bilimin o güçlü tabanıyla pekiştirmeye uğraşmadığım.

Herkes yakınıyordu, Veblen'in ne zaman ciddi olduğunu, ne zaman şaka yaptığım anlayamamaktan.

1880'de Thorstein Veblen öğretmenlikle yaşamını kazanmayı denemeye başladı. Wisconsin, Madison akademisinde geçirdiği bir yıl hiç de başarılı değildi. Ertesi yıl kadeşi Andrew'la birlikte Johns Hopkins'de mezuniyet sonrası çalışmalara girişti. Johns Hopkins pek onlara göre yer değildi, ama hurdaya çıkmış birkaç soylu bayanın yanında, eski bir Baltimore evinde kalmak; şimdi artık güve yenikleriyle dolu olan, ama taa o mutlu İngiltere'nin toprak sahibi şövalyeleri döneminde köle çalıştırılan konaklarda bol bol harcanan boş zamanlardan miras kalmış incelik kurallarından bir görünüm yakalamak içini bulandırdı, iğrendirdi.

(Koyaklarda çiftçilik yapanlar, hep hor görmüşlerdi yabancıların yaşama biçimlerini.)

Yale'de daha rahattı, evinde gibiydi, Noah Porter'ın kişiliğinde, bir New England'lının granitten cumhuriyetçi kafasını buldu; kendi Norveç granitinden kafası onunkiyle çarpıştığında çok açık seçik, karşıt sesler çıkartıyordu. Orada doktorasını tamamladı. Ama hâlâ, akademik dünyamn hangi bölümünde yaşamını daha iyi kazanabileceği sorunu olduğu gibi duruyordu.

Kant okudu, ödül alan makaleler yazdı. Ama iş bulamıyordu. İstediği kadar çabalasın, dudaklarına, o her şeyin temeli olan evet sözcüğünü çıkartacak biçimi veremiyordu.

Yüksek eğitimin kazandırdığı inceliklerin sonucu olan hoşgörüsüz bilinçle geri döndü Minnesota'ya. O pek de anlaşılmayan Norveç vurgulamasına, yayvan "a" sesi eklenmişti.

Evine döndüğünde aylak aylak dolaştı çiftlikte, yeni makine buluşlarıyla oynadı, teoloji, felsefe üzerine kitaplar okudu, babasıyla tartıştı. İskandinav topluluklarında, buğday fiyatıyla birlikte, Tanrı ve Aziz Olaf'a duyulan güven de düşüyordu. Kuzeybatılı çiftçiler, kanlarını emen asalak işadamlarına karşı o

çok uzun süren, sonunda yitirecekleri savaşımlarını başlatıyorlardı. Çiftlik ipotek altındaydı, ödenmesi gereken bonolar vardı, satın alınması gereken gübre, yeni makineler oluyordu hep, üretimi hızlandırmak için, milyonlarca yıl üzerinde yaban sığırı otlakları yetişmiş toprağın varlığını yarım yüzyılda pompalayıp çıkarmak için. Bu kendine bile bakamayan, alaycı aylaktan yakınmaya, söylenmeye başlamıştı kardeşleri.

Yine orada, okuldayken sevgilisi olan, Carleton Üniversitesi rektörünün yeğeni, ailesinde bir sürü demiryolu yetkisiyle, para bulunan Ellen Rolfe'la karşılaştı. Bu kızın, ağır ağır konuşan, titiz, kitap kurdu, kötü giyinen, beş para etmez Norveçli gençle evleneceği duyulduğunda Northfiel'deki herkes şaşkınlıktan dilini yuttu.

Kızın ailesi, ona Santa Fe Demiryollarında ekonomist olarak iş bulmak için hemen bir tasarı yaptı, ama çok kötü bir sırada Ellen Rolfe'un amcası hatlardaki denetimini yitirdi. Genç çift yaşamlarını kazanmak dışında her şeyle uğraştıkları Stacyville'e yerleştiler. Latince, Yunanca kitaplar okudular, bahçe çitleri boyunca uzanan ormanlardan, yol kıyılarındaki çalılıklardan araştırma için bitkiler topladılar. Irmakta kayıkla gezdiler, Veblen, *Laxdaelasaga*'nın çevirisine başladı. *Geriye Bakış*'ı, Henry George'un makalelerini okudular. Yaşadıkları dünyaya dışardan baktılar.

'91'de Veblen, Cornell'e gidip mezuniyet sonrası çalışmalar yapmasına yetecek parayı bir araya getirmeyi başardı. Orada, ekonomi bölümü başkanının odasına, başında tilki kürkünden bir bereyle, üzerinde gri pamuklu pantolonla girip o alçak sesli, alaylı, ağır ağır konuşma biçimiyle, "Ben Thorstein Veblen'im," dedi,

oysa aradan uzun yıllar geçene dek, Dünya Panayırı'nın yanı başında büyüyen Chicago Üniversitesi'ne iyice yerleşip *Aylak Sınıfın Kuramı*'nı yayımlayana dek, bu yapıt Howells'in o herkesçe bilinen incelemesiyle birlikte ün salana dek, yüksek eğitim görmüşler dünyası, Thorstein Veblen'in kim olduğunu öğrenemeyecekti.

Genç, parlak bir ekonomist olduğu Chicago'da bile öncü göçmenler gibi yaşadı. (Koyaklarda çiftçilik yapanlar, hep hor görmüşlerdi yabancıların yaşama biçimlerini.) Yan yatırılıp duvar

boyunca dizilmiş kutularda sakladı kitaplarını. Tek gösterişi, içtiği Rus sigaralarıyla, arada bir beline doladığı kırmızı kuşağıydı. Hiçbir zaman sıradan şeyler söylemeyen bir adamdı. Ders verirken yanağına elini dayar, eski İskandinav masallarındaki gibi sürekli yinelenen, birbiri içine girmiş, uzun tümcelerini mırıldanırdı. Kullandığı dil, mekanik deyimlerin, bilimsel Latincenin, argonun, Roget'in *Thesaurus*'unun karışımıydı. Öteki proflar, ne diye kızların ona âşık olduğunu anlayamıyordu.

Kızlar boyuna ona âşık oldu, bu yüzden de Ellen Rolfe ikide birde onu bıraktı durdu. Yazları yurtdışına karısından ayrı giderdi. Bir kez de, bir gemide bir kızla yaşadıkları üzerine büyük bir gürültü koptu.

Hiç kimsenin dili durmuyordu (Veblen, hiçbir zaman, hiçbir şey açıklamayan bir adamdı, her şeyin anahtarı olan o büyülü evet sözcüğüne dili dönmüyordu, koyaklarda çiftçilik yapanlar, hep hor görmüşlerdi yabancıların yaşama biçimlerini, düşüncelerini) bu yüzden de karısı onu bıraktı, Idaho'da bir tahta kulübede tek başına yaşamaya başladı, rektör de Veblen'in işten ayrılmasını istedi.

Leland Stanford'da daha iyi bir aylıkla iş bulmayı başarınca California'ya götürmek için Ellen Rolfe'u almaya Idaho'ya gitti, ama Palo Alto'da da Chicago'daki öyküler başladı yine. Kadınların başına açtığı sorunların, içine işlemiş evet deme yetersizliğinin, büyük vurguncular yerme işçi sınıfının yanında yer almasına neden olan, o hiç de doğal kaçmayan eğiliminin acısını çekti. Derslerinin, büyük para kalıtçıları için yapıcı, çekici olmadığı, öğrencilerin yağmalardan pay kapıp ekmeklerine yağ sürmelerine yardımcı olmadığı, onların o soylu Üniversite Dernekleri'ne girmelerine yaramadığı, akademik korunun hiyerarşisi içinde parsayı toplamalarına yetmediği konusunda yakınmalar vardı. Karısı bütünüyle bıraktı onu. Bir arkadaşına şunları yazdı: "Rektör benim aile yaşantımı beğenmiyor; ben de beğenmiyorum."

Bu konuda konuşurken bir kez de, "Kadınlar üzerine saldırırsa insan ne yapmalıdır?" dedi.

Idaho ormanlarındaki kulübeye geri döndü.

Dostları, Girit'te çalışmalar yapması, Pekin Üniversitesi'nde bir yer edinebilmesi için görevler ayarlamaya uğraştılar, ama hep,

bütün üniversite kurullarında köşeleri tutmuştu umacılar, sıradan kişiler, işadamlarının dalkavukları... sorular soranın payınaysa zehir zıkkım içki düşüyordu.

Dostu Davenport, Missouri Üniversitesi'nde iş buldu ona. Columbia'da Davenportların evinin bodrumunda münzevi yaşamı sürdürdü, ev işlerine yardım etti, kendine bir masayla, iskemleler yaptı tahtadan. İnce kırışıklıklardan bir ağla, Vandyke keçi sakalıyla, sarı dişlerle donanmış bezgin yüzlü, acı dolu yaşlı bir adamdı şimdiden. Ancak birkaç öğrenci izliyordu derslerini. Avrupa'dan gelen konukların tanışmak istediği kişinin hep Veblen oluşu üniversite yetkililerini şaşırtıyor, biraz da canlarını sıkıyordu.

Düşündüklerinin etkisini öğrencileri üzerinde deneyerek, kendi çizdiği bir dolmakalemle, mor mürekkeple geceleri ağır ağır yazarak yapıtlarının çoğunu o yıllarda ortaya çıkardı. Ne zaman bir kitap yayımlasa, yayımcılara güvence vermek zorundaydı, *İş Girişimlerinin Kuramı*'nda, *İşçiliğin İtkisi*'nde, *Elde Edilmiş Haklar ve Sıradan Adam*'da,

tekelci anamalın yönettiği toplum yapısına yeni bir yaklaşım getirdi,

işadamlarının üretimi nasıl kötüye kullandıklarını,

para kazanmaya duyulan körü körüne bir gereksinmeyle yaşamın nasıl kötüye kullanıldığını

alay ederek acı acı yazdı,

seçenekleri gösterdi: ya tekellerin bürokrasisiyle boğulmuş, gittikçe daha çok sayıda sıradan adamı kazanç uğruna öğüten, suyunu çıkaran azalan getiri yasasının baskısı altına girmiş, savaş alanına dönmüş bir toplum

ya da işi yapan adamların kadınların gereksinmeleriyle yönetilen, barış için inanılmaz sayıda olasılık taşıyan, teknolojinin gelişmesiyle de bu olasılıkların sonsuz çoğaldığı, gündelik gerçeklerin hiçbir düşe yer bırakmayan sağduyusunun egemen olduğu bir toplum.

O yıllar, Debs'in konuşmalar yaptığı, işçi sendikalarının büyüdüğü, Dünya Endüstri İşçileri'nin endüstride demokrasiden söz ettiği sıralardı: o yıllarda Veblen, tekeller, batılı ulusları yine karanlıkların kucağına itmeden işçi sınıfının üretim gereçlerini

eline geçireceği umudunu koruyordu.

Savaş, bunların tümünü yok etti: Woodrow Wilson'un sözcüklerinden oluşmuş bir sancağın örtüsü altında tekeller, herkese boyun eğdirmek için zorbaca önlemler aldılar. Amerikan demokrasisi tuzla buz oldu.

Sonunda savaş, Veblen'e, akademik yaşamın havasız limonluğundan kurtulma olanağını sağladı. Besin Kurulu'nda bir görev önerildi, Denizcilik Bakanlığı'na, kalın bir iletişim anteniy'e büyük uzaklıklarda iz sürüp denizaltıları yakalamakta kullanılacak bir aygıt yolladı. (Bu arada da hüküme' onun kitaplarını azıcık kafa karıştırıcı buluyordu. Halkın Gaddar Almanlardan nefret etmesini sağlamak için propaganda uzmanları *İmparatorluk Almanyası ve Endüstri Devrimi*'ni herkese okuturken posta yönetimi bu kitabın postayla gönderilmesini yasaklıyordu. Wilsonvari duman perdesinin etkisini çoğaltmak için Washington'lu uzmanlar *Barışın Doğası*'ndan kısa alıntılar yaparken eğitimciler bu kitabı suçluyorlardı.)

Besin Kurulu'na Thorstein Veblen iki rapor yazdı: birinde, dürüst önderlerini dövüp zindanlara atmak yerine işçi sınıfıyla uzlaşmayı, savaş zamanı önlemi olarak Dünya Endüstri İşçileri'nin istediklerini vermeyi savundu; ötekinde de Besin Kurulu' nun, işadamlarının oyuncağı olduğunu, ülkedeki en etkili üretim örgütünü kurmayı amaçlamadığını belirtti. Savaşın gerektiği gibi yürütülebilmesi için hükümetin komisyoncuları aradan çıkarması, onların yerini alması, doğrudan doğruya ürünle karşılığı ödenmek koşuluyla çiftçilerin gereksinmelerini karşılaması zorunluluğunu bildirdi;

ama iş dünyasının yoluna set çekmek, dünyada demokrasiyi güvence altına almak için Kurul'un başvuracağı bir yöntem değildi hiç.

Besin Kurulu'ndan ayrılmak zorundaydı Veblen.

Chicago'daki yüz bir devrimci işçinin yargılanmasına karşı çıkan bildiriyi imzaladı.

Ateşkesten sonra New York'a gitti. Savaş yıllarının bütün baskısına karşın hava tazeleniyordu. Rusya'da büyük bir devrim fırtınası patlamıştı, batıya doğru her şeyi silip süpürerek esiyor gibiydi; doğudaki yeni dünyadan gelen güçlü rüzgârların içinde

savaşın yıprattığı, sersemlettiği kalabalıkların gözü açılmaya başlamıştı yine. Versay'da müttefikler, düşmanlar, etkili, yetkili kişiler, generaller, dalkavuk politikacılar, bu fırtınaya, yeni olana, umuda kapatıyorlardı yine kepenkleri. Bu fırtına içinde bir şimşeğin saçtığı bir anlık parıltıda açık seçik görüldü, savaş neyse, barış da oydu.

Amerika'da, Avrupa'da eski kurtlar kazandı. İşyerinde oturmuş bekleyen bankerler derin bir soluk aldı, aylak sınıfın pırlantalara boğulmuş yaşlı hanımları, çelik kasalarının seçkin sessizliğinde faiz kuponlarını kesmeye gittiler yine,

başkaldırının canlandırıcı etkisinin son soluğu da bayatladı gizli tartışmaların fısıltılarında.

Veblen *Dial*'da yazdı,

Yeni Toplumsal Araştırma Okulu'nda ders verdi.

Elleri hâlâ elektrik akımının dağıtım tablosu üzerinde bulunan mühendislerin, teknisyenlerin, vurgunculuk yapmayanların, işçi sınıfının başarısızlığa uğradığı yerden kavgayı sürdüreceğini umuyordu. Mühendisler Birliğinin kurulmasına yardım etti. Son umudu İngiliz genel greviydi.

Yumuk gözlü spekülatörlerle, masa başında oturan evet deyiciler, bu görkemli makineyi bir daha onarılmayacak biçimde yok etmeden ona sahip çıkacak denli yürekli hiç kimse yok muydu,

ve bu görkemli makineyle birlikte dört yüzyıllık umudu da yok etmeden?

Yeni Okulda kimse izlemedi Veblen'in derslerini. *Dial*'da yazdığı her yeni makale derginin satışını azaltıyordu.

Harding'in savaş kısıtlamalarını kaldırıp halkı gündelik yaşama döndürüşü ve yeni dönem başlıyordu;

Veblen bile biraz hisse senedi aldı, biraz vurgun yaptı.

Yaşlı bir adamdı, yapayalnızdı.

İkinci karısı, kendisine sürekli işkence edildiği sanrılarıyla tımarhaneyi boylamıştı.

Birinin yönetimine girmemiş olan kişiye yer yoktu bu dünyada.

Veblen, yine Palo Alto'ya döndü,
boz tepelerdeki kulübesinde yaşamaya, kendi deyimiyle delilik sonucu ortaya çıkan yöntemli sanrı bunalımlarını, yani kazanç elde etme yöntemlerinin her şeye zorla son elkoyuşunu dışardan izlemeye.

Laxdaelasaga'nın çevirisini bitirdi orda.

Yaşlı bir adamdı. Çok yalnızdı. Bıraktı koca koca sıçanlar, ne istiyorlarsa alsınlar kilerinden. Kulübesinin çevresinde dolaşan bir tilki öylesine evcilleşmişti ki kedi gibi bacaklarına sürtünürdü.

Bir dostuna, kimi zamanlar, çevresindeki sessizliğin içinde, tıpkı büyüdüğü Minnesota'daki o çiftlikte olduğu gibi Norveççe konuşan çocukluğunun seslerini duyduğunu söyledi. Dostlarına göre, şimdi artık onunla anlaşmak her zamankinden de zordu, onun ilgisini bir şeylere çekmek her zamankinden de zordu. Hızla çöküyordu. Zehir zıkkım içkinin son yudumları.

3 Ağusos 1929'da öldü.

Kâğıtları arasında, kurşunkalemle yazılmış bir not bulundu:

Öldüğümde, elden geldiğince hızla, ucuz biçimde, gerektiği gibi yakılmam, ne tür olursa olsun tören, ayin yapılmaması; küllerimin denize ya da denize akan bir dereye atılması, adıma, ya da anıma, herhangi bir yerde, zamanda hiçbir mezar taşı, tahta, kitabe, resim, tablet, yazı, anıt dikilmemesi; ölüm ilanı verilmemesi, anıt yapılmaması, biyografi yazılmaması, benim yazdığım ve bana yazılan mektupların yayımlanmaması, herhangi bir yolla dağıtılmaması, yayılmaması vasiyetimdir;

ama onun anıtı durmaktadır
dilimize perçinlenmiş olarak:
o büyük kafasının keskin, açık seçik yansıtıcısı olarak.

Süzülüp uzaklaşıverdi bizim sokaktan güneş ışığı

YARDIMCI ARANIYOR: İLERLEME

hızlı, becerikli, deneyimli, iyi bir iş yaşamı geçirmiş genç kızlara, genç kadınlara ilerleme olanağı veren işler...

Sally'nin buralardan gittiği
O günden beri

KIZLAR KIZLAR KIZLAR

sipariş toplayıcılar... bekçiler... kasiyerler.... hizmetçiler... kadın garsonlar.... temizlik işçileri... dosyalama memurları...kız arkadaşlar... refakatçiler... hesap makinesi kullananlar... para toplayacak kızlar... aşçılar... diktafon kullananlar... kibar kızlar... matbaa makinası kullanacak kızlar... Elliott Fisher makinesi kullanan kızlar... makbuz ve kayıt yazmanları... eldivenciler... dadılar... berberler... mankenler... iyi giyinen genç hanımlara büyük olanak... akıllı genç kızlar

İndim St James hastanesine
Gördüm bebeğimi orda
Uzanıvermiş bir masaya
Solgun mu solgun, ince mi ince, üşümüş
Çıktım doktoru görmeye

Baştaki işlerimize genç kızları almak istiyoruz, iyi bir aylık, kazançtan yüzde, ikramiye, ödül, iş olanağı, eğitim, ilerleme, öğrenme olanağı, hastane hizmetleri veriyoruz... bize mal olduğundan çok daha ucuza yemek yiyebileceğiniz bir yemekhaneyle, dinlenme odası

Bırak gitsin, gitsin, Tanrı bağışlasın onu
Nereye giderse gitsin
Dolaşsın dursun şu koca dünyayı
Bulamayacak hiç benim gibi tatlı bir adamı

Mary French

En hoşuna giden biçimde, yani yemekten hemen sonra sol omuzunun üzerinde yanmış gece lambasıyla, gözünde gözlüğüyle, elinde gazetesiyle, ağzında yeni yaktığı purosuyla hiçbir zaman giremedi yatağına zavallı babacık, ya telefon çalıverirdi ya da arka kapı; anne açsın diye küçük Mary'yi gönderirdi, kömür tozundan kaşları, kirpikleri kapkara kesilmiş, bembeyaz yüzlü bir madenci dururdu orada, "Doktor French, lütfen... gelsin hemen," derdi, zavallı babacık üzerinde sabahlığıyla, pijamalarıyla esneyerek kalkardı yataktan, dağınık kır saçlarını atardı alnından, işyerinden gereç çantasını getirmesini söylerdi Mary'ye, giderken bir yandan da boyunbağını takarak uzaklaşırdı, sıklıkla da gece boyu dönmezdi.

Yemek zamanları daha kötü olurdu. Şu korkunç telefon çalmaksızın üçü bir arada, yemek yemek için masaya yerleşemezlerdi hiçbir zaman. Baba giderdi, Mary'yle annesi, tek başlarına yemeklerini bitirirken hiçbir şey söylemeksizin öylece otururlar, bacakları iskemlenin bacaklarına dolanmış, annenin kısa kara saçlarının üzerinden zencefil rengi duvar kâğıdının ortasındaki iki ölü yaban kazının resmine gözleri dikili kalakalırdı Mary. Sonra anne bulaşıkları kaldırırdı, kendi kendine söylenip, para veren hastalarına da, şu sefil yabancılara, madencilere harcadığı zamanın, emeğin yarısını harcasa babacığın varsıl bir adam olacağını,

kendisinin de böyle ev işlerinden canı çıkmayacağını homurdanarak evin içinde takırdar dururdu. Annesinin böyle babasına karşı çıkan sözler etmesinden tiksinirdi Mary.

Zavallı babacıkla, annesi geçinemezlerdi. Her şeyin çok başka, kendinin çok çok küçük olduğu, bahçesinde çiçekler açan Denver'deki güneşli bir evde yaşadıkları günleri belli belirsiz anımsıyordu Mary. Bütün bunlar erkek kardeşi ellerinden alınmadan, babacık yaptığı o yatırımda parasını yitirmeden önceydi. Birinin ağzından Denver sözcüğü çıksa Mary güneş ışığını anımsardı. Şimdi her şeyin kömür karası, kupkuru tepelerin yüksek olduğu, koyağın dizi dizi isli kulübelerle, maden ocaklarıyla, çoğu da Meksikalı, Orta Avrupalı madencilerle, onların korkunç içkievleriyle, boğucu tasfiye fırını dumanıyla, küçük kara trenlerle dolu olduğu Trinidad'da oturuyorlardı. Denver güneşliydi, orada beyaz insanlar, temiz, gerçek Amerikalı, çocuklar yaşardı, tıpkı ellerinden alınan erkek kardeş gibi; zavallı baba şu sefil yabancıları, madencileri düşündüğü denli kendi kanım etini düşünseydi, kardeşinin yaşamının kurtulabileceğini söylerdi annesi. Anne, onu cenaze odasına sokmuştu; çok korkmuştu, ama anne elini sımsıkı tutuyordu, cam yanıyordu, oysa kimse aldırmadı, herkes kardeşi için ağladığını sandı, anne camın altında tabutun içinde duran çocuğun yüzüne baktırdı.

Cenaze kalktıktan sonra anne çok hastalandı, gece, gündüz başında bakıcı bekledi, Mary'nin annesini görmesine izin vermediler, tek başına bahçede oynamak zorundaydı. Anne iyileştiğinde artık babayla geçinemez oldular, hep ayrı odalarda yattılar, Mary de ikisinin arasındaki küçük geçitte yattı. Zavallı babacığın saçları ağardı, yüzü hüzünlendi, artık evde hiç gülmedi, şu yatırım işi çıkınca da Trinidad'a taşındılar, annesi madencilerin çocuklarıyla oynamasına izin vermedi, okuldan eve döndüğünde saçlarının arasında bit yumurtası buldular.

Mary'nin gözlük takması gerekti, çok çalışkan bir öğrenciydi, on iki yaşındayken liseye gitmeye hazırdı. Ders çalışmadığı zamanlarda da evde bulduğu bütün kitapları okurdu. Zavallı babacık, uykusuzluktan gözleri şişmiş aşağı indiğinde, hastalarını gecikmeden bir an önce görebilmek için apar topar kahvaltısını atıştırırken masada annesi, "Bu çocuk gözlerini kör edecek," derdi. Mary'nin sekizinci sınıfı bitirdiği, Fransız, Amerikan tarihi

ve İngilizce'den ödül kazandığı ilkbaharda, öğretmeni Bayan Parsons, küçük Mary French'in nasıl da iyi bir öğrenci olduğunu, o katlanmak zorunda kaldıkları sefil, cahil yabancı çocukların içinde nasıl da yüzlerini ağarttığım, öğretmenleri rahatlattığını anneye anlatmaya geldi.

"Evet efendim," dedi anne, "onun nasıl olduğunu bilmez miyim sanıyorsunuz?" Sonra da birdenbire, "Bayan Parsons, kimseye söylemeyin, ama önümüzdeki sonbahar Colorado Springs'e taşınacağız," dedi.

Bayan Parsons içini çekti. "Demek böyle Bayan French, sizi yitirmek çok üzücü, ama çocuk için en iyisi bu. Oradaki okullar çok daha düzenlidir." Küçük parmağım kanca gibi kıvırarak çay fincanını kaldırdı Bayan Parsons, sonra da tabakta çınlatarak geri bıraktı.

Mary, ocağın yanındaki, üzeri kilim kaplı küçük taburede oturdu, onları izledi. "Bunun açıkça söylemekten nefret ediyorum," diye sözlerini sürdürdü Bayan Parsons, "çünkü ben burada doğdum, büyüdüm, ama Trinidad tatlı, tertemiz küçük bir Amerikalı kızın büyüyeceği yer değil."

O ilkbaharda, Denver'deki büyükbaba Wilkins, yaşam sigortasını anneye miras bırakarak öldü, bu yüzden de anne her şeye egemen olmuş bir tavırla işleri düzenledi. Zavallı babacık, Trinidad'dan ayrılma düşüncesinden nefret ediyordu, mutfaktaki kirli bulaşıkların arasında kavga ederlerken Mary'yi kitaplığa bir şeyler okumaya yolladıkları zamanlar dışında hiç konuşmuyorlardı anneyle. Mary elinde kabartmalı deri ciltli eski kırmızı *Ivanhoe* kitabıyla oturur, tahta bölmenin ardından gelen, acı acı tartışan sesleri dinlerdi. "Benim yaşamımı rezil ettin, şimdi de çocuğunkini rezil etmene izin vermeyeceğim," diye bağırırdı anne, Mary'nin içini hırsla dolduran o acımasız sesiyle; yeniden okumaya başlayıncaya dek kitabın üzerine kapanıp ağlayarak otururdu orada Mary, birkaç sayfa sonra da Lincoln Green'deki atlı asker, ata binmiş şövalyeler, şatolar dışında her şey aklından çıkmış olurdu. O yaz babacığın tasarladığı gibi Yellowstone'da kamp yapmak yerine Colorado Springs'e taşındılar.

Colorado Springs'te önceleri kiralık evde kaldılar, eşyaları gelince de kırmızı taşlı yolun gerilerinde, uzun kavak ağaçlarının arasındaki kuru bir çimenliğin ortasında, yeşil, tek katlı bir eve

yerleştiler.

Uzun otların içinde Mary, bir kroke takımının üzeri pul pul olmuş kalıntılarını buldu. Adamların yük arabasından içeri taşıdıkları eşyaların çevresinde anneyle, babacık koşuştururken kırmızı, yeşil, sarı, mavi halkalarının üzerinde hemen hemen hiç boya kalmamış, eski püskü, çatlak topların ucundan sarkan, güm güm vuran tokmak elinde zıplaya zıplaya çıkageldi Mary. Yüzü solmuş, dağınık saçları alnına dökülmüş, baba yorgun argın kapıda göründüğünde Mary onunla kroke oynamak istedi. "Şimdi oyunun sırası değil," dedi baba.

Mary, hüngür hüngür ağlamaya başladı, baba kaldırıp omuzlarına oturttu onu arka sundurmaya götürdü, mutfak kapısının arkasındaki küçük kilerin çatısına tırmanarak o tepeyi, onun da ötesinde, birbirleriyle yarışan tülbentten bulutların paçavralaşmış püsküllerı gerisinde Pike Doruğu'nun bulunduğu yere doğru üst üste yığılarak düzgün bir kitle oluşturan testere dişi gibi dağ dizilerini nasıl görebileceğini öğretti. Kulağının dibinde o sıcak, içten sesiyle, "Bir gün trenle oraya çıkarız," dedi. Dağlar öylesine uzaktı, bulutların hızı öylesine başını döndürüyordu. "Yalnızca senle, ben," dedi babası; "ama bir daha ağlamamalısın... yoksa çocuklar seninle alay eder okulda, Mary."

Eylülde liseye başlaması gerekti. Hiç kimseyi tanımadığı yeni bir okula gitmek korkunç bir şeydi. Liseye o yıl girmiş olan kızların hepsi de çok iyi giyiniyor, kibirlerinden yanlarına varılmıyordu. Burnunun üzerinde gözlüğüyle, annesinin dişleri düzelsin diye bir dişçiye taktırdığı, konuşmasını azıcık peltekleştiren ağzındaki teliyle, çilleriyle, ne kızıl, ne kumral olan kum rengi saçlarıyla Mary, eğlencelerden, Country Kulüp'ten Doğu'daki okullarda okuyan oğlanlardan, tenis oyunlarından, yazlık otellerden, arabalardan söz eden kızların arasında koridoru geçerken Trinidad'daki o pis pis kokan, bağrışan madenci çocukları gibi sefil bir yabancı olduğunu duyardı.

Oğlanlardan daha çok hoşlanıyordu. Kızıl saçlı bir çocuk, arada bir ona gülümserdi. En azından onu kendi haline bırakıyorlardı. Dersleri çok iyiydi, öğretmenlerini seviyor, beğeniyordu. İngilizce dersinde *Ramona*'yı okudular, bir gün korkudan ödü patlayarak tek başına Helen Hunt Jackson'un mezarını görmeye mezarlığa gitti. O ilkbahar öğleden sonrasında Evergreen Mezar-

lığı, çok acıklı bir güzellikteydi. Büyüdüğünde Helen Hunt Jackson gibi olmaya karar verdi.

Ev işlerini yapması için Anna adında İsveçli bir kız tutmuşlardı, okuldan döndüğünde anneyle babayı evde bulamıyordu hiç. Babanın kent merkezindeki yeni bir yapıda bir işyeri vardı, annenin de kilise çalışmalarından,kadın kulüplerinde yapacağı konuşmalar için kitaplıkta kitap okumaktan başını kaşıyacak zamanı yoktu. Hemen hemen hep tek başına yiyordu yemeğini Mary, ya kitap okuyor, ya ev ödevlerini yapıyordu. Sonra da mutfağa geçip Anna'nın bulaşıkları kaldırmasına yardım ediyor, gidip de onu evde tek başına bırakmasın diye birazcık daha tutmaya çalışıyordu. Ön kapının açıldığını duyduğunda soluk soluğa koşuyordu. Genellikle gelen yalnızca anne oluyordu, ama kimi zamanlarda da ağzında purosu, üzerinde o bitkin görünümüyle, giysileri iyot, tütün, fenol kokan babacık geliyor, uyumadan önce, eski günlerin, madencileri, maden arayıcıları, koyun çobanlarıyla büyük çiftlik sahipleri arasındaki savaşın öykülerini anlattırmak için onu yatağının kıyısına oturtmayı başarıyordu.

Lisedeyken Mary'nin en iyi arkadaşı, sağlığı için buraya yerleşmek zorunda kalan Chicago'lu ünlü bir avukatın kızı, Ada Cohn'du. Onun Cohn'lara gitmesini önleyebilmek amacıyla anne elinden geleni yaptı, babayla uzun uzun, acımasız tartışmalara girişti, biricik kızlarının Yahudi'lerle, beş para etmez adamlarla dolaşacak denli alçalmasından onun beceriksizliğinin sorumlu olduğunu söyledi; ne diye Country Klübe girmiyordu, o böyle yoksulların doktoru olmayı sürdürür, böylesine çok varsıl hastanın bulunduğu bir kentte iyi bir yer elde etmek için çalışmayı bir yana bırakıp bilardo salonlarında, hatta daha da kötü yerlerde ayak takımıyla sürterken görünürse, ona toplumun seçkin kişileri arasında yer sağlamak amacıyla kendisinin kilise işlerinde, kadın derneklerinde, yardım toplama kurumlarında uğraşıp durmasının, bir savaş vermesinin yararı neydi; bu sefaletten kurtulmak için ayrılmamışlar mıydı Trinidad'dan?

"Ama Hilda," derdi babacık, "biraz sağduyulu ol. Mary, Cohn'ların arkadaşı olduğu için beni aile doktorları yaptılar. Çok hoş, kibar insanlar onlar."

Anne gözlerini ona diker, dişlerinin arasından fıslardı, "Ah, azıcık yükselme tutkusu olsaydı sende."

Mary gözyaşları içinde masadan kaçar, eline bir kitap alıp kendini yatağa atar, onların gittikçe yükselen seslerini, sonra babacığın ağır, yavaş adımlarını, kapının çarpılışını, yine hastalarına gitmek için çalıştırdığı arabasının gürültüsünü dinlerdi. Genellikle de dişleri kenetli, annenin ölmesini, babacıkla birlikte sessizce yaşasınlar diye onları baş başa bırakmasını dilerdi. Böyle şeyler düşünmenin korkunçluğuyla her yanını buz gibi bir ürperti sarar, yine kitabına döner, önceleri gözlerine dolan yaşlardan satırları göremez, gittikçe kitaptaki öyküde kendini unuturdu.

Anneyle babacığın üzerinde anlaştıkları tek konu, ikisinin de Mary'nin Doğu'daki iyi bir üniversiteye gitmesini istemeleriydi. Liseyi bitirmesine daha bir yıl varken Mary geometri dışında üniversiteye girmek için gerekli bütün sınavları vermişti. Üniversiteye başlamak için çıldırıyordu.

Her yaz babacıkla kamp yaptıkları birkaç gün dışında, yazlardan birinde de bir ay, telefonlarını yanıtlayarak, hastaların kartlarını doldurarak, hesaplarını tutarak, faturalarını yollayarak babacıkla çalışması dışında nefret etti Colorado Springs'den. Tek erkek arkadaşı, Colorado City'de bar işleten bir adamın oğlu olan Joe Denny adında, ayakları yamru yumru bir delikanlıydı. Hem çalışıyor, hem Colorado Üniversitesi'nde okuyordu. Ağır, acı sözler söyleyen, açık sarı saçlı, sivri çeneli, matematik dersinde olağanüstü başarılı bir gençti. İçki, bir de John D Rockefeller, dünyada en çok nefret ettiği şeylerdi. Pazar günleri Ada'yı da alıp Gardens of the Godsa ya da Austin Bluffs'a, derin dağ boğazlarına kır gezisine giderler, birlikte şiir okurlardı. En sevdikleri şiirler, *Cennetin Tazıları, O Korkunç Gecenin Yaşandığı Kent*'ti. Üzerinde sucuk kızarttıkları küçük ateşin yukarısmdaki üstü düz bir tepede durup, *Eli Tırmıklı Adam*'ı okuyarak ikisinin de ödünü patlattı Joe bir gün. Önce bu şiiri oğlan kendi yazdı sandılar.

Açık havada geçirdikleri bir günün sonunda, güneşten yanmış, mutluluk içinde geri döndüklerinde, Ada'nın yaptığı gibi arkadaşlarını evine çağırabilmeye nasıl da can atardı. Cohn'lar çok incelikli, neşeli kişilerdi, Bay Cohn'un çok hasta olmasına karşın herkesin yemeğe kalmasını isterlerdi. Annenin onlara kaba davranacağı ya da anneyle, babacık arasında boyuna patlayan o bağrışma yarışmalarından birinin çıkacağı korkusuyla Mary hiç kimseyi evine çağırmaya cesaret edemezdi. Vassar'a gitmesinden

bir yaz önce, bir gün bir gün yemekte babacık, kasımda yapılacak seçimlerde Eugene V. Debs'e oy vereceğini söylediğinde kopan korkunç kavgadan sonra anneyle babacık artık hiç konuşmaz olmuşlardı.

Vassar'da tanıştığı kızların hepsi ondan iyi giyiniyor, sosyete okullarında öğrendikleri incelikli, kendini beğenmiş tavırları takınıyordu, ama yaşamında ilk kez Mary gözde bir kızdı. Derli topluluğu, ağırbaşlılığı, her konuda açık seçik görüşleri oluşu yüzünden öğretmenleri onu seviyor, kızlar da onun çok gösterişsiz ama tatlı biri olduğunu söylüyorlardı.

İkinci yıl Ada Vassar'a gelince her şey rezil oldu. Ada onun en eski arkadaşıydı, Mary onu çok severdi, bu yüzden de keşke Ada hiç gelmeseydi diye dileklerde bulunurken kendini yakalamaktan ödü kopuyordu. Ada, süslü püslü, gürültücü bir Yahudi olmuştu, giysileri en pahalı cinstendi, ama kendine yakıştırmayı bir türlü beceremiyordu. Birlikte geziyorlar, Mary'nin parası çok az olduğundan, kitaplarının, giysilerinin çoğunu ona Ada alıyordu. Ada geldikten sonra Mary artık eskisi gibi gözde bir kız değildi, öteki başarılı kızlar ondan kaçınmaya başlamışlardı. Mary'le Ada ana ders olarak sosyolojiyi seçtiler, yoksullar için çalışacaklarını söylüyorlardı.

Üniversitenin ilk yılında annesi Reno'ya gidip neden olarak ayyaşlıkla duygusal baskıyı göstererek babacıktan boşandı. Zavallı babacığın içki içtiği hiç aklına gelmemişti Mary'nin. Colorado Springs'de onun için iyi dilekler taşıyan adsız birinin gazeteden kesip kırmızı kalemle altını çizerek yolladığı bu haberi alınca Mary ağladı, ağladı. Ada görmesin diye gazete parçasını yaktı, niçin gözlerinin kızardığını sorunca da Avrupa'da öldürülen o zavallı askerler üzerine yazılanları okumanın onu ağlattığını söyledi Ada'ya. Ada'ya yalan söylemek zorunda kalışına çok üzülmüştü, gece boyu sıkıntıdan gözünü kırpamadı.

Ertesi yaz ikisi birlikte Chicago'daki Hull House'da yoksullara yardım işinde çalışmaya başladılar. Chicago korkunç bir yerdi, zavallı Ada bu işe dayanamadı, bir sinir bunalımı geçirerek Michigan'a gitti; yoksulların yaşama biçimleri, evlerinde başkalarının çamaşırlarını yıkayan kadınların çatlamış elleri, küçük çocukların kabuk kabuk olmuş kafaları, takırtılar, Güney Halstead Caddesinden esen tozlu rüzgâr, mezbahaların leş kokusu

korkunçtu; ama Mary'nin içini Trinidad'da küçücük bir kız olduğu zamanlardakine ya da babacığın işyerinde çalıştığı yazkine benzer duygularla dolduruyordu.

Vassar açılmadan önce iki haftalığına Colorado Springs'e gidince annenin Broadmoor'da günün modasına uygun küçük bir daireye yerleştiğini gördü. Henry Dayı, Denver'de bir araba kazasında öldüğü için anneye American Smelting and Refining Şirketinin hisse senetleri miras kalmıştı, yılda yirmi bin doları bulan bir geliri vardı. Büyük bir briç oyuncusu olmuştu, kadınlara oy hakkı verilmemesini savunan konuşmalar yaparak kentin bütün kadın derneklerini dolaşıyordu. "Şu senin zavallı sevgili baban," diyerek tatlı, soğuk, iğneli bir sesle söz ediyordu babacıktan, Mary'ye daha iyi giyinmesini, şu korkunç gözlüğü de çıkarıp atmasını söylüyordu. Mary annesinden para almaya yanaşmadı, çünkü hiç kimsenin kendi kazanmadığı para üzerinde hakkı olamayacağına inanıyordu, ama iyi bir terziye diktirdiği kalın yünlüden etek ceketle, dantelden yakası, kolluları bulunan dümdüz, bir öğleden sonra giysisini aldı. Şimdi artık annesiyle daha iyi geçiniyordu, ama aralarında hep soğuk bir gerilim vardı.

Annesi, babacığın nerede oturduğunu bilmediğini söylediği için Mary onu görmeye işyerine gitmek zorunda kaldı. İşyeri anımsadığından da pisti, çoğu yoksul görünümlü kişiler olan hastalarla doluydu, kızını alıp yemeğe götürebilmesi için bir saat geçti.

Bitişikteki aşevinde, taburelerin üzerine tüneyerek yediler yemeklerini. Şimdi artık babacığın saçları neredeyse bembeyazdı, yüzünde derin çizgiler, gözlerinin altında kocaman gri torbacıklar vardı. Ona her bakışında Mary'nin boğazına bir yumru düğümleniyordu.

"Ah, babacığım, azıcık dinlenmelisin."

"Biliyorum... bir süre deniz kıyısına inmeliyim. Bizim motor eskisi gibi çalışmıyor artık."

"Niçin Noel'de Doğu'ya gelmiyorsun?"

"Azıcık para, bir de ben yokken yerime bakacak birini bulursam gelebilirim bir aylığına."

O derin, kalın sesini çok seviyordu. "Öyle iyi gelir ki sana... Birlikte yolculuğa çıkmayalı nasıl da çok oldu."

Gecikmişlerdi. Arkadaki masada yemeğini yiyen, mor du-

daklı kadın garsondan başka kimse kalmamıştı içerde. Kahve kabının üzerinde asılı, eski püskü saatin gürültülü tıkırtıları duyuluyordu, babacığın ağır ağır konuşmasına verdiği aralarda.

"Kendi küçücük kızımı unutacağım, savsaklayacağım hiç aklıma gelmezdi... görüyorsun işte... seninle ilgilenemedim... Annen nasıl?"

"Ah, annem bulutların üstünde dolaşıyor," kendi kulaklarında madensi madensi çınlayan bir kahkaha attı. Yardım kurumlarının eline düşmüş bir ihtiyarcıkmış gibi rahatlatmaya çalışıyordu babasını.

"Neyse, hepsi bitti artık... Hiç iyi bir koca olamadım ona," dedi baba.

Mary, gözlerine yaşlar dolduğunu duydu. "Baba, okulu bitirince, senin işyerinde çalışmama izin verir misin? Şu korkunç Bayan Hylan öyle şapşal ki..."

"Ama senin yapacak daha iyi şeylerin olacak. Hem zaten ne çok insanın faturasını ödediğine bakıp bakıp şaşıyorum... ben kendiminkileri ödemiyorum da."

"Baba, seni ben kollamalıyım."

"Bunu yapacağından kuşkum yok, kızım... şu yardım işlerinde çalışırken, yaşlı adamların nasıl kollanacağını öğreniyorsundur." Mary'nin yüzü kızardı.

Tam başbaşa konuşma havasına yeni girmişlerken beş gündür doğum sancısı çeken, hâlâ da çocuğunu doğurmamış olan bir kadına koşması gerekti babacığın. Broadmoor'a geri dönmekten, oradaki kısa, gülünç ceketli komi çocuklardan, girişte oturan süslü püslü, yaşh tavuklardan nefret ediyordu. O gece, onu arabasıyla ahp gezdirmek için telefon etti Joe. Anne kendini yine briçe kaptırmıştı, Mary ona hiçbir şey söylemeden dışarı süzüldü, otelin sundurmasında Joe'yla buluştu. Üzerinde yeni giysisi vardı, gözlüğünü de çıkarmış, çantasına koymuştu. Joe'yu bulanık görüyordu, yine de çok yakışıklı olduğunu, varsıllığını, yeni bir küçük Ford araba kullandığını ayırt edebildi.

"Demek böyle Mary French," dedi Joe, "demek böyle, oralara gidip de böyle güzelleşmeseydin... Sanırım benim gibi bir adamın hiç şansı yok senin yanında."

Bir süre arabayı ağır ağır parkın çevresinde sürdüler, sonra da bir kemerin üzerindeki ayışıklı alanda durdular. Hışırdayan

kavakların ardındaki küçük derenin ötelerinde donuk donuk parıldayan ayışıklı ufka doğru yayılan karanlık ovalar görünüyordu. "Ne güzel," dedi Mary.

Joe, sivri çeneli, ağırbaşlı görünümlü yüzünü ona çevirip biraz kekeleyerek: "Mary, aklımdan geçenleri sana söylemeliyim... nişanlanalım istiyorum... Cornelle'e mühendislik okumaya gideceğim... burs aldım... Okulu bitirdiğimde birkaç ay içinde iyi para kazanır, bir aileyi geçindirebilirim... benimle evlenirsen çok mutlu olurum... bana biraz umut verebilirsen... bu arada başkaları girmezse yaşamına..." Sesi usulca söndü.

Ayışığında onun keskin çizgili, ağırbaşlı yüzünden bir görünüm yakaladı Mary. Ona bakamıyordu.

"Joe, tıpkı Ada gibi seni de hep arkadaşım saydım. Böyle konuşursan her şey bozulur... Okulu bitirince yoksullara yardım işlerinde çalışmak istiyorum, hem babama da bakmak zorundayım... Lütfen bunu yapma... böyle bir şey beni çok mutsuz eder."

Joe, kemikli elini uzattı, ağırbaşlılıkla tokalaştılar. "Oldu, kardeşim, nasıl istersen," dedi Joe, başka tek sözcük etmeden onu oteline bıraktı. Mary, uzun süre eylül ayma özgü ayışığına bakarak, kendini çok mutsuz duyarak sundurmada oturdu.

Birkaç gün sonra okula dönmek üzere oradan ayrılırken onu istasyona Joe bıraktı, çünkü annenin önemli bir dernek toplantısı vardı, babası da hastanede bulunmak zorundaydı. Vedalaşıp el sıkışırlarken, Joe birkaç kez tedirginlikle omuzunu okşadı, boğazına bir şeyler takılmış gibi bir görünümü vardı, ama artık nişanlanmalarından söz etmedi. Mary için büyük bir rahatlıktı bu.

Trende, Ernest Poole'un, *Liman*'ını, bir de yeni baştan *Orman*'ı okudu, o gece Pullman vagondaki yatağında uyuyamayacak denli tedirgin, gerilim içinde uzandı, tekerleklerin raylarda çıkardığı takırtıları, yol ayrımlarındaki büyük gümbürtüyü, lokomotifin uzaklardan gelen uğursuz iniltisini dinleyerek, dirsekleriyle yollarını açarak aynanın başından uzaklaşan kadın soyunma odasındaki süslü püslü, kendilerine havalar veren kadınları, yataklarında horuldayan, şişko suratlı işadamlarını anımsayarak, bu ülkeyi düzene sokmak, gerektiği gibi biçimlendirmek için yapılması zorunlu işleri, toplumsal durumu, yoksul mahallelerini, gecekonduları, evlerin arkasındaki pis helaları, üzerlerine çok bol gelen leş gibi paltoları içindeki madenci çocuklarını, sobalara

eğilen yorgunluktan canı çıkmış kadınları, gece okullarına gidebilmek için bir savaşım veren gençleri, açlığı, işsizliği, işçiyi, hep zayıfların üzerine çullanmaya hazır polisleri, avukatları, yargıçları düşünerek; şu Pullman vagonlardaki insanlara, böyle yaşamanın ne demek olduğu bir anlatılabilse; gece gündüz hastalarına bakan babacık gibi o da yaşamını bu işlere adayabilse, belki kendisi de Bayan Addams gibi...

İşe sıvanmak için bekleyemeyecekti. Artık yatağında kalamayacaktı. Kalkıp bomboş soyunma odasına girdi, soğuktan titreyerek *Amerikan Yaşamının Kazandıracakları*'nı okumaya çalıştı. Birkaç sayfa okudu, ama sözcüklerin anlamlarını kavrayamıyordu; düşünceler yarışıyordu kafasının içinde, tıpkı eskiden, evinde, dar boğazdan akıp dağların karanlık yığınına yönelen paçavralaşmış bulutlar gibi. Üşüdü, titriyordu, yatağına döndü.

Chicago'yu geçerken, ansızın sürücüye Hull House'a sürmesini söyledi. Neler duyduğunu Bayan Addams'a anlatmalıydı. Ama araba, Güney Halstead Sokağının o bildik sefaleti içindeki kaldırıma yanaşınca, taştan bir sundurmada durmuş konuşan, tanıdığı iki kızı görünce birden siniri bozuldu, sürücüye istasyona dönmesini söyledi.

O kış Vassar'da her şey korkunçtu. Ada, müziğe kendini kaptırmış, keman dersleri almaya başlamış, konser için New York'a gitmek dışında hiçbir şey düşünemez olmuştu. Boston Senfoni Orkestrasından Doktor Muck'a âşıktı, ne savaştan, ne savaş karşıtçılığından, ne de yoksullara yardımdan söz ediyordu. Dışarıdaki dünya — denizaltı kampanyası, savaş, seçimler — öylesine hareketliydi, ateşliydi ki Mary kafasını derslerine, Ada'nın ünlü müzikçiler üzerine gevezeliklerine veremiyordu. Son olaylarla, toplumsal durumlar üzerine yapılan bütün toplantılara gitti.

O kış onu en büyük coşkulara sürükleyen konuşma, G.H.Barrow'un "Barış Umudu" konusunda yaptığı konuşmaydı. İnce, uzun, diken diken kır saçlı, kırmızı suratlı, çıkık gırtlak kemikli, suratından azıcık dışarı uğramış, parlak gözlü bir adamdı. Konuşurken biraz kekeliyor, sıcak, dostça tavırlar takınıyordu. Herkese tatlılıkla, incelikle davranması, onun bir işçi olduğu duygusunu uyandırdı Mary'de. Uzun parmaklı, kırmızı, güçlü elleri vardı, ivecen adımlarla odada dolaşıyor, bağa gözlü-

günü bir çıkartıyor, bir takıyordu. Konuşmadan sonra Bayan Hardwick'in evine geldi, Bayan Hardwick limonata, kakao, sandviç verdi onlara, kızlar Bay Barrow'un çevresini sarıp sorular sordular. Kürsüde olduğundan daha utangaçtı, ama işçilerin Bay Wilson'a duydukları güveni, işçilerin nasıl barış isteyeceklerini, Meksika devriminin (Meksika'dan daha yeni gelmişti, orada bir sürü serüven yaşamıştı) nasıl başlamak üzere olduğunu çok güzel anlattı. Dünyanın her yanında işçiler ayağa kalkıyor, eski düzenin yarattığı karmaşayı, pisliği temizlemeye başlıyordu, elbette zorbalıkla değil, barışçıl yöntemlerle yapıyorlardı bu işi. Wilsonvari yöntemlerle. O gece Mary yatağına girdiğinde hâlâ arada bir Bay Barrow'un sesine yerleşen o insanı etkileyici sinirli, gergin titremeyi duyuyordu. Şu boğucu okul yaşamından sıyrılıp dünyaya çıkmak için çıldırtıcı bir istek duyuyordu. Zamanın o kış olduğu denli ağır ağır sürüklendiğini hiç anımsamıyordu.

Şubat ayında karların eridiği, buzların çözüldüğü çamurlu bir gün, iki ders arasında ıslak pabuçlarını değiştirmek için odasına döndüğü zaman kapının altında sarı kâğıda yazılmış bir telgraf buldu: BİR SÜRE EVE GELSEN İYİ OLUR ANNEN İYİ DEĞİL. Babasındandı. Çok kaygılanmıştı, ama bir süre okuldan uzaklaşabilmek için bir özür çıktığına da seviniyordu. Yanına bir yığın kitap aldı, ama trende okuyamadı. Pullman vagonun yeşil tüylü sıralarında sıcaktan bunalarak, dizinde bir kitapla, birbiri içine girmiş çıplak, eflatun ağaçların kıyılarına dizildiği, kar altındaki dümdüz tarlalara, duyuru tahtalarına, kulübelere, yeni asfalt yol boyunca dizilmiş, kırmızı tuğladan dükkânlara, fabrika dumanlarından ise bulanmış, yıkık dökük ahşap evlerin oluşturduğu kasabalara, gecekondulara, ahırlara, tren ortabatıya doğru kıvrılırken usuldan dönen ufak çiftlik yapılarına bakarak oturdu, hiçbir şey düşünmedi.

Babacık istasyonda karşıladı. Giysileri artık iyice yıpranmıştı, onu hiç böyle hırpani gördüğünü anımsamıyordu, paltosunun düğmelerinden biri de kopuktu. Gülümsediğinde, yüzü, küçük ince yeni kırışıklıklarla doluyordu. Gecelerdir uyumamış gibi kıpkırmızıydı gözleri.

"Her şey yolunda, Mary," dedi, "seni çağırmamalıydım... bencillik işte... yaşlılığımda tek başıma kalıyorum." Hamalın elinden bavulunu aldı, istasyondan çıkarlarken konuşmayı sürdür-

dü. "Annen düzeliyor... Onu iyileştirdim... Hastalandığını tam zamanında anlamam büyük şans. Şu otelin doktoru onu öldürebilirdi, birkaç gün daha gecikseydim. Çok aldatıcı bir şey şu İspanyol gribi."

"Salgın mı var burada, baba?"

"Evet... mikrop almaktan kaçınmanı istiyorum... Atla bakalım, seni götüreyim oraya." Eski, paslı arabasının kolunu çevirerek çalıştırdı, Mary'ye ön koltuğu gösterdi. "Zavallı annenin içki konusundaki duygularını bilirsin?... Neyse, ona dört gün boyunca içki içirdim."

Arabayı sürerken bir yandan da konuşuyordu. Yataklı vagonun tozlu, insanı boğan, tüylü kokusundan sonra demir gibi soğuk iyi gelmişti. "Anneni tanıdığımdan beri hiç böyle tatlı görmemiştim. Tanrım, az kalsın ona yeni baştan âşık oluyordum... Ayağa kalktığında dikkat et de pek yorulmasın... bilirsin onu... bu hastalık yinelenirse öldürücü olabilir."

Birden Mary'nin içini mutluluk sardı. Çıplak ağaçların kızıl, sarı, eflatun dalları, geniş, sessiz sokakların üzerindeki maviliğe yayılmıştı. Çayırlarda donmuş kar parçaları vardı. Gökyüzü inanılmayacak yükseklikteydi, sarı güneş ışığıyla doluydu. Soğuk, burnunun içindeki kılları katılaştırıyordu.

Broadmoor'da annesi, tertemiz, güneşli odasındaki yatağında, sabahlığının üzerine pembe yatak hırkası giymiş, özenle taralı saçlarında dantelli bir başlıkla yatıyordu. Çok solgundu, ama çok genç, çok güzel, oldukça da aptal bir görünümü vardı, Mary bir an için kendisiyle babanın yetişkin kişiler, annenin de onların kızı olduğu duygusuna kapıldı. Anne hemen büyük bir mutluluk içinde savaştan, gaddar Almanlardan, denizaltı kampanyasından, Bay Wilson'un ne demeye şu Meksikalılara derslerini vermediğini anlamadığından söz etmeye başladı. Bay Hughes seçilseydi işlerin hiç de böyle gitmeyeceğinden emindi; gerçekten de yasal olarak onun seçildiğini, Demokratların hile yaparak oyları çaldıklarını biliyordu. Şu korkunç Bryan da herkesin alay konusu olmuştu. "Ah şekerim, Bryan bir vatan hainidir, kurşuna dizilmelidir."

Baba, Mary'ye gülümsedi, omuzlarını silkti, "Bak Hilda, yataktan çıkma lütfen, içkiyi de fazla kaçırma," diyerek dışarı çıktı.

Baba gittikten sonra, anne ansızın ağlamaya başladı. Mary

nedenini sorunca da yanıtlamadı. "Sanırım şu grip sinirlerimi bozdu," dedi. "Ah şekerim, Tanrı bana acıdı da kurtuldum."

Mary gün boyu oturup, annenin savaşa hazır olunması üzerine çektiği söylevleri dinlemeye dayanamıyordu, içini karartıyordu bu konuşmalar; ertesi sabah azıcık görebilmek umuduyla babasının işyerine gitti. Bekleme odası kalabalıktı. Muayene odasmdan içeri bir göz atınca, bütün gece uyumadığını anladı hemen. Bir gün önce Bayan Hylan'ın hastalanıp evine gittiğini öğrendi. Mary, onun yerini alacağını söyledi, ama baba bırakmak istemiyordu. "Saçma," dedi Mary, "şu korkunç Bayan Hylan gibi ben de burasının doktor muayenehanesi olduğunu söyleyebilirim telefonda." Sonunda baba onun yüzüne gazlı bezden bir maske geçirip kalmasına izin verdi.

Son hastamn da işi bitince, aşevine gidip yemek yediler. Saat üçtü. "Artık gidip annene baksan iyi olur," dedi baba. "Ben günlük hasta dolaşma işine başlayacağım. Bu grip yüzünden sapır sapır ölüyorlar. Hiç böyle şey görmemiştim."

Mary kararlılıkla, "Önce gidip masanı toplayacağım," dedi. "Telefon eden olursa, hastalığın grip olduğunu sanmaları durumunda hemen hastayı yatırmalarını, sıcak su şişesiyle ayaklarını ısıtmalarını, alkollü içki vermelerini söyle. Hastaneye kaldırmayı denemenin yararı yok, çünkü yüz mil yarı çaplı bir alan içinde tek bir hastanede bir tek boş yatak yok."

Mary, işyerine gidip masanın başına oturdu. Bir yığın yeni hasta var gibiydi; son gün Bayan Hylan hepsinin kartını tutmuştu. Hepsi de gripti. Orada oturduğu sürece boyuna telefon çaldı. Doktor French'i isteyen kadınların, erkeklerin, kaygılı seslerini duydukça Mary'nin elleri buz kesiyor, içi titriyordu. İşyerinden çıktığında saat beşi bulmuştu. Broadmoor'a gitmek üzere bir tramvaya bindi.

Gazinoda beş çayı için dans müziği çalan orkestrayı duymak, renk renk ışıkları görmek, koridorların sessiz sıcaklığına girmek, annesinin odasındaki derli toplu varsıllık havası içini bulandırdı. Annesi epey tedirgindi, onu böyle bırakıp gidecekse yanına gelmesinin ne yararı olduğunu sordu. Mary'nin tüm söylediği, "Babam için bir şeyler yapmam gerekti," demek oldu. Kadınlar Salı Öğle Yemeği Derneğinden Alman kadınları atmak için açtığı kampanya üzerine saçma sapan bir konuşmaya girişti anne.

Yemek boyunca da sürdü bu. Yemekten sonra annenin uykusu gelene dek kâğıt oynadılar.

Ertesi gün anne daha iyi olduğunu, kalkıp iskemleye oturacağını söyledi. Mary, babasına bunun doğru olup olmadığını sormak için onu telefonda bulmaya çalıştı, ama işyeri yanıtlamıyordu. Sonra da dokuzda orada olacağına söz verdiğini anımsayıp apar topar gitti. Baba gelinceye dek saat on biri bulmuş, bekleme odası tıklım tıklım dolmuştu. Berbere gidip tıraş olduğu belliydi, ama üzerinden yorgunluk akıyordu.

"Ah, baba, eminim hiç yatağa girmedin."

"Hastanedeki doktorlardan birinin odasında birkaç saat uyudum. Dün gece ölenler oldu hastalardan."

Bütün hafta boyunca, gaz maskesinin ardından telefonları yanıtlayarak, sırtlarında ağrıların başladığını, ateşlerinin yükseldiğini, yanaklarının kızardığını duyarak orada oturan korkmuş kadınlara, erkeklere üzülmemelerini Doktor French'in hemen döneceğini söyleyerek bekleme odasındaki masanın başında kaldı Mary. Saat beşte oradan çıkıp, yemek yiyip annenin konuşmalarını dinlemek için otele dönüyordu, ama o sıralarda babanın işi daha yeni başlıyordu. Hiç değilse iki gecede bir onu yatırıp uyutmak için elinden geleni yapıyordu Mary.

"Ama nasıl yapabilirim bunu? Doktor McGuthries de hastalığa yakalanıp yatağa düştü. Kendiminkiler yanında onun da hastalarına bakmam gerek. Şu kahrolasıca salgın bitip tükenmek bilmiyor... Biraz durulunca birkaç haftalığına deniz kıyısına ineriz. Ne dersin?" Kuru kuru öksürüyordu, gözlerinin altı morarmıştı, ama gücünün yerinde olduğu, iyi olduğu konusunda direniyordu.

Pazar günü anneyle kiliseye gitmek zorunda kaldığı için geciktiğinde babayı iki büklüm bir iskemlenin üzerinde uyuklar buldu. Mary, işyerine girince, yüzünde suçluluk anlatımıyla ayağa fırladı,. Mary yüzünün kıpkırmızı olduğunu gördü.

"Demek annenle kiliseye gittin, ha?" dedi, yabansı, pürüzlü bir sesle. "Neyse, ben işimin başına dönmeliyim." Yumuşak keçe şapkasını gözlerinin üzerine çekerek kapıdan çıkıp giderken belki de onun içki içmekte olduğu geldi Mary'nin aklına.

O pazar günü pek arayan olmadığından, erken ayrılıp öğleden sonra annesiyle bir araba gezintisine çıktı. Bayan French

çok iyiydi, gelecek sonbaharda Mary'nin sosyeteye tanıtılması gerektiğini söylüyordu. "Toplum içinde saygın bir yer edinebildiğimiz için bu olanağı bulacaksın, şekerim," diyordu. Bu tür konuşmalar Mary'nin midesini bulandırıyordu. Otele döndüklerinde yorgun olduğunu ileri sürüp odasına çıktı, *Aylak Sınıfın Kuramı*'nı okudu.

Ertesi gün dışarı çıkmadan önce Bayan Addams'a grip salgınını anlatan, dünyada böylesine çok acı çekilirken artık okula dönemeyeceğini söyleyen, kendisi için Hull House'da yapacak bir şeyler bulmasını isteyen bir mektup yazdı. Gerçekten bir şeyler yaptığını duyması gerekiyordu. Tramvayla kent merkezine inerken artık kararını vermiş olmanın dinginliği, mutluluğu içindeydi; sokakların sonunda, kış güneşiyle pırıl pırıl parlayan, şeker topakları gibi beyaz dağ sıralarını görüyordu. Keşke Joe Denny'yle oralarda uzun bir yürüyüş yapsaydı. Anahtarını işyerinin kapısına sokunca doktor odasının iyotlu, fenollü, alkollü pis kokusundan boğazı tıkandı. Babanın şapkasıyla, paltosu askıda duruyordu. Ne tuhaf, kaldırımın kıyısında arabasını görmemişti. Muayene odasına açılan buzlu camdan kapı kapalıydı. Tıklattı. "Baba," diye seslendi. Yanıt yoktu. Kapıyı itip açtı. Ah, işte uyuyordu. Arabadan aldığı küçük battaniyeyi dizlerine çekmiş, muayene masasında yatıyordu. Yıldırım gibi bir düşünce geçti kafasından, körkütük sarhoşsa ne korkunç bir şey olurdu. Parmaklarının ucunda yürüdü. Başı arkaya, duvarla yastığın arasına sıkışmıştı. Ağzı açıktı. Uzamış kır sakallarıyla diken diken görünen yüzü çarpılmıştı, boğulmuştu, gözleri açıktı. Ölmüştü.

Mary usulca telefona gitti, ilk yardım hastanesini aradı, Doktor French'in öldüğünü söyledi. Dışarıda ambulans sesini duyduğunda hâlâ telefonun başında oturuyordu. Beyaz giysili bir doktor girdi içeri. Bayılmış olmalıydı, çünkü ondan sonra anımsadığı şey, büyük bir arabayla Broadmoor'a götürüldüğüydü. Doğru odasına girip kendini içeri kilitledi. Yatağına uzanıp ağlamaya başladı. Sonra gecenin bir saatinde, annesinin odasına telefon edip, "Lütfen anne, kimseyi görmek istemiyorum," dedi. "Cenazeye gitmek istemiyorum. Doğru okula dönmek istiyorum."

Anne büyük bir gürültü kopardı, ama Mary onun neler dediğini dinlemiyordu bile, sonunda ertesi sabah, anne yüz dolar

verip gönderdi onu. Ayrılırken annesini öpüp öpmediğini anımsamıyordu. Tek başına istasyona indi, Doğu'ya giden tren geciktiği için iki saat bekleme odasında oturdu. Hiçbir şey duymuyordu. Her şeyi o güne dek hiç olmadığı denli büyük bir açıklık canlılık içinde görüyor gibiydi, pırıl pırıl kış gününü, bekleme odasında oturan insanların kızarmış yüzlerini, gazetecideki magazinlerin renklerini capcanlı görüyordu. Onu trene bindirmek için görevli geldi. Kara, sarı otlara, kırmızı verimsiz topraklara, dikenli çitlere, karın içinden gri, sarımtırak yükselen, yol boyunca dizilmiş ağıllara, su tanklarına, küçük istasyonlara, tahıl ambarlarına, kulaklıklı şapkaları, uzun kolluklarıyla, kırmızı yüzlü tren memurlarına bakarak oturdu Pullman vagonda. Chicago'ya girmeden önceki sanayi bölgelerinden sabahın erken saatlerinde geçerken, ellerinde teneke sefertaslarıyla, sabah ayazından yüzleri kızarmış, buruşmuş, işe gitmeyi bekleyen istasyona doluşmuş genç adamlara, yaşlı adamlara baktı. Dikkatle baktı yüzlerine, inceledi yüzlerini; tanımayı umduğu insanlar bunlardı, artık okula dönmek yerine Chicago'da kalacaktı.

Sine - göz (45)

Daracık sarı odada alçak tavanın altında yeniden yeniden kendini doğuruyor sayısız çoğalıyor konuşmalar sigara dumanının kıvrım kıvrım sarmaşık kolları uzayıp dolanıyor bir mavilik olarak sönüp gidiyor burunların çevresinde kulakların arkasında kemer biçimine bürünüyor kadınların şapka kıyıları altında aralık dudakların sürekli değişen biçimlenmesi başı şöyle bir savurup alnından perçemini atışı o akıllı Ben-Bilirim kırışıklıklar gözlerin çevresinde hepsi de iyice ovulmuş silinip kazınmış kırpılmış uzun emekler sonucu ortaya çıkmış dudakboyasının yanakboyasının tıraşkremlerinin usturaların yardımıyla belli bir kalıba sokulmuş belirtiyor ki bu kalıp

şu kadın genizden gelen kahkahalar atarak kafasını azıcık arkaya atarak yüzünde alaylı bir anlatımla ortalıkta dolaşan bu sıcacık sesli kadın bu beşçayı oyunundaki rolleri dağıtıyor

herkes kendi sıçan deliğine

kişiliğinizi özenle ayarlayıp uydurmalısınız yüzünüze

birbirini tanımayı kolaylaştırmak için hepimizin yakasına birer arma takıyor kadın
bugün hazırlıyor yarını
Teşekkür ederim ama niçin ben? Utangaç mısınız yoksa? Gerçekten hoşça kahn
eski kahverengi şapka sadakatle atılmışken kapının yanındaki iskemlenin üstüne başarıyla yakalanıyor havada
dışarıda şıngır şıngır kokteyl seslerinin yüzü
zemindeki badananın üzerine portakal rengi mumlar çizilmiş yeniden yeşile boyanmış bu eski yaşlı tuğla evde bile
Greenwich Village'a* döndürülmüş evde bile
merdivenler bir aşağı gidiyor bir yukarı
yaşamların hiçbir sınıflama yapılmadan birbirine dolaştığını belirten zillerin üzerine yazılı sıra sıra adlarla dolu bu koridora getiriyor
iki yana da açılan bu yağmurlu sokağa getiriyor arabaların kaydığı çamura batmış ayakların ağır sesler çıkardığı çarpılmış ışıkların ıslak bir yanağın çukurunda bir çift yeni boyanmış dudakta yılların yıprattığı bir boyunda yamru yumru pis bir elde bir ihtiyarın kan çanağı gözünde donuk donuk parıldadığı bu yağmurlu sokağa
bu iki yana da açılan sokağın bir köşesinde oynak bir ezgi tutturan yağmurun dört yönden gelen gürültünün
pusulayı fırıl fırıl döndürüp tam bir devir yaptırdığı köşesinde

(hepimizin içinde tuzlu bir okyanus var protoplazma güm güm vuruyor hücrelere büyüyen bölünen filiz süren çoğalan daha etiketi konmamış daha adı konmamış birbirine karşıt milyarlarca hücreye
hep kayıp gidiyor parmaklarımızın arasından
sürekli değişen sayısız çoklukta yaşamlarımız)

Mary French

Birkaç hafta boyunca, Hull House'daki duyuru tahtasının

*New York'ta sanatçıların bohemlerin oturduğu bölge.

önünden hızla geçerken Mary French'in gözüne bir konuşma duyurusu takılıp durmuştu: "15 Mayıs G.H.Barrow, Avrupa: Savaş Sonrası Yeniden Kalkınma Sorunları." Bu isim belleğini kurcalıyordu, ama onun konuşma salonuna girişini görene dek o kış Vassar'da, ülkeyi savaşa girmekten işçi sınıfının koruyacağını anlatan o tatlı, sıska, kırmızı suratlı konuşmacı olduğunu anımsayamadı. Kimi zaman tümcelerin başında azıcık kekeleyen o aym içten, duraksayan sesti, yine o konuşma salonunda aşağı yukarı dolaşan, masanın üzerine, sürahinin yanına bacak bacak üstüne atarak oturan adamın aynı resmiyetten uzak tavırlarıydı. Daha sonra verilen yemekte ona önceden rastlamış olduğunu belli etmedi. Tanıştırıldıklarında Chicago bölgesinde eski askerlerin iş bulma olasılıkları üzerine istediği bilgileri verirken çok mutluydu. Ertesi sabah da telefona çağrılınca, Washington'daki belli bir büro kendisinden resmi olmayan bilgiler istediği için buluşmalarını öneren, bir saatini ona ayırıp ayıramayacağını soran Bay Barrow'un sesini duyunca coşkudan aklı başından gitti. "Görüyorsunuz, bana gerçeği yalnızca sizin anlatabileceğinizi düşündüm, çünkü siz bu insanlarla günlük ilişkiler içindesiniz." Mary çok mutlu olacağını söyledi, Barrow da saat beşte, Auditorium'un girişinde buluşmalarını istedi.

Saat dörtte Mary odasına çıkmış saçlarını kıvırıyor, hangi giysimi seçsem diye kaygıyla düşünüyor, gözlüklü mü, yoksa gözlüksüz mü gitsem diye bir karara varmaya çabalıyordu. Bay Barrow çok ince biriydi.

Hiç de parlak bir görüntü oluşturmayan iş bulma sorunu üzerine çok ilginç bir konuşma yaptılar, Bay Barrow önceden bildiği Loop'daki küçük bir İtalyan lokantasında yemek yemelerini isteyince de üç yıl önce babasının ölümünden sonra Colorado Springs'den ayrıldığından beri bir erkekle yemeğe çıkmamış olmasına karşın hiç duraksamadan, "Olur," dedi Mary. Nasılsa, içinde Bay Barrow'u yıllardır tanıdığı duygusu vardı.

Döşemesine talaş serpilmiş, bayağı görünümlü lokantaya götürmesi, orada içki satılması, adamın, onun da içki içeceğini ummaması Mary'yi azıcık şaşırttı. Adam üst üste içki yuvarladı, kırmızı şarap söyledi. Mary sert içkiler içmeye karşı çıktı, ama çok da geri kafalı görünmemek için birkaç yudum şarap içti. "İş yorgunluğunu kafamdan atmak, biraz rahatlamak için," dedi

adam, "içki içmem gereken bir yaşa eriştiğimi söylemeliyim... Avrupa'nın en hoş yanı da buydu... yemekte şarap içmek... Onlar yaşama sanatını gerçekten biliyorlar."

Yemeklerini bitirdiklerinde Bay Barrow kendisine konyak söyledi, Mary koyu, acı kahvesini içti, havasız, gürültülü, sarmısak, ekşi şarap, domates salçası, talaş kokan lokantada oturdular, zamanı unuttular, konuştular. Gerçek olan, yaşayan şeylerle ilişki kurmak için yardım işine girdiğini, ama şimdi kendini kafese sıkışmış, basma kalıplaşmış duymaya başladığını, Kızıl Haç'a yazılıp Avrupa'da çalışsa daha iyi işler çıkaracağını, kızların çoğu gibi Dostların Yeniden Kalkınma Birliği'ne yazılsa daha yararlı olacağını düşündüğünü, ama savaştan nefret ettiğini, en barışçıl yollardan bile bu işe yardımcı olacak şeyler yapmaktan kaçındığını anlattı Mary. Erkek olsaydı mutlaka savaşa karşı çıkan örgüte katılırdı, bunu kesinlikle biliyordu.

Bay Barrow kaşlarını çattı, boğazını temizledi: "Elbette, sanıyorum savaşa karşı çıkanlar içtendiler, ama çok yanlış bir yol tutturmuşlardı, sonunda yedikleri cezaları da hak ettiler."

"Gerçekten hâlâ böyle mi düşünüyorsunuz?"

"Evet, tatlı kız, böyle düşünüyorum... Şimdi artık her şeyi isteyebiliriz; daha yüksek ücret, işi bırakmak, sekiz saatlik işgünü isteyebiliriz, hiç kimse bize karşı duramaz. Ama eski dostlarınla aranda görüş ayrılığı çıkması çok zor bir şeydi... belli çevrelerde benim davranışlarım çok yanlış yorumlandı..."

"Ama onların bu korkunç hapis cezalarını hak ettiklerini düşünemezsiniz."

"Ötekileri korkutmak için yaptılar bunu... Ortalık yatışır yatışmaz bırakacaklar, göreceksin... Her an Debs'in bağışlanması bekleniyor."

"Umarım öyledir," dedi Mary.

"Zavallı Debs," dedi Bay Barrow, "yaptığı tek bir yanlış, yaşam boyu verdiği emeklerin değerini sıfıra düşürdü, ama onun çok yüce bir yüreği vardır, yeryüzündeki en yüce yürektir onunki." Sonra da nasıl kendisinin de eskiden demiryolu işçisi olduğunu, Güney Chicago'da yük trenlerinde çalıştığını anlattı da anlattı; kendi bölgesinde onu sendika temsilcisi yapmışlardı, Kardeşlik örgütü adına çalışmıştı, eğitimini sürdürebilmek için çok zorlanmıştı, sonra bir gün, otuz yaşını aştığı sıralarda, New

York'ta *Evening Globe*'a bir dizi makale yazarken ansızın uyanmış, kendine gelmiş, yaşamına hiç kadın girmediği, yaşama sanatını bilmediği gerçeğiyle yüz yüze gelmişti, bu işleri büyük bir doğallıkla yapıyorlardı Avrupa'da, şimdi de Meksika'da. Evliliği büyük salaklıktı, şarkıcı bir kızla da başını derde sokmuştu, kadının biri, yaşamının beş yılını cehenneme çevirmişti, şimdi bütün bunlardan paçasını sıyırınca kendini yapayalnız yaşlanan, Meksika'ya, Fransa'ya, İtalya'ya, İngiltere'ye görevli gittiğinde yaşadığı geçici serüvenlerin, uluslararası küçük rastlantıların ötesinde daha temelden bir ilişki isteyen bir adam olarak görmeye başlamıştı, incecik dudaklarıyla sırıtarak bu küçük serüvenlerin de o sıralar çok tatlı olduğunu ama geriye toz dumandan, külden başka bir şey kalmadığını söyledi. Elbette burjuva ahlak kurallarına inanmıyordu, ama bir kadında anlayış, tutkulu bir dostluk arıyordu.

Konuşurken arada bir üst dişlerinin ortasındaki büyük açıklıktan dilinin ucu görünüyordu. Ne denli acı çekmiş olduğu gözlerinden anlaşılıyordu. "Elbette, ben de geleneksel evliliğe önem vermiyorum," dedi Mary. Sonra Bay Barrow artık kendini tutamayıp Mary'nin nasıl da taze, genç, istekli, tatlı biri olduğunu, tüm yaşamı boyunca aradığı kadın olduğunu anlatmaya koyuldu, konuşması peltekleşmeye başlamıştı, ertesi sabah erken kalkacağı için Hull House'a dönme zamanının geldiğini söyledi Mary. Bir taksiyle eve götürürken Mary arabanın en uzak köşesine çekildi, ama Bay Barrow çok incelikliydi, birbirlerine iyi geceler dilerken azıcık yalpalıyor gibiydi.

O yemekten sonra Hull House'daki işler gittikçe tekdüzeleşti, özellikle de Başkan'ın politikasını savunmak için ülke çapında çıktığı konuşma gezisinden haftada birkaç kez Bay Barrow ona mektuplar yazdıkça buradaki yaşama dayanamaz oldu. Ona gülünç yanıtlar verdi Mary, Hull House'daki evde kalmış kız kuruları üzerine şakalar yaptı, tıpkı Vassar'dan ayrılışına benzer bir biçimde, kısa süre sonra buradan da ayrılacağına inandığını yazdı. Hull House'daki arkadaşları saçlarını kıvırmaya başladığından beri çok güzelleştiğini söylüyorlardı.

O yaz haziran ayında yapacağı tatilde Cohn'larla birlikte Michigan'a gitmeyi tasarlamıştı, ama gitme zamanı geldiğinde, gerçekten bir çıkış yapması gerektiğini düşündü; tatile gitmek

yerine *Northland* gemisiyle Cleveland'a gitti, istasyonun yanında, Lakeside Caddesindeki Eureka Lokantası'nda garsonluk işi buldu.

Oldukça zor bir işti. Şişko bir Yunanlı olan yönetici tezgâhın arkasından geçerken kızların popolarını çimdikliyordu. Kızlar, allık, dudakboyası kullanıyorlar, Mary'ye çok kaba davranıyorlar, köşelere toplanıp gezdikleri oğlanları anlatarak kıkırdaşıyorlar, otobüs biletçisi çocuklarla pis pis şakalaşıyorlardı. Geceleri, uzun süre ayakta kalmaktan bacaklarına dayanılmaz sancılar saplanıyor, yüzlerden, bir şeyler isteyen ağızlardan, işten çıkma saatlerinde ipe dizili boncuklar gibi önünde sıçrayan gözlerden, delici gözlerden başı dönüyordu. Gemide konuştuğu bir kızın yolladığı, odaları tek tek kiraya verilen büyük sarı bir yapıdaki gıcırdayan pirinç yatağına döndüğünde ne uyuyabiliyor ne de donmuş yağın, bulaşık suyunun kokusunu kafasından silebiliyordu; incecik bölmelerin arkasında dolaşan, banyolara koşuşturan, koridorlarda kapıları çarpan öteki odalardaki kızları dinleyerek, korku içinde, yapayalnız uzanıyordu yatağında.

Lokantada çalıştığı ikinci haftanın sonunda bu işe bir dakika daha dayanamayacağına karar vererek oradan ayrıldı, Y.W.C.A.'ya gidip bir oda tuttu, oradakiler Hull House'dan geldiğini öğrenince ona çok iyi davrandılar, girmek isteyebileceği yoksullara yardım işlerinin listesini gösterdiler, ama Mary, "Hayır," dedi, bu kez endüstri kesiminde gerçek bir iş yapmalıydı, Carnegie Enstitüsünün kitaplığında çalışan tanıdığı bir kızın yaşadığı Pittsburg'a giden bir trene bindi.

Bir yaz öğleden sonrasının geç saatlerinde Pittsburg'a vardı. Köprüyü geçerken ırmak kıyısı boyunca sıralanmış oluklu demir levha fabrikalarının koskoca kütleleri çevresini saran dizi dizi baca yığınlarından fışkıran maden rengi dumanların karmaşası üzerinde pembe, turuncu parıldayan dümdüz güneş ışığı çarptı gözüne. Sonra da trenden iniyor, sapı elini kesen bavuluyla istasyonun kahverengiye çalan karanlık kasvetine giriyordu. Sigara dumanı kokan pis bir telefon kulübesinden arkadaşını aradı.

"Mary French, ah ne güzel," diyen Lois Speyer'in gülünç fıkırdayan sesi geldi. "Sana burada, Bayan Gansemeyer'in evinde yer bulurum, akşam yemeğine gel. Burası bir pansiyon. Görünce

beğeneceksin... Ama birinin tutup da Pittsburg'a tatile gelmesini anlayamıyorum."

Telefon kulübesinin içinde Mary'nin yüzü kızarmaya, siniri bozulmaya başladı. "Şu yoksullara yardım işinin dışında bir şeyler görmek istemiştim de."

"Konuşabileceğim birini bulmak düşüncesi çok hoş bir şey benim için bu yüzden de umarım aklını kaçırmamışsındır... Biliyorsun yüksek fırınlarda, Vassar'ı bitirenleri işe almıyorlar."

Gözlerine yaşların dolduğunu duyarak, "Ben Vassar'ı bitirmedim," diye bağırdı telefona. "Öteki işçi kızlar gibiyim... Cleveland'daki o lokantada çalışırken bir görseydin beni."

"Neyse, hemen gel Mary şekerim, sana yemek ayıracağım."

Uzun süre tramvayla gitti. Pittsburg çok pis bir yerdi.

Ertesi gün, bir sürü çelik fabrikasının işçi alma bürolarını dolaştı. Yoksullara yardım işinde çalıştığını söylediğinde yüzüne tuhaf tuhaf baktılar. Yapacak bir şey yoktu; bu ara sekreter, yazman falan aramıyorlardı. Gazetelerin işçi arayanlar bölümünde gördüğü işlere başvurarak günlerce uğraştı.

Times-Sentinel gazetesinin sosyete haberlerini yazan kızı tanıdığı için Lois'in ona bulduğu işe girmek zorunda kaldığı zaman Lois Speyer o uzun suratıyla, alaycı tavrıyla gülmüştür ona mutlaka.

Daracık ırmak koyaklarının bir araya gelip bir Y oluşturduğu yere dumanlarını dolduran maden eritme ocaklarının, demir fabrikalarının, hadde fabrikalarının çıkardığı kıvrım kıvrım buğudan, kömür dumanından insanın genzini tıkayan sıcak ağustosa doğru Pittsburg yazı ağır ağır ilerlerken fabrikalara kızıl kışkırtıcıların girdiği söylentisi dolaşmaya başladı gazetede. Sherman Bölümü'nde baskı makinelerini işletenlerin başkanı olduğu söylenen Bay Gorman'ın sık sık yazı işleri müdürünün odasında puro içtiğini görüyorlardı. Gazete, düşmanca ayaklanma, Rus Bolşevikleri, kadınların herkese peşkeş çekilmesi, Lenin'in, Troçki'nin yenilgiye uğraması haberleriyle dolmaya başlamıştı.

Sonra eylül ayı başlarında bir öğleden sonra Bay Healy, Mary French'i odasına çağırdı, oturmasını istedi. Gidip kapıyı da sıkıca kapadığında Mary bir an yakışıksız önerilerde bulunacağını sandı, ama bunun yerine adam en yorgun, en babacan seiyle: "Bakın Bayan French, size bir görev vereceğim, ama gerçekten istemiyor-

sanız almak zorunda değilsiniz," dedi. "Benim de bir kızım var, büyüdüğünde tıpkı sizin gibi, sade, tatlı, iyi yetişmiş bir kız olmasını isterim. Gerçekten de bu işin küçük düşürücü bir yanı olduğunu düşünseydim sizden istemezdim... biliyorsunuz. Biz tam bir aile gazetesiyiz... pis işleri yazmayı öteki adamlara bırakırız... Biliyorsunuz kendi karımın, kızlarımın nasıl karşılayacaklarını düşünmeden tek bir satırın bile basılmasına izin vermem; şöyle düşünürüm, bunları karımın, kızlarımın okumasında bir sakınca var mı?"

Ted Healy, iriyarı, şişko, kara saçlı, bir morina balığınınki gibi gri, yuvalarında devrilen gözleri olan bir adamdı.

"Konu nedir, Bay Healy?" diye hevesle sordu Mary; beyaz kadın satışıyla ilgili bir şey olduğuna karar vermişti.

"Şey, şu kahrolasıca kışkırtıcılar, biliyorsunuz bir grev başlatmaya çalışıyorlar... Şey, kent merkezinde, kamuoyunu yanlarına çekmek için bir büro açtılar. Erkeklerden birini oraya yollamaya korkuyorum... o gorillerle başı derde girebilir... ön sayfalarda ölü bir gazetecinin haberini vermek istemiyorum... Ama oraya sizi göndermek... Siz gazeteci değilsiniz, biliyorsunuz, yoksullara yardım işinde çalışıyorsunuz, bu olaya bir de onların açısından bakmak istiyorsunuz... Sizin gibi tatlı, masum görünüşlü bir kızın başına bir şey gelmez. Orada çalışanların geçmişlerini öğrenmek istiyorum... Rusya'nın neresinde doğmuşlar, hepsinden de önemlisi bu ülkeye nasıl girmişler... parayı nereden buluyorlar... sabıka kayıtları falan işte... Elinizden geldiğince bütün ön bilgileri derlemeye çalışın. Pazar günkü gazete için çok müthiş bir haber olacak."

"Endüstrideki ilişkiler çok ilgimi çekiyor... çok sevdiğim bir görev verdiniz bana... Ama Bay Healy, fabrikalardaki koşullar oldukça kötü değil mi?"

Bay Healy ayağa fırladı, üç aşağı beş yukarı dönmeye başladı. "Bu konuda bütün ön bilgiyi aldım... Şu pis İtalyan köpekler, yaşam boyu görmedikleri parayı kazanıyorlar, hisse senedi alıyorlar, karılarına çamaşır makinesi, ipek çorap alıyorlar, ana babalarına para gönderiyorlar. Bizim oğullarımız siperlerde yaşamlarını tehlikeye atarlarken onlar bütün iyi işleri ele geçirdiler, çoğu da yabancı, düşman bunların. Sakın aklımdan çıkarma o İtalyan işçilerin dünya kadar parası var. Satın alamadıkları tek şey

beyin, düşünme yeteneği. İşte bu yüzden de kışkırtıcıların tuzağına düşüyorlar. Kışkırtıcılar onların diliyle konuşuyor, gerek duydukları tek şeyin işi durdurmak olduğu, bu ülkeyi ele geçirebilecekleri gibi bir yığın kavramla dolduruyorlar kafalarını; biz bu ülkeyi çalışıp çabalayarak dünyanın en güçlü ülkesi yaptık... Ben suçu o zavallı işçilerde bulmuyorum, onlar kara cahil; ama şu kızıllar, ülkemizin gösterdiği konukseverlikten yararlanıyorlar, sonra da her yana dağılıp şeytanca propagandalarına başlıyorlar... Tanrım, eğer içten olsalardı, söylediklerine inansalardı onları bağışlayabilirdim, ama onlar da bu işi herkes gibi para için yapıyorlar. Kendi ülke halklarından çaldıkları paralarla, değerli takılarla Rus kızıllarının onlara ödeme yaptığını gösteren kesin kanıtlar var elimizde; bununla da yetinmiyorlar, şu zavallı cahil işçileri ayağa kaldırıyorlar... Tek söyleyebileceğim şey, onları kurşuna dizmenin bile yeterli olmayacağıdır." Ted Healy'in yüzü kıpkırmızı kesilmişti. Yeşil siperlikli bir çocuk, elinde bir tomar ince gazete kâğıdıyla içeri daldı.

Mary French ayağa kalktı. "Bu işin peşine düşeceğim, Bay Healy," dedi.

Yanlış köşe başında arabadan indi, cicili bicili dükkânların, bilardo salonlarının, berberlerin, İtalyan makarna aşevlerinin dizildiği parke taşı döşeli geniş dik bir sokağın düzensiz kaldırımlarında sendeleyerek yürümeye başladı. Güçlü bir rüzgâr tozları, talaşları, eski gazeteleri döndüre döndüre savuruyordu. Boyaları dökülmüş bir kapı girişinde yabancı görünümlü adamlar, üçlü dörtlü topluluklar oluşturmuş, alçak sesle konuşuyorlardı. Uzun, dimdik pis dar merdivenleri çıkacak cesareti toplayıncaya dek aşağıdaki fotoğrafçının vitrininde duran, yanakları aşırı pembe, büyütülmüş bebek resimlerine, aile resimlerine, yeni evlilerin kazık gibi dimdik resimlerine bakarak bir an durdu. Yukarı çıktığında da pislik içindeki koridorda durakladı. İki yandaki odalardan daktilo makinelerinin, tartışan insanların sesleri geliyordu.

Karanlıkta bir delikanlıya rastladı. "Merhaba," dedi çocuk, Mary'nin hoşuna giden boğuk bir sesle, "siz New York'tan gelen hanım mısınız?"

"Pek sayılmaz. Ben, Colorado'luyum."

"Bize reklam işlerinde yardım etmek için New York'tan bir

hanım gelecekti de. Sizi o sandım."

"Ben de bu iş için gelmiştim."

"İçeri girin. Adım Gus Moscowski. Buradakilere yardım ediyorum." Kapalı kapılardan birini açıp Mary'yi her yanına gazeteler yığılmış, gözlüklü, kısa kollu gömlekli iki çocuğun oturduğu, gazetelerden kesilmiş yazılarla dolu koca bir masanın kapladığı küçük, tozlu bir odaya soktu, "Bunlar sürekli burada çalışan arkadaşlar," dedi. Öteki çocuklarla konuştuğu sürece Mary gözlerini ondan ayıramıyordu. Kısa kesilmiş sarı saçları, masmavi gözleri, dizleri, dirsekleri parlamış, eski, ucuz giysinin içinde iriyarı, hantal bir görünümü vardı. Delikanlılar sorduğu soruları büyük bir incelikle yanıtlayınca *Times-Sentinel* adına heyecan uyandıracak bir pazar öyküsü çıkarmak için geldiğini söylemeden edemedi. Delikanlılar kahkahadan kırıldılar.

"Ama Bay Healy, derli toplu, hakça bir öykü istediğini söyledi. İşçilerin yanlış yola sürüklendiğini düşünüyor." Mary de gülüyordu şimdi.

Biraz daha yaşlıca olanı, "Gus," dedi, "genç bayanı al da, ortalığı bir göster... Şu Ted Healy aklını kaçırmış olmalı. İlk olarak bak da gör, Ted Healy'nin dostları Fanny Sellers'e ne yaptı."

Burnunun dibine uzatılan resme bakamadı Mary. "Ne yaptı bu kızcağız?"

"İşçileri örgütlemeye kalkıştı; bu ülkede işlenebilecek en ağır suçu işledi yani."

Gus Moscowski gülümseyerek, ayaklarını sürüyerek yanında yürürken sokakta hızlı hızlı ilerlemek içini biraz rahatlattı. "Önce sana bir saat çalışmanın karşılığında kırk iki sent alan insanların nasıl yaşadığını göstersem iyi olur sanırım. Ne yazık Polonya dilini bilmiyorsun. Ben Polonya asıllıyım."

"Burada doğmuş olmalısın."

"Elbette, liseyi de bitirdim. Yeterli parayı toparlayabilirsem mühendislik okumak istiyorum Carnegie Teknik ... öff şu pis Polonyalılarla niçin sürttüğümü bilmiyorum." Bunu söylerken dosdoğru kızın yüzüne bakıp gülümsedi.

Mary de ona gülümsedi, "Ben anlıyorum nedenini," dedi.

Çamurdan çörek yapan, üstü başı yırtık bir çocuk topluluğunun önünden geçerek köşeyi dönerlerken Gus onun dikkatini

başka yöne çekmeye çalıştı; solgun, sıska, pislik içinde, gözlerinin altında torbacıklar oluşmuş küçük çocuklardı. Mary gözlerini başka yöne çevirdi, ama görmüştü onları, tıpkı kafatası parçalanmış ölü kadının resmini gördüğü gibi.

Gus, genizden gelen sesiyle, "Gör işte, vergisini ödeyen halkın yaşadığı, olasılıklarla, olanaklarla dolu toprakları."

O gece, bayan Gansemeyer'in pansiyonuna en yakın köşede tramvaydan indiğinde bacakları titriyordu, sırtının ortası ağrıyordu. Doğru odasına gidip hemen yatağa girdi. Ne yemek yiyecek ne de oturup Lois Speyer'in alaylı dedikodularını dinleyecek durumdaydı. Oysa bir türlü uyku tutmadı. Aşağıdaki sundurmada, salıncaklı iskemlelerde oturan pansiyoncuların seslerini, makinelerin homurtusunu, koyağın aşağılarında yan hatlara dönen yük katarlarının takırtısını dinleyerek, biçimsiz yırtık pırtık pabuçları, pis önlüklerin üzerine kavuşturulmuş, yıpranmış elleri, kadınların gözlerindeki o boncuksu, keskin kaygılı anlatımı yine görerek, çelik işçilerinin üst üste yığılmış eğri büğrü gecekondularda, isin aşındırdığı ince tahtadan yapılmış dizi dizi kara evlerde yaşadığı cüruf yığını gibi çıplak, kapkara tepelere çıkan kıvrım kıvrım döküntü merdivenlerin ayağının altında gıcırdadığını, sallandığını duyarak, uydurma bahçe helalarının, içinde lahana pişen mutfakların, kaynayan çamaşırların, yıkanmamış çocukların, bebek bezlerinin leş kokusunu burun deliklerinde duyarak ortası çökmüş yatağında uzandı. Sonra da ara ara uyandığı kötü bir uykuya daldı; kafasının içinde Gus Moscowski'nin sıcak, güçlü sesiyle uyanıyor, kolu onunkine değdiğinde, ya da tahtası çatlamış kaldırımın altındaki kat kat taşlar arasında ayağı kayıp sendelerken dengesini bulsun diye uzattığı büyük eline dokunduğunda içine dolan onun katı, belirsiz hantal duyumlarıyla bütün vücudu sızlıyordu. Deliksiz bir uykuya dalınca da düşünde onu gördü. İçi mutluluk dolu erkenden uyandı, çünkü kahvaltıdan hemen sonra buluşacaklardı.

O gün öğleden sonra yazısını yazmak için gazeteye döndü. Ted Healy'in söylediği gibi kamuoyu oluşturmak için reklam işine girişen çocuklar üzerine edinebildiği bütün bilgileri aktardı. İçlerinde Rusya'ya en yakın yerden gelmiş olan, Long Island'daki Canarise'li çocuktu. Soruna yan tutmaksızın yaklaşmaya çalıştı, hatta onların "belki de yanlış yola sürüklendiklerini," bile söyledi.

Pazar günü baskısını yöneten müdüre yazısını gönderdikten bir dakika sonra kent içi haberleri bölümüne çağrıldı. Ted Healy alnında yeşil bir siperlikle girdap gibi dönen galenin üzerine eğilmişti. Dirseğinin altındaki gazetelerin en üstünde kendi yazısının durduğunu gördü Mary. Birisi kırmızı kalemle üzerini çizmiş, "Ne diye bu bolayı benim başıma sardırdınız?" yazmıştı.

"Pekâlâ genç bayan," dedi başını kaldırmaksızın, "*Nation* için ya da New York'taki başka bir liberal gazete için birinci sınıf bir propaganda yazısı olabilecek bir iş çıkartmışsınız, ama bu baş belası yazıyı biz ne yapabiliriz sanıyorsunuz? Burası Pittsburg." Doğruldu, elini uzattı. "Güle güle Bayan French, keşke sizi kullanmanın bir yolunu bulabilseydim, çünkü çok akıllı bir kızsınız... akıllı kadın gazeteciye de pek rastlanmıyor... neyse paranızı kasiyere gönderdim..." Mary French daha neye uğradığını anlayamadan, cebinde fazladan bir haftalık parasıyla, şu yaşlı Ted Healey'in yine de dürüst bir adam olduğunu gösteren parayla sokakta buldu kendini.

O gece işten atıldığını söylediğinde Lois Speyer şaşkınlıktan dondu kaldı, ama grevci işçiler adına tanıtma çalışmaları yapacağı işe girdiğini söylediğinde göz yaşlarına boğuldu. "Ben sana aklım kaçırmış olduğunu söylemiştim, işte dediğim çıktı, sen delisin... Ya sen gideceksin bu evden ya da ben... artık seninle eskisi gibi birlikte görünemem."

"Çok gülünç bu Lois."

"Şekerim, sen Pittsburg'u bilmezsin. Şu pis grevcilere aldırdığım yok, ama işimden olmayı göze alamam... Biliyorsun eve para göndermek zorundayım... Ah, tam eğlenmeye başlamışken tuttun, her şeyi rezil ettin."

"Benim gördüklerimi sen de görsen başka türlü konuşurdun," dedi Mary soğuk bir sesle. Ondan sonra da bir daha dost olamadılar.

Gus Moscowski, babasının yeğeni olan Polonyalı bir dükkâncının evinde, pencerelerinde ağır tül perdeler asılı bir oda buldu ona. Geceleri geç saatlere dek çalıştıklarında ağırbaşlılık içinde, evine dek ona eşlik etti. Genellikle de geç saatlere dek çalışıyorlardı.

Mary French yaşamı boyunca hiç böyle çok çalışmamıştı. Bildiriler yazdı; verem, çocuklardaki beslenme bozuklukları,

sağlık koşulları, suç işleme istatistikleri çıkardı; kasabalar arasında çalışan tramvaylarla, Ra ıkin'e, Braddock'a, Homestead'a, kimi zaman da Youngsto n'a, Steubenville'e, Gary'ye dek uzanan yolculuklara çıktı; Foster'in, Fitzpatrick'in düzenlediği toplantılarda konuşmaları üzerine notlar aldı; koyu gri üniformaları içinde, şirket şantiyelerinin kaldırımsız, daracık sokaklarında düzgün bir sıra oluşturarak ilerleyen, coplarıyla erkekleri, kadınları döven, önlerine çıkan çocukları tekmeleyip uzaklaştıran, sundurmalarında oturan yaşlıları kovalayan atlı polislerin dağıttığı toplantıları gördü. Bu atlı polisler için Gus, "Düşünsene," dedi, "bu orospu çocukları da çoğunlukla Polonyalı. Şuna bak tıpkı Polonyalı."

Başkentli gazetecilerle görüşmeler yaptı, öteki büyük haber ajanslarının doğru öyküler yollamalarını sağlamak için adamlara saatlerce yaltaklandı, İngilizce yazılmış bildirilerin yazım yanlışlarını düzeltti. Nasıl olduğunu anlayamadan sonbahar su gibi akıp geçti. Tanıtma örgütü yalnızca en gerekli harcamaları için para veriyordu, üzerindeki giysilerin hepsi paçavraya dönmüştü, artık saçlarını da kıvırmıyordu, geceleri aklına doluşan gördüğü şeyler yüzünden, tutuklamalar, kan içinde kalmış kaffalar yüzünden, "gizli yayın" ararken atlı polislerin darma duman ettiği, porselen duran dolapların baltalarla parçaladığı, iskemlelerini kırdığı, sedirlerini un ufak ettiği kimi ailelerin yıkıntıya dönmüş oturma odaları yüzünden bir türlü uyku uyuyamıyordu. Sabahları apar topar giyinirken musluğun üzerindeki yaldız çerçeveli, üzeri benek benek yeşil lekelerle dolu aynaya baktığında kendini tanıyamıyordu. Yorgun, bitkin, umutsuz bir görünüm almıştı. Kendisi de grevciye benzemeye başlamıştı.

Gus'ın sesi bütün bedenine soğuk bir titreme saldığında ya da o gün kendini iyi ya da kötü hissetmesinin onunla konuşurken Gus'ın kaç kez gülümsediğine bağlı olduğunu anladığında kendini tanıyamıyordu; ne zaman kafasını bir an için işinden ayırsa, Gus'ın kendine yaklaştığını, kollarını doladığını, dudaklarını, büyük katı ellerini düşlemeye başlaması da hiç kendine benzemiyordu, onun yapacağı şeye benzemiyordu. Bu duyguya kapıldığı zaman gözlerini yumar, başı fırıl fırıl dönerken sersemlerdi. Sonra da kendini zorlayarak gözlerini açar, hızla yazı makinesinde yazmaya koyulur, bir süre sonra da eski soğukkanlılığına,

dinginliğine kavuşurdu.

İlk kez yüksek ücret alan işçilerin greve katılmadığını, düşük ücret alanların da grevi yitireceklerini kendi kendine açıkça söylediği gün Mary French onu alıp evine götürmek için gelen Gus'ın yüzüne bakamadı. Yağmurun çiselediği, boğucu, kapalı, mevsime ters düşen bir kasım gecesiydi. Tek söz etmeksizin sokakta yürürlerken ansızın fabrikaların olduğu yönde sis, kızıl bir parıltıya büründü.

"İşte başladılar," dedi Gus. Parıltı büyüdü, büyüdü, önce pembeleşti, sonra turuncu oldu. Mary başım salladı, hiçbir şey söylemedi. "İşçi sınıfı bir araya gelmezse, birbirini desteklemezse ne yapabilirsin. Her kahrolasıca yabancı, ötekinin pis bir yabancı serseri olduğunu düşünüyor, Amerikalılar da senin, benim dışımda herkese pis serseri yabancı, diyor. Şu kahrolasıca ülkede herkesin yabancı olduğundan beri öyle çok zaman da geçmedi yani. Tanrım, ne diye bunlarla sürttüğümü, birlik olduğumu bilmiyorum."

"Gus, grevi yitirirsek ne yapacaksın? Yani kişisel olarak demek istiyorum."

"Bir güzel kara listeye geçeceğim. Yeryüzünde bir tek ben kalsam bile, bir daha metal fabrikalarında iş bulamayacağım yani... Allahın belası, bilemiyorum. Belki de adımı değiştirir, Deniz Kuvvetlerine yazılırım. Orada çocukların gerçekten iyi bir eğitimden geçtiklerini söylüyorlar."

"Keşke bu konuyu hiç açmasaydık... Ben de ne yapacağımı bilmiyorum."

"Sen istediğin yere gidebilir, eskisi gibi bir gazetede iş bulabilirsin... keşke ben de senin gibi iyi bir okulda okuyabilseydim... şu pis heriflerden kurtulduğuna sevinirsin eminim."

"Onlar işçi sınıfı, Gus."

"Elbette, şu kahrolasıca aklımızı başımıza bir toplayabilseydik... Biliyor musun, benim kendi öz kardeşim bile bugüne dek grev kırıcılığı yaptı."

"Belki de ailesini, karısını düşünüyordur."

"Onu bir elime geçirsem güzel düşündürürdüm... Bir işçinin evlenmeye, aile kurmaya hakkı yoktur."

"Ama bir kızla birlikte olabilir..." Mary'nin sesi kısıldı. Bozuk kaldırımlarda Gus'ın yanında yürürken güm güm atıyordu

yüreği, çocuğun duyacağından korkuyordu.

"Yığınla kız var," Gus güldü. "Çok rahat kolay kızlar, Polonyalı kızlar yani. En iyi yanları da bu."

Mary, "Keşke..." diyen kendi sesini duydu.

"Neyse iyi geceler. Güzelce dinlen, çok bitkin görünüyorsun." Omuzunu okyaşıp döndü, ayaklarını sürüyerek, uzun adımlarla yürüdü gitti. Mary evinin kapısındaydı. Odasına çıkınca kendini yatağa atıp ağladı.

Birkaç hafta sonra Braddock'ta bildiri dağıtırken Gus Moscowski tutuklandı. Eyalet askerlerinin gri üniformalarıyla ağzına dek dolu, pis duruşma salonunda yargıcın karşısına çıkartılıp beş yıl yediğini gördü onun Mary. Kolu askıya alınmıştı Gus'ın, başının arkasındaki kırpılmış saçların arasında, üzeri kan pıhtısıyla kaplı bir yara izi vardı. Mavi gözleri kalabalığın arasında Mary'ninkileri bulunca gülümsedi, kocaman elini gösterişli gösterişli salladı.

Yanında bir ses, "Yaa demek bu işler böyle oluyor," diye söylendi. "Şu bebeğin tadına bir de biz baksak."

İki yanında da irikıyım askerler vardı. Mary'yi apar topar salondan çıkardılar, kasabalar arasında işleyen tramvay durağına götürdüler. Hiç sesini çıkarmadı, ama göz yaşlarını da tutamıyordu. Erkeklerin bir kadınla böyle konuşabileceklerini düşünemezdi. "Haydi biraz da bize ver bakalım, Steve'le ben ondan daha sıkı adamlarız... Şu serserinin altında bacaklarını açmasan daha iyi ederdin."

Sonunda Pittsburg tramvayı geldi, bir kez daha buralarda görürlerse kışkırtıcılık suçundan içeri atacaklarını söyleyerek bindirdiler. Tramvay uzaklaşırken adamların dönüp gülerek birbirlerinin sırtına vurduklarını gördü. Arka sıralardan birinde iki büklüm, midesi burkularak, yüzü allak bullak oturdu. Çalıştığı yere döndüğünde yalnızca askerlerin kendisini salondan attıklarını söyledi.

Senato Araştırma Kurulu'yla birlikte George Barrow'un geldiğini duyduğunda hemen yanına koştu. Schenley'in girişinde bekledi onu. Durgun kış gecesi, kara soğuk demirden yapılmış bir kütle gibiydi. İncecik giysisinin içinde titriyordu. Ölü gibi yorgundu. Doğru dürüst uyumayalı haftalar olmuştu. Büyük sessiz otel girişi sıcaktı. Pabuçlarının incecik tabanlarından halının kalın

tüylerini duyuyordu. Otelin bir yerlerinde briç partisi düzenlenmiş olmalıydı, çünkü annesini ammsatan iyi giyimli, orta yaşlı kadınlar girişten geçip duruyorlardı. Radyatörün yanında derin bir koltuğa gömülerek uyuklamaya başladı.

"Zavallı küçük kız, görüyorum çalışmaktan canın çıkmış... Bu iş yoksullara yardım etmeye benzemiyor, değil mi?" Mary gözlerini açtı. George'un üzerinde etekleri kürklü, yakasmdaki kürkten de incecik boynunun, uzun pürtüklü yüzünün gülünç bir biçimde, leylek kafası gibi fırladığı bir palto vardı.

Mary ayağa kalktı. "Ah, Bay Barrow... Şey yani George." Mary'nin elini alıp sol avucunun içinde tuttu, sağ eliyle de usulca okşadı. "Şimdi cephedeki savaş hatlarımn nasıl şeyler olduğunu anlıyorum," dedi Mary, bir yandan da adamın bu gülünç görünümüne gülüyordu.

"Kürklü paltoma gülüyorsun... zatürreeye yakalansaydım bunun grevci işçilere bir yararı dokunmazdı, değil mi?... Sen niye üstüne sıcak tutacak bir şeyler giymedin?... Tatlı küçük Mary French... Tam da görmek istediğim kişisin... Yukarı benim odama çıkalım mı? Burada konuşmak istemiyorum, bir sürü kulak misafiri var."

Kare biçimli, sıcak, pembe perdeli, pembe ışıklı odasında Mary'nin paltosunu çıkarmasına yardım etti. Elinde paltoyu tartarak, kaşlarını çatarak durdu. "Daha kalın bir şey almalısın," dedi. Garsona onun için çay söyledikten sonra, koridora açılan kapıyı oldukça gösterişli bir biçimde aralık bıraktı. Üzeri gazetelerle, yazı makinesinde yazılmış kâğıtlarla dolu yatağın ayak ucuna, küçük bir masanın başına oturdular. "Vay vay vay," dedi Bay Barrow. "Benim gibi yaşh, yapayalnız bir adam için ne büyük bir zevk. Senatör'le yemek yemeğe ne dersin?... Karşı tarafın nasıl yaşadığım görmüş olursun."

Konuştular, konuştular. Arada bir adam çayına birkaç damla viski döktü. Çok kibardı, grev durulur durulmaz bütün çocukların salıverileceğini, gerçekten de grevin durulduğunu söyledi. Youngstown'da, Fitzpatrick'le daha yeni konuşmuştu. Onu, yapılacak tek şeyin adamları işleri başına döndürmek olduğu konusunda kandırmış gibiydi. Yargıç Gary, kimsenin değişik davranış görmeyeceği üzerine güvence vermişti, uzmanlar da sekiz saatlik iş günü sorunuyla uğraşıyorlardı. Teknik güçlükler aşılır aşılmaz çelik

işçilerinin yaşamında iyiye doğru büyük değişiklikler olacaktı. Sonra da Mary French'in adını kendi özel sekreteri olarak ödemeler listesine almayı önerdi. Onun koşullar üzerine, içinde yaşayarak edindiği deneylerin, yasa yapıcıları etkilemek açısından büyük değer taşıdığını söyledi. Düşük ücret alan çelik işçilerinin bütün çabaları boşa gitsin istemiyorlarsa yasa yapıcılarla işbirliğine girmeliydiler. Savaşımın merkezi Washington'a kayıyordu. Senato'da bu iş için zamanın olgunlaştığını düşünüyordu. Mary ilk ve en büyük yükümlülüğünün grev kuruluna karşı olduğunu belirtti. "Ama sevgili tatlı çocuğum," dedi Bay Barrow usulca elini okşayarak, "bir iki gün içinde grev kurulu falan kalmayacak."

Senatör, kır saçlı, beyaz tozluklu, odaya ilk girdiğinde koca göbeğinin altına sanki onun bomba koyacağını sanıyormuş gibi Mary'nin yüzüne bakan Güneyli bir adamdı, ama babacan, saygılı, incelikli, kadınların gönlünü çelen tavırları rahatlatıcıydı. Yemeklerini George'un odasında yediler. Senatör, tehlikeli Bolşevik dostları yüzünden George'a tok gür sesiyle takıldı. Birlikte bol bol çavdar viskisi yuvarlıyorlardı, George'un odasının dumanlı havası viski kokusuna boğulmuştu. İşyerine dönmek için onlardan ayrıldığında maskaralıklarla milleti kandırmaktan söz ediyorlardı.

Grev kurulunda çalışanlar bitkin, umutsuz görünüyorlardı. Onlara G.H.Barrow'un önerisini anlatınca hemen bu işin üzerine atlamasını söylediler. Elbette Washington'da onlar adına çalışması müthiş bir şey olurdu, hem de artık ona para verecek durumda değillerdi. Mary hazırladığı bildiriyi bitirdi, asık suratla iyi geceler diledi. Eve giderken yol boyu Gus Moscowski'nin mavi gözleri, üzerinde kan pıhtıları olan sarı saçları, duruşma salonunda gözleri karşılaştığında o gösterişli gülümsemesi sürekli kafasına doluşup tedirgin etmesine karşın o gece haftalardır ilk kez derin bir uykuya daldı. Çocukların salıverilmesini sağlamanın en iyi yolu George'la birlikte Washington yolunu tutmaktı.

Ertesi sabah işyerine gider gitmez George telefonla arayıp birlikte çalışıp çalışmayacaklarını sordu. Mary işi istediğini söyledi. George haftada elli dolara ne diyeceğini sordu; belki daha sonra yetmiş beşe çıkarabilirdi. Mary yaşamı boyunca bu denli çok para kazanmadığını anlattı. George hemen Schenley'e

gelmesini söyledi; kızın yapmasını istediği önemli bir iş vardı. Otele vardığında elinde yüz dolar parayla girişte karşıladı Barrow. "Senden istediğim ilk şey, tatlı kız, hemen gidip kendine kalm bir palto almandır. İşte iki haftalık paranı peşin veriyorum... İlk günden zatürreeye yakalanıp ölürsen sekreter olarak benim hiçbir işime yaramazsın."

Washington'a giden trenin birinci sınıf vagonunda kızın eline tanık dosyalarıyla dolu iki büyük kara çanta tutuşturdu.

İçi sık yazıyla doldurulmuş incecik kâğıtlarla tıklım tıklım kalın zarfları birbiri ardından çıkartırken, "Bu işle ilgili çalışmalar yapmayacağımızı sanma sakın," dedi. Bir kalemin ucun sivriltirken, "Öteki iş daha romantikti," dedi, "ama uzun vadede bu daha yararlı."

"Yaa öyle mi?" dedi Mary.

"Mary şekerim, sen çok gençsin... çok da tatlısın." Dışarıda yeşil kayaların yol yol çizdiği, ağaçların çıplak dallarıyla kara bir dantel gibi örülmüş kar altındaki tepeler birbiri üzerine yığılırken Bay Barrow yeşil tüylü koltuğa gömülüp uzun süre patlak gözleriyle kıza baktı. Sonra ansızın Washington'a vardıklarında evlenseler ne hoş olacağım söyledi. Mary başını salladı, sonra da grevcilerin savunması sorununa döndü, ama daha şimdiden evlenmek istemediğini söylerken adama gülümsemekten kendini alamadı; öyle kibardı ki. Onun gerçek bir dost olduğunu anlıyordu.

Oradan taşınan Demokrat memurların çok ucuza verdikleri H Caddesinde bir eve yerleşti Washington'da. Sık sık George'a akşam yemeği pişiriyordu. Daha önce kır gezisine çıktıkları zamanlar dışında hiç yemek pişirmemişti, ama George bu işte uzmandı, İtalyan makarnası, acılı salçalar, tavuk yahnisi, gerçek Fransız yemekleri yapmayı biliyordu. Romen Elçiliğinden şarap alırdı George, çalışarak geçirdikleri uzun günlerden sonra başbaşa çene çalarak güzel yemekler yerlerdi. Bıkıp usanmadan aşktan, sağlıklı bir cinsel yaşamın kadınlar, erkekler için öneminden söz ederdi, sonunda Mary onunla sevişmeye boyun eğdi. Çok yumuşaktı, incelikliydi, bir süre Mary ona gerçekten âşık olduğunu sandı. Doğum kontrolünü çok iyi biliyordu, bu konuya şakacı, incelikli bir yaklaşımı vardı. Bir adamla yatmak, yaşamında sandığı denli büyük değişiklikler yaratmadı.

Harding'in Başkanlığa seçilmesinden, törenlerin yapılmasından bir gün sonra George'un çalışma yerinin bulunduğu G Caddesindeki yapının girişinde, kılıksız, başlarına biçimsiz gri şapkalar geçirmiş iki adam, ayaklarını sürüyerek yanına yaklaştı. Biri Gus Moscowski'ydi. Yüzü çökmüştü, yorgun, pislik içinde görünüyordu.

"Merhaba Bayan French," dedi. "Seni kardeşimle tanıştırayım... grev kırıcılığı yapan değil bu, şerefli olanı... Sen çok iyisin sanırım."

"Ah Gus. Demek bıraktılar seni."

Gus başını salladı. "Bir kez daha yargıç önüne çıktım.. dava düştü... Ama biliyor musun deliğe tıkılmanın hiç de eğlenceli bir yanı yok."

Onları George'un işyerine çıkardı. "Bay Barrow, çelik işçilerinin durumuyla ilgili ilk elden bilgi almak isteyecektir mutlaka."

Gus, bir şeyleri uzaklaştırmak istiyormuşçasına kolunu savurdu. "Biz çelik işçisi değiliz, serseriyiz... Senin dostların ve Senatör bir güzel sattı bizi. Bütün orospu çocukları, ellerinde kara listeye geçmiş grevcilerin isimleriyle dolaşıyor ortalıkta. Rahibin uzattığı İncil'i öpüp sendikaya girmeyeceğine yemin ettikten sonra adamlar işlerine alındı, hem de eskisi gibi bir dolar on sente değil, yalnızca elli sente... Bir sürü insan geldikleri ülkelerine geri dönüyor. Kardeşimle ben kurtulduk oradan, bir gemide iş bulmak için Baltimore'a gittik, ama rıhtımı denizciler doldurmuştu... Şu Başkan'ın törenlerini bir görelim, şişko heriflerin neye benzediğine bir bakalım dedik."

Mary onlara biraz para vermeye çalıştı, ama çocuklar başlarını sallayıp, "Biz dilenecek değiliz, çalışırız," dediler.

Tam çıkacakları sıra George içeri girdi. Onları gördüğüne pek sevinmiş gibi değildi, zorbaca eylemler üzerine söylev çekmeye başladı; grevciler zorbalığa başvurmaya kalkışmasalar, Bolşevik kışkırtıcıların peşinde yanlış yola sürüklenmeseler, içeriden bir anlaşmaya varmak için görüşmeler yapan adamlar daha iyi koşullar elde etmeyi başaracaklardı.

"Sizinle tartışmayacağım Bay Barrow. Peder Kazinski'nin kızıl olduğunu, Fanny Sellers'in de bir askerin kafasını patlattığını düşünüyorsunuz sanırım. Sonra da işçilerden yana olduğunuzu

öne sürüyorsunuz."

"Hem George, Senato kurulu bile zorbalığa başvuranların şerif yardımcılarıyla askerler olduğunu onayladı... Ben kendim gördüm," diye Mary araya girdi.

"Elbette çocuklar... Nelerle karşılaştığınızı biliyorum... Çelik Tröstü'nü savunmuyorum ben... Ama Mary, benim bu çocuklara anlatmak istediğim şu; işçiler genellikle kendi kendilerinin en büyük düşmanıdır."

"Bu işe nereden bakarsan bak sonunda kazığı hep işçiler yiyor," dedi Gus, "en kötü kazığı atanların da dostları mı yoksa düşmanları mı olduğu belli değil... Neyse biz gidelim artık."

"Çocuklar çok üzgünüm, ama işim başımdan aşkın. Yoksa sizin deneylerinizi dinlemeyi çok isterdim. Başka sefere belki," dedi George masasının başına yerleşerek.

Çıkarlarken Mary French peşlerinden kapıya dek gitti, "Peki Carnegie Teknik Okula gitme işin ne oldu?" diye fısıldadı.

Gözleri artık zındana atılmadan önceki denli mavi değildi. "Ne olmuş ki?" dedi Gus, yüzüne bakmaksızın, buzlu camdan kapıyı arkasından usulca kapadı.

O akşam yemek yerlerken Mary birdenbire ayağa kalktı, "Çelik işçilerinin satılmasından biz de herkes kadar sorumluyuz, George," dedi.

"Saçmalama Mary, greve gitmek için yanlış zamanı seçen, sonra da patronların onlar üzerine bir yığın çılgınca devrimci kavramlar yüklemesine izin veren önderlerinin suçu bu. Örgütlü işçiler, politikaya karıştıklarında belâ olurlar. Gompers bunu biliyor. Biz onlar için elimizden geleni yaptık."

Mary French odada dolaşmaya başladı. Ansızın kendini denetleyemeyecek denli öfkelenmişti. "Colorado Springs'te de böyle derlerdi. Dönüp annemin yanında kilise işleri yapsam da aynı şey. Hatta işçi sınıfının sırtından geçinmekten daha bile iyi."

Aşağı yukarı dolaşıyordu. George, Mary'nin özenle hazırladığı, üzerine beyaz bir örtü serip çiçekler koyduğu masanın başında oturuyor, şarabından küçük yudumlar alıyor, kızarmış ekmeğin ucuna önce bir parça tereyağı, biraz da peynir atıyor ağzına, ağır ağır çiğniyordu. Patlak gözlerinin bütün bedeninde dolaştığını duyuyordu Mary. Suratına doğru, "Biz işçilerin anasını belliyoruz," diye bağırdı, yatak odasına koştu.

Sinir içinde omuzunu okşarken hâlâ kızarmış ekmekle peyniri çiğniyordu Barrow. "Nasıl söylersin böyle pis bir şeyi... Kızım böyle isterik olmamalısın... Sonu kötü biten ilk grev değil bu... Şimdi bile kazanılmış bir şeyler var... Ülkenin her yanındaki haksever kişiler, çelik krallarının zorbalığından dehşete düştüler. Yasama organlarını etkileyecek bu... Haydi kalk, bir bardak şarap iç... Bak Mary, niye evlenmiyoruz biz? Böyle yaşamak çok saçma. Benim bazı küçük yatırımlarım var. Daha geçen gün Georgetown'da satılık güzel küçük bir ev gördüm. Şimdi fiyatlar düşerken ev almanın tam sırası... her yerde çalışanların sayısını azaltıyorlar... Hem ben de evlenip bir yere yerleşecek, çocuklar yetiştirecek yaşa geldim... Çok geç olana dek beklemek istemiyorum."

Mary burnunu çekerek oturdu. "Ah George dünya kadar zamanın var daha... Evlilikten niye böyle ürktüğümü bilmiyorum... Bu gece her şey korkutuyor beni."

"Zavallı küçük kız, belki de aybaşı olacaksın," diyen George alnından öptü. George oteline döndükten sonra bir süre Colorado Springs'e gidip annesini görmeye karar verdi. Sonra da bir gazetede iş bulmaya çalışacaktı.

Batıya doğru yola çıkacağı sırada bir aydır aybaşı olmadığım anladı. Bebeği olacağı korkusu içini sarmaya başladı. Bu konuyu George'a açmak istemiyordu, çünkü evlenelim diye tutturacağını biliyordu. Artık bekleyemeyecekti. Gidebileceği bir doktor da tanımıyordu. Bir gece geç saatlerde mutfağa girdi, başını fırının içine soktu, gazı açmaya çalıştı, ama nedense durum çok uygunsuz geldi ona, hem yerdeki muşambadan ayakları buz kesmişti, yatağına döndü.

Ertesi gün Ada Cohn'dan bir mektup aldı, New York'ta çok eğlendiğini, çok güzel bir evi olduğunu, boyuna keman çalıştığım, gelecek mevsim Carnegie Salon'da konser vermeyi umduğunu yazıyordu. Daha mektubu bile bitirmeden Mary French bavulunu hazırlamaya koyuldu. New York'a giden on trenine yetişti. İstasyondan George'a telgraf çekti:

ARKADAŞIM HASTA NEW YORK'A ÇAĞIRDI YAZARIM

Ada'ya da telgraf çekmişti, New York'taki Pennsylvania İstasyonunda Mary'yi karşıladığında çok güzel, çok varsıl bir görünümdeydi. Taksiyle giderlerken Mary, kürtaj olabilmesi için

borç para istedi. Ada hüngür hüngür ağlamaya başladı, elbette parayı verirdi, ama bu işi kime yaptırabilirdi? Gerçekten de Doktor Kirstein'dan böyle bir şeyi isteyemezdi, çünkü annesinin babasının çok yakın dostuydu, sonra çok üzülürdü. "Bu bebeği doğurmayacağım, doğurmayacağım," diye mırıldanıyordu Mary.

Madison Caddesindeki bir yapının arka bölümünde, üç odalı, yerlerinde açık kahverengi halılar serili, kocaman piyanolu, saksılarda çeşitli bitkiler, vazolarda çiçekler olan güzel bir evi vardı Ada'nın. Yemeklerini evde yediler, gece boyu düşünmeye çalışarak üç aşağı beş yukarı oturma odasında dolandılar. Ada piyanonun başına geçip sinirlerini yatıştırmak için Bach'ın prelüdlerini çaldı, ama öyle tasalıydı ki ne çaldığını ayırt edemiyordu. Sonunda Mary, George'a ne yapacağım soran bir mektup yazdı. Ertesi akşam yanıt geldi. George çok üzülmüştü, mutsuzdu, ama bir doktorun adresini de göndermeyi unutmamıştı.

Mary okusun diye mektubu Ada'ya verdi. "Ne güzel bir mektup. Onu hiç suçlamıyorum. Anladığıma göre tatlı, duyarlı, güzel bir ruhu var."

Tırnaklarını avuçlarına geçirerek, "Ondan nefret ediyorum," dedi Mary. "Ondan nefret ediyorum."

Ertesi sabah tek başına doktora gitti, bebeği aldırdı. Sonra da taksiyle eve döndü, Ada onu hemen yatağa yatırdı. Suratını buruşturarak yatak odasından içeri dışarı parmak uçlarında gidip gelmesi Mary'nin çok sinirine dokunuyordu. Bir hafta kadar sonra Mary French ayağa kalktı. İyi gibiydi, New York'ta dolaşıp iş aramaya başladı.

Sine - göz (46)

yürü sokaklarda yürü sokaklarda anlamaya çalışarak Coca Cola yazılarını Lucky Strike yazılarını reklamları dükkân vitrinlerindeki fiyat etiketlerini kulağına çalınan konuşma kırıntılarını çöp kutularından çıkan dünkü gazetelerin başlıklarındaki gelişigüzel paçavralaşmış haberleri

araştırarak bir dizi sayıyı bir eylem formülünü pek de bilmediğin bir adresi evin numarasını unutmuşsun o sokak Brooklyn'de de olabilir bir yerlere yönelen tren kulaklarını yırtan

bir geminin düdüğü bir acentanın önüne tebeşirle yazılmış iş duyurusu.

bir şeyler yapmayı bir şeyler yaratmayı umarak umutsuzca sokaklarda dolaşmamn ötesinde yaşanacak şeyler var hadi elini çabuk tut seni ezilmiş hakkı yenmiş köpek git yap yarat

kalabalık salondan eyleme geçmelerini isteyen bir konuşma alkışlardan sonra sırtlara vurmalardan platformdaki ötekilerin gülümsemelerinden sonra iskemlelerin gıcırtısı bir şeyler duymayı uman şşştt sesleri düzgün konuşmak için yapılan girişimde ilk kekelemeler sırasında bir iki öksürük sonra haydi bakalım atla bir slogamn üstüne dinliyorlar sonra da rahat rahat tırman slogandan slogana sıçrayarak alkışlara doğru (eğer kafanda gizlenmiş biri sana yalancı demediyse sonra Union Alamnda

o sıralar bir kutunun üzerine çıkıp eğildin yüzlere doğru tutkulu genç bir görüş açısına saplanmış yaşlı ortayaşlı yorgunluktan bitkin gazete okumaktan gözleri çapaklanmış onlara gerçek perde arkasım anlatmaya çalışarak güldür onları duymak istediklerini söyle bir bayrağı çıkarıp salla fısıltılar başarmak için çıldıran içteki kışkırtıcı)

sonra sen ansızın kekeliyorsun duraksıyorsun utançtan kıpkırmızı kesiliyorsun ter içinde kaçıyorsun bu boşuboşuna çabalayan adamlara ne diye söylemeyeceksin ki insan yutan kumların üzerinde durduğumuzu? kuşkunun bilgi için bir bileyi taşı oluşu çok zor katlanılır bir şey inandırmak yerine acı veriyor kazığa vur John D. Rockefeller'i orospu çocuğunu aynasızlar kafanı uçursalar da bütün bunlar insan ırkının ileriye gitmesi için bir içki içtikten sıcak bir yemek yedikten sonra eve gider kitabımı okurken (Loeb Kitaplığı'ndan binbir güçlükle yürüttüğüm) Martial'ın hicivlerini okurken tarihin akışı üzerine derin düşüncelere dalarken hangi manivela gücünün patronların elinden büyük yetkileri çekip alabileceğini bize geri verebileceğini düşünür dururken (Ben de Walt Whitman) o masalkitabı demokrasiyi

tüm bu süre boyunca da cebinde duruyor o üniversite öğrencisinin yazdığı mektup benden açıklamamı istiyor söylediklerinde haklı olmalarına karşın radikallerin özel yaşamlarında niçin böyle bok olduklarını

uzan yatağına ezilmiş haksızlığa uğramış köpek (kuşku soğanının kabuklarını soyarak) elinden okunmamış kitabınla

tahterevallide bir aşağı in bir yukarı çık belki de her şeye karşın
belki de ezen köpek başar kazan
para çok iyi anlıyorsun şimdi ne demek istedi o yaşlı dost o beyaz sakallı kristal bir mürekkep hokkasının yanında tertemiz cilalı masada ceviz kaplama işyerinde o sesinde bütün çocukluğunun papazları gürleyen kızlar korosunun bozuk sesli tiz şükürler olsunları gürleyen o yaşlı dost Bütün söylediklerin çok doğru ama satış diye bir şey de var Sonra benim kızlarım var İnanıyorum sonunda sen de başka türlü düşüneceksin
kazan
para New York'ta (son modaya uygun giyinmiş bir kızın dudaklarından öpülüp silinen dudakboyası mis gibi kokusu saat beşte takside Park Avenue'dan yan yatıp dönen taksi kenti çaprazlama bölen her sokağın sonunda batı alev alev yanıyor altınla limandan ayrılan buharlı gemilerin bacalarından çıkan bembeyaz dalga gibi dumanla gökyüzü baştan sona kaplanmış yeşil sırtlı kâğıt paralarla
sessiz perçinciler üreticilerin kamyonları usulca itilip sürülüyor ana caddelere
her köşebaşında ezgiler söylüyor kazançlar
arabaların kontak anahtarlarında çatırtı bilyeli yataklarda düzgün bir hışırtı ışıklar kıvılcım çakıyor mağaza vitrinlerinde parıldıyor klaksonlarda haykırıyor kornalarda ötüyor dışarıdan alınmış milyoner arabalarının parıltısında
o kadının saçları arasında dolarlar ipek gibi giysilerinde yumuşacık dolarlar öptüğün o özenle boyanmış düzenlenmiş gül yapraklarında filiz sürüyor gizlice gidilen akşam yemeğinde sivriliyor etkinleşiyor çatırdıyor içkilerin içinden iğnesini batırıyor
gürültüsünü çoğaltıyor kızlarla müzikle düzenlenmiş gösterinin süslüyor kahkahalarla gülen sarhoşu kabarede karmakarışık karışık orkestrada sallanıyor vestiyerci kızın iyigecelerinde keskin seslerle tıkırdıyor)
eğer olmazsa neden olmasın? sokaklarda yürürken o kuşkunun kurgusal soğanını soymaktan diken diken batan bozuk gözlerinde yuvarlanırken eğer kafandaki birisi yenmiş ezmiş köpek? Yenilmiş ezilmiş köpek? demezse sana (Union Alanında) sen bir yalancısın

aramızdan ayrılan o sevgili kişiye karşı son görevimizi yerine getirmek için toplandığımızda son yarım saat ona bağlılığımızı belirtmeye, yapılıp bitirilen işleri, yerine getirilemeyen görevleri anımsamaya ayrıldı; sevgiyi ve dostluğu anımsamaya ayrıldı; neler yapıldığını, nelerin de yapılabileceğini anımsamaya ayrıldı. Niçin bu son yarım saati en iyi biçimde kullanmayalım, bu son görevimizi niçin cenaze töreninin düzenlendiği kilisede Frank E. Campbell'in yapabileceği gibi (hiçbir mezhebe bağlı olmayan) elimizden geldiğince güzelleştirmeye uğraşmayalım

ÇUVALA KONMUŞ CESET SUDA YÜZERKEN BULUNDU

Chinatown sevgili Chinatown ışıkların kısılmış
Başka bir kent tanımayan yürekler
Sürükleniyor oraya buraya

KARISI ONA KİTAP OKURKEN FELÇTEN ÖLDÜ

Alçak, yatıştırıcı bir sesle Bayan Harding ona kitap okuyordu. Bunun etkisiyle uykuya dalacağı umuluyordu

DAUGHERTY SUÇLANIYOR

Tek başına
Telefonun yanında
Çalsın diye beklerken

Katilin Bagajında İki Kadının Cesedi Bulundu
İŞÇİLER KARANLIKTA REİCHSTAG KENTİNE YÜRÜYOR

İNTİHARI ENGELLEMEK İÇİN TAKSİLERLE YAPILAN YARIŞ BELMONT'TA FELAKETLE BİTTİ

Pershing Arjantin'de Tango Yaptı

HARDING'İN TRENİ TIKLIM TIKLIM CHICAGO KALABALIĞI ARASINDA ELLİ MİL YOLU TIRMANDI

İşsiz Kalan Kız Kendini Zehirledi

COOLIDGE'İ BİRÇOK KİŞİ İŞİTTİ AMA ÇOK AZI GÖREBİLDİ

Sen de tanısaydın Susie'yi
Benim tanıdığım gibi Susie'yi
Aman aman ne kızdı

Sanat - Isadora

Bin sekiz yüz yetmiş sekizde San Francisco'da, ince ruhlu, piyano çalmaktan hoşlanan Bayan Isadora O'Gorman Duncan, inandırıldığımıza göre davranışları son derece kaba olan kocası ünlü Bay Duncan'ı boşamaya girişti; olan bitenler sinirlerini çok bozmuştu, birazcık şampanyayla ıstakoz dışında hiçbir şeyin midesinde durmadığım bildirdi çocuklarına; aile kavgalarının gürültü patırtısı, acıları arasında,

çökmüş, iler tutar yanı kalmamış Güneyli güzellerin işlettiği gaz lambalarıyla aydınlanan kiralık evlerden, demiryolukodamanlarından, yaylı kapılardan, soluklarındaki viski kokusunu gizlemek için karanfil çiğneyen koca bıyıklı adamlardan, pirinç tükürük hokkalarından, dört tekerlekli arabalardan, kısa eteklerden, etek yastıklarından, arkadan kuyruk gibi sallanan uzun kırmalı eteklerden oluşmuş bir dünyaya (bu dünyada, kültürlü hanımların egemenliği altındaki konferans salonları, konser salonları, gözü yükseklerde olanların merkeziydi)

kendi adını verip Isadora dediği kızını doğurdu.

Bay Duncan'dan ayrılması, onun ikiyüzlülüğünü bulgulaması Bayan Duncan'ı dar kafalı bir kadın hakları savunucusu, bir tanrıtammaz, Bob Ingersoll'un söylevlerinin yazılarının ateşli bir izleyicisi yaptı; Tanrı'yı bulmak istiyorsan Doğa'yı oku; görevi bulmak için güzelliği ve bu dünyada yalnızca erkekler alçaktır,

adidir.

Güzellik tutkusuyla, korselere, geleneklere, erkeklerin yaptığı yasalara duyduğu nefret arasında çocuklarını büyütebilmek için çetin bir savaşım verdi Bayan Duncan. Piyano dersleri verdi, el işlemeleri yaptı, eldivenler, atkılar ördü.

Duncan'lar her zaman boğazlarına dek borca batarlardı. Kiralarını her zaman geciktirirlerdi.

Isadora'nın ilk anıları, bakkallara, kasaplara, ev sahiplerine yaltaklanmaları, yalvarmaları, kapı kapı dolaşıp annenin yaptığı küçük şeyleri satmalarıydı,

Oakland'in, San Francisco'nun dış mahallelerinde kiralarını veremedikleri, borç taktıkları döküntü evlerin birinden ötekine atlarlarken arka pencerelerden gizlice el çantalarını kaçırmalarıydı.

Küçük Duncan'larla anneleri bir kabileydiler; kaba saba alçak bir dünyaya karşı Duncan'lardı onlar. Artık Duncan'lar ne Katolik'ti, ne Presbeteryan, ne Kuveykır, ne Protestan'dı; onlar Sanatçı'ydı.

Çocuklar biraz büyüyünce bir ahırda tiyatro oyunları sergileyerek komşularının ilgisini çekmeyi becerdiler; en büyük kız Elizabeth, sosyete dans okulunda ders veriyordu; onlar Batılı'ydı, dünya bir altına hücumdu; halkın gözleri önünde sergilenmekten utanmazlardı. Yeşil gözleri, kızılımsı saçları, güzel bir boynu, çok güzel kolları vardı Isadora'nın. Geleneksel dans dersleri alacak parası yoktu, bu yüzden de kendi danslarını yarattı.

Chicago'ya taşındılar. Isadora, haftada elli dolara Mason Temple Roof Garden'da, *Washington Post* gazetesi adına dans ettiği işini buldu. Kulüplerde dans etti. Augustin Daly'i görmeye gitti, ona

Dans'ı

bulguladığım söyledi, Ada Rehan'ın yanında *Bir Yaz Gecesi Düşü*'nde tüllere bürünmüş periyi oynamak için New York'a gitti.

Ailesi de peşinden New York'a geldi. Carnegie Salon'da büyük bir oda tuttular, köşelere minderler yerleştirdiler, duvarla-

ra perdeler astılar, ilk Greenwich Village Stüdyosu'nu ortaya çıkardılar.

Her zaman yasalar yakalarına yapışmaya hazırdı, ödeyemedikleri faturaları yüzünden hep tüccarlara yalvarır, yaltaklanırlar, geciktirdikleri kiraları yüzünden ev sahipleriyle başları derde girer, sanat düşmanı varsıllardan sadaka dilenirlerdi.

Ethelbert Nevin'le birlikte resitaller düzenledi Isadora,

Newport'ta sosyete kadınlarına Ömer Hayyam'ın şiirleriyle dans etti. Windsor Oteli yanınca bütün bavullarıyla birlikte uzun bir borç faturasını da yitirdiler, sığır taşıyan bir gemiyle Londra'ya gittiler

anavatanları Amerika'nın maddeciliğinden kurtulmak için.

Londra'da British Museum'da

Yunanlıları bulguladılar;

Dans, Yunan asıllıydı.

Londra'nın dumanlı bacaları altında, üzerine isten bir kılıf geçirilmiş alanlarında müslinden kısa gömleklerle dans ettiler, Yunan vazolarına bakıp duruş biçimlerini yansıladılar, konferanslara, sanat galerilerine, konserlere, oyunlara gittiler, Victoria döneminin elli yıllık ekinini, bir kışta sünger gibi içlerine emdiler.

Sonra yine Yunan'a döndüler.

Kiralarını ödeyemedikleri için ne zaman evden atılsalar Isadora onları en iyi otellere götürdü, özel odalar açtırdı, garsonları koşturup ıstakoz şampanya turfanda meyve getirtti; her şeyin en iyisi bile yetmezdi Sanatçı'lara, Duncan'lara, Yunanlılara;

bin dokuz yüzlerin Londra'sı onun küstahlığından hoşlanıyordu.

Kensington'daki, hatta Mayfair'deki özel evlerde düzenlenen eğlencelerde dans etti,

İngilizler, Prens Edward

hayranlıktan donup kalıyordu onun Raphael öncesi güzelliği karşısında

kösnül Amerikan masumluğu karşısında

California vurgulaması karşısında.

Londra'dan sonra, o bin dokuz yüzlerin görkemli anlatım biçimleri, sanat biçimleri sırasında Paris. Loie Fuller'le birlikte dans etti. Hâlâ el değmemiş bir bakireydi, büyük usta Rodin'in yaklaşımlarına karşılık veremeyecek denli utangaçtı, Loie Fuller' in çevresindeki kafadan çatlak, bütün değer yargılarım altüst etmiş güzellerin olağandışı davranışlarıyla şaşkına dönmüştü. Duncan'lar etyemezdi, bayağılıktan, erkeklerden, maddecilikten kuşkulanırlardı. Raymond onlara sandal yaptı.

Isadora, annesi, kardeşi Raymond ayaklarında, bileklerinden iple bağlı sandallarıyla, üzerlerinde Yunan gömlekleriyle Avrupa' yı dolaşmaya koyuldular

ödenmemiş faturalar üzerlerine yağmur gibi yağarken en iyi otellerde kalarak, Yunanlıların doğaya bağlı yaşamlarını sürdürerek.

Isadora ilk tek başına dansım Budapeşte'de bir tiyatroda yaptı;

ondan sonra da primadonnaydı, ünlü bir film oyuncusuyla aşk yaşadı; Münih'te öğrenciler arabasının atlarını çıkardılar. Yaşamı çiçeklerden, alkışlardan, şampanyalı akşam yemeklerinden oluşuyordu. Berlin'in gözbebeğiydi.

Almanya gezisinde kazandığı parayla bütün Duncan'ları Yunanistan'a götürdü. Ithaca'dan bir balıkçı teknesiyle gittiler. Parthenon'da pozlar verip resim çektirdiler, Diyonisos Tiyatrosu'nda dans ettiler, *Suppliants*'tan alınma eski koro türkülerini söyleyebilecek bir melekler kalabalığını eğittiler, eski Atina yıkıntılarına bakan bir tepede içinde oturacakları bir tapmak yaptırmaya başladılar, ama tepede su yoktu, tapmak bitmeden de paraları tükenmişti

bu yüzden Angleterre Oteli'nde kalmak zorundaydılar, borca girmek zorundaydılar orada. Artık borç alamaz olunca korolarını peşlerine katıp Berlin'e döndüler, eski Yunan'dan Suppliants'ı sergilediler. Hepsi de kısa Yunan gömlekleri içinde düzgün bir sıra oluşturmuş ilerleyen oğlanlarının başına geçmiş, kocaman etek kasnağıyla Tiergarten'de uygun adım giden Isadora'ya rastlayınca Kayzeriçe'nin atı ürktü,

Majesteleri aşağı yuvarlandı.

Isadora herkesin gözbebeğiydi.

1905'te Kış Sarayı'nın önünde vurulup öldürülen göstericilerin cenaze töreninin yapıldığı gece St Petersburg'a vardı. Bu olay ona acı vermişti. Tıpkı Walt Whitman gibi Amerikalı'ydı o; dünyanın katil yöneticileri onun insanları değildi; göstericiler onun insanlarıydı; sanatçılar makineli tüfeklerin yanını tutamazdı; o, Yunan gömleği içinde bir Amerikalı'ydı; halktan yanaydı.

Hâlâ Sunking sarayından kalma on sekizinci yüz balesinin büyüsü altında olan Petersburg'da

yetkililer onun dansını tehlikeli buldular.

Örgütleme işini üstlenen kardeşi Elizabeth'in yardımıyla Almanya'da bir okul kurdu, Gordon Craig'ten bir bebeği oldu.

Her zaman tasarladığı gibi utkular içinde Amerika'ya döndü, bir gezi düzenleyerek ülkesindeki sanat düşmanlarını soyup soğana çevirdi; onu izleyenler kısa Yunan gömlekleri giydikleri için her yerde çimdik yiyorlardı; Amerika'da hiç özgürlük yoktu Sanat'a.

Paris dünyanın doruk noktasıydı; Sanat Isadora demekti. Polignac Prensi'nin cenaze töreninde efsaneleşmiş milyonerle (dikiş makinesi kralı) tanıştı, bu adam onu destekleyecek, okuluna para yardımı yapacaktı. Adamın yatma atlayıp onunla birlikte gitti (Isadora'mn her yaptığı Sanat'tı)

Paestum Tapınağı'nda

yalnızca onun için dans etmeye,

ama yağmur yağdı, orkestradakiler sırıl sıklam oldu. Dans etmek yerine hep birlikte sarhoş oldular.

Sanat milyoner yaşamıydı. Sanat Isadora'nın her yaptığıydı. İkinci Amerika gezisinde dans ederken kadın kulübü üyesi yaşlı hanımların evde kalmış kız kurularının dudaklarını uçuklattı karnında taşıdığı milyonerin bebeğiyle;

aşırı içki içmek, ön sahne ışıklarının üzerine sıçramak, localarda oturanlarla ağız dalaşı yapmak alışkanlıklarını geliştirdi.

Isadora utkuların, skandalların, gücün, varsıllığın doruğundayken, okulu işlerken, milyoneri ona Paris'te bir tiyatro kuracakken, Duncan'lar bu yeni dinin rahipleri olmuşken (Sanat Isadora'nın her yaptığıydı),

Paris'in öteki yakasından çocuklarını eve getiren araba, Sen

Irmağı üzerindeki köprülerden birinde duruverdi. Arabayı viteste bıraktığını unutan şoför dışarı çıkıp kolu çevirerek motoru çalıştırdı. Araba gitmeye başladı, şoföre çarpıp yere devirdi, köprüden Sen Irmağına uçtu.

Çocuklarla dadıları boğulup öldüler.

Yaşamının geri kalan bölümü acılar içinde, umutsuzluklar içinde geçti

skandallara düşkün dillerin uğultusu içinde, gazetecilerin alaylı yüzleri arasında, icra memurlarının tehditleri, günü geçmiş faturaları getiren otel yöneticilerinin yakınmaları içinde.

Isadora aşırı içki içmeye başladı, yakışıklı erkeklere el atmadan edemiyordu, canlı parlak kızılın çeşitli tonlarına boyadı saçlarını, hiçbir zaman yüzünü doğru dürüst boyama sıkıntısına girmedi, giysilerine de aldırmazdı, vücudunu biçimli tutmak diye de bir kaygısı yoktu, parası nereye gidiyor, hiçbir zaman izleyemiyordu,

ama o güzelim görkemli kollarıyla armut gibi bedeni, sahnenin arkalarından öne doğru ilerlerken

bütün salona

onun sağlıklılığı yayılıyordu.

Hiçbir şeyden korkmuyordu; büyük bir dansçıydı.

Kendi kendi San Francisco'da, onun etkisiyle yapılan Yunan Tiyatrosu'nda dans etmesine izin vermedi politikacılar. Nereye gitse sanat düşmanlarına sövdü. Savaş patlayınca *Marseillaise*'le dans etti, ama bu pek de saygılı bir davranış gibi görünmedi gözüne, Wagner'den vazgeçmeye karşı çıkarak

bu kasaplığa

saygı beslemeye karşı çıkarak sövgülerini sürdürdü.

Güney Amerika gezisinde

nereye gitse erkek tavladı,

bir İspanyol ressam, birkaç boks şampiyonu, bir kürekçi, Brezilyalı bir ozan takı peşine,

tango salonlarında kavga çıkardı, ön sahne ışıklarının üzerine sıçrayıp Arjantinli'lere zenci, diye bağırdı, Montevideo'da, Brezilya'da utkulara boğuldu; eline para geçtiğinde kendisini dillere düşürecek biçimde tango dansçılarına, dilencilere, gösteri sonrası yemeklerine harcamadan, har vurup harman savurmadan edemi-

yordu, bütün cömertliğiyle, yoo diyordu, benim hesaba yazın. Yöneticiler dolandırıyordu onu. Hiçbir şeyden korkusu yoktu, skandal düşkünü dillerin uğultusuyla, öğleden sonra gazetelerinin başlıklarıyla halkın gözleri önüne serilmekten utanmıyordu.

Ekim ayı dünyanın kabuğunu çatlattığında St Petersburg'u, sessiz sokaklardan sarsılarak geçen tabutları, bembeyaz yüzleri, o gece St Petersburg'da sıkılan yumrukları anımsadı, *Marche Slave* dansını yaptı,

Symphony Hall'da, Boston'lu yaşlı bayanların burunlarına salladı kızıl tülden şalını;

ama bir okul kuracağı, çalışacağı, özgürlük içinde yeni bir yaşam sürdüreceği umutlarıyla dolu olarak Rusya'ya gittiğinde her şey çok devsi boyutlardaydı, ağırdı, çok zordu: soğuk, votka, bit, otellerin kötülüğü, birbiri içine girmiş allak bullak olmuş eskiyle yeni, yanyana duran tohum torbasıyla artık yığını taşıyabileceği gibi değildi. Onun sabrı yoktu, yaşamı çok kolay geçmişti;

orada da peşine sarı saçlı bir ozan taktı
getirdi onu
Avrupa'ya, büyük otellere.

Yessenin içkili bir eğlence sırasında Berlin'deki Adlon'un bütün döşemesini kırdı, darma duman etti, Paris'te, Continental'in bir dairesini yıkıntıya çevirdi. Rusya'ya döndüğünde kendini öldürdü. Bu olanlar çok devsi boyutlardaydı, ağırdı, çok zordu.

Sanat için, otel dairelerinde yiyip içen kalabalıklar için, Rolls-Royce kiralamak için, öğrencilerinin, havarilerinin bakımı için para bulmak olanaksızlaşınca.

savaştan sonra gözünü açıp maddeciliğin bayağılığını, Yunanlı'ları, skandalları, Sanat'ı görmeye başlayan, hem hâlâ ceplerinde harcayacak dolarları bulunan Amerikan halkından biraz nakit koparabilmek amacıyla anılarını yazmak üzere Riviera'ya uzandı.

Nice'te bir stüdyo tuttu, ama kirasını hiçbir zaman ödeyemedi. Milyoneriyle kavga etmişti. Takıları, o ünlü zümrütü, o siyah benekli beyaz kürkten pelerini, sanatçıların ona verdikleri yapıtları ya rehincileri boyladı ya da otelcilerce onlara el kondu. Kendine kalan tek şey, görkemli utku günlerini görmüş olan eski mavi atkısıyla, kırmızı deriden çantası, sırtı boydan boya yırtık eski

kürküydü.

Ne içkiden alabiliyordu kendini ne de en yakınındaki delikanlının boynuna kollarını dolamaktan; eline para geçerse hemen bir eğlence düzenliyor, ya da ortalığa saçıyordu.

Kendini boğmayı denedi, ama bir İngiliz deniz subayı ayışıklı Akdeniz'den çekip çıkardı onu.

Bir gün Golfe Juan'daki küçük bir aşevinde, garaj işleten, küçük Bugatti marka yarış arabası kullanan, yakışıklı bir İtalyan delikanlısı tavladı.

Belki de arabayı satın alacağını söyleyerek kendisini arabasıyla gezdirsin diye delikanlıyı stüdyosuna getirdi;

dostları gitmesini istemediler; onun basit bir araba onarımcısı olduğunu söylediler; Isadora üsteledi, birkaç içki atmıştı (şu dünyada birkaç içkiyle yakışıklı delikanlılar dışında aldırdığı hiçbir şey kalmamıştı artık);

oğlanın yanına oturdu arabada

kendine özgü o kol savuruşuyla ağır püsküllü şalını boynuna doladı arkasını döndü,

Fransızca'sından hiç yitmeyen California vurgulamasıyla,

Adieu mes amis, je vais à la gloire, dedi.

Araba onarımcısı vitese taktı arabayı, çalıştırdı.

Kuyruk gibi dalgalanan ağır şalı tekerleğe takıldı, sımsıkı dolaştı. Başı burkulup arabanın yan kısmına çarptı. Araba hemen durdu: boynu kırılmıştı, burnu darmadağındı, Isadora ölmüştü.

Hoşça kal karatavuk

SİZ NEW YORK'TAKİ EN GÜZEL YAZMAN KIZ MISINIZ?

Burada hiç kimse anlayamıyor beni sevemiyor beni
Ah, nasıl da tutuşturuyorlar elime bahtsızlık öykülerini

İNGİLTERE BU İŞE TEK BAŞINA ATILMAYA KARAR VERDİ

eşiniz olmaksızın, müziksiz de evinizde dans etmeyi öğrenebilirsiniz çabucak... deneyimli bir masajcıya giderek elde ettiğiniz sonuçlara kavuşursunuz, ama böylesi hem daha çabuktur, hem kolay, hem de bedava. Sakın unutmayın yalnızca olağanüstü bedensel gücü olan evlenecek yaşa gelmiş erkekler, Apollo'lar olmaya hak kazanacaklardır

Yatağımı yap ışığı yak
Geç geleceğim bu gece

KADIN KENDİ EVİNDE SOYGUNCU SANILARAK VURULDU

Grand Dük Eğlenmeye Buraya Geldi

GÜNEŞ TUTULMASI DÖRT SANİYE GECİKTİ

Kent Merkezinde Dolaşıp Vitrinlere Bakanlar Corona'yı Görüyor

varsıl görünümlü osmanlı ipeğinden, ağır satenlerden, ipek krepten côte de cheval'den yapılmış, üzerinde belki de devekuşu tüyünden süsler bulunan ötekiler daha şık

KUDUZ KÖPEK PENN İSTASYONU'NDA
PANİK YARATTI
MUTSUZ KADIN KENDİNİ ÖLDÜRMEYE KALKIŞTI

hem içsel hem de dışsal olarak bitiş bölümünün büyük bir zenginlikle uyum içine sokulmuş güzelliği, olsa olsa kafasında biçimlediği bir sona doğru sabırla çalışan bir sanatçının elinden çıkabilir. Biçimi bozulmuş şişman dokuları, güzel normal sağlam dokularla değiştiriyor. İnsan gereksinmeleri içinde her şeye dokunuyor. Yazıya döküldüğünde biraz salakça görünebilir, ama o size aklınızı nasıl işleteceğinizi, nasıl daha akıllı olabileceğinizi gösterebilir. Bedensel sakatlıkların kurbanıysanız sizi acıdan kurtarabilir. Evliliğinize ilişkin sorunları nasıl çözeceğinizi gösterebilir. Cinsellik konularında tam bir uzmandır.

Karatavuk hoşça kal
GÖKDELENLER BOŞ SOKAKLARDA IŞILDIYOR

küçücük beyaz elini uzatan, pembe beyaz bir kadın odasındaki Peggy Joyce çok bitkindi, pembe beyazdı

Margo Dowling

Margie yeterince büyüdüğünde, Fred'in dokuz kırk treniyle kentten dönmesini bekledikleri karanlık soğuk kış gecelerinde, elinde bir lambayla istasyona onu karşılamaya giderdi. Yaşına oranla çok ufak tefekti Margie, Agnes boyuna bunu söylerdi, ama yine de koyun postundan yakalığı sımsıkı kulaklarını örten kırmızı çuhadan paltosu çok küçük gelirdi, istasyonun köşesinden sulu kar taşıyan rüzgârın kırbaç gibi estiği geceler çatlamış bileklerini açıkta bırakırdı, hem lambanın telden sapı da ellerini keserdi. Fred'in yine kendinde olmayacağı, kimi zaman yaptığı gibi yalpalayacağı, sendeleyeceği, yüzünün kıpkırmızı kesileceği, kötü kötü konuşacağı korkusuyla sırtından ellerine, bacaklarına yayılan bir ürpertiyle giderdi hep oraya. Düşük omuzlu istasyon müdürü Bay Bemis, demiryollarının bölge denetleyicisi olan, tren zamanlarında istasyonda aylaklık eden, iriyarı Joe Hines'le birlikte ona takılır, bu konuda şakalar yaparlardı, onların, "Hadi gel bahse tutuşalım, bu gece de Fred Dowling leş gibi gelecek,"

deyişlerini duymamak için dışarda dururdu. Zaten Fred de bu durumda olduğu gecelerde Margie'ye, lambaya gerek duyardı, çünkü üzerine basarak eve girilen tahta çok dardı, kaygandı. Çok küçük bir kızken, kentteki korkunç zor işinde çok yorulduğu için trenden indiğinde böyle yürüdüğünü sanırdı, ama sekiz dokuz yaşına geldiği sıralar Agnes ona sarhoşluğun nasıl erkeklerin yaptığı bir şey olduğunu, aslında içki içmemeleri gerektiğini anlattı. Bu yüzden de Ozone Park yönünden uzun köprüyü geçerek kendine yaklaşan trenin ışıklarını görünce her gece aynı korkunç duyguya kapılırdı.

Kimi zaman da hiç gelmez, Margie ağlaya ağlaya eve dönerdi; ama iyi zamanlarında ok gibi trenden fırlar, puro dumanı kokan paltosunun içinde omuzlarının genişliği seçilir, Margie'nin üzerine eğilir, elinde lambasıyla onu kucağına alırdı: "Babasının tatlı küçük kızı nasıl bakalım?" Onu öperdi, oradan babasının omuzlarında geçerken, kaba yaşlı Bemis'e yukarılardan bakarken, geniş göğsünün derinliklerinden gelen Fred'in gür sesi atkısının ardından, "İyi geceler, şef," diye gümbürderken, trenin sarı ışıklı pencereleri kımıldamaya başlar, köprüden geçip Hammels'e doğru tren gözden yittikçe kuyruğundaki kırmızı tırtıl gözleri de küçülür, birbirine yaklaşırken içi gururla, mutlulukla dolardı. Margie onun omuzlarında zıp zıp zıplar, babası kapının önündeki dar tahtanın üzerinden koşarak geçerken beline doladığı kollarındaki kasların kaskatı kesildiğini duyardı; "Bana yemek kaldı mı, şekerim?" diye Agnes'e bağırır, Agnes gülümseyerek kapıya çıkar, ellerini önlüğüne kurular, kocaman sıcak çorba tenceresi dumanları tüterek sobanın üzerinde durur, mutfağın içi tertemiz, sıcacık, derlitoplu olur, çocukların gözlerine kum serperek uykularını getiren peri kapıda belirinceye, gözlerine kum serpinceye, uyuklamaya başlayıncaya dek, bilardo oyunlarını, at yarışlarında bir kerede bütün parayı alanları, yarış atlarını, kentteki korkunç kavgaları anlatan Fred'in sesini dinleyerek oturmasına izin verirlerdi. Sonra da Agnes onu soğuk odadaki yatağına taşır, Fred purosunu içerek baş ucunda durur, kıyıda cankurtaranlık yaptığı sıralarda Fire Island'da gördüğü gemi kazalarını anlatır, aralık kapıdan içeri dolan mutfağın yol yol ışığı gittikçe bulanıklaşır bulanıklaşır, Fred'in çınlayan sesini dinlerken çok mutlu olduğu için uyanık kalmaya, kumcu dedenin treni

kaçırdığına inanmaya ne denli çabalarsa çabalasın sonunda kumcu dede kapıda Fred'in arkasında belirir, Margie uykuya dalardı.

Büyüdükçe, Rockaway Park'taki okulda üst sınıflara geçtikçe bu güzel geceler de daha az yaşanmaya başladı. Trenden indiğinde Fred gittikçe daha sık sarhoş oluyordu, ya da hiç gelmiyordu. O zamanlarda eski günlerin öykülerini ona Agnes anlatıyordu; nasıl da eğlenirlerdi o sıralar, bazen de bir öykünün ortasında duruyor, ağlıyordu Agnes, Agnes'le Margie'nin annesi nasıl da iyi arkadaştılar, ikisi de Siegel Cooper'de yapma çiçek bölümünde satıcıydılar, birlikte Manhattan Kumsalı'na giderlerdi, Coney'den, Sundays'ten çok daha seçkin bir yerdi, ama elbette Oriental Otel denli de seçkin değildi, orası çok pahalıydı, ama oraya yakın küçük bir kumsala giderlerdi, hem Fred de orada cankurtarandı.

"Sen onu asıl o sıralar görecektin, güçlü, güneş yanığı bedeniyle en yakışıklı adamdı..."

"Ama şimdi de yakışıklı, değil mi, Agnes?" diye kaygılı bir sesle araya girerdi Margie.

"Elbette şekerim, ama sen onu o günlerde görecektin."

Sonra Agnes yine anlatır anlatırdı, Fred'in yarışlarda nasıl da şanslı olduğunu kaç kişiyi boğulmaktan kurtardığını, ellerinde devletin verdiği imtiyaz kuponları bulunduranların ikramiye olarak bunlardan nasıl ona verdiklerini, cebinde hep ne çok parası olduğunu, ne güzel kahkahalar attığını, nasıl da neşeli biri olduğunu. "İşte onu yıkıma sürükleyen de bu," derdi Agnes. "Hiçbir zaman hayır, diyemez." Agnes, annesinin düğününü, portakal çiçeklerini, pastayı, Margie'nin annesi Margery'nin onu doğururken nasıl öldüğünü anlatırdı. "O senin için kendi yaşamını verdi, sakın unutma"; Agnes bunu söyleyince sanki artık kendi benliği yokmuş gibi korkunç bir duygu kaplardı içini.

Sonra bir gün Agnes işten çıktığında, Fred üzerinde kara giysilerle, başında bir fötr şapkayla kaldırımın kıyısında duruyor, Margery Ryan'ın en iyi arkadaşı olduğu için ondan kendisiyle evlenmesini istiyordu, işte böylece evlenmişlerdi, ama Fred kötü huyunun üstesinden gelememiş, hiçbir zaman hayır, diyememişti, bu yüzden de içkiye düşmüş, Holland'daki işini yitirmiş, içki içtiği, kavga çıkardığı kumsallarda kimse ona iş vermemiş, onlar da Broad Channel'e taşınmışlar, kayıkçılıktan, balıkçılıktan,

arada bir kıyıya yemek yemeye gelenlerden pek para kazanamamışlar, çok güzel kahkahalar attığı, çok yakışıklı olduğu, herkes onu sevdiği için Jamaica'da barı da olan bir kumarhanede Fred iş bulmuştu. Ama bu da onun yıkımını hızlandırmaktan başka işe yaramamıştı.

"Oysa kendinde olduğu zaman Fred Dowling'den daha hoş bir adam yoktur dünyada... Bunu hiç unutma Margie." Sonra ikisi de ağlamaya başlarlar, Agnes, Margie'ye kendisini öz annesi gibi sevip sevmediğini sorar, Margie ağlar, "Evet Agnes hayatım" derdi. "Hep sev beni," diye yamtlardı Agnes, "çünkü Tanrı, benim kendi bebeklerim olmasını ister gibi görünmüyor."

Rockaway Park'taki okula gidebilmek için Margie her gün tren yolculuğu yapmak zorundaydı. Okulda başarılıydı, öğretmenlerini, kitaplarını, şarkı söylemeyi seviyordu, ama çocuklar giysileri elde dikilmiş ve gülünç olduğu, İrlanda asıllı, Katolik olduğu, kazıkların üzerine kurulu bir evde oturduğu için onunla alay ediyorlardı. Bir Noel'de okulda sahnelenen oyunda üç ayının inine giren küçük masal kahramanı kızı oynadıktan sonra her şey değişti, okulda evdekinden daha çok eğlenmeye başladı.

Evde hep yapılacak sürüyle iş vardı. Artık Fred eve hemen hemen hiç para getirmediği için Agnes boyuna başkalarının çamaşırlarını yıkıyor, ütülüyor, evlerini ovuyordu. Fred, sarhoş, pislik içinde, leş gibi ucuz viski, bira kokarak, sendeleyerek eve geliyor, sövüp sayıyor, yemeklerden yakınıyordu; artık kentten döndüğünde Agnes ne diye ona eskisi gibi güzel bir parça et pişirmiyordu, Agnes de hüngür hüngür ağlayarak, "Para yerine ne vereceğim ete?" diye bağırıyordu. Sonra da Fred ona sövüp sayıyor, ayıp sözler söylüyor, Margie odasına koşuyor, kapıyı çarpıyor, bazen de çekmeceli dolabı bile önüne çekiyor, yatağa giriyor, titreyerek uzanıyordu. Kimi zaman da Margie okul trenini kaçıracak diye korkudan eli ayağına dolaşarak masaya kahvaltısını koyarken, Agnes'in gözü morarmış, Fred'in vurduğu yer şişmiş, Margie'nin nefret ettiği o ezik, kendine acıyan anlatım üzerine sinmiş oluyordu. Agnes sobanın üzerinde ısınan kakaolu sütü izlerken kendi kendine söyleniyordu, "Tanrı bilir elimden geleni yaptım, parmaklarımın etleri dökülene dek çalıştım... Ey Tanrı'nın kutsal azizleri bu iş böyle süremez."

Margie'nin bütün düşleri buradan kaçıp kurtulmak üzeri-

neydi.

Yazın kimi zamanlar Fred'in içkiyi fazla kaçıracağından korkmasalar eğlenebilirlerdi de. İlkbaharın ilk güneşli gününde Fred kayıkhaneden sandalları çıkartır, çatlaklarını tıkayarak, onları parlak yeşile boyayarak uğraşır durur, çalışırken bir yandan da ıslık çalar ya da gün doğmadan kalkar deniz dibini tarayarak ya da serpme ağla yemlik küçük balıklar tutar, elleri biraz para görür, Long Island biçimi, New England biçimi balık türlüsü tencereleri sobada kaynar, Agnes mutlulukla türkü söyler, telaş içinde balıkçılara yiyecek, sandviç hazırlar, kimi zaman bu balık tutma eğlencelerine Margie de katılır, demiryolu köprüsünün altındaki küçük kanalın temiz suyunda Fred ona yüzme öğretir, yalınayak balçık kumsalı tarayarak yumuşak kabuklu deniz hayvanları yakalamaya götürür, sandal tutmaya gelen şık yelekli sporcular genellikle ona da çeyrek dolar verirlerdi. Fred içki içmediği zamanlarda yaz çok güzel geçerdi, bataklıklarda yetişen otların ılık kokusu, koydan yükselen gelgitin getirdiği tazelik, tuzlu suyun tenlerini kavurması, güneşten yanmaları çok hoş olurdu, ama Fred azıcık para görür görmez içki içmeye başlar, Agnes'in gözleri yine kıpkırmızı kesilir, işleri böylece yarı yolda kalırdı. Ağladığı zamanlarda Agnes'in kırmızı, çirkin yüzünden nefret ederdi Margie; büyüdüğünde ne olursa olsun ağlamayacağını yinelerdi kendi kendine.

Arada bir iyi zamanlarında Fred onları eğlenceye götüreceğini söyler, hepsi en iyi giysilerini üzerlerine geçirirler, kayıkhaneyi Joe Hines'in babası, tahta bacaklı, kocaman çalı gibi bıyıkları olan yaşlı Hines'a bırakırlar, trenle kumsala inerler, tahta kaldırımlardan Holland'daki eğlence parkına giderlerdi.

Orası çok kalabalık olurdu, Margie güzel giysisinin kirleneceğinden korkar, üzerlerine kum bulaşmış, kızgın güneşin altında dağınık saçları, güneş yanığı kolları bacaklarıyla yatan kadınlar, erkekler, göz kamaştıran parıltı olur, Agnes'le Fred ötekiler gibi mayolarıyla zıplarlardı. Margie başının üzerinde kırılan kocaman köpüklü dalgalardan korkardı; Fred onu kucağına aldığında bile korkardı, çünkü o zaman çok açılırdı, korkunç bir şeydi bu da.

Sonra her yanları kavrularak giysilerini sırtlarına geçirirler, fıstıkçı arabalarının düdükleriyle çın çın öten, dalgaların gürültüsüne, çarpışan arabaların şıngırtılı kükremesine, dönme dolabın

buhar saçan düdüğüne karışan patlamış mısır, tuzlu su, şekerleme, köfteli ekmek, hardal; bira kokusundan leş gibi bir buğuya bulanmış tahta kaldırımlarda yürürler, bir sürü korkunç insan olurdu çevresinde; onu iteleyip kakalayan, ayağına basan insanlar. Küçücüktü, bu insanlar yüzünden hiçbir şey göremezdi. Fred onu omuzlarına aldığında daha iyiydi, ama yaşma göre çok ufak tefek olmasına karşın babasımn omuzunda dolaşamayacak denli de büyüktü, dizlerinin üzerine çıkmasın diye açık mavi etekliğini çekiştirir dururdu.

Üzerlerinde numaralı delikleri bulunan tertemiz, dar, cilalı tahtaların üstünde küçük bir topu yuvarlayarak oynanan oyun sevdiği bir şeydi kumsalda, tertemiz beyaz, kolalı ceketiyle bir Japon, raflar raflar dolusu armağan olarak verilen küçücük güzel şeyler vardı; çaydanlıklar, başlarını sallayan küçücük porselenden adamlar, çiçek vazoları, kimilerinin sahici kirpikleri olan diz' dizi çok güzel Japon bebekler, kavanozlar, kutular, sürahiler. Bir keresinde kazandığı fil biçiminde çaydanlığı Margie yıllarca sakladı. Fred'le Agnes, armağanları veren ufak tefek Japon'a pek aldırmıyorlardı, ama Margie onu çok hoş buluyordu, yüzünün teni dümdüzdü, pürüzsüzdü, incecik, alçak gülünç bir sesi vardı, dudaklarıyla kirpikleri tıpkı bebeklerinki gibi belirgin çizgilerle çizilmişti, hem kirpikleri de upuzun, kapkaraydı.

Bir bebek gibi onu koynuna alıp yatağa girmenin çok güzel olacağını düşünürdü Margie. Bunu söyleyince Agnes'le Fred güldüler, güldüler, çok utandı.

Ama bu oyundan da çok sevdiği şey vodvil tiyatrosuydu. İçeri girerler, kalın kapılar arkalarından kapamnca kalabalıklar, gülüşmeler, gürültü patırtı yatışırdı. İçeri girdiklerinde film başlamış olurdu. Bunu pek sevmezdi, ama dünyada en sevdiği, hemen sonra süslü resimlerle söylenen şarkılardı, boyama çiçeklerin renklerine bürünmüş güzel hanımlar, kibar beyler, çok şık giysiler, kocaman şapkalar, çevreleri hercaimenekşelerle, unutmabenilerle donatılmış sözcükler bulunurdu bu resimlerde, tiyatrodaki karanlığın içinden bir hanım ya da bir bey bu arada şarkı söylerdi. İncecik dalgalı ırmaklarda kayıklar olur, güzel giysileri içindeki hanımların ellerini tutar inmelerine yardım ederdi beyler, ama her yerin alev alev yandığı, parıldadığı, çamur gibi kumdan, kaygan pis kokulu iskele kazıklarından, gelgit çekildikten sonra

geriye kalan balçık birikintisinin üzerinde yayılan iskeleden başka bir şeyin görünmediği Broad Channel'a hiç benzemezdi oraları; üzerlerine eğilmiş inleyen salkım söğüt dallarıyla yemyeşil kıyıları arasından usulca akan, güzel, mavi, incecik dalgalı bir ırmaktı o. Sonra da vodvil başlardı. Akrobatlar, eğitilmiş ayıbalıkları, gülünç fıkralar anlatan hasır şapkalı adamlar, dans eden hanımlar çıkardı sahneye. Bir keresinde de Merry Widow Kızlar çıktı, çok hoş bir biçimde yana yıkılmış kocaman siyah şapkaları, üzerlerine yapışmış giysileri, mavi, yeşil, mor, sarı, kırmızı, turuncu trenler, sırayla her biriyle vals yapan kısa ceketli, yakışıklı bir delikanlı vardı.

Holland'ın kumsalına gitmenin sorun yaratan tek yanı Fred'in orada arkadaşlarına rastlaması, yaylı kapılardan girip durması, gözleri parlayarak, soluğunda viski, soğan kokusuyla geri gelmesiydi, güzel güzel eğlenirlerken tam orta yerde Margie o ezik, kendine acıyan anlatımın Agnes'in yüzüne yayıldığını görür, artık o günlük eğlencenin bittiğini anlardı. Hep birlikte kumsala son kez gittiklerinde Fred'i yitirdiler, her yerde aramalarına karşın tek başlarına eve dönmek zorunda kaldılar. Agnes avaz avaz hıçkırarak ağlamaya başladı, trendeki herkes ona baktı, Fred'in arkadaşı olan biletçi Ed Otis yanına gitti, böyle üzülmemesini söylemeye çalıştı, ama bu Agnes'i daha çok ağlatmaktan başka işe yaramadı. Margie çok utanmıştı, trendekilerle bir daha yüz yüze gelmemek için eve varır varmaz ya kaçıp gitmeye ya da kendini öldürmeye karar verdi.

O kez genellikle yaptığı gibi Fred ertesi gün ortaya çıkmadı. Joe Hines gelip birinin Fred'i Brooklyn'de eğlenirken gördüğünü, birkaç günde geri döneceğini hiç sanmadığını söylediğini anlattı. Agnes, Margie'yi yatırdı, mutfakta saatlerce alçak sesle konuştuklarını duydu Margie. Sonra ansızın ürkerek uyandığında Agnes'in geceliğini giymiş, yanına yatmaya hazırlandığını gördü.

Yanakları alev alev yanıyordu, "Nasıl kalkışabildi böyle bir şeye, olup olacağı zavallı bir demiryolu bekçisi o... Margie... Bu yaşama daha fazla dayanamayız, değil mi kızım?"

"Eminim buraya bizi korkutmaya gelmiştir, pis moruk," dedi Margie.

"Öyle gibi bir şey... Ah, çok korkunç bunlar, artık dayanamayacağım. Tanrı bilir parmaklarımın etleri dökülene dek ça-

lıştım."

Margie birdenbire, "Neyse işte, kediler gidince meydan farelere kalır," deyiverdi, bir yandan ağlamasına karşın bu sözlere Agnes'in nasıl uzun süre güldüğüne bakıp şaşırdı.

Eylül ayında, okul açılmadan önce Agnes, Margie'nin giysilerini hazırlarken kira toplayan adam dört aylık borcu almaya geldi. Fred'in gönderdiği tek şey, içinde beş dolar bulunan bir mektuptu. Kavgaya karıştığını, tutuklandığını, hapishanede on beş gün kaldığını, ama şimdi işe girdiğini, işlerini biraz düzenler düzenlemez eve döneceğini yazıyordu. Ama Margie on beş dolar dışında on iki dolar daha bakkala borçları olduğunu biliyordu. Ağlamaktan yüzü korkunçlaşmış, yol yol yaş izleriyle dolmuş Agnes kira toplayan adamla konuşmaktan dönünce gidip kentte yaşayacaklarını söyledi Margie'ye. "Artık bu işe dayanamayacağım günün gelip çatacağını hep söylemişimdir Fred'e. Şimdi kendi yuvasını kurabilir."

Fred evde olmadığı zamanlarda gelip Agnes için ufak tefek işler yapan Joe Hines'ın yardımıyla iki bavullarını, küften aşınmış, eski püskü, iğrenç sandıklarını istasyona indirdikleri, Brooklyn'e giden trene bindikleri gün korkunçtu. Tren İstasyonunun altındaki Fulton Caddesinde, ufak bir duvar kâğıdı dükkânının arka bölümünde oturan Agnes'in annesiyle babasının yanına gittiler. Yaşlı Bay Fisher, sıvacı, duvar kâğıtçısıydı, bütün ev kâğıt tutkalı, terementi, sıva kokuyordu. Ufak tefek kır saçlı bir adamdı, karısı da tıpkı kendine benziyordu, ama adamın bir de fazladan karısında olmayan kır sarkık bıyıkları vardı. Oturma odasında Margie'ye uydurma bir yatak hazırladılar, yine de kendisine bir yük gözüyle baktıklarını anlıyordu Margie. O da onları sevmiyordu, Brooklyn'den nefret ediyordu.

Margie'ye göre kent giysileriyle çok şık görünen Agnes bir gece yemekten önce gelip Brooklyn Heights'ta bir ailenin yanında aşçılık bulduğunu, bu kış Margie'nin de manastıra gireceğini söylediğinde içi biraz rahatladı.

Ortasında beyaz mermerden heykelin durduğu gri taş girişin kapısından adımını attığı andan başlayarak Margie hep ürktü manastırdan. Daha önce dinle pek ilgilenmemişti, dökümlü uzun siyah giysileri içinde, çevreleri hep kolalı kumaşlarla sarılı solgun yüzleri, elleriyle Rahibeler ürkütücüydü, mumlarla dolu büyük

karanlık kilise, soru yanıt biçiminde yapılan dersler, günah çıkartmalar, amber rengi bir ışığın ortasında, meleklerin güvercinlerin arasından Kutsal Kurtarıcı mihraba inerken herkesin gözlerini kapaması için çalan küçük zilin sesi ürkünçtü. Agnes onu evin içinde çırılçıplak dolaştırdıktan sonra, haftada bir yıkanırken Rahibe'nin ona küvetin içinde bile çarşaf giydirmesi, dahası onun altından sabunlanmasını istemesi azıcık gülünçtü.

Noel'e doğru kış günleri ağır ağır, bitmez tükenmez bir biçimde ilerledi, bütün kızlar Noel'de yapacaklarını uzun uzun anlattıktan sonra Anges'le, yaşlılarla, çok az armağan alarak yediği gecikmiş kasvetli Yılbaşı yemeği Margie'ye daha da çekilmez göründü. Agnes solgundu, yanlarında çalıştığı insanlara Yılbaşı yemeği pişirmekten ölü gibi yorgun düşmüştü. İçi şekerleme dolu, bir de gözleri açılıp kapanan, güzel altın saçlı bir bebeğin bulunduğu armağan çorabını verdi, ama Margie ağlamak istiyordu. Ağaçları bile yoktu. Orada masanın başında otururken öteki kızlara anlatacak öyküler hazırlamaya başlamıştı şimdiden.

Tam Agnes onu öpüp iyi geceler diler, Brooklyn Heights'a dönmek için küçük, yıpranmış kürkünü takarak hazırlanırken Fred körkütük sarhoş gelip onları eğlenceye götürmek istedi. Elbette gidemezlerdi, Fred öfkeden küplere binerek ayrıldı oradan, Agnes ağlaya ağlaya gitti, yoksulluğun, böyle bir babanın korkunçluğunu düşünerek yaşlıların oturma odasında hazırlanan yatağında bütün gece uyanık yattı Margie.

Tatil süresince yaşlıların evinde kalması da çok korkunçtu. Oynayacak hiç yer yoktu, en küçük şeyler yüzünden bile onu azarlıyorlardı. Bir cimnastik salonunun bulunduğu, basketbol oynayabildiği, ders aralarında öteki kızlarla gülüştüğü manastıra dönmek çok hoştu. Kış dönemi Paskalya'ya doğru hızla akıp geçti. Bu arada ilk kez takdis edildi. Agnes beyaz giysisini dikti, bütün Rahibeler gözlerini devirerek bir melek gibi altın sarısı bukleleri, mavi gözleriyle nasıl da güzel, tertemiz olduğunu söylediler, kendinden azıcık daha büyük, kalkık burunlu Minette Hardy ona tutuldu, bahçede oynarlarken üzerine küçük notlar karaladığı kâğıtlara sarılı çikolatalar vermeye başladı: "Altın saçlı masal perisine, sevgilisi Minette'den," falan gibi şeyler yazıyordu.

Okulun bitiş törenleri yapılırken içi mutsuzlukla doluydu, öteki kızlara anlatabileceği yaz tasarıları da yoktu. O yaz hızla

gelişti, hantallaştı, göğüsleri çıkmaya başladı. Fisher'lerin evinde sıcak boğucu tozlu yaz günleri bitmek bilmiyordu. Bu yaşlı insanlarla buraya kapanmak iğrençti. Yaşlı Bayan Fisher, gerçekte Agnes'in kızı olmadığım boyuna anımsatıyor, Fred gibi beş para etmez birinin çocuğuna baktığı için kızının aptal olduğunu söylüyordu. Bakımının karşılığını ödetebilmek için ona boyuna ev işi yaptırıyorlardı; azarlanmadığı, ağlamadığı, terslik çıkmadığı tek bir gün bile geçmiyordu.

Bir gün Agnes gelip iş bulduğunu, Margie'yi de alarak New York'a yerleşeceğini söylediğinde çok sevindi. "Yaşasın yaşasın... Ah, Agnes bizim de çok paramız olacak," diye bağırarak zıp zıp zıpladı.

"Çok zor varsıllaşmamız," dedi Agnes, "ama yine de hizmetçilikten iyidir."

Bavullarıyla sandıklarını bir taşımacıya verdiler, trenle New York'a indiler. Batı Yakası'ndaki sokaklar, insanı şaşırtacak ölçüde büyük, geniş, güneşli göründü Margie'ye. Amsterdam Caddesi'nde işlettikleri pasta fırınının bulunduğu yapıda Francini'lerle birlikte kalacaklar, Agnes fırında çalışacaktı. İkisine küçük bir oda verdiler, kafes içinde bir kanarya, pencereye dizilmiş çiçek saksıları vardı odada, Francini'lerin ikisi de şişko, şen insanlardı, yemeklerde dondurmalı pastalar yiyorlardı. Bayan Francini büyükanne Fisher'in kardeşiydi.

Margie'nin öteki çocuklarla oynamasına izin vermiyorlardı; Francini'ler burasının küçük bir kız için güvenli bir yer olmadığını söylüyorlardı. Haftada yalnızca bir kez sokağa çıkabiliyordu, o da pazar gecesi; herkesle birlikte Drive'a Grant'ın mezar taşına dek gidip sonra da oradan geri yürümek zorundaydı hep. O kalabalık sokakta Francini'ler gibi, ağır ağır yürümekten bacakları ağrıyordu. Yaz boyu bir çift tekerlekli pateni olsun istedi, ama Francini'lerin, rahibelerin tehlikeler konusunda söyledikleri yüzünden tek başına sokağa çıkmaya korkuyordu. Neden korktuğunu da pek kestiremiyordu. Yine de Agnes'le, Francini'lere fırında yardım etmeyi seviyordu.

O sonbaharda yine manastıra döndü. Noel tatilinden hemen sonra bir akşamüzeri Agnes onu görmeye geldi; konuk odasının kapısından girer girmez Margie onun gözlerinin kızardığını görerek ne olduğunu sordu. Fırında işler altüsttü. Zavallı Bay

Francini bir kalp krizi geçirmiş, pişirdiği pastalarının ortasına düşüp ölmüştü; Bayan Francini de Joe Fisher Amca'yla oturmak için taşraya gidiyordu.

"Sonra bir şey daha var," dedi Agnes, gülümsedi, kızardı. "Ama onu sana şimdi söyleyemem. Zavallı Agnes'in kötü olduğunu, ahlaksız bir kadın olduğunu düşünme sakın, ama yalnızlığa dayanamadım."

Margie zıplamaya başladı. "Yaşasın, Fred geri döndü."

"Hayır şekerim, o değil," dedi Agnes, Margie'yi öptü, gitti.

O paskalyada, tatil boyu manastırda kaldı Margie. Agnes, o sıralar onu alacak yeri olmadığını yazmıştı. Kalan başka kızlar da vardı, epeyce eğlendiler. Sonra Agnes bir gün onu dışarı çıkarmaya geldi, mağazadan daha yeni alınmış koyu mavi giysiyle, pembe çiçekli hasır şapkanın bulunduğu bir kutu getirdi. Kutuyu açarken incecik kâğıdın hışırtısı çok hoştu. Margie hemen yukarı yatakhaneye koştu, yüreği güm güm atarken giysisini sırtına geçirdi, bugüne dek edindiği en güzel genç kız giysisiydi. Yalnızca on iki yaşındaydı, ama küçücük aynalardan görebildiği kadarıyla bu giysiler onu büyük göstermişti. Bomboş, gri taş merdivenlerden aşağı koşmaya başladı, ayağı takıldı, Rahibe Elizabeth'in kucağına düştü.

"Acelen ne bakalım?"

"Annem geldi, babamla birlikte beni eğlenceye götürecek; hem bu da benim yeni giysim."

"Ne güzel," dedi Rahibe Elizabeth, "ama yine de..."

Margie dar koridoru geçmiş, konuk odasında soluğu almıştı bile, Agnes'in önünde zıplayıp duruyor, sarılıyor, öpüyordu. "Hiç böyle güzel bir giysim olmamıştı." Trenle New York'a inerlerken Margie giysisinden başka hiçbir şeyden söz edemiyordu.

Agnes, tiyatro oyuncularının gittiği bir lokantada yemek yiyeceklerini söyledi. "Ah ne müthiş. Gerçek bir lokantada yemek yememiştim hiç... Bir sürü para kazanmış, varsıllaşmış olmalı."

İstasyondan çıkıp Otuz Sekizinci Cadde'den batıya yürürlerken Agnes kekeleyerek tuhaf bir biçimde, "Çok para kazanıyor," dedi.

Onları karşılamak için masada ayağa kalkan Fred değildi, ağırbaşlı tavırları, düzgün, uzun bir burnu olan, uzun boylu,

esmer bir adamdı. "Margie," dedi Agnes, "bu bey Frank Mandeville". Margie böyle bir şeyle karşılaşmayı ummadığını hiç belli etmedi.

Yetişkin bir hammmış gibi oyuncu elini sıkıp eğildi. "Böyle güzel olduğunu Aggie söylememişti bana... ne gözler... ne saçlar," dedi adam ağırbaşlı sesiyle.

Çok güzel bir yemek yediler, sonra da Keith'e gidip orkestra için ayrılmış yere oturdular. Gerçek bir oyuncunun yanında olduğu için coşkudan Margie'nin soluğu kesiliyordu. Şarkı söyleyip piyano çalacağı on iki haftalık bir geziye çıkacağını, Agnes'in de onunla birlikte gideceğini söyledi Frank. "Sonra da dönüp küçük kızıma bir yuva açacağım," dedi Agnes. Margie öylesine coşku içindeydi ki manastıra dönüp bomboş yatakhanedeki yatağına girene dek bunun, bütün yazı rahibelerle birlikte geçireceği anlamına geldiğini düşünemedi.

Ertesi sonbaharda manastırı bütünüyle bıraktı, kendilerine Bay ve Bayan Mandeville diyen Agnes ve Frank'le birlikte, bir masajcıdan kiraladıkları iki ön odaya yerleşti. Yüksek bir sundurması, batıya Yetmiş Dokuzuncu Cadde'ye açılan merdivenleri olan büyük kahverengi taş bir yapıydı. Margie orasını çok sevdi, alt katlarda oturan iyi giyimli, kentlilere benzeyen tiyatrocularla çok iyi anlaştı. Herkes mavi gözleriyle, Mary Pickford'a benzeyen bukleleriyle, gülünç şeyler söylerken yüzünde beliren durgun, şımarıkça anlatımla ilgilendiği için dikkatli olmasını, şımarmamasını söyledi Agnes.

Frank Mandeville hep saat on ikiye dek uyuyordu, bu yüzden de Agnes'le, Margie erkenden kalktıklarında tek başlarına, sessizce kahvaltılarını ediyorlar, onu uyandırmamak için fısıldaşarak konuşuyorlar, dışarıdan, sokaktan geçen kamyonlara, arabalara bakıyorlar, Agnes ona vodvil salonlarını, tek gecelik sahneleri, nasıl da mutlu olduğunu Broad Channel'da geçirdiği eziyetli günlere kıyasla bunun nasıl özgür, rahat bir yaşama biçimi olduğunu, cebinde beş parası yokken, acılar içindeyken, kendini öldürmeye hazırlanıren Frank Mandeville'e nasıl rastladığını anlatıyordu. Frank, her öğleden sonra saat ikide tüm alıcılar gittiğinde kahvaltı etmeye fırına gelirdi. Yüz Dördüncü Cadde'de otururdu. İyice parasız kaldığında Agnes ona ödünç yemek vermiş, bu konuda çok incelikli davranması Agnes'in yüreğine

dokunmuş, sonra da Frank zatülcenp olmuş, vereme yakalanma tehlikesi başgöstermişti, Agnes de öylesine yalnız, üzgündü ki kimsenin ne diyeceğine aldırmadan hemen Frank'in evine yerleşmiş ona bakmıştı, ondan sonra da hep birlikte kalmışlardı. Herkes artık onları Bay ve Bayan Mandeville diye biliyordu, Frank de Müzikal Mandevilleler adh gösterisiyle iyi para kazanıyordu. Sonra da Margie, Frank'e eşlik eden, kalm sesli, kızıl saçlı Florida Schwartz'ı soruyordu, "Ah, elbette boyuyor saçlarını," diyordu Agnes, "kınayla," sonra da kadının o korkunç oğlunu, Margie'ye hiç aldırmayan, on sekiz yaşındaki, çıkık göğüslü çocuğu soruyordu. Herkesin kızılderili olduğunu söylediği alt kattaki masajcı Florida'nın sevgilisiydi, bu yüzden de hepsi bu evde toplanmışlardı. "Sahneye çıkanlar oldukça bayağıdır, ama bana kalırsa altından yürekleri vardır," diyordu Agnes.

Müzikal Mandeville'ler, piyanonun durduğu ön odada öğleden sonraları prova yaparlardı. Her türlü çalgıyı çalarlar, şarkılar söylerler, sahne adı Eddy Keller olan Mannie tuhaf danslar yapar, Hazel Dawn'ı yansılardı. Bütün bunlar Margie'nin gözüne olağanüstü görünüyordu, bir gün aşevinden gelmiş yemeklerini yerlerken ansızın Bay Mandeville, çocuğun dans, şarkı dersleri alması gerektiğini söyleyince coşkudan yüreği duruverecekti.

Kemirdiği tavuk kemiğini elinden bırakmaksızın, "Boşuna para harcamış olursun Frank," dedi Mannie.

"Sana soran yok Mannie," diye onu tersledi Florida.

Agnes kendine özgü utangaç, soluk soluğa tavrıyla, "Onun babasının üzerine yoktu dans etmede, şarkı söylemede," dedi.

New York'ta herkesin bir uğraşı vardı, şimdi artık kendisinin de uğraşı olduğuna karar verdi Margie. Lincoln Square Tiyatrosu'nun bulunduğu yapıdaki stüdyoda ders almak için her gün yürüyerek Broadway'i geçiyordu. Ekim ayında Müzikal Mandeville'ler orada iki hafta gösteri yaptılar. Hemen her gün dersten çıkış saatinde Agnes onu almaya geliyor, bir sütçüde sandviçle süt içiyorlar, sonra da gösteriyi izlemeye gidiyorlardı. Sahne ışıklarının arkasında Bayan Schwartz'ın nasıl da genç, güzel göründüğünden, üzerinde opera cübbesiyle ortaya çıktığında Frank'in nasıl da hüzünlü, ağırbaşlı durduğundan öteye geçemiyordu Agnes'in yargıları.

Kışın Agnes de iş buldu, teosofist olan, bu işe para yatıran

kızıl saçlı Bayan Franklyn'le birlikte, Broadway'in hemen aşağısında, Yetmiş İkinci Cadde'de artistik bir çay salonu işletmeye başladı. Hepsi de çok çalışıyordu, geceleri apar topar tiyatroya gitmeden önce Frank, Florida ve Mannie bir iki lokma bir şeyler yerken ancak birbirlerini görebiliyorlardı.

Margie'nin ilk sahneye çıktığı gece Müzikal Mandeville'ler Newark'ı oynuyordu. *Herkes Böyle Yapıyor*'un ortasında, çember çevirerek, kendisini altı yaşında gösterdiği için sevmediği mavi müslinden giysisiyle çıkacaktı, ama o sahnede daha büyük görünmesi, caz müziğine ayak uydurarak dans etmesi, sonra manastırda öğrettikleri gibi eğilerek selam vermesi, çemberiyle koşması gerektiğini düşünüyordu. Frank ona yeni baştan, yeni baştan prova yaptırdı durdu. Mannie'nin söylediği kaba sözler yüzünden provaların arasında ikide birde gözyaşlarına boğuldu.

Sırasının gelmesini beklerken korkudan her yanı buz kesmişti, yüreği çılgınca çarpıyordu, ama daha neye uğradığım anlamadan her şey bitiverdi. Pis perdenin arkasından sahnenin sıcak göz alan parıltısına çıktı. Seyircilere bakmamasım söylemişlerdi. Dizi dizi beyaz yüzlerden oluşmuş, ışığın serpildiği bulanık mağaraya bir kez şöyle bir göz attı. Şarkısının bir bölümünü unuttu, gereken özeni gösteremedi, oyun bittikten sonra da soyunma odasında ağladı, ama Agnes gelip çok tatlı olduğunu söyledi, Frank gülümsüyordu, Mannie'nin bile aklına söyleyecek kötü şeyler gelmiyor gibiydi; ertesi kez sahneye çıktığında artık yüreği çarpmıyordu. Yaptığı en küçük şeylere bile, yüzlerden oluşmuş, belirsiz mağaradan bir yanıt geliyordu. Haftanın sonunda öyle çok alkış toplamaya başladı ki Frank, *Herkes Böyle Yapıyor*'u kapanıştan hemen önceye almaya karar verdi.

Florida Schwartz, Margery adının sahne için çok bayağı kaçtığını söyledi, adı duyurulara Küçük Margo, diye yazıldı.

Bütün o kış, ertesi yaz, Keith sirkiyle birlikte ülkeyi dolaştılar, Pullman vagonlarda, her tür otelde uyudular, Chicago'ya, Milwaukee'ye, Kansas City'ye, Margie'nin adlarını bile anımsayamadığı bir sürü kasabaya gittiler. Agnes de giysi bakıcısı olarak onlara katıldı, taşıma işlerini üstlendi, herkesin eşyasını topladı, getirdi, götürdü. Hep bir şeyler yıkıyor, ütülüyor, gaz ocağında hazır çorbalar ısıtıyordu. Sokakta gezerlerken Florida Schwartz'ın yanında nasıl da kılıksız durduğuna bakıp utanıyordu

ondan Margie. Ne zaman sahneye çıkan öteki çocuklarla buluşsa, ona en iyi oyuncunun kim olduğunu sorsalar, Frank Mandeville, diye yanıtlıyordu.

Savaş başlayınca Müzikal Mandeville'ler New York'a dönüp yeni bir yer aramaya koyuldular. Bir gece Frank, gösterilerini küçük bir operete dönüştürerek gerçek bir birinci sayfa haberi yapma tasarılarını açıklarken Schwartz'larla savaş üzerine kavgaya tutuştu. Mandeville'lerin kökü eskilere dayanan Fransız soylularından geldiklerini, Almanların barbar domuzlar olduklarını, sanattan anlamadıklarını söyledi Frank. Schwartz'lar köpürdü, Fransızların ahlaksız olduklarını, para konularında onlara güvenilemeyeceğini, Frank'in hasılatı onlardan gizlediğini haykırdılar. Öyle bir patırtı çıkardılar ki öteki kiracılar duvarlara vurdu, deve suratlı, üzerine kırmızı, mavi gelincikler serpiştirilmiş bir sabahlık giyen, saçlarını kâğıt parçalarıyla sarmış bir kadın bodrum katından çıkıp onları susturmaya geldi. Agnes ağladı, Frank çın çın çınlayan bir sesle Schwartz'lara hemen çıkıp gitmelerini, bir daha kapısının önünden bile geçmemelerini bağırdı, Margie'yi de bir gülme krizi tuttu. Agnes sussun diye azarladıkça daha çok gülüyordu. Kötü dikilmiş, kareli ceketiyle Frank gelip onu kucağına alıncaya, saçlarını, alnını okşayıncaya dek de yatışamadı. Göğsüne kapandığında burnunu gıcıklayan ucuz rom ve Mısır sigarası kokusuyla içine dolan o tuhaf, soluğunu kesen duyguyla girdi yatağına o gece.

O sonbahar çok zor günler geçirdiler, vodvil gösterisi için yer bulamadılar, Frank'a eşlik edecek kimse de yoktu. Agnes, Bayan Franklyn'in çay salonuna döndü yine, Margie de şarkı, dans derslerine son vermek zorunda kaldı. Margie'nin yatması için perdeyle böldükleri tek bir odaya taşındılar.

O yıl ekim ayı çok sıcaktı. Bütün gün evde dolanıp dururken Margie'nin çok cam sıkılıyordu, nemli sıcak bir türlü tümden geçmiyordu, pencereleri açsalar bile içerisi çok sıcak oluyordu. Hep bir yorgunluk vardı üzerinde. Evin içi saç kıvırma ilaçları, güzellik kremleri, tıraş sabunu kokuyordu. Odaların hepsinde oyuncular oturuyordu, günün hangi saatinde yukarıdaki banyoya çıkarsa çıksın merdivenlerde bornozlu, kimonolu, uykulu insanlara rastlıyordu. Koridorda önlerinden hızla geçerken erkeklerin ona bakışında sıcak, yapış yapış, içine tuhaf duygular salan bir

şeyler oluyordu.

Herkesten çok Frank'ı seviyordu. Ya işe gitmek için aceleyle hazırlanan ya da işten ölü gibi yorgun dönen Agnes hep hırçındı, ama Frank onunla yetişkin bir hanımmış gibi ciddi ciddi konuşuyordu. Evde olduğu ender zamanlarda ona güzel konuşma dersleri veriyor, Richard Mansfield'le ülke turlarına çıktıkları günlerin öykülerini anlatıyordu. Ezberlesin diye küçük roller buluyor, eve döndüğünde Margie ona bunları ezberden okuyordu. Ezberlememişse Frank sinirleniyor, uzun adımlarla odada dolaşıyor, "Senin bileceğin şey, şekerim, bir işin olsun istiyorsan onu elde etmek için çalışmalısın... Sende tanrı vergisi yetenekler var... ama çok uğraşmazsan hiçbir anlamı kalmaz... Zavallı Agnes gibi yaşamın boyu çaycılarda mı çalışmak istiyorsun?" diyordu.

Böyle zamanlarda Margie onun yanına koşar, kollarını boynuna dolar, öper, "Bak doğru söylüyorum Frank, çok çalışacağım," derdi. Böyle davrandığı ya da saçlarını karıştırdığında Frank bir telaşa kapılır, "Haydi küçük, şımarıklık istemez," der, Broadway'de yürüyüşe çıkmalarını önerirdi. Bazen azıcık parası olduğunda St Nicholas paten alanında kaymaya giderlerdi. Agnes'ten söz ederlerken sanki azıcık kafasından zoru varmış gibi hep zavallı Agnes derlerdi. Agnes'te de biraz bayağılık, basitlik göze çarpıyordu gerçekten.

Ama genellikle Margie aylak aylak evin içinde dolaşır, dergi okur, yatağına uzamrdı; bir türlü geçmek bilmeyen zamanın ağırlığından içine sıkıntılar basardı. Erkeklerin onu alıp gezmeye, tiyatrolara, lokantalara götürdüğünü, ünlü bir yıldız olunca oturacağı evi, alacağı takıları düşler ya da o kızılderili masajcının başı ağrıdığında nasıl sırtını çektiğini ammsardı. Kocaman elleriyle sırtım mıncıklarken kısa gömleği içinde güçlüydü, esmerdi, dayanıklıydı. Gözleri, içine tuhaf duygular salmıştı; kızılderilininkine benzeyen gözler, Broadway'de yürürken ansızın ona bakardı, o zaman hızla uzaklaşır, hâlâ bakıp bakmadıklarını görmek için geriye dönmeye cesaret edemez, ürkmüş, soluk soluğa eve koşardı.

Güzün sonlarına doğru sıcak bir akşamüstü Margie yatağına uzanmış, Fred'in aldığı, ama Agnes'in okumayacağına söz verdirdiği *Smart Set* dergisine bakıyordu. Ayakkabı gıcırtısı duyunca dergiyi yastığının altına sokuşturarak yerinden fırladı.

Frank kapıda durmuş ona bakıyordu. İçki içmiş olduğu hemen anlaşılıyordu. Gözlerinde o bakış vardı, genellikle beyaz olan yüzü kızarmıştı. "Ha ha, bu kez seni yakaladım Küçük Margo," dedi.

"Eminim rolümü bilmediğimi sanıyorsun," dedi Margie.

"Keşke ben de benimkini bilmeseydim," dedi Frank. "Yaşamımın en kötü anlaşmasına imza attım az önce... Bütün dünya Frank Mandeville'i bir güldürünün pis sahnesinde izleyecek şimdi." Başında fötr şapkasıyla yatağın kıyısına oturup elini gözlerinin üzerine koydu. "Tanrım, çok yorgunum..." Sonra da başını kaldırıp kıpkırmızı gözlerini Margie'ye dikti. "Küçük Margo bu dünyada yaşama savaşı vermenin ne demek olduğunu sen daha bilmiyorsun."

Margie, kıkır kıkır gülerek çok şey bildiğini söyledi, yatağa yanma oturdu, Frank'ın şapkasını aldı başından, terli saçlarını alnından arkaya doğru atarak okşadı. İçinde bir şeyler, bu yaptığından ötürü ürkmüştü, ama kendini alamamıştı.

"Haydi kaymaya gidelim, Frank, bütün gün evde oturmak çok korkunç."

"Her şey korkunçtur," dedi Frank. Birdenbire kızı kendine çekip dudaklarından öptü. Ondan yükselen ucuz romun, sigaranın, viskinin, karanfilin, koltuk altlarının kokusundan başı döndü. Uzaklaştı. "Frank yapma, yapma." Adam yine sımsıkı sarılmıştı. Margie onun ellerinin titrediğini, yeleğinin altında yüreğinin çarptığını duyabiliyordu. Bir koluyla sarılmış, kendine çekmiş, ötekiyle giysilerini çıkartıyordu. Sesi artık Frank'ın sesine hiç benzemiyordu. "Canını acıtmam. Canını acıtmam küçüğüm. Her şeyi unut. Bir şey değil. Artık dayanamayacağım." Ses kulaklarında sızlanıyor, sızlanıyordu. "Ne olur. Ne olur."

Öteki kiracılar gelir diye korkusundan bağıramıyordu. Dişlerini kenetledi, yüzüne eğilen büyük ıslak dudaklı yüzü yumruklad ı, tırmaladı. Bir düşteymiş gibi gücü kesilmişti. Frank dizleriyle bacaklarını ayırıyordu.

Her şey bittiğinde ağlamadı. Ağlayacak cesareti yoktu. Frank hıçkırarak odada bir aşağı bir yukarı dolaşıyordu. Margie kalkıp giysisini düzeltti.

Frank yanına yaklaşıp omuzlarından tuttu, sarstı. "Birine söyleyecek olursan seni gebertirim, allahın belası yumurcak...

Kanaman var mı?" Margie başını salladı.

Musluğa gidip yüzünü yıkadı Frank.

"Elimde değildi, ben aziz miyim... korkunç bir gerilim altındaydım."

Agnes'in geldiğini, merdivenlerde çıkardığı gıcırtıyı duydu Margie. Kapının tokmağıyla oynarken pufluyordu.

Soluk soluğa içeri girerken, "Size ne oldu böyle allah aşkına?" dedi.

Frank, trajedi sesiyle, "Agnes, kızını azarlamak zorunda kaldım," diyordu. "Yorgunluktan ölü gibi geldim, bu çocuğu pis bir dergi okurken buldum... buna dayanamam... En azından sen benim kanatlarımın altındayken böyle şeyler yapamaz."

"Ah Margie, okumayacağına söz vermiştin... Ama yüzüne ne oldu?"

Frank havluyu usulca yüzüne vurarak odanın ortasına yürüdü. "Agnes sana söyleyeceklerim var... bir kavgaya karıştım. Çok yorucu bir gün geçirdim. Sinirlerim çok bozuk. Bir güldürü topluluğuyla anlaşma imzaladığımı söylersem ne dersin?"

"Aman ne iyi," dedi Agnes. "Çok para sıkıntısı çektiğimiz yadsınamaz... Ne kadar kazanacaksın?"

"Çok değil, utanç verici bir rakam... haftada yirmi dolar."

"Ah şimdi biraz rahatladım... Korkunç bir şeyler oldu sanmıştım. Belki Margie de derslerine yeniden başlayabilir."

"İyi bir kız olursa, pis dergiler okuyarak zamanını boşa harcamazsa."

Margie'nin içi pelte gibiydi, titriyordu. Her yanından soğuk terler boşanıyordu. Yukarı banyoya koştu, kapıyı iyice kilitledi, tuvalete doğru sendeleyerek gitti; içi boşaldı. Sonra da uzun süre banyo teknesinin kıyısında oturdu. Düşünebildiği tek şey, buradan kaçıp kurtulmaktı.

Ama pek de kaçacağa benzer görünmüyordu. Noel'de, Frank'ın arkadaşları ona bir çocuk oyununda rol buldular. Her gösteriden yirmi beş dolar alıyor, bütün sosyete hanımlarının gözüne giriyor, küçük bir kedi gibi kendini sevdiriyordu. Bu yüzden de burnu büyümüştü. Bir prova sırasında tiyatro karanlıkken, Şövalye'yi oynayan çocukla eski dekorların arkasında o işi becerdikleri sıra az kalsın yakalanıyorlardı.

Frank ve Agnes'le aynı odada yatmak iğrençti. Şimdi

ikisinden de nefret ediyordu. Geceleri küçük havasız bölmesinde, gözleri yanarak yatar, onların çıkardığı sesleri dinlerdi. Sessiz olmaya çabaladıklarını, duymasını istemediklerini biliyordu, ama onların yattığı eski, her yanı dökülen demir yatağın yaylarından çıkan o hafif gıcırtı başladığında elinde olmaksızın kulaklarını dört açıyor, soluğunu tutuyordu. Böyle gecelerden sonra hiç uyanmak istemediği derin, ölüm gibi bir uykuya dalıyor, geç saatlere dek uyuyordu. Agnes'e şımarıkça, terbiyesizce davranmaya başlamıştı, hiçbir dediğini yapmıyordu. Agnes'i ağlatmak çok kolaydı. "Hınzır çocuk," derdi gözlerini kurularken. "Ne yapacağım ben bununla? Şu küçücük başarısı onu sarhoş etti."

O kış, önünden geçerken kızılderiliyi danışma odasının kapısında durur bulmaya başladı, beyaz ceketinin içinde esmer, güçlü orada durur, hep çene çalmak ya da ona resim falan gibi şeyler göstermek isterdi. Hatta parasız tedavi bile önerdi, ama Margie o tuhaf mavi-kara gözlerinin içine baktı, alay etti. Sonra bir gün, içeride hasta yokken gitti, tek bir söz etmeden dizine oturdu.

Ama evde en çok hoşlandığı erkek, Tony Garrido adında, bir Broadway kabaresinde yerel danslar yapan Güney Amerika topluluğuna gitar çalan Kübalı çocuktu. Merdivenlerde önünden geçer, her şeyi bilirdi, daha konuşmadan çok önce ona âşık olduğuna karar vermişti. Kocaman kara gözleriyle, uzun çıkık elmacık kemiklerinin altında azıcık pembeleşen açık kahverengi teniyle oval düzgün yüzüyle çok genç duruyordu. Bütün bedeninin bu renk olup olmadığını merak ederdi. Kibar utangaç tavırları, hafif gür bir sesi vardı. Bir gece sundurmada durmuş, yukarı odaya çıkmamak için ne yapabileceğini umutsuzluk içinde düşünürken ilk kez yanına gelip onunla konuştuğunda oğlanın kendisine âşık olacağını biliyordu. Ona takıldı, böyle kara görünmelerini sağlamak için kirpiklerine ne sürdüğünü sordu. Margie'nin saçlarını böylesine güzel, altın gibi yapan şeyin aynısı olduğunu söyledi, birlikte dondurma yemelerini önerdi çocuk.

Sonra da Drive'da yürüdüler. Margie'nin çok seçkin bulduğu, belli belirsiz bir vurgulamayla çok güzel İngilizce konuşuyordu. Hemen şakalaşmaya başladılar, oğlan ülkesini, Havana'yı çok özlediğini, New York'tan kurtulmak için çıldırdığını anlattı, Margie de, yaşamının korkunç geçtiğini, evdeki bütün erkeklerin

onu merdiven başlarında çimdiklediğini, sıkıştırdığım, Agnes ve Frank Mandeville'le aynı odada yaşamayı sürdürmek zorunda kalırsa kendini ırmağa atacağım söyledi. Şu kızılderiliye gelince, dünyada erkek olarak bir tek o kalsa bile kendisine dokunmasma izin vermezdi.

Tony'nin kabareye gitme zamanı gelene dek eve dönmedi. Akşam yemeği yerine birer tane dondurma daha yediler. Margie mutluluktan uçarak girdi eve. Dondurmacıdan çıkarlarken bir kadının arkadaşına, "Şunlara bak, ne güzel bir çift," dediğini duymuştu.

Elbette Frank'le, Agnes yeri göğü indirdiler. Agnes ağladı, Frank hırsından deliye döndü, güzel, tertemiz bir Amerikalı kıza parmağının ucunu bile dokunduracak olsa o pis kara herifin kafasını patlatacağını söyledi. Margie, paşa gönlü ne isterse yapacağını haykırdı, aklına gelen bütün kötü sözleri sıraladı. Yapması gereken şeyin Tony'yle evlenip Küba'ya kaçmak olduğuna karar vermişti.

Tony evlenme düşüncesinden pek hoşlanmış gibi değildi, ama öğle üzeri Frank evden çıkar çıkmaz Margie onun koridor üzerindeki küçük odasına gidiyor uyandırıyor, şakalaşıyor, onu okşuyordu. Tony sevişmek istiyordu, ama Margie izin vermiyordu. Boğuşarak onu kendinden ilk uzaklaştırdığı gün Tony ağladı, bunun bir aşağılama olduğunu, Küba'da kadınların bu tür davranmasına erkeklerin göz yumamayacaklarını söyledi. "Hayatımda ilk kez bir kadın aşkımı geri çeviriyor."

Margie hiç aldırmadığını, evlenip de bu pis yerden kurtulmadıkça sevişmeyeceğini anlattı. Sonunda bir akşamüzeri, ona evet, dedirtinceye dek kışkırttı. Saçlarını başının üzerinde topladı, kendisini en büyük gösteren giysisini seçti, kent dışındaki evlendirme dairesine gitti. Oradaki yazmana Tony'nin yirmi bir, kendisinin de on dokuz yaşında olduğunu bildirip inandırıncaya dek ikisinin de korkudan ödü patladı. Harcamaları karşılamak için Agnes'in çantasından para çalmıştı.

Tony'nin anlaşmasını bitirmesini beklemeleri gereken haftalar boyunca az kalsın aklını kaçıracaktı. Sonra mayıs ayında bir gün Tony'nin kapısını tıklattığında oğlan biriktirdiği iki yüz doları gösterdi, "Bugün evleniriz... Yarın da gemiyle Havana'ya gideriz," dedi. "Orada çok para kazanırız. Sen dans edersin, ben de

gitar çalar, şarkı söylerim." Küçük ellerinden birinin sivri tırnaklı parmaklarıyla gitar çalar gibi yaptı. Margie'nin yüreği çılgınca atmaya başlamıştı. Aşağı koştu. Frank evde yoktu. Frank'ın temizleyiciden gelmiş gömleklerinden birinin üzerindeki kâğıt parçasına Agnes için bir not karaladı:

Agnes şekerim:

Sakın kızma. Bugün Tony'yle evlendim, Küba'ya, Havana'ya gidiyoruz. Görürsen babama da söylersin. Sana yazarım. Frank'a sevgiler.

Seni seven kızın
Margery

Sonra Frank'ın rehinciden daha yeni geri aldığı İngiliz malı domuz derisinden bavulun içine giysilerini tıkıştırdı, üçer üçer atlayarak merdivenleri indi. Yanında bavulu, gitarıyla, solgun, tir tir titreyen Tony sundurmada onu bekliyordu. "Paraya aldırmam ben. Bir taksiye atlayalım," dedi.

Arabada Margie onun elini tuttu, buz gibiydi. Evlendirme dairesinde öyle şaşkındı ki bildiği bütün İngilizce'yi unuttu, her şeyi Margie düzenlemek zorunda kaldı. Sulh yargıcından ödünç yüzük aldılar. Her şey göz açıp kapayıncaya dek bitti, yine bir takside otele gidiyorlardı. Daha sonraları hiçbir zaman Margie hangi otel olduğunu anımsayamadı, aklında kalan tek şey, içinde bulundukları büyük şaşkınlık yüzünden yazmanın evli olduklarına inanmaması, çevresi unutmabenilerle süslü, kocaman evlilik belgelerini göstermeleri gerektiğiydi. Odalarına çıktıklarında, aceleyle öpüştüler, yıkanıp bir gösteriye gittiler. Önce Schenley'de yemek yediler. Çok pahalı bir şampanya istediler, sonra da bu yaptıklarına kıkır kıkır güldüler.

Tony sürekli Havana'mn nasıl varsıl bir kent olduğunu, orda sanatçıların nasıl gerçek değerlerini bulduklarını, düzenledikleri eğlencelerde gitar çalması için varsıl adamların ona nasıl gecede elli, hatta yüz dolar ödediklerini anlatıyordu, "Yanımda sen olunca da sevgili Margo, bu sayı iki üç altı katma çıkacak... Sonra da çok seçkin bir yer olan Vedado'da bir ev tutarız, uşaklar da çok ucuzdur, sen kraliçeler gibi yaşarsın. Göreceksin orada ne çok arkadaşım var, bir sürü bana benzeyen varsıl adam." Margie arkasına yaslandı, lokantaya, şık giyimli hanımlara, beylere,

saygılı garsonlara, gümüş takımlara baktı, çevresindeki her şey Havana'nın nasıl da sıcak olduğunu, denizden gelen serin esintiyi, palmiyeleri, gülleri, papağanları, kafeslerinde şakıyan kuşları, herkesin Havana'da nasıl para harcadığını anlatan Tony'nin konuşurken pembe yanaklarına değen uzun kirpikleriyle bütünleniyor, uyuma giriyordu. Yaşamı boyu mutluluk duyduğu tek gün buydu.

Ertesi gün gemiye binerlerken, Tony'nin yalnızca ikinci sınıf bilet almalarına yetecek parası kalmıştı. Taksi parası vermemek için Brooklyn'e trenle gittiler. Merdivenleri tırmanırlarken iki bavulu da Margie taşımak zorunda kaldı, çünkü Tony başının ağrıdığını, hem gitarını düşürmekten de korktuğunu söylemişti.

sabahleyin yapılan satışlarda göze batan hiçbir şey yoktu. Bir saat boyunca fiyatlar yükselirken genel alım satımlar yapıldı, ama on birden hemen sonra fiyatlardaki dalgalanma azaldı, gittikçe sabitleşti.

TEMİS SQUARE İŞADAMLARININ TIRAŞLARI YARIDA KALDI

Fiyatlar Düşünceye Dek Ürünü Üreticilerin Elinde Çürümeye Bırakacak

RUS BARONESİ MİAMİ'DE İNTİHAR ETTİ

...erkeklerin hemen unutuverdikleri bir kız
Bir süre oyalanacakları bir oyuncak o yalnız

Coolidge Kendi Politikasını Benimsemiş Olan Ulusun Varsıllaştığını Öne Sürüyor

BAŞIBOŞ DOLAŞAN LEOPARI BULMAK İÇİN JERSEY ORMANI ARANIYOR

DOMUZ BAKICISI KADIN CİNAYETİ GÖRDÜ
Bayan Ederle, Bu İş Yapılmalıydı ve Ben de Yaptım Dedi

FLORİDA SATIŞLARINDA KIRK İKİ KİŞİ SUÇLANIYOR

Yeni Tanık Cinayetin İşlendiği Yerin Yakınlarında Çifti Azarlayan ve Bayan Hall'a Benzeyen Bir Kadını Gördüğünü Söyledi

Hempstead Limanı'na bakan, Front Caddesi'nin üzerindeki tepede kamp yapanların kurduğu yüzlerce çadır, sığınak tırpanın önünde devrilen otlar gibi kasırgayla yere serildi.

İşte geliyor gelin oyunu oynadıklarında
Sen hep kalırsın açıkta

PARİS'TE BEŞ PARASIZ ÜÇ BİN AMERİKALI BULUNDU

Ben yoksul bir kızım
Kötü yazılmış yazgım
Benim peşimde dolaşan
Arabacının oğlu hep

SEL BASKININDA DOKUZ KİŞİ BOĞULDU

ÇÖL PRENSİNİN SONU YAKLAŞTI

Ünlü film yıldızı Rudolph Valentino dün Ambassador Otel'deki dairesinde kendinden geçti. Birkaç saat sonra da

Adacyo Dansçısı

Güney İtalya'da Castellaneta'lı bir baytarın on dokuz yaşındaki oğlu, ana babası onu yola getirmekten umudunu kesince ya batsın ya çıksın, hem uluslararası postayla da biraz para yollasın diye öteki bir sürü ele avuca sığmaz İtalyan genci gibi gemiyle Amerika'ya gönderildi. Aile ondan yaka silkmişti. Oysa Rudolfo Guglielmi adam olmak istiyordu.

Central Park'ta bahçıvan yardımcılığı işini buldu, ama bu tür bir iş kendine yakıştırabileceği en son şeydi onun; pırıl pırıl ışıkların içinde adam olmak istiyordu; paranın sıcaklığını şimdiden cebinde duymaya başlamıştı.

Ufak tefek işler yaparak, yerleri süpürmede garsonlara

yardım ederek, araba yıkayarak kabarelerde sürtmeye koyuldu; tembeldi, yakışıklıydı, bedeni biçimliydi, ince uzundu, şendi, beş para etmezdi; anadan doğma tango dansçısıydı.

Aşka susamış kadınlar onu pek beğendiler. Balo salonlarında, kabarelerde tango yapmaya başladı; vodvil gösterisi için çıktıkları gezide Jean Acker adında bir kızla dans etti, Rudolph Valentino adını aldı.

Deniz kıyısında karaya oturup beş parasız kalınca Hollywood'a yollandı, uzun süre günde beş dolara yedek oyunculuk yaptı; yönetmenler onun iyi resim verdiğini görmeye başladılar.

Yaşamı boyu beklediği olanağı *Dört Atlı*'da yakaladı
her kadının düşündeki jigolo oldu.

Valentino yaşamını, kavurucu spot ışıklarının renksiz parıltısı içinde, cicilibicili şeylerle, Doğu halılarıyla, kaplan derileriyle tepeleme dolu beyaz villalarda, otellerin gelin dairelerinde, özel arabalarda, ipek sabahlıklarla geçirdi.

Hep ya bir limozine biniyor ya da limozinden iniyordu,
kimi zaman da soylu atların boyunlarını okşuyordu.

Nereye gitse motosikletli polislerin canavar düdükleri önünde çığlıklar atıyor,
flaşlar patlıyordu,
sokaklar, isterik yüzlerle, sallanan ellerle, çılgın gözlerle panayır yerine dönüyordu; insanlar anı defterlerini burnuna dayıyor, ötesini berisini çekiştiriyor, düğmelerini yoluyor, en iyi terzilerin elinden çıkmış takımlarından parçalar koparıyorlardı; şapkasını çalıyorlar, boyunbağını çekiyorlardı; uşakları yatağının altından genç kızları topluyorlardı; gece kulüplerinde, kabarelerde, as oyunculuğa özenen yıldızlar, rimelli kirpiklerinin altından bütün gece ona göz süzüyor, baygın baygın bakıyordu.

El Dorado'nun
milyonlarca dolarlık ışıldaklarının parıltısı altında adam olmak istiyordu:

Kadınların Yüregindeki Çöl Prensi, Büyük Çöl Prensi,
şöylece bir görünerek.

Eskiden vodvil gösterisinde ona eşlik eden kızla evlendi, boşandı, bir milyonerin evlatlığıyla evlendi, film yıldızlığı sanatını

alçaltan yapımcılarla mahkemelik oldu, bir tek Avrupa gezisinde bir milyon dolar harcadı;

pırıl pırıl ışıkların içinde adam olmak istiyordu.

Chicago Tribune gazetesi ona pembe pudra pomponu dediğinde,

karısının verdiğini söylediği kolundaki bir köle bileziği yüzünden herkes, çık çık çık, diye başını salladığında, sulu göz duyarlılığını yansıtan yazdığı küçük kitaba *Sayıklamalar* denince, boşanma davası sırasında, ilk karısıyla hiç yatamadığı fısıltıları alıp yürüyünce

kalbi kırıldı.

Chicago Tribune gazetesini düelloya çağırmaya kalkıştı;

adam olmak istiyordu

yiğitlik tutkusuna kapılmış, yaban atı terbiyecisi, hisse senedi hokkabazı Amerika'da, yakışıklılığıyla. (Oldukça iyi bir boksördü, ata binmeyi iyi bilirdi, doğulu prensler gibi o da çölleri severdi, Palm Springs güneşinden yanmış, bronzlaşmıştı.) New York'ta, Ambassador Otel'deki dairesinde hastalandı, kendinden geçti: ülser.

Doktorlar süslü püslü, şık bedenini kestiklerinde karın zarı iltihabı başladığını gördüler; karın boşluğunda önemli ölçüde sıvıyla yiyecek parçacıkları birikmişti; iç organları yeşilimsi gri bir zarla kaplanmıştı; midenin arka duvarında, bir santimetre çapında bir delik görünüyordu; deliği saran bir, bir buçuk santimlik mide dokusu kangrendi; apandisiti iltihaplanmış, incebarsağına doğru kıvrılmıştı.

Eterin etkisinden kurtulup kendine geldiğinde ilk olarak, "Nasıl, pembe bir pudra pomponu gibi davrandım mı?" dedi.

Pahalı masajcıların elinde mıncıklanmış aktör bedeni tam altı gün karın zarı iltihabıyla savaştı.

Hastanenin telefon hattı, gelen telefonlardan çalışamaz oldu, bütün koridorlara tepeleme çiçek yığıldı, dışarıdaki sokak kalabalıklarla doldu taştı, nişanlısı olduklarını ileri süren film yıldızları New York trenlerine üşüştü.

Öğleden sonranın geç saatlerinde bir limozin hastane kapısına yanaştı (elleri kirden görünmeyen gazetecilerle fotoğrafçıların

sıkıntıdan patlayarak, yorgun argın, gözleri parıldayarak, boyuna sigara içip durarak, en yakın helaya taşınarak, birbirleriyle şakalaşarak, havadisi akşam gazetelerine yetiştirebilmelerine yetecek bir zamanda ölmesini bekleyerek, derin derin düşünerek durdukları kapıda) *Valentino'nun ilk karısı dansözün hizmetçisi olduğunu söyleyen bir kadın indi içinden. Aktörün adına yazılmış, "Jean'dan," diye imzalanmış bir zarfla, bir de paketi uşağa verdi. Paketin içinde dantel kırmalı, dört köşesine de "Rudy" sözcüğü işlenmiş beyaz bir yatak örtüsü vardı. Bunun yanında da mavi ipekten kokulu bir yastığa geçirilmiş, uygun renkte yastık yüzü bulunuyordu.*

Rudolph Valentino öldüğünde yalnızca otuz bir yaşındaydı.

Her yerde büyük ilgi uyandıran cenaze töreninden yararlanmayı düşündüler menajerleri, ama sokakları dolduran halk çıldırmıştı.

Altından dokunmuş örtünün kapladığı açık teşhir tabutunda yatarken binlerce kadın, erkek, çocuk sokaklara birikmişti. Yüzlercesini atlı polisler ezdi, bacaklarını sakatladı. Boğucu sıcak günde yağan yağmur sırasında polisler denetimi yitirdi. Birbiri üzerine yığılmış kalabalıklar polislerin attıkları dayağın, şahlanan atların nallarının önünde çil yavrusu gibi kaçıştı. Cenaze odası yağmalandı, kadınlar, erkekler bir tek çiçek, bir parça duvar kâğıdı, kırılmış camekândan küçücük bir cam parçası ele geçirebilmek için birbirine girdi. Camekânların hepsi tuzla buz olmuştu, kapıların önünde duran arabalar ters çevrilmiş, ezilmişti. Üst üste birkaç saldırıdan sonra atlı polisler kalabalığı dağıtmayı sonunda başarınca, trafiğin iki saat süreyle tıkandığı Broadway'den yirmi sekiz pabuç teki, bir kamyon dolusu şemsiye, kâğıtlar, şapkalar, kopmuş gömlek kolları topladılar. Kentin o bölümündeki bütün cankurtaranlar harıl harıl bayılan kızları, ezilmiş kadınları taşıdı. Kent bir sara krizi geçirmişti. Polisler, unutulmuş bırakılmış çocuk toplulukları buldu ortalıkta.

Faşistler bir şeref taburu gönderdi, antifaşistler de onları geri püskürttü. Daha daha ayaklanma, kırılmış kafa, ezilmiş bacak. Halk, cenaze odasından sürülüp uzaklaştırılınca, bu kez de gazete başlıklarına geçmeye can atan yüzlerce kadın,

eskiden dans ettiği eşleri, eski rol arkadaşları, eski ülkesinde-

ki yakınları, film yıldızları olduklarını öne sürerek o zavallı bedeni görmek için içeri doluştu; dakika başı tabutun önünde bir kız bayılıyor, adını, adresini yazan, gazeteye geçireceğini söyleyen biri yanına koşup onunla bir görüşme yapıyordu. Frank E. Campbell'in ölü kaldırıcıları, tabut taşıyıcıları, büyük bir saygıyla üzerlerinde kara cübbelerini, ipek şapkalarını taşıyan adamları da sinir krizi geçirmenin eşiğine gelmişlerdi. Hatta patron bile artık bu denli reklamdan sıkılmıştı.

Hollywood'dan gönderilen çiçeklerin içeri taşınabilmesi için polisin sokakları açması iki gün sürdü, bu olay bütün akşam gazetelerine geçti.

Kilisedeki tören daha başarılıydı. Görevli polisler bir kordon oluşturarak kalabalıkları dört sokak ötede tuttu.

Bir sürü seçkin kişi geldi.

Arkasında kara bir fiyongu, çevresinde kara bir bantı olan kara şapka giymiş, beyaz dantel yakalıklı, beyaz dantel kolağızlı kara jorjet giysisi içinde acı acı hıçkıran Amerika'nın Sevgilisi, peşinden gitti,

pembe güllerden oluşmuş örtünün altındaki tabutun,

bu gülleri, yüzüne kocaman bir tül örtüp cenazeye gelen, sonra bayılan, sözde doktorlardan birinden aldığı, adamın ileri sürdüğüne göre son soluğunu verirken Rudolph Valentino'nun ondan gelecekteki karısı diye söz ettiğini belirten bir yazıyı gazetecilere gösterdikten sonra Ambassador Otel'deki dairesine götürülen bir yıldız göndermişti.

Londra'da genç bir kadın intihar etti.

Avrupa'dan gelen yakınlarını polisler, ipekten İtalyan bayrakları karşıladı. Eski şampiyon Jim Jeffries, "Evet, iyi işler yaptı," dedi. Şampiyon gazetecilerin, onun bokstan hoşlandığını, kendini de çok beğendiğini yazmalarına izin verdi.

Cenaze treni Hollywood'a doğru yola çıktı.

Chicago'da tabutu görmeye çalışan birkaç kişi daha yaralandı, ama bu olay iç sayfalarda yer aldı.

Cenaze treninin Hollywood'a gelişiyse *New York Times*'ın yirmi üçüncü sayfasında bildirildi halka.

SOKAKLARDA AŞIRI KALABALIKLAR

DELİNİN BİRİ PITTSBURG BANKASINI HAVAYA UÇURDU

Buraya Gelen Krishnamurti Getirdiği Haberin Yeryüzü Mutluluğu Olduğunu Söyledi

Kapayın kapıları
Giriyorlar içeri
Pencerelerden

YABANCILARI KORUMAK İÇİN AMERİKAN GEMİLERİ NİKARAGUA'YA ÇIKTI

PANGALOS YAKALANDI: ATİNA'DA TUTUKLU

Kapayın pencereleri
Giriyorlar içeri kapılardan

Ötekiler Domuz Bakıcısı Kadını Gördüklerini Söyledi
Ama Hiçbiri Suçluyu Tanımlayamıyor

Fonlar New York'ta Birikiyor

Kazanç elde etme tutkusu, daha çok kazanç elde etme tutkusu sürekli artıyor, kolay yoldan para kazanma isteği artık evrensel bir şey oluyor. Bütün bunların anlamı, gerektirdiği karşılık hizmeti vermeden başka kişilerin mallarına el koymaya kalkışmaktır

Valentino'nun Cenaze Töreninde Önemli Bir Kişi Olarak Ortaya Çıkan "Doktor"un Eski Bir Mahkum Olduğu Belirtildi

MENAJER ONU HİÇ GÖRMEMİŞTİM DEDİ

Kapayın kapıları pencerelerden giriyorlar içeri
Aman tanrım döşemeden mantar gibi bitiyorlar

Sine-göz (47)

limana çökmüş sisin içinde çiçek gibi açıyor canavardüdükleri her renkten her biçimde düdükler kornalar yükseliyor ırmaktan pervanelerin çalkaladığı su motorların nabız gibi atışı ziller

pruvaların kestiği dalgaların düzenli parçalanmış hışırtısı o göze görünmeyen canlılığın karmaşanın içinden camın önünde taklalar atarak sızlayarak içeri sızıyor ahtapot kolları

ilkbaharı özgürlüğüne kavuşturmaya

hadi işe koyul bu gece bin gemiye bir yerlere doğru katıl bir yerlere nokta nokta çizginin üstüne at imzanı gönüllü yazıl sen de ol

bırak rehinciye o kuşkunun yıpranmış paltosunu (sen onun içinde kamburunu çıkarmış dolaşıyorsun retinanın üzerinde tepetaklak olmuş imgeden büyük bir özenle renkten biçimden sözcüklerden anımsadığın ışıktan karanlıktan zorlayarak çıkartıyorsun

yeniden yaratmak için dünü kâğıttan biçimler kesmek için gelişmeyi uyandırmak için zamanın o belli belirsiz duyulan çeşit çeşit hızları içinde aydınlanan buruşan yüzlere çarp gazete haberlerini)

şimdi bugece odanın içi doluyor atan nabızla bir yerlerden yola çıkışın gümbürtüsüyle gezgin biriki gerekli şeyini alıyor yanına bir başlangıcı çalışıyor

daha iyi sokaklar önce şöyle bir dolaş sokakları liman boyunca istasyonun altında taksilerdeki yüzlere bakarak gizlice kamyon sürücülerine aşevlerinde ağır ağır lokmalarını çiğneyen yaşlı adamlara daracık ara sokaklarda kusan sarhoş serserilere ne okuyor şu gazete satan çocuk? kestane satan

yaşlı italyan ne fısıldadı renk renk turşu kavanozlarının arkasından o şişko kadına? nereye gidiyor şu solgun kız yeraltı treninin merdivenlerinden hızla koşan kırmızı şapkalı kız sokağın karşısında öteki polisle şakalaşan polis? kahverengi taş yapının sundurması altındaki iki gölgeden çıkan şap diye öpüşme sesi sonra ansızın bir çığlıkla yarılan köşedeki asık suratlı yüzler bir darbenin küt diye inişine mi bir düdük seğirten ayaklar olay mı var?

şimdi bugece

ama başka bir şeylerin yerine kendini buluyorsun (eğer kendin karnına saplanan o sancının o yalancıktan hasta gösteren şeyin ta kendisiyse hep amaçsız dolaşmaların yoldaşıysa) unuttuğun iş peşinde koşmaları geleceklerin tebeşirle karalandığı o bırakılmış duyuru tahtalarını

Thalia'da geviş getiren çinlilerin arasında

kulakların sağır oluyor yabancı gongların uğultusundan takırtıların boğuk seslerinden anlaşılamaz ezgilerin cızırtısından bir türlü kavrayamadığın konuşmaların ciyaklamasından sallanışından ötekidünya ezgisi Maskaralıklar duruşlar giysiler

kimliği bilinmeyen bir yabancı

nereye gittiği bilinmeyen

şapkasını indirmiş var mı ki? yüzüne

Charley Anderson

Nat Benton'la öğle yemeği yemek için Charley kente indiğinde pırıl pırıl metal rengi bir ocak günüydü. Komisyoncunun işyerine biraz erken gelmişti, geniş, çelik çerçeveli pencerelerin North Irmağı'na, Özgürlük Anıtı'na, hepsinin de ötesinde kuzeybatı rüzgârıyla pırıl pırıl kabarmış, yeşil, römorkörlerin dumanıyla beyaz beneklere bürünmüş, hafif esintiyle, rüzgârı yarıp geçen gemilerin bıraktığı izlerle çizgi çizgi olmuş, salapuryaların, gemilerin, arabalıların, yük gemilerinin, kırmızı yolcu gemilerinin damaladığı koya baktığı boş odada oturup beklemeye başladı. Gri yelkenli üç direkli gemi rüzgârın önünde akıp gidiyordu.

Charley, elinde bir sigarayla, masanın ucunda duran pırıl pırıl

bakırdan bir küllüğün tam içine külünü dökmeye özen göstererek Nat Benton'un masasında oturuyordu. Telefon çaldı. Telefoncu kızdı. "Bay Anderson... Bay Benton sizden özür dilediğini, birkaç dakika içinde geleceğini söyledi. Şimdi burada. Hemen yanınızda olur." Biraz sonra da, bir tavuğunkini andıran uzun boynunun üzerinde ince solgun yüzünü kapı aralığından uzattı Benton. "Selam Charley... hemen geldim." Benton gelene dek Charley bir sigara daha içecek zaman bulmuştu. "Mutlaka açlıktan ölüyorsun."

"Önemli değil Nat... karşımdaki güzel görünümün tadını çıkarıyordum."

"Görünüm mü?... Aaa elbette... Nedense haftalar geçer şu pencereye başımı çevirmem bile... Oysa şu kırmızı gemilerden biriyle Vanderbilt yola düzüldü... Sanırım arada bir başımı borsa şeritlerinden başka yana döndürsem daha kazançlı çıkacağım... Hadi gidip bir şeyler yiyelim." Asansörle aşağı inerlerken Nat Benton yine konuşmaya başlamıştı. "Bence sen ele geçirilmesi zor bir alıcısın."

Charley gülerek, "Bir yıldır ilk kez iş tulumlarımı üzerimden çıkarıyorum," dedi.

Döner kapılardan dışarı adımlarını atar atmaz soğuk hava çarptı yüzlerine. "Biliyor musun Charley, borsada sizden biraz söz edildi... Dün Askew-Merrit hisseleri beş puanlık artış gösterdi. Geçen gün de Detroit'ten gelmiş, sıkı bir herif sizi soruyordu... bilirsin şu Tern mallarım.... her yerde sizi arıyordu. Bir dahaki gelişinde birlikte yemek yeriz."

İstasyonun altındaki köşeye vardıklarında buz gibi bir rüzgâr yüzlerini kamçıladı, gözlerini yaşarttı. Sokak kalabalıktı; adamlar, ayak işlerine koşturan çocuklar, güzel yazman kızlar, hepsi tıpkı Nat Benton gibi dudaklarını büzmüştü, yüzleri kaygılıydı. "Amma soğuk bir gün." Nat Benton homurdanırken bir yandan da paltosunun yakasını çekiştiriyordu. "Şu kaloriferli işyerleri adamı gevşetiyor." Bir yapıdan içeri dalıp bodrum katındaki lokantanın sıcak ekmek kokusuna girdiler. Oturup yemek listesini incelemeye başladıklarında hâlâ yüzleri soğuktan sızlıyordu.

"Biliyor musun?" dedi Benton, "ne düşünüyorum, bence siz isteseniz orada biraz para yapabilirsiniz."

Charley, bezelye çorbasına kaşığını daldırırken, "Bu işi

kurmak için epeyce uğraştık elbette," dedi. Acıkmıştı. "Ne zaman arkamızı dönsek bir şeyler kırılıyor, her şey tepetaklak oluyor. Ama şimdi müthiş bir ustabaşı buldum. Alman asıllı, Fokker işliklerinde çalışmış."

Nat Benton, az pişmiş biftek, krema, kızarmış ekmek yiyordu. "Benim sindirim sistemim şeyden de kötü..."

"John D. Rockefeller'den," dedi Charley. Güldüler.

Benton yine konuşmaya başladı. "Ama dediğim gibi, ben üretimden pek anlamam, yine de bu tür iş alanlarında para kazanmanın gizi, senin için çalışacak doğru insanları seçmektir bence. Ya onlar sana çahşır ya sen onlara. İşte olup olacağı bu. Her neyse, siz üretimi Long Island City'de gerçekleştiriyorsunuz, ama para kazanmak istiyorsanız, buraya gelmelisiniz... Haksız mıyım?"

Charley, kesmeye hazırlandığı kanlı sığır filetosundan başım kaldırdı. Kahkahalarla gülmeye başladı. "Bence de," diye söylendi, "insan yaşamı boyunca taslak masasmdan burnunu çıkarmazsa salağın teki demektir."

Bir süre golften söz ettiler, sonra da kahvelerini içerlerken Nat Benton, "Sana bir şey söylemek istiyordum," dedi. "Şu bizim yaşlı Ollie'nin, Humphries'lerin falan dostu olduğun için... siz şu elinizdeki anamal hisselerinden satmayı düşünmüyor musunuz? Ben senin yerinde olsam ihtiyat payı yatırmak için gerekli nakit parayı ne yapar, eder bulur, elime geçen hisseleri ahrdım. Bunu yapma olanağına da az zamanda kavuşacaksın."

"Hisselerin hep böyle artacağını sanıyor musun?"

"Şimdi bak beni iyi dinle, sakın unutma... Merritt'le yanındakiler kaygılanıyor. Hisse senetlerini satıyorlar, bu yüzden de bir düşüş beklenebilir. Ucuza kapatmak amacıyla şu Detroit'li Tern şirketinin beklediği de bu, görüyorsun ya, şu sizin küçük işinizi pek beğeniyorlar... Sizin yaptığınız motorları çok değerli buluyorlar... İstersen, senin komisyonculuk işlerini ben üstlenirim, eski günlerimizin güzel anıları için, anlıyorsun ya."

Charley güldü. "Vay canına, bir komisyoncuyla çalışacağımı hiç düşünmemiştim... yine de sen haklı olabilirsin."

"Bir sabah uyanıp da kendini soğuk kaldırımların üzerinde bulmanı istemiyorum, anlıyorsun değil mi Charley?"

Yemek bitince Nat Benton, hiç borsayı çalışırken görüp

görmediğini sordu Charley'e. "Daha önce görmemişsen ilginç bulabilirsin," dedi, kırbaç gibi bir rüzgârın yüzlerine indiği Broadway'den geçirip uzun yapıların gölgelediği bir sokaktan kalabalık bir dehlize soktu.

"Vay vay, bu soğuk adamın kulaklarını sızlatıyor," dedi.

"Sen bir de bizim oraları görsen" dedi Charley.

Asansörle yukarı çıktılar, üniformalı yaşlı adamların, göze batar bir saygıyla Nat Benton'u selamladıkları küçük bir odaya girdiler. Nat bir deftere imzasını attı, küçük kapıdan konuklar için ayrılmış balkona alındılar, aşağıdaki istasyona benzeyen büyük yeşilimsi salonu, kimileri üniformalı, kimileri beyaz rozetler takmış adamlar kalabalığına, onların satış yapılan bölümlerin önünde ağır ağır dalgalanmalarına bakarak bir an durdular. Kalabalık kimi zaman bir bölmenin önünde çoğalıyor, düğümleniyor, kimi zaman da bir başkasına geçiyordu. Hava, içinde seslerin yitip gittiği hışırtılarla, ayakların sürüklenmesiyle, makine tıkırtılarıyla doluydu.

"İnanmak zor ama," dedi Nat, "işte her şeyin el değiştirdiği yer burası." Değişik türde hisse senetlerinin satıldığı bölümleri gösterdi Nat.

"Havacılık ve uçak işlikleri hisselerine pek aldırmıyorlar sanırım," dedi Charley.

"Hayır, en önemlileri, çelik, petrol ve otomobil hisseleri," dedi Nat.

"Birkaç yıl daha beklesinler bakalım... sen ne dersin Nat?" dedi Charley kibirle.

Charley İkinci Cadde'den bindiği trenle kent merkezinden uzaklaştı, sonra da Queensboro Köprüsü'nü geçti. Queens Plaza'da indi, elden düşme aldığı Stutz marka iki kişilik arabasını bıraktığı garaja yürüdü. Trafik çok yoğundu, işliğe vardığında yorulmuş, hırçınlanmıştı. Gökyüzü kapalıydı, rüzgârın önünde kar tanecikleri de savruluyordu. Arabayı avluya soktu, işyerinin önündeki avlunun çıtır çıtır ezilen tahtaları üzerinde frene bastı, içi pamuk dolu havacı başlığını giydi, motoru kapattıktan sonra bir an işlikten gelen vızıltıyı, takırtıları dinleyerek arabasına oturdu. "Orospu çocukları işi savsaklıyorlar," diye fısıltıyla homurdandı.

Bir an Joe'nun çalıştığı odanın kapısından başını uzattı, ama

Joe, tilki kürkünden palto giymiş, senet satıcısına benzeyen bir adamla hanl hanl konuşuyordu. Koridoru geçip kendi odasına yöneldi, "Selam Ella, bana Bay Stauch'u bul," dedi, üzeri, mavi, sarı kâğıtlara yazılı notlarla dolu masanın başına oturdu. "Rezalet bir şey," diye düşünüyordu, "yaşam boyu masanın başına mıhlanıp kalmak."

Yeşil siperliğin üzerinden bir tutam rengi belirsiz saçın fırladığı, ciddi, köşeli, solgun yüzüyle Stauch üzerine eğiliyordu.

"Otur Julius," dedi. "İşler nasıl gidiyor?... Çelik parlatma bölümü işliyor mu?"

"Şey, evet, ama bugün iki kalıp makinesi birden bozuldu."

"Tuh allah kahretsin, gidip bir bakalım."

Charley odasına döndüğünde burnunun üzerine boydan boya yağ bulaşmıştı. Yağlı bir mikrometreyi hâlâ elinde tutuyordu. Saat altıydı. Joe'ya telefon etti. "Selam Joe, eve gidiyor musun?"

"Elbette, seni bekliyorum; ne oldu?"

"Her zamanki gibi yağ içinde yerlerde sürünüyordum."

Charley elini yüzünü yıkadı. Lastik kaplı merdivenlerden indi.

Joe girişte bekliyordu. "Benim arabamı karım aldı Charley, seninkiyle gidelim," dedi Joe.

"Benimki epeyce soğuk, rüzgârlı ama."

"Ne yapalım, katlanırız."

Kulaklıklı mavi şapka giymiş yaşlı gece bekçisi, arkalarından kapıyı kaparken, "İyi geceler Bay Askew, iyi geceler Bay Anderson," dedi.

"Şey Charley," dedi Joe dar yoldan çıkıp trafik akışına girdiklerinde, "şu gündelik işlerin daha çoğunu niye Stauch'a bırakmıyorsun? Oldukça becerikli görünüyor."

Buz tutmuş rüzgâr siperinden gözlerini kısarak bakan Charley, "Benden daha çok şey bildiği kuşkusuz," dedi.

Karşıdan gelen arabaların farları savrulan karın içinde çiçek gibi açan ışıktan kocaman parıltılar oluşuyordu. Köprünün üzeri yol yol kar tutmaya başlamıştı bile. Kentten, ırmaktan göze çarpan tek şey, bir parıldayan, bir karanlıklara gömülen gölgeler içinde bir girdaptı. Köprünün buz tutmuş yerlerinde arabayı kaydırmamak için Charley bütün gücünü kullanıyordu.

Altınsı ışıkla dolu ana caddeye girerlerken rampanın üzerin-

de araba kayınca, "Aman dikkat oğlum," dedi Joe.

Elli Dokuzuncu Cadde'yi geçerlerken bir kaplumbağa gibi ağır ağır gitmek zorunda kaldılar. Kış boyu Charley'in Askew'larla birlikte oturduğu Riverside Drive'daki apartmanın önüne geldiklerinde saat yedibuçuk olmuştu bile; ikisi de soğuktan kaskatı kesilmişlerdi. Kapıda onları Bayan Askew'la, sarı saçlı iki küçük kız karşıladı.

Grace Askew gözlerinin kıyıları, boynunun iki yanı, ona tatlı buruş buruş yakman bir anlatım veren çizgiler dolu, açık renk saçlı, solgun bir kadındı. "Sizi çok merak ettim," dedi, "bu kar fırtınasında araba da bendeydi."

Büyük kız Jean zıp zıp zıplıyor, "Kar yağıyor, kar yağıyor, her yer bembeyaz kar olacak," diye bağırıyordu.

Akşam yemeğinin sıcak kokusuna bürünmüş oturma odasına geçer, ateşe ellerini uzatırlarken, şakacı bir sesle, "Şey Charles," dedi Grace, "seninki en azından yirmi kez aradı telefonda. Seni ondan uzaklaştırmaya çalıştığımı düşünmüş olmalı."

"Kim... Doris mi?"

Grace dudaklarını büzüp başını salladı. "Ama Charles, yemeği evde yesen daha iyi olur. Çok güzel kuzu butuyla tatlı patates pişirdim. Biliyorsun, bizim yemekleri, oradaki süslü püslü sofralardan daha çok seversin..."

Charley telefona koşmuştu bile, "Ah Charley," diyen Doris'in tath, peltek peltek konuşan sesi geldi, "Long Island'da kara gömülüp kaldığından korkmuştum. Oraya da telefon ettim, ama yanıtlayan olmadı... Sana bu akşamki yemekte yer ayırdım... tanışmaktan çok hoşlanacağın birileri de gelecek... Çar yönetimi sırasında mühendismiş bir tanesi. Hepimiz seni bekliyoruz."

"İnan bana Doris, çok yorgunum."

"Bir değişiklik olur. Annem güneye indi, bütün ev bize kaldı. Bekliyoruz..."

Odasına koşar, gece giysisini üzerine geçirirken, "Şu sersem Ruslar yine," diye söylendi Charley.

Bacaklarını ateşe uzatmış, akşam gazetesini okuduğu koltuktan şakacı bir sesle, "Hey şu salon kertenkelesine bakın," diye takıldı Joe.

"Baba, salon kertenkelesi ne demek," diye sordu Jean.

Charley, kara boyunbağının uçları yakalığının altından sarka-

rak, "Grace, şunu bağlar mısın?" diye yanına yaklaştı.

Grace iskemlesinden doğrulup — boyunbağı fiyonk yapmak için dilinin ucunu ağzının köşesinden çıkartması gerekiyordu — "Şu aşka bakın," dedi, "böyle bir gecede adama neler yaptırıyor."

"Bana sorarsan bu, bir çılgınlık nöbetidir," dedi Joe.

"Baba, çılgınlık nöbeti ne demek?" diye yanıldı Jean, ama Charley o kattaki bütün evlerde pişen yemeklerden örnek kokularla dolu, yapay mermerden koridorda asansörü beklerken paltosunu giyiyordu bile.

Arabaya girince yün eldivenlerini geçirdi eline, Park yerinde kar, tekerleklerin altında ıslık çalıyordu. Elli Dokuzuncu Cadde'de araba yolundan çıkarken araba kaydı, toparladı, yine kaydı. Köşede durmuş, kollarını göğsüne sürterek ısınmaya çalışan polisin yanı başında kaldırımlara sürtündü tekerlekleri. Polis dik dik baktı. Charley hemen elini alnına götürerek askerce selamladı onu. Polis güldü. "Seni yaramaz, afacan," dedi, yine kollarını göğsüne vurmayı sürdürdü.

Humphries'lerin kapısı açıldığında Charley'in ayakları, uzun tüylü Belucistan halısına gömüldü. Doris onu karşılamak için dışarı çıktı. "Ah bu havada buralara gelmen ne hoş bir şey," diye cıvıldadı. Charley öptü onu. Keşke yağlı yapış yapış dudak boyasını bu denli çok sürmese, diye düşündü. Açık yeşil gece giysisi içinde tüy gibi incecik, uzun boylu kızı kucaklayıp kendine çekti. "Asıl tatlı olan sensin," diye fısıldadı.

Oturma odasından gelen sesleri, yabancılara özgü vurgulamayı, kokteyl karıştırıcısındaki buzların şıngırtısını duyuyordu. Boğuk bir sesle, "Keşke yalnız olsaydık," dedi.

"Ah biliyorum Charley, ama çağırmam gereken kişilerdi. Belki erken giderler." Doris, onun boyunbağını düzeltti, saçını elleriyle yatırdı, önünden iteleyerek oturma odasına soktu.

Doris'in yemeğe gelmiş konuklarının sonuncusu da gidince, ikisi karşılıklı koridorda durdular. Charley derin bir soluk aldı. Çok fazla kokteyl, şampanya içmişti. Onun için çıldırıyordu. "Aman Tanrım, amma çekilmez insanlardı, Doris."

"Gelmekle çok iyi ettin Charley."

Charley acı, boğucu bir öfkenin içinde kabardığını duyuyordu. "Bana bak, Doris, biraz konuşalım..."

"Aman, demek ağırbaşlılığımızı takınacağız." Kendini sedire

atarken yüzünü buruşturdu.

"Bana bak Doris, senin için çıldırıyorum... bunu biliyorsun..."

Ama Charley, birlikte çok eğlenmedik mi... şimdi her şeyi rezil etmeyelim... Biliyorsun evlilik her zaman pek eğlenceli değildir... Evlenen arkadaşlarımdan çoğu cehennem gibi bir yaşam sürdürüyor."

"Sorun paraysa, üzülme. Kurduğumuz iş büyüyor... Sana yalan söylemem. Nat Benton'a sor. Daha bugün öğleden sonra hemen nasıl para kazanmaya başlayabileceğimi anlatıyordu bana."

Doris yerinden kalktı, yanına gidip öptü. "Evet biliyorum, o zavallı bir salaktır... Sen beni para budalası bir küçük sokak yosması sanıyorsun. Benim için böyle düşünüyorsan niçin hâlâ evlenmek istediğini anlamıyorum. Gerçekten Charley, dünyada en çok istediğim şey, şu evden çıkıp kendi yaşamımı kazanmak. Süslü sirk atları gibi yaşamaktan nefret ediyorum."

Charley onu kucaklayıp kendine çekti. Doris iteledi. "Giysime dikkat et, sevgilim, evet, ben değil, ama o para ediyor... Şimdi evine dön, uslu bir çocuk gibi yatağına gir. Çok yorgun görünüyorsun."

Sokağa çıktığında, arabanın içine kar dolmuş, oturacak yeri kaplamıştı. Motoru çalıştırmak zordu. Kolu bile çeviremiyordu. Garaja telefon edip arabayı çalıştıracak birini yollamalarını istedi. Telefon kulübesinde olduğuna göre Bayan Darling'i de arayabilirdi. "Ne korkunç bir gece şekerim. Şey, Bay Charley istiyorsa bir şeyler ayarlanabilir, ama hiç zaman bırakmıyorsunuz bize, hem hafta sonu da. Neyse... bir saat içinde..."

Garajdan birinin gelmesini beklerken apartmanın önünde, kar içinde dolaştı. O kara öfke safrası hâlâ yükseliyordu içinde. Sonunda gelip arabayı çalıştırdıklarında onarımcıya verip garaja gönderdi. Sonra da bildiği gizli içki satılan bir yere yürüdü.

Sokaklar boştu. Merdivenleri inip bodrum kapısına giderken kar yüzünü kırbaçlıyordu. İçkievi, yarı sarhoş, böğüren, gülüşen kadınlarla, erkeklerle doluydu. Charley'in içinden o kahrolasıca kafalarını koparmak geçti. Birbiri ardından dört viski içip Bayan Darling'in evine yollandı. Asansörle yukarı çıkarken ayılmaya başlamıştı. Asansörcü çocuğa bir dolar verdi, göz ucuyla baktığın-

da zenci çocuğun mutlu, şaşırmış bir gülümseyişle parayı cebine yerleştirdiğini gördü. İçeri girince bir sevinç çığlığı attı. "Bakın Bay Charley," dedi kapıyı açan, kolalı şapkalı, önlüklü zenci kız, "biliyorsunuz bayanlar gürültü istemez... hem siz de adından saygıyla söz edilen kibar bir gençsiniz."

"Selam şekerim." Kızın yüzüne bakmadı bile. "Işığı söndür," dedi. "Sakın unutma, senin adın Doris. Banyoya gir, giysilerini çıkar, dudakboyası sür, bol bol dudakboyası sür." Sonra Charley ışığı söndürdü, giysilerini yırtarcasına çıkarmaya başladı. Karanlıkta gömleğinin düğmelerini açması zordu. Gömleğine iki eliyle yapışıp düğmeleri koparark açtı. "Şimdi gir içeri allahın belası. Seni seviyorum, seviyorum orospu Doris." Kız titriyordu. Sarılıp kendine çektiğinde ağlamaya başladı.

Kızı neşelendirmek için biraz içki getirtmek zorunda kaldı, böylece kendisi de yeniden kafayı buldu. Ertesi gün, işliğe gidemeyecek denli kendini iğrenç duyarak geç saatlerde uyandı, dışarı çıkmak istemiyordu, tek istediği içki içmekti, bu yüzden de bütün gün Bayan Darling'in her yanına ağır perdeler asılmış oturma odasında cin içti. Öğleden sonra Bayan Darling de gelip onunla Rus bilardosu oynadı, bir opera şarkıcısının nasıl bütün yaşamını cehenneme çevirdiğini anlattı, içkiyi bırakıp bira içmeye zorladı.

O gece Bayan Darling'in aynı kızı çağırmasını sağladı Charley. Kız geldiği zaman Charley ona deli olmadığını anlatmaya çabaladı. Yatağında tek başına, ayılmış, içi iğrenmeyle dolu uyandı.

Pazar sabahı eve döndüğünde Askew'lar kahvaltı masasındaydılar. Küçük kızlar yere uzanmış gazetelerin güldürü sayfalarını okuyorlardı. Bütün iskemlelerin üstü pazar gazeteleriyle doluydu.

Joe, üzerinde bornozuyla oturmuş, son fincan kahvesiyle puro içiyordu. "Bir fincan güzel taze kahveyi kaçırmadın," dedi.

Grace kıkır kıkır gülerek, "Bu nasıl akşam yemeğiymiş böyle?" dedi.

"Küçük bir poker partisine kaptırdım kendimi," diye homurdandı Charley.

Oturduğu zaman paltosunun önü açıldı, yırtık gömleğini hepsi gördü. "Anlaşılan bayağı iyi bir poker partisiymiş," dedi Joe.

"Her şey rezaletti," dedi Charley. "Gidip yüzümü yıkayayım."

Terlikleriyle, bornozuyla geri döndüğünde biraz daha iyiydi. Grace, sucukla, sıcak mısır ekmeği verdi.

"Şu Park Avenue partilerinin övgüsünü duymuştum, ama iki gün sürenine hiç rastlamamıştım."

"Öff, bırak şimdi bunu Grace."

"Şey, Charley, dün geceki *Financial Post* gazetesinin ekonomi sayfasındaki makaleyi okudun mu, uçak hisse senetlerinde bir patlamadan söz edeni, hani?"

"Yoo... ama Nat Benton'la konuştum, anımsarsın sana ondan söz etmiştim, komisyoncudur, Ollie Taylor'un arkadaşı... Onun dediğine göre..."

Grace ayağa kalktı. "Biliyorsunuz çocuklar, pazar günü de iş konuşmaya başlarsanız sizin yanınızda oturmam." Joe karısının kolunu tutup usulca iskemlesine oturttu yine. "Tek bir şey daha söyleyeyim, ondan sonra ağzımı açmayacağım... Keşke beş yıl daha borsa simsarlarından uzak durmayı becerebilsek. Hisse senetlerini satışa çıkardığımıza üzülüyorum. Şu Merritt'le çevresindekilere de bizden yana olduklarına güvenerek inanabilseydik."

"Bu konuyu görüşürüz," dedi Charley.

Joe ona bir puro uzattı. "İşte bitti Gracie," dedi. "Gramofonda bir şeyler çalalım mı?"

Savaş Bakanlığı'ndaki uzmanlara patentlerinden bazılarını göstermek için örnek uçaklarından biriyle Washington'a uçarken Doris'i de birlikte götürmeyi tasarlamıştı Charley kış boyu, ama bir hafta önce Doris'le annesi gemiyle Avrupa'ya doğru yola çıktı. Böylece de ilkbaharı anımsatan bir cumartesi gecesi yapacak hiçbir şeyi kalmadığından Johnson'lara uğradı. Kışın bir aralık yeraltı treninde Paul'e rastlamış, Paul kırgın kırgın artık onlara niçin gitmediğini sormuştu. Charley de içtenlikle aylardır başını işlikten dışarı çıkartamadığım söylemişti. Şimdiyse onlara telefon etmek, zil sesini, içinde hep biraz alay bulunan Eveline'in şakacı sesini dinlemek tuhafına gidiyordu: Ah ne güzel bir şeydi, hemen onlara gitmeli, akşam yemeğine de kalmalıydı, bir sürü eğlenceli konuğu da vardı.

Kapıyı Paul açtı. Paul'ün benzi mum gibi sararmıştı, Charley

onu daha önce böyle gördüğünü hiç anımsamıyordu. "Hoş geldin yabancı," dedi zorlama bir neşeyle, kalabalık odaya girerlerken sırtına vurdu. İçerisi çok güzel kızlarla, değişik yaşlarda, görünümlerde erkeklerle, kokteyl bardaklarıyla, yiyecek tepsileriyle, sigara dumanıyla doluydu. Bir işlikteki torna tezgâhları gibi çığlıklar atıyor, bağrışıyordu herkes.

Uzun boylu, solgun, güzel Eveline, odanın arkalarında bir yerde, üstü mermer bir masaya, uzun sarı burunlu, gözlerinin altı torbalı ufak tefek bir adamın yanına oturmuştu. "Ah Charley, nasıl da şıksın, anlaşılan işlerin yolunda... Gel, seni Charles Edward Holden'le tanıştırayım... Holdy, bu bey Charley Anderson; uçak yapımıyla uğraşıyor... Şey Charley, tonlarca para kazanmış gibi görünüyorsun."

"Daha değil," dedi Charley. Gülmemek için kendini tutmaya çalışıyordu.

"Seni böylesine eğlendiren şeyin ne olduğunu bilmek isterdim. Bugün her şey, herkesin içini sıkıyor da."

"Ben sıkıntılı değilim," dedi Holden. "Benim sıkıcı olduğumu söyleyemezsin."

"Elbette Holdy, sen hiç sıkıcı olmazsın, yalnızca adam öldürmek, intiharlar üzerine konuşmak gibi bir eğilimin vardır."

Herkes kahkahalarla güldü. Charles Edward Holden'in söylediklerini duymaya çabalayan kişiler Charley'i Evelin'den uzaklaştırmıştı. Charley neye uğradığını anlayamadan, üzerine araba farını anımsatan kocaman bir toka takılmış gri şapkalı, çirkin bir genç kadınla konuşur buldu kendini.

"Bana ne yaptığınızı anlatın," dedi kadın.

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Buradaki herkes bir şeyler yapıyor da, yazarlık, ressamlık falan gibi."

"Ben mi? Yoo, ben öyle şeylerle uğraşmıyorum... Uçak motorları yaparım ben."

"Bir havacı ha, aman Tanrım, ne coşku verici bir şey... İşte bu yüzden Eveline'lere gelmek hoşuma gidiyor ya, kiminle tanışacağın önceden hiç belli olmuyor... Buraya son gelişimde Houdini daha yeni gitmişti. Ünlülerle arası çok iyidir onun. Ama bence Paul için çok zor bir durum bu... Çok tatlı bir çocuk Paul. Karısıyla, Bay Holden... herkes biliyor. Köşesinde hep Eveline'i

yazıyor Holden... Elbette ben çok geri kafalıyım. Çoğu kişi bunda bir sakınca görmüyor... Elbette, dürüst, açık olmak çok önemli... Hem o da çok ünlü... Bence insanlar cinsel yaşamları konusunda dürüst olmalıdır, siz ne düşünüyorsunuz? O korkunç duygusal bulanımlardan falan korur kişiyi... Ama Paul açısından çok kötü; çok tatlı, tertemiz bir delikanlı o..."

Konuklar bir parça azalınca, Fransızca konuşan zenci hizmetçi, Hint baharatlarıyla pişmiş pilavdan oluşan gösterişli yemeği ortaya çıkardı. Bay Holden'le Eveline dışında kimse konuşmuyordu. Charley'in daha önce hiç duymadığı kişilerden söz ediyorlardı. Araya girip bir zamanlar kendisini bir barda nasıl Charles Edward Holden sandıklarını anlatmaya çalıştı, ama hiç kimsenin aldırdığı yoktu, Charley de, adam sen de, diye düşündü, anlatsa ne olacaktı yani. Sıra tam salataya gelmişken Bay Holden ayağa kalkıp, "Şekerim, önemsediğim tek incelik kuralı, tiyatroya gecikmemektir, hemen gitmeliyiz," dedi. Evelin'le birlikte apar topar çıkıp giderek Paul'le Charley'i, orta yaşlı, kavgacı, Charley'in tanıştırılmadığı bir karı kocayla baş başa bıraktılar. Onlarla konuşmaya kalkışmanın hiç yararı yoktu, çünkü adam söylenenleri dinleyemeyecek denli sarhoştu, kadınsa aralarındaki özel bir çekişmeye kafasını takmıştı, başka şeylerle ilgilenecek gibi değildi. Onlar da sendeleye sendeleye gittiklerinde Charley'le Paul yalnız kaldı. Bir süre dışarı çıkıp bir sinemaya girdiler, ama film çok kötüydü, Charley beş karış suratla eve dönüp yatağına attı kendini.

Ertesi sabah erkenden Andy Merritt'i görmeye gitti Charley, Yale Kulüp'te Merritt kahvaltısını ederken o da büyük, aşırı temiz görünümlü yemek odasında karşısında oturdu.

Merritt ilk olarak, "Çok sarsılır mıyız?" diye sordu.

"Dün hava raporları iyiydi."

"Joe ne diyor?"

"Bizim çenemizi kapamamızı, konuşmayı ötekilere bırakmamızı söyledi."

Merritt küçük yudumlarla son fincan kahvesini içiyordu. "Biliyorsun kimi zaman Joe aşırı çekingen, kuşkulu davranıyor... Kendi yöneteceği, sonra da torunlarına bırakabileceği bir işliğe tek başına sahip olmak istiyor. Her neyse, eskiden New York'ta yapabilirdi belki bunu... ama şimdi işi büyütmezsen, genişletmez-

sen rafa kaldırman gerekir."

"Ah, biz büyütüyoruz," dedi Charley, Merritt'in geniş omuzlu, tüvit ceketini kapıya doğru izlemek için ayağa kalkarken. "İşi büyütmeseydik ayakta kalamazdık."

Tuvalette ellerini yıkarlarken Merritt, Charley'e yanına giysi olarak neler alacağım sordu. Charley güldü, bir yerlere temiz bir gömlekle bir diş fırçası koyduğunu söyledi.

Merritt ağırbaşlı, kare biçimli yüzünü ona döndürdü: "Arada dışarı çıkmamız gerekebilir... Weldman Park'ta küçük bir daire ayırttım. Biliyorsun Washington'da böyle şeylere önem verirler."

"Daha da olmazsa şık bir takım giysi kiralarım."

Hamal arabanın arka koltuğuna Merritt'in kocaman domuz derisinden bavuluyla şapka kutusunu koyarken Merritt kaygıyla kaşlarını çatarak bunların çok ağır gelip gelmeyeceklerini sordu Charley'e. "Yok canım, deli misin, bunun gibi bir düzine daha taşıyabiliriz," dedi Charley, arabayı çalıştırırken. Boş sokaklardan, köprüden, alçak, şık evlerin sıralandığı geniş caddelerden hızla geçtiler Jamaica'ya doğru. Bill Cermak uçağı hangarın dışına çıkarmış, uçuşa hazırlamıştı.

Charley elini, Bill'in yağlı deri çeketli sırtına koydu. "Hep dakiksin Bill," dedi. "Seni Bay Merritt'le tanıştırayım... Şey Andy, Bill de bizimle geliyor, sence bir sakıncası yoksa... Bir terslik çıktığında eski saç tokalarıyla, sakızlarla bile onarabilir bu motoru."

Merritt'in bavulunu kuyruğa yerleştirmeye başlamıştı bile Bill. Charley'in daha önce Abercrombie ve Fitch'in vitrininde gördüklerine benzer büyük bir deri paltoyu giyiyor, gözlükleri takıyordu Merritt.

"Çok sarsılır mıyız, dersin?" diye soruyordu yine.

Charley onu sırtından itti. "Belki Pennsylvania üzerinde biraz sarsılırız... ama iyi bir öğle yemeği çekecek denli erken varırız oraya... Evet baylar, bu ülkenin başkentine ilk gidişim olacak."

"Ben de gitmemiştim," dedi Bill.

Charley gülerek, "Bill, Brooklyn dışına çıkmamış hiç," dedi.

Pilot bölmesine tırmanırken keyfi yerindeydi. Gözlüklerini taktı, geriye, Merritt'e bağırdı: "Gözlemci koltuğunda oturuyorsun Andy."

Hareket donanımları rüya gibi çalışıyordu. Motor dikiş makinesi gibi düzenliydi, sessizdi. "Ne dersin buna Bill?" diye arkasındaki makiniste bağırıp duruyordu Charley. İlkbahar başlarının güneşiyle aydınlanmış yumuşak alanda dümdüz kaydı uçak, birkaç kez sekti, havalandı, Brooklyn'in kurşun rengi alanları üzerinden geçip dönerken yana yattı. Kuzeybatıdan gelen hafif esintiyle, donuk yeşil körfez yol yol olmuştu. Sonra da Bayonne ve Elizabeth'in kıvrım kıvrım fabrika bölgelerini geçiyorlardı. Deniz suyu altında kalmış, koyu kızıl çayırların ötesinde, kimi sarı, kimi kırmızı, kimileri de yeni yetişen ürünle yeşil bir buğuya bürünmüş geniş, dümdüz alanlarıyla Jersey uzanıyordu.

Delaware ötesinde, güneş ışığını tutan büyük, beyaz kümülüs bulut dizileri vardı. Biraz sarsılabilirlerdi, bu yüzden de Charley yedi bin ayak yüksekliğe çıktı, orası soğuktu, açıktı, kuzey batıdan saatte elli mil hızla bir rüzgâr esiyordu. Yine alçaldığında öğle olmuştu, bulutlar arasındaki açıklıktan pırıl pırıl maviyle parıldıyordu Susquehanna. İki bin ayak yükseklikten bile sürülmüş tarlalardan gelen ılık ilkbahar buğusunu duyabiliyordu. Alçaktan uçarak çiftliklerin üzerinden geçerken çiçek açmaya başlamış meyve bahçelerinin beyaz kabartılarını görebiliyordu. Chesapeake tepesi üzerinde patlayan bir fırtınadan kaçınmak için güneye kaydı, sonra da Meclis Yapıları'mn pırıl pırıl beyaz kubbesine, Washington Anıtı'nın göz kamaştıran gümüşsü parıltısına doğru Potomac'ı izleyerek kuzeye yöneldi. Washington üzerinde sis yoktu. Havaalanını bulmak için yarım saat havada daireler çizdi. Her yer yemyeşildi, hepsi de havaalanına benziyordu.

Çimenlerin üzerinde bacaklarını uzatıp otururlarken, "İşte böyle Andy," dedi Charley, "bizim uçağı görünce uzmanların gözleri yuvalarından dışarı uğrayacak."

Merritt'in yüzü solgundu, yürürken sendeliyordu. "Duyamıyorum seni," diye bağırdı. "Kulak zarım patlamış olmalı."

Motoru elden geçiren Bill'i bırakarak onun peşinden hangara girdi Charley. Merritt telefonla taksi çağırıyordu. "Vay canına kurt gibi açım," diye gürledi Charley.

Merritt irkildi. "Önce midemi yatıştırmak için bir içki almalıyım."

Bacaklarını Merritt'in koskoca domuz derisinden bavulunun

üzerine koyarak taksiye bindiklerinde, "Sana bir şey söyleyeceğim Charley," dedi Merritt. "Şu motor için ayrı bir şirket kurmalıyız... ayrı bir işliği falan olmalı. Standard Uçak Parçaları hiç de kötü bir isim değil."

Kocaman, yeni bir otelde, iki yatak odası, pembe koltuklu bir oturma odası olan bir bölmeye yerleştiler. Pencereleri, Rock Creek Park'ın taptaze yeşilliklerine bakıyordu. Merritt, hoşnutlukla çevresine göz attı. "Pazar gününden gideceğim yere varmayı isterim," dedi. "Böylece çalışmaya başlamadan önce yerleşme olanağı bulursun." Sonra da yemek salonunda tanıdık kimseye rastlamayacaklarını sandığını, pazar günleri buralara kimsenin uğramadığını ekledi, ama sonuçta masalarına ulaşmaları epey zaman aldı. Bu arada da Charley bir senatörle, bir şirket avukatıyla, Temsilciler Meclisi'nin en genç üyesiyle, Denizcilik Bakanlığı sekreterinin yeğeniyle tanıştırıldı. "Görüyorsun ya," diye açıkladı Merritt, "bizim peder de bir zamanlar senatördü."

Yemekten sonra Charley uçağa göz atmak için yine alana döndü. Bill Cermak her şeyi kuyumcunun vitrini gibi pırıl pırıl yapmıştı. Charley, Bill'i alıp otele içki içirmeye getirdi. Bölmelerinin önündeki koridorda garsonlar, açık kapıdan dışarı dolan puro dumanı, orada toplanmış kişilerin çıkardıkları büyük gürültü vardı. Bill çarpık burnuna kocaman parmağını koyarak, hemen tüyse daha iyi olacağını söyledi.

"Vay canına bütün kodamanlar burada toplanmış sanki. Bak, seni yatak odama alacağım, bir dakika beklersen sana bir içki getireceğim."

"Elbette, bana göre hava hoş, patron."

Charley ellerini yıkadı, boyunbağını düzeltti, soğuk suya dalan biri gibi apar topar odaya girdi.

Martinilerle, tavuk salatalarıyla, sandviçlerle, bir tabak havyarla, dizi dizi füme balıklarla, iki yaşlı gümüş saçlı beyle, aşırı boyalı, boğuk sesli üç Güneyli dilberle, yüksek yakalıklar takmış şişman bir senatörle, zayıf bir senatörle, Harvard vurgulamasıyla konuşan oraya buraya dağılmış, solgun gençlerden birkaçıyla, altın dişli, solgun yüzlü, *Başkent Söyleşileri* adıyla kendi köşesinde yazan bir adamla bir içkili toplantı yapıyordu Merritt. Eveline'in evinde rastladığı, Savage adındaki reklamcı da vardı aralarında. Charley herkesle tanıştırıldı, sonunda bir şişe viski ve bir tabak

sandviçle yatak odasına tüyme olanağı bulana dek ayak değiştirip durdu. "Vay canına içerisi korkunç. Belki pot kırarım diye korkumdan ağzımı bile açamadım."

Charley'le Bill yatağın kıyısına oturup sandviçleri yediler, öteki odadan içeri dolan çın çın sesleri dinlediler. Viskisini bitirdiğinde Bill ayağa kalktı, elinin tersiyle ağzını kuruladı, ertesi sabah kaçta işbaşı yapmasını istediğini sordu Charley'e.

"Dokuz iyidir. Kalmak istemediğine emin misin?... Şu kuşlara ne diyeceğimi kestiremiyorum... Sana güneyli bir dilber bulabilirdik."

Bill, kendi halinde bir aile babası olduğunu, bir yatak ayarlayıp uyuyacağım söyledi. Çıkıp gittiğinde, Charley'in eğlenceye katılması gerekiyordu.

Charley, Merritt'in odasına döndüğü zaman iki güzel kızın aşağı yukarı oynayan sevimli şapkaları arasından şişman senatörün kendine dikilmiş gözlerini gördü. Sonra kızlara, "Güle güle," diyordu. Kahverengi gözlüsü sarışındı, mavi gözlüsünün de kapkara saçları vardı. Çıktıklarında arkalarında bir parfüm kokusuyla, oğlak derisinden eldiven kokusu bıraktılar dalga dalga.

"Sence hangisi daha güzeldi, delikanlı?" Şişman senatör tepesinde durmuş, kendine aşırı güvenen bir gülümsemeyle Charley'e bakıyordu.

Charley'e boğazı sıkılıyormuş gibi geldi, nedenini de kestiremiyordu. "İkisi de çok güzeldi," dedi.

"İki demet samanın arasında kalmış eşeğe döndürüyorlar, adamı," dedi şişko senatör, gerdanının kıvrımları arasından kolayca kayan yumuşak bir kıkırdamayla.

"Buridan'ın eşeği özlemden öldü, Senatör," dedi sıska senatör, Andy Merritt'le birlikte üzerine sayılar karaladıkları bir zarfı cebine tıkarak.

Sarkık gerdanını titreterek alnından bir demet siyah saçı atarken, "Ben de öyle ölüyorum, Senatör," dedi şişko. "Ben her gün ölüyorum... Senatör, benimle, bu delikanlılarla birlikte yemek yer miydiniz? İnanıyorum bizim emektar Horaca su kaplumbağalarımızı hazırlamıştır." Küçük şişko ellerinden birini sıska senatörün omuzuna, ötekini Charley'in omuzuna attı.

"Bağışlayın beni Senatör, karım Chevy Chase Kulübe konuk-

larımızı çağırmış."

"Öyleyse korkarım bu delikanlılar yemeği içi geçmiş yaşlılarla yemek zorunda kalacaklar. Kuşaklar arasındaki uçurumu sizin kapatabileceğinizi ummuştum... General Hicks de geliyor."

Merritt'in ağırbaşlı, iyi terbiye görmüş yüzüne belirsiz bir hoşnutluğun yayıldığını gördü Charley. Şişko senatör, tekdüze, akıcı, duruşma salonu sesiyle konuşmayı sürdürüyordu. "Artık yola koyulsak iyi olacak... Saat yedide gelecek, şu yaşlı savaşçılar çok dakiktirler."

Dördü, yani Charley, Andy Merritt, Savage, şişko senatör, asfalta yayılmış petrolün, arabaların çıkardığı egzos dumanının, mor salkımların, taze yaprakların kokusuna bulanmış Washington gecesine çıktıklarında kocaman Lincoln marka siyah bir araba usulca otel girişi önünde fren yapıyordu. Senatörün evi de arabasının bir uzantısı gibiydi, büyük, karanlık, belli belirsiz parıldayan, sessiz bir yerdi. Siyah deriden büyük koltuklara gömüldüler, ak saçlı zenci melezi, oymalı gümüş tepside içki getirdi.

Senatör ellerini yıkayacakları yeri göstermek için hepsini tek tek götürdü. Gömme mermer banyolu, kocaman eski tip tuvalete sokulurken, senatörün güdük şişko eliyle sırtına vurmasından pek hoşlanmadı. Ellerini yıkamaktan döndüğünde sürgülü kapılar vurmasından pek hoşlanmadı. Ellerini yıkamaktan döndüğünde sürgülü kapılar yemek odasına açılmıştı, dinç görünümlü, beyaz bıyıklı, hafifçe topallayan yaşlı bir bey önlerinde sabırsızlıkla dolanıyordu. "Su kaplumbağasının kokusunu alıyorum, Bowie," diyordu. "Emektar Horace hâlâ beçerikli desene."

Çorbasıyla içkisini yuvarlayınca masanın başından konuşmaya girişti general. "Elbette uçak makineleri üzerine yapılan bu çalışmalar, bilimin ilerlemesi açısından çok ilginç... Bak söyleyeyim sana Bowie, doğru dürüst bir masa hazırlatmayı bilen ender insanlardansın sen... uzak bir gelecekteki o sonsuz olasılıkları gösteriyor belki de... Ama bir asker olarak konuşursam, beyler, içimizden bazıları onun daha değerini kanıtlamamış olduğunu düşünüyor... Sukaplumbağası pek nefis, Bowie... Yani açıkçası, Denizcilik Bakanlığındakiler gibi güvenmiyoruz biz bu uçak motorlarına.. Bir bardak güzel Burgonya şarabı denli sevdiğim hiçbir şey yoktur, Bowie... Deney çok önemlidir, beyler, hem ben

yadsımıyorum, belki uzak gelecekte..." Merritt'le, Charley'in peşi sıra, Senatör Planet'in evinin önündeki taş revağın altından geçerken Savage gülerek, "Uzak bir gelecek," diye generali yanıtlıyordu. Kapının önünde bir taksi onu bekliyordu. "Sizi nerede bırakabilirim, beyler?... Bizim sorunumuz, uzak gelecekte yaşadığımızın ayrımına varamamış olmamız."

Arabaya girerlerken, "Evet, bunu Washington'dakilerin bilmediği kesin," dedi Merritt.

Savage güldü, "Senatörle, general hiç kuşkusuz antika adamlar... tıpkı kazılıp da toprağın altından çıkartılmışlar gibi... Ama general konusunda kaygılanmayın... bir kez inanırsa, şey yani, saygı değer kişilerle karşı karşıya olduğuna... o zaman Noel Baba gibidir... Soylu beylerin, soylu beyler adına, soylu beyleri yönettiği hükümetlere inanır o."

Merritt ters ters, "Hepimiz buna inanıyoruz," dedi.

Savage çıngır çıngır bir kahkaha savurdu. "Doğa da baylar yıllardır bir soylu bey arıyor." Sonra da patlak alkolik gözlerini, kalkık burunlu, gülen yüzünü Charley'e çevirdi. "Senatör senin çok parlak bir genç olduğunu düşünüyor... Seni ona götürmemi istedi benden... bizim senatör çok çabuk âşık olur, biliyorsun." Bir kahkaha daha koyverdi.

Herif iyice kafayı bulmuş olmalı, diye düşündü Charley. Yemeğin sonunda, kocaman balon gibi bardaklardan içtikleri Napolyon konyağı yüzünden o da azıcık sarhoştu. Waldman Park'ta arabadan indirdi onları Savage, sonra da arabası gözden yitti. "Şey Andy, bu herif de kim?"

"Tuhaf biri," dedi Andy Merritt. "Moorehouse'ın parlak delikanlılarından. Yeterince de parlak aslında, ama onun üzerine duyduğum öyküler pek hoşuma gitmedi benim. Askew-Merritt'le anlaşma yapmak peşinde, ama biz daha buna hazır değiliz. Bu halkla ilişkiler uzmanları, insanın iliğini, kemiğini sömürür."

Asansörle yukarı çıkarlarken Charley esneyerek, "Vay canına, o güzel kızların da yemeğe geleceklerini ummuştum," dedi.

"Senatör Planet kadınları hiçbir zaman yemeğe çağırmaz... Tuhaf bir ünü var onun... Bu kentte de epey tuhaf insan yaşıyor."

"Bence de öyle," dedi Charley. Yorgunluktan bitip tükenmişti; uyumadan önce giysilerini zor çıkardı.

O hafta sonu, Andy Merritt'i, hükümet uzmanlarıyla görüş-

meler yapmak için orada bırakarak Charley'le Bill New York'a geri uçtular. Uçağı hangara soktuktan sonra Charley, Bill'i arabasıyla Jamaica'daki evine bırakacağını söyledi. Bira içmek için küçük bir aşevinde durdular. Acıkmışlardı, Bill de karısının akşam yemeğini kaldırdığım düşünüyordu, bu yüzden şehriye çorbasıyla et yediler. Charley orada sahte Ren şarabı olduğunu görüp bir şişe istedi. Şarabı içtikten sonra birer et daha söylediler. Bill'e, Andy Merritt'in hükümetle anlaşmaların yolunda gittiğini söylediğini, Andy Merritt'in hep haklı olduğunu, üretimi daha geniş bir tabana oturtmanın nasıl da bir vatanseverlik gereği olduğunu söylediğini anlatıyordu. Charley." Bill, allah kahretsin, çok para kazanacağız. Bir şişe daha söyleyelim mi?... Sevgili emektar Bill, makinisti olmazsa pilot bir hiç demektir, üretim yapmazsa işadamı hiç demektir... Senle ben Bill, biz üretim yapıyoruz, Tanrı bilir kazanmak için elimden geleni ardıma koymayacağım. Bizi dolandırmaya kalkışırlarsa onlara karşı duracağız, daha şimdiden öneriler aldım, Detroit'ten büyük öneriler aldım... beş yıl içinde yığınla paramız olacak, senin de çok para kazanmanı sağlayacağım."

Sonra elmalı pasta yediler, aşevi sahibi bir şişe Alman şarabı daha getirdi. Charley şişeyi satın aldı. "Bardak bardak içmekten daha ucuza gelir, öyle değil mi Bill?" Bill bir aile babası olduğunu, artık eve dönmesi gerektiğini anlatmaya başladı. "Ya ben," dedi Charley, büyük bir bardağa şarap doldururken, "benim gidecek evim yok... O isteseydi evimiz olabilirdi. Şahane bir ev düzerdim ona."

Sonra da Charley, Bill Cermak'ın gitmiş olduğunu, bütün bunları, iriyarı, sarışın, yaşı belirsiz, Alman vurgulamasıyla konuşan bir kadına anlattığım gördü. Ona Hartmann Teyze diyor, bir gün ev açarsa, onu kahya yapacağını söylüyordu. Şarabı bitirip bira içmeye başladılar. Kadın Charley'in saçlarını okşadı, ona "Gezgin delikanlım," dedi. Bavyera giysileri içinde bir orkestrayla, şarkı söyleyen kalın boyunlu bir adam da vardı. Charley onlarla türkü söylemek istedi, ama kadın onu masaya geri çekti. Çok güçlüydü, işi ilerletmeye kalkıştığında Charley'i kocaman kırmızı kollarıyla itti, ama kıçını çimdiklediği zaman gözlerini eğip birasına bakarak kıkırdadı. Tıpkı eskiden kendi memleketinde yaşadığı günler gibi olduğunu söylüyordu kadına, ama şimdi daha

gürültülü, daha gülünçtü her şey. Sonunda arabada yan yana oturuncaya, kadın başını Charley'in omuzuna dayayıncaya dek müthiş eğlendiler, kadın Charley'e schatz, dedi, kıvrım kıvrım uzun saçları çözüldü, direksiyonun üstüne döküldü. Charley nasılsa arabayı kullanmayı becerdi.

Ertesi sabah, Coney Adası'nda döküntü bir otelde uyandılar. Saat dokuzdu; Charley'in başı çatlayacakmış gibi ağrıyordu, Hartmann Teyze pespembe çiğ et gibi yayılmış yatakta oturuyor, kahveyle, schlagsahne istiyordu. Bir Viyana pastacısında kahvaltıya götürdü onu Charley. Kadın bol bol yedi, bol bol ağladı, onu kötü kadın sanmamasını, yalnızca işsiz zavallı bir kızcağız olduğunu, onun da zavallı evsiz bir çocuk olduğunu görerek çok üzüldüğünü söyledi. Hemen işyerine dönmezse zavallı evsiz bir çocuk olmayı hak edeceğini söyledi Charley de. Cebindeki bütün bozukluklarla, yanlış bir adres verip Viyana pastacısında üçüncü kahvesini içip ağlarken bırakarak Long Island City'ye doğru yola düzüldü.

Ozone Park yakınlarında arabayı yolun kıyısına alarak benzin deposuna bakması gerekti. Son damla benziniyle işliğin avlusuna zor geldi. Usulca odasına süzüldü. Saat on ikiyi on geçiyordu.

Masasının üstü birbirine tutturulmuş notlarla, mektuplarla, üzerinde HEMEN OKUNSUN yazılı mavi kâğıtlarla doluydu. Bayan Robinson'un ya da Joe Askew'un geri döndüğünü anlamalarından ödü kopuyordu. Sonra yola çıkmasından bir gece önce, onu unutması için verdiğini söyleyip takılarak Doris'in armağan ettiği gümüş bir şişedeki eski Burbon şarabının masasındaki gözde olduğu aklına geldi. Joe Askew'u tepesinde dikilmiş gördüğünde bir yudum almak için başını daha yeni arkaya atmıştı.

Yüzünde bitkin, kaygılı bir anlatımla, bacaklarını açmış duruyordu Joe. "Allahını seversen, nerelerdeydin? Seni çok merak ettik... Yemeği bir saat masada bekletti Grace."

"Niye hangara telefon etmediniz?"

"Herkes gitmişti... Stauch hasta. Her şey kilitlendi, durdu."

"Merritt'le ilişki kuramadın mı?"

"Kurdum elbette... ama anladığım kadarıyla üretimi yeniden örgütlememiz gerekiyor... Bak Charley, dostça söylüyorum, işçilere çok kötü örnek oluyorsun... böyle işyerinde kafayı

çekerek. Geçen sefer çenemi tuttum, ama Tanrım..."

Charley soğutucunun başına gidip, kâğıt bardaklarla su aldı. "Washington'a yaptığım yolculuğu kutladım dün gece... Neyse Joe şu anlaşmalar ünümüzü her yere yayacak... Bir içkiye ne dersin?"

Joe kaşlarını çattı. "Sen yeterince içmiş gibisin... hem sonra işe gelmeden tıraş olsan iyi edersin. İşçilerden istiyoruz bunu, kendimiz de yapmalıyız... Tanrı aşkına, Charley, artık savaşın bittiğini unutma." Topukları üzerinde dönerek kendi odasına gitti Joe.

Charley şişeden büyük bir yudum daha aldı. Çok öfkelenmişti. "Buna katlanamam," diye söylendi, "ne o ne de bir başkası bana böyle davranabilir." Sonra telefon çaldı. Montaj bölümünde çalışan ustabaşı kapıda duruyordu. "Lütfen Bay Anderson," dedi.

İşte her şey böyle başladı. Ondan sonra da çılgınca bir koşuşturmadır gitti. O akşam saat sekizde Charley daha tıraş olamamıştı. Onarım bölümündeki makinistlerle birlikte bozulmuş bir makinenin üzerine eğilmiş çalışırken sandviç yiyor, kâğıt bardaktan kahve içiyordu. Gece yarısı, yorgunluktan cam çıkmış eve döndü. Joe'ya ağzının payını vermeye hazırdı, ama görünürde tek bir Askew bile yoktu.

Ertesi sabah kahvaltıda, bardağına kahve koyarken Grace kaşlarını kaldırdı. "Ne o, bütün gemilerin batmış gibisin."

Joe Askew boğazım temizledi. "Charley," dedi tedirginlikle, "seni öyle azarlamaya hakkım yoktu... Sanırım yaşlandıkça huysuzlaşıyorum, çekilmez biri oluyorum. Hafta boyu işlikte her şey ters gitti."

İki küçük kız kıkır kıkır gülmeye başladı.

"Neyse boş ver," dedi Charley.

Sussunlar diye masaya vururken, "Kulak misafirlerini unutma, Joe," dedi Grace. "Sanırım hepimizin dinlenmesi gerekiyor. Bu yaz tatil yapacaksın, Joe. Ben de yorgunluktan öldüm, özellikle de Joe'nun o kadavra suratlı konuklarını ağırlamaktan içime baygınlıklar geldi. Sen gittiğinden beri Charley, doğru dürüst tek insan göremedik, ev de kadavralarla doldu taştı."

"İş ayarlamaya çalıştığım birkaç kişiyi söylüyor. Grace onların beş para etmeyeceğini sanıyor, çünkü o küçük sosyete dedikodularından pek anlamıyorlar."

"Sanmıyorum, onların kadavra olduğunu biliyorum," dedi Grace. Küçük kızlar yine kıkırdaşmaya başlamışlardı.

Charley ayağa kalkıp iskemlesini geriye itti.

"Geliyor musun Joe?" dedi. "Ben batmakta olan gemime dönmek zorundayım."

Yatağa girip uyumak dışında Charley'in işlikten çıkabilmesi haftalar aldı. Bu sürenin sonunda, hastanenin ameliyat odasındaki yardımcı doktoru anımsatan sessiz, hüzünlü tavırlarıyla Stauch geri döndü, işler yoluna girmeye başladı. Sonunda Stauch, Charley'in kapısına gelip, "Şimdi düzenli üretime geçtik, Bay Anderson," dediğinde Charley öğleüstü oradan tüymeye karar verdi. Öğle yemeğine beklemesi için Nat Benton'a telefon etti, girişte, Joe'ya rastlamamak amacıyla işçilerin kapısından dışarı çıktı.

Yemeğe çıkmadan önce Nat'ın işyerinde birkaç içki içtiler. Lokantada yemeklerini söyledikten sonra, "Eee Nat, gizli servis nasıl çalışıyor bakalım?" dedi.

"Kaç hisse aldın?"

"Beş yüz."

"Başka hissen ya da ihtiyat payı olarak yatırabileceğin paran var mı?"

"Çok az... Birkaç bin dolar nakit param var."

"Nakit mi," dedi Nat azarlarcasına. "Sakla samam gelir zamanı saçmalığı yani... Ne diye işletmiyorsun paranı?"

"İşte ben de bundan söz ediyordum."

"İşe başlamış olmak için Auburn hisselerinden kapatmaya ne dersin?"

"Merritt ne olacak peki?"

"Sen kendi işine bak... Şu kuşlarla eşit koşullarda çarpışasın diye sana biraz anamal sağlamaya çalışıyorum ben... bunu yapmazsan yakında seni kapı dışarı ediverirler."

"Joe yapmaz böyle şey," dedi Charley.

"Ben bu adamı kişi olarak tanımıyorum, ama genelde adamları tanıyorum, yalnızca kendine yontmak istemeyen de yok gibidir."

"Bence de, ellerinden gelirse seni kazıklarlar."

"Ben soruna böyle yaklaşmıyorum Charley. İş dünyasında da Amerikan dürüstlüğünün çok görkemli örnekleri var."

O gece Charley kaçak içki satılan bir yerde tek başına içip kafayı buldu.

Sonbaharda Doris Avrupa'dan geldiği sıralar Charley, Auburn'da iki büyük vurgun yapmıştı, eline geçen bütün Askew-Merritt sermaye hisselerini de satın alıyordu. Aynı zamanda da yeni bir araba, Brooks Brothers mağazasından yeni giysiler alacak, kaçak içki satılan pahalı yerlerde yemek yiyecek denli kredisi olduğunu bulgulamıştı. İçi kırmızı deri koltuklu, alçak uzun gövdeli, üstü açık spor bir Packard'dı arabası. *Leviathan* gemisiyle geldiklerinde Doris'i, Bayan Humphries'i karşılamak için arabasıyla limana gitti. Hoboken'e vardığında gemi limana girmişti. Charley arabasını park etti, kılıksız üçüncü sınıf yolcuları arasından alelacele geçerek domuz derisinden bavulların, özel deriden şapka kutularının, üzerinde Ritz Otel etiketleri bulunan giysi sandıklarının çevresinde çene çalan, liman yapısının ortasında toplanmış iyi giysili insan girdabına doğru ilerledi. H harfinin altında Bayan Humphries çarptı gözüne. Kocaman kürk yakalığının üzerindeki yüzü, Doris'in solgun bir yansısı gibiydi, bu denli benzediklerine hiç dikkat etmemişti daha önce.

Bir an kadın Charley'i tanıyamadı. "Ah, Bay Anderson, ne hoş bir rastlantı." Gülümsemeksizin elini Charley'e uzattı. "Çok sıkıcı bir şey. Elbette Doris takı kutusunu kamarada bırakmasa olmazdı... Sanırım birisini karşılamaya geldiniz."

Charley kıpkırmızı kesildi. "Sizi kente götürmeyi düşünmüştüm de. Şimdi büyük bir arabam var. Bavullarınız belki taksiye sığmaz dedim."

Bayan Humphries artık ona aldırmıyordu. "İşte geliyor..." Timsah derisinden çanta tutan eldivenli elini salladı. "Buradayım."

Doris kalabalığın arasından koşarak geliyordu. Yüzü alev alevdi, dudakları da kıpkırmızı. Küçücük şapkasıyla, kürkü saçlarının rengindeydi. "Buldum işte anne... ne salağım."

"Ne zaman başıma böyle bir şey gelse," "diyerek içini çekti Bayan Humphries, "bir daha seninle yurt dışına çıkmamaya karar veriyorum."

Açılmış bir el çantasına sarı bir şey sokmak için eğildi Doris.

"Bak, Bay Anderson burada Doris," dedi Bayan Humphries.

Doris sıçrayarak doğruldu, koştu, kollarını boynuna dolayıp

yanaklarından öptü. "Ah sevgilim demek geldin, ne hoş." Sonra da Charley'i, kareli İskoç kumaşından palto giymiş, golf sopaları dolu bir bavul taşıyan, kırmızı suratlı bir İngiliz delikanlısıyla tanıştırdı. "Birbirinizi seveceğinize inanıyorum."

"Amerika'ya ilk gelişiniz mi?" diye sordu Charley.

"Tam tersine," dedi İngiliz, sarı dişlerini gösteren bir gülümsemeyle. "Wyoming'de doğdum."

İskele serindi. Bayan Humphries sıcak bekleme odasında oturmaya gitti.

Golf sopalı delikanlı da, kendi bavullarına bakmaya gittiğinde Doris, "George Duquesne'yi nasıl buldun?" diye sordu. "Burada doğmuş, ama İngiltere'de büyümüş. Annesi Doomsday Book'lu. Onların yanında, dünyanın en eski, en güzel şatosunda kaldım... Çok eğlendim İngiltere'de. Bence George çok tatlı bir çocuk. Duquesne'lerin bakır madenleri var. Yahudi olmamaları dışında tıpkı Guggenheim'lara benziyorlar... Ama sana ne oluyor Charley, kıskanıyor musun?... Aptalsın... George'la ben kardeş gibiyiz gerçekten... Seninle olan ilişkimize hiç benzemiyor, ama George çok eğlenceli biri."

Humphries ailesinin gümrükten çıkması saatler aldı. Yığınla bavulları vardı, Doris de kimi giysileri için gümrük ödemek zorunda kaldı. Bayan Humphries kente, üstü açık bir arabayla gideceğini öğrendiğinde öfkeden mosmor kesildi, arabanın gıcır gıcır, yılan gibi bir Packard olmasının da hiç önemi yoktu.

"Ama niye yani, işte sıradan üstü açık bir araba," dedi Doris. "Anne çok eğleneceğiz... Charley bütün büyük yapıları gösterir bize."

Çevresi el çantalarıyla kuşatılmış olarak arka koltuğa yerleşirken Bayan Humphries söyleniyordu. "Senin sevgili baban, Doris, bir hanımın açık at arabasıyla dolaşmasım bile hoş karşılamazdı, nerede kaldı açık otomobil."

Onları eve bıraktıktan sonra Charley işliğe dönmedi. Kapanma saatine dek telefonda Benton'un işyeriyle konuşarak Askew'ların evinde kaldı. Standard Uçak Parçaları devreye girali beri Askew-Merritt hisselerinde büyük düşüşler görülmeye başlamıştı. Onları satın almak için iyice düşmesini bekliyordu Charley. İkide birde Nat Benton'a telefon edip, "Ne diyorsun bu işe Nat?" diye soruyordu.

O öğle sonrasının geç saatlerinde bile Nat bir yorum yapamıyordu, bu yüzden de bir karar verebilmek için Charley yazı tura attı; tura geldi. İşyerine telefon edip ertesi sabah açış fiyatları üzerinden satın almaya başlamalarını söyledi. Sonra giysisini değiştirdi, Grace çocukları okuldan getirmeden evden çıkıp gitti; bugünlerde artık Askew'larla hiç konuşmaz olmuştu. İşlikten de bıkıp usanmıştı, Joe'nun onu kaytarıcı sandığını biliyordu.

Cüzdanını öteki ceketinin cebine koyarken açıp parasım saydı. Dört tane yüzlüğü, biraz da bozukluğu vardı. Kâğıt paralar gıcır gıcırdı, yepyeniydi, bankadan yeni çıkmıştı. Burnuna götürüp mürekkebin taze tatlı, keskin kokusunu içine çekti. Ne yaptığının ayrımına varamadan onları öpüyordu. Yüksek sesle güldü, paraları cüzdanına koydu. Vay canına, çok mutluydu. Yeni mavi giysisi de tam üstüne göreydi. Pabuçları parlıyordu. Çorapları tertemizdi. Kemerinin altında karın kasları taş gibiydi. Asansör beklerken ıslık çalıyordu.

Doris'in evinde, Beşinci Cadde'deki yeni yapıların nasılda görkemli olduğunu söyleyen Gerge Duquesne vardı.

"Ah Charley, George'un yaptığı maydanozlu salatayı bir yesen, öyle müthiş ki," dedi Doris. "Savaştan sonra İstanbul'da öğrenmiş yapmayı... Görüyorsun İngiliz ordusundaydı... Charley de bizim madalya almış, savaş pilotlarımızdandı, George."

Doris'le, George'u önce Plaza'da yemeğe, sonra tiyatroya, arkasından da gece kulübüne götürdü Charley. Bir an önce kafayı bulup kendinden geçeceği umuduyla George'un bardağına sert içkiler doldurup duruyordu Charley, ama yalnızca George'un yüzü kızardıkça kızarıyor, adam sessizleştikçe sessizleşiyordu, zaten baştan da pek konuştuğu söylenemezdi ya. Kaldığı Saint Regis Otel'e George'u bıraktıklarında saat üç olmuş, Charley'in de uykusu gelmiş, kafası dumanlanmıştı.

"Şimdi ne yapacağız?"

"Ama sevgilim, artık eve dönmeliyim."

"Seninle konuşma olanağı bile bulamadım... Geldiğinden beri sana doğru dürüst sarılamadım." Sonunda Columbus Circle Childs kulübüne gidip yağda yumurtayla, sucuk yediler.

Birbirini seven kişilerin kalabilecekleri, güzel bir ortamda yatak, gizlilik bulabilecekleri sevimli yerler olması gerektiğini söylüyordu Doris. Charley bir sürü yer bildiğini, ama hiçbirinin

güzel olmadığını anlattı.

"Çok sefil, pis olacağından, her şeyi rezil edeceğinden korkmasam seninle oralara giderdim gerçekten Charley."

Charley kızın elini sıktı. "Senden böyle bir şey istemeye hakkım yok, küçüğüm, en azından evlenene dek."

Arabasını park ettiği sokağın başına yürürlerken Doris başım Charley'in omuzuna dayadı. İncecik, alçak sesiyle, "Beni istiyor musun Charley?" dedi. "Ben de seni istiyorum, ama eve dönmek zorundayım, yoksa annem sabahleyin rezalet çıkarır."

Ertesi pazar gününü, döşeli, asansörsüz bir apartman aramakla geçirdi Charley. Yalnızca güzelliğinin tadını çıkarmak için altı aylığına Kapri'ye gideceğini, eve bakması için de Japon bir uşak tuttuğunu söyleyen, kınalı saçlı, batik sabahlıklı bir oyuncu kadından, hepsi de gri boyalı bir oturma odası, bir mutfağı, bir de banyosu olan, apartman katını tuttu. Ertesi gün kahvaltıda Askew'lara taşınacağını bildirdi.

Önce hiçbir şey demedi Joe, ama son bardak kahvesini de içince kaşlarını çatarak ayağa kalktı, birkaç kez odanın içinde gidip geldi. Sonra camın önünde durup yavaşça, "Yanıma gel Charley," dedi, "sana göstereceğim bir şey var." Elini Charley'in koluna koydu. "Bak oğlum, sana hep surat astığım için gitmiyorsun, değil mi? Biliyorsun bu iş beni çok yıpratıyor, üzüyor... boğazımıza dek batıyoruz gibi geliyor bana... ama biliyorsun Grace de ben de çok severiz seni... yalnızca senin şu borsa işlerine kendini çok kaptırdığını düşünüyordum... sanırım bu da beni hiç ilgilendirmez... Neyse, biliyorsun, biz birbirimizi kollamalıyız."

"Elbette, Joe, elbette... Gerçekten şu kahrolasıca eve taşınmamın bunlarla bir ilgisi yok... Sen evli bir adamsın, çocukların falan var, benim sıkıntılarımı yaşamıyorsun... ya ben, benim kadın sorunum var."

Joe kahkahalarla gülmeye başladı. "Vay vay, emektar zampara, ama Tanrı aşkına, ne diye evlenmiyorsun?"

"Körolasıca, işte ben de bunun peşindeyim ya," dedi Charley. Güldü, Joe da güldü.

Kahve cezvesinin arkasından, "Ne gülüyorsunuz?" diye sordu Grace.

Charley başını kızlara doğru salladı. "Erkek erkeğe çene çalıyoruz."

"Ah, ne kabasınız," dedi Grace.

Charley yeni evine taşındıktan birkaç hafta sonra, Noel'e doğru karlı bir öğleden sonra Biltmore'da Doris'le buluşmak için erkenden kente indi. Doris, "Haydi bir yere gidip içki içelim," dedi, Charley de evde bir sürü içki hazırladığını, hepsi de değişik renklerde olan Taki'nin yaptığı küçük, tuhaf sandviçleri görmeye evine gitmelerini söyledi. Doris, Japon'un evde olup olmadığını sordu. Charley sırıtarak başım salladı. Taksiyle kahverengi taş yapıya gitmeleri ancak birkaç dakika sürdü.

"Ah, ne sevimli bir yer." Merdivenleri tırmanmaktan soluk soluğa kalan Doris kürk paltosunun önünü açıyordu. "İşte şimdi kötü kadın gibi davranıyorum."

"Ama tanımadığın biriyle birlikte olmuyorsun ki," dedi Charley. "Ya da hoşlanmadığın biriyle." Doris öpmesine izin verdi. Sonra paltosunu, şapkasını çıkardı, buharlı ısıtıcıdan hoş bir sıcaklığın yayıldığı cam kıyısındaki koltuğa, Charley'in yanına oturdu.

"Hiç kimse bilmiyor adresimizi, hiç kimse bilmiyor telefon numaramızı," dedi Charley. Kollarını incecik omuzlarına dolayıp kendine çektiğinde belirsiz tuhaf bir titremeyle kendini bıraktı kız, Charley'in dizlerine oturdu. Uzun süre öpüştüler, sonra Doris kollarından süzülerek, "Charley, sevgilim, beni buraya içki içmeye çağırdın," dedi.

Viskiyle birlikte alınacak çerezler, bir tabak da sandviç hazırdı mutfakta. Onları içeri getirip hasırdan yuvarlak masasının üzerine dizdi.

En çok hangisini sevdiğine karar verebilmek için Doris sandviçleri ısırıp durdu uçlarından. "Vay vay, şu senin Japon tam bir sanatçı olmalı Charley," dedi.

"Zeki, küçücük adamlardır, onlar," dedi Charley.

"Her şey çok hoş, bir de şu ışık gözlerimi rahatsız etmese."

Işıkları söndürünce pencere parlak maviye büründü. Karlı sokaklarda gidip gelen taksilerin gölgeleri, ışıkları, karşıdaki dükkânlardan içeri dolan parıltı tavanda ince uzun şeritler oluşturuyordu.

"Ah burası şahane," dedi Doris. "Karda açılmış tekerlek izleriyle sokaklar nasıl da geçmiş zamanlardan kalma görünüyor, baksana."

Charley sürekli bardaklarına viski dolduruyordu. Kıza giysisini çıkarttırdı. "Biliyorsun, giysilerin çok pahalı şeyler olduğunu söylemiştin bana."

"Ah, seni koca budala... Charley, benden biraz hoşlanıyor musun?"

"Konuşmanın anlamı ne... senin için çıldırıyorum... biliyorsun her zaman birlikte olmamızı istiyorum. Seninle evle..."

"Her şeyi rezil etme, böylesi çok hoş, bu tür şeyler duyacağımı hiç düşünmemiştim... Charley, önlem alıyorsun, değil mi?"

Kenetlenmiş dişleri arasından, "Elbette şekerim," diyen Charley gidip masasının gözünden plastik kılıfı aldı.

Saat yedide Doris apar topar giyindi, akşam yemeği için birileriyle buluşacağını, çok geciktiğini söyledi. Charley onu aşağı indirip taksiye bindirdi. "Bak sevgilim," dedi, "benim sana söylediğim şey konusunda artık konuşmayacağız, yalnızca onu gerçekleştireceğiz." Dimdik, gıcırtılı merdivenlerden yukarı çıkarken, ağzında kızın ağzının tadı vardı, saçlarının kokusunu duyuyor, kullandığı kokudan başı dönüyordu. Deniz tutmasına benzer, ürpertici, acı veren bir duygu bütün benliğine egemen oluyordu. "Vay canına," diye yüksek sesle söylenerek kendini yüz üstü pencerenin içindeki koltuğa attı.

Ev için yaptığı harcamalar, Taki, kaçak içkiler, arabanın masrafları, her gün Doris'e yolladığı çiçekler, her ay umduğundan daha pahalıya patlıyordu. Bankaya para yatırır yatırmaz hemen geri çekmesi gerekiyordu. Bir sürü hisse senedi vardı, ama daha hiçbiri pay ödemeye başlamamıştı. Noelde Doris'e armağan alabilmek için Joe Askew'dan beş yüz dolar borç istedi. Doris takı vermemesini söylemişti, bu yüzden de çok varsıl, güzel bir hanıma ne tür armağan almanın uygun düşeceğini Taki'ye sordu, Taki ipek kimononun yerinde bir armağan olacağını söyleyince de gidip Çin sabahlığı aldı. Armağanı görünce Doris yüzünü buruşturdu, ama yine de aceleyle ağzının kıyısını öptü, çünkü annesi de odadaydı, sonra da tekdüze bir sesle, "Ah, ne tatlı çocuk," dedi.

Bayan Humphries, Charley'i Noel yemeğine çağırmıştı. Odanın içi yılbaşına özgü süslerin, yeşilliğin kokusuyla doluydu, iskemlelerin üzerine paket kâğıtları, çerçöp yayılmıştı. İçkiler hafifti, herkes ortalıkta dolaşıyordu, Nat ve Sally Benton, Bayan

Humphries'in yeğenleri, kulakları duvar gibi sağır kız kardeşi Eliza, kış sporları dışında hiçbir konudan söz etmeyen George Duquesne erken yenecek akşam yemeğinin başlamasını bekliyordu. Noel coşkusuyla dolu olarak İtalya'dan daha yeni dönen Ollie Taylor dışında herkes tedirgindi, sinirliydi. Ollie Taylor da zamanının çoğunu ceketini çıkartıp kendi deyimiyle eski bir Noel içkisi hazırlayarak geçiriyordu mutfakta. İşine kendisini öylesine kaptırmıştı ki yemek hazır olduğunda masaya güçlükle oturtabildiler. Charley hep ona göz kulak olmak zorunda kaldığından Doris'le tek sözcük konuşamadı. Yemekten, Noel içkisinden sonra Ollie'yi kulübüne geri götürmesi gerekti. Takside Ollie iyice kafayı bulmuş durumdaydı, şişko bedeniyle iki büklüm oturmuştu, yüzü beyazdı, "Vay anasını şu Noel de hiç bitmiyor," diye söyleniyordu.

Ollie'yi kapıcının ellerine bırakınca Doris'le George'u kafa kafaya verip aptalca bir oyuna kendilerini kaptırmış bulacağından emin olduğu Humphries'lere geri mi döneceğini yoksa söz verdiği gibi Askew'lara mı gideceğini bilemedi. Bill Cermak, Jamaica'daki evine bir uğrayıp işçi ailelerini görmesini söylemiş, ama sonra da bunu istemesinin uygunsuz kaçtığını eklemişti. Charley elbette geleceğini, o züppelerden uzak olan her yerde mutlu olacağını bildirmişti. Penn İstasyonundan bir telgraf çekerek Askew'lara mutlu yeni yıl diledi. Elbette yılbaşını Doris'iyle geçirme isteğini Askew'lar anlayışla karşılayacaklardı. Jamaica'ya giden boş trende Doris için kaygılanmaya başladı, belki de onu o herifle baş başa bırakmasa daha iyi ederdi.

Jamaica'da Bill Cermak, karısı, karısının yaşlı ana babası, arkadaşları, onun gelişiyle hem çok sevindiler, hem de biraz telaşlandılar. Sırayla birinin çatısı yeşil, ötekinin kırmızı olan, birbirinin aynısı evlerden oluşmuş bir sokakta çatısı yeşil, küçük bir ahşap evdi. Bayan Cermak iriyarı bir sarışındı, yanaklarına dalga dalga kırmızılıklar yayan şarabın, ağır yemeğin etkisiyle biraz sersemlemişti. Masadan daha yeni kaldırdıkları hindiyle, erikli pastadan yedirdi Charley'e. Sonra naneli sıcak şarap yaptılar, Bill akordeon çaldı, herkes dans etti, çocuklar bağrıştı, davul çaldı, ayak altında dolaştı.

Charley gitmesi gerektiğini söylediğinde Bill de onunla birlikte istasyona yürüdü. "Hey patron, bize gelmekle büyük bir,"

diye başladı Bill.

"Dur bakalım, ben patron falan değilim," dedi Charley. "Ben de makinistlerdenim... öyle değil mi Bill? Senle ben, Bill, bu dünyaya karşı koyan makinistleriz... evlendiğimde gelip düğünümde şu kahrolasıca akordeonunu çalacaksın... inan bana Bill, hem çok da sürmeyecek bekârlığım."

Bill yüzünü buruşturdu, uzun çarpık burnunu ovuşturdu. "Bir kez avucunun içine aldın mı kadınlar iyidir, patron, ama alamadınsa dünyam zindan ederler."

"Ben aldım onu, öyle bir avucumun içine aldım ki benimle evlenmekten başka çıkar yolu yok."

"Ne adam," dedi Bill Cermak. Manhattan treni gelinceye dek rüzgârlı platformda durup güldüler, tokalaştılar.

Otomobil sergisi sırasında bir gün Nat telefon ederek Tern gereçlerini yöneten Farrell'in kentte olduğunu, Charley'i görmek istediğini söyledi, Charley de adamı öğleden sonra içki içmeye getirmesini istedi. Bu kez Taki'yi evde tuttu.

James Yardly Farrell kır sarı saçlı, yuvarlak yüzlü, yuvarlak dazlak kafalı bir adamdı. Kapıdan girer girmez bağırmaya başladı, "Nerede o? Nerede o?".

Nat Benton gülerek, "İşte burada," dedi.

Charley'in elini hızla sallayarak sıktı Farrell. "Demek her şeyin nasıl yapılacağını bilen becerikli çocuk bu? Aylardır senin peşindeyim, istersen Nat'a sor, başına ekşiyip durdum... Bana bak, Detroit'e gelmeye ne dersin... Long Island City senin gibi bir delikanlıya göre yer değil. Senin becerin gerekli bize... hem biz gerek duyduğumuz şeyin parasını da öderiz."

Charley kızardı. "Şimdiki işimden de iyi para alıyorum, Bay Farrell."

"Kaç para alıyorsun?"

"Bir delikanlıya yetecek denli."

"Sonra konuşuruz bunu... ama sakın aklımdan çıkarma, bizimki gibi yeni bir endüstri dalında işler çok hızla değişir... Gözümüzü dört açmazsak arkada kalırız... Neyse, neyse şimdilik bırakalım bunları... Ama sana tek bir şey söyleyeyim Anderson, bir kıyıya çekilip de bu sanayinin, birbirini boğazlayan küçük küçük işliklere bölünmesini izleyecek değilim. Sence de hep

birlikte masanın çevresine otursak, karşılıklı yardımlaşma, dostluk havası içinde pastayı bölüşsek daha iyi olmaz mı, hem bak söyleyeyim sana, delikanlı, o pasta muhteşem, görülmemiş bir şey olacak." Sesini alçaltıp fısıltıya dönüştürdü.

Sarı yüzüne belirsiz, incecik bir gülümseme yayılmış Taki, elinde bir rom kokteyli tepsisiyle içeri girdi.

"Teşekkür ederim, ben içmem," dedi Farrell. "Bekâr mısınız, Bay Anderson?"

"Öyle gibi bir şey... yakında evleneceğim, sanıyorum."

"İnan bana Detroit'i seveceksin... Benton bana senin Minnesotalı olduğunu söyledi."

"Şey, Kuzey Dakota'da doğdum." Charley omzunun üzerinden Japon'la konuştu. "Taki, Bay Benton bir içki daha alacak."

"Bizim orada çok hoş bir dost topluluğumuz var," dedi Farrell.

Adamlar gittikten sonra Charley Doris'e telefon etti, hiçbir giriş yapmaya gerek duymadan evlenince Detroit'te oturmak isteyip istemeyeceğini sordu. Telefonun öteki ucundan tiz bir çığlık yükseldi. "Ne korkunç bir düşünce... hem kim sözünü etti o korkunç... şey yani adını söylemek istemiyorum... o korkunç durumun... Bu kış New York'ta yeterince eğlenmediğimizi mi düşünüyorsun?"

"Elbette eğlendik," diye yamtladı Charley. "Sanırım burada da mutlu olurdum eğer... her şey değişse... belki de bir değişiklikten hoşlanacağını düşündüm de, hepsi bu... orada bir iş önerisi aldım."

"Lütfen Charley, söz ver, bir daha böyle aptalca şeyler söylemeyeceksin."

"Ah elbette, yarın gece benimle yemek yersen."

"Sevgilim, yarın olmaz."

"Öyleyse cumartesi nasıl?"

"Pekâlâ, birisiyle buluşacaktım, ama ertelerim. Konserden sonra Carnegie Hall'da beni bekler misin?"

"İstersen o kahrolasıca konsere bile gelirim."

"Yoo, olmaz, annem bir sürü yaşlı hanım arkadaşını çağırdı." Hızlı hızlı konuşuyordu, sesi boğuk geliyordu. "Locada yer yok. Beni o çay içilen yerde bekle, hani Rus çayevinde, bir kez daha beklemiş, hem de çok kızmıştın ya, orada."

'Nasıl istersen... Şey, birlikte olmadığımızda seni nasıl özlediğimi bilemezsin."

"Öyle mi, ah Charley ne tatlısın." Telefonu kapadı Doris.

Charley kulaklığı yerine koydu, kendini iskemlesinde arkaya attı. Onunla telefonda konuştuktan sonra bütün bedenini saran titremenin önüne geçemiyordu. "Hey Taki, şu viski şişesini getir bana... söyle bana Taki," dedi Charley, kendine sert bir içki doldururken, "senin ülkende de bir adamın evlenmesi böyle zor mudur?"

Japon gülümsedi, azıcık eğildi. "Benim ülkemde her şey çok daha zordur."

Ertesi gün işten döndüğünde Doris'ten gelen, cumartesi günü kesinlikle buluşamayacaklarını söyleyen bir telgraf aldı Charley. "Allah belasını versin orospunun," dedi yüksek sesle. Bütün gece evine telefon edip notlar bırakıp durdu, ama Doris'i bir türlü bulamadı. Dudaklarına götürdüğü alıcıdan bile nefret etmeye başlamıştı. Cumartesi günü de ondan bir haber alamadı. Pazar günü telefonda Bayan Humphries'i yakaladı. Yaşlı kadının soğuk çıngır çıngır sesi, Doris'in hafta sonu için ansızın Sauthampton'a gittiğini bağırdı. "Biliyorum soğuk algınlığına yakalanıp geri gelecek," diye ekledi bayan Humphries. "Bu havada hafta sonu."

"Neyse, hoşça kalın Bayan Humphries," diyerek telefonu kapadı Charley.

Pazartesi sabahı Taki, Doris'in el yazısıyla yazılmış, onun parfüm kokusunu taşıyan büyük mavi zarfı getirdiğinde, açar açmaz, daha okumadan neler yazdığını biliyordu.

SEVGİLİ CHARLEY,

Benim için çok değerlisin, senden çok hoşlanıyorum, arkadaş kalmamızı çok istiyorum (altı çizilmiş). Benim sürdürdüğüm aptalca yaşamı biliyorsun, tam şu anda da en anlamsız hafta sonumu geçiriyorum, herkese başımın çatlayacakmış gibi ağrıdığını söyledim, sana yazmak için yatağa girdim. Ama Charley, ne olursun, evlenmek, düğün falan gibi şeyleri çıkar aklından. Bunu düşünmek bile beni bedensel olarak hasta ediyor, hem haziran ayında kendisiyle evleneceğim konusunda George'a söz verdim, Duquesnelerin bir halkla ilişkiler danışmanı var — ne salakça bir şey değil mi — ve onun da görevi Duquesne'leri halkın sevmesini

sağlamak, bu adam bütün öyküyü basma vermiş, İskoç kırlarında bana nasıl kur yapıldığım, o orta çağlardan kalma şatoda yaşadığımız günleri falan anlatmış. İşte bu yüzden de hemen sana yazıyorum, şekerim, Charley sevgilim, çünkü sen benim en iyi arkadaşımsın (iki kez altı çizilmiş), benim de katılmak için can attığım gerçek iş dünyasında, üretimin, işçilerin falan ortasında yaşıyorsun, senin bunları bilmeni istiyorum. Ah Charley sevgilim, lütfen benim kötü biri olduğumu düşünme.

Seni seven arkadaşın (üç kez altı çizilmiş) D

İyi bir çocuk gibi bu mektubu yak, olmaz mı?

Kapı zili çalıyordu. Garajdan arabasını getiren çocuktu. Charley şapkasını, paltosunu giyip aşağı indi. Arabasına binip Long Island City'ye sürdü, lastik kaplı merdivenlerden odasına çıktı, masasına oturdu, kâğıtları hışırdattı, telefondan Stauch'la konuştu, Joe Askew'la işçilerin yemekhanesinde yemek yedi, kısa saçlı yeni yazmana mektup yazdırdı, sonra birdenbire saat altı olmuş, eve gitmek için trafiğin içine dalmıştı.

Köprüyü geçerken, direksiyonu kırıp gaza basıvermek geldi içinden, ama kahrolasıca araba parmaklıkları kırıp aşağı uçamazdı zaten, trafiği birbirine katmaktan, arkasında kamyonlardan, arabalardan altüst olmuş bir mezbele yaratmaktan başka işe yaramazdı.

Ne eve gitmek istiyordu, ne de kış boyu haftada birkaç kez Doris'le yemek yedikleri kaçak içki satan yerlere, bu yüzden de Üçüncü Cadde'ye döndü. Belki Julius'un yerinde birilerine rastlardı. Barda durdu. Canı hiçbir şey yapmak, içki içmek bile istemiyordu. Ama birkaç sert çavdar viskisi atınca açıldı. Cehennemin dibine kadar yolu vardı Doris'in. Birkaç içkinin yerini hiçbir şey tutamazdı. Yalnızdı, cebi para doluydu, bu dünyada canının çektiği her kahrolasıca şeyi yapabilirdi.

Barda, Charley'in yanında, tombulca, paspal görünüşlü bir iki kadın duruyordu. Şimdiden iyice kafayı bulmuş olan kırmızı suratlı bir adamla birlikteydiler. Kadınlar, giysilerden söz ediyor, adam da onlara Belleau Ormanını anlatıyordu. Kısa süre sonra adamın da Amerikan Hava Kuvvetlerinden olduğu anlaşıldı. "Adım De Vries. Uğraşım... yiyip içip yaşamak," dedi adam, sonunda yüzlerini Charley'e dönene dek kadınları çekiştirdi.

Kasılarak sarıldı kadınlara, "Karımla tanıştırayım," diye bağırdı.

Belleau Ormanı, Aragonne, St Mihiel burnu, Paris savaşı şerefine içtiler. Kadınlar, Hoboken'de bir Alman içkievine gitmeye can attıklarını söylediler. Charley onları arabasıyla götüreceğini belirtti. Arabalı vapurla karşıya geçerlerken hepsi de epeyce ayılmış, sessizleşmişlerdi. Serin, karanlık Hoboken sokağındaki içkievinde bira dışında bir şey bulamadılar. Yemeklerini bitirince De Vires gerçek içki bulabilecekleri bir yer bildiğini söyledi. Bir yığın sokakta dolaştılar dolaştılar, sonunda Union City'deki bir batakhanede soluğu aldılar. El ele tutuşup dans ettirecek denli içtiklerinde kadınlar Harlem'e gitseler ne iyi olacağım söylediler. Bu kez arabalı vapur onları pek ayıltamadı, çünkü yanlarına bir şişe viski almışlardı. Harlem'de dans salonundan kapı dışarı edilip bir gece kulübüne kapağı attılar. Uğraşı yiyip içip yaşamak olan adam kırmızı halı serili merdivenlerden aşağı yuvarlandı, Charley kulüp yöneticileriyle birlikte kahkahalara boğuldu. Zenci garsonun gönderdiği tavuk kızartmasını yiyip çok kötü cini içtiler, dans ettiler. Charley boyuna kendisinin ne güzel dans ettiğini düşünüyordu. Şu orospuları kandırıp götürmekte neden şansının yaver gitmediğini de anlayamıyordu.

Ertesi sabah, bir otel odasında uyandı. Çevresine bakındı. Yoo, yatağında kadın yoktu. Başının ağrıması, kulaklarının yanması dışında iyiydi. Midesi bozulmamıştı. Bir an Fransa'dan daha yeni döndüğünü sandı. Sonra aklına Packard'ı geldi, tuh allah kahretsin, nerde bırakmıştı ki? Telefona uzandı. "Şey, burası ne oteli?" McAlpin'di, telefondaki ses, "Günaydın," diyordu. Joe Turbino'nun numarasını anımsayıp telefon ederek akşamdan kalma adamların ne yapması gerektiğini sordu. Konuşmayı bitirdiğinde, eskisi denli iyi değildi. Ağzının içinde tavuk gübresi tadı vardı. Yine uykuya daldı. Telefonun sesiyle uyandı. "Sizi bir bey görmek istiyor." Sonra birden Doris'i anımsadı. Turbino'nun gönderdiği adam bir şişe viski getirmişti. Charley hemen büyük bir yudum aldı, üzerine bol bol buzlu su içti, yıkandı, kahvaltı istedi. Ama öğle yemeği zamanı gelmişti. Viski şişesini paltosunun cebine soktu, kokteyl içmek için Frank'la, Joe'nun işyerine gitti.

O gece taksi tutup Harlem yoluna düzüldü. Kulüp kulüp gezerek orospularla dans etti. Sabaha dek açık kulüplerden birinde

kavgaya tutuştu. Bayan Darling'in evine giden bir başka takside kendini bulduğunda güneş doğmuştu. Taksi sürücüsüne verecek parası kalmadığı için adam da onunla yukarı çıkmakta direndi. İçeride zenci hizmetçiden başka kimse yoktu, beş doları kız ödedi. Charley'i yatırmaya çalıştı, ama Charley ona bir çek yazmak istiyordu. İmzasını atabiliyordu, ama çeki imzalayamıyordu. Hizmetçi onu önce banyoya sokmaya, sonra da yatırmaya çabalıyordu. Kızın söylediğine göre gömleği baştan aşağı kana bulanmıştı.

Uyuklayarak bir berber koltuğunda traş olurken kendine gelmiş, düzelmiş, temizlenmişti, berber morarmış gözüne de buz koymuştu. Sonra Frank'la Joe'ya şöyle bir uğradığında orada Nat Benton'u buldu. Emektar dostu Nat onun için kaygılanmıştı, gözüne ne olduğunu sordu, Charley adamları döverken derisi yüzülen parmaklarını gösterdi, ama Nat iş konusuna dalmıştı yine, Askew-Merritt'i, Standard Uçak parçalarını anlatıyor, kendisiyle işbirliğine gitmemiş olsa, şimdi Charley'in de orta yerde kalacağını söylüyordu. Biraz daha içki içtiler, ama Nat ona ayran içirmeye, otele götürüp Farrell'le buluşturmaya çalışıyordu. Farrell, Charley'in yeryüzündeki en değerli adam olduğunu düşünüyordu, hem Farrell de bu sanayi kolunu egemen olacak adamdı, cebindeki son dolarla onun üzerine bahse girebilirdin. Ondan sonra Farrell'le karşı karşıyaydı, ona parmaklarını gösteriyor, poker oyununda onları soyup soğana çevirdiğini, biri arkadan kum torbasıyla kafasına vurmasa işlerini bitireceğini anlatıyordu. Detroit mi, niye olmasın. Ne zaman isterlerse Detroit'e gitmeye hazırdı, ha Detroit olmuş ha başka yer fark etmezdi. Allah kahretsin, canına okunan bir yerde kalmak istemezdi elbette adam. Hem şu kahrolasıca sokak kadını da içinde bütün adresleri olan cep defterini yürütmüştü. Kâğıtlar mı? Elbette. Ne isterseniz imzalarım, Nat hangisini isterse imzalarım. Hisse senedi mi, elbette. Bütün hisse senetlerimi takas ederim. Adam canına okunan bir kentte, canına okunan bir işlikten ne diye hisse senedi istesindi. Detroit mi, elbette, hemen. Nat taksi çağır, Detroit'e gidiyoruz.

Sonra yine Charley'in evindeydiler. Taki gevezelik ediyor, Nat her şeyi düzenliyor, Farrell, "Öteki adamın gözlerine bakmak istemezdim," diyor, bu kez Charley imzasını atabiliyor-

du. İlk kez masayı imzaladı, ama sonra anlaşmayı imzalamayı becerdi, Nat onun Askew-Merritt hisselerini Tern hisseleriyle değiş tokuş etme işlemlerini yaptı, sonra Charley'in uyuması gerektiğini söylediler, Taki hemen sıcak banyo alması için üsteledi durdu, ciyak ciyak bağırdı.

Ertesi sabah, ayılmış, ölü kaldırıcıların önünde uzanan bir ceset gibi cansız uyandı Charley. Taki portakal suyu getirdi, ama içer içmez kustu yine. Kendini yastığa attı. İçeri kimseyi almamasını söylemişti Taki'ye, ama işte Joe Askew yatağın ayak ucunda dikiliyordu. Joe, her zamankinden de solgundu, tıpkı iş başındayken olduğu gibi kaygılı bir anlatım vardı yüzünde, sarı bıyığını çekiştirip duruyordu. Gülümsemiyordu. "Nasılsın?" dedi.

"Şöyle böyle," dedi Charley.

"Demek Tern işliğiyle anlaştın, öyle mi?"

"Joe, artık New York'ta kalamam. Bu çöplükte işim bitti, bıktım."

"Daha bir sürü şeyden de bıktın gibi geliyor bana."

"Joe, inan bana, bu kentten gitmek zorunda olmasam yapmazdım böyle bir şey... hem ben de bu işe en az senin kadar emek verdim, bazıları daha duyarlı oluyor yalnızca."

Joe'nun ince dudakları sımsıkı kapanmıştı. Bir şeyler söylemeye başladı. kendini tuttu, dimdik odadan çıkıp gitti.

"Taki," diye bağırdı Charley, "bana bir greypfrut sıkar mısın?"

şirketinin para yatırdığı yapım işiyle uğraşan yapı ustalarının ellerinden geldiğince işi hızlandırıp hızlandırmadıklarını görmek ve genel olarak işlere bir göz atmak amacıyla Miami'ye giden bir trene binerek ilk adımı attı

İnci gibi sabahın erken saatlerinde

LUTERCİ PROTESTANLAR CEHENNEMİN YERİNE ÖLÜLER ÜLKESİNİ GEÇİRİYOR

Ah ne güzel hayat
Salınırken gemi o yana bu yana
Ah evlat
Bak şu içine doluşan kara adamlara
Ne diyor şu düdük sesi
Herkes binsin düüt düüt

SAVAŞ GEMİLERİNİN UĞRADIĞI FELAKETTEN HAVA AKINLARINA KARŞI ÇIKILMASI SORUMLU TUTULUYOR

İşte Kentucky'desin yaşıyor olduğun kadar kesin

YOLCU GEMİSİNDE YANGIN

POLİSLER POSTA SOYGUNCULARINI KIŞTIRDI

Yaz güneşiyle yanan deniz kıyısında
Miami kıyısında

Bekliyor tek başına biri beni
Miami kıyısında

DÜNDEN BERİ ORTALAMA İKİ BİN KİŞİ AMERİKAN SİGARASI KULLANMAYA BAŞLAMIŞ BULUNUYOR SEVİLEN KİŞİLER YANLARINA BİRKAÇ PARÇA GİYSİ ALARAK KAÇTI

Bir gül tomurcuğu gördüm dükkânda
Gidiyorum daha daha bulmaya
Hoşça kal hüzün

yanında getirdiği üç beyaz, İskandinav asıllıya benziyor. Bedensel açıdan çok hoş yaratıklar. Güzel lepiska saçları, mavi-yeşil gözleri, beyaz tenleri var. Erkekler tüy gibi kıllarla kaplı

Bırak uzanıp uyuyayım Carolina'da
Yorgun başımın altında huzurlu bir yastıkla
Daha güzel bir şey yoktur benim gibi ipsiz sapsızlara
Ah tanrım ne korkunç
Şu zavallı ruhun iniltisini duymak
Carolina'da

Sine-göz (48)

Santander'den çıkıp yöneliyoruz batıya Havana'ya Puerto-Mexico Galveston'a (camsı ırmak ağzı nemli geceyi sınırlayan tepeleri duymak yağmurlu gökyüzünden arada bir damlayıveren serin bir yıldız karanlıkların kucağına gizlenmiş kıyıdan serpilen bir dizi ışık) çift uçlu vidaların mırıltısı

sonunda yöneliyoruz batıya suluboya resimlere hayran pansiyoncu kız kurularından kanlı pençelerini pahalı eldivenlerin altında saklayan timsah gözlü yaşlı adamlardan edebiyatla çürütülmüş manzaralardan uzaklaşıyoruz kurtuluyoruz batıya doğru

yaşlı olmasına yaşlı bir adam
kır saçlı bir yaşlı adam
ama aşkla doludur delikanlının yüreği
çekil yolumdan yaşlı adam çekil yolumdan

pırıl pırıl aydınlanmış salonda bağrını sonsuz açmış şıkır şıkır salonda yemek masasında batıya doğru la bella kübalı kısacık sarı bir giysi içinde cilveli mi cilveli küçücük sipsivri gül rengi tırnaklarıyla

Bilbao'lu kıvırcık saçlı delikanlılar (bağıra çağıra konuşuyorlar çok da gülünçler) sımsıkı yelekli dondurma rengi takımlar giymişler ipek gömlekleri çizgili boyunbağları var (batıya doğru Havana'ya şekerehücuma) varsıl olanin parmağında elmas yüzük pırıl pırıl yanan gözleri izliyor kadının küçük parmağının saplanışlarını

ama aşkla doludur delikanlının yüreği

fısıldıyor kadın Ben banyoya giderken o adam kadının kamarasından çıktı Altmış altı numarada o kadın ne diye kıkır kıkır gülüyordu? Bilbao'lu varsıl genç şampanya söylüyor yansılamak için o masayı şişe mantarının top atışıyla selamlamaya benzer biçimde patladığı o uzun masayı yansılamak için o masada oturmuş uzun boylu ciddi yüzlü kara bıyıklı Meksikalı general generalin beş tane uzun boylu ciddi yüzlü mor gerdanlı oğlu şişko bir vekilharç oraya buraya serpiştirilmiş tavuk biçimli solgun hanımlar deniz fenerinin bulunduğu burnu döndüğümüzden hemen sonra bu hanımlar kara ipekten giysilerini hışırdatarak alelacele çıkıyorlar dışarı ağızlarına kapadıkları mendilleriyle

batıya doğru (eskinin içinden çıkıp yeninin içine doğru o karmakarışık yeninin o anlaşılmaz yeninin) güneye doğru yaz günü geçiyoruz denizi (olaylara doğru) kulaklarda gürlemeler elinin üstüne güneşi sıcacık yığan koyu mavi parmaklıklarda nemli tuzu duyumsamak pirinç cilası yüksek basınçlı buharın kokusu ışığın kıpır kıpır oynaşan sayısız parıltısı

sonra her öğlen tıkınıyoruz bol bol güzel yiyecekleri bol bol şarap içiyoruz gözlerimizi devirip kıkır kıkır gülerek gösteriyoruz la bella'yı o adamla yatan iğne gibi sipsivri küçük parmağını saplayan

la juerga

vah vah şu Bilbao'lu gence hani şu elmas yüzüklüsüne

geminin ortasında indirivermiş (batıya doğru o eski çılgınlıklarımız izliyor geminin dümen suyunu) tekmeyi aşk meleği Venüs'ün o tehlikeli ayağı çocuk çekiliyor yatağına kahvelerimizi onun kamarasında içiyoruz bayanlar çok ilgileniyorlar uğradığı felaketle

sarkık dudaklı kurbağa boyunlu iki yerliyi iki gezgini çağırıyoruz başaltındaki en ucuz bölmeden gitar çalıp şarkı söylesinler diye (Vichy maden suyuyla boğuk sesli türküler uyuma giriyor rusinol'la)

si quieres qu'el carro cante
mójele y déjele en rio
que después de buen moja'o
canta com'un silbi'o

sonra gülünç öyküler binbir Havana gecesi milyonların dansı o güzel kübalılar a ellas les gustan los negros

ama tuzlu öğleden sonra havasından içimize bir soluk çekmek için güverteye çıktığımızda çivit rengi sularda yuvarlanan paslı gemiden daha başka şeyler de var görülecek el rubio parmağında elmas yüzük olamayan Bilbaolu genci kuşatmış avaz avaz bağıran kübalılar la bella göğsünü kabartmış önüne geçmiş yanaklarında kır sakalları olan ufak tefek adamın adam öne çekiliyor el rubio arkasından itiyorlar

escándalo

hasımlar kendilerini ayıran arkadaşlarıyla tartışıyorlar hemen ellerinden kurtuluyorlar kavgacı kollarıyla birbirlerinin üzerine atlıyorlar birileri yakalıyor onları ayırıyor

gemi subayları karışıyor işe

yüzleri bembeyaz titreyerek götürülüyor şampiyonlar yanaklarında kır sakalları olan adamı sokuyorlar kadınlar odasına el rubio kıça doğru orada ağzımızda geveliyoruz hakaretleri hey ne oldu ki? no senor hayır el rubio yakalıyor Generale Transatlantique Şirketi'nin yazı kâğıdını ama parmaklar kalem tutmaya karşı çıkıyor parmakları uzun kıvır kıvır saçları arasında bükülürken hiçbir yetkisi olmayan bir gözlemci bu kavgaya nasılsa karışmış olan adam hemen bir yanlış yaparak yazdıklarına ekliyor

başkaldırıyı

sonra götürüyor yazıyı buz gibi bir yüzle karşıt taraflara

kadınlar salonuna

sonra yürüyoruz el rubio bir aşağı bir yukarı nabız gibi atan kıç yanında kılıçlardan tüfeklerden eskrim çalışmalarından söz ediyoruz cono

şimdi yalnızca batıya giden gözlemci iniyor yemeklere el rubio kıskıvrak yakalanan dostunun yatağı başında hüzünlere boğuluyor yazgısına hazırlanıyor bütün gemide düello söylentisi coşkular yaratıyor ama sonunda kırmızı suratlı mon kumandan Breton taraflarla gidip görüşüyor Generale Transatlantique Şirketi gemilerinde bu tür saçmalıkların kesinlikle yasak olduğunu şu müzikçi yerlilerin de fırlayıp çıktıkları başaltına dönmeleri gerektiğini açıklıyor umutsuzluk

giriyor içeri asker adımlarıyla mi general uzmanım diyor şeref meselelerinde askerce meselelerde coño hemen tarafları uzlaştırmayı deneyebilir mi

hep birlikte geliyoruz beyaz maden kovaları içinde sevimli sevimli soğutulan dört şampanya şişesinin daha şimdiden sıralandığı yere coño sandviçler getiriliyor mi general yanlış anlaşılmayı ortadan kaldırıyor Bilbaolu gençlerin kamaralarını gizlice dinleyen los negros'la las kübalıların duydukları bir şeyler yüzünden çıkmış hepsi ama her neyse havalandırma deliğiyle ayrılan şeref el değmemiş duruyor şampiyonlar usulca birbirlerinin ellerini tutuyor conō palmas sombreros

música mi general armağanını verdi kulağa

başaltında yerliler türkü söylüyor, gelişigüzel çalgı çalıyor

bardaki el rubio gizlerini açıyor bana dediğine göre her şey oraya buraya saplanan pembe tırnaklı la bella yüzündenmiş o havalandırma deliğine yapışan titiz kulak yüzünden o elmas yüzüklü yemiş tekmeyi o kendisi de korkuyormuş ya coño una puta yakışıksız

Havana'ya varıyoruz giysilerinden varsıllık akan bir koca hasır şapkasıyla karşılıyor la bella'yı Bilbaolu delikanlılar gidiyor Sevilla-Biltmore'a ve ben

milyonlarla dans ediyorum hem daha vizeler denli kaçınılmaz olan parasızlık o geleneksel kafasını kaldırmadı

şekerehücümun girdabında ağustos güneşinin yakıcılığında kenti dolanıyorum şekersi geceleri keten pantolonumun cebinde eriyip duran yirmi on beş sekiz buçuk dolarla kazanç araştırarak

Mexico'ya nasıl gideceğimi
ya da nereye olursa

Margo Dowling

Tony'yle evlendiğinde on altı yaşındaydı Margo. Gemiyle Havana'ya yaptıkları yolculuk çok hoşuna gitmişti. Deniz çok kötüydü, ama hiç midesi bulanmamıştı; Tony'yi tutmuştu. Yüzü sapsarı kesilmiş, bütün gün yatağında yatmış, azıcık hava alsın diye Margo onu güverteye çıkarmaya çalışınca yalnızca inlemişti. Ona giysilerini giydirdiğinde ada görünmüştü bile. Kolunu kıpırdatacak durumda olmadığı için onu Margo giydirmişti bir bebek gibi. Pabuçlarını bağlarken Tony gözleri kapalı, yanakları çökmüş, yatağında uzanmıştı. Sonra Margo güverteye koşup Havana'ya, Küba'ya bakmıştı. Deniz yine dalgalıydı. Deniz fenerinin altındaki koca koca kayalıkların üzerine devsi köpük sütunları fırlatıyordu dalgalar. Yolculuk boyunca Margo'ya çok iyi davranmış olan ince yüzlü genç dördüncü kaptan fenerin arkasındaki Morro Şatosu'nu, kocaman dalgaların üzerinde inip çıkan, içlerinde küçücük siyah, kahverengi biçimler olan ufak balıkçı motorlarını gösterdi. Öte yanda solgun, şeker rengi evler, kıyıda kırılan dalgaların içinden çıkıyormuş gibi duruyordu. Margo adama Vedado'nun nerde olduğunu sordu, kaptan dalgaların üzerinden sisin ötelerinde bir yerleri gösterdi. "Çok güzel bir dinlenme yeridir," dedi. Pırıl pırıl bir güneş parıldıyordu, gökyüzünde büyük beyaz bulutlar vardı.

Bu arada da limanın durgun sularına girmişler, güneş içindeki kalelerin, şatoların altındaki dimdik tepeye karşı demirlemiş dizi dizi üç direkli gemilerin arasından geçiyorlardı, kamaralarının sintine suyu kokan, boğucu havasına girip Tony'yi alması bavullarını kapaması gerekiyordu. Tony hâlâ bitkindi, başının döndüğünü söylüyordu. İskele tahtasından geçirmek için Margo'nun ona yardım etmesi gerekti.

Yıkık dökük iskele, beyazlar, kahverengiler giymiş, boncuk gözlü, bağıran çağıran insanlarla doluydu. Hepsi de Tony'yi karşılamaya gelmiş gibiydi. Atkılara bürünmüş yaşlı kadınlar, hasır şapkalı, sivilceli delikanlılar, yanaklarında çalı gibi kocaman

beyaz sakalları olan bir yaşlı adam vardı. Gözlerinin altı mor halkalı çocuklar herkesin ayağının altında dolaşıyordu. Hepsinin de teni ya sarıydı ya kahverengi, gözleri siyahtı, bir tek pembe giysili kır saçlı bir zenci kadın vardı. Hep birlikte bağrıştılar, kollarını havaya savurdular, Tony'ye sarılıp öptüler, birilerinin Margo'yu da görebilmesi için epey zaman geçti. Sonra bütün yaşlı kadınlar Margo'nun çevresini sardı, öptü, gözlerini dikip baktı, saçları, gözleri üzerine İspanyolca bir şeyler bağırdı, tek bir sözcük bile anlamadığı için Margo kendini çok salak hissetti, boyuna Tony'ye annesinin hangisi olduğunu sordu, ama Tony bildiği bütün İngilizce'yi unutmuş gibiydi. Sonunda şala sarınmış iriyarı, yaşlı bir kadını gösterip la mama'sı olduğunu söylediğinde, annesi zenci çıkmadığı için içine su serpildi Margo'nun.

Kıyısına taş evlerin dizildiği toz toprak içinde, yağ kokan, yük arabası, katır arabası dolu gürültülü sokaklardan geçip parke döşeli, güneşte yanan bir yolda otobüsten sürü sürü indiklerinde Margo kendi kendine eğer burası güzel bir dinlenme yeriyse ben de milyonlara konacak bir zengin kızıyım, dedi.

Yere dek inen demir parmaklıklı dar pencerelerin kestiği kabuk kabuk dökülen pembeye boyalı alçı duvara açılmış yüksek kapıdan geçip pis kokulu, hasır iskemleler, bitkiler dolu bir dehlize girdiler. Kafesteki papağan avaz avaz bağırdı, şişko, domuza benzeyen küçük beyaz köpek Margo'ya havladı, Tony' nin lamama'sı olduğunu söylediği yaşlı kadın gelip kolunu Margo'nun omzuna attı, uzun uzun İspanyolca bir şeyler anlattı. Margo ayak değiştirip durarak öylece dikildi. Kapıya doluşmuş komşular, maymun gözlerini üzerinden ayırmadılar.

"Şey Tony, en azından bana söylediklerini açıklayabilirsin," diye ters ters sızlandı Margo.

"Annem burasının senin evin olduğunu, hoş geldiğini falan söylüyor, Şimdi sen de, muchas gracias mama, demelisin."

Margo hiçbir şey diyemedi. Boğazına bir yumru tıkandı, hüngür hüngür ağlamaya başladı.

Her yanı kahverengi lekelere bulanmış sarı bir yorganla örtülü kocaman demir karyolanın neredeyse tümden kapladığı, lime lime tül perdeler asılı büyük karanlık bir bölmeden oluşan odasını gördüğünde daha da ağladı. Üzeri güllü, çatlak bir oturağın yatağın altından çıkan ucu gözüne ilişince ağlamayı kesip

gülmeye başladı.

"Annem burasının senin evin olduğunu, hoş geldiğini falan söylüyor. Şimdi sen de, muchas gracias mama, demelisin."

Margo hiçbir şey diyemedi. Boğazına bir yumru tıkandı, hüngür hüngür ağlamaya başladı.

Her yanı kahverengi lekelere bulanmış sarı bir yorganla örtülü kocaman demir karyolanın neredeyse tümden kapladığı, lime lime tül perdeler asılı büyük karanlık bir bölmeden oluşan odasını gördüğünde daha da ağladı. Üzeri güllü, çatlak bir oturağın yatağın altından çıkan ucu gözüne ilişince ağlamayı kesip gülmeye başladı.

Tony kızmıştı. "Şimdi artık edebini takmmalısın," dedi. "Bizimkiler senin çok güzel olduğunu, ama iyi terbiye görmediğini söylüyorlar."

"Hadi be sen de, halt etmişsin," dedi Margo.

Havana'da kaldığı sürece camdan kapısının önünde yalnızca avludan bir görünümün bulunduğu bu bölmede yaşadı. Tony'yle oğlanlar hep dışardaydı. Onu hiçbir yere götürmüyorlardı. En kötüsü de bebeği olacağını anlamasıydı. Gün be gün tavanın çatlak sıvasına gözlerini dikip avludaki kadınların tiz bağrışmalarını, papağanın sesini, Kiki adındaki küçük beyaz köpeğin hırıltısını dinliyordu tek başına yatağına uzanarak. Duvarlarda hamam böcekleri cirit atıyor, dolaplara kaldırmadığı giysilerini yiyordu.

Her öğleden sonra avlunun cam çatısından içeri dolan kare biçimli sıcak bir güneş ışığı kümesi, yatağın kıyısından, tuğla döşemeden kayarak geliyor, bölmesini göz kamaştıran bir ışığa boğuyor, soluk aldırmıyordu.

Yaşlı kadınlardan biri yanında olmaksızın dışarı çıkmasına izin vermiyordu Tony'nin ailesi, o zaman da yalnızca pazara ya da kiliseye gidebiliyordu. Pislik içindeki, leş kokulu, pazar yerinden, oradaki itişip kakışan, tere bulanmış, tavuk kafeslerinin, çamurlu balık tablalarının üzerinden bağrışan zencilerden, Çinli'lerden nefret ediyordu. La mama, Tia Feliciana, yaşlı zenci Carna oraya bayılıyor gibiydiler. Kilise daha iyiydi; en azından gelenler daha iyi giyiniyorlardı, süslü mihraplar genellikle çiçek dolu oluyordu, bu yüzden de düzenli olarak günah çıkarmaya gidiyordu, ama rahip daha yeni yeni bir araya getirmeye başladığı İspanyolca sözcüklere bir anlam veremiyor, Margo da onun yanıtlarını

anlayamıyordu. Yine de gün boyu o dehlizin sıcağında, pis kokusunda oturmaktan, yelpazelenip çene çalmak dışında hiçbir şey yapmayan yaşlı kadınlarla konuşmaya çalışmaktan, küçük beyaz köpeğin patlamış hasır iskemle üzerindeki pis yastıkta uyuklamasını, arada bir sineklere pençe atmasını izlemekten iyiydi.

Artık Tony'nin de ona hiç aldırdığı yoktu; ama bu yüzden suçlayamıyordu kocasını, ağlamaktan yüzü şişiyor, gözleri kıpkırmızı kesilmiş oluyordu hep. Orta yaşlı, bebek suratlı, şişko, beyaz takımlar giyen, göbeğinin üzerinden kocaman altın saat zinciri sarkan, herkesin büyük bir saygıyla el senor Manfredo, dediği adamla birlikteydi Tony hep. Şeker komisyoncusuydu, müzik çalışmaları yapması için Tony'yi Paris'e gönderecekti. Kimi zaman gelir, dehlizdeki hasır iskemleye oturur, şişko dizlerinin arasına altın saplı bastonunu sıkıştırırdı. Margo hep bu Senor Manfredo'da gülünç bir yan bulunduğunu düşünürdü, ama elinden geldiğince iyi davranırdı ona. Oysa bu adamın da ona aldırdığı yoktu. Gözlerini Tony'nin uzun kara kirpiklerinden ayıramıyordu.

Bir kez de büyük bir umutsuzluğa kapıldı, bir akşam yaşlı kadınların askeri bandoyu dinlesin diye götürdükleri Central Park'ta gözüne çarpan bir Amerikan eczanesine doğru tek başına yola çıktı. Önünden geçtiği bütün adamlar gözlerini dikip bakıyorlardı. Soluk soluğa vardı eczaneye, cebindeki bütün parayla kinin, hint yağı aldı. Geri dönerken peşine düşüp koluna girmek isteyen bir adam olmaksızın iki adım bile atamıyordu. "Canın cehenneme," diyordu adamlara İngilizce, daha da hızlı yürüyordu. Yolunu yitirdi, az daha bir arabanın altında kalıyordu, sonunda soluk soluğa eve vardı. Yaşlı kadınlar geri dönmüşlerdi, ortalığı birbirine kattılar.

Tony eve geldiğinde ona da anlattılar, Tony büyük bir olay çıkardı, Margo'yu dövmeye kalkıştı, ama kız ondan daha güçlüydü, Tony'nin gözünü morarttı. Sonra Tony hıçkırarak kendini yatağa attı, Margo şişini indirsin diye gözüne soğuk kompres yaptı, onu okşadı, Havana'ya geldiklerinden beri ilk kez birbirlerine yaklaştılar, seviştiler, mutlu oldular. İşin kötü yanı yaşlı kadınlar kocasının gözünü nasıl morarttığını anladılar, herkes Tony'yle dalga geçmeye başladı. Mahalledekilerin hepsi biliyor gibiydi,

Tony'nin karı kılıklı olduğunu söylediler. La mama Margo'yu hiç bağışlamadı, ondan sonra hep kaba, haince davrandı.

Bebek beklemese Margo kaçıp giderdi. Hint yağının tek yararı karnını ağrıtmak oldu, kininse kulaklarını çınlatmaktan başka işe yaramadı. Mutfaktan sivri uçlu bir bıçak çalıp kendini öldürmek istedi, ama batıracak cesareti yoktu. Yatak çarşaflarıyla kendini asmayı düşündü, ama bunu da yapamadı. Bıçağı şiltenin altına sakladı, gün boyu Amerika'ya dönerse neler yapacağını düşledi, Agnes'i, Frank'i, vodvil gösterilerini, Keith Circuit'i, Saint Nicholas Rink'i düşündü yattığı yerden. Kimi zaman da bütün bunların uzun bir karabasan olduğuna, Kızılderilinin yerindeki evinde yatağında uyanacağına inandırırdı kendini.

Her hafta Agnes'e yazıyordu, bazen Agnes mektubun içinde ona birkaç dolar gönderiyordu. Havana'ya ilk geldiklerinde Tony'nin armağan ettiği timsah derisinden bir cüzdanın içinde on beş dolar biriktirdiğinde bir gün Tony cüzdana baktı, parayı cebine indirdi, eğlenmeye gitti. Bir gece sonra gözlerinin altında mor halkalarla rumba salonundan döndüğünde Margo onu azarlayamayacak, bağıramayacak denli bitkindi, üzgündü. Zaten o sıralar bitkinlikten kimseye bağıracak durumda değildi.

Sancıları başladığında onu hastaneye götürmek kimsenin aklına gelmedi. Yaşlı kadınlar ne yapılması gerektiğini bildiklerini söylediler, yoksullara yardım işinde çalışan iki rahibe kafalarında kelebek gibi kocaman başlıklarıyla, ellerinde sıcak su dolu kovalar, taslarla içeri dışarı koşuşturmaya başladılar. Bütün gün bütün gece, ertesi günün de bir bölümünde sürdü sancılar. Artık öleceğine inanıyordu. Sonunda avaz avaz bağırıp doktor isteğini söyleyince gidip sarı elleri romatizmadan düğüm düğüm olmuş, sakalı sigaradan sararmış, doktor olduğunu söyledikleri yaşlı, birini getirdiler. Kurdelayla bağlı, altın çerçeveli, boyuna uzun kanca burnundan düşüp duran gözlükleri vardı. Margo'yu muayene etti, her şeyin yolunda gittiğini anlattı, sırıtan, başlarını sallayan yaşlı kadınlar çevresinde durdu. Sonra yine sancılar başladı; acıdan başka hiçbir şeyin bilincinde değildi.

Her şey bittikten sonra korkunç bir yorgunlukla arkasına yaslandı, ölmüş olması gerektiğini düşündü. Baksın diye getirdiler o şeyi, ama bakmadı. Ertesi gün uyandığında yanında incecik bir ağlama sesi duydu, ne olduğunu anlayamadı. Başını çevirip

bakamayacak denli güçsüzdü, hastaydı. Yaşlı kadınlar her nedense başlarını sallayıp duruyorlardı, ama aldırdığı yoktu. Bebeğe süt verecek denli iyi olmadığını bu yüzden inek sütüyle besleyeceklerini söylediklerinde de aldırmadı.

Tam bir bitkinlik, güçsüzlük içinde birkaç gün geçti. Ondan sonra biraz süt, portakal suyu içebilecek, dirseğine dayanıp doğrulacak, başını kaldıracak duruma geldi, getirdiklerinde bebeğin yüzüne baktı. İnanılmayacak denli küçüktü. Küçücük bir kızdı. Zavallı minik yüzü kırış kırıştı, bir maymununkini, yaşlılarınkini andırıyordu. Gözlerinde bir tuhaflık vardı.

Doktoru çağırttı, adam yatağın kıyısına oturdu, büyük temiz bir ipek mendille gözlüklerini sildi, sildi, çok ciddiydi. Margoya zavallı küçük nina diyip durdu, sonunda da bebeğin kör olduğunu, kocasında gizli bir hastalık bulunduğunu, yeterince iyileşir iyileşmez tedavi için hastaneye götürmesi gerektiğini anlatabildi. Margo ne ağladı, ne de bir şey dedi, yalnızca gözleri yanarak, elleri, ayakları buz gibi, adama baktı kaldı. Doktorun gitmesini istemiyordu, düşünebildiği tek şey buydu. Adam gitmesin diye ona hastalığı, tedaviyi anlattırdı, gerçekte olduğundan daha az İspanyolca anlıyormuş gibi yaptı.

Birkaç gün sonra yaşlı kadınlar en iyi kara ipek şallarına bürünüp vaftiz ettirmek için bebeği kiliseye götürdüler. Giydirdikleri bütün o dantelli şeylerin ortasında bebeğin küçücük yüzü inanılmayacak denli maviydi. O gece neredeyse kapkara kesildi. Sabahleyin ölmüştü. Tony ağladı, yaşlı kadınlar da bu ağlama törenine katıldı, gümüş saplı küçük beyaz bir tabuta, cenaze arabasına, papaza dünyanın parasını harcadılar. Daha sonra yoksullara yardım eden rahibeler gelip yatağının yanında dua ettiler, papaz da geldi, güzel trajik bir sesle, tıpkı sabahlığını giyerken Frank'ın çıkardığı sese benzer bir sesle yaşlı kadınla konuştu, ama Margo gözleri kapalı, dudakları sımsıkı kenetlenmiş, ölmek isteyerek öylece uzandı. Ona ne söylerlerse söylesinler ne yanıtlıyor ne de gözlerini açıyordu.

Oturacak denli iyileştiğinde Tony gibi hastaneye de gitmedi. Tony'yle yaşlı kadınlarla konuşmadı. Söylediklerini anlamıyormuş gibi yaptı. La mama yüzüne hain hain bakıyor, başını sallıyor, "Loca," diyordu. Deli demekti bu.

Agnes'e umutsuz, acı mektuplar yazıyordu Margo: tanrı

aşkına, bir şeyler satıp eve dönebilmesi için elli dolar göndermeliydi. Florida'ya varması yetecekti. Orada bir iş bulurdu. O Tanrının Ülkesi'ne bir dönebilse artık ne tür iş yapacağının hiç önemi yoktu. Yalnızca Tony'nin serseri olduğunu Havana'yı sevmediğini yazıyordu. Ne bebeği anlattı, ne de hastalığını.

Sonra bir gün aklına bir şey geldi; bir Amerikan vatandaşıydı, değil mi. Konsolosluğa giderek yurduna gönderilmesini sağlamaya çalışacaktı. Yanında yaşlı kadınlardan biri olmaksızın sokağa çıkabilmesi için haftalar geçmesi gerekti. Tek iyi giysisini sırtına geçirip süslenip püslenerek konsolosluğa ilk gidişinde kapalı olduğunu gördü. Ertesi kez kadınlar pazara çıktıklarında gidip Amerikalı bir üniversite öğrencisi olan, açık sarı saçlı yazmanı gördü. Vay vay, yine Amerikalı'yla konuşmak çok hoştu.

Adamın kendisini çok beğendiğini hemen anladı. O da ondan hoşlanmıştı, ama belli etmedi. Hasta olduğunu, Amerika'ya geri dönmesi gerektiğini, Alhambra'da çalıştırılacağı söylenip kandırılarak buralara getirildiğini anlattı.

"Alhambra mı?" dedi yazman. "Vay canına, sen hiç de öyle bir kıza benzemiyorsun."

"Değilim," dedi Margo.

Adı George'du. Kübalı'yla evlendiyse yapılacak pek bir şey olmadığını, çünkü yabancılarla evlenince vatandaşlık haklarının yitirildiğini söyledi. Margo da ya gerçekten evlenmemişlerse ne olacağını sordu. George, sandığına göre öyle bir kız olmadığını belirttiğini söyledi. Margo ağlamaya başladı, nasıl bir kız olduğuna hiç aldırmadığım, yalnızca yurduna dönmesi gerektiğini anlattı. Ertesi gün gelmesini, konsolosluğun neler yapabileceğini araştıracağını söyledi George, her neyse öğleden sonra Miami'de birlikte çay içerler miydi?

Margo buluşacaklarını söyleyip apar topar eve dönerken uzun süredir olmadığı denli mutluydu. O dehlizde kendi kendine kalır kalmaz çantasından evlilik cüzdanını çıkartıp küçük küçük parçalara böldü, avlunun arkasındaki eski helanın pis sarı çukuruna attı. İlk olarak su çalıştı, unutmabenilerle süslü kâğıdın son parçaları da lağımı boyladı.

Aynı gün öğleden sonra içinde National City Bank'ın elli dolarlık havalesi bulunan Agnes'in mektubunu aldı. Coşkudan neredeyse yüreği duracaktı. Şeker simsarıyla birlikte bir yerlerde

gezip tozuyordu Tony. Onu aramasının hiçbir yararı olmayacağını, yurduna döndüğünü söyleyen bir not yazdı, yastığın arka yüzüne iğneledi. Sonra da yaşlı kadınlar öğle uykusuna çekilinceye dek bekleyip evden kaçtı.

Geri dönmeyecekti. Üzerinde bulunanlardan başka giysi almamıştı yanma, yalnızca ilk evlendiklerinde Tony'nin armağan ettiği birkaç parça küçük uçuz takı vardı çantasında. Miami'ye gitti, herkes Amerikalı bir kız olduğunu anlasın diye meyvalı dondurma istedi, George'u bekledi.

Çok korkuyordu, her an düşüp bayılıvereceğini sanıyordu. Ya George gelmezse. Ama geldi, havaleyi görünce de açıkçası çok sevindi, çünkü dediğine göre onunki gibi durumlar için konsoloslusta ödenek yoktu. Sabahleyin havalenin karşılığı olan parayı bankadan alacağını, bilet bulmasına, her şeye yardım edeceğini söyledi. Margo onun çok tatlı bir çocuk olduğunu belirtti, sonra ansızın eğildi, beyaz oğlak derisinden eldiven taktığı elini çocuğun koluna koydu, kendisininki gibi masmavi olan gözlerinin içine baktı, fısıldadı, "George, bana yardım etmelisin biraz daha. Saklanmama yardım etmelisin... Şu Kübalıdan çok korkuyorum. Biliyorsun kıskandıkları zaman çok korkunçturlar."

George kızardı, kem küm etmeye başladı, ama Margo ona daha geçen gün oturdukları sokakta olanları, orduda subaylık yapan bir adamın nasıl da eve gelip sevgilisini bir başka adamla bulduğunu, şey yani, bütün öyküyü aynen aktarsa daha iyi olacağını, zaten George'un da pek öyle hemen ürkecek birine benzemediğini, neyse, onları yatakta bulduğunu, öteki adamın üstüne bütün kurşunları boşalttığını, sonra da elinde koca bir et bıçağıyla kadını nasıl kovaladığını, alanın ortasında kadını beş yerinden nasıl bıçakladığını anlattı. Buraya gelince kıkır kıkır gülmeye başladı, George da güldü. "Biliyorum sana gülünç geliyor... ama o kadına hiç de gülünç gelmiyordu. Tam orada, herkesin gözü önünde çırılçıplak öldü."

"Şey sanırım bir bakarız neler yapabileceğimize," dedi George, "seni şu et bıçağından korumak için."

Yaptıkları şey, Hershey elektrikli treniyle Matanzas'a gidip bir otelde oda tutmak oldu. Orada akşam yemeği yediler, bir sürü cinfiz içtiler, o gece Margo'yu orada bırakıp ertesi sabah gemi

saatinde almaya geleceğini söylemiş olan George cinfizleri içince, ayışığının, havlayan köpeklerin, öten horozların da yardımıyla duygulandı. Birbirlerine sarılıp sessiz, tebeşir rengi, ayışıklı sokaklarda dolaştılar, George Havana'ya giden son treni kaçırdı. O insanın içini ürperten, bomboş, beyaz boyalı otelde, böylesine bir gecede, ay böyle parlarken falan yalnız kalmamak dışında hiçbir şeye aldırdığı yoktu Margo'nun. Hem George'tan da hoşlanmıştı.

Ertesi sabah kahvaltıda George birinci sınıfta yolculuk yapabilmesi için elli dolar daha borç vermesine karşı çıkmamasını istedi, Margo da gerçekten New York'ta iş bulur bulmaz borcunu ödeyeceğini, ona her gün mektup yazmasını söyledi.

George işinin başında bulunmak zorunda olduğu için erken bir trenle ayrıldı, Margo da daha sonra tek başına geçti böcek vızıltılarıyla çınlayan, göz kamaştırıcı yeşillikteki kırları; iner inmez de vapura dek araba tuttu. George onu limanda karşıladı, elinde biletiyle, yaşamında ilk kez Margo'nun birinden aldığı orkidelerle, saymadan çantasına tıktığı bir tomar parayla. Hiç bavulu olmaması kamarotları çok şaşırttığından George'a, çok varsıl bir adam olan babasının New York'ta ansızın hastalanması nedeniyle beş dakika içinde evden ayrılmak zorunda kaldığını anlattırdı. Birlikte aşağı, Margo'nun kamarasına indiler, George gidişine çok üzülüyordu, gördüğü en tatlı kız olduğunu, ona her gün mektup yazacağını falan anlattı, ama Margo onun söylediklerini izleyemiyordu, Tony'nin onu aramak için gemiye gelmesinden ödü patlıyordu.

Sonunda gong çaldı, George umutsuzlukla dudaklarından öptü, kıyıya çıktı. Makine odasının zillerini, gemi arka arka limandan ayrılırkenki sarsıntıyı duyana dek güverteye çıkma yüreklîliğini gösteremedi. Gemi uzaklaşırken lumbaz deliğinden, Tony olması olası, ufak tefek, esmer, beyaz giysili, polislerin elinden kurtulup rıhtımın sonuna dek bağırarak, kollarını sallayarak koşan biri çarptı gözüne.

Belki orkideler, belki güzelliği, belki de babasının hastalığı öyküsüydü kaptanın onu masasına oturtmasının, bütün subayların çevresinde pervane olmasının nedeni; her neyse bu yolculukta yaşamının en güzel günlerini geçirdi. Tek sorun güverteye yalnızca akşam üzerleri çıkabilmesiydi, çünkü bir tek giysisi vardı.

George'u çekmesi için bir telgraf vermişti, bu yüzden de New York'a vardıklarında limanda onu Agnes karşıladı. Sonbahar bitimiydi, Margo'nun üzerinde de incecik yazlık giysilerden başka bir şey yoktu, onun için eve dek taksi tutacağını söyledi. Ancak arabaya girdikten sonra Agnes'in karalar giydiğini ayırt etti. Nedenini sorunca Agnes iki hafta önce Fred'in Bellevue'da öldüğünü söyledi. Yirmi Üçüncü Cadde'de körkütük sarhoş bulunmuş, hiç kendine gelemeden orada ölmüştü.

"Ah Agnes, biliyordum... gemide içime doğmuştu," diye hıçkırdı Margo.

Gözlerini kuruladıktan sonra dönüp Agnes'e baktı. "Agnes şekerim, ne şıksın böyle," dedi. "Ne güzel bir giysi. Frank iş mi buldu?"

"Yo hayır," dedi Agnes. "Bayan Franklyn'in çayevleri oldukça yi çalışıyor. Yeni yeni şubeler açıyor, beni de Otuz Dördüncü Cadde'dekinin yöneticisi yaptı, haftada yetmiş beş dolara. Drive'ın hemen ötesindeki yeni evimizi bir gör bak... Ah Margie çok zor günler geçirmiş olmalısın."

"Şey," dedi Margo, "oldukça kötüydü. Ailesi epeyce varsıl, ünlü falan, ama onların alışkanlıklarını benimsemek çok zor. Tony serserinin teki, nefret ediyorum ondan. Her neyse, oldukça iyi bir deneydi... yaşadığım iyi oldu."

Evin kapısında onları Frank karşıladı. Margo'nun son gördüğünden beri epey şişmanlamıştı, alnının iki yanında gümüşsü saç demetleri ona papaz ya da elçi gibi seçkin bir hava veriyordu. "Küçük Margo... Evine hoş geldin kızım... Nasıl da güzel bir genç kadın olmuşsun." Sarılıp alnından öptüğünde o anımsadığı losyon kokusunu duydu yine. "Agnes sana Bayan Fiske'yle turneye çıkacağımı söyledi mi?... Sevgili Minnie Maddern'le ben çocukluk arkadaşıyız."

Evin içi biraz karanlıktı, ama bir oturma odası, bir yemek odası, iki yatak odası, kocaman güzel bir banyoyla mutfak vardı. "Yapacağım ilk şey," dedi Margo, "sıcak suyla yıkanmak... New York'tan ayrıldığımdan beri sıcak suyla yıkandığımı sanmıyorum."

Öğleden sonra çayevinden izin almış olan Agnes yemek için bir şeyler almaya çıktığında, Margo basma perdeli, derli toplu küçük odasına girip ince, buruşuk yazlık giysilerini çıkartarak Agnes'in kapitone sabahlığını giydi. Sonra oturma odasındaki

koltuğa gömüldü, Frank, Havana'da yaşadıklarına ilişkin sorular sorarken onu can kulağıyla dinleyip yanıtladı.

Nasıl da güzelleştiğini söyleyerek yavaş yavaş Frank koltuğun koluna doğru kaymaya başladı. Sonra ansızın sarıldı. Margo bekliyordu bunu, ayağa fırlarken yüzüne bir şamar patlattı. Frank soluk soluğa odanın öteki ucundan yanına yaklaşırken Margo da bilincini yitirmişti.

"Benden uzak dur, kocamış kurt," diye bağırdı, "benden uzak dur yoksa Agnes'e her şeyi anlatırım, sonra da ikimiz birlikte seni kulağından tuttuğumuz gibi kapı dışarı ederiz." Susmak istiyordu, ama bağırmaktan alamıyordu kendini. "Benden uzak dur. Oralarda hastalığa yakalandım; benden uzak durmazsan sen de hastalanırsın."

Frank neye uğradığını şaşırmıştı, tir tir titremeye başladı. Kendini koltuğa attı, uzun parmaklarını gümüşsü kara parlak saçlarında gezdirdi. Margo ardından kapıyı güm diye çarparak odasına girdi, kilitledi. Orada yatağının kıyısında tek başına otururken Fred'i bir daha göremeyeceğini, gemidekilere babasının hasta olduğunu söylediğinde bunun içine doğduğunu düşünmeye başladı. Gözlerine yaşlar doldu. Kesinlikle biliyordu içine doğmuştu. Buharlı ısıtıcı sıcacık fısladı; temiz yastıklı, ipek örtülü rahat yatağına uzandı, ağlaya ağlaya uyuyakaldı.

Haber-film 57

Harvard'daki seanstan önce medyum tüm giysilerini çıkardı. Hepsi de fosforlu bir boyayla süslenmiş olan elektrik lambaları, ziller, megafonlar, sepetler medyumun gereçlerini oluşturuyordu

Geliyor erkek kardeşim
ananaslarla
İzle başlayışını sirkin

NEŞTER ALTINA YATMAYA HAZIR

pantolon paçası çekildiğinde medyumun ayakları profesörün ayaklarına yakın değildi. Tavandak elektrik ampulü bir parladı bir söndü. Ziller çaldı. Görünmeyen bir kol masadaki eşyaları çekti, Doktor B'nin saçını da çekti. Doktor B. burnunu ortası delikli pastaya soktu, Walter'a elinden geldiğince güçle burnuna asılmasını söyledi. Burnu da çekildi.

İkimiz de boyun eğmiştik ayrılığa
Yine de hüzünler saldı ruhuma

MUTSUZ KADIN KENDİNİ ÖLDÜRMEYE KALKIŞTI
ÇAPKIN DİŞÇİ UZLAŞTIRILDI

Finanse Etmek Tek Sorun

Katlanabilirim sanmıştım
ama şimdi
anlıyorum yanılmışım
nasılsa

Sosyete Kadınları Kraliçe'ye Nedimelik Yapabilmek İçin Boşuboşuna Uğraşıyorlar

RAHİBE DENİZ ERİYLE EVLENECEK

Yüreğim ezik

KRALİÇE BİLİNMEYEN ASKERE ŞEREFVERDİ

Çıkan Karışıklıkta Kraliçe'yi Polis Korudu

Düşsel bir Çin ayışığı altında
Aşkın büyülü bir ezgiye benzediği yerde

PROFESÖR KARŞITLARINA İŞKENCE EDİYOR
TRENİ AYRILIRKEN KRALİÇE UYUYORDU

Toplumda Ayaklanma Tehlikesi

COOLİDGE REKLAM ÖĞÜTLÜYOR

Buldum onu batan güneşin altında
Gün süzülüp giderken

Polis Kanaryayı Beş Yüz Dolara Besliyor

Varsıl Kadın Kocasını Bıraktı

Koyulaşırken alacakaranlık
Gökyüzünde
Anlattım sevgilime
E-e-eski Ma-an-ila daa

BIRAKILAN APOLLO HÂLÂ VARSIL GELİNİN GERİ DÖNECEĞİNİ UMUYOR

Agnes çok tatlıydı. Doktor Dennison sağlığını ciddi bir tehlikeye atmak istemiyorlarsa mutlaka ameliyat edilmesi gerektiğini söylediğinde Morris Plan'dan para bulmayı becerdi, küçükken kızamık olduğunda yaptığı gibi baktı ona. Margo artık bebeği olamayacağını söyledikleri zaman pek de aldırış etmedi, ama Agnes ağladı da ağladı.

Margo iyileşmeye, iş bulmayı düşünmeye başladığında sanki hep Agnes'le yaşamış olduğu duygusuna kapıldı. Çayevi çok iyi iş yapıyor, Agnes haftada yetmiş beş dolar kazanıyordu; iyi ki de kazanıyordu, çünkü artık Frank Mandeville hiçbir yerle anlaşma olanağı bulacağa benzemiyordu, dediğine göre, savaştan sonra gerçek eğlenceye gerek duyan kimse kalmamıştı. Köşedeki küçük kilisede Agnes'le evleneliberi çok durgunlaşmış, üzüntülü, saygı değer bir görünüm almıştı, zamanının çoğunu Lambs Kulüp'te briç oynayarak, Richard Mansfield'le turneye çıktığı eski günleri anlatarak geçiriyordu. Margo ayağa kalktıktan sonra müzikli gösterilerin yapıldığı yerlerin önünde, rol dağılım odalarında dolaşıp durarak korkunç bir kış geçirdi, sonunda bir öğleden sonra, öteki kızlarla birlikte sıraya girmiş dışarda otururken Flo Ziegfeld'in gözü Margo'ya ilişti. Rastlantı sonucu Margo onunla göz göze geldiğinde, adam önünden geçerken yüzüne belli belirsiz gülünç bir anlatım verdi; adam durup bir kez daha baktı; ertesi gün yeni oyunda en ön sırada oynaması için seçti Bay Herman. Provalar o güne dek yaptığı en zor şeydi.

Daha en başta Agnes, Margo'nun kendini o süprüntü şarkıcı kızlarla birlikte harcamasına izin vermeyeceğini söyledi; böylece de her sabah tam dokuzda işbaşı yapmak zorunda olmasına karşın her gece provalardan ya da gece gösterilerden sonra Margo'yu eve götürmek için almaya geldi. Ancak Yale takımında arka sıralarda oynayan, ayaktopu mevsimi bitince hafta sonlarını New York'ta geçiren Tad Whittlesea'yla tanıştıktan sonra Agnes kimi geceler gelmemeye başladı. Tad'la buluştuğu geceler Agnes evde kalıyordu. Tad'ı iyice incelemiş, evlerinde pazar yemeğine çağırmış, bir milyoner oğlu olmasına karşın epey dengeli bulmuş, onun Margo'nun sorumluluğunu yüklenmesinin iyi olduğuna karar vermişti.

Böyle gecelerde Margo, mavi kadifeden beresinin altındaki sarı buklelerini son kez eliyle acele acele düzeltir, gerçekten tilki kürkü olmayan ama uzaktan öyle görünen gri kürkünü telaşla giyer, tozlu havasız soyunma odasından, saç kıvırma maşalarının, kakao yağının, kızların koltuk altlarının, sahne dekorlarının kokusundan kaçar, bodruma inen dik, esintili merdivenleri, cam bölmesinde eve gitmek için paltosunu giyen yaşlı, solgun Luke'u koşarak geçerdi. Sokağın soğuk rüzgârına çıkınca derin bir soluk alırdı. Oyuncu kızların çıkmasını bekleyen öteki serseriler gibi Tad'ın da tiyatronun önünde beklemesine hiçbir zaman izin vermezdi. Onu Astar Otel'in girişinde, öteki gece giysili insanların arasında, gıcır gıcır boyalı, koyu renk ayakkabılar giydiği ayaklarını açmış, tilki kürkünden paltosunun önü, içindeki çizgili boyunbağını, yumuşak, kırışık gömleğini gösterecek biçimde aralık beklerken bulmayı severdi.

Tad, hiçbir zaman söyleyecek pek bir şeyi olmayan, kırmızı suratlı, yalınkat biriydi. Gece kulübüne giderken elinden tutup taksiye bindirdiği andan başlayarak bütün konuşmayı Margo yürütürdü. Öteki kızlar, giysilere bakan kadınlar, şarkıcı adamlar üzerine anlattığı öykülerle onu güldürürdü. Kimi zaman da anımsayıp üniversitedeki arkadaşlarına aktarabilmek için bazı öyküleri bir kez daha anlattırırdı. Çoğu eşcinsel olan şarkıcı oğlanların, Maisie De Mar'ın erkek arkadaşı, genç bir çocuğu kargışlayarak nasıl eşcinsel olmasını sağladıkları üzerine anlattığı bir öykü Tad'ın korkudan aklını başından aldı.

"Elbette bilmediğimiz bir sürü şey oluyor dünyada," dedi Tad.

Margo burnunu kıvırdı. "Yarısını bile bilmiyorsun, şekerim."

"Ama şu anlattığın yalnızca bir öykü."

"Gerçekten Tad, her şey anlattığım gibi oldu... Tıpkı soyunma odalarında yaptıkları gibi bağrıştıklarını, huu çektiklerini duyabiliyorduk. Hepsi çocuğun çevresinde halka olup onu kargışladılar. Çok korkmuştuk."

O gece sucuklu yumurta yemek için Columbus Circle Childs'a gittiler.

İkinci tabak pastasını da bitirirken ağzı dolu dolu, "Vay canına, Margo," dedi Tad, "bu tür yaşamın sana göre olduğunu sanmıyorum... Tanıdığım en akıllı kızsın, çok da iyi terbiye

görmüşsün."

"Üzülme Tad, Küçük Margo yaşam boyu şarkıcı kalmayacak."

Eve dönerlerken takside Tad sarkıntılık etmeye başladı. Margo'yu çok şaşırttı bu, çünkü pek ateşli bir oğlan sayılmazdı. Sarhoş da değildi, yalnızca bir şişe Kanada birası içmişti.

"Ah Margo, harikasın... İçki içmiyorsun, cilveleşmiyorsun."

Çabucak yanağına bir öpücük kondurdu çocuğun.

"Anla beni Tad," dedi, "yalnızca işimi düşünmeliyim."

"Sanırım benim dünyadan habersiz bir salak olduğumu düşünüyorsun."

"Sen çok hoş bir çocuksun, Tad, ama seni en çok ellerini cebinde tuttuğun zaman seviyorum."

"Ah harikasın," diye içini çekti Tad, arabanın öteki ucundan yakasını kaldırdığı kabarık kürkünün üzerinden yuvarlak gözleriyle, baktı.

"Erkeklerin unutacağı bir kadınım yalnızca," dedi Margo.

Pazar yemeklerine Tad'ı çağırmayı alışkanlık durumuna getirdiler. Agnes'in masayı hazırlamasına yardım etmek için erkenden geliyor, sonra da bulaşıklara yardımcı olmak üzere ceketini çıkartıyor, kollarını sıvıyordu Tad; sonra da dördü iskambil oynuyorlar, köşedeki dükkândan birer bardak meyva suyu içiyorlardı. Margo bu pazar öğle sonralarından nefret ediyordu, ama Frank'la, Agnes pek seviyora benziyorlardı, Tad da Metropolitan Kulüp'te babasıyla buluşma saati gelene dek oturuyor, yaşamı boyu hiç böyle eğlenmediğini söyleyerek apar topar gidiyordu.

Karlı bir pazar öğleden sonra, Margo başının ağrıdığını söyleyerek oyun masasından kalkıp bütün öğle sonrasını tedirginlikten, sıkıntıdan ağlayacak durumda yatağına uzanıp buharlı ısıtıcının fıslamasını dinleyerek geçirirken tülden sabahlığıyla, gözleri pırıl pırıl parlayarak Agnes gelip, "Margo, şekerim, onunla evlenmelisin," dedi Tad gittikten sonra. "Çok tatlı bir çocuk. Biraz önce bize, burasının yaşamında evi olarak gördüğü ilk yer olduğunu anlatıyordu. Hizmetçilerin, uşakların, sürücülerin falan ortasında büyümüş... Bir milyonerin böyle tatlı olabileceğini düşünemezdim. Onu çok şeker buluyorum."

"Milyoner değil ki o," dedi Margo somurtarak.

"Babasının borsada bir koltuğu var," diye bağırdı Frank öteki odadan. "Hisse senetlerini, sigara kuponuyla alamazsın, değil mi kızım?"

"Neyse," dedi Margo, gerinip esneyerek. "Kesinlikle bir mirasyediyle evlenecek değilim..." Sonra oturup Agnes'e parmağını salladı. "Bak sana hemen söyleyeyim ne diye pazar günleri buraya gelmekten boşlandığını. Beleş yemek yiyor, beş kuruş para vermiyor."

Sarı suratlı, dazlak, içi kurumuş, ufak tefek yönetmen Jerry Herman bütün kızların korkudan ödünü koparan adamdı. Bir cumartesi öğleden sonra Regina Riggs, onu iki gösteri arasında Keene'in Lokantası'nda Margo'yla yemek yerken gördüğünü söyleyince kızlar bu olayı dillerine doladılar. Margo'yu çok kızdırdı bu, soyunma odasında arkasından konuştuklarını, gülüştüklerini işitmek midesini bulandırıyordu.

Bir sabah provalardan sonra yan yana merdivenlerden inerlerken, gerçek adı Queenie olan, ablak yüzlü, Oklahoma'lı, Broadway'in atlı arabalar döneminden beri Ziegfeld korosunda çalışan Regina Riggs koluna girdi. "Bana bak, küçük," dedi, "şu herif konusunda senin kulağını bükmek istiyorum yalnızca, anlarsın ya? Beni bilirsin, ben feleğin çemberinden geçtim, hiçbirisine de metelik vermem... ama sana bir şey söyleyeyim. Şu palavracının altına yatıp da rol koparabilen tek bir kız bile çıkmadı daha. Bir sürüsü denedi bunu. Belki ben bile denemişimdir. Bu herifle oyunu kazanamazsın, hem de güzel beyaz bir beden bu kentteki en ucuz şeydir... Senin çok zeki, masum bir görünüşün var, uyarsam iyi olur diye düşündüm."

Margo, mavi gözlerini faltaşı gibi açtı. "Ama niye, aklına gelen... Niçin düşünüyorsun yani benim..." Küçük bir okullu kız gibi kıkır kıkır gülmeye başladı.

"Tamam, yavrum, unutalım... Sanırım düğün çanları çalana dek beklersin sen." İkisi de güldüler. Sonra da çok iyi arkadaş oldular.

Oysa ertesi pazartesi sahnelecek oyunun uzun, yorucu provalarından çıktıkları bir cumartesi gecesinin geç saatlerinde Margo kendini Jerry Herman'ın küçük arabasına binerken bulduğunda onları Queenie bile bilmedi. Adam onu evine götüreceğini söylemişti, ama Columbus Circle'a vardıklarında birlikte Connec-

ticut'taki çiftliğine gidip gerçek bir dinlenmeye ne diyeceğini sordu. Margo eczaneye girdi, Agnes'e telefon etti, pazar günü bütün gün prova yapacaklarını, tiyatroya daha yakın olan Queenie Riggs'in evinde kalacağını söyledi.

Yolda giderlerken Jerry, Margo'ya kendini anlattırdı. "Sende değişik bir şeyler var, küçük kız," dedi. "Eminim bildiğin her şeyi söylemiyorsun... Gizemli bir yanın var."

Yol boyu Margo, Küba şeker kamışı tarlalarında geçirdiği çocukluğunu, babasının Vedado'daki kocaman evini, Küba ezgilerini, danslarını, şeker tröstlerinin babasını nasıl yıkıma sürüklediğini, küçücük bir çocukken İngiltere'de Yılbaşı pantomimlerine çocuk oyuncu olarak çıkıp ailesine nasıl baktığını, bir İspanyol soylusuyla küçük yaşta yaptığı mutsuz evliliğini, tüm bunların nasıl sona erdiğini, şimdi artık yalnızca işini düşündüğünü anlattı.

Jerry Herman, "İyi, bu öykü güzel bir reklam olur," dedi yalnızca.

Bir sürü yüksek ağacın altındaki aydınlık çiftlik evine geldiklerinde, bir yerlerdeki dereden yükselen ürpertici buğunun içinde titreyerek bir an arabada oturdular. Karanlıkta adam Margo'ya döndü, yüzüne bakmak istiyor gibiydi. "Şu üç maymunu biliyorsun, değil mi, şekerim?"

"Elbette," dedi Margo. "Kötü bir şey görmedim, kötü bir şey duymadım, kötü bir şey söylemedim."

"Tamam," dedi adam. Sonra Margo öpmesine izin verdi.

Alev alev yanan bir ateşle, kareli oduncu gömlekleri giymiş iki adamla, üzerlerinde Paris giysileri bulunan, Park Avenue sesleriyle konuşan, iç döşemecelik işi yaptıkları anlaşılan bir iki tuhaf kadınla içerisi gördüğü en güzel çiftlik eviydi. İki adam manzara ressamıydı. Jerry mutfağa girip herkese sucuklu yumurta pişirdi, elma suyu içtiler, çok eğlendiler, ama Margo bir türlü nasıl davranması gerektiğini kestiremiyordu. Sırf bir şeyler yapmak için duvarda asılı gitarı eline aldı, *Siboney*'i, Tony'nin öğrettiği başka Küba ezgilerini çaldı.

Kadınlardan biri sahnede bu Küba ezgilerini tek başına söylemesi gerektiğini belirttiğinde az kalsın yüreği duracaktı. Yatağa girdiklerinde camların dışındaki buğunun içinden mavi gün ışığı dolmaya başlıyordu odaya. Sabahlıklarıyla, gülüşerek, şakalaşarak çok güzel bir kahvaltı ettiler, pazar öğleden sonra

Jerry onu arabasıyla kente indirdi, Yetmiş Dokuzuncu Cadde yakınlarında Drive'da bıraktı.

Eve gittiğinde Frank'la, Agnes korkunç bir telaş içindeydi. Tad bütün gün onu aramıştı. Tiyatroya gitmiş, prova yapılmadığını öğrenmişti. Margo hain hain özel bir prova yaptığını, şu bacaksız üniversite öğrencileri işine burunlarını sokabileceklerini sanıyorlarsa çok yanıldıklarını söyledi. Ertesi hafta sonu Tad telefon ettiğinde onu görmek istemedi.

Ama bir hafta sonra, Agnes'in hazırladığı o büyük pazar yemeğini yemek için saat iki sıralarında odasından çıktığında, büyük ellerini dizlerinin arasından sallandırmış, başı önüne eğik Tad orada oturuyordu. Yanındaki iskemlede, bakar bakmaz Amerikan Güzeli Gülleri olduğunu anladığı yeşil bir çiçekçi kutusu duruyordu.

Tad ayağa fırladı. "Ah Margo... bana kızma... Sensiz dolaştığımda hiç eğlenemiyorum, çok canım sıkılıyor."

"Sana kızmıyorum, Tad," dedi Margo. "Herkesin anlamasını istiyorum yalnızca, özel yaşamımı işimle karıştırmayacağım."

"Elbette, anlıyorum," dedi Tad.

Agnes mutluluk içinde gülümseyerek geldi, gülleri suya koydu.

"Ah, az kalsın unutuyordum," dedi Tad, cebinden kırmızı deri kutu çıkardı. Kekeliyordu. "Anlıyorsun ya, ba-ba-babam, bana biraz his-se-se senedi verdi, oynayayım diye, geçen hafta azıcık para kazandım, bunları aldım, yalnız, ikimiz birlikte çıkmadıkça takmayacaksın, tamam mı?" Bir dizi inciydi, küçüktü, pek de boyları birbirini tutmuyordu, ama pekâlâ inciydi işte.

"Bunları takabileceğim bir yere beni başka kim götürür, deli?" dedi Margo. Yüzü kızarıyordu. "Sahici bunlar, değil mi?" Tad başıyla onayladı. Boynuna sarılıp öptü onu Margo.

"Vay canına, gerçekten beğendin mi," dedi Tad, hızlı hızlı konuşarak. "Bir şey daha var... Babam Antoinette'i —onun yatı biliyorsun— iki haftalık bir gezi için bu yaz bana verecek, yalnızca benim arkadaşlarım gelecek. Senin, Bayan Mandeville'in de gelmesini istiyorum. Bay Mandeville'i de çağırırdım ama..."

"Saçma," dedi Margo. "Denize açılmaya bayılırdı... yatla gezmeye, falan... belki de ben bu yüzden çok iyi bir denizciyim."

"Ne iyi," dedi Tad.

Tam o anda, üzerinde sabah giysileriyle, gümüş saplı bir baston taşıyarak Frank Mandeville pazar yürüyüşünden döndü, bir süredir küçük evin havasına ılık hoş kokulu buharlar sızdıran kavurmayı, iç pilavlı dana etini, sebzeleri, çilekli pastayı getirmeye koştu Agnes.

Yemeğe oturduktan sonra iskemlesinde arkasına yaslanarak, "Tanrım, burasını çok seviyorum," dedi Tad.

O ilkbaharın geri kalan bölümünde Tad'la Jerry birbirlerine çarpmasınlar diye Margo epey uğraşmak zorunda kaldı. Jerry'yle tiyatroda hiç görüşmüyorlardı; daha oyunun en başında özel yaşamıyla işini birbirine karıştırmaya niyetli olmadığını söylemiş, adam da kurnaz, ışıl ışıl gözleriyle ciğerini okurcasına yüzüne bakmış, "Hımmm... keşke bizim öteki genç kadınlar da senin gibi düşünse... Onları üzerimden silkelemek için bir sürü zamanımı harcıyorum," demişti.

"Yazık sana," diye yanıtlamıştı Margo. "Rol dağılım odasının Valentino'su."

Yeterince hoşlanıyordu Jerry Herman'dan. Tiyatro işinin içyüzüne ilişkin yığınla şey biliyordu. Tek sorun, iyice yakınlaştıklarında gittikleri lokantalarda Margo'ya kendi parasını ödetmesi, New Rochelle'deki karısıyla çocuklarının resimlerini göstermesiydi. Küba ezgileri üzerinde canla başla çalıştı, ama tek başına yapacağı gösterinin arkası gelmedi.

Mayıs ayında oyun turneye çıktı. Uzun süre Margo gidip gitmeme konusunda karar veremedi. Queenie Riggs kesinlikle gitmemesini söylüyordu. Ona göre hava hoştu, ıssız bir kasabada bir gezgin tavlayıp adam ayılmadan evlenmek dışında hiçbir tutkusu kalmamıştı, ama önünde parlak bir gelecek uzanan Margo Dowling'e gelince, durum değişikti. Turneye çıkmış bir şarkıcı kız olmaktansa yaz boyu özgür kalması daha iyiydi.

Turne anlaşmasını imzalamadığını görünce Jerry Herman küplere bindi. Sırada bekleyen kızların yöneticilerin falan önünde parlayıverdi.

"Pekâlâ, böyle olacağını biliyordum... burnu büyüdü artık, kendini Peggy Joyce sanıyor... Öyle olsun, ben yokum artık."

Margo gözlerini adamınkilere dikti. "Beni başkasıyla karıştırdınız, Bay Herman. Sizin varolduğunuz bir durumun ortaya çıktığını hiç bilmiyorum."

Margo dışarı çıkarken bütün kızlar kıkır kıkır gülüşüyor, Jerry Herman boğazına sarılmak istermiş gibi bakıyordu. Bunun anlamı onun yönettiği oyunlarda artık rol alamayacağıydı.

Bütün yazı, o sıcak kentte, Agnes'in apartmanında aylak aylak dolaşarak geçirdi. Frank da sürekli sarkıntılık etmek için pusuya yatmış bekliyor, bu yüzden odasının kapısını hep kilitli tutmak zorunda kalıyordu. Gün boyu pis penceresi, çöp yığını arka bahçelere, birkaç tuba ağacına, sürekli asılı duran çamaşırlara bakan, yeşil duvar kâğıtlı, havasız küçük odasında dolanıp duruyordu. Okulu biter bitmez Tad, Kanada'ya gitmişti. Dergi okuyarak, saçlarıyla oynayarak, tırnaklarını boyayarak, bu pis sefil yaşamdan nasıl kurtulacağını düşleyerek geçiriyordu zamanını. Sefil, daha yeni öğrendiği bir sözcüktü. Hiç aklından çıkmıyordu; sefil, sefil, sefil. Tad Whittlesea'ya çılgınca aşık olduğuna karar vermişti.

Ağustos ayı geldiğinde, Tad Newport'tan yazarak annesinin hastalandığını, gelecek kışa dek yat gezisinin ertelendiğini bildirdi. Margo mektubu gösterdiği zaman Agnes ağladı. "Neyse, denizde ondan başka balık da var," dedi Margo.

Sahne yönetmeniyle kavga edip turneden ayrılan Queenie'yle birlikte yine rol dağılım odalarını dolaşmaya başladılar. Açılış gecesi suya düşüveren bir oyun için tam dört hafta prova yaptılar. Sonra da Greenwich Village Follies'de iş buldular. Yönetmen, Küba numarasını yapması olanağını tanıdı Margo'ya, o da özel giysisini, her şeyi hazırladı, ama çok uzun bulunduğu için giysili provadan hemen önce gösterisinin çoğu kesildi.

Şükran gününden az sonra Tad ortaya çıkıp her cumartesi onu gezmeye götürmese çok kötü günler geçirecekti. Kış tatili sırasında yapacakları yat gezisini anlatıyordu sürekli. Her şey sınavlarının zamanına bağlıydı.

Yılbaşından sonra yine işsiz kaldı. Böbreklerinden hastalanan Frank yatağa düşmüştü, havasız evden, Frank'a bakmaktan, akşamları saat ondan, on birden önce eve dönemeyen Agnes'in yerine ev işlerini yapmaktan kurtulmaya can atıyordu. Hep bakım isteyen, yüzü bitkin, sararmış, huysuz Frank yataktan çıkamıyordu. Agnes hiç yakınmıyordu, ama Margo New York'ta sürtmekten bıkmıştı, Queenie'yle Agnes'in karşı çıkmalarına, geleceğini kendi elleriyle söndürdüğünü söylemelerine karşın Miami kabare-

sinde şarkı söyleyeceği bir iş bulup anlaşmayı imzaladı.

Şubat ayında bir sabah Agnes onu uyandırmaya geldiğinde güneye yapacağı yolculuğun parasını kimin ödeyeceği konusunda aracıyla anlaşmaya varamamıştı daha.

Margo, önemli bir şey olduğunu anladı hemen, çünkü Agnes'in yüzü ışık saçıyordu. Telefonda Tad arıyordu. Bronşit olmuştu, okuldan bir aylığına ayrılacak, bir hocasıyla birlikte, Batı Hint Adaları'na gidecekti babasının yatıyla. Yat, Jacksonville'deydi. Hocasından önce gidip, adam gelene dek istedikleriyle geziye çıkabilirdi. Margo gelebilir, bir de arkadaşını getirebilir miydi? Çok da eşcinsel olmayan birini? Keşke Agnes gelebilseydi, acaba Bay Mandeville'in hastalığı buna izin verir miydi, yoksa kimi getirebilirdi? Kapıldığı büyük coşku yüzünden Margo soluk bile alamıyordu.

"Tad, müthiş bir şey bu," dedi. "Ben nasılsa bu hafta güneye inmeyi tasarlıyordum. Aklımdan geçenleri okumuş olmalısın."

Daha önce hiç yata binmediğini, nasıl davranacağını kestiremediğinden korktuğunu söylemesine karşın Queenie Riggs'i yanına almayı başardı.

"Şey ben çocukken botla epey dolaşmıştım... ona benzer bir şey olmalı," dedi Margo.

Penn İstasyonu'nda trenden indiklerinde Tad'la, bir deri bir kemik, ufak tefek, ipek saçlı bir delikanlı onları bekliyordu. Hepsi de büyük bir coşku içindeydiler, çocukların soluklarında güçlü bir cin kokusu vardı.

Margo'nun koluna girip kürk paltosunun cebine paraları tıkarken, "Kızlar, siz kendi biletlerinizi alın," dedi Tad. "Adınıza yer ayırtıldı, ayrı ayrı kompartmanlarda kalacağız."

Gişenin önünde kuyrukta beklerlerken, "Çok akıllı çocuklar," diye fısıldadı Queenie kulağına.

Öteki çocuğun adı Dick Rogers'tı. İlk bakışta Margo, onu Queenie'yi çok yaşlı, kaba saba bulduğunu anladı. Bavulları yüzünden de kaygılanıyordu. Oğlanların domuz derisinden bavullarının yanında çok ucuz, bayağı görünüyorlardı. Tren istasyondan çıkarken suratı asılmıştı. İşte daha baştan çam deviriyorum, diye düşündü. Queenie başını arkaya savuruyor, altın dişini gösteriyor, şimdiden mahalle kahvesindeymiş gibi bağırıp çağırıyor, çığlıklar atıyordu.

Dördü, kızların kompartımanındaki küçük masanın çevresine oturup birer cin içtiklerinde azıcık rahatladılar. Tren tünelden çıkıp da dışardaki karanlığın içinde ışıklar parıldamaya başladığında Queenie perdeyi indirdi, "Vay canına, burası ev gibi," dedi.

"Şimdi beni en çok tedirgin eden şey siz kızları nasıl yata bindireceğimiz. Size Jacksonville'de rastladığımızı sanırsa babam pek aldırmaz, ama New York'tan getirdiğimizi anlarsa dünyayı başımıza yıkar."

Jacksonville'de bizi bekleyen bir kâhya kadın ayarladım," dedi genç Rogers. "Harika bir şey. Hem sağır, hem kör, hem de İngilizce bilmiyor."

"Keşke Agnes de gelseydi," dedi Tad. "Margo'nun üvey annesi olur. Çok kafadar kadındır."

Cin şişesinden gürültülü bir yudum alan genç Rogers, "Eee kızlar, sevişmeye ne zaman başlayacağız?" dedi.

Yemek vagonunda akşam yemeklerini yedikten sonra sallana sallana kompartmanlarına döndüler, biraz daha cin içtiler, genç Rogers çırılçıplak soyunup poker oynamalarını istedi, ama Margo, olmaz, dedi.

"Haydi, oyun bozanlık etme," diye kıkırdadı Queenie. Daha şimdiden iyice kafayı bulmuştu.

Margo kürk paltosunu giydi. "Biraz sonra Tad'ın yatmasını istiyorum. Hasta yatağından daha yeni çıktı," dedi.

Tad'ın elini yakalayıp dışarı, koridora çekti. "Haydi gel, şu çocukları azıcık başbaşa bırakalım... Siz üniversiteli oğlanların en kötü yanı, bir kız size içtenlikle davranır davranmaz onu hemen çantada keklik sanmanız."

"Ah Margo..." İki vagon arasındaki açıklığın soğuk, çıngır çıngır öten havasına çıkarlarken Tad kürk paltosunun üzerinden Margo'ya sarıldı. "Harikasın sen."

O gece soyunduktan sonra genç Rogers üzerinde bornozuyla kızların odasına girip öbür kompartmanda Margo'yu isteyen birinin bulunduğunu söyledi.

Margo, Tad'la aynı odada yattı, ama yatağına girmesine izin vermedi. "Gerçekten Tad, senden hoşlanıyorum," dedi, üst yatakta, çarşafların arasından bakarak, "ama biliyorsun... bir işçi kız kendini korumazsa, onu tanrılar da korumaz... Hem benim ailemdekiler seviştikten sonra değil, sevişmeden önce evlenirler."

Tad içini çekti, alt yatakta yüzünü duvara döndü. "Allah kahretsin... Başıma geleceği biliyordum."

Margo ışığı söndürdü. "Ama Tad, beni öpüp iyi geceler de dilemeyecekmisin?"

Gece yarısı kapı çalındı. Saçı başı darmadağın olmuş genç Rogers içeri girdi. "Yer değiştirme zamanı geldi," dedi. "Kondüktöre yakalanmaktan korkuyorum."

"Kondüktör kendi kahrolasıca işine bakar," dedi Tad, ters ters, ama Margo usulca dışarı süzülmüş, kendi odasına gitmişti bile.

Ertesi sabah yemek kompartmanında, kahvaltıda Margo, gözlerinin altındaki mor halkalar yüzünden öteki ikisine takılıp durdu. Genç Rogers bir tabak midye istedi, tutuldukları gülme krizini atlatamayacak gibiydiler. Jacksonville'e vardıklarında Tad yine Margo'yu iki kompartman arasındaki açıklığa götürdü, ne diye onunla evlenmediğini sordu; özgürdü, beyazdı, yirmi bir yaşındaydı, değil mi. Margo ağlamaya başladı, gözyaşları arasından oğlana gülümsedi, evlenmemeleri için bir sürü neden bulunduğunu söyledi.

Trenden çıkıp istasyonun güneşine girdiklerinde Tad, "Vay canına," dedi, "yine de bir nişan yüzüğü alalım."

Taksiyle otele giderlerken ilk iş olarak yolda kuyumcuya uğradılar, Tad platin üzerinde tek elmas taşı bulunan yüzük satın alıp karşılığında çek verdi. Margo'nun kulağına kilisedeymiş gibi bir sesle, "Vay vay, bunun babası milyoner olmalı," diye fısıldadı Queenie.

Kuyumcudan çıktıktan sonra oğlanlar, onları Mayflower Oteli'ne götürdüler. Bir oda tutup, kendilerine çeki düzen vermek için yukarı çıktılar. Kızlar iççamaşırlarını yıkadılar, yıkandılar, giysilerini yatakların üzerinde serdiler.

Saçını yıkaması için Margo'ya yardım eden Queenie, "Bana sorarsan," diyordu, "şu iki hanım evladı caymaya başladı... Yaşamım boyunca yat gezisi yapmak istemişimdir, ama şimdi iş tavsadı gibi geliyor bana... Ah, Margo umarım her şeyi ben bozmamışımdır."

"Ben ne dersem yapar, Tad," dedi Margo ters ters.

"Bekle de gör," dedi Queenie. "Ama şimdi oturup bir güzel eğleneceğimize kavga ediyoruz... Burası Florida'da, Jacksonville'

in en güzel otelindeki en güzel oda değl mi yani?"

Margo gülmekten kendini alamadı. "Peki kimin suçu bu?"

Saçlarım yıkadıkları, şampuan buğusuna bulanmış banyodan ok gibi fırlayıp Margo'nun yüzüne kapıyı çarparken, "Haklısın," dedi Queenie. "Son sözü söyledin."

Saat birde çocuklar onları almaya geldi, bavullarını topladılar, otel hesabım kestiler. Tad'ın kiraladığı Lincoln marka arabayla limana indiler. Güneşli güzel bir gündü. Antoinette, limanın dışında, St John Irmağı'nda demirlemişti, hız motoruyla gittiler oraya.

Gemici, beyazlar giymiş, yakışıklı genç bir çocuktu; kasketinin kıyısına dokunarak onları selamladı, kızların bota binmesine yardım etmek için elini uzattı. Margo, bota binerken altında onun katı kaslarını hissetti, esmer elinin üzerindeki sarı tüylerde güneşin pırıl pırıl parıldadığını gördü. Koyu mavi yumuşak yastığın üzerinde otururken bavulları gemiciye veren Tad'a baktı. Hastalıktan sararmıştı, yüzünde o ablak, yalınkat anlatım vardı, ama iriyarı, sağlam yapılı biriydi de. Ansızın içinden ona sarılmak geldi.

Tad, dümene geçti, hız motoru suyun üzerinde kuş gibi uçmaya başladı, hızdan kızların soluğu kesildi; ilk kez giydikleri yeni spor giysilerinin sıçrayan sulardan kirleneceğinden korkuyorlardı. Maundan kaptan köşkü, kocaman sarı bacasıyla, bembeyaz, görkemli duran Antoinette'i gördüklerinde, "Ah ne güzel," diye içlerini çektiler.

"Ah, bir hız yatı olduğunu bilmiyordum," diye mırıldandı Queenie. "Vay canına çocuklar, bununla okyanusu bile geçebilirsiniz."

"Diesel motoru," dedi Tad.

"Hepimiz de onun kadar hızlı değil miyiz?" dedi Margo.

Tad çok hızlı sürüyordu, yata çıkmaları için konan küçük maun merdivene çarptılar, bir an paramparça olup dağılacakmış gibi gıcırdadı, gıcırdadı merdiven, ama denizciler nasılsa yakalamayı başardılar.

Genç Rogers kıkır kıkır gülerek, "Yakala şunu Newt," diye bağırdı.

"Allah kahretsin," dedi Tad, güverteye çıkarlarken çok öfkeliydi.

Yana yatan, küçük, giysilerine su sıçrayacağından korktukları bottan çıkıp o güzelim yata binmek kızları çok mutlu etti.

Yatta beyaz üniformalı, yakışıklı gemiciler vardı, güvertedeki tentenin altında öğle yemeği için masa hazırlanmıştı, Filipinli bir uşak bir tepside kokteyllerle, çeşit çeşit, hoş biçimlerde kesilmiş küçük sandviçlerle yanında bekliyordu. Alelacele yemeğe oturdular, çünkü oğlanlar açlıktan öldüklerini söylemişlerdi. Pembe bir salça içinde yüzen Florida ıstakoz ıskarası, soğuk tavut eti, salata yediler, şampanya içtiler, Yaşamı boyunca hiç böyle mutlu olmamıştı Margo.

Onlar yemeklerini yerken yat yavaş yavaş ırmağın aşağılarına doğru yola koyuldu, yıkık dökük rıhtımları, pis, eski buharlı gemileri geçip üzerinde yüzen su sümbüllerinden yer yer yeşil beneklerle dolu ırmağın kahverengi geniş ağzına yöneldi. Kıyıları gizleyen birbiri içine girmiş ağaçlardan, tuhaf nemli bataklık kokusu taşıyan bir esinti geliyordu. Bir keresinde de Tad'ın balıkçıl kuşu olduklarını söylediği uzun boyunlu, büyük beyaz kuşların havalandığını gördüler. "Bahse girerim bunlar çok pahalıdır," dedi Queenie. "Bunları Federal hükümet koruyor," dedi genç Rogers.

Kahveyle birlikte küçük kadehlerden konyak içtiler. Masadan kalktıklarında hepsi de epey kafayı bulmuştu. Margo, tanıdığı en tatlı çocuğun Tad olduğuna, artık her şeyi göze alıp onu kendinden uzak tutmamaya karar vermişti.

Yemekten sonra Tad onlara yatı gezdirdi. Yemek odası harikaydı, bütün aynalar beyaz ve altın çerçeveliydi, kabinler de sıcacık birer yuva gibi sevimliydi. Kızların kabini eski zamanlardan kalma oturma odasına benziyordu. Onlar yemeklerini yerlerken bütün eşyaları askılara asılmıştı.

Yatı gezdikleri sıra genç Rogers'le Queenie bir yerlerde gözden yitti, ondan sonra Margo'nun ayırt ettiği ilk şey, Tad'la kabinde yalnız başlarına kaldıkları, Tad'ın babasının Bermuda yarışını kazandığı yatın resmine baktıklarıydı. Resme bakarlarken Tad'ın yanağı Margo'nun yanağına değdi, ondan sonra da işte öpüşüyorlardı.

"Vay canına müthişsin," dedi Tad. "Ben bu işlerde pek becerikli sayılmam... hiç deneyim olmadı biliyorsun."

Margo iyice sokuldu. "Mutlaka bir sürü kız tanımışsındır."

Tad, boştaki eliyle kapıyı sürgülüyordu.

Daha sonra güverteye çıktıklarında Tad oldukça tuhaf davrandı; doğrudan doğruya Margo'ya hiç bakmadı, sürekli genç Rogers'la konuştu. Queenie'nin üstü başı savaştan çıkmış gibi perişan, yüzü kırmızıydı, yürürken sendeliyordu. Margo onun biraz kendine çekidüzen vermesini, saçını taramasını sağladı. Keşke Queenie'yi getirmeseydim, diyordu içinden. Üst kattaki salonda, kocaman aynaya baktığında kendinin bir papatya denli taze göründüğüne karar vermişti.

Bu arada yat durdu. Kaptanla konuşmaktan döndüğünde Tad'ın yüzü allak bullaktı.

"Yağ pompasında mil yatağı yanmış, Jacksonville'e dönmek zorundayız," dedi. "Rezalet bir şey."

"Çok iyi," dedi genç Rogers. "Buraların gece hayatına bir göz atarız."

"Ve benim bilmek istediğim de," dedi Queenie, "şu sözünü ettiğiniz kâhya kadının nerelerde kaldığı."

"Tuh, allah kahretsin," dedi Tad, "Bayan Vinton'u unuttuk... mutlaka bütün gün rıhtımda beklemiştir."

"Günah çıkarmak için çok geç," dedi Margo her zamankinden de öfkeli görünen Tad dışında hepsi güldüler.

Jacksonville'e döndüklerinde hava kararmıştı. Yine bavullarını toplamaları gerekiyordu, giysilerini de değiştirdiler.

Üstlerini değiştirirlerken Queenie saçma sapan sözler söyledi. "Bak söylüyorum sana, Margo, bu çocuk seninle evlenmek istiyor."

Margo kezlerce, "Bu konuyu açmayalım," dedi.

"Pis bir serseriymiş gibi davranıyorsun ona."

Kendi yakınan, terbiyesiz sesini duydu Margo, "Peki kimi ilgilendirir bu?"

Queenie kıpkırmızı kesildi, bavulunu toplamaya döndü. Margo onun kızdığını görüyordu.

Akşam yemeğini, beş karış suratla otelde yediler. Yemekten sonra genç Rogers onları kaçak içki satan yere götürdü. Margo gitmek istemiyordu, başının ağrıdığını söyledi, ama ötekiler oyun bozanlık etmemesini isteyince gitmek zorunda kaldı. Masaların üzerinde muşamba örtülerle, yerlere serpilmiş talaşla çok bayağı bir yerdi. Öteki bölmede, barda duran birtakım yabancılar,

İtalyan'lar ya da Kübalı'lar vardı. Cici bir kızın görüneceği türden bir yer olmadığını söyledi Queenie.

Hâlâ suratı asık olan Tad, "Hangi allahın belası görecek bizi burada?" diye söylendi.

Herkesi neşelendirmeye çalışan Rogers, "Gerçek yaşamı görmek istemiyor muyuz?" dedi.

Margo artık konuşulanları izleyemiyordu, ipin ucunu kaçırmıştı. Kapıdan barın bulunduğu bölmeye dikmişti gözlerini. Barda duran yabancılardan biri Tony'ydi. Daha yaşlı görünüyordu, yüzü de şişmiş miydi, neydi, ama Tony olduğu kuşkusuzdu. Korkunçtu. Pantolon paçaları lime lime, buruşuk beyaz bir giysi vardı üzerinde, konuşurken kadın gibi kalçalarını çalkalıyordu. Margo'nun ilk aklına gelen bu kan kılıklı heriften nasıl olup da hoşlandığıydı. Göz ucuyla Tad'ın asık yüzünü, güzel, tüy gibi dağınık saçlarını, giysilerinin üniversite öğrencilerine özgü düzgünlüğünü görebiliyordu. Elini çabuk tutmalıydı. Gerçekten hemen otele dönmesi gerektiğini söylemek için ağzını açacağı sırada Tony'nin kocaman kara gözlerini, uzun kara kirpiklerini gördü. İki elini de uzatmış, kırıta kırıta masalarına doğru geliyordu. "Querda mia... Ne işin var senin burada?"

Keith Sirki'nde birlikte Küba dansı yaptıkları eşi Antonio de Garrido diye tanıştırdı onu, ama Tony, "Sevgili karıcığım," diyerek ağzından baklayı çıkarıp bir çuval inciri berbat etti. Bunu duyduğunda Tad'ın nasıl bir şaşkınlığa kapıldığını hissetti. Sonra hemen Tony'ye büyük bir yakınlık göstermeye içki ısmarlamaya girişti Tad. Rogers'le birlikte bir şeyler fısıldaşıp gülüşüyorlardı. Sonra Tad, Tony'den geziye katılmasını istiyordu.

Tad'm gerçekte olduğundan daha sarhoşmuş gibi yaptığını görüyordu. Çocuklar gitmek için ayağa kalktıklarında da zaten bunu bekliyordu. Tad'ın yüzü kıpkırmızıydı.

"Motordaki bozukluk yüzünden kaptanı görmek zorundayız," dedi. "Sanırım Senor de Garrido sizi otele bırakır kızlar... Benim yapmayacağım şeyleri yapmaya kalkışmaz."

"Sabaha görüşürüz tatlı kızlar," diye çın çın bir sesle araya girdi genç Rogers.

Çocuklar gittikten sonra Margo ayağa kalktı. "Neyse, artık bu delikte beklemenin yararı yok... Her şeyi rezil ettin, Tony."

Tony'nin gözlerine yaşlar dolmuştu. "Benim de işlerim çok

kötü gidiyor," dedi. "Hani dedim ki, belki de benim küçük Margo'm anımsar... biliyorsun birbirimizi çok severdik. Don Manfredo, anımsarsın benim patronumdu, ansızın Havana'dan ayrılmak zorunda kaldı da, Margo. Beni Paris'e götüreceğini ummuştum, ama Miami'ye getirdi. Artık dost da değiliz. Kumarda para yitirdik... Yalnızca kendine yetecek parası var."

"Niye iş bulmuyorsun?"

"Bu giysilerle mi... Yüzümü göstermeye bile utanıyorum... belki de senin dostların..."

"Onlardan uzak dur, duyuyor musun?" diye parladı Margo.

Queenie sızlanıyordu, "New York'a dönüş biletlerimizi de almalıydın. Bir dahaki sefere bunu aklından çıkarma. Gidiş dönüş bileti almadan evinden ayrılma sakın."

Tony, taksiyle onları otellerine bıraktı, taksi parasını vermek için üsteledi. İyi geceler dilerken bunu büyük bir olaya dönüştürdü. "Küçük Margo artık beni bir daha görmezsen seni sevdiğimi unutma... Kendimi öldüreceğim." Asansörle yukarı çıkarlarken hâlâ bıraktıkları kaldırımda durduğunu görebiliyorlardı.

Sabahleyin gümüş tepsinin üzerinde bir zarf getiren komi çocuk uyandırdı. Tad'dan Margo'ya geliyordu mektup. Elyazısı kargacık burgacıktı. Hocasının geldiğini, Palm Beach'e gidip babasını alacakları için yolculuklarının burada sona erdiğini yazıyordu yalnızca. İçine bir de yüz dolar koymuştu.

Paraları görünce yatağına oturup, "Yaşasın yaşasın," diye bağırdı Queenie. "Geri yürünemeyecek denli uzun bir yoldu kuşkusuz... Gerçekten bu çocuk bir prens."

"Allahın belası bir köylü," dedi Margo. "Elli doları sen al, ellisini ben... İyi ki Miami'de iş bulmuşum."

Queenie, küçük emektar New York'a giden ilk trene bineceğini söylediğinde Margo'nun içi rahatladı. Bunların hiç birini artık görmek istemiyordu.

Tony kapıda belirdiği sıra bavullarını toplamayı daha bitirmemişlerdi. Hasta görünüyordu. Margo çok sinirlendi, avaz avaz bağırmaya başladı, "Hangi allahın belası herif soktu seni içeri?"

Tony kendini iskemleye atıp gözleri kapalı, başını arkaya savurdu. Queenie bavulunu kapadı, yanına yaklaşıp yüzüne baktı. "Hey bu serseri açlıktan ölüyor. Şuna kahve falan söyleyeyim bırak da. Gerçekten dediği gibi senin kocan mıydı?"

Margo başını salladı.

"Neyse, onun için bir şeyler yapmalısın. Zavallı çocuk, gerçekten işi bitik görünüyor."

İkisine de kupkuru öfkeli gözlerle bakan Margo, "Haklısın sanırım," dedi.

O gün Miami'ye inmedi. Tony hastaydı, yediği her şeyi kustu. Bir haftadır hiçbir şey yemediği, boyuna içtiği anlaşıldı. "Bahse girerim, bu çocuk uyuşturucu kullanıyor," diye fısıldadı Queenie kulağına.

Queenie'nin trenine binme zamanı geldiğinde ikisi de ağladılar. "Geçirdiğimiz o çok güzel günler için sana teşekkür ederim," dedi.

Queenie trenine binmeye gittiğinde Margo, Tony'yi yatırdı. Otel yönetimi aynı odada kalmalarına karşı çıktığı zaman kocası olduğunu söyledi. İsimlerini yeniden yazdırması gerekti. Deftere Bay ve Bayan Antonio de Garrido diye yazdırmak zorunda kalması çok canını sıktı. Ama bir kez yazıldı mı da artık o denli kötü değildi.

Tony'nin ayağa kalkması üç gün aldı. Bir de doktor getirmesi gerekmişti. Doktor bromürle, sıcak süt verdi. Odanın günlüğü yedi buçuk dolardı, yukarı gönderilen yemekler, doktor, ilaçlar falan hep paraya patlıyordu. Anlaşıldığı kadarıyla Tad'ın verdiği yüzüğü rehinciye kaptıracaktı.

Yeniden Tony'yle yaşamak bir oyunda oynuyormuş duygusuyla dolduruyordu içini. Her neyse ondan hoşlanıyordu da, ama kesin olan bir şey varsa, o da bunu taşarlamamış olduğuydu. Tony iyileşmeye başlayınca birlikte sahneleyebilecekleri oyundan kendine güvenle söz etmeye koyuldu. Belki de Miami'de anlaşma imzaladığı kabareye satabilirlerdi bu numarayı. Her şey bir yana Tony iyi huylu bir çocuktu.

Tek sorun, saçını kıvırtmak falan gibi işler için ne zaman dışarı çıksa yapış yapış yağlı bir görünümü olan, kara saçlı, eşcinsel komi çocuğu dönüşünde Tony'nin yanında bulmasıydı. Neler olduğunu Tony'ye sorduğu zaman gülüyor, "Yok bir şey, İspanyolca konuşuyoruz. Hepsi bu. Bana çok iyi davranıyor," diyordu.

"Ya, ya," diyordu Margo da, her şeye canı sıkılıyordu, artık hiçbirine de aldırdığı yoktu.

Bir sabah uyandığında Tony gitmişti. Cüzdanındaki bütün paralar, parmağında olduğu için kurtulan tek taş yüzüğü dışındaki bütün takıları da gitmişti birlikte. Hesabı ödeyip ödemediğini sormak için danışmaya telefon ettiğinde yalnızca saat on ikide onu aramasım söylediğini bildirdiler. Dışarı çıkarken kimse görmemişti. Eşcinsel komi çocuk da toz olmuştu.

Margo'nun yalnızca kürk paltosuyla elli senti kalmıştı. Hesabı sormadı, ama elli ya da atmış dolar tutacağını biliyordu. Derin düşüncelere dalarak özenle giyindi, kahve içmek için dışarı çıkmaya karar verdi. Parası yalnızca buna yetecekti.

Dışarıda ılık bir bahar havası vardı. Park etmiş arabaların üzerinde güneş ışığı parıldıyordu. Sokaklarda, mağazalar, büfeler taptaze, güneşli iç açıcı görünüyordu. İçinde korkunç bir boşluk duygusuyla Jacksonville'in ana caddesinde üç aşağı beş yukarı dolaştı. Tuhafiyeci vitrinlerine, ucuz takılar satan yerlerin vitrinlerine, rehincilere baktı dikkatle, sinemaların önünde asılı gelecek programları okudu. Otobüs terminalinin önünde durdu. Miami'ye, New Orleans'a, Tallahassee'ye, Orlando'ya, Tampa'ya, Atlanta'ya, Georgia'ya, Houston'a, Teksas'a, Los Angeles'a, California'ya giden otobüslerin saatlerini, fiyatlarını okudu. Terminalde bir de lokanta vardı. Elli sentini harcamak için içeri girdi. Boş mideyle pazarlık etmeye kalkışmazsa, yüzüğü rehinciye daha pahalı yutturabileceğini düşünüyordu, tezgâha oturup kahveyle sandviç isterken.

Hep duyuyorum sanki düşlerimde
Senin yumuşacık sesini ezgini
Valencia
Portakal ağaçlarının sonsuza dek kokuya buladığı
Rüzgârı denizin yamacında

bu da kendi içinde, bugün önümüze serilen Miami'nin büyük yazgısını belirliyor. Biscayne Bank Koyu yöresinin, çiftçiler için hayvan yetiştirilen bir yer olduğu, First National Bank'ın halkın et kızarttığı bir bölge olduğu günlerin üzerinden yalnızca yirmi yıl geçti ve bu süpermodern otelin, kulübün bulunduğu yer de o zamanlar bırakılmış, ilkel bir ormandı. Babamla ben orada yer açıp sebze yetiştiriyorduk, o sıralarda vahşi bir doğaya karşı yapılmış olan Royal Palm oteline arabayla götürüp satıyordum bu sebzeleri. Hâttâ daha sekiz yıl önce domates yetiştiriyordum

Valencia

KAYBOLAN GANİMET ARANIYOR

KENTLER ARASI YOLLARDA YAPILAN SOYGUNLARI BİR KADIN YÖNETİYOR

Lazy River güneye doğru akıyor
özlediğim yerlere doğru

RADYUM KURBANLARI DİŞ FIRÇALARINI AĞIZLARINA DEĞDİRDİ

kimi aylarda Batı Florida'nın çok güzel olmasına karşın bu yarımada yılın her ayında gözde bir yerdir

EVANGELİST KIZLAR NEW YORK'TA İSA'YI BEKLİYOR

Kırmızı kırmızı ardıç kuşu
Cıvıl cıvıl geliyor geliyor

Sizin En Büyük Yararı Sağlayabilmeniz İçin Bizim Kredi Sistemimizi Kullanmanızı İstiyoruz. Tam Size Uygun Biçimde Yapacağınız Küçük Küçük Ödemeler Küçük Tutarların Dengesi

GREVLERİN CİNAYET OLARAK ADLANDIRILMASINDA DİRENİYOR

Artık hıçkırıklar olmayacak
Başladığında güm güm atmaya yüreği
Atmaya başladığında yüreği
O eski tatlı ezgisiyle
Geldiğinde kırmızı kırmızı ardıç kuşu

günün bu erken saatlerinde pırıl pırıldı, henüz bitmiş olan uzun bir yolculuktan sonraki alışılagelmiş belirtilerden, yorgunluktan hiçbir iz yoktu onda. Dokuması, rengi, kumaşı tropik yaz günlerine çok uygun düşen ipekten yapılmış güzel giysisinde tek bir kırışık bile görünmüyordu. Üzerinde değerli taşlar bulunan boyunbağı iğnesiyle, yüzüğü, kusursuz giyimiyle tam bir uyum içindeydi. Yapı olarak kısa boylu, davranış olarak gösterişten uzak bulunan bu adam, genellikle otobüs biletçisine para verirken bile gösterilen telaştan, heyecandan en ufak bir iz bile taşımaksızın yirmi milyon dolar değerindeki yapı işini satışa çıkardı.

Kitty Hawk'ta Kamp Kuranlar

Bin dokuz yüz üç yılının on yedi Kasım'ında, bir zamanlar

Religious Telescope dergisinin yönetmenliğini yapmış olan, Birleşik Kardeşler örgütünün ruhani başkanı Wright, Ohio, Dayton' da, Hawthorn Caddesindeki ahşap evinde, Kuzey Carolina kıyısının kum tepeciklerinde kurdukları kampta, kendi elleriyle evde yaptıkları bir planörle oynayarak tatillerini geçirmeyi kafalarına koymuş olan oğulları Wilbur'la, Orville'den bir telgraf aldı. Şunlar yazılıydı:

PERŞEMBE SABAHI YİRMİ BİR MİL HIZLA ESEN RÜZGÂRA KARŞI DÖRT KEZ UÇMAYI BAŞARDIK YALNIZCA MOTORUN GÜCÜYLE YERDEN YÜKSELDİK HAVADA ORTALAMA HIZ OTUZ BİR MİL EN UZUN SÜRE ELLİ YEDİ SANİYE BASINA BİLDİR YILBAŞINDA EVDEYİZ

Sayılar azıcık yanlıştı, çünkü telgrafçı Orville'in alelacele karalanmış el yazısını doğru okuyamamıştı,

ama gerçek ortadaydı
Ohio, Dayton'dan iki genç bisiklet onarımcısı
çizmiş, yapmış, uçurmuştu,
ilk kez, gerçek bir uçağı.

Isınması için motoru birkaç dakika çalıştırdıktan sonra, makineyi yere bağlayan teli bıraktım, makine ileri, rüzgârın içine atıldı. Dengeyi sağlamak için kanadı tutan Wilbur, yerde, makinenin yanında koşuyordu. Durgun bir havada on dördünde yaptığımız kalkışın tersine yirmi yedi mil hızla esen rüzgâra karşı makine çok yavaş harekete geçti... Kırk ayak bir koşudan sonra, yoldan havalanıncaya dek Wilbur ona yetişebildi. Cankurtaran adamlardan biri, fotoğraf makinesinin düğmesine basıp yolun sonuna vararak aşağı yukarı iki ayak yüksekliğe çıktığımız zaman resmimizi çekti bizim için... Bir bakıma havanın kararsızlığı, bir bakıma da bu makineyi kullanmadaki deneysizliğimiz yüzünden iniş ve çıkışlarımızda uçuşumuz son derece düzensizdi. Kalkış noktasından yüz yirmi ayak kadar bir yükseklikte makinenin ansızın öne doğru fırlaması uçuşu sona erdirdi... Bu uçuş yalnızca on iki saniye sürdü, ama yine de dünya tarihinde ilk kez içinde insan taşıyan bir makine, kendi gücüyle, tam uçuş durumunda kendini havaya kaldırmış, hızını düşürmeden havada yol almış, kalkış noktası denli alçak bir yere inmişti sonunda.

Aynı gün biraz sonra, ansızın patlayan güçlü rüzgârla makine

tepetaklak oldu, parçalandı, tutmaya çalışan kıyı koruma görevlisi az kalsın ölüyordu;

çok kötüydü bu,

ama Wright kardeşler çok mutluydu, aldırdıkları yoktu;

şu kahrolasıca şeyin uçtuğunu kanıtlamışlardı.

Bu durum kesinlik kazanınca hemen eşyalarımızı toplayıp eve döndük, sonunda uçanmakineler çağının geldiğini biliyorduk.

Bin sekiz yüz on dörtte, Alleghenies'in batısına yerleşmiş bir ailenin çocukları olarak yetmişlerde doğdukları Ohio, Dayton'a, Yılbaşı için döndüler; orta okula, liseye gittikleri, babalarının kilisesine katıldıkları, beyzbol, hokey oynadıkları, barfiks, uçan salıncak üzerinde çalıştıkları, gazete sattıkları, çöplüklerden topladıkları ıvır zıvırla kendilerine matbaa kurdukları, uçurtma uçurdukları, mekanik buluşlarla oyalandıkları, alınlarının teriyle üç beş kuruş kazanmak için ufak tefek işler yaparak kenti dolaştıkları Ohio, Dayton'a.

Elastik şeritlerle çalışan iki yelpazeden yapılmış havada duracağı varsayılan, elli sentlik mekanik bir oyuncak olan helikopteri Ruhani Başkan'ın eve getirmesiyle, en küçük iki oğlunun uçuş konusuna kafalarını taktıklarını ileri sürüyordu ailenin büyükleri,

bu yüzden bu iki çocuk öteki oğlanlar gibi evlenip gidecekleri ne evde kalmışlar, baskı işleri yaparak,

bisiklet onararak,

geceleri geç saatlere dek oturup aerodinamik üzerine kitaplar okuyarak

gün boyu evin içinde oyalanmaya başlamışlardı.

Yine de kiliselerine içtenlikle bağlıydılar, bisiklet işleri yolunda gidiyordu, insan onların verdiği söze güvenebilirdi. Dayton'da çok seviliyorlardı.

O günlerde uçanmakineler, bütün mahalle kahvesi düşünürlerinin en büyük alay konusuydu. Langley'le, Chanute'in başarısız deneyleri, Ben-Sana-Dememiş miydim sözleriyle alaya alınarak kıyıdan kıyıya çın çın ötüyordu. Wright'ların en büyük sorunu, bütün ülkenin diline düşüp alay konusu olmadan deneylerini yapmalarına elverecek ıssız bir yer bulmaktı. Sonra bu işe

harcayacakları paraları da yoktu;
kendi işlerini kendileri gören onarımcılardı; bir şeye gerek duydular mı oturur kendileri yaparlardı.

Bir rastlantı sonucu buldular Kitty Hawk'ı,
kocaman kum tepeciklerini, Albemarle Sound'dan denize doğru, güneye Hatteras'a doğru uzanan kumsalları
uçsuz bucaksız yayılan deniz kıyısını,
bir kıyı koruma istasyonu, birkaç balıkçı kulübesi, sivrisineklerin cirit attığı bataklıklar, kum tepeciklerinin ardındaki yaban otlarının arasındaki pirelerle keneler sayılmazsa bomboş olan bu kıyıyı,
başlarının üzerindeki martıları, deniz kırlangıçlarını, tuzlu bataklıklarda kanat çırpan çaylakları, turna kuşlarını, arada bir de kartalları saymazsak
Wright kardeşlerin gözlerini havaya dikerek izledikleri bu kuşları
tıpkı yüzyıllar önce Leonardo'nun izlediği gibi,
keskin gözlerini zorlayarak, anlamak için
uçuş yasalarını.

Yumuşak kumların üzerine, oraya buraya serpiştirilmiş kulübelerin dört mil uzağına Wright kardeşler kamp kurdular, planörleri için de bir siperlik yaptılar. Araç gereç, yiyecek, gerek duydukları herhangi bir şey almak isteseler dünyanın yolunu yürümek zorunda kalıyorlardı; yazları cehennem gibi sıcaktı, sivrisinekler işkenceydi;
ama orada yalnızdılar,
bu gevşek kumların, üzerine düşülebilecek en yumuşak şey olduğunu da hesaplamışlardı.
Orada, iki düz yüzeyden, karınları üzerine uzanıp kalçalarını oynatarak yüzeylerdeki yana yatışları denetledikleri bir kuyruktan oluşmuş planörle, Kill Devil Hill adlı büyük bir kum tepesinden gün boyu yeni baştan yeni baştan havalanarak
uçmayı öğrendiler.

Bir kez birkaç saniye havada durmayı,
yükselen bir hava akımında azıcık yukarlara çıkmayı başarın-

ca iki yüzeyli uçaklarına motor koymamn
zamanı geldiğine karar verdiler.

Ohio, Dayton'daki işliklerine döndüklerinde uçuş bilimine ilk büyük katkıları olan hava tünelini kurdular, orada model uçaklar denediler.

Mazotla işleyen makineler yapan kişilerden hiçbirinin ilgisini çekmeyi başaramayınca kendi motorlarını yapmak zorunda kaldılar.

Çalıştı; o bin dokuz yüz üç Yılbaşından sonra Wright kardeşler artık bu işle eğlence olsun diye uğraşmıyorlardı; bisiklet onarımma son verdiler, yerel bir bankerin malı olan büyük bir inek otlağını, uçuş alıştırmaları yapmak amacıyla kiraladılar, sürekli geliştirdikleri makineleri üzerinde uğraşmadıkları tüm zamanlarını, patentler, hak ihlalleri, casuslar için kaygılanarak, hükümet yetkililerinin ilgisini çekmeye, avukatların yürek paralayan, kendini adamış, düzgün konuşmalarına bir anlam vermeye çalışarak harcadılar.

İki yıllık süre içinde, inek otlağının çevresinde yirmi dört millik uzaklığı uçabilen bir uçakları vardı.

Kasabalararası otobüslerdeki yolcular, otlağın önünden geçerken kafalarını camdan çıkarır, Wright motorunun pof pof poflarından, birbiri üzerine konmuş iki ütü tahtasına benzeyen, havada, elli ayak gibi bir yükseklikte pek güzel çın çın giden bu beyaz iki yüzeyli uçağın görüntüsünden korkuya kapılırlardı. İnekler hemen alışmıştı.

Uçuşların süresi uzadıkça
Wright kardeşler de kendilerini destekleyecek kişiler buldu,
mahkemelere düştü;
geceleri yataklarında uzandı, uykuları kaçarak, Kitty Hawk'ın sivrisineklerinden de beter olan hayalet milyonların sıkıntısıyla.

Bin dokuz yüz yedide Paris'e gittiler,
bıraktılar onları takım giysilerle, ipek şapkalarla süsleyip püslesinler
garsonlara bahşiş vermeyi öğrendiler,
hükümet uzmanlarıyla konuştular, sırma kordonlara, ertele-

melere, Vandyke keçi sakalına, politikacıların uzanan avuçlarına alıştılar. Eğlence olsun diye
Tuileries Bahçeleri'nde diyablo oynadılar. Myers'de.

İlk ölümcül kazalarını geçirdikleri Fort Myers'de. St Petersburg'da, Paris'te, Berlin'de gazetelere geçen uçuşlar yaptılar; Pau'da büyük ilgi gördüler, herkesin gözdesi oldular,
öylesine bir ilgiydi ki bu otel sahibi
onlardan oda parası almadı.
İspanya Kralı Alfonso onlarla tokalaştı, makinenin içinde otururken resmini çektirdi.
Kral Edward bir uçuşu izledi,
Veliaht Prens uçağa binmek için direndi,
madalya yağmuru başladı.

Kutladı onları Çar
İtalya Kralı, amatör sporcular, dağcılık kulüpleri, din adamları,
madalyalar verdi evrensel barış örgütleri

Havacılık günün en gözde sporu oldu.
Pek de etkilenmiş görünmüyorlardı Wright kardeşler bu tantanadan, sırma kordonlardan, altın madalyalardan, süslü püslü atlarla yapılan gösterilerden;
onlar, ortaya bir iş çıkaran onarımcılardı,
kendi işlerini kendileri yapmakta,
hatta mazot depolarını bile kendileri doldurmakta direniyorlardı.

Bin dokuz yüz on birde yeni bir planörle
Kitty Hawk kum tepeciklerine geri dönmüşlerdi.
Uzun süre motorsuz uçuş rekoru olarak kalan dokuz buçuk dakikalık bir zaman boyunca havada durmayı başardı Orville.
Aynı yıl Wilbur tifodan öldü Dayton'da.
Yeni yeni ortaya çıkan isimlerin sağanağı altında: Farman'ın, Bleriot'nun, Curtiss'in, Ferber'in, Esnault-Peltrie'nin, Delagrange'ın parlamasıyla;
bombaların gümbür gümbür patlayışlarıyla, şarapnellerin

takırtısı, iniltisiyle, yukarılarda motorun sesi kesildikten sonra başlayan makineli tüfeklerin ansızın kesik kesik ölüm kusuşuyla,
çamurun içine boylu boyunca uzanıp
yıkık dökük duvarların köşelerinde korkudan çömelip büzülmemizle
Wright kardeşler gazete başlıklarından silinip gitti;
ama ne gazete başlıkları, ne gazete kâğıdının acı lekesi, ne gazın sis bombasının boğucu kokusu, ne borsadaki komisyoncuların gevezelikleri, ne hayalet milyonların havlaması, ne yeni yeni anıtlara çelenkler koyan kodamanların söylevleri
bulandırabilecektir anısını
o içler ürperten Kasım gününün;
Ohio, Dayton'lu tirtir titreyen iki bisiklet onarımcısının
ceviz dallarından yonttukları,
Arnstein'in bisiklet tutkalıyla yapıştırdıkları,
kız kardeşlerinin dikiş makinesinde kendi elleriyle müslin bezini diktikleri, Ohio, Dayton'da, Hawthorn Caddesi'ndeki kendi arka bahçelerinde kendi elleriyle yaptıkları, elişi icatlarının
havada yükseldiğini gördükleri o günün anısını,
kum tepeciklerinin üstünde, geniş kumsalların üstünde
Kitty Hawk'ta.

Haber - film 59

Dertoit'e ilk gelen bir yabancı, çağdaş yaşamın harıl harıl çalışan ekonomik yönüyle ilgileniyorsa burada görkemli bir endüstriyel arı kovanı bulacaktır; eğer doğa tutkunuysa kente adını veren bu soylu boğazın şakır şakır akan sularıyla sonsuz bir büyüye bürünmüş yerlere dikkatini yöneltecektir; eğer tarihe, edebiyata düşkünse, tıpkı Avrupa'daki denli eğlenceli, öğretici olan efsaneleri, kayıtları bulgulayacaktır

Özlüyorum özlüyorum kentim Omaha'yı
Özlüyorum oraya gidip yerleşmeyi

OTOMOBİL YAPIMINDA DETROİT DÜNYA'YA ÖNCÜLÜK EDİYOR

Görmek istiyorum babamı
Görmek istiyorum anamı
Gitmek istiyorum sevgili emektar Omaha'ya

İLAÇ YAPIMINDA
SOBA KUZİNE FIRIN
HESAP MAKİNESİ
BOYA CİLA
DENİZALTI MOTORLARI
İŞ GİYSİLERİ

SODA VE TUZ ÜRÜNLERİ
SPOR PABUÇLAR
KATKAP
DÜKKÂN CAMEKÂNI
KORSE
GAZ LAMBASI
KAMYON YAPIMINDA
DETROİT EN BAŞTA

Sayın Bay Radyocu Bey, elinden geleni yapar mısın
Çünkü bilemezsin nasıl yalnızım
Söylesene anama dönsün eve
Sayın Bay Radyocu Bey

DÖKÜMHANELERDE MAKİNELERDE
BAKIRDA BAKIR ÜRÜNLERİNDE
TÜTÜNDE PURODA
ALÜMİNYUM DÖKÜMDE
DEMİRDE ÇELİKTE

YAĞLAMA GEREÇLERİNDE
YUMUŞAKK DEMİRDE
METAL YATAKLARDA

DİNAMİK DETROİT EN ÖNDE

Beni doğurduğu topraklara dönsün geri
Tanrı'nın şu yemyeşil dünyasındaki en güzel yere
California, ben seninim

"DETROİT YAŞAMIN YAŞANMAYA DEĞER OLDUĞU KENT"

Charley Anderson

Pilot kabininden iner inmez Charley'in ilk duyduğu şey, "Hey Charley Anderson, herşeyi bilen adam. Küçük emektar Detroit'e hoş geldin," diye avaz avaz bağıran Farrell'in sesiydi; sonra da alanın yeşil çimenlerinden gelen Farrell'in ablak yüzünü,

beş karış açık kocaman ağzını gördü. "Epey sarsıldın, ha?"

"Zehir gibi soğuktu," dedi Charley. "Siz buraya havaalanı mı diyorsunuz yani?"

"Ticaret Odası'nın bu işle ilgilenmesini sağlıyoruz. Belki sen de kulaklarını bükebilirsin."

"Bu çamurda iyi döndüm durdum. Vay anasım, öyle apar topar yola çıktım ki yanıma diş fırçası bile almamışım."

Tepelerin üzerinde zıp zıp zıplayarak yol ahrken başına iş açan bir çatlaktan sızan yağların hâlâ vıcık vıcık üzerine durduğu eldivenlerini çıkardı Charley. Sırtı ağrıyordu. İyi ki Bill Cermak gelmişti de uçağı hangara koyacaktı.

"Neyse, haydi gidelim," dedi.

"Yaman çocuk," diye gürledi Farrell, elini Charley'in omzuna attı. "Eve uğrayıp sana giyecek bir şeyler uyduralım."

Tam o anda alana bir taksi girdi, içinden Taki çıktı. Elinde Charley'in bavuluyla koşuyordu. Soluk soluğa arabanın yanma geldi. "Umarım yolculuğunuz iyi geçmiştir, efendim."

"Harika," dedi Charley. "Bana asansörsüz bir ev buldun mu?"

"Çok güzel, ucuz, Municipal Art Müzesi'nin karşısında asansörlü bir yer buldum," diye tiz sesiyle soluk soluğa söylendi Taki.

"İşte, hizmet diye ben buna derim," dedi Farrell, koyu sarı Lincoln marka arabasını çalıştırdı. Motordan yumuşacık bir mırıltı yükseliyordu.

Taki bavulları arkaya koydu, Charley, Farrell'in yanına atladı. "Taki bizim kültürden yoksun olduğumuzu düşünüyor," dedi Charley gülerek. Farrell göz kırptı.

İyi giyimli Farrell'in yanındaki koltukta, yumuşacık mırıldanan motorun arkasında sessizce oturmak, yeni yapılardan taze kiremit, köknar ağacı tahtası, taze çimento kokusu getiren esintinin içinde dümdüz, geniş bulvarları geçerken kendini tatlı bir uyuşukluğa bırakmak çok hoştu. İçinde yer yer bataklık ılıklığı taşıyan sert rüzgârla tarlalardan, boş arsalardan erken bir ilkbaharın kokuları geliyordu.

"İşte bizim küçük kulübe," dedi Farrell, dönemeçli, eğimli bir araba yoluna döndü, Gotik katedrali andıran sivri kuleleri, dar sivri pencereleri olan uzun, gri taştan bir evin sonunda frene bastı.

Arabadan indiler; Farrell'in peşinden terası, saksılara dikilmiş şimşir ağaçlarıyla çevrelenmiş yolu, tavanı kabartmalarla süslü bilardo salonuna açılan camlı kapıyı geçti Charley.

"İşte burası da benim oyun odam," dedi Farrell. "Her şey bir yana, bir erkeğin oyun oynayabileceği yeri olması gerekir... Bu banyoda giysilerini değiştirebilirsin. On dakika sonra gelir, seni alırım."

İçinde bir divan, koltuk, ayaklı bir lamba, köşede tartı, cimnastik gereçleri bulunan büyük, yeşim rengi bir banyoydu. Charley soyundu, sıcak suyla yıkandı, temiz giysilerini sırtına geçirdi.

En güzel, çizgili boyunbağını takarken Farrell kapıdan seslendi, "Her şey yolunda mı?"

"Harika," dedi Charley dışarı çıkarken. "Milyonermişim geliyor."

Farrell gözlerinin içine tuhaf tuhaf baktı, güldü. "Niye olmayasın?"

İşyeri, Grand Circus Park dolaylarında, bitmemiş bir sürü işyeri yapılarından biri olan, bitmemiş bir yapıdaydı.

"İlk önce seni bizim reklam bölümüne götürsem kızmazsın, değil mi Charley?" dedi Farrell. "Eddy Sawyer müthiş çocuktur. Sonra da benim odamda toplanır, bir şeyler yeriz."

"Harika," dedi Charley.

"Hey Eddy, işte senin havacı bu," diye bağırdı Farrell, turuncu perdeler asılı, büyük, aydınlık odaya Charley'i itelerken. "Bay Sawyer, sizi Bay Anderson'la tanıştırayım... Charley Anderson, yeni danışman mühendisimiz... Sorularınla onun canına okumayı bitirince telefon ediver bana."

Charley'i ufak tefek, sarı suratlı, kocaman sarı kafalı, konuşması, davranışları, sigara tiryakisi bir lise öğrencisini anımsatan adamla baş başa bırakıp Farrell yıldırım gibi uzaklaştı. Eddy Sawyer, Charley'in elini kıracakmış gibi sıktı, yeni işyerlerini nasıl bulduğunu sordu, turuncu rengin iyimserliği simgelediğini açıkladı, Charley'i hiç uçak tutup tutmadığını sordu, kendini çok kötü tuttuğunu söyledi, böyle bir işe girmesi nasıl da büyük bir şanstı, değil mi, sonra da masasının altından bir şişe viski çıkardı. "Bahse girerim J.Y. sana içki vermemiştir... Bu adam havayla yaşar, ne ateş yakar onu, ne su boğar."

Charley bir yudum alacağını söyleyince Eddy Sawyer hemen ortaya içinde buz, emme çubukları bulunan iki bardak çıkardı. "Ne kadar koyayım?" Charley bir yudum aldı, sonra içkisini bir solukta yuvarlayan Eddy döner koltuğunda arkasına yaslandı, "Evet Bay Anderson, haydi şimdi yaşam öykünüzü ya da hangi bölümü basılmaya elverişliyse o kadarını dinleyelim bakalım... Aklınızda olsun, bunu hemen kullanmayacağız, ama elimizde veriler bulunsun istiyoruz, durum gerektirdikçe azar azar ortaya süreceğiz."

Charley kızardı. "Şey," dedi, "anlatacak pek bir şey yok."

"Yaman çocuk," dedi Eddy Sawyer, iki bardak daha içki doldurup viski şişesini kaldırırken. "İşte bütün iyi öyküler böyle başlar." Bir düğmeye bastı, kıvırcık saçlı, güzel pembe bebeksi yüzlü yazman kız içeri girdi, masanın öteki yanına defteriyle oturdu.

Kem küm ederek yaşam öyküsünü anlatırken bir yandan da içinden, "Hey oğlum, daha ilk günden enayilik etme," diye yineliyordu. Daha bitirmeden Farrell kapıdan kafasını uzattı, gelmesini söyledi, herkes onu bekliyordu.

"İşi yoluna koydunuz mu?... Charley, satış müdürümüzle tanışmanı istiyorum... Joe Stone, Charley Anderson, bu da Bay Frank ve Bay O'Erien zehir gibi hukuk danışmanımız, bu da Bay Bledsoe randımandan sorumludur... işte senin bölümün de bu."

Charley bir sürü el sıktı; ortadan ayrılmış, siyah yağlı saçlı bir kafa, birkaç dazlak kafa, ayakkabı fırçası gibi saçları tel tel havaya kalkmış çelik grisi bir kafa, burnun üzerinde duran gözlükler, bağa gözlükler, bir küçük bıyık vardı. "Hiç kuşkusuz," diye sinirli sinirli kekeliyordu Eddy Sawyer, "her an şantaja başlayacak denli çok şey aldım ağzından."

Kır saçlı adam olan Cyrus Bledsoe, boğuk bir sesle, "Çok iyi bir başlangıç, delikanlı," dedi. "Umarım kafanın bir yerine birkaç düşünce saklamışsındır."

"Harika," dedi Charley.

Hiçbir zaman öğle yemeği yemediğini homurdanan Bledsoe dışında hepsi özel bir yemek salonuyla, hazırlanmış kokteyllerin onları beklediği Atlantic Kulüp'e gittiler. Asansörle aşağı inerlerken arkasından bir ses, "Nasılsın bakalım, Charley oğlum?" dedi, Charley arkasını dönünce kendini Andy Merritt'le yüz yüze

buldu. Andy Merritt'in koyu gri giysisi, sanki üzerine her zamankinden de iyi oturuyordu. Acı gülümsemesi, alışılmadık ölçüde alaycıydı.

"Hey, sen burada ne arıyorsun?" diye bilinçsizce sordu Charley.

"Detroit," dedi Andy Merritt, "beni hep çok yakından ilgilendiren bir kent olmuştur."

"Şey, Joe'nun işleri nasıl gidiyor?"

Andy Merritt tedirgin olmuştu, Charley dilini tutması gerektiğini düşündü. "Son gördüğümde Joe'nun sağlığı çok iyiydi," dedi Andy. Andy'nin de onlarla birlikte yemek yiyeceği anlaşıldı.

Bifteklerini yemeye uğraşırlarken Farrel ayağa kalktı, bu yemek salonunun uçak parçaları, motorları yapımı işinde yeni bir anlayışın başlangıcına nasıl tanık olduğu, artık uçakların, araba işinin kuyruğuna takılmayı bir yana bırakmasının zamanı geldiği, çünkü daha neye uğradıklarını anlamadan uçakların, araba yapımcılarını oyuncakçıya, bisikletçiye döndürüvereceği üzerine bir şöylev çekti. Milyon dolarlık bir işle, milyon dolarlık bir biçimde uğraşılmalıydı. Sonra herkes bağrıştı, alkışladı, Farrell elini kaldırdı, Charley'in durumunu, savaşta düşman uçakları düşürmüş bir havacı, bir mucit diye tanımladı, bugün çok mutlu olduğunu, çünkü çoktandır Charley'e Tern grubuna hoş geldin diyeceği günü beklediğini söyledi. Sonra da Eddy Sawyer herkesi çok yaşa Anderson diye bağırttı, Charley ayağa kalkıp bir şeyler gevelemek zorunda kaldı, burada bulunduğu için duyduğu mutluluğu, yeniden açık havaya çıkmamn, geniş alanlarda çalışmanın sevincini, ülkenin gerçek üretim merkezinde bulunmanın, yani bu ülke deyince anlaşıldığı gibi dünyanın üretim merkezinde bulunmanın sevincini açıkladı. Eddy Sawyer herkesi bir kez daha çok yaşa Anderson, diye bağırttı, sonra hepsi peşmelbalarını atıştırmaya koyuldu.

Aşağıda vestiyerden şapkalarını alırlarken Andy Merritt, Charley'in omzuna vurdu, "Çok güzel bir konuşmaydı... Biliyorsun, bir süredir çıkış yapmamız gerektiğini düşünüyordum... Büyük bir işi, küçük kasaba saplantılarıyla yürütemezsin. Zavallı Joe'nun suçu buydu, ama Joe bir prenstir de... neyse küçük kasaba saplantıları..."

Charley evini görmeye gitti. Taki her şeyi çok güzel

düzenlemiş, vazolara çiçekler falan koymuştu.

"Yine bütün hünerini döktürmüşsün," dedi Charley. "Detroit'i nasıl buldun?"

"Çok ilginç," dedi Taki. "Bay Ford, Highland Park'ı dolaşmamıza izin veriyor."

"Vay canına, hiç zaman yitirmiyorsun... Senin ülkende, bizim üretim şeridine benzer bir şey yok, değil mi?"

Taki gülümsedi, başını salladı. Daha çok vurgulayarak, "Çok ilginç," dedi.

Charley paltosunu, pabuçlarını çıkardı, biraz kestirmek için oturma odasındaki sedire uzandı, ama daha sanki gözlerini yeni kapamışken Taki kapıdan kafasını uzatmış sırıtıyor, eğiliyordu.

"Çok özür dilerim, efendim, Bay Benton şehirlerarası arıyor."

"Harika," dedi Charley.

Hemen ayağına geçirsin diye terliklerini bile hazırlamıştı Taki, gizlice sedirin yanındaki iskemleye sabahlığını da koymuştu. Telefonla konuşurken havanın kararmaya başladığını, sokak lambalarının yandığını gördü.

"Selam Nat."

"Hey Charley, işler nasıl gidiyor?"

"Çok iyi," dedi Charley.

"Tern hisse senedi sahiplerinin bir dahaki toplantısında Andy Merritt'le senin başkan yardımcılığına seçilebileceğinizi bildirmek için aradım."

"Nereden biliyorsun?" Nat telefonda güldü. "Haber alma örgütü, ha," dedi Charley.

"Bizim görevimiz hizmet vermek," dedi Nat. "Sonra Charley, burada küçük bir bankerlik kuruluşu var... doğrusu ben biraz hisse alıyorum, belki sen de ilgilenirsin dedim... telefonda ayrıntıları anlatamam, öğleden sonra yazdım, postaladım."

"Hiç nakit param yok."

"On bin dolarlık hisse senedi koyabilirsin para yerine. Hisse senedi piyasası yakında açılır."

"Harika," dedi Charley. "Turnayı gözünden vuruyoruz... uğurlu yılım bu benim."

Fabrika çok görkemliydi. Geldiğinin ertesi günü acentasından yeni aldığı gıcır gıcır bir Buick sedan'la gitti oraya. Satıcı onun

üzerine her şeyi biliyordu sanki, peşin ödeme bile istemedi. "Size hesap açmak bizim için mutluluktur, Bay Anderson," dedi.

Yaşlı Bledsoe ona çevreyi gezdirmekle görevlendirilmiş gibiydi, her şeyi gösterdi. Her şey ışıldaklarla aydınlatılmıştı. Ortalıkta tek bir kayış bile görünmüyordu. Her makinenin kendi motoru vardı. "Farrell, benim yaşlı bir tutucu, geri kafalı olduğumu sanıyor, çünkü boyuna yüksek finansmandan söz edip durmam, ama allah kahretsin, bundan daha çağdaş bir fabrika bulurlarsa şu kahrolasıca dinamoları kıtır kıtır yerim."

"Vay canına, Long Island City'de epey iyi durumda olduğumuzu sanıyordum... Ama burası her yeri eker, geride bırakır."

"İşte biz de buna çalışıyoruz," diye homurdandı Bledsoe.

Son olarak da Charley'i mühendislerle tanıştırdı, taslak odasını biraz geçince karşılarına çıkan, Charley'in olacak bir odaya soktu Bledsoe. Buzlucamdan kapıyı kapadılar, ışıldaktan gelen gümüşsü aydınlığın içinde yüz yüze oturdular. Bledsoe yaprak sigarası çıkardı, bir tane de Charley'e uzattı. "Bunlardan içtin mi hiç?... Kafayı açar."

Charley her şeyi bir kez deneyeceğini söyledi. Yaprak sigaralarını yaktılar; gözlerini acıtan mavi dumandan derin derin soluklar çekerek konuşmaya başladı Bledsoe. "Şimdi beni iyi dinle Anderson, umarım buraya, şu kahrolasıca hisse senetlerinle dümenler çevirmeye değil de bizimle çalışmaya gelmişsindir... Senin savaş kahramanı falan gibi bir şeyler olduğunu biliyorum, buraya göstermelik olarak alındığını da, ama kafan çalışıyor gibi geliyor bana... Bir kez söylüyorum sana, bir daha da yinelemeyeceğim... Bizimle çalışıyorsan, gerçekten çalışacaksın, çalışmıyorsan, geldiğin o komisyoncunun odasına dönüp oralarda sürtsen iyi edersin."

"Ama Bay Bledsoe, bu benim uzun süredir beklediğim olanak," diye kekeledi Charley. "Allah kahretsin, ben makinistim, hepsi bu. Bunu biliyorum."

"İnşallah öyledir... Doğru söylüyorsan, yani kahrolasıca bir senet satıcısı değilsen, motorlarımızın çok rezil olduğunu, onları taktığımız uçakların da beş para etmeyeceğini biliyorsundur. Havacılıkta dünyanın on yıl gerisindeyiz, onlara yetişmek zorundayız. Bir kez çizimleri yapsak, onları gerçekleştirecek üretim aygıtlarımız zaten hazır. Şimdi senden istediğim şu, hemen evine

git, bir şey için kaygılandığında içki mi içersin iç, zamparalığa mı çıkarsın çık, ne yaparsan yap, bu kahrolasıca işi düşün."

"Bu söylediklerinizle artık ilgilenmiyorum," dedi Charley. "New York'ta yeterince yaptım böyle şeyleri."

Yaprak sigarasının külünü alpaka yeleğine saçarak ayağa fırladı Bledsoe. "İyi öyleyse hemen evlen."

"Ben de bunu düşünüyordum... Ama evlilik cüzdanına yazdıracağım öteki adı bulamıyorum," dedi Charley gülerek.

Bledsoe gülümsedi. "Sen bana hafif, güvenilir, on altı silindirli, havayla soğutulan bir motor çiz, ben de küçük kızımın seni Detroit'in en güzel kızlarıyla tanıştırmasını sağlayayım. Hepsini tanır... Aradığın paraysa o kızların terleri bile paradır."

Telefon çaldı. Bledsoe yanıtladı, kısık sesle mırıldandı, dışarı çıktı.

Öğle üzeri, Charley'i yemeğe götürmek için Farrell geldi. "Bizim yaşlı Bledsoe senin kulağını büktü mü?" diye sordu. Charley başını salladı. "Sakın onu kızdırma, havlaması ısırmasından da kötüdür. Ülkedeki en iyi fabrika yöneticisi olmasa onu buraya almazdık."

Farrell'le, ince, yaşlıca, yıpranmış, huysuz görünümlü, dizi dizi pırlantaların ortasında kalmış bir kadın olan karısının götürdükleri Şehir Kulübü'ndeki danslı toplantıda Charley, yaşlı Bledsoe'nun kızı Anne'la tanıştı. Pembeler giymiş, köşeli omuzlu, büyük tatlı tatlı gülümseyen bir ağzı, içtenlikle bir el sıkış biçimi olan bir kızdı. Charley hemen ona yanaştı. *Yalnızca Erkeklerin Unutuverdiği Bir Kız* parçasıyla dans ettiler, kız, havacılıkla nasıl çılgınca ilgilendiğini, uçuş belgesini alabilmek için beş dersi kaldığını anlattı. Curtiss-Robin'le uçmak alçakgönüllüğünü gösterirse istediği zaman onu uçağa bindireceğini söyledi Charley. Tutmaya niyeti yoksa hiç söz vermemesini, çünkü kendisinin her zaman verdiği sözleri tuttuğunu söyledi kız da. Sonra golften söz etti, Charley yaşamı boyunca eline golf sopası almamış olduğunu belli etmedi.

Yemek zamanı gelip de iki tabak tavuk salatasıyla geri döndüğünde kızın, yuvarlak bir masada, Japon fenerinin altında sonradan kardeşi Harry olduğu anlaşılan solgun bir gençle, Gladys Wheatly adında, açık sarı saçlı, Alabama vurgulamasıyla konuşan çok güzel bir kızla oturduğunu gördü. Gümüş bir şişeden

meyve suyunun içine cin döken, elini tutup ona Glad, diyen Harry'yle nişanlı gibi bir şeydi kız. Hepsi de Charley'den küçüktü, ama onunla çok ilgilendiler. Detroit'in berbat bir yer olduğunu söyleyip durdular. Charley birkaç cin atınca yaşamında ilk kez savaş anılarını anlatmaya başladı.

Anne'i evine bıraktı arabasıyla, yaşlı Bledsoe elinde *Engineering Journal* dergisiyle kapıya çıktı. "Demek tanıştınız, ha?" dedi.

"Ah evet, çok iyi dostuz," dedi Anne. "Charley bana uçuş dersleri verecek."

"Hımm," diye homurdanan Bledsoe, "Evine git de şu motoru düşün," diye söylenerek kapıyı Charley'in yüzüne kapadı.

Bütün o yaz boyunca herkes Charley'in Anne'la nişanlandığını düşündü. Durgun öğle sonralarında birkaç saat için Charley işinden ayrılıyor, uçuş saatlerini tamamlamasını sağlamak için havaalanından bir uçak kaldırıyordu, pazar günleriyse golf oynuyorlardı. Tanıdığı hiç kimsenin gitmediği Sunnyside Kulüp'te bir hocadan ders almak için pazar sabahları erkenden kalkıyordu Charley. Cumartesi geceleri genellikle Bledsoe'ların evinde akşam yemeği yiyor, dans etmek için Şehir Kulübü'ne gidiyorlardı. Gladys Wheatley'le Harry de onlara katılıyor, Kulüp'teki öteki gençler onlara birbirinden ayrılmaz bir dörtlü gözüyle bakıyordu. Charley'in çocuklarıyla dostluk etmesi yaşlı Bledsoe'nun hoşuna gidiyordu; ona ailenin bir üyesi gibi davranıyordu. Charley mutluydu, işini seviyordu; New York'ta geçirdiği yıllardan sonra Detroit'te bulunmak, evinde olmak gibiydi. Nat'la birlikte hisse senedi almayı sürdürüyorlardı. Tern Şirketinin başkan yardımcısı ve danışman mühendisi olarak yılda yirmi beş bin dolar kazanıyordu.

Yaşlı Bledsoe, genç bir mühendise bu paranın çok kaçtığını homurdanıyordu, ama çoğunu Bill Cermak'la birlikte kendi adlarına yaptıkları yeni motor üzerinde çalıştıkları küçük işliğe harcaması da hoşuna gidiyordu. Bill Cermak, Long Island'dan ailesini getirtmişti, mekanik gelişmeler üzerine parlak tasarılar geliştirmişti. Charley'in işi başından aşkındı, ne kadınlara kafa yoracak, ne de arada bir ötekilere eşlik etmek dışında içki içecek zamanı vardı. Anne'i çok beğeniyor, arkadaşlığından hoşlanıyordu, ama hiçbir zaman ona günün birinde sevişebileceği, yatağına alabileceği bir kız gözüyle bakmıyordu.

İşçi Bayramı'nın kutlandığı hafta sonu Farrell'ler, Bledsoe'ların çocuklarıyla, Gladys Wheatley'i yat gezisine çağırdı. Charley'i de çağırdıklarında, sonunda yüksek sosyeteye girdiğini hissetti, içkileri falan hazırlayıp ufak tefek işlerini yapması için Taki'yi de yanına almayı düşündü. Bledsoe'ları yat kulübüne Buick arabasıyla götürdü.

Niçin böylesine mutlu olduğunu bir türlü anlayamadı Anne. Babasınınkine benzeyen huysuz bir sesle, "Üç gün boyunca havasız, eski bir tekneye tıkılıp sivrisineklere yem olacağız," diye homurdanıyordu. "İşiyle seve seve uğraşacağını, ama eğlencesiyle uğraşamayacağını söylerken babam çok haklı."

"Ama birlikte sıkıntı çekeceğimiz kişileri bir düşünsene, Annie." Bir an için kolunu, ön koltukta, yanında oturan kızın omzuna attı.

Arkada tek başına olan Harry kıkır kıkır güldü. "Her şeyi de görmek zorunda değilsin, Bayım," dedi Anne, arkasını dönmeden. "Gladys'le sen herkesin önünde az mı cilveleşiyorsunuz yani."

"Ağırbaşlı havacı dayanma gücünü yitiriyor," dedi Harry

Charley kızardı, "Harika," dedi.

Yat kulübüne gelmişlerdi bile, denizci giysileri içindeki iki genç arabadan bavullarını çıkartıyorlardı.

Farrell'in teknesi, elli ayak boyunda, güvertesinde yemek odası, hasır koltukları olan, yeni cilalanmış maunu, bakırları pırıl pırıl parlayan hızlı bir yattı. Farrell başına bir denizci kepi giymişti, tekne, hafif sıcak esintinin içine doğru burnunu doğrulturken dar güvertede kaygılı kaygılı dolaşıyordu. Öğle sonrasının geç saatlerinde ırmaktan liman, yaban otlu bataklık kokuları geliyordu.

"Denize açılmak benim çok hoşuma gider, Charley, ya senin?... Seni bulamayacakları tek yerdir."

Bu arada da Bayan Farrell, yatacak yerlerin darlığı yüzünden ötekilerden özür diliyordu. "İçinde soluk alacak yerleri olan bir tekne aldırmaya çalışıyorum Yardly'ye, ama sanki her yeni aldığı, bir öncekinden de dar oluyor."

Charley mutfaktan gelen hafif şıngırtıyı dinliyordu. Taki, üzeri kokteyl dolu tepsiyle belirdiğinde herkesin neşesi yerine geldi. Elinde tepsiyle Gladys'in önünde eğilen Taki'yi izlerken,

tepeden tırnağa beyazlara bürünmüş, gür, açık renk saçlarını beyaz ipek eşarpla bağlamış kızın çok güzel olduğunu düşünüyordu.

Yanında, teknenin hızı yüzünden gözlerine savrulan kahverengi saçlarıyla Anne gülümsüyordu. Çifte pervane suyu öylesine çalkalıyor, motorlar öyle gürültü çıkartıyordu ki ötekiler duymadan onunla konuşabilirdi.

"Annie," dedi birdenbire, "artık evlenme zamanımın geldiğini düşünüyorum."

"Nasıl olur Charley, senin gibi saf bir çocuk evlenir mi?"

Charley, her yanına ateş bastığını duydu. Ansızın benliğini saran kadın isteğine karşı koyamıyordu. Sesini denetlemesi zordu.

"Sanırım ikimiz de her şeyi bilecek yaştayız, önerime ne diyorsun. Para açısından epey şanslıyım bu yıl."

Anne kokteylini yudumladı, Charley'e bakıp yüzüne uçuşan saçlarının ardından gülerek, "Ne yapmamı istiyorsun, banka hesabında kaç paran olduğunu sormamı mı?" dedi.

"Ama ben seni istiyorum."

"Harika," dedi kız.

Farrell onlara bağırıyordu, "Yemekten önce küçük bir poker partisi çevirmeye ne dersiniz?... Burası çok rüzgârlı. Salona geçsek daha iyi."

"Aman ne iyi olur," dedi Anne.

Yemekten önce poker oynadılar, kokteyllerini içtiler, yemekten sonra Farrell'lerle Bledsoe'lar başka bir kâğıt oyununa oturdular. Gladys başının ağrıdığını söyledi, Charley de oyunu bir süre izledikten sonra içtiği puronun pis kokusunu ciğerlerinden atmak için güverteye çıktı.

Tekne küçük bir koyda, kıyıdan dışarı fırlamış, ışıklı bir iskelenin yanına demirlemişti. Yarım ay, titreyen huş ağaçları kümesinin üzerindeki dalların karanlık düğümünden tek bir çam ağacının yükseldiği kayalığın ardında batıyordu. Rıhtımda, kocaman pencerelerinden ışık dalgacıkları saçan bir kulüp vardı; oradan yayılan dans müziği suların üzerinde sönüyordu. Charley küpeşteye oturdu. Farrell'in teknesini kullanan çocuklar geri dönmüşlerdi. Onların alçak seslerini, kaptan kamarasının önündeki küçük ambar kapağından sızan puro dumanının kokusunu duyuyordu. Küpeşteye vuran küçük gri dalgalara bakmak için eğildi. "Vay

canına, amma muhteşem hayat," diye söyleniyordu kendi kendine.

Arkasını döndüğünde yanında Gladys duruyordu. "Senin yattığını sanıyordum, genç bayan," dedi.

"Bu gecelik benden kurtulduğunu sanıyordun yani, değil mi?" Kız gülmüyordu.

Charley elini tuttu; titriyordu, buz gibi soğuktu. "Üşütmek istemezsin, değil mi, Glad?" dedi.

Gladys sivri tırnaklarını Charley'in avucuna batırdı. "Anne'la evlenecek misin?"

"Belki... Niye sordun? Sen de Harry'yle evleneceksin ya."

"Bu dünyada hiçbir güç beni onunla evlendiremez."

Charley kıza sarıldı. "Zavallı küçük kız. Üşüyorsun sen. Yatmalıydın." Gladys başını Charley'in göğsüne koyup ağlamaya başladı. Gömleğinin üzerinden sıcacık gözyaşlarını duyabiliyordu. Ne diyeceğini bilemiyordu. Tıpkı Doris'inkiler gibi burnunu gıcıklayan saçlarının kokusunu içine çekerek durdu orada.

"Keşke şu kahrolasıca tekneden çıkabilseydik," diye fısıldadı. Kızın yuvarlak, beyaz yüzü kendisininkine çevrilmişti. Dudaklarını öptüğünde karşılık verdi. Charley kızı güçle kendine çekti. Şimdi de kızın küçük göğüslerini, göğsünde duyuyordu. Kısa bir süre bir kez daha dilini dudaklarının arasına sokmasına izin verdi, sonra itti Charley'i.

"Charley, böyle davranmamalıydık, ama birden kendimi çok yalnız duydum."

Charley'in sesi boğazından boğuk boğuk çıkıyordu. "Bir daha böyle bir duyguya kapılmana izin vermeyeceğim... Hiçbir zaman, gerçekten.... hiçbir zaman..." "Ah sevgili Charley." Kız bir kez daha çabucak, bilinçli olarak öptü, koşarak güverteden uzaklaştı.

Charley kendi kendine dolaştı durdu. Ne yapacağını bilemiyordu. Şimdi Gladya için çıldırıyordu. Geri dönüp ötekilerle konuşamazdı. Yatamazdı. Öndeki ambar deliğinden içeri, Taki'nin beyaz giysileriyle oturmuş, kalın bir kitabı okuduğu, buz gibi soğuk durduğu mutfaktan, yatağının bulunduğu kabine süzüldü, mayosunu giydi, yukarı koştu, küpeşteden suya daldı. Su sandığı denli soğuk değildi. Bir süre ayışığında yüzdü. Öndeki merdivenden yukarı çıkarken üşüyordu, tüyleri diken dikendi.

Dişlerinin arasında bir puroyla Farrell eğildi, elini yakalayıp güverteye çekti.

"Ha ha ha, demir adam," diye bağırdı. "Kızlar bizi iki turda da yenip paraları cebe atarak yatmaya gittiler. Bornozunu giyip içki içmeye, yatmadan önce yarım saat kadar aptal bir oyun daha oynamaya ne dersin?"

Üzerindeki suları silkelemek için güvertede zıplayan Charley, "Harika," dedi.

Aşağıda havluyla kurulanırken öteki odada kızların çene çalıp gülüştüklerini duyuyordu. Yarım bardak çavdar viskisi içip sekiz dolar yitirdiği için kafayı bulmuş, aptallaşmış olan Harry'nin yanına oturmaktan çok tedirgin oldu. Bu kez Harry'nin kazanmasına çok sevindi. Yatağına girdikten sonra, "Kumarda yitiren aşkta kazanır," deyip durdu içinden.

Taki'nin sırıtmalarının, eğilen kara başının denetimi altında Charley'in evinde çay içtikten sonra Gladys, Charley'i ana babasıyla tanıştırmaya götürdüğünde aradan yalnızca bir hafta geçmişti. Kır saçlı, küçük kır bıyıklı, kırmızı yüzlü Horton B. Wheatley, Farrell'in dediğine göre Security Tröst Şirketi'nde en güçlü adamdı. Bayan Wheatley, Alabamalılara has vurgulamayla konuşan, güzel sesli, bitkin görünümlü, sönmüş bir oyuncak balon gibi solgun, sarkık, beyaz yüzlü bir kadındı.

Gladys daha onları tanıştırmayı bitirmeden Bay Wheatley konuşmaya başladı: "Evet, efendim, böyle bir şeyin olmasını bekliyorduk. Elbette böyle kısa sürede hiçbirimiz karar veremeyiz, ama yine de oğlum, senin gibi tek başına çalışarak yükselmiş biriyle kızımı evlendirmekten duyduğum mutluluğu dile getirmeden yapamayacağım, gerçi senin üzerine pek bir şey bilmiyoruz, ama kendine göre iyi bir çocuk olan, yine de babasının sağladığı eğitim dışında yaşamında hiçbir şey yapmamış Harry yerine kızımızın seninle evlenmesi bizi mutlu edecek. Oğlum çok gurur duyuyoruz, karımla, ben, seni tanımaktan seni kızımızla... o bizim yeryüzünde her şeyimizdir, bizim için çok değerlidir..."

"Sizin annenizle, babanızı... Tanrı yanına çağırmış, sanırım, Bay Anderson," diye araya girdi Bayan Wheatley. Charley başını salladı. "Ah çok üzgünüm... Gladys'in dediğine göre St Paul'de oturuyormuşsunuz..."

Sözü yine Bay Wheatley aldı. "Karıcığım, Bay Anderson

bizim en ünlü savaş kahramanlarımızdan biridir; ününü bayrağımız için çarpışarak kazanmıştır, onun bütün yaptıkları, şimdi biraz yüzünü kızartacağım oğlum,... en akıllıları, bu iş için en uygun olanları başarıya götürüp, korkakları yoldan temizleyen Amerikan demokrasisinin nasıl çalıştığına en iyi örnektir... Bay Anderson, hemen şimdi sizden bir şey isteyeceğim. Önümüzdeki pazar bizimle kiliseye gelip benim pazar okulu sınıfıma bir söylev vermenizi isteyeceğim. Oradaki gençlere yol gösterecek, esin kaynağı olacak birkaç sözü esirgemeyeceğinizi umarım."

Charley kıpkırmızı kesildi, başını salladı. Her ikisinin de boynuna kollarını atarak, uyumlu bir sesle, "Ah babacığım," dedi Gladys, "bunu isteme ondan. Zavallı çocuğun azıcık golf oynayabildiği tek gün pazar... Biliyorsun ben hep söylerim pazar okulu hocasıyla evlenmeyeceğimi."

Bay Wheatley güldü, Bayan Wheatley başını önüne eğip içini çekti. "Yalnızca bir kere yaparsın bunu değil mi, Charley?"

Charley, "Elbette," diyordu ne yaptığım bilemeden. "Bir esin olur bu."

Ertesi gün Charley'le, Bay Wheatley baş başa üniversite kulübünde yemek yediler. Girişte buluştuklarında, "Evet, oğlum, sanırım ok yaydan çıktı," dedi Bay Wheatley. "Wheatley kadınları kararlarını verdiler, onların isteklerine boyun eğmekten başka şey gelmez artık elimizden. Siz çocuklarıma tüm mutlulukları dilerim, oğlum..." Yemeklerini yerken Bay Wheatley bankacılıktan, Tern şirketlerinden, yeni Tern Havacılık Şirketi'nin anamalını hemen hemen iki katına çıkartacak olan Askew-Merritt'le birleşme işinden söz etti. "Bütün bunları bilmem seni şaşırttı, değil mi Charley... işte ben bütün bunları düşündüm, senin bir mühendislik harikası olduğunu, ama işin parasal yönüne ayak uyduramadığım, senin bu şirketteki hisselerinin kendin ve finans kapital dünyası için ne anlama geldiğini anlayamadığını düşündüm."

"Şey, bana gizli bilgiler veren iyi dostlarım var," dedi Charley.

"Çok iyi, çok iyi," dedi Bay Wheatley, "ama şimdi artık aileye girdiğine göre belki benim öğütlerimi de, Birmingham'da yirmi yıl bankacılık yaptıktan, arkasından da bu büyük, göz kamaştıran Detroit'te çalıştıktan sonra edindiğim deneylerime

dayanarak vereceğim öğütlerimi de..."

"Elbette sizin öğütlerinizi seve seve tutarım, Bay Wheatley," diye kekeledi Charley.

Sonra Bay Wheatley anlattı da anlattı Grosse Point'te, su kıyısında ırmakla birlikte satın aldığı arsayı nasıl onlara düğün armağanı olarak vereceğini, bütün Amerika Birleşik Devletleri'ndeki en seçkin bölge olan bu yerde hemen yapılacak bir evin en azından müthiş bir yatırım sayılacağım. "Ve oğlum, yemekten sonra benim işyerine gelirsen bu arsada yapılacak bugüne dek gördüğün en güzel, küçük İngiliz evinin taslaklarını incelersin. Gladys'le, annesine süpriz olsun diye çizdirdim onları, yarı ahşap Tudor tipi diyorlar böyle evlere. Şimdi Gladys de evlendiğine göre bize çok büyük geleceği için evin hepsini size vermeyi düşündüm, çocuklar. İsterseniz yeni yerde biz otururuz, evi size bırakırız, çocuk doğurduğunda da her şeyi Gladys'in üstüne geçiririz."

Yemeklerini bitirdiler. Ayağa kalkarlarken Bay Wheatley Charley'in elini tutup sıktı. "İçtenlikle umuyor, dua ediyorum oğlum, çocuklarınız olsun diye."

Şükran gününden hemen sonra bütün Detroit gazetelerinin sosyete sayfaları, kızları Gladys'le, mucit, savaş kahramanı, büyük Tern Uçak Fabrikasının araştırma bölümü başkanı Bay Charles Anderson'un yakında gerçekleşecek evliliğini duyurmak amacıyla Bay ve Bayan Horton Wheatley'in düzenledikleri danslı eğlence haberleriyle doluydu.

Nişanlandıklarının duyurulduğu günden sonra yaşlı Bledsoe artık Charley'le konuşmadı, ama Azizler Günü gecesi Şehir Kulübünde düzenlenen danslı toplantıda Anne yanlarına geldi, her şeyi anlayışla karşıladığını, onlara mutluluk dilediğini söyledi.

Düğünden birkaç gün önce Taki işten ayrılacağını bildirdi. "Ama ben senin kalacağını sanmıştım... Eminim karım da ister bunu. Belki paranı da arttırırız."

Taki, sırıttı, başını eğdi. "Ne yazık ki," dedi, "Ben yalnız bekârlara hizmet etmeye alışkınım... size mutluluk dilerim."

Charley'i en çok inciten şey de Joe Askew'a yazıp tanığı olmasını istediğinde Joe'nun tek sözcükten oluşmuş bir telgraf çekmesiydi: "Hayır."

Düğün, Emmanuel Baptist Kilisesi'nde yapıldı. Charley, kısa

ceketli takım giysi, ayak parmaklarını sıkan yeni kara pabuçlar giymişti. Sürekli elini boyunbağına koymaması gerektiğini anımsamaya çalışıyordu. Nat Benton tanıklığını yapmak için New York'tan geldi, çok da yardımı dokundu. Kilisenin küçük bekleme odasında otururlarken Nat pantolon cebinden küçük bir şişe çıkardı, Charley'e birkaç yudum içirmeye çalıştı. "Yüzün yemyeşil Charley." Charley başını salladı, org sesinin geldiği yöne doğru parmağıyla bir işaret yaptı. "Yüzüğü aldın değil mi?" Nat sırıttı, kendi bir yudum içti. Boğazını temizledi. "Eee Charley, kazanacak olanı bulduğum için beni kutlamalısın... yetenekli bir genci tanıyabildiğim gibi borsayı da tanıyabilseydim şimdi para içinde yüzerdim."

Charley çok sinirliydi, "Yaa, şey, üzülme Nat, ben sana göz kulak olurum," diye kekeledi. Bir kilise görevlisi bekleme odasının kapısından içeri girsinler diye işaret edip duruyordu.

Bir yığın beyaz saten fırfırın, dantel duvağın, portakal çiçeklerinin ortasında kalmış, gelinliğinin kuyruğunu beyaz saten giysili bir oğlan çocuğunun tuttuğu Gladys daha önce hiç görmediği biri gibi geldi Charley'e. İkisi de birbirlerine bakmaksızın, oldukça yüksek sesle, "Evet," dediler. Arkadan verilen davette, Wheatley'lerin inançları yüzünden içki içilmedi. Çiçeklerin, kadınların kürklerinden yükselen kokuların, hepsi de aşağı yukarı aynı sözcükleri kullanarak düğünün güzelliğini dile getiren yeni tanıştırıldığı süslü püslü yaşlı kadınlara bir şeyler söylemek için zorlanmasının etkisiyle boğulacakmış gibi oldu Charley. Ellerinden kurtulup giysilerini değiştirmek için yukarı koşarken iyice sarhoş olmuş, İran halısına ayağı takılıp düşünce, şölen odasından yeni çıkan leylaklara, orkidelere bürülü, gözyaşları içinde çok solgun duran Bayan Wheatley'in ayakları dibinde boyunu ölçmeye çalışan Ollie Taylor'u gördü. Hızla yukarı çıktı.

Düğünün içkisiz yapılmasına karşın Nat'la, Farrell mutlaka bir şeyler içmişlerdi, çünkü yolculuk için kahverengi giysilerini sırtına geçiren Charley'in odasına girdiklerinde gözler parlıyordu, ağızları nemliydi.

"Şanslı herifler," dedi Charley. "Nereden buldunuz içkiyi?.. Vay canına Ollie Taylor'u ayak altından uzaklaştırmalıydınız."

"Gitti," dedi Nat. Sonra bir ağızdan, "Biz her şeyi düzenledik," diye eklediler.

"Vay canına," dedi Charley, "ben de şimdi Minneapolis'teki kardeşimle avanesine davetiyeleri çok geç göndererek ne iyi ettiğimi düşünüyordum. Yaşlı Amcam Vogel'i, içi geçmiş dulların peşinden koşup kıçlarını çimdikler, hey yavrum diye bağırırken görür gibi oluyorum."

"Ollie'ye yazık oldu," dedi Nat. "Yeryüzündeki en iyi yürekli insanlardan biridir."

"Zavallı yaşlı Ollie," diye yansıladı Charley. "İyice yitirdi kendini."

Kapı çalmıyordu. Kocaman çinçilla kürk yakanın üzerinde altın sarısı saçlarıyla çevrelenmiş küçücük solgun yüzü çok güzel görünen Gladys'ti. "Charley, artık gitmeliyiz. Seni yaramaz çocuk, armağanlara baktığım hiç sanmıyorum."

Züccaciyeci dükkânı gibi tepeleme cam eşyalarla, gümüş biblolarla, çiçeklerle, sigara takımlarıyla, tuvalet takımlarıyla, içki karıştırıcılarla dolu olan üst kattaki oturma odasına götürdü Charley'i. "Ne güzel, değil mi?" dedi.

"Hiç böyle şey görmemiştim," dedi Charley. Öteki uçtan gelen yeni yeni konuklar vardı, yine arka koridora koştular.

"Kaç tane gözcü koydular?" diye sordu Charley.

"Dört," diye yamtladı Gladys.

"Öyleyse," dedi Charley, "hemen tüyelim."

"Eee bizim de görevden çekilme zamanımız geldi," diye bağırdı Farrell, sonra da Nat iki büklüm olup kahkahalar atmaya başladı. "Yoksa gelini öpsek mi?"

"Harika," dedi Charley. "Bütün yardımcılara benim adıma teşekkür edin."

Gladys tedirginlik içinde elini salladı. "Çok tatlısınız... ama şimdi gidin artık."

Charley karısına sarılıp kendine çekmeye çalıştı, ama Gladys iteledi. "Babam bütün bavulları mutfak kapısına çıkarttırdı... Elimizi çabuk tutalım... Ah, neredeyse çıldıracağım."

Sonra arka merdivenlerden koşarak inip bavullarıyla taksiye bindiler. Charley'inki domuz derisindendi; karısınınki pırıl pırıl bir kara bavuldu. İkisinde de yeni, pahalı eşyalara özgü koku vardı. Farrell'le, Nat'ı sundurmadaki büyük sütunların altından çıkarken gördü Charley, ama daha konfetileri saçmaya olanak bulamadan sürücü gaza bastı, uzaklaştılar.

İstasyonda, koskoca sarkık mink mantosunun içinde ağlayan Bayan Wheatley'le, dinleyip dinlemediklerine aldırmaksızın Amerikan ülkesi üzerine söylev çeken Bay Wheatley dışında kimse yoktu. Tren istasyondan çıkarken Gladys de ağlıyor, içi sıkılan, söze nasıl başlayacağını kestiremeyen Charley karşısında oturuyordu.

"Keşke uçakla gitseydik."

"Biliyorsun bu havada mümkün değil," dedi Gladys, yine gözyaşlarına boğuldu.

Bir şeyler yapmış olmak için Charley yemek ısmarladı, zenci kondüktörü şampanyaya buz almaya gönderdi.

Eldivenli elini gözlerine bastırarak, "Çok sinirliyim," diye inledi Gladys.

"Her şey bir yana küçüğüm, herhangi biriyle değilsin ki... Bak, sen ve ben, ikimiziz," dedi Charley incelikle.

Gladys gülmeye başladı. "Şey, çok aptalca davranıyorum, sanırım."

Gülümseyen, saygılı bir yakınlık gösteren kondüktör şampanyayı açtığında Gladys yalnızca dudaklarına değdirmekle yetindi. Charley, bardağını bir solukta devirdi, yeniden doldurdu. "İşte böyle, Glad, yaşam bu." Kondüktör gittiğinde Charley niçin içmediğini sordu. "Şehir kulübünde iyi kafayı çekerdin eskiden, Glad."

"Senin de içmeni istemiyorum."

"Neden?"

Gladys kıpkırmızı kesildi. "Annem diyor ki, ana babalar içki içerse çocukları geri zekâlı olurmuş."

Gözlerine yaşlar dolan Charley, "Ah zavallı bebeğim," dedi. Bardaklardaki şampanyanın köpüğü söner, trenin sarsıntılarıyla masanın üzerine saçılırken uzun süre birbirlerine bakarak oturdular. Izgara tavuk geldiğinde de Gladys bir lokma almadı. Charley ikisininkini de yedi, şampanyayı bitirdi, domuz gibi davrandığını hissetti.

Karlı gecede tren kulaklarında takırdıyor, uğulduyordu. Kondüktör yemek tabaklarını götürdükten sonra Charley ceketini çıkardı, karısının yanına oturdu, sevişmeye çalıştı. Karısı yalnızca evlenmeden önce yaptıkları gibi sarılıp öpmesine izin verdi. Giysisini çıkartmaya kalkışınca, iteleyerek, "Dur, dur," dedi.

Geceliğini giymek için tuvalete girdi. Öyle uzun süre kaldı ki Charley çıldıracağını sandı. Pencerenin çatlağından içeri dolan buz gibi, içinde kurum tanecikleri taşıyan rüzgârda pijamalarıyla otururken dişleri birbirine çarpıyordu. Sonunda tuvaletin kapısını yumruklamaya başladı. "Bir şey mi oldu, Glad? Neyin var sevgilim?"

Kabarık tülden gecelikle çıktı dışarı Gladys. Yüzünü aşırı boyamıştı. Yağlı dudakboyasının altında dudakları titriyordu. "Ah Charley, ne olur trende bir şey yapmayalım, böylesi çok korkunç."

Charley ansızın denetleyemeyeceği ölçüde öfkelendi. "Ama sen benim karımsın. Ben de senin kocanım, allah kahretsin." Işığı söndürdü. Avuçlarındaki kızın elleri buz gibiydi. Karısını kendine çekerken, kızın incecik sırtında kabaran kol kaslarının gücünü duyuyordu. Ellerinin altında ipeğin, tülün yırtılışı çok hoştu.

Daha sonra Gladys, onu yataktan uzaklaştırıp battaniyeye sarılı olarak karşıdaki sırada yatırdı. Epey kanaması vardı. İkisi de uyuyamadı. Ertesi gün kızın yüzü ölü gibi solgundu, kanama da durmamıştı, bir yerlerde inip doktora gitmek zorunda kalacaklarından korkuyorlardı. Akşama biraz düzelmişti, ama hâlâ hiçbir şey yiyemiyordu. Bütün öğleden sonra yarı uyuklayarak sırada uzanırken Charley de dizlerinin üzerinde bir yığın okunmamış dergiyle, elini tutarak yanında oturdu.

Palm Beach'te trenden inip yeşil çimenleri, palmiye ağaçlarını, çiçeklenmeye başlamış fidanları gördüklerinde zındandan kurtulmuş gibi oldular. Annesiyle babasının balayılarını geçirdikleri otel olduğu için gitmek istediği Royal Poinciana'daki büyük odalı köşe daireyi, içerisini dolduran arkadaşlarının gönderdiği çiçekleri gördüğünde Gladys kollarını Charley'in boynuna doladı, son komi çocuğun odadan çıkmasını bile beklemeden öptü. "Ah Charley, öylesine korkunç davrandığım için beni bağışla." Ertesi sabah kahvaltılarını ettikten, palmiye ağaçlarının ötesindeki denize baktıktan, dalgaların taze kokusunu içlerine çektikten, kıyıyı dövüşlerini dinledikten sonra yatakta yan yana uzandılar. "Ah Charley," dedi Gladys, "her şey hep böyle olsun."

İlk çocukları aralık ayında doğdu. Erkekti. Adını Wheatley koydular. Gladys hastaneden çıkınca, tuttukları apartman dairesi yerine, Grosse Pointe'deki, hâlâ boya, badana kokan yeni eve

gitti. Hastane giderleri, yeni alınan eşyalar, Yılbaşı yüzünden Charley bankadan yirmi bin dolar borç almak zorunda kaldı. New York'ta Nat Benton'un işyeriyle konuşmak için telefonda böylesine çok zaman harcadığı hiç olmamıştı. Gladys bir yığın yeni giysi aldı, kristal vazolarda frezyalarla, nergislerle doldurdu bütün evi. Banyodaki makyaj masasında bile hep çiçek vardı. Bayan Wheatley, onun çiçek sevgisini büyükannesi Randolph'tan aldığını söylüyordu, çünkü Wheatley'ler çiçekler arasındaki ayrımı bile hiçbir zaman görememişlerdi. Öteki çocukları kız olunca, beyaz yastıkların üzerindeki yüzü bitkin, sararmış görünen, yanı başında Charley'in çiçekçiden tanesi beş dolara ısmarladığı pırıl pırıl bir demet beyaz orkide duran Gladys bebeğin adını Orkide koymak istediğini söyledi. Gladys'in büyükannesi Randolph'un ilk adını vererek Marguerite dediler bebeğe sonunda.

Küçük kızın doğumundan sonra Gladys bir daha kendini toparlayamadı, üç ay boyunca yatmasını gerektiren bir sürü küçük ameliyat geçirmek zorunda kaldı. Ayağa kalktığında, çocukların ve dadılarınınkinin yanında bulunan, altın sarısıyla, beyazla döşeli büyük odaya taşındı. Charley epey söylendi bu konuda, çünkü bu oda evin bir ucunda, kendisininki öteki ucundaydı. Sırtında bornozuyla yatmadan önce karısının odasına gittiğinde, onunla sevişmeye çalıştığında, karısı buz gibi bir gülümsemeyle onu kendinden uzaklaştırıyor, üstelerse, başından savarcasına çabucak öpüyor, gürültü yapmamasını, yoksa bebekleri uyandıracağını söylüyordu. Kimi zaman sıkıntıdan Charley'in gözlerine yaşlar doluyordu. "Allah aşkına, Glad, beni hiç mi sevmiyorsun?" Karısı da yanıt olarak, eğer o kendisini sevse Smyth Perkins'leri yemeğe çağırdıkları gece, son anda telefon edip işyerinde kalacağını söylemek yerine eve döneceğini anlatıyordu.

"Ama, Allah aşkına, Glad, para kazanmasam, bu faturaları nasıl öderiz?"

"Beni sevsen daha düşünceli davranırdın, hepsi bu," diyordu karısı, tıpkı annesinin yüzündekilere benzeyen iki kıvrık çizgi burun deliklerinden ağzının kıyısına doğru derinleşiveriyor. Charley onu usulca öpüyor, "Zavallı küçüğüm," diyor, kendini aşağılanmış duyarak odasına dönüyordu. Yanında kalmasına izin verdiği geceler Gladys öylesine buz gibi, kıpırtısız yatıyor, canını acıttığı için öylesine yakınıyordu ki Charley tenteli yatağının

durduğu odasına kendini atıyor, uyuyabilecek denli sakinleşebilmek için birkaç viski yuvarlamasını gerektirecek ölçüde sinirli, tedirgin oluyordu.

Şimdi Flint fabrikasında ustabaşılık yapan Bill Cermak'ı delgi ve boyama makinelerinde karşılaştıkları sorunları konuşmak için Windsor'un öte yakasındaki hana götürdüğünde, birkaç viski attıktan sonra kendini Bill'e evlilik yaşamını sorarken buldu. "Şey Bill, karınla aranızda hiç sorunlar oluyor mu?"

"Elbette patron," dedi Bill gülerek. "Yığınla sorun var. Ama bizim moruk iyidir, bilirsin onu, güzel çocuklar doğurdu, iyi yemek pişirir, hep beni kiliseye götürmek ister."

"Şey Bill, bana patron demeyi de nerden çıkardın? Boşversene."

"Yığınla paran var," dedi Bill.

"Allah kahretsin, bir viski daha içelim." Charley viskisini bir yudumda yuvarladı. "Eskiden yaptığımız gibi arkasından da bira içelim... Anımsıyor musun Long Island City'deki o yılbaşı eğlencesini, sonra da biracıdaki o sarışını... Vay canına, kadınların bana dayanamayacağını sanırdım... Oysa karım pek de öyle düşünüyor sayılmaz."

"Ama çok güzel iki çocuğun var; şey mi dersin, acaba çok mu ateşlisin?"

"İnanmayacaksın... Küçük Peaches doğduğundan beri yalnızca bir kez yattık."

"Çoğu kadın evlendiğinden bir süre sonra daha ateşli olur... İşte bu yüzden de bizim çocuklar üretimi arttırmak için senin onları boyuna zorlamana çok bozuluyorlar."

"Stauch mu? Stauch, bir üretim harikasıdır."

"Belki de, ama çocuklara üreme şansı tanımıyor." Bill güldü, elinin tersiyle ağzından birayı sildi.

"Sevgili emektar Bill," dedi Charley. "Seni yönetici yapacağım."

Bill artık gülmüyordu. "Gerçekten şaka söylemiyorum. Şu kahrolasıca İskandinav, çocukların öylesine canını çıkarıyor ki yatağa girdiklerinde karılarıyla sevişmeyi beceremiyorlar, karıları da dünyayı başlarına yıkıyor. Ben ustabaşının yardımcısıyım, benim de orospu çocuğu olduğumu düşünüyorlar, ama haklılar."

Charley gülüyordu. "Sen de İskandinav'sın, Bill, hem bilmi-

yorum bu konuda ne yapabilirim, ben o şirkette çalışan biriyim... Üretimi çoğaltmalı, iyiye götürmeliyiz, yoksa işimize son verirler. Şimdi Ford da uçak yapıyor."

"En iyi işçilerin tümünü yitireceksiniz... Otomobil işinde insanları belki köle gibi çalıştırabilirsin, ama uçak motoru yapmak beceri ister."

"Ah, kahretsin, keşke yine şu motorlarla oynasam da para kaygısı çekmesem... Bill beş param yok... Haydi bir viski daha içelim."

"Yemek yesek daha iyi."

"Elbette, biftek iste... canın ne çekerse. Hadi gidip işeyelim. Para almadıkları tek şey... Şey Bill, sence göbekleniyor muyum, hem karım da benimle yatmıyor... Ben ayyaş mıyım, Bill? Bazı bazı şu içkiyi tümden bırakayım diyorum. Eskiden içtiğim zaman başım hiç derde girmezdi."

"Yoo, sen çok yakışıklı, akıllı bir adamsın, en akıllılardan biri, çok da iyi poker oyuncususun..."

"Karın seninle yatmıyorsa bütün bunların anlamı ne?"

Charley hiçbir şey yemiyordu. Bifteklerin ikisini de Bill yedi. Masanın altında sakladığı şişeden viski içip duruyor, üzerine de bira yuvarlıyordu Charley sürekli. "Şey söylesene bana... senin karın, istediğin zaman verir mi sana?... İşlikteki çocuklara gelince, karıları hiç rahat bırakmıyor ha, öyle mi?"

Bill de biraz sarhoştu. "Benim karım ne istersem yapar."

Sonunda Charley'in yeni Packard'ını arabalı vapura dek Bill kullandı. Detroit'e geldiklerinde Bill onu bir dükkâna sokup maden suyu içirdi ama yine de arabaya bindiğinde direksiyonun üzerine yığılıp kaldı Charley. Onu Grosse Pointe'teki evine de Bill götürdü. Yol boyunca Bill'in bekçilerle tartışmasını duyabiliyordu, her biri de arabanın arkasında kendinden geçmiş Bay Anderson'u görmek istiyordu Bill'i bırakmak için, ama metelik verdiği yoktu, çok da gülünç geliyordu olanlar, kıkır kıkır gülüyordu. En gülünç yanı da onu odasına çıkarmak için uşağın Bill'e yardım etmesiydi. "Patron azıcık hasta, anlarsın ya, aşırı çalışmaktan," diyordu Bill her seferinde, sonra da başına vuruyordu ciddi ciddi. "Kafasını çok yoruyor."

Odasına girince Charley azıcık ayıldı, peltek peltek konuşmayı başardı: "Bill, sen bir prenssin... George bir taksi çağır, Bay

Cermak'ı evine götürsün... şanslı herif evine, karısına gidecek." Sonra da bir ayağı pabuçlu, bir ayağı pabuçsuz yatağına uzandı, sessizce sızdı.

New York'a, Washington'a yaptığı, bir sonraki yolculuğundan dönünce fabrikadan Bill'e telefon etti. "Hey Bill, nasılsın oğlum. Karın hâlâ istediklerini yapıyor mu ha? Ben mi, berbat durumdayım, çok yorucu bir iş gezisiydi, anlarsın ya... Bu kadar çok dolandırıcıyla birlikte, bu kadar çok içki içmemiştim hiç. Hey Bill, seni işten atarlar diye kaygılanma sakın, sen benim özel ödeme yaptığım adamlarımdansın, anlarsın ya... Biz ikimiz herkesi işten atacağız... Canları cehenneme bizimle çalışmaktan hoşlanmıyorlarsa, bırak başkasıyla çalışmaktan hoşlansınlar... Burası özgür bir ülke. İstemeyen adamı zorla burada tutmam... Şu küçük Moth tipi uçağı ayarlaman ne kadar zaman alır, biliyorsun 16 numarayı... Seninki Mosquito muydu?... Harika... Onu hemen yoluna koyabilirsek model olarak kullanırlar, görüyorsun, özellikleri için... Vay canına Bill bunu yapabilirsek... köşeyi döndük demektir... Çocuklar üniversiteye gidebilir mi, gidemez mi diye kaygılanmana gerek kalmaz... isterseniz karınla sen bile gidebilirsiniz... Harika." Charley kulaklığı yerine bıraktı. Sekreteri Bayan Finnegan kapıda duruyordu. Kızıl saçları, ince küçük burnunun üzerinde birkaç çiliyle güzel kızdı. Çok da iyi giyiniyordu. Telefonda buyruklar dağıtırken bal rengi gözleri, nemli, faltaşı gibi açık, Charley'e bakıyordu. Charley göbeğinin azıcık ileri fırladığını gördü. Elinden geldiğince göbeğini içine çekti. "Vay canına," diyordu içinden "belki de Elsie Finnegan'la yatarım." Birisi masasının üzerine bir vazo dolusu mavi sümbül koymuştu; ansızın Bar-le-Duc'u, Red Irmağı'nda alabalık avlayışını anımsatan bir ilkbahar kokusu yayılıyordu.

Anderson, Mosquito uçağıyla deneme uçuşu yapmak için arabasıyla işyerinden fabrikaya giderken de çiçek kokulu bir ilkbahar sabahıydı. Elsie Finnegan'ı ilk kez öpmeyi başarmış, giysisi buruş buruş olan kızı titrerken bırakmıştı masasında. Bill Cermak telefonda küçük uçağın hazırlandığını çok iyi durumda olduğunu söylemişti. Nat'a kazanç sağlayabilecekleri bazı hisse senetleri konusunda çektiği telgraftan sonra onun New York'taki işyeriyle de telefonda konuşabilmeye uğraşarak birkaç saattir tedirginlik içinde dolanıp durduğu odasından çıkmak bir kurtuluş

gibi görünmüştü. Elsie Finnegan'ı öptükten sonra, telefonu deneme alanına bağlamasını söylemişti kıza. Yarı yarıya yapımı bitmiş kenti, yapı gereçleri yüklü kamyonlarla dolu caddeleri geçmek, debriyajın yağ gibi hareketleriyle, vitesin su gibi kaymasıyla içine dolan güçlülük, yenilik duygusunun etkisinde kamyonların arasından yol almak çok hoştu. Kapıcı New York'tan gelen telefonu bekletiyordu. Hat çok iyiydi. Nat onun adına bankaya on üç bin dolar yatırmıştı. Kulaklığı yerine koyarken, zavallı Elsie diye düşündü, ona güzel bir armağan almalıydı. Kapıcıya, "Ne güzel bir gün, değil mi Joe?" dedi.

Paçavra parçalarıyla kalın parmaklarına bulaşmış yağı silen Bill, hangarın kapısında yeni bir uçağın yanında bekliyordu onu.

Charley sırtını okşadı. "Yaşa be Bill... Soyumuz için ne görkemli bir gün, değil mi?" Bill bir şey anlamamıştı. "Ne soyu patron?"

"İnsan soyu, salak... Şey Bill," diye konuşmasını sürdürdü, eldivenlerini, iyi bir terzinin elinden çıkmış ince paltosunu çıkartırken, "bugün çok keyifliyim... dün borsada on üç bin dolar kazandım... peynir ekmek yer gibi kolayca."

Bill işgiysilerini sırtına geçirirken, makinistler, Bill son denetimleri yapsın diye uçağı dışarı çıkardılar. "Vay canına çok güzel." Küçük alüminyum uçak, yeşil çimenlerin üzerinde, güneş ışığında, kuyumcu vitrinindeki bir takı gibi parıldıyordu. Çimenlerin arasında hindiba çiçekleri, yoncalar vardı, Bill yanma yanaşıp durduğunda dönerek uçan küçücük beyaz kelebekler, kara postallarının çevresinde oynaşıyordu.

Mavi giysileriyle yanında duran, vurdumduymazlık içinde ayaklarına bakan Bill'e göz kırptı Charley. "Gülümsesene, namussuz herif," dedi. "Bu hava senin de içini mutlulukla doldurmuyor mu?"

Bill köşeli, işçi yüzünü Charley'e çevirdi. "Şimdi dinleyin beni, Bay Anderson, bana hep iyi davrandınız... taa Long Island'da geçirdiğimiz günlerden beri. Beni bilirsiniz, çalışırım, evime giderim, kimsenin ayağına dolaşmam."

"Gene neler kuruyorsun, Bill?... Yine aylığını artırmaya çalışmamı mı istiyorsun? Harika."

Bill, kaba, köşeli yüzünü eğdi, kara parmağıyla burnunu sildi. "Tern şirketi iyi bir işyeriydi, iyi iş, iyi ücret. Beni bilirsiniz,

Bay Anderson ben bolşevik değilim... ama dostlarımı tuzağa da düşürmem."

"Allah kahretsin, Bill, niçin o heriflere azıcık sabırlı olmalarını söylemiyorsun... Bir kazanç dağıtım sistemi üzerinde uğraşıyoruz. Ben de tezgâhın arkasına geçip çalıştım... Şu kahrolasıca ülkenin her yanında makinistlik yaptım... Çocukların neler çektiğini bilirim, ama yöneticilerin neler çektiğini de biliyorum... Canına yandığım, bu iş daha çocukluk dönemini yaşıyor; sürekli anamal artırımı yapıyoruz... Yatırımcılarımıza karşı sorumluluklarımız var. Dün kazandığım paralar nereye gidecek sanıyorsun, işe yatırmak dışında? Eskiden işyerleri pek hoştu; herkes dalga geçiyor, sigara tüttürüyor, pis fıkralar anlatıyordu, ama şimdi üzerimizdeki baskı çok büyük. Her bölüm, tıpkı bir makinenin parçaları gibi birbirine oturmaz, kenetlenmezse, işimiz bitik demektir. Çocuklar sendika istiyorlarsa buluruz onlara bir sendika. Sen bir toplantı düzenleyip bizim bu konudaki düşüncelerimizi açıkla, ama içimizde biraz vatanseverlik duygusu taşımamız gerektiğini de söyle. Ulusal savunmanın ilk hattını, endüstrinin oluşturduğunu anlat. Eddy Sawyer'i yollayacağız onlarla konuşsun diye... Bizim sorunlarımızı anlamalarını sağlasın diye."

Bill Cermak başını salladı. "Bir sürü herif yapıyor bu dediğini."

Charley kaşlarını çattı. "Neyse, haydi bir bakalım nasıl çalışıyor," diye sabırsızca söylendi. "Vay canına, nefis bir şey."

Motorun gürültüsü daha fazla konuşmalarını engelledi. Makinist pilot kabininden inince Charley çıktı oraya. Bill Cermak arkaya geçti. Yeşil alanda hızla gitmeye başladılar. Charley burnunu rüzgâra çevirdi gaz verdi. İlk yukarı doğru sıçrayışlarında öne fırladılar. Burun aşağı düşerlerken Charley tutuşturma tertibatının düğmesini kapadı.

Charley'i sedyeyle alandan taşıyorlardı. Sedyeyi tutan adamların her attıkları adımla, bacağının içindeki iki sivri şey birbirine sürtünüyordu. Yan tarafında bir şey parçası olduğunu söylemeye çalıştı adamlara, ama sesi boğuktu, fısıltıyı andırıyordu. Hangarın gölgesinde dirseklerine dayanarak doğrulmaya çabalıyordu. "Ne oluyor? Bill iyi mi?" Adamlar başlarını salladı. Tıpkı arabaya konan benzinin usulca gözden yitmesi gibi kendinden geçti yine.

Ambulansta, beyaz ceketli adamlara Bill Cermak'ı sormaya,

olanları tam anlamıyla, bütün ayrıntılarıyla anımsamaya çabalıyordu, ama avaz avaz bağırmamak için bütün dikkatini bacağına toplayabiliyordu ancak. "Hey doktor," diye inlemeyi becerdi sonunda, "yan tarafımdan şu alüminyum parçalarını çıkartamaz mısınız?" Şu kahrolasıca uçak üzerlerine kapaklanmış olmalıydı. Belki de kanatlar taşıyamamıştır ağırlığı, ama motoru artık üzerimden kaldırsalar. "Hey doktor, niye bir şeyler yapmıyorlar?"

Burnuna ilk hastane kokusu çarptığında, çevresinde dolanıp duran, fısıldaşan bir sürü beyaz ceketli adam vardı. Hastane zehir gibi eter kokuyordu. Biri şu kahrolasıca eteri bir yerlere dökmüş olmalıydı. Yo, yo, benim yüzüme değil. Motor gümbürdüyordu. Düş mü görüyordu yoksa. Motorun gümbürtüsü, hafif tekdüze bir sese dönüştü. Neyse çok güzel uçuyordu, eski kocaman bombardıman uçakları gibi dengeliydi. Kendine geldiğinde hemşire tasın içine kusmasına yardım ediyordu.

Yine ayıldığında, çok şükür artık eter yoktu, şimdi çiçekler vardı, elinde kocaman bir buket beyaz çiçekle Gladys yatağının başında duruyordu. Yüzünde acılı bir anlatım vardı.

"Selam Glad, nasılsın bakalım?"

"Ah Charley, çok üzüldüm, senin için korktum. Nasılsın? Ah Charley, senin durumunda biri ne diye deneme uçuşlarıyla yaşamını tehlikeye atsın... Ne diye görevi bunu yapmak olan adamlara bırakmıyorsun işi anlamıyorum..."

Charley'in sormak istediği bir şey vardı. Bir şeyden korkuyordu. "Şey, çocuklar nasıl, iyiler mi?"

"Wheatley dizini yaraladı, bebeğin de azıcık ateşlendiğinden korkuyorum. Doktor Thompson'a telefon ettim. Önemli bir şey olduğunu sanmıyorum."

"Bill Cermak iyi mi?"

Gladys'in dudakları titredi. "Şey, evet," dedi kısaca. "Sanırım yemekli danslı toplantıyı unutmamız gerekecek... Edsel Ford'lar gelecekti."

"Yoo niye, sen düzenleyebilirsin yine. Sevgili kocan da tekerlekli iskemleyle katılır. Şey, baksana bana deli gömleği giydirmişler... Birkaç kaburgamı parçalamışım kuşkusuz."

Gladys başını salladı; dudakları küçülüyor, inceliyordu. Sonra ansızın ağlamaya başladı.

Hemşire içeri girdi, azarlarcasına, "Ah yoo, Bayan Anderson," dedi.

Gladys dışarı çıkıp onu hemşireyle baş başa bıraktığında Charley çok sevindi. "Şey hemşire, doktoru bulun bana, olmaz mı? Ona iyi olduğumu gidip hasarın boyutlarına bakmak istediğimi söyleyin."

"Bay Anderson, şimdi hiçbir şey düşünmemelisiniz."

"Biliyorum; Bayan Anderson'a işyerimle ilişki kurmasını söyleyin."

"Ama bugün pazar, Bay Anderson. Aşağıda bir sürü insan var, ama şimdilik doktor onları yukarı bırakmıyor." Hemşire, belirsiz bir İskoç vurgulamasıyla konuşan, aydınlık yüzlü bir kızdı.

"Eminim Kanadalısınız," dedi Charley.

"Bu kez haklısınız," dedi hemşire.

"Bir kez Kanadalı, çok tatlı bir hemşire tanımıştım. Birazcık sağduyum olsa onunla evlenirdim."

Hastane doktoru, yuvarlak yüzlü, büyük bir otelin baş garsonunu anımsatan neşeli, hoş davranışları olan bir adamdı.

"Şey doktor, bacağımın böyle çok ağrıması şart mı?"

"Daha bacağınızla ilgilenmedik. Az kalsın ciğerinizi deliyordunuz, ama neyse ki başarmamışsınız bunu. Birkaç kaburga parçasını çıkarmamız gerekti."

"Ciğerimden değil sanırım..."

"İyi ki değil."

"Ama niye aynı zamanda bacağıma da bakmadınız?"

"Şey, New York'tan Doctor Roberts'ın gelmesini bekliyoruz... Bayan Anderson mutlaka onu istedi. Elbette biz hepimiz de çok sevindik onun geleceğine, bu meslekte en iyilerden biridir... Bir küçük ameliyat daha geçireceksiniz."

Bill Cermak'ın kafası parçalanarak öldüğünü ikinci ameliyattan çıkıncaya dek söylemediler Charley'e.

Bacağı askıya alınmış olarak tam üç ay hastanede yattı Charley. Kırık kaburgalar çabuk iyileşti, ama soluk almada sürekli zorluk çekiyordu. Gladys bütün ev yönetimini eline aldı, her gün birkaç dakikalığına uğradı. Hep çok acelesi vardı, hep çok kaygılıydı. İş konusunda görüşmeler yapmak için haftada birkaç kez gelen avukatı Moe Frank'a vekâletname vermişti. Charley adama pek bir şey söyleyemiyordu, hiç kimseye pek bir şey

söyleyemiyordu, korkunç ağrıları vardı.

En çok da Gladys'in, Wheatley'i göndermesi hoşuna gidiyordu. Wheatley şimdi üç yaşındaydı, hastaneye bayılıyordu. Askıdaki bacağının kasnaklarıyla, ağırlıklarıyla oynayan hemşireyi izlemeyi çok seviyordu. Bu konuya yaklaşımını, "Babacığım uçağında oturuyor," sözcükleriyle dile getiriyordu. Açık sarı saçlıydı, burnu da kalkıklaşmaya başlıyordu, Charley onun kendine benzediğini düşünüyordu.

Marguerite, hâlâ insanı oyalayamayacak denli küçüktü. Gladys onu da dadısıyla bir kez göndermiş, çocuk o korkunç askı yüzünden yaygarayı koparmış, hemen eve götürülmesi gerekmişti. Gladys artık onun gelmesine izin vermiyordu. Wheatley'in gelmesi konusunda da aralarında acı bir tartışma geçmişti; Gladys, çocuğun babasını hastanede anımsamasını istemediğini söylüyordu.

"Ama Glad, bunu unutmak için bir sürü zamanı olacak, benden çok daha çabuk unutur bu günleri."

Gladys dudaklarını büzdü, hiçbir şey söylemedi. Gittikten sonra Charley yattığı yerde ondan nefret ediyor, nasıl olup da bu kadından çocuk edindiğine şaşıyordu.

Hepsinin de yaşamı boyu sakat kalmasını beklediklerini açıkça anlamaya başladığı sırada iyileşme belirtileri gösterdi, ama koltuk değnekleriyle eve döndüğünde kış gelmişti bile. Hâlâ soluk alırken sinirliliğin neden olduğu bir zorluk çekiyordu. Ortalıkta sürüklenirken ev gözüne bir tuhaf görünüyordu. O yokken Gladys bütün evi yeniden döşemiş, uşakları değiştirmişti. Charley buraya kendi evi gözüyle bakamıyordu. En çok hoşlandığı şey haftada üç kez yapılan masajdı. Çocuklarla oynayarak, yaşlıca, katı İngiliz dadılarıyla konuşarak geçiyordu günlerini. Çocuklar yattıktan sonra kendi oturma odasında oturuyor, viski-soda içiyor, şiştiğini, sinirli olduğunu hissediyordu. Allah kahretsin çok şişmanlıyordu. O günlerde Gladys hep yılan gibi soğuktu; sinir bunalımları geçirip ona sövdüğü zamanlarda bile özenle boyanmış yüzünde buz gibi bir iğrenmeyle durup bakıyordu yalnızca. Sürekli bir yığın konuk ağırlıyordu; ama Bay Anderson'un bu toplantılara katılamayacak denli hasta olduğunu uşaklara iyice anlatmıştı. Kendi evinde kendini zavallı yoksul bir sığıntı gibi duymaya başlamıştı. Bir keresinde Farrell'ler geleceği zaman

smokin ceketini giydi, koltuk değnekleriyle hoplayarak yemeğe indi. Ona yer hazırlanmamıştı, herkes yüzüne hayalet görmüş gibi bakıyordu.

Havlar gibi kesik kesik sesiyle, "Yaman çocuk," diye bağırdı Farrell. "Ben de yemekten sonra yukarı çıkıp seninle çene çalmayı düşünüyordum." Şirkete beş yüz bin dolarlık tanzimat davası açmasını Cermak'ın dul karısının kafasına sokan allahın cezası bir avukat konusunda görüşmek istediği anlaşıldı sonunda. Charley gidip kadını bulur, onunla konuşursa daha mantıklı olmasını sağlayabileceğini, küçük bir miktar üzerinde anlaşabileceklerini düşünüyordu Farrell. Charley, "Gidersem allah belamı versin," dedi. Yemek süresince sarhoş olup, sinirlenip durdu, yemekten sonra koltuk değneğiyle kahve fincanlarını devirdi, öfkeyle odasına çıktı.

Çocuklarla oynamak dışında en sevdiği şey, hisse senedi alıp satmak, şehirlerarası telefonda Nat'la konuşmaktı. Nat, onun artık hisse senedi piyasasmdan iyi anladığım söylüyordu. Nat onu uyarmamış olsa da Charley Tern'de ayağını kaydırmaya uğraştıklarını, bir şeyler yapmazsa artık orada yükselemeyeceğini seziyordu, ama müdürler toplantısına gidemeyecek denli cam sıkkındı; yaptığı tek şey küçük tutarlar halinde hisselerinin yarısı satmak oldu. Azıcık eyleme geçebilse, Andy Merritt yeni bir düzenleme yapmadan denetimi ele geçirebileceğini söyleyip duruyordu Nat, ama hiçbir çaba gösteremeyecek denli sinirli, mutsuzdu. Tek yapabildiği homurdanmak, Julius Stauch'u çağırıp ufak ayrıntılar üzerinde kıyameti koparmaktı sanki. Yeni tek yüzeyli uçak üzerine yaptığı çalışmaları şimdi Stauch üstlenmişti, bütün uçuş testlerinden başarıyla çıkmış küçük bir uçakları vardı artık. Telefonu kapatınca Charley camın içindeki sedire yerleşiyor, kendine bir bardak viski dolduruyor, "Bu kez işin bitik artık," diye söyleniyordu.

Bir akşam Farrell geldi, uzun uzun konuştu, deniz kıyısında bir yerlere gitmesi gerektiğini söyledi; böyle sürerse hiç iyileşemezdi. Doktor Thompson'la görüşmüştü; koltuk değneklerinden kurtulmak istiyorsa üç aylık bir geziye çıkmasını, bol bol alıştırma yapmasını öğütlemişti.

Gladys onunla gelemiyordu, çünkü yaşlı Bayan Wheatley hastaydı, böylece de Lincoln arabasını kullanan sürücünün

arkasında, bir yığın battaniyeye sarınıp, bir şişe viski, bir termos sıcak kahveyle, Miami'ye gitmek için tek başına yola koyuldu.

Cincinnatti'ye vardığında körkütük sarhoştu, gün boyu yataktan çıkamadı. Bir seyahat acentasından Florida üzerine broşürler almaya yolladı sürücüyü, onunla birlikte Key Largo balıkçılık kampında bir hafta geçirmesini isteyen bir telgraf çekti Nat Benton'a. Ertesi sabah yine erkenden yola çıktılar. Gece çok iyi uyumuştu, şimdi daha iyiydi, yolculuktan hoşlanmaya başladı. Ama battaniyelere bürünmüş yaşlı kadın gibi başkalarının kullandığı arabayla gitmek çok aptalcaydı. Yalnızdı da, sürücü konuşulabilecek türden biri değildi. Konuşma deliğinden buyrukları Fransızca vermenin pek soylu bir davranış olduğunu düşünerek Gladys'in tuttuğu asık suratlı bir Kanada Fransızı herifti. Yol boyu benzin, yağ, onarım tutarlarını şişirerek kendisini kazıkladığından emindi Charley; şu kahrolasıca Lincoln canavar gibi benzin, yağ tutan dipsiz kuyuya dönüşmüştü.

Jacksonville'de güneş pırıl pırıl parlıyordu. Otelin kapısına gelir gelmez sürücüyü işten atmak mutluluğunu tanıdı kendine Charley. Sonra da komi çocuğun sattığı bir şişe viskiyle odasına çıkıp kütük gibi uyudu.

Sabahleyin susamış, ama neşesi yerinde uyandı. Kahvaltıda otel hesabını kesti, arabayla kenti dolaştı. Kendi bavullarını kendi toplaması, ön koltuğa oturması, kendi arabasını kullanması çok hoştu.

Büyük beyaz bulutların, mavi gökyüzünün altında, güneş ışığı içindeki kentin neşeli, yıkık dökük bir görünümü vardı. Otobüs terminalinin yanındaki aşevinde içki içmek için durdu. Çok iyiydi, mutluydu, koltuk değneksiz indi arabadan, sıcak kaldırımı seke seke geçti. Lokanta camının dışına asılı dergi sayfalarını, pembe, açık yeşil kâğıtları uçuruyordu rüzgâr. Tezgâhtaki bir tabureye çıktığında harcadığı çaba yüzünden soluk soluğaydı. "Bana ıhlamur ver, şekersiz olsun, lütfen," dedi fare suratlı garson çocuğa.

Çocuk hiç aldırmadı, öteki yana bakıyordu. Charley suratının kıpkırmızı kesildiğini duydu. İlk düşündüğü şey, onu işten atacağım, oldu. Sonra çocuğun baktığı yöne çevirdi bakışlarını. Tezgâhın öteki ucunda sandviç yiyen sarışın bir kız vardı. Gerçekten çok güzeldi. Küçük kara şapka, kolağızlarında, yakasın-

da beyaz kürkü olan gri mavi temiz bir ceket giymişti. Tam o anda olağanüstü gülünç bir şey duymuş gibi eğlenen bir anlatım vardı yüzünde. Sakat bacağına aldırmadan kıza doğru taburelerin üzerinde kayarak gitti.

"Hey oğlum, benim ıhlamur ne oldu?" diye neşeyle bağırdı çocuğa.

Kız Charley'e bakıyordu. Gözleri gerçekten masmaviydi. Kız Charley'le konuşuyordu. "Belki de siz buradan otobüsle Miami'ye kaç saatte gidileceğini biliyorsunuzdur, Bayım. Bu çocuk kendini çok akıllı sanıyor, bu yüzden de ağzından tek bir ayrıntı bile alamıyorum."

"İstersen bir deneyip bakalım, ne kadar sürecek," dedi Charley.

"Ah, bu Floridalılar gerçekten çok şakacı... İşte bir nükteci daha."

"Yoo, içtenlikle söylüyorum. Sizi arabamla götürmeme izin verirseniz, hasta bir adama büyük iyilik yapmış olacaksınız."

"Ah gerçekten, ölümden daha kötü değil."

"Benim yanımda tam anlamıyla güvenlik içinde olursunuz genç bayan. Ben sakat sayılırım. Arabada koltuk değneklerimi gösteririm."

"Derdiniz ne?

"Uçağım düştü."

"Pilot musunuz?"

Charley başını salladı.

"Uçağa binecek denli zayıf sayılmazsınız," dedi kız tepeden tırnağa Charley'i süzerek.

Charley kızardı. "Azıcık şişmanladım. Şu rezil bacak yüzünden kapana kısıldığım için."

"Neyse, bir deneyelim bakalım. Arabanıza biner de gözümü Buenos Aires'te açarsam bunu da kötü yazgıma yorarım."

Charley kızın yediği sandviçle kahvenin de parasını ödemek istedi, ama kız izin vermedi. Davranışlarındaki bir şeyler Charley'i sürekli güldürüyordu.

Charley ayağa kalkıp da kız onun topalladığını görünce dudaklarını büzdü. "Hay allah, çok kötü." Arabayı görünce de olduğu yerde dondu kaldı. "Vay vay," dedi, "milyoneriz desene."

Arabaya binerken gülüyorlardı. Bir şeyler anlatmasında

Charley'i güldüren bir yan vardı. Adını söylemiyordu. "Bana Bayan X, de."

"O zaman sen de bana Bay A, demek zorundasın."

Yüzmek için kendilerini dalgalara bıraktıkları Daytona kumsalına dek güldüler, şakalaştılar. Şiş göbeği, solgun teni, topal bacağı yüzünden utanıyordu Charley, mavi mayosu içinde güneş yanığı bedeni çok biçimli duran kızın yanında kumsalı geçerken. Kalçalarının azıcık geniş olmasına karşın kızın vücudu gerçekten çok güzeldi.

"Neyse, aslında bir bacağım ötekinden kısa doğmadım elbette. Bol bol alıştırma yaparsam tümden iyileşeceğimi söylüyor doktor."

"Kuşkusuz, kısa sürede bir şeyin kalmaz. Ben de seni o lokantada küçük kızların peşinden koşan kart zampara sanmıştım."

"Siz olağanüstü birisiniz Bayan X."

Sudan çıkarken Charley'in bacağı korkunç ağrıyordu, ama yine de aylardır ilk kez büyük bir iştahla yemek yemesini engellemedi bu. Bol bol balık yedikten sonra yine yola koyuldular. Arabada kız, küçük güzel başım Charley'in omzuna koyarak uyudu. Daha şimdiden yorulmuş olmasına karşın düzgün asfalt yolda arabayı sürerken çok mutluydu. O gece Miami'ye vardıklarında, demiryolunun yanında küçük bir otele yerleşti kız, Charley'in de birlikte kalmasına izin vermedi. "Ama birbirimizi artık hiç görmeyecek miyiz?"

"Elbette, ne zaman istersen beni Palms'ta görebilirsin. Orada şarkıcıyım."

"Doğru mu söylüyorsun, senin çok güzel şarkı söyleyeceğini kestirebiliyordum, ama profesyonel olduğunu bilmiyordum."

"Gerçekten bana büyük bir iyilik yaptınız, Bay A. Şimdi artık anlatabilirim... o yediğim sandviçin parası dışında meteliğim yoktu, beni buraya getirmeseydiniz işimi yitirirdim... bir gün açıklarım size her şeyi."

"Bana adını söyle, telefon etmek istiyorum."

"Sen bana seninkini söyle."

"Charley Anderson. Miami Biltmore'da sıkıntıdan patlayarak kalacağım."

"Öyleyse gerçekten milyoner bir Bay A.'sın... Neyse hoşça

kal, milyonlarca teşekkürler." Koşarak otele girdi.

Charley daha şimdiden onun için çıldırıyordu. Yorgunluktan oteline zor gitti. Yukarı çıkıp yatağına girdi, aylardır ilk kez önce sarhoş olmadan uyuyabildi.

Bir hafta sonra Nat Benton geldiğinde Charley'i böylesine iyileşmiş bulduğu için çok şaşırdı. "Değişiklik gibisi yoktur," dedi Charley gülerek. Birlikte arabayla Keys'e gittiler. Margo Dowling'in oyunda giydiği İspanyol giysileriyle çekilmiş bir resmi duruyordu cebinde. Her gece Palms'a gitmiş, ama daha birlikte dışarı çıkmayı başaramamıştı. Herhangi bir yere gitmeyi istese, kız başını sallıyor, yüzünü buruşturuyor, "Bir gün her şeyi açıklarım," diyordu. Ama son gece arayabileceği bir telefon numarası vermişti.

Nat boyuna Tern'de, Askew-Merritt'te Merritt'in yönetiminde yapılan büyük çaplı yeniden örgütlenmeleri anlatmaya çalışıyor, ama Charley, "Boş ver, başka zaman konuşuruz," diye sözünü kesiyordu.

Kamp çok iyiydi, ama sivrisinekler felâketti. İyi bir günde denize açılıp balık tuttular. Motora bir şişe de rom götürmüşlerdi, balık tuttular, içki içtiler, sandviç yediler. Charley kazayı anlattı Nat'a. "Gerçekten de benim suçum olduğunu sanmıyorum. Şu önleyemediğin işlerden biriydi işte... Şimdi sanki dünyadaki son dostumu yitirmiş gibiyim. Gerçekten de Bill'in başına böyle bir şey gelmesin diye varımı yoğumu verirdim."

"Ne yani," dedi Nat, "alt tarafı bir makinistti."

Elleri, üstleri başları balık içinde, iyice sarhoş olmuş güneşten yüzleri yanmış, motorun gürültüsünden, kokusundan, teknenin sallantısından da başları dönerek, balıktan döndükleri bir gün Benton'un işyerinden gelen bir telgrafın onları beklediğini gördüler.

TERN HİSSELERİNDE BEKLENMEYEN SATIŞ STOP DÖRT BUÇUK PUAN DÜŞTÜ STOP NE YAPACAĞIMIZI BİLDİR

"Ne bildireceğim, allah kahretsin," dedi Benton eşyalarını bavuluna tıkarken. "Gidip bir bakalım. Miami'den uçak bulabilir miyiz, dersin."

Charley soğuk bir sesle, "Sen uçakla git," dedi. "Ben trenle geleceğim."

New York'ta gün boyu Nat Benton'un işyerindeki arka odada oturdu, bir sürü puro içti, borsa kayıt şeridini izledi, sıkıntıdan kaygıdan aklını kaçıracak gibi oldu, taksilerle ortalıkta dolandı, Nat'la, Moe Frank'ın solgun yüzlü dostlarından gizli bilgiler aldı. O haftanın sonunda dört yüz bin dolar yitirmiş, bütün uçak hisselerini elden çıkarmıştı.

Orada oturup büyük işadamı pozları takındığı süre boyunca tıpkı küçük bir çocukken okulda yaptığı gibi borsanın kapanma saati gelsin diye dakikaları sayıyordu, çünkü borsa kapanınca Nat'la gittiği Kulüp Dover'de tanıştığı Sally Hogan adındaki kınalı saçlı kızla buluşacağı Elli İkinci Cadde'deki kaçak içki satan yere kendini atıyordu. New York'a geldiğinde ilk tavladığı kızdı. Ona hiç aldırdığı yoktu, ama ne olursa olsun bir kadın istiyordu. Otele adlarını Bay ve Bayan Smith, diye yazdırmışlardı.

Bir sabah yatakta kahvaltı ederlerken kapı usulca çalındı. Garsonun geldiğini sanan Charley, "Gir içeri," diye bağırdı. Kılıksız iki adam, peşlerinden de O'Higgins adında Detroit'te birkaç kez gördüğü üç kâğıtçı bir avukat odaya daldı. Sally bir çığlık koparıp kafasını yastığın altına soktu.

"Nasılsın Charley?" dedi O'Higgins. "Böyle davrandığım için özür dilerim, ama görevimi yerine getiriyorum. Charles Anderson olduğunu yadsımıyorsun, değil mi? Yasal suçlamayı okuyacağına benden duysan daha iyi diye düşündüm. Bayan Anderson, Michigan'da sana boşanma davası açıyor... Tamam mı çocuklar?"

Kılıksız adamlar uysalca başlarını eğdiler, arka arka kapıdan çıktılar.

"Pis üç kâğıtçı..."

"Jacksonville'de sürücüsünü işten attığından beri Bayan Anderson peşine dedektif taktı."

Charley'in müthiş başı ağrıyordu, akşamdan kalma sarhoşluğunun etkisiyle çok bitkindi, başını bile kaldıramıyordu. Ayağa kalkıp şu orospu çocuğu Higgins'e bir yumruk patlatmak geliyordu içinden, ama tek yapabildiği öylece yatıp dinlemekti. "Ama mektuplarında hiç böyle bir şey yazmadı. Sürekli yazıyor bana. Aramızda hiçbir sorun yoktu."

O'Higgins kıvırcık saçlı başını salladı. "Çok kötü," dedi. "Belki karını görürsen aranızda anlaşabilirsiniz. Biliyorsun ben hep bu tür konuları mahkemeye götürmemekten yanayımdır.

Şey, gerçekten çok üzgünüm, dostum, senin ve tatlı arkadaşının keyfini bozduğum için... bana kızmadın umarım, dostum... ben kendim gelirsem, yani bir dost yüzü görürsen her şeyin daha iyi, açık, hilesiz olacağını düşündüm. Bu işi dostça çözümleyebileceğimize inanıyorum." Bir süre ellerini birbirine sürterek, başını sallayarak orada durdu, sonra parmak uçlarında usulca kapıya çekildi. Bir eli kapının tokmağında dururken öteki elini yatağa doğru salladı. "Hoşça kal Sally... Seni işyerinde göreceğimi umarım."

Sonra yavaşça kapıyı ardından kapadı. Sally ayağa fırlamış, korkuyla kapıya doğru koşuyordu. Dayanılmaz baş ağrısına karşın Charley gülmeye başladı. "Aldırma yavrum," dedi. "Benim gibi bir salak hak eder böyle şeyleri... Hepimiz hayatımızı kazanmak zorundayız, biliyorum... Haydi yatağa dön."

Celine'i suçlamalı mıyız? Genç Scotty için evlilik bir şakaydı, gönenç içinde çılgın bir yaşamdı. Ama karısı para istemeye, satın almaya gücünün yetmeyeceği pahalı şeyler istemeye başlayınca Celine ona yardımcı oldu mu? Yoksa o kutsal sözcüğün, "ev kadını" sözcüğünün anlamına gözlerini kapadı mı?

HİSSE SENETLERİNDEN DAHA FAZLA PARA ALAMAYAN DOLANDIRICI ADAM ÖLDÜRME PLANLARINI AÇIKLADI DÖKME DEMİRDEN BORULAR İÇİN ALINAN KARARIN BOZULMASI AMACIYLA

Küçük bir İspanyol kasabasında
Böyle bir gecede

hafta başında daha derinlemesine inilince spekülatif kazançların cesaretlendirildiği söylenebilirdi. Son zamanlarda birçok iş kolunda görülen duraksama belirtilerinin ortadan kalkmasında iyi havanın büyük payı oldu

Aşığım yine
Hem ilkbahar da
Yaklaşıyor
Aşığım yine
Dinle yüreğimin ezgisini
içinden geldiği gibi

KAŞINTI BİR GECE İÇİNDE GEÇTİ

binlerce varsıl mutlu kadın eski işlerinde kazandıklarının iki üç

hatta dört katını hemen kazanmaya başlıyor

Evet bayım o benim sevgilim
O benim sevgilim şimdi

MAYMUN DAVASINDA KEÇİ AVUKATLA GÖRÜŞECEK

Esrarengiz Bay Y Tanıklık Edecek

Rhone kıyılarında, Sunset Ridge tepesinde büyük bir cesaretle yapılmış, New Jersey'deki en güzel göl manzarasına bakan, her pencerenin inanılmaz muhteşemlikte görünümleri çerçevelediği, güneşli Fransız kırlarındaki bir evin şahane bir minyatür kopyası

Benim mırıldandığım ezgi
Artık çocuk gibi serserilik etmeyeceğim ortalıkta
Oturacağım evimde çocuk olacağım yine

TÜRK HAMAMINDAN GECELERİ YÜKSELEN BAĞRIŞMALARI KOMŞULAR YETKİLİLERE ŞİKÂYET ETTİ BÜTÜN KENTTE POLİSLER HAYDUT AVINA ÇIKTI

CONGOLEUM BOKSA AÇIŞ FİYATLARINI GİZLİCE BİLDİRDİ

altıncı haftadır yük treni taşımacılığı, rekorunu yeniliyor, bu da varsıllığın yaygınlığını, her yerde rekorların oluştuğunu, kırıldığını gösteriyor

Elveda doğu elveda batı
Elveda kuzey elveda her yer
Selam Swanee selam

Margo Dowling

Margo Miami'de geçirdiği ilkbaharın sonunda kente döndüğünde herkes güneş yanığı teniyle, Florida güneşinden rengi iyice

açılan saçlarıyla, mavi gözleriyle çok güzel olduğunu söyledi. Elbette işi de tam onun için biçilmiş kaftandı. Mandeville'lerin durumu çok kötüydü. Frank üç ay hastanede yatmış, ameliyatla böbreğinin biri alınmıştı. Eve döndüğünde de çok hastaydı, oturup ona bakmak için Agnes işinden ayrıldı; Frank'la ikisi tıbba merak sarmışlardı, artık doktoru getirmiyorlardı. Sürekli doğru düşünceler edinmekten, Agnes'in çayevinde tanıdığı pratisyen doktor Bayan Jenkins'in nasıl da Frank'ın yaşamını kurtardığından söz ediyorlardı. Hastane harcamaları, doktor faturaları yüzünden beş yüz dolar borca girmişlerdi, boyuna Tanrı konusunu konuşuyorlardı. Neyse yeni erkek arkadaşı Bay Anderson varsıl biriydi.

Margo'nun dediği gibi Bay A, Park Caddesi'nde Margo'ya bir ev tutmak için üsteliyordu sürekli, ama Margo böyle şeylere gelemeyeceğini söylüyordu; onu ne sanıyordu yani, kapatma mı? Onun adına borsada biraz oyun çevirmesine, yeni giysiler, takılar almasına, hafta sonlarında Atlantic City'ye, Long Beach'e götürmesine izin veriyordu. Pilottu, savaşta madalya kazanmıştı, uçak şirketlerinde yatırımları vardı. İçkiye aşırı düşkündü; et gibi kırmızı yüzlü, yaşından daha büyük gösteren, büyük laflar eden, içki içince başa çıkılması zor bir herifti, ama keyfi yerindeyken eli açıktı, gülmeyi, şakalaşmayı severdi. Margo onun hiç de kötü biri olmadığını düşünüyordu.

Agnes'e takılmak istediğinde, "Her neyse, herifin biri telefonu açıp sana bin dolar kazandırıverirse ne yaparsın?" diyordu.

"Margie şekerim, böyle konuşma," diye yanıtlıyordu Agnes. "Çok para canlısıymışsın gibi geliyor."

Aşk, doğru düşünceler, açık yürekli, iyi olmak dışında hiçbir şeyden söz etmiyordu Agnes bu günlerde. Bay Anderson'un borsada vurduğu vurguncu, çizimini yaptığı uçakları, Pennsylvania Demiryollarının bile yanında kasaba otobüs hattı gibi kalacağı bir hava yolu ağını nasıl örgütleyeceğini avaz avaz bağırarak anlatması bile bundan iyiydi.

Geceler geceler boyu Ellinci Cadde'deki kaçak içki satan yerlerde oturup, viski içerken, şu işi bu işi, Borsa'daki büyük hisse senedi oyunlarını, Standard Uçak Parçaları'ndan ayağını kaydırmaya çalışan o Detroit çetesinin nasıl canına okuyacağını, boşanmasını, nasıl da pahalıya patladığını dinlemek zorunda

kalıyordu. Bir gece Stork Klüp'te çocuklarının resimlerini gösterirken ansızın hüngür hüngür ağlamaya başladı. Mahkeme çocukları karısına vermişti.

Bay A'nın da kendine göre pekâlâ sorunları vardı. En kötülerinden biri de karısının tuttuğu dedektiflere otelde birlikte yakalandığı, sürekli şantaj yapan, evlenme sözü verip kendisini kandırdığım söyleyerek mahkemeye başvurmakla, bütün öyküyü Hearst gazetelerine göndermekle korkutan kızıl saçlı kızdı.

Öğle yemeğinde kahve içerlerken bu öyküyü Agnes'e anlattığında, "Ah ne korkunç," deyip durmuştu. "Eğer Bay Anderson'da doğru düşünceler olsaydı... Sen onunla konuşmalısın, bir kez denemesini sağlamalısın... Bir kez doğru yolu bulursa her şey değişir... Onun gibi başarılı bir adam doğru düşüncelerle dolu olmalıdır."

"Tam tersine içkiyle dolu o, işte zoru da bu... Geceleri evine götürmek için çektiklerimi bir görsen."

Gözlerini devirerek, "Tek dostu sensin," diyordu Agnes. "Onu desteklemen bence çok soylu bir davranış."

Margo evdeki süresi geçmiş bütün faturaları ödüyor, bir yandan da kendini güvenceye almak amacıyla Bowery Savings Bankasında açtırdığı küçük hesaba para yatırıyordu. Ucundan bucağından hisse senedi piyasasına da girdiğini duyuyordu. Yine de çalışmamak kendini çok değersiz hissetmesine yol açıyor, Agnes'le, Frank'ın tekdüze seslerle *Bilim ve Sağlık* Dergisini okudukları yaz akşamları evde oturmak içini ürpertiyordu, bu yüzden de manken olarak bir iş bulabilmek için giyim mağazalarını dolaşmaya başladı.

"Giysiler konusunda daha çok şey öğrenmeliyim... benimkiler hep eski un çuvallarından yapılmış gibi duruyor," diye açıkladı Agnes'e.

"Bay Anderson'un karşı çıkmayacağından emin misin?"

Margo başını arkaya atarak, "Beğenmezse cehennemin dibine kadar yolu var," dedi.

Sonbaharda, Elli Yedinci Cadde'deki Piquot'nun yeni Fransız Giyimevine kapağı atabildi sonunda. Yorucu bir işti ama akşamları boş kalıyordu. Bay A'yı geceleri bir an bile gözünün önünden uzaklaştırsa sokak kadınlarından birinin hemen ona el atacağını açıkça söylemişti Agnes'e.

Margo'nun tiyatro işinden çıkması Agnes'i sevindirdi. "Böyle şeyler yapmanın doğru olmadığını biliyordum hep, şimdi de zavallı Bay Anderson'la birlikte doğru yolda yürüyüp başarılı olacağına inanıyorum," dedi Agnes. Charley'in borsada yaptığı atılımlardan ne zaman söz etse Agnes'le Frank onu daha da beğeniyorlardı.

Jules Piquot, orta yaşlı, ablak suratlı, ördek gibi paytak paytak yürüyen, bütün kızların kendisi için çıldırdığını sanan bir Fransızdı. Margo'yu çok beğeniyordu ve belki de bunun nedeni kendi deyimiyle "koruyucusunun" milyoner olduğunu bir yerlerden öğrenmesiydi. Margo'nun bu güneş yanığı tenini koruması, Follies'de şarkı söylediği günden beri kıvırdığı saçlarını düz bırakması gerektiğini söyledi. "İnek sağmaktan daha yeni gelmiş, yanağından kan damlayan Amerikalı kadınlara güzel giysiler yapmanın yararı ne?" dedi. "Bir giysiyi ilginçleştirmek için buna gerek var," derken yüzüklerle dolu şişko yumruğunu gümüş rengi kırmalarla süslü gömleğinin göğsüne vurdu. "Yani drama... Güzel vücut ölçülerinden başka şeye aldırdığınız yok sizin Amerika'da."

"Sanırım bizim basit insanlar olduğumuzu düşünüyorsunuz," dedi Margo.

Camdan, alüminyumdan yapılmış beyaz asma kat odasına çıkarken başını sallayarak, "Azıcık daha param olsa," diye inledi Piquot. "New York'u dünyanın en güzel, en çağdaş giyinen kenti, moda merkezi yapabilirdim."

Paris modeli giysileri ya da Piquot'nun kendi çizdiği açık saçık giysileri, kalın bej rengi halıların üzerinde dolaşarak göstermek Margo'nun hoşuna gidiyordu. Koroda poposunu sallamasından çok daha iyiydi elbette. Geç saatlere dek sergi odalarına da inmesi gerekmiyordu. Sergi odaları sıcaktı, tertemizdi, yeni kumaşların, boyaların, naftalinin belli belirsiz geniz yakan kokusunu, Mısır sigaralarının güzel kokan dumanı bastırırdı. Alıcı olmadığı zamanlarda model kızların oturup dergi okuyabilecekleri, güzellik salonlarından, tiyatrolardan, futbol mevsiminden söz edebilecekleri küçük bir odaları vardı arka tarafta. Düzenli olarak gelen Margo'dan başka iki kız daha bulunuyordu, pek çok da alıcı geldiği söylenemezdi. Kızlar Piquot'nun iflas bayrağını çekeceğini düşünüyorlardı.

Yılbaşından sonra ucuzluk yapıldığında, bir pazartesi sabahı

Margo, Agnes'i mağazaya götürdü, tanesi otuz dolara çok güzel üç giysi aldırdı ona; gizlice neleri seçmesi gerektiğini açıkladı, ilkbahar modellerini göstermek için salma salına ortalıkta dolaşırken de onu tanımazlıktan geldi.

Piquot'nun iflas edeceğinden artık kimsenin kuşkusu kalmamıştı. Asma kattaki işyerine alacaklılar yıldırım gibi giriyor, çıkıyordu, bütün kızların üçer haftalık alacakları vardı, Piquot'nun ay parçası suratından torba gibi küçük kırışıklar sarkıyordu. Margo artık yeni bir iş aramaya başlasa iyi edeceğini düşünüyordu, hem Bay A'nın ayyaşlığı da gittikçe çekilmezleşiyordu. Her sabah borsa haberlerini inceliyordu. Bir gün Sinclair hisselerini satın alıp sonra komisyoncunun da zararını ödemek durumunda kalınca, böylece de üç yüz dolar içeri girince artık eskisi gibi Bay A'nın verdiği gizli bilgilere güveni kalmamıştı.

Bir cumartesi günü Piquot'nun mağazasında büyük bir telaş göze çarpıyordu. Piquot da sürekli işyerinden dışarı fırlıyor, kısacık kollarını savuruyor, kimi zaman huysuzlanıyor, kimi zaman gülüyor, kıkırdıyor, tavuk kümesine yeni alınan horoz gibi başa geçip bütün modelleri, satıcı kızları önünden geçiriyordu. Vogue dergisi adına resimler çekecek birisi gelecekti. Sonunda geldiğinde fotoğrafçının, ince soluk yüzlü, gözlerinin altı mor halkalı bir Yahudi çocuk olduğu anlaşıldı. Alışılmış türden büyük bir fotoğraf makinesi, içleri gümüşlü büyük bir sürü flaş lambası vardı, Piquot bunları özenle eline alıp kaldırıyor, bağırıyordu, "Harika bir buluş... Daha önce ben hiç resim çektirmezdim çünkü patlamalardan nefret ederim, hem sonra yangın tehlikesi de vardı."

Şubat ayında ılık bir gündü, sergi odaları buharlı ısıtıcı yüzünden cehennem gibi sıcaktı. Resimleri çekmeye gelmiş olan çocuk kara örtünün altından çıktığında terden sırılsıklamdı. Piquot çocuğu bir an bile rahat bırakmıyordu. İşyerindeyken Piquot'yu, model çizim odasında Piquot'yu, mankenlerin arasında Piquot'yu çekmek zorundaydı. Fotoğrafçı çocuk sürekli, "Azıcık bırakın beni Bay Piquot... artistik bir şeyler düşünmeliyim," diyordu. Kızlar kıkır kıkır gülüşmeye başlamışlardı. Sonunda Piquot odasına girdi, öfkeyle kendini içeri kilitledi. Cam bölmenin ardında, başını ellerinin içine almış otururken görebiliyorlardı onu. Ondan sonra da ortalık sessizleşti. Margo resimci çocukla

çok iyi anlaştı. Şu yaşlı beyin resimlere girmesini engellemek için bir şeyler yapmasını fısıldadı durdu çocuk Margo'ya. Giysilerin dikildiği çatı katına çıkmak için ayrılırken resimci çocuk Margo'ya kartını uzattı, bir pazar günü stüdyoya gelip resimlerini çekmesine izin vermesini istedi. Çocuk için bunun anlamı büyük olacaktı, hem Margo para da vermeyecekti. Çok artistik resimler çekebileceğine inanıyordu. Margo kartı aldı, ertesi gün öğleden sonra uğrayacağını söyledi. Kartın üzerinde Margolies Sanat Fotoğrafçısı, yazılıydı.

O pazar günü Bay A, Pennsylvania Otel'e yemeğe götürdü Margo'yu, daha sonra da Margo onu Margolies stüdyosuna arabasıyla bırakmasını sağladı. Genç yahudi çocuğun pek de varsıl olmadığını, Bay A'nın bir dizi resmin parasını ödeyebileceğini düşünüyordu. Bay A oraya gideceklerine kızdı, çünkü büyük arabasını almıştı, Hudson boyunca onu gezdirmeyi istiyordu. Yine de gitti. Margolies stüdyosu çok tuhaftı. Her yerde asılı kara kadifeler vardı, siyah, beyaz, sarı, yeşil, gri boyanmış boy boy manzaralar, tepedeki pencerelerden aydınlanan, büyük pis tozlu odayı doldurmuştu. Delikanlı da sanki gelmelerini beklemiyormuş gibi tuhaf davranıyordu.

"Bu iş bitti," dedi. "Burası kardeşim Lee'nin stüdyosu. O yurt dışında olduğu için müşterilerine ben bakıyorum... Ben geleceğin gerçek sanatıyla ilgileniyorum."

Oturacak yer ararken bir yandan da purosunun ucunu koparan Bay A ters ters, "Neymiş o?" diye sordu.

"Sinema. Bakın ben Sam Margolies'im... Eğer adımı duymadınızsa çok yakında duyarsınız."

Modeller için hazırlanmış tozlu kadife bir tabureye oturdu, suratını astı Bay A. "Neyse elini çabuk tut, şipşak çek... Arabayla gezeceğiz daha."

Margo sokak giysileriyle geldiği için Sam Margolies kızgın görünüyordu. Huysuz gri gözleriyle uzun süre Margo'yu süzdü. "Hiçbir şey de yapamayabilirim... Aceleye gelirsem yaratamam... Sizi gördüğümde İspanyol siyahları içinde çok görkemliydiniz."

Margo güldü. "Pek benim tipim sayılmaz."

"Velasquez'in çizdiği küçük çocuk tipi." İçtenlikle konuştuğunda belirgin bir yabancı vurgulaması vardı sesinde.

"Bir zamanlar bir İspanyol'la evliydim... İspanyolla soylula-

rıyla falan boğazıma dek doldum, yaşamım boyunca yeter bana."

Margo'nun çevresinde dolaşırken, "Dur biraz, dur," dedi Sam Margolies. "Şimdi görüyorum, önce sokak giysileriyle, sonra da..." Koşarak odadan çıktı, siyah dantel bir şalla geri döndü. "Eski İspanya sarayında bir çocuk."

"İçlerinden biriyle evli olmanın neye patladığını bilemezsin," dedi Margo. "Ve soylu akrabalarla dolu bir evde yaşamanın."

Sokak giysileriyle Sam Margolies ona poz verdirirken Bay A tedirginlik içinde purosuyla oynayarak odada dönüp duruyordu. Dışarda hava bulutlanıyor olmalıydı çünkü tepedeki pencereden gelen ışık kararıyor, kararıyordu. Sam Margolies yerdeki spot ışıklarını üzerine çevirdiğinde tıpkı sahnede olduğu gibi gün ışığı mavileşti. Sonra da İspanyol şalıyla poz verdirdiğinde, üzerindekileri çıkarttırıp belden yukarısında şaldan başka bir şey kalmayacak biçimde iççamaşırlarını sıyırttırdığında Bay A'nın, gözleri faltaşı gibi açık izlediğini, purosunun da söndüğünü gördü. Spot ışıklarının yansısında gözleri parlıyordu.

Fotoğrafçı işini bitirdikten sonra gıcırtılı tahta merdivenlerden inerlerken Bay A, "O herifi sevmedim... Pezevenge benziyor," dedi.

"Yoo hayır, tam bir sanatçı o," dedi Margo. "Fotoğraflar kaçaymış?"

"Dünyanın parası," dedi Bay A.

Bir yerlerde pişen lahananın kokusuna bulanmış ışıksız koridorda kızı kendine çekip öptü. Cam ön kapıdan sokak lambalarının altında bomboş duran sokağa kar yağdığını gördü Margo.

"Canı cehenneme o herifin," dedi Bay A, parmaklarını sırtında gezdirerek. "Çok müthiş bir küçük kızsın, biliyor musun? Vay canına bu evi sevdim. Eski günlerimi anımsatıyor bana."

Margo başını salladı, göz kırptı. "Ne yazık arabayla gezemeyeceğiz," dedi. "Kar yağıyor."

"Araba gezisinin de canı cehenneme," dedi Bay A. "Haydi gel, hiç değilse bu gecelik iki sevgili gibi davranalım... Önce Meadowbrook'a gidip bir şeyler yiyelim, içelim... Keşke seni şu para batağına batmadan önce basit yaşamımı sürdürürken tanısaydım."

Margo bir an başını onun göğsüne dayadı. "Charley çok

tatlısın," diye fısıldadı.

Agnes, Frank'ı biraz kır havası almanın ona iyi geleceğini düşünerek tasarladığı gibi New Jersey'deki kız kardeşinin yanına götürdüğünde Margo'ya gelip onunla birlikte yaşayacağına söz verdirdi Bay A.

"Böyle sefil serseri yaşamaktan nasıl usandığımı bir bilsen," dedi.

Margo onun mavi coşkulu gözlerine baktı. "Benim böyle yaşamaktan hoşlandığımı mı sanıyorsun Bay A." O gece Charles Anderson'u seviyordu.

O pazar gününden sonra Sam Margolies hemen hemen her gün Margo'ya evinde, Piquot'nun mağazasında telefon etti, çerçevelenmiş, asılmaya hazır resimlerini gönderdi, ama Margo onu görmek istemiyordu. Şimdi kendi derdi kendine yetiyordu, sonunda Agnes pratisyen doktorun yardımıyla, bir de *Sağlık ve Bilim*'den okuduğu yığınla yazının katkılarıyla Frank'ı taşraya götürmeyi başarmış, ödenecek faturalarla, sonunda adresini bulup para isteyen, hasta olduğunu söyleyen, gelip görme izni versin diye yalvaran Tony'nin günlük mektuplarıyla onu evde yapayalnız bırakmıştı.

Sonra bir pazartesi sabahı geç saatlerde Piquot'nun mağazasına gittiğinde kapının kilitli olduğunu, bir kızlar kalabalığının tiz seslerle bağrışıp itişip kakışarak önünde dolaştığını gördü. Zavallı Piquot banyo küvetinde potasyum siyanürden zehirlenerek ölmüş bulunmuştu, kızların geçmiş paralarını ödeyecek kimse de yoktu.

Piquot'nun ölümü Margo'nun tüylerini diken diken etti, eve dönecek cesareti yoktu. Altman mağazalarına gitti, alışveriş yaptı, öğle zamanı Bay A'nın işyerine telefon edip, birlikte öğle yemeği yemelerini istemeyi düşündü. Zavallı yaşlı Piquot'nun ölümüyle işini yitirmişti, birazcık para koparabilmek için Bay A'yı zorlamaktan başka yapabileceği şey yoktu. Aşağı yukarı iki bin dolar işini görürdü, hem Tad'ın verdiği tek taş yüzüğünü de rehinciden kurtarabilirdi bu parayla. Belki de Bay A'nın başının etini yerse borsadan bir şeyler koparabilirdi. Telefon ettiğinde saat üçe dek Bay Anderson'un işyerine dönmeyeceğini söylediler. Schrafft'ın lokantasına gidip alışverişten sonra bağıra çağıra tıkınan kadın kalabalığının arasında tek başına tavuklu böreğini yedi.

Sık sık birlikte akşam yemeği yedikleri Elli İkinci Cadde'deki kaçak içki satan yerde o gece Bay A'yla buluşacaktı zaten. Saçım yıkatıp kıvırttırmaktan döndüğünde giyinmesi için hâlâ çok erkendi, ama yine de giysileriyle oynamaya başladı, çünkü yapacak başka bir şey gelmiyordu aklına, hem boş ev de öylesine yalnız, sessizdi. Uzun süre tırnaklarıyla uğraştı, sonra da birbiri ardından giysilerini çıkartıp gitmeye başladı. Yatağının üzeri buruş buruş giysilerle tepeleme dolmuştu. Sanki hepsinin de üzerinde lekeler vardı. Sonunda Piquot'dan aldığı, ama pek de beğenmediği sarı gece giysisinin üzerine kürk mantosunu geçirdiğinde sıkıntıdan ağlamak üzereydi; döküntü asansörle, apartmanın pis pis kokan girişine indi. Asansörcü çocuk ona taksi çağırdı.

Sonradan lokantaya dönüştürülmüş eski tip varsıl bir ev olan bu yerin girişinde beyaz sütunlar, avizelerin saçtığı ışıkta, sıcak pahalı, pembemsi bir parıltı vardı. Kalın halıya ayağını bastığında gün boyu ilk kez kendini ılık, güvenli bir yuvadaymış gibi duydu. Başgarson önünde eğilerek masasını gösterdi, viskiyle hazırlanmış kokteylini içerken bütün erkeklerin kendine baktığını duyarak, erkek arkadaşıyla buluşmaya ondan önce giden bir kıza Piquot'nun mankenlerinin neler diyeceğini düşünüp kendi kendine gülümseyerek oturdu. Charley'in bir an önce gelmesini istiyordu, ona öyküyü anlatacak, siyanürden ölen zavallı Bay Piquot'nun banyo küvetine düştüğü zamanki görüntüsünü düşlemekten kurtulacaktı. Bütün öykü, anlatılmaya hazır, dilinin ucundaydı.

Bay A'nın yerine, uzun sarı kafalı, sivri çeneli, ürkek tavırlı bir genç eğiliyordu masasına. Oğlana kötü kötü bakmak için iskemlesinde doğruldu, ama çocuk iyice eğilip Brooklyn'lilere özgü içtenlikli sesiyle konuşmaya başlayınca gülümsedi, "Bayan Dowling... özür dilerim... Ben Bay Anderson'un sekreteriyim. Önemli bir iş için uçakla Detroit'e gitmek zorunda kaldı. Music Box'ın açılış gecesine gitmeye can attığınızı biliyordu, bu yüzden de beni bilet almaya yolladı. İşte burda, biletler, bunları almak için adama rüşvet veriyordum neredeyse. Patron belki de Bayan Madeville'le gideceğinizi söyledi." Margo'nun sözünü kesiveregeğinden korkuyormuş gibi hızlı hızlı konuşuyordu; bitirince derin bir soluk alıp gülümsedi.

Margo iki yeşil bileti eline aldı, masanın üzerine sinirli sinirli

vurdu. "Ne yazık... Şimdi birlikte gidecek kimi bulabilirim, bilmiyorum, çok da geç oldu. Agnes kent dışında."

"Yaa çok kötü... Şey sanırım ben patronun yerini tutamam ama, ne dersiniz?..."

"Bu ne terbiyesizlik..." diye söze başladı Margo, ama sonra birdenbire gülüverdi. "Ama siz giyinmemişsiniz ki."

"Onu bana bırakın, Bayan Dowling... Siz yemeğinizi yerken kiralık bir takım giysi bulurum, sonra da sizi alıp gösteriye götürürüm."

Saat tam sekizde, saçlarını biryantinlemiş, üzerinde kolları çok kısa gelen eski bir gece ceketiyle karşısında duruyordu çocuk. Taksiye bindiklerinde Margo çocuğa, "Yoksa bir garsonu mu soydunuz?" dedi, çocuk elini ağzına götürerek, "Hiç sesinizi çıkarmayın, Bayan Dowling... kiralık bu," dedi.

Perde aralarında çocuk parmağıyla bütün ünlü kişileri gösterdi, aralarına kendini de kattı. Adının Clifton Wegman olduğunu, herkesin ona Cliff dediğini, yirmi üç yaşında olduğunu, mandolin çaldığını, çok iyi bilardo oynadığını söyledi.

"Önünde bir sürü olanaklar uzanan birine benziyorsun?" dedi Margo.

"Başarı olanakları mı?"

"Bence öyle."

"New York İşletme Okulu'nun başarılı bir mezunu... fırsat aranıyor."

Birlikte çok eğleniyorlardı. Gösteriden sonra Cliff açlıktan öldüğünü söyledi, tiyatro biletleri peşinde koşmaktan, giysi aramaktan falan yemek yiyecek zaman bulamamıştı, Margo bir şeyler yemek için onu Dover Kulüp'e götürdü. Gerçekten çok iştahlı bir çocuktu. Mantarlı bifteği atıştırmasını izlemek çok hoştu. Orada birkaç içki de içtiler, varyeteye kahkahalarla güldüler, sonra da takside çocuk sarkıntılık yapmaya başlayınca Margo suratına tokadı patlattı, ama pek de sert vurmamıştı. Bu çocuk her şeyi anlatabilecek türden biriydi.

Margo'nun kapısına geldiklerinde çocuk içeri girmek istedi, Margo kendini tutamayıp, olur, dedi; kibar bir bey gibi davranırsa gelebilirdi. Çocuk onun gibi bir kızın yanında kibarlığın pek kolay olmayacağını, ama deneyeceğini söyledi; kapının önünde güler, itişirken Margo anahtarlarını yere düşürdü. İkisi de almak için

eğildiler. Oğlanın öpüşüyle yüzü kızarmış olarak ayağa kalkarken asansörün yanındaki merdivende iki büklüm oturan adamın Tony olduğunu gördü.

"Neyse, iyi geceler Cliff, zavallı bir işçi kızı evine bıraktığın için teşekkürler," dedi Margo neşeyle.

Tony ayağa kalktı, sendeleyerek evin açık kapısına doğru yürüdü. Yüzünde yeşile çalan bir solgunluk vardı, bütün geceyi bir hendekte geçirmiş gibi giysileri buruşuktu.

"Bu Tony," dedi Margo. "Benim... yakınım olur... pek iyi durumda sayılmaz."

Cliff bir birine, bir ötekine baktı, alçaktan ıslık çaldı, merdivenlerden indi.

"Evet, şimdi söyle bakalım, ne halt etmeye evimin çevresinde dolanıyorsun... Beni soyduğun için tutuklatabilirim seni."

Tony güçlükle konuşuyordu. Dudakları kanlıydı, şişmişti. "Gidecek yerim yok," dedi. "Haydutun biri dövdü." Sendeliyordu, düşecek gibiydi, yere devrilmesin diye Margo pis paltosunun kolundan yakaladı.

"Ah Tony," dedi, "perişansın. Gir içeri, ama geçen seferki gibi bir oyun etmeye kalkarsan... Yemin ediyorum bütün kemiklerini kırarım."

Margo onu yatırdı. Ertesi sabah çok huysuz, sinirliydi Tony; doktor çağırmak zorunda kaldı. Doktor onun uyuşturucu kullandığını, şimdi esrar almadığı için böyle acı çektiğini, hastaneye yatırılması gerektiğini söyledi. Tony hüngür hüngür ağladı, ama koyun gibi uysaldı, peki dedi, doktor ne derse yapacaktı. Margo'nun elini yakaladı, öptü, parasını çaldığı için bağışlasın diye yalvardı, böylece mutluluk içinde ölebilecekti.

"Ölmezsin, sen ölmezsin," dedi Margo, boştaki eliyle Tony'nin sert kara saçlarını alnından geriye okşarken. "O şans yok sende." Ne yapması gerektiğine karar vermeye çalışmak için Drive'da yürüyüşe çıktı. Doktorun Tony'ye verdiği yatıştırıcının baş döndürücü tatlı yapış yapış kokusu midesini bulandırmıştı.

Haftanın sonunda Charley Anderson Detroit'ten döndüğü zaman Elli İkinci Cadde'deki yerde akşam yemeği için buluştuklarında çok kaygılı, yıpranmış bir görünümü vardı adamın. Margo ona acıklı öyküsünü anlattı, ama Bay A'nın pek de iyi anladığı söylenemezdi. Hiç nakit parası kalmadığını, karısının onu son

meteliğine kadar soyduğunu, borsada büyük kayıplara uğradığını anlattı; Margo'ya beş yüz dolar bulabilirdi, ama bunun için de bono almak zorundaydı. Margo da öyleyse yine Miami'deki Palms'da şarkıcılık işine geri dönmesi gerekeceğini söyledi, Bay A, "Harika," dedi, "eğer sakıncası yoksa ben de oraya gelirim, sen bana bakarsın. Bilmiyorum ne diye herkes benim kahrolasıca bir milyoner olduğumu sanıyor. Bütün istediğim yeterli parayı denkleştirip şu işten sıyrılmak, bir yere yerleşip motorlar üzerinde çalışabilmek. Şu içine tükürdüğüm boşanma belası başıma sarılmasa çoktan yapardım bunu. Bu kış toparlanıp bu işten sıyrılmayı umuyorum. Ben zaten kendi halinde bir makinistim."

"Sen sıyrılmak istiyorsun, ben içine girmek istiyorum," dedi Margo, adamın gözlerinin içine bakarak. Birlikte güldüler.

"Sizinkiler evde olmadığına göre sana gidebiliriz. Bıktım usandım şu kaçak meyhanelerden."

Hâlâ gülerken başını salladı Margo. "Ağzına kadar İspanyol akrabalarımızla dolu ev," dedi. "Oraya gidemeyiz."

Bay A'nın otelinden bavulunu aldılar, onları Bay ve Bayan Dowling adıyla iyi tanıyan Brooklyn'deki bir otele gittiler. Takside Margo para tutarını bin dolara yükseltmeyi becerdi.

Ertesi gün Tony'yi Catskills'de bir hastaneye yatırdı. Tony uysal bir küçük çocuk gibi her dediğini yapıyor, çıktığında iş bulmaktan, şereften, erkeklikten söz ediyordu. Kente indiğinde Bay A'nın işyerine telefon etti, onun yine Detroit'e döndüğünü, ama bilet alması, Miami yolculuğuyla ilgili düzenlemeleri yapması için sekreterine buyruklar verdiğini öğrendi. Evini kapadı, eşyalarını, bavullarını topladı.

Trene bindiğinde, o akıllı çocuk gülümsemesiyle, uzun kafasının ardına şapkasını yıkmış Cliff onu bekliyordu.

İki hamal bavullarını almaya koşarken kürk paltosuna Cliff'in getirdiği inci çiçeklerini iğneleyip, "Ah, ne tatlı çocuk," dedi Margo.

"Tatlı çocuk kim?" diye fısıldadı Cliff, "patron mu, ben mi?"

Kompartmanında da güller vardı, Cliff ona, *Theatre, Variety, Zit's Weekly, Town Topics* dergilerini almıştı. "Ah, müthiş bir şey," dedi Margo.

Oğlan göz kırptı. "Patron seni elimizden gelen en iyi biçimde

uğurlamamızı söyledi." Paltosunun cebinden bir şişe çıkardı. "İşte bu da içkin... Haydi hoşça kal." Başını azıcık eğerek selamladı, koridorda kayboldu.

Margo kompartmanına yerleşti, keşke Cliff böyle hemencecik gitmeseydi, diye düşündü. En azından vedalaşmayı biraz uzatabilirdi. Vay canına, bu çocuk çekingendi. Daha tren yeni kalkmıştı ki işte oğlan geri gelmiş, orada duruyordu; elleri pantolon ceplerinde, yüzünde istekli bir anlatımla hızla sakız çiğneyerek.

Margo kaşlarını çatıp, "Evet," dedi, "yine ne oldu?".

"Richmond'a bilet aldım kendim için... Yeterince yolculuk yapmıyorum... kapalı işyerlerinden kurtulayım biraz."

"İşinden atılacaksın."

"Yoo... bugün cumartesi. Pazartesi sabahı erkenden, pırıl pırıl geri döneceğim."

"Ama patronun öğrenir."

Cliff paltosunu çıkardı, özenle katladı, rafa koydu, sonra Margo'nun karşısına oturdu, kompartmanın kapısını da kapadı. "Sen söylemezsen duymaz."

Margo ayağa kalkmaya davrandı. "Bakın şu çekingen çocuğa."

Oğlan aynı ses tonuyla konuşmasını sürdürdü. "Sen beni ele vermezsin, ben de ona şeyi söylemem... şey..."

"Ama salak, o benim eski kocamdı."

"Ben de senin eski erkek arkadaşın olmayı dört gözle bekliyorum... Yoo, gerçekten, biliyorum, benden hoşlanacaksın... bütün kadınlar hoşlanır." Margo'nun elini tutmak için eğildi. Oğlanın eli buz gibi soğuktu. "Bak, Margo, gerçekten geçen geceden farkı ne? Kimse bilmeyecek. Her şeyi bana bırak."

Margo gülmeye başladı. "Şey Cliff, sen göğsünde bir duyuru taşımalısın."

"Üzerinde ne yazılı olacak?"

"Dikkat yeni boyandı."

Margo kalkıp çocuğun yanına oturdu. Trenin sarsıntılı gümbürtüsü içinde onun da titrediğini duyabiliyordu. "Ama niye tuhaf çocuk," dedi. "Korkudan ölecek gibisin hep."

Yükseklere yükseklere yükseklere
Tepelere
Yuvarlanıp giden bulutları izlemeye

üstün zekâ, çalışkanlık, büyük kaynaklar, seçkin bir şeyi elde etme gücü ve isteği, daha güzel bir şeyi, daha zevkli bir şeyi elde etme isteği, daha seçkin kişileri seçebilme yeteneği, günümüz Coral Gables'ini yaratan şeylerdir, yarın belki de o daha iyi, daha büyük, daha güzel olacaktır

Yükseklere yükseklere yükseklere tepelere

DEV GİBİ UÇAK GÖĞÜN ORTASINDA İKİYE PARÇALANDI

burada yaşlı genç herkes tuzlu suyun canlandırıcı serinliğinde oynaşmak için bir araya gelecektir, isteyen pırıl pırıl havuza bakan teraslarda tembel tembel çene çalacaktır, geceleriyse müziğin tıngırtısı saatlerinizi dansla geçirmeniz için sizi baştan çıkaracaktır

El sıkışarak gökyüzüyle

böylesine ayrıcalıklı bir gelişmenin ardından gelen büyük ve hızlı değer artışlarını tam anlamıyla ilk yatırımcılar paylaşacaktır.

Kim bu koca adam ağzından altın akan?
Nereden geliyor ki? güneyli o güneyli

JÜPİTER'İN KENT KURULACAK ALANLARI ON MİLYON DOLARA SATILDI

tıpkı Alaaddin'in sihirli lambası gibi Kapitalist, Yatırımcı, Yapımcı da bir zamanlar bırakılmış birer bataklık olan yerleri, pırıl pırıl bir bulvar ağıyla örülmüş görkemli bir kente dönüştürdü

Uykulu gözlerim uykulu gözlerim
Açayım gözlerimi
Güneş gökyüzünde
Bırakayım esnemeyi
Sabah işte

TAMPA YAKINLARINDA BÜYÜK ALTIN YATAKLARI

safirle, yeşimle, renk renk sayısız değerli taşlarla süslenmiş şahane bir şal gibi olan aşağı Atlantik kıyısı sonsuz bir büyüyü dokuyor. Gelecekte eğlenceyi, doyumu, mutluluğu bulacağınız kesin olan böyle bir yeri gözden kaçırmak yaşamınızdaki en büyük fırsatı yitirmeniz anlamına gelecektir

ADAM PENCEREDEN ATLAYARAK KARISININ PEŞİNE DÜŞTÜ UYUŞTURUCULARIN ÇILGINA ÇEVİRDİĞİ KATİLLERLE SAVAŞ

Lulu hep ister yapmayı
Erkeklerin yapmasını istemedikleri şeyleri

motosikletli polis müfrezesi yürüyüşün başını çekti, beyazlar içindeki gösterici kolları için yolları açtı. Polisin arkasından bir arabayla mareşal A.P. Schneider geliyordu. Onu Bay Sparrow'un bandosuyla ressamlar sendikası üyeleri izliyordu. Ondan sonraki sırada sinema yönetmenleri, puro işçileri, camcılar, müzisyenler, tabelacılar, Demiryolu İşçileri Kardeşliği örgütü üyeleri yukarıda yapılan sıralamaya uygun olarak ilerliyordu. Mezbaha işçileri ilk bölüğün sonundaydı.

İkinci bölük, üç bin beş yüzün üzerindeki marangozdan oluşuyordu. Üçüncü bölüğün başını Soytarılar Bandosu çekiyor, bu da elektrikçilerden, demircilerden, sıvacılardan, boyacılardan, matbaacılardan, asansörcülerden, postacılardan, muslukçulardan, boruculardan oluşuyordu.

Dördüncü bölükte bulunanlar demir işçileri, duvarcılar, Lokomotif İşçileri Kardeşliği buharlı makine işçileri, Matbaacılık Sendikası, tornacılar, çatı yapımcıları, metal işçileri, terziler, makinistler

Getirmeyin Lulu'yu
Ben kendim getiririm onu

Charley Anderson

Kalabalık asansörden Woolworth Yapısı'nın uğultulu girişine çıkarlarken Charley sekreterine, "Bak görürsün, Cliff," dedi. "Bu seferki harika bir vurgun olacak." Akıllı akıllı başını sallayan Cliff, "Evet efendim," dedi. Çıkık elmacık kemiklerinin, ince burnunun üzerinden, kahverengi şapkasının altına doğru gerilen kâğıt gibi incecik teniyle uzun bir yüzü vardı. Sivri çenesinin üzerindeki dudaksız ağzı hiçbir zaman fazla açılmıyordu. Ağzının kıyısından, "Evet efendim," diye yineledi, "iyi vurgun olur."

Döner kapılardan geçip soğuk şubat gününün yağmurlu alacakaranlığında aşağı Broadway kaldırımlarını hınca hınç dolduran saat beş kalabalığının içine girdiler.

İngiliz malı muşamba yağmurluğunun cebinden bir sürü şişkin zarf çıkardı Charley, Cliff'e verdi. "Bunları işyerine götür, dikkat et Nat Benton'un kendi kasasından başka yere koyma. Sabahleyin de bankaya götür... ondan sonra işin bitiyor. Saat dokuzda beni ara, tamam mı? Dün biraz geciktin... Yarına dek bunlardan sen sorumlusun."

"Evet efendim, iyi uykular efendim," diyen Cliff kalabalığın içine süzülerek gözden yitti.

Charley yoldan boş geçen bir arabayı durdurdu, kendini arka koltuğa attı. Böyle havalarda bacağı hâlâ ağrıyordu. Tam içini çekecekken durdu; tuh allah kahretsin o yerin numarası kaçtı? Sürücüye, "Park Caddesi'ne," diye bağırdı. Şu kahrolasıca yerin numarası gelmiyordu aklına... "Doğu'ya, Elli İkinci Cadde'ye. Sana evi gösteririm." Sırtını yastıklara yasladı. Tanrım, nasıl da yorgunum, diye fısıldadı kendi kendine. Koltuğa gömülmüş oturur, sıkışık trafikte arabanın duruşları, yeniden kalkışlarıyla sarsılırken kemeri göbeğini kesmeye başladı. Kemeri bir delik gevşetti, şimdi daha iyiydi, göğüs cebinden puro çıkarıp ucunu ısırarak kopardı.

Puroyu yakması bayağı zaman aldı. Kibriti hazırladığı her sefer araba ya duruyor, ya kalkıyordu. Yakmayı başardığında da tadını beğenmedi. "Allah kahretsin, bugün çok içtim... şimdi

canım alkol istiyor," diye yüksek sesle söylendi.

Araba sarsılarak iş merkezinden ayrılıyordu. Arada bir göz ucuyla öteki taksilerdeki, özel arabalardaki adamları şöyle bir görüyor, yalnızca gri kaba çizgiler olarak ayırt edebiliyordu. Tam bir grup biçimi göreceği sırada, bir başkası onun yerini alıyordu. Lafayette Caddesi'nde trafik akışı daha düzgündü. Metalden, camdan, döşemeden, paltolardan, ıvır zıvırdan, etten, kandan oluşmuş büyük bir ırmak kentin işyeri merkezinden dışarı akıyordu. Arabalar duruyor, kalkıyor, sanki bir dizi düdükle yönetiliyorlarmış gibi vitesler aynı anda uyum içinde değişiyordu. Göbeğindeki yağ tabakasını pantolonunun içinde, gerdanındaki yağ tabakasını katı yakalığının içinde duyarak koltuğa gömülmüş oturuyordu Charley. Allah kahretsin, ne diye ammsayamıyordu şu numarayı? Bir aydır her gece gitmişti oraya. Sol gözü boyuna seğiriyordu.

Sokak giysileriyle görev yapan kapıcı, "Bonjur, mösyö," dedi. "Nasılsınız, mon capitaine," dedi fare dişli sahibi Freddy, parlak kara saçlı başını sallayarak, "Mösyö bu gece matmazelle mi yemek yiyecek?"

Charley başını salladı. "Saat yedide birlikte yemek yiyeceğim erkek arkadaşım gelecek."

"Bien mösyö."

"Beklerken bana bir viski şoda ver, dikkat et de dün yutturmaya çalıştığın o berbat şey olmasın yine."

Feddy üzgün üzgün gülümsedi. "Bir yanlış yapılmış Bay Anderson. Bizde gerçek içki bulunur. Paket kâğıtlarını görüyor musunuz, hâlâ tuzlu sudan nemli." Charley homurdanarak barın köşesindeki koltuğa gömüldü.

Viskisini bir dikişte bitirdi, sonra da sodasını yudumladı. "Hey, Maurice, bir tane daha getir," dedi kır saçlı, yaşlı, buruş buruş yüzlü İsviçreli garsona. "Bir tane daha getir, duble olsun... büyük bardakta. Bu gece yorgunum."

Viski içini ısıttı. Şimdi artık daha dik oturuyordu. Garsona gülümsedi, "Eee Maurice, bugün borsa konusunda neler düşündüğünü bana anlatmadın."

"Pek emin değilim, efendim... Ama biliyorsunuz, Bay Anderson... İsteseydiniz siz bana söyleyebilirdiniz."

Charley bacaklarını uzatıp güldü. "Sen de vurgun peşindesin

ha... Allahın belası, rezalet bir iş. Ben unutmak istiyorum borsayı."

Yüzlerin, takım giysilerin, barın önünde bardaklar tutan ellerin arasında yolunu açarak gelen Eddy Sawyer'i gördüğünde neşesi iyice yerine gelmişti.

Ayağa kalktı. "Nasılsın bakalım, Eddy? Küçük emektar Detroit'te işler nasıl? Hepsi de benim orospu çocuğu olduğumu düşünüyorlar, değil mi? Pis dedikoduları anlat haydi bana, Eddy."

Eddy içini çekti, yanındaki koltuğa gömüldü. "Şey uzun bir öykü bu Charley."

"Rom kokteyline ne dersin?... Pekâlâ Maurice iki tane olsun."

Ağaçta uzun süre kalmış yaz elması gibi sarı, buruş buruştu Eddy'nin yüzü. Gülümsediğinde derinleşen kırışıklar ağzının, gözlerinin çevresinden yanaklarına dağılıyordu. "Eee Charley, eski dost, seni görmek çok hoş... Biliyorsun senin için havacılık finansman dünyasının harika çocuğu diyorlar."

"Benim için dedikleri yalnızca bu mu?" Charley sönmüş purosunun ucunu tablanın bakır kıyısına vurdu. "Ben çok daha kötü şeyler duydum."

Üçüncü kokteyllerini de yuvarladıkları sıra Charley artık bir türlü susamadan konuşuyordu. "Benim tarafımdan J.Y.'ye söyle, öyle bir gelmişti ki kıçına tekmeyi yapıştırıverirdim istesem, ama yapmadım. Niye yapmadım? Çünkü artık onunla uğraşmıyordum. Benim hisselerim vardı. Onlar ellerindeki her şeyi rehin koydular, hâlâ da kendilerini toplayamıyorlar, görüyorsun... Ben dedim ki, canı cehenneme, onlar benim dostlarım. Sevgili yaşlı J.Y. Günün birinde Nat Benton şimdi tam zamanıdır, neleri varsa sil süpür, dedi de ben yapmadım... onlar benim dostlarım, diye yanıtladım. Bıraktım onlar da bizimle birlikte paylarını alsınlar. Şimdi de bana ettikleri oyuna bak, Gladys'le birlikte beni soyuyorlar. Biliyor musun Gladys benden ne kadar nafaka kopardı? Ayda dört bin dolar. Yargıç, babasının dostu... belki de rüşvet yiyordur. Çocuklarımı da elimden aldılar... neyim var, neyim yoksa alıp soyup soğana çevirdiler... Ne iyi, değil mi, bir erkeği çocuklarından ayırmak? Neyse, biliyorum Eddy, senin bu işlerle ilgin yok, ama Detroit'e döndüğünde, beni aptal yerine koymak

için bir kadının eteklerinin altına gizlenmekten başka yapacak şey bulamayan o orospu çocuklarını gördüğün zaman... benim tarafımdan onlara söyle, hepsini tek tek sırtlarındaki gömleklerine varana dek soyacağım, ellerinde avuçlarında ne varsa alacağım. Ben daha bu oyunu yeni kavrıyorum. Artık gözüm açıldı... harika çocuk, ha?... Onlara söyle daha bu gördükleri hiçbir şey. Beni kafası başka şeye çalışmaz bir mucit sanıyorlar... zavallı Bill Cermak gibi bir makinist... Allah kahretsin, neyse bir şeyler yiyelim."

Masada oturuyorlar, garson değişik renklerde mezeleri tabaklarına koyuyordu. "Götür bunları," dedi Charley. "Bir parça biftek yiyeceğim, başka şey istemem."

Eddy atıştırıp duruyordu. Başını kaldırıp Charley'e baktı, yüzünde şakacı çizgiler beliriyordu. "Sanırım kadınlar da başka şeylerin bedelini ödüyorlar?" dedi.

Charley gülmedi. "Gladys yaşamı boyunca hiçbir şeyin bedelini ödemedi. Sen de benim kadar bilirsin Gladys'in nasıl bir yaratık olduğunu. Bütün Wheatley'ler insanın iliğini kemiğini sömüren soygunculardır. O da babasına benzemiş... Neyse ben dersimi aldım... Artık paralı orospu istemiyorum... Sıradan bir sokak orospusu bile o kancık gibi davranmazdı... Neyse, Detroit' teki patronlarının yanma döndüğünde onlara söyle... hem biliyorum seni ne diye buraya yolladılar... Bir bak bakalım bizim oğlan hâlâ içkisini içebiliyor mu, dediler... Geberinceye kadar içebiliyor mu, demek sorun bu, ha? Seni masanın altına yuvarlayıncaya kadar içebilirim, değil mi Eddy dostum? Onlara söyle oğlum Eddy, ben çok iyiyim, eskisi gibi iyiyim, çok daha akıllıyım... Boşandıktan sonra onu kıç üstü yere oturtuverdiklerini, işini bitirdiklerini sandılar, değil mi? Onlara söyle, beklesinler de görsünler. Ve Gladys'e de söyle, bir kez yanlış bir adım atsa... bir kez, sakın dedektiflerimin onu izlemediğini sanmasın... Söyle ona çocukları geri almayı kafama koydum, elindeki her şeyi almayı... Sokaklara düşse bile aldırmam."

Eddy sırtını okşuyordu. "Neyse, eski dostum, artık gitmeliyim... Senin hâlâ yükseldiğini, işinin yolunda gittiğini, kafanın çalıştığını görmek çok iyi."

Charley kahkahadan kırılarak, "Vurgunlarla yükseklere," diye bağırdı. Eddy gitmişti. Yaşlı Maurice ısıtmak için götürüp geri

getirdiği bir parça bifteği yedirmeye çalışıyordu. Charley yiyemiyordu. "Bunu eve karına, çocuklarına götür," dedi. Kaçak meyhanede tiyatro zamanı arası nedeniyle bir sessizlik başlamıştı. "Bana bir şişe şampanya getir, Maurice dostum, belki de o zaman bifteği yutabilirim. İşte eskiden sizin oralarda da böyle yaparlardı, değil mi? Çok fazla içtiğimi söyleme bana... Biliyorum... Güvendiğin herkes seni kazıklarsa, artık hiçbir şeye metelik vermezsin, değil mi, Maurice?"

Kırpılmış kara saçlı, kırpılmış kara bıyıklı bir adam bardaki kokteyl bardaklarının üzerinden eğilmiş Charley'e bakıyordu. Göz göze geldiklerinde, "Metelik vermezsin, diyordum," diye bağırdı adama, "öyle değil mi?"

Masaya doğru düzgün yürümeye çalışarak gelen adam, "Allah kahretsin, elbette vermezsin, bir şey mi diyecektin?"

"Maurice bu baya bir bardak getir." Charley ayağa kalktı, masanın üzerinden adamı kibarca selamlarken öne arkaya sendeliyordu. Kırmızı ellerini önlüğüne kurulayarak arkadaki küçük bir kapıdan içeri girmiş olan bar fedaisi yine dışarı çıktı. "Benim adım Anderson... Sizi tanıdığıma sevindim Ba..."

Ters ters bakıp sendeleyerek masanın öteki yanına yanaşmış olan kara saçlı adam, "Budkiewitz," dedi.

Charley iskemle gösterdi. "Ben sarhoşum...beaucoup şampanya... bir bardak al."

"Böyle söylersen seve seve... Dövüşeceğimize içki içelim hep... Haydi Rainbow Bölüğünün eski günlerine."

"Sen de orada mıydın?"

"Elbette. Koy bardağı şuraya ahbap."

"Ne günlerdi onlar."

"Şimdi de geri döndün, burada bir sürü düzenbaz hayduttan başka kimseyi bulamadın, ha?"

"İşadamları... canları cehenneme... dolandırıcı haydut diyorum onlara."

Bay Dudkiewitz kavga çıkarmak istercesine yine ayağa kalktı. "Ne tür işadamından söz ediyorsun?"

"Hiç kimseyi suçlamıyorum. Aldırma, ahbap." Bay Budkiewitz yine yerine oturdu. "Allah kahretsin, bir şişe daha getir, Maurice, soğuk olsun. Saumur'da şarap içtin mi hiç, Bay Budkibbitzer?"

"Saumur'da içmiş miymişim? Ne diye içmeyecek mişim? Orada üç ay eğitim gördüm."

"İşte ben de kendi kendime böyle demiştim. Bu çocuk Avrupa'da bulunmuş," dedi Charley.

"Bütün kahpe dünyaya söylerim bunu."

"Ne iş yapıyorsunuz, Bay Buchanan?"

"İcat yaparım."

"Demek aynı yolun yolcusuyuz. Askew-Merritt uçak parçası fabrikasını duymuş muydunuz?"

Adam Askew-Merritt'i hiç duymamıştı, Charley de Autorinse çamaşır makinelerini duymamıştı, ama kısa sürede birbirlerini ilk adlarıyla, Charley ve Paul, diye çağırıyorlardı. Paul'ün de başı karısıyla dertteydi, ona artık daha çok nafaka ödemektense zındanı boylayacaktı. Charley de içeri tıkılmayı seçeceğini söyledi.

Zından yerine gece kulübüne gidip iki güzel kız tavladılar. Charley güzel kızlara, Paul'ü, eski dostu sevgili Paul'ü çamaşır makineleri işinde nasıl yükselteceğini anlatıyordu. Kızlarla oradan oraya taksilerde dolaştılar. Village'da bir yere gittiler. Charley bütün kızlara, bütün güzel, tatlı kızlara korolarda iş bulacaktı. Detroit'teki o orospu çocuklarının sırtlarından gömleklerini nasıl alacağını açıklıyordu. Kızlara da korolarda iş bulacaktı, heriflerin gömleklerini onlar da çıkarabilsinler diye. Her şey çok gülünçtü.

Sabah ışığında, pancurları kırık bir yerde tek başına oturuyordu. Sevgili eski dostu Paul gitmişti, kızlar da gitmişti, sigara izmaritleriyle, dökülmüş kırmızı İtalyan şarabıyla kaplı bir masada oturuyor, pancurun deliklerinden içeri dolan, insanın gözlerini acıtan parlaklığa bakıyordu. Burası ne oteldi, ne de han, masalarla dolu bir delikti, durmuş puro dumanı, dün geceden kalma makarna, domates salçası, kırmızı şarap kokuyordu leş gibi.

Birisi Charley'i tutmuş sarsıyordu. "Saat kaç?"

Şişko bir İtalyan'la, yağlı saçlı pis panila gömlek giymiş genç bir İtalyan sarsıyordu onu. "Parayı ödeyip gitme zamanı. İşte fatura."

Kâğıda bir sürü şey karalanmıştı. Charley yalnızca tek gözüyle okuyabiliyordu. Toplam yetmiş beş dolardı. İtalyan'lar tehdit edercesine bakıyorlardı.

"Senin adına kızlara yirmi beşer dolar vermemizi söyledin."

Charley ceplerini karıştırdı, Yalnızca bir doları vardı. Nereye gitmişti şu kahrolasıca cüzdanı? Genç İtalyan arka cebinden çıkardığı deri kırbaçla oynuyordu.

"Dün gece senin kızlarla falan harcadıkların yüz dolardan da çoktu ya neyse... Burada durup gürültü çıkarırsan para tutarı çoğalır... Saatin var değil mi? Burası mektep değil."

"Saat kaç?"

"Saat kaç, Joe?"

"Bırakın da işyerime telefon edeyim. Sekreterimi çağırayım."

"Numarasını söyle. Adı ne?" Genç İtalyan kırbaçı havaya atıp tuttu. "Onunla ben konuşacağım. Elimizden ucuz kurtuluyorsun. Kırgınlık olsun istemeyiz biz."

İşyerine telefon edip Bay Anderson'un hasta olduğunu, hemen gelmelerini söyledikten sonra içinde rom bulunan kahve verdiler Charley'e, bu da onu eskisinden de kötü yaptı. Sonunda temiz pak giyinmiş, traş olmuş Cliff tepesinde duruyordu. "Eee Cliff gördüğün gibi eskisi denli iyi içkici değilim artık."

Takside kendinden geçti.

Gözlerini oteldeki yatağında açtı. Pencerenin yanında oturmuş gazete okuyan Cliff'e, "Kahvenin içine uyuşturucu koymuş olmalılar," dedi.

"Evet Bay Anderson, bizi çok kaygılandırdığınız kuşkusuz. Orada kimi kıstırdıklarını bilmemeleri büyük şans. Bilselerdi sizi çıkarmak için on bin dolar vermemiz bile gerekebilirdi."

"Cliff sen iyi bir çocuksun. Şimdi aylığını artırıyorum."

"Bu öyküyü daha önce de duydum gibi geliyor, Bay Anderson."

"Benton biliyor mu?"

"Bazı şeyler anlatmak zorunda kaldım, bozuk balık yediğinizi zehirlendiğinizi söyledim."

"Genç bir adam olmana karşın kafan fena çalışıyor sayılmaz. Vay canına, ayyaşmı oluyorum ne... İşler nasıl gidiyor?"

"Çok kötü. Dün sizinle ilişki kurabilmeye çalışırken az kalsın aklını oynatıyordu Bay Benton."

"Vay canına, başım çatlıyor... Şey Cliff, benim ayyaş olacağımı sanmıyorsun, değil mi?"

"Doktorun bıraktığı yatıştırıcı burda."

"Günlerden ne bugün?"

"Cumartesi."

"Vay canına, ben cuma sanıyordum."

Telefon çaldı. Cliff gidip yanıtladı. "Masajcı gelmiş."

"Yukarı çıkmasını söyle... Şey, Benton kentte mi?"

"Elbette kentte, Bay Anderson, Merritt'le ilişki kurup bu canavarlığı durdurmaya çalışıyor... Merritt..."

"Ah canı cehenneme, nasılsa yakında duyarım. Şu baya içeri girmesini söyle."

Kapıcıya benzeyen kocaman kafalı, kıvırcık saçlı, İsveçli masajcının neşeli bir Alman vurgulamasıyla değindiği hava durumunun, hokey mevsiminin daha da acılı, çekilmez yaptığı masajdan sonra Charley ayağa kalkıp helaya gidecek, biraz yeşil safra kusacak kadar kendine geldi. Sonra soğuk suyla yıkandı, yatağına döndü, oturma odasında mektupları daktiloya çeken Cliff'e bağırarak komi çocuktan başına koymak için buz torbası istemesini söyledi.

Yastıklara dayandı, şimdi daha iyiydi.

"Hey Cliff şu perdeleri açsan da biraz gün ışığı görsek. Saat kaç?"

"Neredeyse öğle olacak."

"Vay canına... Şey, hiç beni bir kadın aradı mı?" Cliff başını salladı, "Çok şükür."

"Bir adam aradı, taksi sürücüsü olduğunu, ona uçak fabrikasında iş bulacağınızı söyledi... Miami'ye gittiğinizi belirttim."

Charley yavaş yavaş düzeliyordu. Yumuşak rahat yatakta, temiz hışır hışır yastıklara dayadı sırtını, büyük temiz otel odasına baktı. Oda üst kattaydı. Geniş pencereden içeri gümüşsü bir ışık doluyordu. Perdelerin arasındaki A biçimi açıklıktan parlak, tüy gibi gökyüzünü görebiliyordu. Uzun bir yolculuğun ya da tehlikeli bir dağa tırmanışın ardından yorgunluğu üzerinden atan biri gibi belli belirsiz bir başarı duygusuna kapılıyordu.

"Hey Cliff, bol buzlu bir cine ne dersin?... Sanırım bu beni adam edecektir."

"Bay Anderson, doktor içkiyi bırakmanız gerektiğini, canınız içki isterse şu yatıştırıcıyı almanızı söyledi."

"Ne zaman o zıkkımı alsam kusuyorum. Beni ne sanıyor o,

kaçık mı?

"Pekâlâ Bay Anderson, patron sizsiniz," dedi Cliff ince dudaklarını büzerek.

"Yaman çocuksun Cliff... Sonra da biraz greyfrut suyu içmeye çalışırım, kusmazsam üzerine iyi bir kahvaltı çekerim, hepsinin canını cehenneme yollarım... Niye gazeteleri getirmedin?"

"İşte burada, Bay Anderson... Hepsini de ekonomi sayfasına çevirdim."

Charley borsa, ticaret haberlerine baktı. Hâlâ gözleri iyi seçemiyordu. Tek gözünü kapayarak daha iyi görebiliyordu. *Newsand Comment*'teki bir yazı onu yerinden sıçrattı.

"Hey Cliff," diye bağırdı, "bunu gördün mü?"

"Elbette," dedi Cliff. "İşlerin kötü olduğunu söylemiştim ya."

"Eğer hisse senetleri yükseliyorsa verdikleri vekaletnameleri geri almışlar demektir."

Cliff başını azıcık yana eğerek akıllı akıllı salladı.

"Hangi cehennemde Benton?"

"Şimdi telefon etti, Bay Anderson, yolda."

"Hey gelmeden ver şu içkiyi bana, sonra da her şeyi kaldır ortadan, kahvaltı söyle."

Kahvaltı tepsisinin ardından Benton girdi içeri. Kahverengi bir giysi, melon şapka giymişti. Şık giysilerine karşın suratı eski bir bulaşık bezi gibiydi.

Önce Charley konuştu, "Söyle bakalım, Benton, kıç üstü oturup apıştım mı?"

Benton, yavaş yavaş özenle şapkasını, paltosunu, eldivenlerini çıkardı, camın yanındaki maun masaya yerleştirdi.

"Evet, kedi gibi sessizce, sinsice ilerlediler," dedi.

"Neyse, Cliff... Gidip şu yazılarını bitirsene." Cliff ardından kapıyı usulca kapadı. "Merritt bizi gafil avladı ha?"

"O ve Farrell birlikte düzenlediler bu numarayı. Senin yapabileceğin tek şey bu kazığı yutup bir başka kavgaya hazırlanmaktır."

"Ama allah kahretsin, Benton..."

Benton yerinden kalktı, yatağın ayak ucunda aşağı yukarı dolaşmaya başladı. "Bana sövüp saymanın yararı yok... Bugün

sövme sayma işini ben yapacağım. Böylesine önemli bir anda gidip kafayı çekene, kör kütük sarhoş olana ne denir? Tabansız pezevenk, derim ben öylesine... Bu duruma düşmeyi hak ettin sen... kendi paramı kurtarıncaya kadar da akla karayı seçtim, bilmiş ol. Evet, ben seni açık göz olduğun için seçmiştim, Anderson, hâlâ da bu saçmalıkları bir yana bırakmış olsan on yılda para içinde yüzeceğini düşünüyorum. Bak sana söyleyeyim, delikanlı, senin olup olabileceğin en iyi şey, Avrupa'daki sicilinde yazılıdır, bu da çoğununkinden iyidir elbet. Şu icat, buluş şamatasına gelince... sen de benim gibi bilirsin, buluşlarına eşlik edecek ilerleme dehası olmadan bu işten para çıkaramazsın. Başlangıçta büyük başarı kazanınca kendini harika çocuk sandın, aklına koyduğun her şeyi yapabileceğini sandın."

"Hey Nat, Tanrı aşkına, bunu düşünecek kadar kafamın çalışmadığını mı söylüyorsun yani... Şu kahrolasıca boşanma işi, uzun süre hastanede yatmam falan canıma okudu, hepsi bu."

"Bahane bunlar,"

"Sence şimdi ne yapmalıyım?"

"Bir süre bu kentten uzaklaş... Minnesota'daki kardeşinle çalışmaya ne dersin?"

"O deliğe geri dönüp teneke lizzy mi satayım yani... aman ne parlak bir gelecek."

"Henry Ford parayı nerde kazandı sanıyorsun?"

"Biliyorum. Ama satıcılarına beş kuruş bırakmıyor... Bana gerekli olan şey sağlığımı düzeltmek. Florida'da hep çok iyi zaman geçiririm. Oraya gidip bir ay kadar güneşte yatabilirim."

"İyi olur, şu arsaya hücumdan uzak durabilirsen."

"Elbette Nat, poker bile oynamam... Dinlenmeye gidiyorum oraya. Bacağımı iyileştirmeye. Sonra da döndüğümde kavgaya başlarız. Her neyse, hâlâ elimizde Standard Uçak Parçaları hisseleri var."

"Artık listeye girmiyor."

"Harika."

"Neyse, iyimser çocuk, karım beni yemeğe bekliyor... İyi yolculuklar."

Benton çıkıp gitti. "Hey Cliff," diye bağırdı Charley kapıdan. "Söyle şunlara gelip şu pis kahvaltı tepsisini alsınlar. İşler pek de iyi gitmiyor. Parker'a telefon et arabayı hazırlasın.

Lastiklere de baksın. Pazartesi günü Florida'ya gidiyorum."

Cliff bir an kafasını kapıdan uzattı. Yüzü kızarmıştı. "Öyle mi... bana orada gerek duyacak mısınız, efendim?"

"Yoo, sen bana burada gereklisin, kalıp borsadaki herifleri izleyeceksin... Burada güvendiğim biri bulunmalı... Sana neler yapacağım da bildireceğim zaten... Şimdi Trenton'a git, Norfolk'a dek Bayan Dowling'e eşlik et. Oradan alacağım onu. Trenton'da yakınlarını görmeye gitti. Babası mı ölmüş ne. Hemen ayarla bu işi olmaz mı? Hem kısa bir yolculuk da yapmış olursun böylece."

Cliff'in yüzünü inceliyordu Charley. Ağzını bir yana doğru iyice büzüp uşak gibi eğildi. "Pekâlâ, efendim," dedi.

Charley yine yastıklara yaslandı. Başı zonkluyordu, midesi hâlâ burkuluyordu. Gözlerini kapadığında, önlerinde baş döndürücü kırmızı ışıklar oynaşıyordu. Jim'i, işine yatırdığı annesinin parasından onun payına düşeni nasıl da vermediğini düşünmeye başladı: Ama yine onun bir uçağı, iki arabası, Biltmore'da bir dairesi, onun için her şeyi yapabilecek bir sekreteri, Margo gibi bir sevgilisi yoktu. Margo'nun yüzünü, şaka yapacağı zaman gülünç, eğlenen bir tavırla gözlerini fal taşı gibi açışını anımsamaya çalıştı. Hiçbir şey ammsayamıyordu, yalnızca o mide bulantısı, gözlerinin önünde uçuşan kırmızı yuvarlaklar vardı. Kısa sürede uykuya daldı.

Güneye doğru yola çıkacağı sırada hâlâ kendine gelememişti, her yanı titriyordu, bu yüzden de arabayı kullanması için Parker'ı yanına aldı. Suratı asık, ellerini dizlerinin arasından sarkıtmış, sırtında yeni devetüyü paltosuyla, Hollanda Tüneli'nin uğultulu boşluğuna gözleri dikili, Margo'yu, bir dava için Washington'da görmesi gereken patent avukatı Bill Edwards'ı düşünerek, Cliff'in masasının gözündeki paraları, Askew-Merritt'e karşı açtığı patent davasına gerekli parayı nereden bulacağını anımsayarak oturdu. Cebinde bin doları vardı, bu da güven veriyordu. Vay canına, para müthiş bir şey, dedi içinden.

Tünelden çıkıp yağmurlu, boz rengi sabaha, Jersey City'yi uğultularla, gümbürtülerle geçen kamyonların arasına girdiler. Sonra yavaş yavaş trafik azaldı, kış yüzünden saman rengine, kızıla dönüşmüş New Jersey'in dümdüz çiftlik alanlarını geçiyorlardı. Philadelphia'ya vardıklarında Parker'a Broad Caddesi'ne sürmesini söyledi. "Artık arabayla gidecek sabrım kalmadı,

öğleden sonraki trene bineceğim. Sen de Waldman Park'a gel.

Yataklı vagon tutup girip yattı, uyumaya çalıştı. Tren takırdıyor, uğulduyor, boz rengi gökyüzü, eflatun tarlalar, sarı kırlar, ilkbaharın yaklaştığım anımsatan kırmızı, yeşil, açık sarı sürgünler vermeye başlamış incecik ağaç dalları yüreğini hüzünle dolduruyor, içinden avaz avaz bağırmak, köpek gibi ulumak geliyordu, buraya kapanıp kalmaktan içine sıkıntılar basmıştı, kahrolasıca yataklı vagondan çıktı, puro içmek için bar bölümüne geçti.

Deri koltuğa çöküp yelek cebinde puro tabakasım ararken öteki koltukta oturan iriyarı adam dikkatle okuduğu mavi kaplı resmi yazı tomarından başım kaldırdı, baktı. Charley bu kara gözlere, tüysüz, mor gerdanlı yüze, kuş kanadı gibi bir tutam kara saçın alttan çerçevelediği dazlak kafaya hemen tanıyamadan boş boş baktı.

"Hey Charley, evlat, sen aşık mısın, nesin?"

Charley doğrulup elini uzattı. Tıpkı eskiden yaptığı gibi kekeleyerek, "Merhaba senatör," dedi. "Başkente mi gidiyorsunuz?"

"İşte benim kara yazgım bu." Senatör Planet'in gözleri onu inceden inceye süzüyordu. "Charley, duyduğuma göre bir kaza geçirmişsin."

"Bir dizi kaza geçirdim," dedi Charley kızararak.

Senatör Planet anlayışla başını salladı, dilini şaklattı. "Çok kötü... Çok kötü... Genç Merritt'le birlikte o gece Washington'da benimle yemek yediğinden beri köprülerin altından epey su aktı... Eee artık hiçbirimiz gençleşmiyoruz."

Senatörün kara gözlerinin büyük bir hızla, gömlek yakasının boynuna değdiği yerdeki gevşek çizgilere, yeleğini zorlayan göbeğine baktığı, incelediği duygusuna kapıldı Charley. "Evet, hiçbirimiz gençleşmiyoruz," diye yineledi senatör.

"Siz gençleşiyorsunuz, senatör. Yemin ederim son gördüğümden daha genç duruyorsunuz şimdi."

Senatör gülümsedi. "Umarım bu söyleyeceklerimden ötürü beni bağışlarsın... ama yıllardır toplum yaşantısında izlediğim, tanık olduğum en hızlı, heyecanlı iş sizinki."

"Evet, çok yeni bir endüstri kolu. Her şey hızla gelişiyor."

"Görülmemiş ölçüde," dedi senatör. "Görülmemiş bir geliş-

me çağında yaşıyoruz... Washington dışında her yerde... Bizim sessiz küçük köyümüze daha sık gelmelisin... Orada birçok dostun var. Bay Dooley'in dediği gibi gazetelere bakıp Detroit'te büyük yeni örgütlenmelere gittiğinizi görüyorum. Daha geniş bir anamal tabanına gerek duyuyorsunuz, sanırım."

"Birçoğu da geniş anamal tabanlarıyla birlikte öteki tarafı boyladı," dedi Charley.

Senatörün gülmesi hiç kesilmeyecek gibiydi. Büyük armalı ipek bir mendil çıkardı cebinden, gözlerinden yaşları sildi, küçük şişko elini Charley'in dizine koydu. "Vay canına, işte buna içmeliyiz."

Senatör buzlu su istedi, sonra da resmi çantasındaki bir şişeden güzel bir çavdar viskisi döktü bardaklara gizlice. Charley şimdi daha iyiydi. Hava yollarının gelişmesiyle birlikte çok ilginç daha başka gelişmelerin de beklenebileceğini söylüyordu senatör. Eğer yüce ulusun hava taşımacılığında çağdaş düzeye erişmesi isteniyorsa devlet yardımı gerektiği, herkesin üzerinde anlaştığı bir konuydu. Elbette sorun, birbirine rakip bir sürü şirketten hangisinin Bakanlığın güvenini kazanacağıydı. Bugüne dek gemilere bile yapılmamış ölçüde büyük destek sağlanacaktı hava yollarına. "Bakanlığın güvenini kazanma sorunu, evlat." Güven sözcüğünü söylerken senatör Planet'in kara gözleri ışıldıyordu. "İşte bu yüzden de seni gördüğüme sevindim, evlat. Potomac'taki bizim küçük köyle ilişkini sıklaştır, evlat."

"Harika," dedi Charley.

"Miami'de eski dostum Homer Cassidy'yi ara... Güzel bir teknesi var... seni balığa götürür... ona yazarım, Charley. Paçamı kurtarabilirsem önümüzdeki ay bir haftalığına ben de gelebilirim. Tam şu anda orada, paradan bir dünya kuruluyor."

"Elbette ararım, senatör, çok iyisiniz senatör."

Union İstasyonu'na geldiklerinde iyice kafayı bulmuşlardı, çok eğleniyorlardı. Demiryolu ağlarından, taşımacılık ağlarından, havaalanlarından, emlakçilikten söz ediyorlardı. Kendisinin mi Senatör Planet'i lobicilik için kullandığını, yoksa senatörün mü onu kullandığını kestiremiyordu Charley. Taksi durağında tutkulu bir biçimde ayrıldılar.

Ertesi gün öğleden sonra arabayla Virginia'yı geçti. Güzel güneşli bir öğle sonrasıydı. Kuytu dağ kıyılarında erguvan ağaçları

kırmızı tomurcuklar veriyordu. Senatör Planet'in oteline yolladığı o güzel çavdar viskisinden iki şişe vardı yanında. Arabada giderken sürücüsü Parker'a kızmaya başladı. Hayvan herifin tek yaptığı, yedek parça, gaz, benzin paralarını cebine indirip onu kazıklamaktı. Son bir ayda tam sekiz tane yeni yedek lastik parası almıştı; ne yapıyordu yani bu lastikleri, yiyor muydu? Norfolk'a girerlerken paralı köprüyü geçtikleri sıra Charley öfkeden küplere biniyordu. Üzerine atlayıp tüysüz uşak yüzündeki sarı çenesine yumruğu patlatmamak için kendini zor tutuyordu. Otelin önünde parladı.

"Parker seni işten atıyorum. İşte bir aylık paran, New York'a dönüş paran. Yarın bu kentte senin suratını görürsem hırsızlıktan tutuklatırım. Ne demek istediğimi sen de benim kadar biliyorsun. Siz kahrolasıca sürücüler kendinizi pek akıllı sanırsınız. Ben bu dolandırıcılıkları bilirim... Para kazanmak için ben de en az senin kadar çok çalışmak zorundayım. Sırf bunu kanıtlamak için bundan sonra arabamı kendim kullanacağım." Adamın tüysüz kıpırtısız yüzünden nefret ediyordu.

"Pekâlâ, efendim," dedi Parker serinkanlılıkla. "Üniformayı geri vereyim mi?"

"Üniformayı al da sok..." Charley durakladı. Kıkır kıkır gülen zenci komi çocuklar çemberinin ortasında, otel girişinin önündeki kaldırımda, suratı kıpkırmızı tepinip duruyordu. "Hey oğlum, şu bavulları içeri al, arabamı da garaja götürün... Evet Parker, söyleyeceklerim bunlar."

Uzun adımlarla otele girdi, en büyük çift daireyi tuttu. Kendi adını yazdırdı. "Bayan Anderson doğrudan buraya gelecek hemen." Sonra da Margo'nun hangi cehennemin dibine girdiğini bulmak için bütün otellere telefon etti. Sonunda hattın öteki ucunda onun sesini duyunca, "Selam, küçüğüm," dedi. "Hemen buraya gel. Sen Bayan Anderson'sun, hiç kimse de bir şey sormadı. Öff, canları cehenneme; ne yapacağımı, kimi göreceğimi, paramı nasıl harcayacağımı kimse söyleyemez bana. Bıktım artık bunlardan. Hemen gel. Seni görmek için çıldırıyorum..."

Peşinde bavullarını taşıyan komi çocukla geldiğinde hiç kuşkusuz bugüne dek olmadığı denli güzeldi Margo.

Komi çocuk dışarı çıkınca, "Ah Charley," dedi, "burası gördüğüm en güzel yer... turnayı gözünden vurmuş olmalısın."

Bütün odaları dolaştıktan sonra geri dönüp Charley'in göğsüne sokuldu. "Eminim borsada herkese kan ağlattın."

"Beni arkadan vurmaya çalıştılar, ama beceremediler. Aklımda olsun senin de... Bir şey iç Margo... Haydi azıcık kafayı bulalım, ikimiz, sen ve ben Margo... Allahım nasıl da korkmuştum gelmeyeceğinden."

Margo aynada yüzünü boyuyordu. "Ben mi? Ben yalnızca oraya buraya çekilip götürülecek bir oyuncağım," dedi Charley'in içini ürperten o boğuk, alçak sesiyle.

"Şey, Cliff nerde?"

"Lordumuzla, efendimizle buluşma yerine dek bana eşlik edecek inceliği gösteren balta suratlı genç dostumuz mu? Altı treniyle gitti buradan."

"Tuh allah kahretsin. Ona söyleyeceklerim vardı."

"Senin salı sabahı işyerinde olmasını buyurduğunu söyledi, uçması gerekse bile orada olurdu. Hey Charley bu çocuk senin yanında çalıştırdıklarına bir örnekse, hepsi de ayağını bastığın toprağa tapıyor olmalılar. Boyuna senin ne müthiş biri olduğunu anlattı durdu bana..."

"Benim düzenli olduğumu, fabrikalarda çalıştığımı bilirler... onların bakış açısını da anladığımı. Ben de torna tezgâhının başından ayrılalı çok olmadı."

Charley'in neşesi yerindeydi. Birer içki daha doldurdu. Margo, Charley'in bardağını aldı, yarısına dek şişeye geri döktü. "İyice sarhoş olmanı istemiyorum, Bay A," dedi o yeni sevecen sesiyle.

Charley 'ona sarıldı, uzun uzun dudaklarından öptü. "Tanrım, yalnız benim olacak güzel bir kadını nasıl istediğimi bir bilsen. Sürüyle orospu çıktı karşıma... Gladys, Tanrım, nasıl da bir orospuydu. Az daha canıma okuyordu... son meteliğime dek her şeyimi almaya kalkıştı... dostlarım sandığım heriflerle birlik olup üzerime saldırdı... Ama bak gör, küçük kız, günlerini göstereceğim onlara. Beş yıl içinde göbeklerinin üzerinde sürüne sürüne kapanacaklar ayaklarıma. Ne olduğunu pek bilmiyorum, ama paranın kokusunu alıyorum ben, büyük paranın... Nat Benton, da böyle düşünüyor... Büyük paranın kokusunu aldığımı biliyorum. Bu içgüdüme güvenerek yola çıkabilirim. O pezevenk heriflerin hepsinin başlangıçta da paraları vardı."

Yemeklerini söyledikten sonra beklerken birer küçük içki daha içtikleri sırada Margo çantasından borç senetlerini çıkardı.

"Elbette bunları yoluna koyarım," diyen Charley bakmadan cebine tıktı.

"Biliyorsunuz Bay A, kendi adıma açılmış bir hesabım olsa böyle şeylerle sizi tedirgin etmezdim."

"Miami'ye gittiğimizde First National Banka'da on bin dolarlık bir hesaba ne dersin?"

"Bu sayı sana göre Charley... Biliyorsun, ben haftalığımdan daha çok paraya akıl erdiremem. Gerçek bir oyuncu zaten daha fazlasmdan anlamaz. Trenton'daki yakınlarımın işlerini yoluna koyayım derken beş param kalmadı. Şu Tanrı'nın ülkesinde ölmenin çok pahalıya patladığı kuşku götürmez bir şey."

Charley'in gözleri yaşlarla doldu. "Baban mıydı, Margery?"

Margo yüzünü buruşturdu. "Ah, yoo. Ben daha saçları sırtına dökülen küçücük bir çocukken babam öteki yana göçtü... Bu benim üvey annemin ikinci kocasıydı. İster inan ister inanma, üvey annemi çok severim... Şu yeryüzündeki tek dostumdur. Bir gün sana onu anlatırım. Oldukça ilginç bir öyküdür."

"Kaça patladı bunlar sana? Ben çaresine bakarım."

Margo başını salladı. "Yakınlarımı hiçbir zaman bir başka erkeğin sırtına yüklemem," dedi.

Büyük gümüş takımlarla dolu bir tepsi taşıyan garsonun peşi sıra hazırlanmış masayı iterek içeri süren başka bir garson da odaya girdiğinde Margo, Charley'den uzaklaştı. "Yaa, işte yaşam bu," diye fısıldadı Charley'i güldüren bir biçimde.

Yolun sonunda küçük bir alan vardı. Hava güzeldi. Arabayla daha da güneye indikçe ormanlarda ilkbaharın geldiğini belirten küçük tüysü kabarıklıklar görüyorlardı. Çam ağaçlarının arasında çiçekler vardı. Kuşlar ötüyordu. Araba, düş gibi kayıp gidiyordu. Asfalt yollarda Charley hızı altmışa çıkartıyordu, arabayı özenle kullanıyordu, onu sürmekten, yağ gibi kayan frenden, kapağın altındaki motorun rahat mırıltısından zevk alıyordu. Margo çok akıllı bir kızdı, onu çok seviyordu, gülünç şeyler anlatıp duruyordu. Ancak neşelerini yerine getirecek denli içmişlerdi. O gece geç saatlerde Savunnah'a gittiler, öyle neşeliydiler ki bir sürü daha içki içip iyice kafaları buldular, yönetici onları bu büyük otelden atmakla tehdit etti. Bu Margo'nun kül tablasını cama fırlattığı

zamandı.

O gece yatakta pek de eğlenemeyecek denli sarhoştular, ağızlarında bakır tadıyla, başları ağrıdan çatlayarak uyandılar. Yıkanmak için banyoya girdiğinde Margo'nun yüzü bitkindi, yeşildi, gözlerinin altı torbalanmıştı. Avrupa'da İngiliz havacıların yedikleri türden yumurta pişirdi ona Charley, yer yemez, daha yumurta sarısı bozulmadan kustu Margo. Suyu çekmeden Charley'i çağırıp gösterdi helanın içindeki yumurtayı. Kabuktan yeni çıkmış gibi karşılarında, onlara bakıyordu yumurta sarısı. Başlarının çatlarcasına ağrımasına karşın güldüler, güldüler.

Dışarı çıktıklarında saat on birdi. Üzerlerinden turna kuşlarının, bir kez de balıkçıl kuşu sürüsünün havalandığı tuzlu bataklıklarla, küçük koylarla kesilen, güney Georgia'nın ormanlık bölgesine doğru kıvrıla kıvrıla inen yolda rahatça sürüyordu arabayı. Jacksonvile'e vardıklarında epeyce yorulmuşlardı. İkisi de bir lokma yiyecek durumda değildi ama, daha dün gece Nassau'dan geldiğini, en iyi İngiliz cini olduğunu ileri süren zenci çocuktan bardağı sekiz dolara aldıkları berbat bir cinin yardımıyla birer kuzu pirzolasını yutabildiler.

Jacksonville'den Miami'ye giderlerken güneş gerçekten sıcaktı. Hava alabilmek için Charley arabanın üstünü indirmek istedi, ama Margo sözünü bile ettirmedi. Bu konuda söyledikleriyle Charley'i güldürdü. "Bir kız, erkeği için her şeyini feda eder, güzelliği dışında." Yolculuk sırasında yemek yiyemediler, ama Charley cinle kafayı çekti durdu. Miami'ye vardıklarında doğru Margo'nun eskiden çalıştığı Palms'a gittiler, Joe Kantor, Eddy Palermo, öteki müzisyen çocuklar büyük bir sevgi gösterisi yaptılar. Hepsi de balayına çıkmışa benzediklerini, evlilik cüzdanlarını göstermelerini söyleyerek takıldılar. "Yalnızca bir rastlantı sonucu tanıştık... Jacksonville'deki otobüs terminalinde tavladığım biri işte," deyip durdu Margo. Charley, en güzel yemekleri, herkese içki, şampanya ısmarladı. Topal bacağına karşın bütün gece dans ettiler. Sızdığı zaman da onu Joe ve Bayan Kantor'un odasına götürdüler. Ayılmaya başladığında Margo giyinmiş, papatya gibi taze görünümüyle yatağın kıyısında oturuyordu. Sabahın ilerlemiş saatleriydi. Margo kendi elleriyle bir tepside kahvaltısını getirdi.

"Bana bak, Bay A," dedi. "Sen buraya dinlenmeye geldin.

Bir süre gece kulübü yok artık. İkimiz için kumsalda küçük bir ev kiraladım, pis dedikoduları önlemek amacıyla da seni otele yerleştireceğiz, hoşuna gidecek böylesi. Bize gerekli olan şey kendimizi evimizde hissetmek... Ama sen ve ben Bay A, biz hep sokaklardayız, yollardayız."

Ev İspanyol tarzındaydı, hiç kuşkusuz çok da pahalıya patlıyordu, ama Miami kumsalında çok eğlendiler. Köpek yarışlarına gittiler, rulet oynadılar; otele gelip Charley'i bulan, çok bol keten giysiler giyen, iriyarı, hep gülümseyen, iyi eğitim görmüş, ak saçlı bir güneyli olan, Senatör Planet'in dostu Homer Cassidy aracılığıyla bütün gece poker oynayan bir topluluğa katıldı Charley. Dereden tepeden uzun uzun konuştuktan sonra Cassidy baklayı ağzından çıkardı, yeni bir havaalanı için büyük arsalar üzerinde geçici hak satın aldığını, içinde bulunduğu ilişkileri yüzünden bu işe Charley'i de ortak edeceğini ama hemen nakit para vermesi gerektiğini söyledi. Pokerde Charley'in şansı müthişti, üzerinde hep tomar tomar para taşımasına yetecek denli çok kazanıyordu, ama banka hesabı tam bir yamalı bohçaydı. New York'taki Nat Benton'un işyerini telgraf yağmuruna tutmaya başladı.

Margo içki içmesini önlemeye çalışıyordu; doya doya, çatlayıncaya dek içebildiği tek zamanlar, Cassidy'yle balığa çıktığı günlerdi. Margo balığa gelmiyordu, sudan çıktığında balığın kendisine bakışını sevmediğini söylüyordu. Bir gün Cassidy'yle birlikte balığa gitmek için iskeleye indiğinde sabahleyin patlamış olan kuzey rüzgârının iyice güçlü estiğini gördü Charley. İşte yine şansı yardım etmişti, çünkü tam iskeleden ayrılacağı sıra telgrafçı çocuk bisikletiyle geldi. Rüzgâr her geçen dakika daha kötüleşiyor, telgrafı okurken Charley'in gözlerine buz gibi tozları savuruyordu. Senatördendi: BAKANLIK PEGASUS'UN YULAFINI HAZIRLIYOR. Kumsala döner dönmez Charley şehirlerarası telefonda Benton'la konuştu. Ertesi gün havayollarına devlet desteği sağlanması tasarısının sunulduğunu bildiren haberler yayılınca uçak hisseleri birden fırladı. Charley elinde ne varsa hepsini en yüksek fiyata sattı, ihtiyat payını elde etti, bütün gazetelerde haber bomba gibi patladığında da cebi para doluydu.

Bir hafta sonra yirmi puan daha aşağısından yeniden satın almaya başladı. Yine de başkalarına senet karşılığı borç verecek,

Cassidy'yle birlikte arsa alım işine girişecek parası kaldı. Ortaklığa hazır olduğunu Cassidy'ye söylediğinde, her şeyi bir kez daha baştan konuşmak için birlikte balığa çıktılar. Zenci çocuk onlara naneli bir içki hazırladı. Oltalarıyla, gözlerini güneşten korumak için giydikleri büyük hasır şapkalarıyla, arkalarındaki masanın üzerinde içkileriyle kıçta oturdular.

Güneş içinde savrulan, altları eflatun, büyük yumuşak, pembemsi beyaz bulutlarla gökyüzünün masmavi olduğu bir gündü. Golf Stream akıntısına karşı esen rüzgâr, küçük, sivri dalgacıkları kırıldıkları yerde yeşile, dalga aralarında da maviye, mora boyayacak denli güçlüydü. Uzun yollar oluşturmuş hardal rengi kuru yaban otlarının ardından gittiler, ama hiç kılıç balığı göremediler. Cassidy küçük bir balık yakaladı, Charley de bir tane kaçırdı. Kayık çok sallanıyordu, midesini yatıştırmak için boyuna içki yuvarlamak zorundaydı.

Sabahın büyük bir bölümünü Miami Irmağı ağzında ileri geri dolaşarak geçirdiler. Yüksek koyu renk dalgaların ötesinde koyun hâlâ güneşli kahverengi sularını, ufka karşı da çatı kaplamalarının kırmızı ağı içinde bembeyaz parıldayan yeni yapıları görebiliyorlardı. "Yapılar... işte bunları görmeyi çok seviyorum," dedi Homer Cassidy, parmağında kocaman altın mühür yüzük bulunan damarlı elini kente doğru sallayarak. "Bu iş daha yeni başlıyor... Biliyor musun oğlum, ben hâlâ Miami'nin ıssız, bırakılmış bir yer olduğu günleri anımsıyorum, demiryoluyla ırmağın arasındaki yıkık dökük birkaç kulübeden oluştuğu günleri; hem biliyor musun, sivrisinekler de cehennem azabıydı. Bütün gün titreme nöbetleriyle, ateşle serilip yatan, turfanda domates yetiştiren tek tük kaba saba, ilkel adam vardı yalnızca buralarda... şimdi bir bak... New York'ta da bu patlamanın sağlıklı olmadığından söz ediyorlar." Charley hiç konuşmaksızın başını salladı. Oltasına takılan bir balıkla boğuşuyordu. Yüzü kızarıyordu, oltanın makarasını çevirmekten eli uyuşmuştu. "Küçük bir torik yalnızca," dedi Cassidy. "... Balık tutmanın saçmalığını, yararsızlığını söylüyorlar bir de... Batı Kıyısı'nın propagandası hepsi... Bak oğlum, söyleyeyim sana, yıllar önce yaşlı Flagler'le çalıştığım günlerde böyle bir şey olacağını anlamıştım. İleri görüşlü, düş gücü olan bir adamdı karşımdaki... Onunla birlikte ilk trene atlayıp kıyının son ucuna, Key West'e gittim... O zamanlar

yapılan demiryolunun müfettişlerinden biriydim. Özel arabasından vagonuna dek bütün yol boyunca okul çocukları ayaklarının dibine güller attılar... Demiryolunu bitirdiğimizde hemen hemen bin kişi büyük kasırgalardan ölmüştü... şimdi şu yeni Miami'ye bir bak... ve Miami kumsalına, ne diyorsun Miami kumsalına? İşte Flagler'in düşünün gerçekleşmesidir bu."

"Neyse, benim yapmak istediğim şey," diye söze başlayan Charley, zenci çocuğun eline tutuşturduğu yeni bir bardak naneli içkiden büyük bir yudum almak için sustu. Şimdi o azıcık mide bulantısı da geçtiğinden kendini çok keyifli hissediyordu. Cassidy'nin balıkçı rehberi yeni bir iğne takmak için oltasını almış başa götürmüştü, Charley motorun kıçında oturuyor, sırtına işleyen güneşi, yüzünde kuruyan ufak tuzlu su serpintisini duyuyordu, içkisini yudumlamaktan başka yapacak hiçbir şeyi olmaksızın, hiç bir şey için kaygılanmaksızın. "Cassidy, işte kesinlikle yaşam bu... niçin insan yaşamını istediği gibi yönlendiremesin? Bütün istediğimin şu şamatadan kurtulmak olduğunu söyleyecektim az önce... yatırımlardan, fazla filan... azıcık para toparlayıp bu işlerden paçamı sıyırmak, bir ev almak, yerleşip motorlarla, uçak çizimleriyle falan oyalanmak istiyorum... Hep düşünmüşümdür yeterli parayı toparlayıp bu işten sıyrılabilirsem yalnızca benim olacak bir rüzgâr tüneli kurmayı... biliyorsun model uçakları orada denerler." "Elbette," dedi Cassidy, "Miami'yi, Miami yapacak şey havacılıktır... Bir düşünsene New York'tan buraya on sekiz, on dört, on saatte geldiğini... Sana anlatmam gerekmez... sen ve ben ve senatör... biz bu havaalanının kurucularından, babalarındanız... İşte oğlum, bütün yaşamım boyunca bekledim gerçek büyük vurgunu. Yaşamım boyunca başkalarına hizmet ettim... yargıç kürsüsünde, demiryolu avukatı olarak falan... Artık kendi adıma bir birikim sağlamanın zamanı gelmiş gibi." "Ya havaalanı olarak bir başka arsayı seçerlerse, o zaman biz de şapa otururuz. Böyle şeyler daha önce olmuştu zaten," dedi Charley.

"Oğlum, yapamazlar bunu. Sen kendin de biliyorsun en iyi yer bizimki, hem sonra... Sana söylememem gerekir, ama nasılsa kısa sürede kendin de anlarsın... neyse bizim Washington'daki dostumuzu biliyorsun, bu ülkedeki en uzak görüşlü kişilerden biridir... Bu işe yatırdığım para Homer Cassidy'nin cebinden

çıkmıyor, çünkü Homer Cassidy'nin beş parası yok. İşte tam şu anda da beni kaygılandıran şey bu. Ben yalnızca onun aracısıyım. Senatör Planet'le birlikte işler çevirdiğim bütün bu yıllar boyunca, canına yandığım, onun her şeyi güvenceye almadan beş para çıkarıp bir şeye yatırdığım görmedim."

Charley sırıtmaya başladı. "Yaa, vay kart zampara." Cassidy güldü. "Hani şu atasözünü bilirsin, kör katıra ha kafa sallamışsın, ha göz kırpmışsın hepsi bir. Güzel bir Virginia tarzı salamlı sandviçe ne dersin?"

Sandviçlerle birer içki daha içtiler. Charley'in çenesi açılıyordu. Harika bir gündü. Cassidy bir prensti. Harika bir gün geçiriyordu. "Tuhaf," dedi Charley, "Miami'yi ilk kez, tıpkı şimdi olduğu gibi denizden görmüştüm. Buradan kürek kürek para sırtlanacağımı hiç düşünmemiştim... O zamanlar bu yüksek yapılar da yoktu. Kıyı ticaret gemisiyle New York'a gidiyordum. Küçük bir çocuktum, Mardi Gras festivalini görmeye New Orleans'a gitmiştim, hem biliyor musun, tek meteliğim yoktu. New York'a gitmek için gemiye binmiştim, Floridalı yaban bir herifle dost oldum... tuhaf biriydi... Birlikte gittik New York'a. Avrupa'da işlerin şahane olduğunu, gidip savaşı görmemiz gerektiğini söyledi, böylece de ikimiz, iki salak gibi gidip gönüllü ambulans bölüğüne yazıldık. Sonra ben havacılığa kaydım. İşte, yükselmeye, işadamı olmaya da böyle başladım. O günlerde Miami'nin hiçbir anlamı yoktu benim için."

"Şey, beni de Flagler başlattı," dedi Cassidy. "Bunu açıkça söylemeye de utanmıyorum... Florida Doğu kıyısı için geçici hak satın alarak... Flagler başlattı beni, Miami'yi başlattı."

O gece, Golf Stream'de geçirdikleri bir günün sonunda güneşten yanmış, biraz da kafaları bulmuş olarak geri döndüklerinde bütün geçici hak belgelerini Yargıç Cassidy'nin işyerindeki kasasına kilitlediler, sonra da iş gerilimini üzerlerinden atmak için Palms'a gittiler. Margo gümüş rengi giysisiyle çok güzeldi. Cassidy'yi eskiden de tanıyormuş gibi görünen Eileen adında, ince, esmer İrlandalıya benzeyen bir kız daha vardı. Dördü birlikte yemek yediler, Cassidy iyice kafayı buldu, babacanlaştı, çenesi de fena halde düştü, büyük havaalanını anlatmaya, satılacak kimi arsalara kızları da ortak edeceğini söylemeye koyuldu. Charley de sarhoştu, ama Cassidy'nin çenesini tutması

gerektiğini düşünemeyecek denli de sarhoş değildi. Eileen'le dans ederken içtenlikle kulağına fısıldayarak uygun kanallardan bu iş halka açıklanıncaya kadar erkek arkadaşının dilini tutmasını sağlamasını söyledi. Margo onları kafa kafaya vermiş görünce kıskanç kadın kimliğini benimseyip ödeşmek için Cassidy'ye yanaşmaya başladı. Charley dansa kaldırınca da sağır olup sorduğu hiçbir şeyi yanıtlamadı.

Margo'yu masaya bırakarak barda içki içmeye gitti. Orada kaba saba görünümlü, bir deri bir kemik bir çocukla tartışmaya girişti. Zeytin rengi teni, zeytin görünümlü biçimiyle Eddy Palermo suratında vıcık vıcık bir gülümsemeyle hemen koşup aralarına girdi. "Bu bayla kavga edemezsiniz, Bay Anderson, bizim bölge yargıcımızdır o... Biliyorum siz birbirinizi sevebilirsiniz... Bay Pappy, Bay Anderson bizim kahraman havacılarımızdandır."

Yumruklarını indirdiler, ufak tefek İtalyan ortalarında durmuş başını sallar, sırıtırken birbirlerine bakakaldılar. Charley elini uzattı. "Neyse dostum, unutalım olanları," dedi. Yargıç yüzüne pis pis bakıp ellerini cebine soktu. "Bölge yargıcıymış, bok," dedi Charley. Kendisiyle savaşıyordu. Yatışmak için ellerini duvara dayamıştı. Arkasını döndü, kapıdan çıktı. Dışarıda, kadınlar tuvaletinden yeni çıkan, şapkalığın yanındaki aynada ipek gibi siyah saçlarını elleriyle arkaya iten Eileen'i buldu. Viskiden, puro dumanından, müziğin güm güm vuran gürültüsünden, sürüklenen ayaklardan boğulacak gibi olduğunu duydu. Açık havaya çıkmalıydı. "Haydi yürü tatlım, arabayla dolaşıp azıcık hava alalım." Kızcağız daha ağzını açamadan onu kolundan tuttuğu gibi park yerine sürüklemişti. "Ah ama bence ötekileri bırakmamalıyız," deyip duruyordu kız. "Ne olduğunu anlayamayacak denli sarhoşlar. Beş dakikada geri getiririm seni. "Birazcık açık hava küçük bir kıza çok yarar, özellikle de senin gibi güzel bir kıza."

Dişliler gıcırdadı, çünkü debriyaja basmamıştı. Araba durdu; motoru yine çalıştırdı, sonra hemen en yüksek vitese taktı. Motor bir an takıldı, ama yine hız kazanmaya başladı. "Görüyorsun ya," dedi Charley, "hiç de kötü bir araba değil." Arabayı sürerken bir yandan da ağzını çarpıtmış konuşuyordu kızla. "O pis deliğe son gidişim bu.... Daha boyaları bile kurumamış bu taze, küçük köylü

politikacılar bana küstahlık edemezler. Ben onları bir torba fıstık gibi alır, satarım. Tıpkı şu Farrell piçi gibi. Onu daha alacağım, satacağım. Sen onu tanımazsın, ama bir dolandırıcı olduğunu, bu ülkedeki en büyük dolandırıcılardan biri olduğunu bilmen yeter, o sandı ki, o orospu çocuklarının hepsi sandı ki beni de zavallı Joe Askew gibi haklayabilirler. Ama işini bilen bir adamı, her şeyi nasıl yapacağını bilen birini, makineler bulgulayan birini haklayamazlar. Ben onları kendi tuzaklarına düşürür, kendi oyunlarında rezil ederim. Onların düşlerinde bile göremeyecekleri denli büyük bir şeyimiz var bizim burada. Hem Bakanlığı da kafaya aldık. Bu çok büyük, gördüğün en büyük şey olacak küçük kız, ben de seni ortak edeceğim. Şimdiden sonra düze çıkacağız artık. Düze çıkınca da zavallı dostun Charley Anderson'u, aklını başına getiren adamı unutacaksın."

"Ah, hava çok soğuk," diye inledi Eileen. "Haydi geri dönelim. Titriyorum." Charley eğildi, kızın omuzlarına sarıldı. Charley dönerken araba yoldan çıktı. Direksiyonu kırıp arabayı yine beton yola soktu. "Ah lütfen, dikkatli olun, Bay Anderson... Seksen beşle gidiyorsunuz... Beni korkutmayın lütfen."

Charley güldü. "Vay vay, amma da tatlı bir küçük kız. Bak işte kırka düşürdüm, kırkla çok güzel gidiyoruz. Şimdi geri döneceğiz, küçük civcivlerin yatma saati geldi. Ama ben sürüyorsam arabadan korkman gerekmez. Yapabildiğim tek bir şey varsa o da araba kullanmaktır. Ama araba kullanmayı sevmiyorum. Şimdi uçağım burda olsaydı. Uçakla güzel bir gezi yapmaya ne dersin? Daha önce olsa buraya uçağımı da getirirdim, ama onarım giderlerini karşılayamadığım için rehine koymuştum. Yeni bir motor takmam gerekti de. Ama şimdi artık düze çıktım. Çocuklardan birine söyleyeceğim buraya getirsin. Sonra da çok eğleneceğiz. Sen, ben, Margo. Sevgili Margo çok tatlı kızdır, ama çok hırçındır. İşte yapabildiğim tek şey budur; kadın seçmesini bilirim."

Miami'ye gitmek için geri döndüklerinde ölü çam ağaçlarıyla, yapımı yarı yarıya bitmiş beton evlerle, kapalı benzin istasyonları, sandviççilerle benek benek geniş çorak toprakların ardında şafak sökerken oluşan uzun uzun çizgilerden parıltıyı gördüler.

"Şimdi rüzgârı arkamıza aldık. Göz açıp kapayıncaya kadar seni geri götüreceğim." Demiryolunun yanından gidiyorlardı. İki

kırmızı ışığa yetişiyorlardı. "Acaba bu New York treni mi, merak ediyorum." Trene yetişiyorlar, aydınlık açık seyir vagonunu, sonlarındaki tuvaletlerin buzlu camlarından sızan ışık dışında karanlıklara gömülmüş yataklı vagonları geçiyorlardı. Yük vagonuna, posta vagonuna, karanlıkta Charley'in farlarıyla küçük kıvrak bir aydınlığa bürünmüş dev gibi, kara uzun lokomotife yetişiyorlardı. "Allah kahretsin, bu trenler de hiç hız yapamıyor." Yol ayrımı ışıkları, bulutları sınırlayan şafağın sarı, kırmızı ışık dilimlerini solgunlaştıran, çok uzaklarda gösteren lokomotif farlarının uzun ışık hortumu önlerindeydi. Demir parmaklık, yol ayrımındaydı. Charley gaza bastı. Demir parmaklığa çarptılar, farlarım tuzla buz ettiler. Araba dönüp yoldan çıktı, yan hatta saptı. Lokomotif farının parıltısı gözlerini doldurmuştu ve düdüğün çığlığı. "Korkma sakın, atlattık," diye bağırdı Charley kıza. Araba yan hattın demirleri üzerinde döndü, yoldan çıktı, durdu.

Ayağıyla sürekli gaza basmaya çalışıyordu. Çarpışma bir şey değildi. Kendine geldiğinde hastanede olduğunu hemen anladı. İlk önce üzerindeki uyuşukluğun sarhoşluk mahmurluğu olup olmadığım merak etti. Kımıldayamıyordu. Her şey karanlıktı. Taa uzaklardan, bir kuyunun dibinden tavam görebiliyordu. Sonra bir hemşire kepinin sivri tepesini, üzerine eğilen hemşireyi gördü. Sürekli konuşuyordu. Bir türlü susamadan konuşuyordu.

"Neyse, işimizin bittiğini sandım. Hey hemşire nereye çarptık? Havaalanında mıydık? Bir ammsayabilsem kendimi daha iyi hissedeceğim. Bak şöyle oldu, hemşire... Şu yeni Boeing uçağının nasıl bir şey olduğunu görsün diye küçük bir kızı uçurmuştum... biliyorsun o şahane uçağı... Birine çok kızmıştım, küplere binmiştim, karıma olmalı, zavallı küçük Gladys, bana pis bir oyun mu etmişti? Ama şu havaalanı satışından sonra, onların hepsini alıp satacağım, canlarına okuyacağım. Söylesene hemşire, ne oldu?

Beyaz kepin altında hemşirenin yüzü, saçları sarıydı. İncecik, dudaksız bir yüzü, çenesinin altında çarşafı düzeltmek için gözlerinin önünden geçiveren incecik elleri vardı.

"Biraz dinlenmeye çalışmalısınız," dedi. "Yoksa size iğne yapmak zorunda kalırım."

"Şey hemşire, Kanadalı mısınız? Bahse girerim Kanadalısınız."

"Hayır, Tennessee'liyim... Niye sordunuz?"

"Yanılmışım. Anlarsınız ya, daha önce ne zaman hastaneye gittimse, hemşireler hep Kanadalı çıktı. Burası oldukça karanlık, değil mi? Keşke sana her şeyin nasıl olduğunu anlatabilseydim. İşyerime telefon ettiler mi? Belki de aşırı içki içiyorum. Bundan sonra kendimi yalnızca işime vereceğim. Hem biliyor musun, bu oyunda insan gözünü hep dört açmalıdır... Şey, bana azıcık su veremez misin?"

"Ben gece hemşiresiyim. Daha güneş doğmadı. Biraz uyumaya çalışın."

"İşyerime telefon etmişlerdir sanırım. Hiçbir yerine dokunulmadan önce Stauch'un uçağa bir göz atmasını istiyorum. Ne tuhaf, değil mi hemşire, çok acı çekmiyorum, ama kendimi korkunç hissediyorum."

Hemşirenin yaşam dolu alçak sesi, "Yaptığımız iğneler yüzünden," dedi. "Şimdi sakin sakin dinlenin, sabahleyin kendinizi çok daha iyi hissederek uyanacaksınız. Bu ıslak bezle yalnızca dudaklarınızı silebilirsiniz."

"Harika."

Konuşmaktan kendini alamıyordu. "Bak, her şey şöyle olmuştu. Herifin biriyle kavgaya mı ne tutuşmuştum. Dinliyor musun, hemşire? Üzerime saldırıp beni soymaya çalıştıklarından beri zaten hep kavgaya hazır gibiydim. Eskiden herkesi dostum sanırdım, anlarsın ya. Şimdi artık hepsinin dolandırıcı olduğunu biliyorum... Gladys bile; içlerinde en kötü dolandırıcı da o çıktı... Sanırım sarhoşluk mahmurluğu yüzünden böyle susuyorum."

Hemşire yine başında dikiliyordu. "Korkarım, size biraz daha uyku ilacı vermek zorundayım... Şimdi kendinizi rahat bırakın. Güzel şeyler düşünün. Aferin, iyi çocuk."

Hemşirenin soğuk, ıslak bir şeyle koluna dokunduğunu duydu. İğnenin batışını duydu. Yattığı katı yatak gittikçe ufalandı altında. Üzerine uykunun tatlılığı çökmeden batıyordu, karanlıklara batıyordu.

Bu kez başında dikilen, iriyarı, kolalanmış bir kadındı. Gündüzdü. Gölgeler değişikti. Kadın burnunun dibine birtakım kâğıtları sokuşturuyordu. Acımasız, neşeli bir sesi vardı. "Günaydın Bay Anderson, sizin için yapabileceğim bir şey var mı?"

Charley hâlâ o derin kuyunun dibindeydi. Oda, iriyarı kolalı

kadın, kâğıtlar, tepesinde, uzaklarda bir yerlerdeydi. Gözleri alev alev yanıyor, batıyordu.

"Şey, pek de kendimde değilmişim gibi geliyor bana, hemşire."

"Ben yöneticiyim. Sakıncası yoksa birkaç formaliteyi görüşmek istiyordum... Kendinizi iyi hissediyorsanız."

"Her şeyi daha önce yaşamışsınız duygusuna kapıldınız mı hiç?... Şey, nerde, yani hangi kentte....? Neyse önemli değil, söyleme sakın, şimdi hepsini anımsarım."

"Ben yöneticiyim. Bir sakıncası yoksa, yönetim bir haftalık parayı peşin almak istiyor, sonra başka harcamalar da var."

"Üzülme. Benim param çok... Ne olursun bana içecek bir şey ver."

"Yönetmelik böyle gerektiriyor."

"Paltomda bir yerlerde çek defterim olacaktı... Ya da Cliff'i bulun... Sekreterim Bay Wegman'ı... O size bir çek hazırlar."

"Siz hiçbir şey için kaygılanmayın şimdi, Bay Anderson... İşyeriniz boş bir çek hazırladı. Ben bankanın adını yazacağım. Siz imzalarsınız. İki yüz elli dolar tutarında bir şey."

"Bankers Trust, New York... Vay canına, imzamı atabilirim."

"Daha sonra hemşire formu doldurur... kayıt için... Neyse, hoşça kalın, Bay Anderson, umarım hastanemizden hoşnut kalırsınız, çabucak iyileşmenizi dilerim, geçmiş olsun." İriyarı kolalı kadın gitmişti.

"Hey, hemşire," diye seslendi Charley. Ansızın korkmuştu. "Bu delik neresi böyle? Neredeyim? Hey, hemşire." Boğazını patlatırcasına bağırıyordu. Bütün yüzünü, boynunu ter bastı, kulaklarına, gözlerine aktı. Başını, kollarını oynatabiliyordu, ama belden aşağısı yok gibiydi. Bacaklarında hiç duygu kalmamıştı. Ağzı susuzluktan kupkuruydu.

Yeni, güzel, pembe bir hemşire üzerine eğiliyordu. "Sizin için ne yapabilirim, bayım?" Yüzünü kuruladı, tam elinin yanındaki zilin yerini gösterdi. Charley güçsüz bir sesle, "Hemşire, çok susadım," dedi.

"Şimdi yalnızca dudaklarınızı silebilirsiniz. Diren koyuncaya dek doktor hiçbir şey yiyip içmenize izin vermiyor."

"Nerede bu doktor?... Niye burada değil?... Niçin hemen

gelmedi? Yeterince özen göstermezse, onu işten atıp bir başkasını tutarım."

Hemşire korkulu bir fısıltıyla, "İşte Doktor Snyder geldi," dedi.

"Eee, Anderson, kıl payı ölümden döndün sayılır. Kendini sürekli uçakta sanıyordun, galiba... Çok tuhaf, aynı zamanda araba da kullanabilen bir pilotu ilk görüyorum. Adım Snyder. Doktor Ridgely Snyder, New York'tan geldim. Bu hastanenin doktoru Booth, konsültasyon için beni çağırdı. İçini biraz yamayıp onarmamız gerekebilir. Anladığıma göre seni bulduklarında arabanın büyük bir bölümü tam karnının ortasında duruyormuş... hemen orada işinin bitmemesi büyük şans... Beni anlıyorsun, değil mi?"

Doktor Snyder iriyarı, iyice tıraş edilmiş ablak suratlı, kare biçimli tırnaklarla biten, kare biçimli elleri olan bir adamdı. Beyaz giysileri içinde dev gibi kare biçimiyle, şişko göbeğiyle tepesinde dikilen doktora bakarken Charley'in bulanık kafasından yaşlı Vogel'in söylediği bir türkü geçti: kasap tıpkı, Kayzer William'a benzerdi oysa birbirlerini hiç tanımazlardı.

"Sanırım bana verdiğiniz uyuşturucular yüzünden kafam pek iyi çalışmıyor... Elinizden geleni yapın doktor... paradan da kaçınmayın. Herkesin gözlerini yuvalarından oynatacak bir işe giriştim daha yeni... Hey doktor, o küçük kıza ne oldu? Arabada bir de küçük kız yok muydu?"

"Onun için üzülme. Çok iyi. Sağ salim kurtuldu. Hafif bir sarsıntı geçirdi, birkaç önemsiz çürük var, hızla iyileşiyor."

"Sormaya korkuyordum."

"Küçük bir ameliyat yapmamız gerekli... barsağını dikeceğiz, çok ilginç bir durum. Şimdi artık hiçbir şey düşünmeni istemiyorum, Bay Anderson... Oraya buraya birkaç dikiş atacağız... elimizden geleni yapacağız. Ben de sözde tatile çıkmıştım, ama elbette acil durumlara seve seve bakıyorum."

"Şey, teşekkür ederim, doktor, her ne yapacaksanız hepsi için... sanırım çok su içmemem gerekiyor... Şey, niye azıcık su içmeme izin vermiyorlar?.. Ne tuhaf değil mi, burada ilk kendime geldiğimde, o içkievlerinden birindeyim sandım. Şimdi Doris beni duysa, böyle konuştuğum için kızardı, anlarsınız ya, bir subaya, bir beyefendiye yakışmayacak biçimde davrandığım, konuştuğum

için. Ama biliyorsunuz, doktor, cebine parayı attın mı topunu da bir torba fıstık gibi alır, satarsın, bir torba bayat leblebi çekirdek gibi, senin için ne düşündüklerine de metelik vermezsin. Biliyor musun, doktor böyle yatağa düşmem aslında büyük şans, içkiyi bırakıp bir şeyler düşünme olanağı veriyor bana... Sen hiç bir şeyler düşündün mü, doktor?"

"Şimdi düşündüğüm şey, sizin bütünüyle sakin olmanız gerektiğidir."

"Pekâlâ, sen kendi işine bak, doktor... Şu güzel hemşireyi gönder bana, onunla konuşayım. Ona sevgili Bill Cermak'ı anlatmak istiyorum... Tanıdığım tek dürüst herifti, bir de Joe Askew... Merak ediyorum öldüğünde neler hissetti... Biliyorsun son kez, şey nasıl denir, yapısal olarak hasara uğradığımda... onunla ben bir uçak kazası geçirmiştik... yeni Mosquito'yla... şimdi o işte milyonlar yatıyor, ama orospu çocukları benim hisselerimi elimden aldılar... Şey doktor, sanırım sen hiç ölmemişsindir, yoksa öldün mü?"

Pencereden ışığın vurduğu yerde daha da parlak görünen beyaz tavandan başka bir şey yoktu şimdi. Charley elinin yanındaki zili anımsadı. Çaldı, çaldı. Hiç kimse gelmedi. Sonra da bir yerlerde bir telin koptuğunu anlayıncaya dek çekti çekti. Güzel pembe hemşire suratı, tıpkı bir filmdeki yakın çekim gibi üzerinde açılıverdi. Çok az öpülmüş genç ağzı kımıldıyordu. Gıdaklamaya benzer sesler çıkardığını görüyordu, ama kulaklarında uğuldayan, şehirlerarası hattakine benzer bir gürültü söylediklerini duymasını engelliyordu. Yalnızca kendisi konuştuğunda korkusu geçiyordu. "Bana bak, genç bayan..." diye konuşan kendi sesini duyabildi. Kendi konuşmasını işitmek hoşuna gidiyordu. "Bu hastanenin faturalarını ödüyorum, her şey benim istediğim gibi olacak... Şimdi buraya oturup ben konuşurken dinlemeni istiyorum, anlıyorsun ya. Eveet, şu herife ne anlatıyordum, bakalım? Doktor olabilir, ama benim gözümde kasap Kayzer William. Sen çok gençsin, bu türküyü bilmezsin."

"Birisi sizi görmeye geldi, Bay Anderson. Size biraz çeki düzen vermemi ister miydiniz?"

Charley gözlerini çevirdi. Sahne ardına dek açıldı. Kapının uzun griliğinde Margo duruyordu. Sarılar içindeydi. Kuşunki gibi yusyuvarlak kesilmiş gözlerle bakıyordu.

"Çıldırmadın, değil mi, Margery?"

"Çıldırmaktan da beter, çok kaygılandım."

"Her şey düzelecek, Margo. New York'tan çok iyi bir doktor getirttim. Beni dikip yamayacak. Tıpkı kasap Kayzer William'a benziyor, bıyıkları dışında... ne dersin bu işe, bak işte bıyıkları unutmuşum... Bana öyle tuhaf tuhaf bakma. Görüyorsun, iyiyim. Konuşursam daha iyi oluyorum, anlarsın ya. Bu hastanede gelmiş geçmiş en konuşkan hasta benim, sanırım... Margo, biliyorsun, öyle içki içmeyi sürdürsem, ayyaş olup çıkacaktım. Tam ucuna gelmişken dönmek çok iyi."

"Şey, Charley, bir çek yazacak denli iyi hissediyor musun kendini? Biraz para gerekli. Biliyorsun, şu havaalanı işinde bana komisyon verecektin. Hem sana avukat da tutmalıyım. Eileen'in ana babası dava açacak. Bölge savcısı senin için yeminli tutuklama emri çıkardı. New York çek defterini getirdim."

"Tanrı aşkına, Margo, evet biraz para kazandım, ama Bank of England da değilim artık yani."

"Ama Charley bana bir hesap açacağını söylemiştin."

"Bırak da önce şu hastaneden çıkayım."

"Charley, zavallı şanssız Bay A... böyle bir zamanda seni tedirgin etmek benim hoşuma mı gidiyor sanıyorsun... ama ben de herkes gibi yemek yemek zorundayım... hem sonra azıcık param olsa şu bölge savcısım da ayarlardım... bu işin gazetelere yansımasını falan önlerdim. Biliyorsun bu olaydan nasıl bir öykü çıkarırlar... ama hemen para almalıyım bunun için."

"Pekâlâ, beş bin dolarlık bir çek hazırla... Ne mutlu sana ki kolumu kırmadım."

Güzel pembe hemşire geri dönmüştü. Sesi soğuktu, hırçındı, buz gibiydi. "Korkarım süre doldu," dedi.

Margo eğilip alnından öptü. Charley camdan bir kafesin içinde gibiydi. Dudaklarının dokunuşu, giysisinin kokusu, saçları, kullandığı parfüm vardı, ama onları hissedemiyordu. Tıpkı bir filmdeki sahne gibi Margo'nun dışarı yürüyüşünü, dar giysisinin altında sallanan kalçalarını, mürekkebini kurutmak için çeki çenesinin altında usulca sinirle savuruşunu izledi.

"Hey, hemşire, sanki herkes iflas eden bankadan parasını kurtarmaya koşuyor, değil mi... sanırım, bu eski kuruluşun gerektiği denli sağlam olmadığını düşünüyorlar artık... Şimdi emir

veriyorum, anlıyor musun, aşağıya danışmaya şöyle, bundan böyle kimseyi görmeyeceğim. Sen, ben, bir de doktor Kayzer William yeter, anlıyor musun?"

"Neyse, zaten şimdi koridorda bir yolculuğa çıkma zamanı da geldi," dedi güzel pembe hemşire, sanki gidecekleri tiyatroymuş ya da beyzbol oyunuymuş gibi neşeli bir sesle.

Bir hademe girdi içeri. Oda, yataktan uzaklaşmaya başladı, gri koridor da uzaklaşıyordu, ama kımıldandıkça, uzaklaştıkça bacaklarından karnına çıldırtıcı sancılar saplamıyordu. Yine o acı, kusturucu karanlığa gömüldü. Bir kez daha ışığı gördüğünde çok çok uzaklardaydı. Ağzının içinde dili kupkuruydu, çok susamıştı. Her şeyin üstü kızılımsı bir sisle kaplıydı. Konuşuyordu, ama çok uzaklarda bir yerlerde. Konuşmanın boğazından yükseldiğini duyuyor, ama işitemiyordu. İşitebildiği tek şey, sanki danslı bir eğlenceden söz eder gibi, sanki mutlu yıllar diler gibi karın zarı irinlenmesi sözcüklerini söyleyen doktorun sesiydi. Başka sesler de vardı. Bir nöbet geçiriyor, sayıklıyor olmalıydı. İşte Jim oradaydı, küçük bir çocukken, cumartesi öğle sonları kitaplarını karıştırırken yüzünde beliriveren o şaşkın, hırçın, sıkıntılı anlatımla orada oturuyordu.

"Sen misin, Jim? Nasıl geldin buraya?"

"Uçakla geldik," diye yanıtladı Jim. Sesini başkalarının duyması Charley'i şaşırttı, öylesine uzaklardan geliyordu ki. "Her şey yolunda Charley... Kendini hiç yormamalısın. Her şeye ben bakarım."

"Beni duyabiliyor musun, Jim? Kötü bir şehirlerarası telefon hattı gibi."

"Zararı yok, Charley... Biz her şeyle ilgileniriz. Sen yalnızca sakin sakin dinlen. Şey Charley, yalnızca bir önlem olarak soruyorum, vasiyetini hazırlamış mıydın acaba?"

"Şey, birinin karın zarı irinlenmesi dediğini duydum. Kötü bir şey, değil mi?"

Jim'in yüzü beyazdı, uzundu. "Yalnızca.... yalnızca küçük bir ameliyat. Diyordum ki, bana vekâletname versen, ötekileri de iptal etsen, nasıl olur, hem böylece, kafanı kurcalayacak bir şey kalmaz. Ben hazırlattım bile vekâletnameyi, tanık olarak Yargıç Grey var, Hedwig de az sonra gelecek.. Söylesene bana, o kadınla evlendin mi?"

"Evlenmek mi? Bir daha asla... Sevgili Jim, herkese bir şeyler imzalatmak ister hep. Ne yazık kolumu kıramadım. Eee, şimdi uçaklar için ne düşünüyorsun, Jim? Hâlâ kullanışlı bulmuyor musun... hâ? Ama senin teneke Lizzy satarak kazandığından çok daha fazlasını hemen kazandıracak denli kullanışlı... Kızma Jim... Şey Jim, bir sürü iyi doktor getirt mutlaka... Oldukça kötüyüm, biliyor muydun?... İnsanın sesi de kısılıyor, boğuklaşıyor... bana biraz su vermelerini sağla, Jim. Doktorlardan para esirgeme sakın... Biliyorsun, hani çocukken, Red Irmağında balığa gittiğimizde yaptığımız gibi konuşmak istiyorum seninle, hani hiç şey yokken.... Burada da balığa çıkacağız... Burada Miami'nin hemen açıklarında çok iyi balık var... Yine bayılacakmışım gibi geliyor. Söyle doktora bana bir şey versin. İğne miydi o? Teşekkür ederim, hemşire, iyi geldi, her şeyi yoluna koydu. Bak sana söyleyeyim, Jim, göklerde işler iyice kızışıyor... devlet yardımı, desteği sağlanıyor... havaalanları... bütün o yeni hava yolları... hepsinin de babası, kurucusu biziz... Beni kıç üstü şapa oturttuklarını sandılar, ama ben onlara günlerini gösterdim... Tanrım, Jim, keşke konuşmayı bırakabilsem de uyuyabilsem. Ama bu kendinden geçme durumu hiç de uykuya benzemiyor, şeye benziyor... insanı yanıltan bir şeye."

Sürekli konuşmalı, konuşmalıydı, ama artık bir yararı da yoktu. Sesi çok kısıktı, boğuktu. Güçsüz bir vıraklamaydı, çok da susamıştı. Artık onu duyamıyorlardı. Duymalarını sağlamalıydı. Çok güçsüzdü. Düşüyordu, dönüyordu fırıl fırıl, emiliyordu aşağılara, bir şeylerin içine.

YILDIZLAR COOLİDGE'İN KÖTÜ GÜNLER GEÇİRECEĞİNİ HABER VERDİ

Anlatamazsan dünyaya
Tatlı küçücük bir kız olduğunu
Hiçbir şey deme olur mu

yaşlı Way yıllardır bir çeşit kereviz kokulu sıvıyı piyasaya sürmeye çalışıyordu. Dövüldüğü yolundaki ihbarlar incelendiğinde mektup yazmayı kesmesi için Way'in uyarıldığı anlaşıldı, ama aynı zamanda önde gelen kereviz yetiştiricilerin öldürücü zehir içeren bir sıvı kullandıkları da gün ışığına çıktı

Üzgünse o küçük kız
Gereklidir ona sevginiz

MADENCİLER ÖLÜM KUYUSUNUN DEHŞETİNİ ANLATTI

şu arada Florida'da bankaların çektikleri sıkıntılardan biri de çeklerin yeterince hızlı çalışmamasıdır. Gecikmeyi önlemek amacıyla çek yerine ekspres para havalesi göndermenizi rica ediyoruz

Yağmura yakalanmış küçük bir kelebek gibi
Özleyerek çiçekleri
Düşleyerek geçirdiği günleri
O güneşle öpüşen kır yollarında

TURİSTLER BENZİN İSTASYONUNU SOYDU
KAZANÇ SAĞLAMA HIRSI HİSSE SENETLERİ ARTIŞININ DENETLENMESİNİ ENGELLİYOR

bu iklim iyimserlik duygularını besliyor, Golf'te, Atlantik'ten esen şifalı rüzgârlarda, pırıl pırıl güneş ışığında kötümserliğin yaşaması çok zor

Ah yağmur yağmayacak artık

KASIRGA GÜNEY FLORİDA'YI SÜPÜRDÜ
GÜNEY FLORİDA YERLE BİR OLDU
BİN ÖLÜ OTUZ SEKİZ BİN AÇIKTA KALMIŞ İNSAN
BROADWAY'Lİ GÜZEL DÖVÜLDÜ

Tilkinin de çalı gibidir kuyruğu
Kangurunun kuyruğu tüysüz
Tavşanda da kuyruk mu var sanki
Kuyruk mu o bir tutam tüy

FLORİDA'YA YARDIM FONU ÇOK YETERSİZ
UFUKTA SIKI YÖNETİM GÖRÜNÜYOR

Yağmur yağmayacak artık

polise göre o topluluk Belleville'de bir eğlence yeri olan Hillside Park'ta cumartesini geçirdi, gece yarısına doğru da eve döndü. Polise söylediklerine göre Bagley kızları yataklarına çekildi, adamlar odalarına girince kızlardan biri camdan atladı

Ama nasıl söyleyebilir bizim ihtiyarlar
Yağmayacak artık yağmurlar

Margo Dowling

Tepeden tırnağa siyah krep giysiler içinde indi Agnes yataklı vagondan. Şişmanlamıştı, yüzünde de Margo'nun da önce hiç gözüne çarpmamış olan solgunluk, yıpranmışlık, kırışıklık verdi. Margo başını Agnes'in omzuna dayadı, tam orada, güneşli, kalabalık Miami istasyonunda göz yaşlarına boğuldu. Kumsala inmek için Buick marka arabaya bindiler. Agnes ne arabanın ne üniformalı sürücünün ne de başka bir şeyin farkındaydı. Margo'nun elini tuttu, birbirlerine hiç bakmaksızın, incecik giysili, ağır ağır kımıldayan insanlarla dolu güneş içinde caddelere gözleri dikili oturdular. Margo dantel bir mendille gözlerini kuruluyordu. "Karalar giymen gerekmez miydi?" dedi Agnes. "Karalar giyseydin, için daha rahat etmez miydi?"

Kumsalda tek katlı evin önünde mavi Buick duruncaya, ince yüzlü melez sürücü Raymond, bavulları almak için saygılı bir gülümsemeyle aşağı atlayıncaya dek Agnes hiçbir şeyin bilincine varamadı. Sonra da, "Ah ne güzel araba," diye bağırdı.

Margo ona evi, morumsu mavi denize, kıyı boyunca uzanan yeşil suya, kırılan beyaz dalgalara bakan palmiyelerin altındaki verandayı gösterdi. "Ah, çok çok güzel," dedi Agnes, içini çekerek kendini hamağa attı. "Nasıl da yorgunum." Sonra yine ağlamaya başladı. Margo koridordaki aynada yüzünü boyamaya gitti. Yeni pudralanmış suratıyla pespembe geri geldi, "Eee," dedi, "evi nasıl buldun bakalım? Küçük bir kulübe, değil mi?"

"Ah burada kalamayız şimdi.... Ne yapacağız?" diye ağlıyordu Agnes. "Biliyorum, işin gerçek dışı, korkunç yanı bu... Ah, onda azıcık doğru düşünce bulunsaydı."

"Neyse, bir aylık kirası daha ödendi," dedi Margo.

"Ama ya harcamalar," diye hıçkırdı Agnes.

Margo camlı kapıdan ufuktaki koca kara bir tankere bakıyordu. Dönüp omuzu üzerinden ters ters konuştu. "Yine de birkaç geçici hak belgesini elden çıkarmamı engelleyecek hiçbir şey yok, değil mi? Bak söyleyeyim sana, burada tam bir patlama oluyor. Belki biz de azıcık para kapatabiliriz. Bu kentte biraz önemi olan herkesi tanıyorum. Sen yalnızca bekle ve gör, Agnes."

Zenci hizmetçi Eliza üzeri dantel örtüyle kaplı gümüş tepside gümüş kahve takımları, bardaklar, bir tabak kızarmış ekmek getirdi. Agnes siyah peçesini açtı, küçük yudumlarla azıcık kahve içti, bir parça ekmeği ısırmaya başladı. "Üzerine biraz reçel sür,"diyen Margo sigara yaktı. "Frank'la senin yas tutma falan gibi şeylere inanmadığınızı sanırdım."

"Tutmamak elimden gelmedi. Kendimi daha iyi hissettim. Ah Margo hiç düşündün mü, o bizim korkunç inançsızlığımız yüzünden sevdiklerimiz bizi bırakmış olmasın sakın." Gözlerini kuruladı, kahvesine, kızarmış ekmeğine döndü. "Cenaze töreni ne zaman?"

"Minnesota'da yapılacak. Yakınları her şeye el attılar. Beni de fare zehiri sanıyorlar."

"Zavallı Bay Anderson... Bu iş seni de yiyip bitirmiş olmalı, zavallı çocuğum."

"Bir görseydin onları. Kardeşi Jim neredeyse ölünün donunu

bile alacaktı ayağından. Charley'in olduğunu ileri sürdüğü bazı bonoları geri almak için beni mahkemeye vermekle korkutuyor. Neyse, bırakacağım açsın davayı... Homer Cassidy benim avukatım, bu kentte onun borusu öter... Agnes, şu matem giysilerini üzerinden çıkarsan da azıcık insana benzesen nasıl olur? Burada olsaydı Frank ne derdi?"

"Frank burada," diye haykıran Agnes kendini bırakıverdi yine, hıçkırmaya başladı. "Şimdi, tam burada bizi izliyor. Biliyorum." Gözlerini kurulayıp burnunu çekti. "Ah Margo trenle gelirken düşünüyordum, belki de Bay Anderson'la gizlice evlenmişsinizdir diye. Çok büyük bir miras bırakmıştır."

"Çoğu parası bir yerlere bağlanmış durumda... Ama Charley iyiydi, zaman içinde bana bir şeyler ayarladı."

"Bir düşünsene, bir tek kış süresince iki korkunç olay geçti başımızdan."

Ayağa kalkarak, "Agnes," dedi Margo, "böyle konuşursan, seni doğru New York'a geri yollarım... Ben yeterince üzülmüyor muyum? Burnun kıpkırmızı kesilmiş. Çok korkunç... Bana bak, sen şimdi biraz rahatla, dinlen. Benim görülecek bir işim var." "Ah ben burada kalamam, kendimi çok yabancı hissediyorum," diye hıçkırdı Agnes. "Pekâlâ, şu iğrenç peçeyi çıkartırsan benimle gelebilirsin. Elini çabuk tut, biriyle buluşmam gerek."

Agnes'in yüzünü boyamasını, beyaz bir bluz giymesini sağladı. Kara giysisi de aslında yakışıyordu ona. "İşte şekerim. Şimdi çok tatlısın," diyerek öptü.

Mavi Buick Sedan'ın koltuğuna gömülürken, "Gerçekten bu senin araban mı?" diye içini çekti. "İnanamıyorum." "Kâğıtlarını görmek ister misin." Üzerinde tek bir çizik bile bulunmayan kapağın altında motor mırıldanmaya başladığında şapkasının parlak siperliğine dokunarak "Elbette, bayan," dedi Raymond.

Komisyoncunun işyerinde spor giysileri içinde sıraları dolduran o her zamanki iyi giyimli yaşlılar kalabalığı, Palm Beach giysilerinin, büzgülü keten golf pantolonlarının dizleri üzerinde tuttukları şapkalarıyla adamlar, pembeler, yeşiller, açık kahverengiler, beyaz hışır hışır giysiler içinde kadınlar vardı. Fısıldaşmalar, saygılı tavırlar, sütun sütun simgelerle dolu karatahtaların başında hazır bekleyen, ivecen tavırlı çocuklar, telgrafın tıkırtısı, odanın arka tarafında bir masanın başında borsa kayıt şeridinden

fiyatları okuyan kalın ses Margo'nun üzerinde hep bir kilise etkisi uyandırıyordu. İçeri girerlerken korkulu bir sesle Agnes kulağına, çıkıp dışarıda arabada beklese daha iyi olacağını fısıldadı. "Hayır, burada kal," dedi Margo. "Görüyorsun ya, şu çocuklar borsa haberlerini anında bu karatahtalara yazıyorlar... Bu işi daha yeni yeni anlamaya başlıyorum." Ak saçlı, burun delikleri geniş Yahudi suratlı iki yaşlıca bey, odanın arkalarında bir sırada gülümseyerek onlara yer açtılar. Birçok kişi dönüp Margo'ya baktı. Yanındaki erkeğe Anderson üzerine bir şeyler söyleyen bir kadının yılan ıslığı gibi sesini duydu. Ortalığı bir fısıldaşma, dürtüşme dalgası kapladı. Margo çok iyi giyinmişti, hiç aldırmadı.

"Eee, sevgili genç bayan," diyen Yargıç Cassidy'nin sesi arkasında mırıldandı, "bugün alıyor muyuz, satıyor muyuz?" Margo başım çevirdi. Gümüş rengi saçlarının örtüsü altındaki kırmızı ablak yüzünde bir gülümseme, gülümsemesinde bir ışık çakımı hızıyla parıldayan altın dişi vardı, yargıcın yeleğini zorlayan şiş göbeğinden iki sıra sarkan saat zinciri de saçlarıyla aynı renkteki gri keten giysisini bir başka altın çakımıyla bölüyordu. Margo başını salladı. "Bugün pek bir şey yapmıyorum," dedi. Yargıç Cassidy başını iki yana attı, kapıya yöneldi. Arkasından Agnes'i çeken Margo da kalkıp onu izledi. Plaja uzanan kısa sokağın esintili güneşine çıktıklarında Margo, Agnes'i koruyucu meleği olarak tanıştırdı.

"Dün yaptığınız gibi bugün de bizi düş kırıklığına uğratmayacağınızı umarım, genç bayan," diye başladı Yargıç Cassidy. "Belki Bayan Mandeville'i de kandırabiliriz..."

"Korkarım olmaz," diye araya girdi Margo. "Görüyorsunuz zavallı çok yorgun... New York'tan yeni geldi... Agnes, şekerim, bazı arsalara bakmaya gidiyoruz. Raymond seni eve götürür, yemeğini de söylemiştim, her şey hazır... Güzelce dinlen."

Yüzü kızararak, "Elbette dinlenmem gerekli," dedi Agnes. Raymond'un park yerinden yeni getirdiği Buick'e binmesine yardım etti, öptü, sonra da sıcak öğle güneşi altında Pierce Arrow marka arabasının pırıl pırıl gıcır gıcır durduğu yolun sonuna doğru yargıcın yanında yürüdü.

Yargıç, arabasını kendisi kullanıyordu. Margo da yanına öne oturdu. Arabayı çalıştırır çalıştırmaz Margo, "Evet, o çek ne olacak?" diye sordu. "Eveeet, sevgili bayan, korkarım para yok

demek, para yok anlamına gelir... Ama sanırım mallardan bunun karşılığını çıkartabiliriz." "Tam da mezarlık alanı için ilk ödemeyi yapacağımız sırada." "Eee, bu işler zaman alır... zavallı çocuk her şeyi iyice arap saçına çevirmiş de bırakmış."

"Zavallı çocuk," dedi Margo, Biscane Koyu'nun kahverengi toprakları üzerindeki dizi dizi palmiyelerden ötelere bakarak. Yeşil adaların orasında burasında yeni beton yapılar, tıpkı gün ortasında dışarı yola çıkartılmış sahne dekorları gibi çığ, soğuk fırlıyordu ortaya. "Gerçekten de onu düzene sokabilmek için elimden geleni yapmıştım." "Elbette... elbette... çok önemli hisseler vardı elinde... Şu çılgın New York yaşamı yüzünden oldu bunlar. Biz burada işleri ağırdan alırız, ağaçtaki meyveyi olgunlaşsın diye bırakmayı biliriz."

"Portakalları," dedi Margo, "ve limonları." Gülmeye başladı, ama yargıç ona katılmadı.

Bir süre ikisi de konuşmadı. Şosenin sonuna gelmişlerdi, sarı ahşap liman yapılarının önünden dönüp Miami'nin yoğun trafiğine girdiler. Her yerde kat kat dondurmalı pasta gibi donmuş yapılar, yapı iskelelerinin, yapım döküntülerinin ortasından havaya fırlıyordu. Beton karıştırıcıların gümbürtüsü, yapım alanlarından savrulan tozlar arasında Miami Irmağı'na kurulmuş geçici tahta köprüyü takırtılar içinde aşarlarken yuvarlak gözlü, duygusuz yüzünü yargıca çevirerek, "Sanırım eski takılarımı rehinciye vermem gerekecek," dedi Margo. Yargıç güldü. "Bana güven, banka bana bütün kolaylıkları sağlayacak," dedi "... O güzel küçük kafanı bunlarla yorma. Yanılmıyorsam şimdi bile elinde çok değerli bazı geçici hak belgeleri var." "Paradan alacağım güçle bu işi sürdürmem için bana birkaç bin dolar borç veremezsiniz sanırım, yargıç," dedi Margo.

Yoğun tropik fundalıklar arasından geçen yeni bir beton yolda ilerliyorlardı. "Sevgili genç bayan," dedi yargıç, o şen ağır ağır konuşma biçimiyle, "senin hatırın için bile yapamam böyle bir şeyi. . yanlış anlamaları bir düşünsene... o boş dedikoduları. Burası küçük tutucu bir kenttir. Biz her şeyi oluruna bırakırız, ama bir kez de dedikodular patlak verdi mi... Senin gibi güzel biriyle Miami sokaklarında görünmem bile aptallık, çok güzel bir aptallık. Ama beni anlamalısın, sevgili genç bayan... Benim durumumda biri yapamaz... Sakın benim dürtülerimi yanlış

anlama, sevgili bayan. Yaşamım boyunca dostlarımı hiç düş kırıklığına uğratmadım... Ama benim durumuma o gözle bakmazlar ne yazık ki. Yalnızca kocan ya da..."

"Bana evlenme mi öneriyorsun, yargıç?" diye acımasız bir sesle araya girdi Margo. Gözleri yanıyordu. Gözyaşlarını tutması çok zordu.

"Yalnızca bir müşterime küçük bir öğüt veriyordum..." diye yargıç iç geçirdi. "Ne yazık ki ben evliyim."

"Bu patlama ne kadar sürer?"

"Her geçen dakika nasıl bir gelişmenin bekleneceğini sana anımsatmam gerekmez."

"Gerekmez elbette," dedi Margo ters ters.

Karamela rengi yeni otelin arkasındaki park yerine arabayı bırakıyorlardı. İnerken Margo, "Neyse, sanırım kimileri paralarını yitirmeyi göze alabilir, yitirseler de batmazlar, ama biz yapamayız bunu, değil mi yargıç," dedi. "Sevgili genç bayan, gençliğin o pırıl pırıl sözlüğünde yitirmek sözcüğüne yer yoktur." O babacan tavırlarıyla Margo'yu yemek salonundan içeri sokuyordu. "Ah, işte çocuklar da gelmiş."

Kalabalık yemek salonunun ortasındaki yuvarlak masada tombul yüzlü, koca ağızlı, çizgili pembe gömlekler, nil yeşili dökümlü boyunbağları, beyaz giysiler içinde iki delikanlı oturuyordu. Ağız dolusu yiyeceklerini çiğneyerek ayağa kalktılar, yargıç tanıştırdığında Margo'nun kolunu sallaya sallaya elini sıktılar. İkizdiler. Yine yerlerine otururlarken bir tanesi göz kırptı, şişko parmağını salladı. "Seni Palms'ta görürdük, kızım, seni yaramaz, seni yaramaz."

"Eee çocuklar," dedi yargıç, "çevirdiğiniz dolaplar nasıl gidiyor?" Ağzı dolu dolu, "Daha iyisi olamazdı," dedi biri. "Görüyorsunuz ya, çocuklar," dedi yargıç, "bu genç bayan hemen para kazanacağı birkaç küçük yatırım yapmak istiyor..." İkizler homurdandılar, çiğnemeyi sürdürdüler.

Yemekten sonra yargıç hepsini arabasıyla Venedik Havuzu'na götürdü. Orada bir salın üzerinde, çizgili bir tentenin altındaki koltuğa oturmuş, kalabalığa söylev çeken William Jennings Bryan vardı. Durdukları yerden neler dediğini duyamıyorlardı, yalnızca konuşmasına ara verdikçe kalabalığın gülüşmesi, alkışlaması duyulabiliyordu. Havuzu çevreleyen kalabalığın

arasında yollarını açarak yanaşmaya çalışırlarken ikizlerden biri, "Biliyor musunuz yargıç," dedi, "şu bizim moruk politikaya bulaşmasa çok iyi bir açık artırma tellalı olurmuş."

Margo kendini yorgun, umutsuz hissetmeye başlamıştı. İkizlerin peşinden kısa kollu gömlekleri içinde terleyen adamlarla dolu emlakçıya gitti. Yargıç ona bir iskemle getirdi. Orada, kucağı mavi kâğıtlarla dolu, küçücük ayağını çini döşemeye vurarak oturdu. Fiyatların hepsi de çok yüksekti. Taa yüreğinin derinliklerinden Bay A'yı, onun kendisi adına bir şeyler alışını özledi, o ne alınacağını çok iyi bilirdi. Dışarıda, çimenlikteki sıralar kalabalıktı. Her yerden bağrışmalar geliyordu. Kürsüdeki ikizler kollarını sallıyorlar, tokmaklarıyla vuruyorlardı. Yargıç, Margo'nun iskemlesinin arkasında uzun adımlarla dolaşıyor, dinleyen herkese patlamayı anlatıyordu. Soluk almak için durakladığında Margo başını kaldırdı, "Yargıç Cassidy, bana bir taksi çağırır mıydınız?" dedi. "Sevgili genç bayan sizi evinize arabamla ben bırakırım. Benim için bir zevktir bu." "Pekâlâ," dedi Margo. "Çok zekisiniz," diye fısıldadı yargıç kulağına.

Kalabalığın kıyısından yürüyüp uzaklaştıkları sıra ikizlerden biri açık artırma kürsüsünden ayrıldı, peşleri sıra kalabalığın içine daldı. "Bayan Dowling," dedi, "ben ve Al size uğrayabilir miyiz?" "Elbette," dedi Margo gülümseyerek. "Telefon rehberinde Dowling'in altında adresimi bulursunuz." "Mutlaka geliriz." Kardeşinin tokmağıyla vurup durduğu kürsüye koştu yine. İkizleri güzelliğiyle pek de etkilemediğinden korkmuştu daha önceleri. Şimdi yüzündeki bezgin çizgilerin düzeldiğini hissediyordu.

"Coral Gables'in gösterdiği büyük gelişmeye ne diyorsun bakalım?" diye sordu yargıç, arabaya binmesine yardım ederken. Margo kuru, soğuk bir sesle, "Birilerinin bu işlerden büyük para kazandığı kuşkusuz," dedi.

Evine girince şapkasını çıkarıp attı, öğleden sonraları uşaklık görevini üstlenen Raymond'a martini kokteyli hazırlamasını söyledi, yargıca bir puro buldu, sonra bir dakika için iznini istedi. Yukarıda eflatun dantel sabahlıkla oturmuş, makyaj masasında tırnaklarını düzelten Agnes'i buldu. Tek bir sözcük bile etmeden kendini yatağın üzerine atıp hıçkırmaya başladı. Şişman, pörsük, yumuşak görünümüyle Agnes ayağa kalktı, yatağa yaklaştı. "Ama niye Margie, sen hiç ağlamazdın..." "Ağlamadığımı biliyorum,"

diye hıçkırdı Margo, "ama her şey çok korkunç... Yargıç Cassidy aşağıda, inip onunla konuşsana..." "Zavallı küçük kızım. Elbette konuşurum, ama onun görmek istediği kişi sensin... Çok şey atlattın." "Artık o korolara dönemem... dönemem," diye hıçkırdı Margo. "Ah, yoo, ben de istemem dönmeni... Ama şimdi aşağı ineyim... Aylardır ilk kez kendimi dinlenmiş hissediyorum," dedi Agnes.

Yalnız başına kalınca Margo ağlamayı hemen kesti. Ayağa kalkarken, "Ben de Agnes denli kötüyüm," diye mırıldandı. Yıkanmak için banyoyu doldurmaya başladı. Sırtına öğleden sonra giysisi geçirip aşağı indiğinde çok geç olmuştu. Yargıcın suratı iyice asılmıştı. Agnes ona "İnancı" anlatırken oturmuş purosunu tüttürüyor, kokteylini yudumluyordu.

Margo'nun merdivenlerden indiğini görünce birden üzerine bir çanlılık geldi yargıcın. Margo fonografa dans müziği koydu. "Senin evinde olduğumda deniz perilerinin yuvasına düşmüş o ünlü Yunanlı bilgeye benziyorum... evimi, işimi, verdiğim sözleri, her şeyi unutuyorum," dedi yargıç dans adımlarıyla yanına yaklaşarak. Dans ettiler. Agnes yine yukarı çıktı. Yargıcın artık sarkıntılık etme noktasına geldiğini görüyordu Margo. Ansızın Cliff Wegman odaya girdiğinde bu konuda nasıl bir tavır alacağını düşünüyordu. Yargıç delikanlıya ürkek, kuşkulu bir bakış fırlattı. Tuzağa düşürüldüğünü sandığını anlamıştı Margo.

"Ooo Bay Wegman, Miami'de olduğunuzu bilmiyordum." Plağın üzerinden iğneyi kaldırdı, fonografı susturdu. "Yargıç Cassidy, sizi Bay Wegman'la tanıştırayım." "Sizi tanıdığıma sevindim, yargıç. Bay Anderson sizden söz ederdi. Ben onun sekreteriydim." Cliff yorgun, sinirli görünüyordu. "Bu küçük kasabaya daha yeni geldim," dedi. "Umarım sizi tedirgin etmemişimdir." Margo'ya sırıttı. "Şimdi de Charles Anderson'un malı mülkü üzerinde çalışıyorum."

Ayağa kalkarken, "Zavallı çocuk," dedi Yargıç Cassidy. "Tegmen Anderson'un arkadaşı olmak onuruna ermiştim..." Başını sallayarak erik rengi halının üzerinde Margo'ya yaklaştı. "Eveet, sevgili genç bayan, şimdi beni bağışlamalısın. Ama görevim beni çağırıyor. Gerçekten çok güzel bir öğleden sonraydı." Margo arabasına dek ona eşlik etti. Gül rengi akşam, alacakaranlığın içinde soluyordu. Bir taklitçi kuş, evin yanındaki

biber ağacında ötüyordu. Arabanın ön koltuğundan yargıca doğru eğilerek, "Takıları ne zaman getirebilirim?" diye sordu Margo. "Yarın öğlende benim işyerine gelsen iyi olur. Bankaya birlikte gideriz. Elbette, borcu alanın zararına bir değer biçilecektir." "Neyse, bu arada da onları çabucak geri almamı sağlayacak bir şeyler düşünmüş olursunuz. Hiç yararlanamazsak buradaki patlamanın anlamı nedir ki?" Yargıç öpmek için eğildi. Başını geriye çekerken adamın ıslak dudakları kulağını yalayıp geçti. "Kendinize gelin, yargıç," dedi Margo.

Oturma odasında öfkeden küplere binmiş Cliff dört dönüp duruyordu. Sonra olduğu yerde kalakaldı, dövecekmiş gibi yumrukları sıkılı yanma yaklaştı. Yine sakız çiğniyordu; bir o yana bir bu yana oynayan ince çenesi, ona bir koyun görünümü veriyordu. "Besbelli patron Yetim Annie konusunda hiç yanılmamış."

"Taa buralara bunları söylemeye geldinse hemen trene atlayıp dön geri."

"Bana bak, Margo, iş için geldim ben."

"İş için mi?" Margo kendini içi çok doldurulmuş pembe bir iskemleye bıraktı. "Otursana Cliff... Buraya gelip böyle pazarlık etmene gerek yok. Charley'in malları konusunda mı görüşmek istemiştin?"

"Mallarının canı cehenneme... Benimle evlenmeni istiyorum. Şimdilik hırsızların işi iş, ama benim önümde parlak bir gelecek uzanıyor."

Margo tiz bir çığlık attı, başı iskemlenin arkalığına düştü. Kahkahalarla gülüyordu, bir türlü kendini tutamadan gülüyor, gülüyordu. "Ah, gerçekten Cliff," diye söylendi. "Ben şu sıra kimseyle evlenmek istemiyorum ki... Ah Cliff, tatlı çocuk. Seni öpebilirim." Cliff yaklaşıp sarılmaya çalıştı. Margo ayağa kalkarak itti onu. "Bu tür şeylerin işimi engellemesini de istemiyorum."

Cliff kaşlarını çattı. "Ben de zaten bir artistle evlenmem... Unutalım, rafa kaldıralım bu saçmalıkları."

Margo yine gülmeye başladı. "Film yıldızıyla da evlenmez misin?"

"Bütün yaptığın benimle dalga geçmek, ben de senin için çıldırıyorum." Sedire oturdu, başını ellerinin arasında sıktı. Margo yaklaşıp yanına oturdu. "Boş ver, Cliff."

Cliff yine ayağa sıçradı. "Bak, sana tek bir şey söyleyeceğim, şu kart zampara Cassidy'yle ortalıkta dolaşarak bir yere varamazsın. Evli bir adam o, hem de dolandırıcının teki, adamın gözünden sürmesini çekip alır. O havaalam işinde de patrona bir sürü kazık attı. Allah kahretsin... Belki senin için yeni şeyler değil bunlar. Belki sen de ortaktın, payını hemen aldın... Sonra da adamın biri çıkıp taa New York'tan bu dağın başına gelip sana adım vermeyi, seni korumayı önerince dalga geçiyorsun, alay ediyorsun. Pekâlâ, ben yokum artık. İyi... geceler." Sonra da var gücüyle camlı kapıyı çarparak çıktığında bir cam parçası şangırtılarla yere düştü.

Agnes fırtına gibi odaya daldı. "Ah ne korkunç," dedi. "Sizi dinliyordum. Zavallı Bay Anderson'un sana bir gelir bıraktığını sanmıştım." "Bu çocuk kaçığın teki," dedi Margo. Bir dakika sonra telefon çaldı. Ağlamaklı bir sesle özür dileyen, her şeyi baştan konuşmak için gelmek isteyen Cliff'ti. "Resmini bile görmek istemiyorum," diyen Margo telefonu kapadı. "Eee Agnes," dedi geri dönerken, "işte böyle... Şimdi her şeyi bir kez daha gözden geçirip çözüm bulmalıyız... Şu yaşlı ahmak Cassidy konusunda haklıydı Cliff. Zaten onu hiçbir zaman hesaba katmamıştık." "Öylesine ağırbaşlı, seçkin biri," diye söylendi Agnes dilini şaklatarak.

Raymond yemeğin hazır olduğunu bildirdi. Dantel örtülerle, gümüş takımlarla kaplı uzun maun masanın birer ucuna yerleşerek tek başlarına yediler yemeklerini. Çorba soğuktu, çok tuzluydu. "Şu allahın belası kıza belki yüz kere söyledim, kutudan boşaltıp ısıtmak dışında çorbaya bir şey yapma diye," dedi Margo hırçın hırçın. "Ah Agnes, ne olur, ev işlerini sen üstlen... bunlara hiçbir şeyi doğru dürüst yaptıramıyorum." "Seve seve," dedi Agnes. "Ama elbette, böyle çok harcama yapılan bir eve bakmamıştım." "Yine bakmayacaksın," dedi Margo. "Kısıntı yapmak zorundayız."

"Bayan Frankly'e yazıp iş istesem iyi olacak sanırım."

"Azıcık daha bekle," dedi Margo. "Birkaç ay daha burada kalabiliriz. Aklıma ne geldi bak, Tony'ye burası yarar. Gelmesi için ona bir bilet göndersek nasıl olur? Beni yine kazıklayıp uyuşturucu kullanmaya başlar mı dersin?" "Ama iyileşti artık. Bütünüyle düzeldiğini kendi söyledi bana." Agnes tabağının üzerine eğilip hüngür hüngür ağlamaya başladı yine, "Ah Margo

ne eli açık bir kızsın... tıpkı zavallı annen gibi... hep başkalarını düşünürsün."

Miami'ye geldiğinde Tony'nin yüzü kireç gibi beyazdı, solgundu, ama kumsalda güneş altında yatmak, dalgaların içinde yüzmek kısa sürede onu kendine getirdi. Melek gibi iyiydi, onlara gönül borcu duyuyormuş gibiydi, şimdi artık hitmetçilere de yol verdiklerinden ev işlerinde Agnes'e yardım ediyordu; Agnes hizmetçileri yola getiremediğini, işleri kendi yapsa daha iyi olacağını söylemişti. Margo'nun tanıdığı erkekler eve geldiğinde Tony'yi Kübalı bir akrabası diye tanıştırıyordu. Ama arkadaşları geldiğinde Agnes'le Tony genellikle ortadan toz oluyorlardı. Margo araba kullanmayı öğrenmesini önerince Tony'nin keyfine diyecek yoktu. Hemen kavradı araba kullanmayı, böylece Raymond'a da yol verdiler. Bir gün Cocoanut Grove'daki büyük emlakçılarla buluşması için Margo'yu arabayla götürmeye hazırlanırken Margo sırf şaka olsun, eğlensinler diye Raymond'un eski üniformasını giyip bir denemesini istedi Tony'den. Üniformayla çok yakışıklıydı. Margo artık araba kullanırken hep bunu giymesini önerince Tony sinir bunalımı geçirdi, şereften, erkeklikten söz etti. Bütün bunların şaka olduğunu söyleyerek onu yatıştırdı Margo, Tony'de, "Eee," dedi, "şakaysa sorun yok. Giyerim." Margo onun üniformadan hoşlandığını da anlamıştı, koridordaki aynanın önünde kendini inceleyip duruyordu Tony.

Miami'de emlak işleri çıkmaza giriyordu, ama Margo elinde bulundurduğu geçici haklardan yüz bin dolarlık kazanç sağlamayı başarmıştı; kâğıt üzerinde. Tek sorun kazançlarını nakit paraya çevirememesiydi.

Coral Gables'de tanıştığı ikizler ona bol bol öğüt verdiler, ama Margo onlardan kuşkulanıyordu, hem ona tek verdikleri şey de öğüttü. Her akşam, her pazar Margo'nun evine dadanıyorlar, Agnes'in buz kutusunda sakladığı bütün yiyecekleri, bütün içkileri silip süpürüyorlar, hepsine Margo'yu da ortak edecekleri büyük işlerden söz ediyorlardı. Terliğinin kumunu bile silkelerken içinden ikizlerin birinin çıkacağını sandığını söylüyordu Agnes. Hiçbir harcamaya da katıldıkları yoktu, arada bir bile olsun bir şişe içki alıp da öyle gelmiyorlardı. Agnes onlara karşı oldukça hoşgörülüydü çünkü Ed, Margo'yu tavlamaya çalışırken Al da

Agnes'e yaltaklanıyordu. Bir pazar günü hep birlikte bütün öğleden sonra kumsalda güneşte yatıp kokteyl içtikten sonra mayolarını çıkartıp giyinmek için eve döndüklerinde Ed, Margo'nun odasına daldı, üzerine saldırıp bornozunu yırtmaya başladı. Margo dirsek attı, ama oğlan körkütük sarhoştu, öncekinden kötü bir saldırıya geçti. Gelip sert koca rolünü oynaması için Tony'ye bağırmak zorunda kaldı. Tony kâğıt gibi bembeyazdı, titriyordu, ama bir iskemle kapmayı başardı, tam Ed'in kafasına geçireceği sırada bu şamatanın ne olduğunu anlamak için Agnes'le Al içeri girdi. Al hemen Ed'in yanını tuttu, Tony'ye bir yumruk patlatıp, "Sen pezevengin tekisin, sizlerde pis orospularsınız," diye bağırdı. Margo korkmuştu. Agnes telefona gidip polis çağırmakla tehdit etmese çocukları evden çıkartamayacaklardı. İkizler, "Bize göre hava hoş, polisin görevi sizin gibi kadınları bu kasabadan atmaktır," dediler, ama yine de giysilerini sırtlarına geçirip gittiler, Margo'nun onları son görüşü oldu bu.

Çocuklar gittikten sonra Tony ağlama krizine tutuldu, pezevenk olmadığını, artık yaşayamayacağını, Margo, Havana'ya dönmesi için para vermezse kendini öldüreceğini söyledi. Hemen Miami'den ayrılacaklarına söz vererek Tony'nin kalmasını sağladılar. Bebekmiş gibi onu okşayan Agnes, "Bak Tony, sen hep California'ya gitmek isterdin, değil mi?" deyip durdu. "Zaten kumsalda da tatarcıklar insana soluk aldırmıyor," dedi Margo. Aşağı oturma odasına gidip herkese birer içki daha hazırladı. "Bu fare deliğinin de suyu çıktı. Artık gitme zamanıdır," dedi. "Burada işimiz bitti."

Bu kez üniformasını değil de dar yelekli beyaz keten giysisini sırtına geçirmiş olan Tony'nin direksiyonda oturduğu Buick'a eşyalarını yükleyip yola düzüldüklerinde cehennem gibi sıcak bir gündü. Bavullarla, ıvır zıvır ev eşyalarıyla tepeleme dolu arabanın arka koltuğunda Agnes'e oturacak bir karış yer ancak kalmıştı. Tony'nin gitarı tavandan sarkıyordu. Margo'nun giysi sandığı arkaya kayışlarla bağlanmıştı. Batı Palm Beach'te benzin almak için durdukları benzincinin dinlenme odasından çıktığında, "Aman tanrım," dedi Agnes, "turneye çıkmış çadır tiyatrosuna benziyoruz."

Siyah el çantasında saklasın diye Margo'nun Agnes'e verdiği yüz dolar paraları vardı. İlk gün Tony sinema dünyasında

kazanacağı büyük başarı dışında hiçbir şeyden söz etmiyordu. "Valentino bile başarabildiğine göre benim için çocuk oyuncağı bu iş," diyordu, rüzgârlığın üzerindeki dar dikiz aynasında düzgün esmer profilini görebilmek için boynunu uzatıp bükerek.

Geceleri para harcamamak için turist kamplarında, hepsi bir odada kaldılar, konserve yediler. Agnes bayılıyordu bu işe. Margo'nun çocuk yıldız olduğu gezici Keith tiyatrosundaki eski günlerine benzediğini söylüyordu. Margo, "Çocuk yıldızmış, canı cehenneme," diyor, içi geçmiş bir moruk olduğu duygusuna kapılıyordu. Öğleden sonraları Tony bileklerine dayanılmaz sancılar girdiğinden yakınıyor, arabayı Margo kullanmak zorunda kalıyordu.

Alabama'nın, Mississippi'nin, Louisiana'nın koyları izleyen kıyı yolları berbattı. Şakır şakır yağmur yağmasına karşın Teksas'a varmak içlerini rahatlattı. Yine de Teksas eyaletini hiç geçemeyeceklerini sandılar. Agnes, "Yeryüzünde bu kadar çok yonca bulunduğunu sanmazdım," diyordu. El Paso'da iki yeni lastik alıp, frenleri onartmak zorunda kaldılar. Çantasındaki paraları sayınca Agnes kaygılı görünmeye başladı. Çölü geçip Yuma'ya gittikleri son birkaç gün azıcık sosisle bir kutu konserve fasulye dışında hiçbir şey yemediler. Cehennem gibi de bir sıcak vardı, ama birbirinden çok uzaktaki küçük kasabaların tozlu dükkânlarından Coca Cola alıp içmelerine bile izin vermiyordu Agnes; beş parasız Los Angeles'a girmek istemiyorlarsa tek bir kuruşu bile boşa harcamamaları gerektiğini söylüyordu. Yuma'nın dışındaki daha bitmemiş otoyolun tozunda yuvarlanırlarken pırıl pırıl bir S.P. ekspres treni geçti yanlarından; büyük yeni yüksek lokomotif, pullman vagonlar, yemek vagonu, eğlence vagonu, kızların erkeklerin incecik giysileriyle parmaklıklarına yaslanıp çevreyi izledikleri üstü açık vagon akıp geçti. Tren ağır ağır geçerken pullman vagonlardan sarkan zenci kondüktörler sırıtıp el salladı. Yataklı vagonla Florida'ya yaptığı yolculukları anımsadı Margo, içini çekti. Arka koltuktan, "Üzülme, Margie," diye şakıdı Agnes. "Neredeyse geldik." "İyi ya nereye? Nereye? İşte bilmek istediğim şey," dedi Margo gözlerine dolmaya başlayan yaşlarla. Araba bir çukurda zıpladı, az kalsın yayları kırılıyordu. "Aldırma," dedi Tony, "O doğu filmlerinde oynadığım zaman haftada binlerce dolar kazanacağım, özel bir vagonda

yolculuk yapacağız."

Yuma'da bütün kamp yerleri dolu olduğundan otelde kalmaları gerekti, bu yüzden de epeyce içeri girdiler. Hepsinin de yorgunluktan canı çıkmıştı, sıcaktan, tozdan, yorgunluktan gece yarısı Margo ateşler içinde uyandı. Sabahleyin ateşi düşmüştü, ama gözleri şişmiş, kızarmıştı, hayalet gibiydi. Saçını da yıkaması gerekiyordu, bir avuç kıtık gibi tel tel olmuş, kurumuştu saçları.

Ertesi gün mis kokulu yüksek dağları geçip bakımlı meyve ağaçlarıyla, üzerlerinde hâlâ çiçekler bulunan portakal bahçeleriyle, serin kokular saçan sulama kanallarıyla dolu San Bernardino koyağına geldiklerinde bütün bunların tadına varamayacak denli yorgundular. San Bernandino'da ne olursa olsun, sonunda ölse bile saçını yıkatacağım söyledi Margo. Miami'deyken Agnes'in ev giderlerinden biriktirdiği, hiç kimseye de sözünü etmediği yirmi beş doları daha vardı. Margo'yla Agnes güzellik salonuna giderken arabayı yıkatsın diye birkaç dolar da Tony'ye verdiler. O gece bir lokantada elli sentlik yemek yiyip sinemaya gittiler. Güzellik salonundaki kadının söylediği Pasadena yolundaki kampta güzel bir odada kaldılar, ertesi sabah da erkenden, daha nemli beyaz sis bile kalkmadan yola koyuldular.

Yol güzeldi, portakal bahçeleri arasında uzanıyordu. Pasadena'ya vardıklarında güneş açmıştı, Agnes'le Margo burasının yaşamlarında gördükleri en güzel yer olduğunu söylediler. Özellikle ne zaman ötekilerden daha güzel bir evin önünden geçseler Tony parmağıyla gösteriyor, o doğu filmlerini çevirir çevirmez işte tam burada oturacaklarını söylüyordu.

Hollywood'u gösteren yol levhalarını gördüler, ama nasıl olduysa hiç ayrımına varamadan kasabadan geçip gittiler, Santa Monica'da küçük bir emlakçinin önünde durdular. Adamın listesindeki döşeli bütün evlerin fiyatları çok yüksekti, üstelik bir aylık kirayı peşin almakta da direniyordu, bu yüzden yine arabalarına atlayıp yola düzüldüler. Komisyoncu adamın mavi Buick arabadan, giysi sandığından etkilenip yalnızca bir haftalık parayı peşin alarak verdiği, Venice dışındaki tek katlı tozlu bir beton evde karar kıldılar. Margo burasını hiç sevmemişti, ama Agnes çok neşeliydi. Venice'in, eski günlerini, Holland'ı anımsattığını söylüyordu. "İşte beni deli eden de bu," dedi Margo. Tony içeri girip sedirde kendinden geçti, bavulları, giysi sandığını

taşıyabilmek için Margo komşulardan yardım istemek zorunda kaldı. Margo'nun yaşarken bile düşüncesine dayanamayacağı denli sıkıldığı uzun aylar boyunca o evde oturdular.

Margo, oyuncu kızlara iş bulan kuruma Margo de Garrido diye yazdırdı adını. Hemen de iyi giysileri, eskiden Piquot'nun yanındayken öğrendiği iyi giyinme alışkanlığı yüzünden sosyete sahnelerine figüran olarak alındı. Tony kurumda oturuyor, İspanyol ya da Güney Amerika filmlerinin çekildiği stüdyoların kapısında dolanıp duruyordu; film giysileri yapan bir mağazadan aldığı geniş kenarlı Cordoba şapkası takıyor, beli dar pantalonlar giyiyor, kimi zaman da mahmuzlu kovboy çizmeleri geçiriyordu ayağına, ama hiç sıkıntı çekilmeyen tek şey Latin Amerika tipleriydi hep. İyice hırçın, huysuz biri olup çıkmış, oradan buradan topladığı salak salak sırıtan gençleri arabaya doldurup gezdirmekten başka bir şey yapmaz olmuştu, sonunda Margo'nun canına tak dedi bu durum, "Araba benim, hiç kimsenin değil yalnızca benim, hem o beş para etmez herifleri de artık eve getirmeye kalkma," dedi. Tony çok kızdı, dışarı çıktı, ama evi yöneten, Margo'nun getirdiği bütün parayı da denetleyen Agnes, özür dileyinceye dek Tony'ye cep harçlığı vermedi. Tony iki gün eve uğramadı, sonra acıkmış, ürkmüş geri döndü.

Bu olaydan sonra arabayla stüdyoya götürdüğü zamanlarda Margo ona yine eski sürücü üniformasını giydirdi. Bu üniformayı giyerse kendisini bıraktıktan sonra hemen üstünü değiştirmek amacıyla evden başka bir yere gidemeyeceğini, o zaman da Agnes'in araba anahtarlarını alacağını biliyordu. Stüdyoda geçirdiği uzun bir günün sonunda Margo yorgun argın döndüğünde Tony'nin gün boyu aylak aylak evde dolaşmış, gitarıyla, *Artık Yağmur Yağmayacak* ezgisini tıngırdatmış, bütün yataklarda uyumuş, esnemiş, her yere sigara külünü saçmış olduğunu görüyordu. Margo'ya, "Geleceğimi sen mahvettin," diyordu. Margo'nun en çok nefret ettiği şey de onun esneme biçimiydi.

Margo tek katlı evlerin birinden ötekine taşınarak, figüran olarak stüdyolarda sürekli boy gösterip yine hiçbir zaman bir yönetmenin ilgisini çekemeyerek, Miami'deki bankaya rehin bıraktığı takıları kurtarmasına yetmese de hiç değilse borcunun faizini ödeyecek azıcık parayı bir araya getirip bir kıyıya saklayarak Los Angeles dışında üç yıl geçirdikten sonra bir pazar günü

öğleden sonra arabayla Altadena'ya gittiler. Geri dönerlerken patlamış lastiği onartmak için bir garajda durdular: dışarıda, garajın önünde satılık elden düşme arabalar vardı. Sırf beklerken bir şeyler yapmış olmak için Margo önlerinde dolaşıp arabalara bakmaya başladı. Arabanın altından krikoyu çekerken yüzünde alaylı bir gülümsemeyle, "Bir Rolls-Royce'unuz olsun ister miydiniz, sayın bayan?" dedi garaja bakan çocuk. Kapısında kırmızı bir arma bulunan büyük kara limozine bindi Margo, koltuklara baktı. Çok rahattı kuşkusuz. Dışarı sarkıp, "Kaça bu?" dedi. "Bin dolar... Hediyesi." "Ancak yarısı eder," dedi Margo. Agnes de Buick'ten çıkmış, yanlarına gelmişti. "Aklını mı kaçırdın, Margie?"

"Belki de," dedi Margo, Buick'le takas ederse üzerine kaç para istediklerini sordu. İpek gömleğine adının baş harfleri işlenmiş, kurbağa suratlı bir delikanlı olan patronu çağırdı çocuk. Adamla Margo tam bir saat pazarlık ettiler. Tony arabayı denemek istedi, sonra rüya gibi gittiğini söyledi. Eski de olsa Rolls kullanma düşüncesiyle coşmuştu. Sonunda adam Buick'i aldı, üzerine haftada on dolardan beş yüz dolar daha istedi. Hemen orada anlaşmayı imzaladılar, kefil olarak da Yargıç Cassidy'yle, Tad Whittlesea'nın adlarını verdi Margo: plakaları değiştirdiler, o ara oturdukları Santa Monika'daki evlerine o gece Rolls-Royce'la döndüler. Beverly Hills'de Santa Monica Bulvarı'na dönerlerken Margo aldırmazlık içinde, "Tony, şu kılıç tutan zırhlı el, Kont de Garrido'nun armasına çok benziyor, değil mi?" dedi. "Buradaki insanlar öylesine kara cahil ki ikisi arasındaki ayrımı hiçbir zaman bilemezler," dedi Tony. "Neyse bırak o arma kalsın kapıda," dedi Margo. "Elbette," dedi Tony. "Çok güzel duruyor."

Ertesi gün gri temiz üniformasıyla Tony onu stüdyoya getirdiğinde öteki figüran oyuncular şaşıp kaldılar, ama Margo'nun yüzü her zamanki gibi duygusuzdu. "Bizim ailenin eski arabası," dedi kızlar sorduğunda. "Rehinedeydi." Pırıl pırıl koca arabanın arkasında en güzel siyah giysisiyle kendine havalar vererek oturan Agnes'i göstererek, "Annen mi?" diye sordu kızlardan biri. "Ah, hayır," dedi Margo soğuk bir sesle. "Refakatçim".

Bir sürü adam Margo'ya yaklaşmak, onunla buluşmak

istiyordu, ama çoğu figüran, kameraman, kostümcü, dekorcu falan gibi şeylerdi, ne Margo ne de Agnes onlarla dolaşmaktan bir yarar sağlanabileceğine inanıyorlardı. Miami'deki bütün o dostlardan, onun için çıldıran adamlardan, iş ilişkilerinden falan sonra şimdi sürdürdükleri çok yalnız, ıssız bir yaşamdı. Çoğu geceler Agnes'le kâğıt oynuyorlar, kimi zaman da Tony evdeyse, aralarına katılmayacak denli huysuz değilse onu da alıp üçlü briç oynuyorlardı. Bazen sinemaya, bazen de hava sıcaksa kumsala gidiyorlardı. Grauman's Chinese Tiyatrosunda filmlerin açılış gecesi yapıldığında bazı akşamlar arabalarıyla Hollywood Bulvarı'nda dolaşıyorlardı. Rolls çok güzeldi, Margo'nun da hâlâ iyice modası geçmemiş olan bir gece giysisi vardı, bu nedenle herkes onları film yıldızı sanıyordu.

Kış ortasında tozlu bir cumartesi öğleden sonra, artık moda iyice değiştiğinden eski giysilerini kullanamayacağı, yenilerini alacak parası da olmadığı için Margo büyük bir umutsuzluk içindeydi; elindeki oyun kâğıtlarını yere çalarak ayağa fırladı, Agnes'e avaz avaz bağırarak çıkıp azıcık eğlenmezlerse çıldıracağını söyledi Yeni tatil otelini görmek için Palm Springs'e gitmelerini önerdi Agnes. Para açısından çok dara gitmeyeceklerse orada yemek yiyebilir, sonra da Salton Sea yakınlarında bir turist kampında geceyi geçirebilirlerdi. Kemiklerinden Los Angeles sisinin soğuğunu atmalarına yardım ederdi bu gezi.

Palm Springs'e vardıklarında Agnes her şeyin pahalı göründüğünü söyleyip yola devam etmelerini istedi, ama Margo burasının tam kendine göre bir yer olduğunu hemen anlamıştı. Tony nasılsa üniformalıydı, onları arabada bekleyecekti. Margo gidip bir sandviççide yemek yemesini söylediğinde Tony'nin suratı öylesine allak bullak oldu ki hemen orada bağırmaya başlayacağını sandı Margo, ama kapıcı burunlarının dibinde durduğu için ağzını açmaya cesaret edemedi.

Kadınlar tuvaletinde yüzlerini boyadıktan sonra aralarında tanıdıkları film yıldızları var mı diye kalabalığa bakarak hurma ağaçlarının arasında dolaştıkları sırada Margo tanıdık bir ses duydu. Dazlak kafalı, önemli biri gibi duran Yahudi bir beyle çene çalan, beyaz keten giysili, esmer ince yüzlü bir adam gözlerini dikmiş Margo'ya bakıyordu. Arkadaşından ayrılıp yanlarına geldi. Hazırola geçmiş bölüğünü teftiş eden subay gibi

dimdik yürüyordu. "Bayan Dowling," dedi, "ikimiz için de ne büyük bir şans." Gözlerin altında kara torbacıklar olan, solgun seğiren yüze gülümseyerek baktı Margo. "Siz o resimcisiniz," dedi.

Adam yüzüne ters ters baktı. "Sam Margolies," dedi. "Neyse bütün Amerika'da, Avrupa'da seni aradım... Lütfen yarın saat onda deneme filmi için benim işyerime gel... Irwin sana ayrıntıları anlatır." Şişman adama doğru isteksizce elini salladı. "Seni Bay Harris'le tanıştırayım... Bayan Dowling... beni bağışlayın, insanları birbirleriyle tanıştırma sorumluluğunu pek yüklenmem... Ama Irwin'in seni görmesini istiyorum... Bu Amerika'nın en güzel kadınlarından ibridir, Irwin." Elini Margo'nun yüzüne, hemen birkaç santim ötesine uzattı, çamurdan bir şeyler yoğuruyormuş gibi parmaklarını oynattı. "Bu yüzün resmini çekmek genellikle olanaksızdır. Bu yüzü yalnızca ben sahneye koyabilirim..." Margo içinin ürperdiğini hissetti. Arkasında Agnes'in ağzının beş karış açıldığını gördü. Ağzının kıyılarından ufak, şakacı bir gülümseme başlamıştı. Şişko adamı omuzlarından kavrayarak, "Bak Irwin," diye bağırdı Margolies. "İşte bu güldürü ruhu... Ama niye beni görmeye gelmedin?" Güçlü bir yabancı vurgulamasıyla konuşuyordu. "Beni böylesine yok saymanı gerektirecek ne yaptım?"

Margo'nun canı sıkılmaya başlamıştı. "Bu Bayan Mandeville, benim.... refakatçim... California'yı şöyle bir görmeye gelmiştik."

"Film stüdyolarından başka ne var ki burada?"

"Belki de Bayan Mandeville'e bir stüdyo gösterirsin. Çok istiyor, ben de buralarda tek kişi bile tanımıyorum... tek kişi bile."

"Yarın birine söylerim, istediğiniz her yeri gezdirir size. Tekdüzelikten, bayağılıktan başka görülecek pek bir şey yok zaten ... o küçük sarışın kızı oynaması için aradığım yüz bu işte Irwin... anımsıyor musun... Sen de bana yıldız bulma kurumlarından, figüranlardan bir sürü saçmalıktan söz ediyordun, ben yıldız istemiyorum... Ama Bayan Dowling, nerelerdeydin? Geçen yaz Baden Baden'de sana rastlayacağımı umuyordum biraz... Tam Baden Baden'e göre birisin. Gülünç bir yer, ama insanın bir yerlere gitmesi de gerekiyor... Nerelerdeydin?"

"Florida'da, Havana'da... falan." Margo, son gördüğünde

adamın yayvan "a" sesini kullanmadığını düşünüyordu.

"Sahneyi bıraktın mı?"

Margo usulca omuzlarını silkti. "Ailem karşıydı zaten o işe." Araya girip bir şeyler söyleme olanağı kollayan Agnes, "Ah, onun sahneye çıkmasını hiç istememiştim," diye bağırdı. Şişman adam yatıştırıcı bir sesle, "Filmlerde çalışmasından hoşnut kalacaksınız," dedi. "Sevgili Margo," dedi Margolies, "çok büyük bir rol değil, ama tam sana göre, tam. Senin içindeki o görünmez gizi ortaya çıkartabilirim... Ben sana demedim mi Irwin, o stüdyodan uzaklaşıp dünyaya çıkmamız gerekir diye... yaşam kitabını açmamız gerek diye?... Bu gülünç kervansarayda aradığımız yüzü, güldürü ruhunu, Mona Lisa gülümsemesini bulduk... Bu Paris'teki beş milyon değerinde olduğu söylenen ünlü bir resimdir... Onun burada olacağını nasıl bildiğimi sorma... Ama bildim işte. Elbette deneme filmi çekene dek kesin bir şey söyleyemeyiz... Hiçbir zaman girişmem..."

"Ama Bay Margolies, yapabilir miyim bilmiyorum," dedi Margo, yüreği güm güm vurarak. "Şu ara çok acelemiz var... Miami'de görülmesi gerekli çok önemli işler beni bekliyor... aile sorunları, anlıyorsunuz ya."

"Hiç önemli değil. Size birini bulurum... Birini göndeririz oraya... Küçük ayrıntıların hiçbir değeri yoktur benim gözümde. Arsa işi sanırım."

Margo belli belirsiz başını salladı.

"Birkaç yıl önce oturduğumuz ev çok güzeldi, denize sürüklendi," dedi Agnes soluk soluğa.

"Daha iyi bir eviniz olacak... Malibu Beach'te, Baverly Hills'de... Evlerden nefret ederim... Ama kabalık ediyorum, sizi işinizden alıkoydum ... Ama Miami'yi unutursunuz. Burada da her şey var... Anımsıyor musun sevgili Margo, o gün sana da söylemiştim sinemayı parlak bir geleceğin beklediğini... sana ve... o büyük araba tüccarına, neydi adı, unutmuşum... size söylemiştim bir gün sinemada adımı duyacağınızı... Geleceğe ilişkin sezgilerim pek yoktur, olduğunda da hiç yanılmam. Altıncı duyguya olan inancımdan kaynaklanırlar."

"Ah, evet," diye sözünü kesti Agnes, "çok haklısınız, başaracağınıza inanırsanız, hiç başarısızlığa uğramazsınız, ben de hep Margo'ya söylerim bunu..."

"Çok güzel dile getirdiniz, sevgili bayan... Bayan Dowling, şekerim, Continental Attractions'da, saat onda... Kapıya birini yerleştiririm, sürücünün doğru benim işyerime gelmesini sağlar. Beni telefonda bulman olanaksızdır. Bir film üzerinde çalıştığımda Irwin bile beni bulamaz. Beni çalışırken görmek senin için ilginç olacak."

"Şey, gelebilirsem, sürücüm yolu bulur."

"Geleceksin," dedi Margolies, Irwin Harris'i kısa beyaz gömlekli kolundan yakalayarak, yemek salonuna doğru çekip götürdü. Giderlerken iyi giyimli insanlar arkalarından bakıyordu. Sonra da Margo'yla Agnes'e diktiler gözlerini. "Haydi, sandviççiye gidip Tony'ye söyleyelim. Herkes bizim çok ilginç olduğumuzu sanıyor," diye fısıldadı Margo, Agnes'in kulağına. "Margolies'in bu adam olduğunu düşünmemiştim hiç."

Kapıldıkları büyük coşku yüzünden yemek yiyemiyorlardı. O gece yine Santa Monica'ya döndüler, ertesi sabah dinlenmiş olarak kalkabilmek için Margo doğru yatmaya gitti.

Ertesi sabah ona çeyrek kala stüdyoya vardıklarında Bay Margolies kapıdakilere onlarla ilgili bir şey söylememişti. Buluşacaklarını hiç kimse duymamıştı. Yarım saat beklediler. Agnes gözyaşlarını tutmak için zorlu bir savaşım veriyordu. Margo gülüyordu. "Eminim herif dün gece iyice kafayı bulmuştu, işte şimdi de her şeyi unutuvermiş." Ama içten içe çok canı sıkılıyordu. Margo böyle kapılarda beklerken görünmekten hoşlanmadığı için Tony tam motoru çalıştırmış, giderken arka koltuğunda beyaz keten giysileriyle, beyaz beresiyle tek başına Margolies'in oturduğu özel yapılmış beyaz Pierce Arrow araba yanlarından geçti. Margolies Rolls-Royce'a bakıyordu, kendisini tanıyınca şaşkınlıkla irkildiğini gördü Margo. Porselen saplı bastonuyla arabasının camına vurdu. Sonra indi, içeri uzanıp Margo'nun elini tuttu. "Hiç özür dilemem... Kimi zaman insanları bekletmem gereklidir. Benimle geleceksin. Arkadaşın saat beşte alabilir mi?... Sana söyleyecek, gösterecek çok şeyim var."

Gösterişsiz uzun yapıda asansörle üst kata çıktılar. Kısa kollu gömlekler giymiş delikanlıların taslak tahtaları başında çalıştıkları, sekreterlerin yazı yazdıkları, oyuncuların sıralara oturmuş bekledikleri bir sürü odadan geçirdi onu Margolies. Son odada büyük bir masanın başında oturan sekreterin önünden geçerler-

ken, "Frieda, Bayan Dowling'in deneme filmini hazırlasınlar, lütfen, hemen," dedi. Sonra da duvarlarında Çin resimleri asılı, koskoca oymalı gotik masanın karşısına, küçük bir spot ışığının parıltısına yerleştirilmiş tek bir büyük oymalı gotik koltuğun bulunduğu kendi odasına soktu Margo'yu. "Otur şuraya, lütfen... Margo sevgilim, kameranın bozmadığı bir yüz görmenin zevkini sana nasıl anlatabilirim? Yüzünde hiç gerilim görmüyorum... Aldırmıyorsun. İspanyol soylularının kayıtsızlığıyla karışık eski orta Avrupa tazeliği... daha önce hiç kamera karşısına çıkmadığını hemen görebiliyorum... Bir dakika bağışla beni." Masasının arkasındaki derin koltuğa gömülüp telefon etmeye başladı. İkide birde sekreter içeri giriyor, alçak sesle yazdırdığı notları tutuyordu. Margo oturdu da oturdu. Margolies'in kendisini unuttuğunu düşünüyordu. Oda sıcaktı, boğucuydu, uykusunu getirmeye başlamıştı. Gözlerini açık tutmaya savaşırken Margolies masasından fırladı, "Gel sevgilim, şimdi aşağıya ineceğiz," dedi.

Bodrumdaki sıva kokulu odada kameraların önünde durdu bir süre Margo, sonra da Margolies onu stüdyonun kalabalık lokantasına götürdü. Margolies'in yemeğe getirdiği bu yeni kızın kim olduğunu görmek için herkesin tabaklarından başlarını kaldırıp baktığını hissediyordu. Yemek yerken Margolies Küba'daki büyük şeker kamışı tarlalarında geçirdiği günleri, New York'ta ilk sahneye çıktığı genç kızlık dönemini sordu. Sonra Carlsbad'dan, Baden Baden'den, Marienbad'dan söz etti, Güney California'nın o eski gülünç bayağılığından nasıl kurtulduğunu anlattı: "Aradığın her şeyi burada bulabilirsin," dedi.

Yemekten sonra deneme filminin ilk kopyasını görmek için projeksiyon odasına gittiler. Ağzında purosuyla Bay Harris'de oraya çıktı. Margo'nun büyük gri beyaz yüzüne, sırıtışına, başını çevirişine, gülümsemesine, ağzının açılışına, kapanışına, kafasını geriye atışına, gözlerinin devrilişine bakarken hiç kimse bir şey söylemedi. Kendi fotoğraflarını sevmesine karşın bunları izlemek Margo'yu sıkmış, oldukça tedirgin etmişti. Arada bir Bay Harris homurdanıyor, purosunun ucu kırmızı kırmızı parlıyordu. Film bitip de ortalık yine kararduğında Margo rahat bir soluk aldı. Sonra ışıklar yandı, makinenin durduğu küçük kara bölmenin kapısını açıp Margo'ya bir göz atan, kısa kollu gömlek giymiş,

kırmızı suratlı makinistin önünden geçip projeksiyon odasından ayrılıyorlardı az sonra. Makinistin bakışlarından kendisini beğenip beğenmediğini anlayamamıştı Margo.

Dış merdivenlerin önünde Margolies soğuk bir tavırla elini uzattı, "Hoşça kal sevgili Margo... Yüzlerce kişi beni bekliyor," dedi. Margo işin burda tümden bittiğini sandı. Ama adam konuşmasım sürdürdü, "Irwin'le sen işin ayrıntılarını düzenlersiniz... Ben bu konulardan hiç anlamam... Güzel bir öğleden sonra geçireceğine inanıyorum."

Yürürken bir yandan da bastonunu çevirerek projeksiyon odasına geri döndü. "Bay Margolies sizi istediği zaman bildirir, bu arada da biz anlaşmayı hazırlayalım," dedi Bay Harris. Acaba Margo'nun birlikte çalıştığı bir aracı, bir kurum var mıydı? Yoksa çıkarlarını kollaması için arkadaşı Bay Hardbein'e uğramalarını öğütleyebilirdi.

Karşısındaki masada Bay Harris'in, yanıbaşında da çökük yüzlü, yılışık alaycı tavırlı Bay Hardbein'in oturduğu odada birden haftada üç yüz dolara üç yıllık bir anlaşmayı okumakta olduğunu ayırt etti. "Ah, tanrım," dedi, "korkarım bu kadar uzun bir süre içinde bu işten iyice bıkarım... Refakatçim Bayan Mandeville'i çağırsam sizce bir sakıncası var mı acaba?... Ben bu konulardan hiç anlamam." Sonra Agnes'e telefon etti, gelinceye kadar da havadan sudan konuşarak zaman geçirdiler.

Agnes müthişti. Anlattı da anlattı önemli bağlantılarını, hemen görülmesi gereken önemli işlerini, bakılması gereken mülklerini, bu önerilen ücretin Bayan Dowling'in dünya turunu bir yana bırakmasına değmeyeceğini, değil mi, şekerim, hem bu filmde yalnızca eski dostları Bay Margolies'in hatırı için oynayacağını, hem elbette kendisinin de özveride bulunacağını, Margo'nun kazanacağına inandığı türden bir başarı şansını ona tanımak için kendisinin de gece gündüz demeden çalışacağını, hem Margo'nun mutlaka başaracağına inandığını, çünkü temiz bir yürekle inanırsan Tanrının işleri yoluna koyacağını anlattı da anlattı. Agnes konuşmasını, inançsızlığın nasıl da kötü olduğunu anlatarak sürdürdü ve saat beşte stüdyo kapanacağı sıra Agnes'in çantasında haftalığı beş yüz dolardan üç aylık bir anlaşmayla dışarı çıkıp arabaya bindiler. "Umarım dükkânlar hâlâ açıktır," diyordu Margo. "Giysi almalıyım."

Terbiyesiz tavırlı, binici giysili, solgun yüzlü, tüy gibi sarı saçlı bir adam ön koltukta Tony'nin yanında oturuyordu. Arabaya binerken Agnes'le Margo adamın tepsi gibi dümdüz kafasına baktılar arkadan ters ters. "Bizi Hollywood Bulvarı'nda Tasker ve Harding mağazasına götür... Paris Giyimevi'ne," dedi Agnes. Margo'nun kulağına da, "Ah şekerim, sana yine iyi giysiler alabilmek ne güzel," diye fısıldadı.

Hollywood ve Sunset'in köşesinde yabancıyı indirdikleri zaman adam soğuk soğuk eğilip onları selamladı, geniş kaldırımda yürüyüp gitti. "Tony, sana kaç kez söyledim, benim arabamla arkadaşlarını gezdiremezsin," diye söze başladı Margo. Agnes'in de katılmasıyla onu bir güzel payladı, eve vardıklarında Tony yine sinir bunalımı geçiriyordu, ertesi gün onlardan ayrılacağını söyledi. "Beni sömürüp geleceğimi söndürmekten başka bir şey yapmadın sen hiç. Max Hirsch'ti o. Avusturyalı bir konttur, ünlü bir polo oyuncusudur." Ertesi gün Tony eşyalarını toplayıp evden ayrıldı.

Haftada beş yüz dolar baştan Margo'yla Agnes'in sandığı denli büyük bir para çıkmadı. Aracı Bay Hardbein hemen yüzde onunu aldı, Margo'nun Miami'deki takılarını kurtarabilmesi için elli dolarını borçlarına ayırmak konusunda Agnes direndi. Santa Monica'nın seçkin bir semtinde yeni eve taşınmak da çok pahalıya patladı. Şimdi artık hizmetçilere, aşçıya da para ödemeleri gerekiyordu. Tony gittiği için yeni bir sürücü tutmak zorunda kalmışlardı. Hem sonra alınması gerekli giysiler, stüdyoda hiç karşı çıkmadan para vermeleri zorunlu reklamcı adamlar, yardım kurumları, her türlü dilenci vardı. Agnes harikaydı. Her şeyle ilgileniyordu. Ne zaman bir iş konusu ortaya çıksa Margo parmaklarını şakaklarına bastırıyor, bir an gözlerini kapatıyor, inliyordu. "Biliyorum, çok kötü, ama kafam işe hiç çalışmaz."

Çok güzel balkonları olan, antika İspanyol eşyalarıyla tepeleme dolu Porto Riko tipi yeni bir evi bulan da Agnes oldu. Akşamları Margo oturma odasında ateşin karşısındaki koltuğa gömülüyor, Agnes'le kâğıt oynuyordu. Aktörlerden, Margo'nun stüdyoda tanıdığı kişilerden birkaç çağrı alıyorlardı, ama bu kentte neler döndüğünü anlamadan hiçbir yere gitmeyeceğini söylüyordu Margo. "Daha neye uğradığımızı anlamadan, bize yarardan çok zarar verecek bir sürü serserinin ortasında bulabili-

riz kendimizi." "Ah, ne kadar doğru," diye içini çekiyordu Agnes. "Miami'deki o korkunç ikizler gibi."

Sam Margolies'in ilk kez evlerinde konuk olacağı bir cumartesi gecesi, saat altı sıralarında körkütük sarhoş ortaya çıkıp Max Hirsch'le birlikte polo okulu kurmak istediklerini, hemen bin dolar vermesini söyleyinceye dek Tony'nin suratını görmedi. "Ama Tony," dedi Agnes, "nereden bulacak Margie bu parayı?... Sen de benim kadar biliyorsun harcamalarımızın nasıl ağır olduğunu." Tony büyük bir olay çıkardı, bağırdı çağırdı, ağladı. Agnes'le Margo'nun sahne yaşamını söndürdüklerini, şimdi de sinemadaki geleceğini söndürmeye çalıştıklarını haykırdı. Göğsünü yumruklayarak, "Çok sabırlı davrandım," diye bağırdı. "Kadınların beni mahvetmelerine izin verdim."

Margo şöminenin üzerindeki saate bakıp duruyordu. Yediye geliyordu. Sonunda çantasından yirmi beş dolar çıkardı, hafta içinde yine uğramasını söyledi. Tony gittikten sonra. "Yine uvuşturucuya başlamış," dedi. "Yakında çıldıracak." "Zavallı," diye içini çekti Agnes, "hiç de kötü bir çocuk değil, ama çok güçsüz."

"Benim korktuğum, o pis Alman'ın Tony'yi iyice avucunun içine alması, başımıza bir sürü iş açması... O herifin mahkeme duvarı gibi suratı vardı... bence en iyisi avukat tutup boşanma davası açmak."

"Ama çıkacak söylentileri bir düşünsene," diye inledi Agnes.

"Her neyse," dedi Margo, "Tony'nin artık sahneden çekilmesi gerekiyor. O pis çingeneden alabileceğim her şeyi aldım."

Sam Margolies bir saat gecikti. "Ne sessiz bir yer," deyip duruyordu. "Çılgın Hollywood'da nasıl başardın böyle bir yer bulmayı?"

Dikiş sepetini alıp, yan yan odadan çıkan Agnes, "Niye olmasın, Margo sessiz sedasız yaşayan bir işçi kızdır," dedi. Margolies başından beyaz beresini çıkartmadan bir koltuğa oturdu, çarpık bacaklarını şömineye uzattı. "Bu yapay ateşlerden nefret ederim."

Kapıdan başını uzatan Agnes, "Şimdi de nefret ediyor musunuz?" dedi.

Margo ona kokteyl sundu, ama Margolies içki içmediğini söyledi. Agnes'in üzerinde bütün gün çalıştığı yemeği hizmetçi

getirdiğinde de kızarmış ekmekle marul yaprağı dışında hiçbir şeye dokunmadı. "Yemek zamanlarında ne yerim, ne de içerim. Seni görüp konuşmaya geldim yalnızca."

"İşte o yüzden de böyle zayıfsın," diye takıldı Margo.

"Eskiden nasıl olduğumu anımsıyor musun? Benim New York dönemimi? Ama bundan söz etmeyelim. Belleğim pek iyi değil. Ben yalnızca bugünü yaşarım. Şimdi senin baş oyuncu olacağın filmi düşünüyorum. Toplantılara, eğlencelere hiç gitmem, ama bu gece benimle Irwin Harris'lere gelmek zorundasın. Tanıman gereken kişiler bulunacak orada. Bana giysilerini göster. Giyeceğin şeyi ben seçeceğim. Bundan sonra da giysi alırken beni de çağırmalısın." Gıcırdayan merdivenleri Margo'nun peşinden çıkıp yatak odasına giderken de, "Sana daha başka bir yer bulmalıyız. Burası olmaz. Kenar mahalle burası," dedi.

Sam Margolies'in yanında oturup palmiye ağaçları dizili Beverly Hills caddelerinden geçmek Margo'nun içini yabansı duygularla doldurdu. Yıllar önce Piquot'nun mağazasından aldığı, son zamanlarda da Agnes'in Los Angeles'ta bulduğu bir Fransız terziye onarttırıp, boyunu uzattırdığı o eski sarı gece giysisini seçmişti Sam Margolies. Margo'nun elleri buz gibiydi, kaburgalarına vuran yüreğinin gümbürtüsünü Sam Margolies'in duyacağından korkuyordu. Söyleyecek gülünç bir şeyler bulmaya çalıştı, ama yararı neydi ki, Margolies hiç gülmezdi. Adamın ne düşündüğünü merak ediyordu. Yanıbaşında ellerini dizlerine dayamış dimdik otururken sokak lambalarının ışığında, onun esmer yüzünü, kara perçemi altındaki dar alnını, somurtuk dudaklarını, gaga burnunu görüyordu. Üzerinde hâlâ beyaz keten giysisi, golf sopası biçiminde elmas bir iğneyle tutturulmuş enli beyaz boyunbağı vardı. Ağaçların arasında ışıklı uzun camlı kapıların dizi dizi sıralandığı araba yoluna dönerlerken Margolies, "Canın sıkılacak diye korkuyorsun... Ama şaşıracaksın. Senin alışkın olduğun o yabancı ülke ve New York sosyetesine uygun düşen bir şeyler bulunduğunu göreceksin burada da," dedi. Yüzünü çevirirken ışık gözlerinin akında, altlarındaki sarkık torbacıklarda, etli ıslak dudaklarında parıldadı. Arabadan inmesine yardım ederken de fısıldayıp elini sıkıp duruyordu sürekli. "Buradaki en şık kadın olacaksın, ama yalnızca bir tek yıldız ötekilerden daha parlaktır."

Kapıcının önünden geçerlerken Margo kıkır kıkır gülmeye başlayacağını sezdi. "Daha neler söyleyeceksin?" dedi. "Şey gibi konuşuyorsun... şey, dâhi gibi."

Büyük camlı kapıdan girişe önden geçmesi için omuzlarını dimdik arkaya atıp, hazırol durumuna geçerek dururken yüksek sesle, "Herkes dâhi olduğumu söylüyor," dedi Margolies.

İşin en kötü yanı da paltosunu çıkarmak için soyunma odasına girmesiydi. Yüzlerini boyayan, saçlarına son bir kez elleriyle biçim veren kadınların hepsi başlarını çevirip pabuçlarından başlayarak çoraplarına yükselen, giysisindeki bütün kopçalara çıtçıtlara takılan, kırışık var mı diye araştırarak boynuna ulaşan, boyalı mı diye anlamak için saçlarında gezinen bakışlarıyla çabucak tepeden tırnağa süzdüler Margo'yu. Margo hemen ermin kürk giymesi gerektiğini anladı. Tuvalet kapısında durmuş sigara içen, hışır hışır beyaz giysili, X ışınları saçan gözleri olan yaşlı bir kadın vardı; Margo onun iççamaşırlarındaki fiyat etiketlerini okuduğunu hissetti. Margo'nun paltosunu koluna alan zenci hizmetçi bütün dişlerini göstererek tatlı tatlı gülümsedi, azıcık içini rahatlattı. Dışarı çıkarken bakışların sırtında çarpıştığını, köpeğin kuyruğundan sarkan teneke kutu gibi orada asılı kaldığını duydu Margo. Kadınlar soyunma odasının kapısı ardından kapanırken boş ver, cesaretini yitirme, seni yemezler diyordu içinden. Hepsinin nasıl da tatlı kişiler olduklarını söylemesi için Agnes'in de yanında bulunmasını diliyordu.

Pırıl pırıl avizelerle dolu girişte Margolies onu bekliyordu. Büyük bir odada orkestra çalıyor, insanlar dans ediyordu. Margolies onu odanın öteki ucundaki şöminenin başına götürdü. Daracık takım giysilerinin içinde birbirlerine elmanın yarısı gibi benzeyen Bay Harris'le, Bay Hardbein gelip, iyi akşamlar dilediler. Margolies yüzlerine bakmadan ikisiyle de tokalaştı, şöminenin yanında, tıpkı işyerindeki gibi oymalı büyük bir koltuğa, kalabalığa arkasını dönerek oturdu. Bay Harris dansa kaldırdı Margo'yu. Sonra da iyi giyimli erkekler baş döndürücü bir hızla birbirini izledi. Sonunda kendini Rodney Cathcart'la dans eder bulana dek.

Onu hemen filmlerinden tanıdı, ama yüzünde renk olması, gösterişli gece giysisinin altında kaslarının, sıcak akan kanının bulunması Margo'yu çok şaşırttı. Uzun boylu, güneşyanığı tenli,

sarı sırma saçlı, sözcükleri İngiliz vurgulamasıyla mırıldanan bir delikanlıydı. Onunla dansa başlayıncaya dek Margo her yanının buz kestiğini, titrediğini hissetti. Bir kez dans ettikten sonra, yine dansa kaldırdı Margo'yu. Dans aralarında büfeye götürüp içki içirmeye çalıştı. Rodney Cathcart birkaç viskiyi hemen devirir, büyük bir tabak tavuk salatasını mideye indirirken Margo da büyük mavi bardaktaki viskisini elinde tutup, birkaç küçük yudum aldı. Adam azıcık sarhoş gibiydi, ama daha da sarhoş olacağa benzemiyordu. Hiçbir şey söylemiyordu, bu yüzden Margo da ağzını açmıyordu. Onunla dans etmeye bayılmıştı.

Arada bir odanın öteki ucunda dans ettikleri sıra, şöminenin üzerindeki kocaman aynadan bütün odayı görebiliyordu. Bir keresinde de doğru açıyı yakaladığı zaman yanan kütüklere bakan oymalı yüksek arkalıklı koltuğunda Margolies'in üzerine dikili gözlerini gördüğünü sandı. Büyük bir ilgiyle bakıyor gibiydi. Yüzünde oynaşan ateş ışığı Margo'nun daha önce hiç farketmediği canlı, sıcak bir görünüm kazandırmıştı ona. Sonra birdenbire sarı saçlar, kıvırcık saçlar, dazlak kafalar, çıplak omuzlar, kara omuzlar girdi araya, odanın o köşesini gözden kaçırdı.

Viskilerin durduğu masanın başında onu dikilirken bulduğunda saat on iki falan olmalıydı. "Merhaba, Sam," dedi Rodney Cathcart. "İşler nasıl?"

"Artık gitmeliyiz, bu gürültüden çok yoruldu, zavallı çocuk... Rodney, Bayan Dowling'in gitmesine izin ver."

"Oldu dostum," diyen Rodney Cathcart kendine bir bardak daha viski doldurmak için arkasını döndü.

Margo paltosunu alıp çıktığında Bay Hardbein'in girişte kendisini beklediğini gördü. Elini sıkarken önünde eğildi adam. "Eee Bayan Dowling, büyük bir coşku yarattığınızı söylemekte sakınca görmüyorum. Kızların hepsi saçınızı neyle boyadığınızı soruyor." Kahkahası ağzında boğularak gümbürtülerle şiş göbeğine indi. "Acaba benim işyerime gelir miydiniz? Bir şeyler atıştırır azıcık iş konuşurduk."

Margo irkildi. "Çok tatlısınız, Bay Hardbein, ama ben işyerlerine hiç gitmem... İş konularından anlamam... Siz bizi sonra ararsınız, olmaz mı?"

Verandaya çıktığında uzun beyaz arabada Margolies'in yanında, Rodney Cathcart oturuyordu. Margo gülümsedi, sanki hep

Rodney Cathcart'ı orada bulacağını biliyormuş gibi serinkanlılıkla aralarına oturdu. Araba hareket etti. Hiç kimse ağzını açmadı. Nereye gittiklerini kestiremiyordu Margo, palmiye ağaçlarının sınırladığı caddeler, dizi dizi sokak lambaları birbirinin aynısıydı. Büyük bir lokantanın önünde durdular. Arabadan çıkmasına yardım ederken elini sıkarak, "Bir şeyler atıştırsak iyi olacağını düşündüm... Bütün gece hiçbir şey yemedin," dedi Margolies. Onlardan önce aşağı atlamış olan Rodney Cathcart, "Dans etmek adamı kurt gibi acıktırıyor," dedi.

Başgarson neredeyse yere kadar eğilerek bir sürü gözle dolu lokantanın içinden geçirip dans alanının yanında onlara ayrılmış masaya götürdü. Margolies küçük bisküvilerle süt içti, Rodney Cathcart biftek yedi, Margo da çatalının ucuyla birkaç ıstakozlu börek aldı. Son kızarmış patates dilimini de süpürdükten sonra pırıl pırıl temizlediği tabağını geri iterek Rodney Cathcart, "Bunun üzerine bir içki iyi gider," diye homurdandı. Margolies iki parmağını havaya kaldırdı. "Burada yasak... Nasıl da aptal bir ülkeyiz... Herkes nasıl da aptal." Gözlerini devirerek Margo'ya baktı. Bakışları buluşup da adamın göz kırpması göz kapağında bir seyirmeye dönüşünce Palm Springs'de üzerinde öylesine büyük gürültü kopardığı o usuldan kendini tutan gülümseyiş yayıldı Margo'nun yüzüne. Margolies ayağa kalktı. "Gel Margo, sevgilim... Sana göstereceğim bir şey var." Kırmızı halının üzerinde Rodney Cathcart'la birlikte peşinden giderlerken lokantadaki kişileri bir coşku dalgasının kapladığını hissediyordu, tıpkı Charles Anderson öldükten sonra Miami'de gittiği yerlerde olduğu gibi.

Margolies onları büyük bej rengi bir yapıya götürdü. Asansörle yukarı çıktılar. Anahtarla kapıyı açıp içeri soktu. "Burası," dedi, "benim küçük bekâr evim."

Her yanı işlemelerle dolu, sonunda balkon bulunan büyük karanlık bir odaydı. Her birinin üzerinde yalnızca onu aydınlatan küçük ışıkların yandığı yağlı boya tablolarla kaplıydı duvarlar. Yerlerde birbiri üzerine yığılmış doğu halıları, duvarlar boyunca dizilmiş, üzerleri zebra, aslan derileriyle örtülü sedirler vardı. "Ah müthiş bir yer," dedi Margo. Gülümseyerek ona döndü Margolies, "Birazcık soylu havası var, değil mi? İspanyol soylularının şatosunda görmeye alıştığın türden şeyler."

"Tam anlamıyla," dedi Margo.

Rodney Cathcart sedirlerden birine boylu boyunca uzandı. "Hey Sam, eski dostum," dedi, "şu güzel Kanada birasından kaldı mı hiç? İçine biraz da Guinness katsan?"

Margolies mutfağa girdi, yaylı kaplı arkasından kapandı. Parlak renkli resimlere, raflardaki porselen Çin figürlerine bakarak odada dolaştı Margo. Bir düşte gibiydi.

"Hey bana bak," diye sedirden seslendi Cathcart. "Buraya gel, Margo.. Senden hoşlandım... Bana Si demelisin... Dostlarım öyle der. Daha Amerikan."

Ağır ağır sedire yaklaşan Margo, "Bana göre hava hoş," dedi. Rodney Cathcart elini uzattı. "Buraya koy, dostum," dedi. Margo elini adamın eline koyunca birden sımsıkı tuttu, yanına sedire çekmeye çalıştı. "Beni öpmek istemez miydin?" Sımsıkı yapışmıştı. Çok güçlü olduğunu hissediyordu adamın.

Margolies üzerinde, şişeler, bardaklar bulunan bir tepsiyle geldi, sedirin yanındaki abanoz masaya koydu. "İşte burada çalışırım," dedi. "Uygun çevre olmazsa deha kendini gösteremez... Otursana." Cathcart'ın uzandığı sediri gösterdi. "O aslanı ben vurdum.... Bir dakika beni bağışlayın." Merdivenlerden tırmanıp balkona çıktı, orada bir ışık yandı. Sonra bir kapı kapandı, ışık kesildi. Odadaki tek ışık resimlerin üzerindekilerdi. Rodney Cathcart doğrulup sedirin kıyısına oturdu, "Tanrı aşkına, sevgili kardeşim, bir şeyler iç..."

Margo kıkır kıkır gülmeye başladı. "Olur, Si, bana biraz cin verebilirsin," dedi, sedire yanına oturdu.

Rodney çok çekiciydi. Margo öpmesine izin verdi, ama eli hemen bacağından yukarı tırmanmaya başlayınca ayağa kalkıp resimlere bakmak için yine odanın öteki ucuna gitmek zorunda kaldı. Adam kendini sedire atarken, "Öff, salaklık etme," diye içini çekti.

Yukarıdan hiç ses gelmiyordu. Margolies'in orada ne yaptığını merak etmeye başlamıştı. Bir yudum daha cin almak için sedire döndü, Rodney Cathcart ansızın yerinden fırladı, arkasından kollarını dolayıp Margo'ya sarıldı, kulağını ısırdı Margo kıpırtısız durarak, "Şu mağara adamı numaralarını bırak," dedi. Giysisinin bozulacağından korktuğu için onunla boğuşmak istemiyordu. "Benim," diye fısıldadı adam. "Seni çok çekici buluyorum."

Margolies elinde birtakım kâğıtlarla önlerinde duruyordu. Margo onun ne zamandır orada bulunduğunu merak etti. Rodney Cathcart kendini yine sedire attı, gözlerini kapadı. Margolies doğal bir sesle, "Şimdi otur bakalım, Margo sevgilim," diyordu. "Sana bir öykü anlatmak istiyorum. Senin için ne anlama geleceğini, duygularını uyandırıp uyandırmayacağını görelim." Margo yüzünün kızardığını hissetti. Arkasında Rodney Cathcart uyuyormuş gibi derin soluklar alıp veriyordu.

"Baş döndürücü bir hızla Avrupa başkentlerinin birinden ötekine gitmekten bıktın," diyordu Margolies. "Yaşlı bir subayın kızısın. Annen ölmüş. Her yere girip çıkıyorsun, danslara, yemeklere, büyük olaylara. Sana evlenme öneren bir sürü adam var. Baban Fransız ya da belki İspanyol generali. Ülkesi onu göreve çağırıyor. Barbar Faslıları geri püskürtmek için Afrika'ya gönderilecek. Seni bir manastıra bırakmak istiyor, ama sen onunla gitmekte direniyorsun. Beni dinliyorsun, değil mi?"

Margo istekle, "Ah elbette," dedi. "Babasıyla birlikte savaşa gitmek için gizlice gemiye binecek."

"Aynı gemide yabancı lejyona katılmak amacıyla kaçmış Amerikalı bir üniversite öğrencisi de var. Nedenini daha sonra açıklayacağız. Bu çocuk arkadaşın Si olacak. Buluşuyorsunuz... Aranızda her şey çok güzel gelişiyor. Baban çok hasta. Bu sırada siz çamurdan yapılmış bir kaledesiniz, yerlilerce kuşatılmışsınız; uluyan, kana susamış vahşilerce. Si kuşatmayı aşıp babanı kurtarmak için gerekli ilacı getiriyor... Dönüşünde asker kaçaklığıyla suçlanıp tutuklanıyor. Amerikan konsolosunun olaya elkoymasını sağlamak için hemen Tanca'ya gidiyorsunuz. Babanın yaşamı kurtulmuş. İdam mangası ateş açacağı sırada siz yetişiyorsunuz. Si bir Amerikan vatandaşı olarak madalya alıyor. General onu iki yanağından öpüyor, kızını onun güçlü kollarına bırakıyor... Bu konuda şimdi bir şey söylemeni istemiyorum... Bırak kafanın derinliklerine yerleşsin. Elbette bu hiç işlenmemiş bir taslak. Öykü çok saçma, ama yönetmene bazı olanaklar veriyor. Sevdiğin adamı kurtarabilmek için her şeyini, ününü, yaşamını tehlikeye atarken görebiliyorum seni. Şimdi artık evine götüreyim... Bak, Si uyuyor. Bir hayvan o, vahşi sarışın bir hayvan."

Margolies, Margo'nun paltosunu tutup giymesine yardım ederken bir an ellerini Margo'nun omuzlarına bıraktı. "Bir de

yüreğinin derinliklerine yerleşmesini istediğim başka bir şey var... kafanın değil... yüreğinin... Bana şimdi yanıt verme. O tatlı refakatçinle de konuş. Kısa süre sonra, bu filmi bitirince benimle evlenmeni istiyorum. Ben özgürüm. Yıllar önce bir başka dünyada bütün erkekler gibi benim de bir karım vardı, ama anlaşamadığımıza karar verip ayrıldık, herkes kendi yolunda yürüdü. Bu sıralar çok işim olacak. Bu işte gerekli yoğun, ayrıntılı çalışmayı bilmezsin. Bir filmi yönetirken başka hiçbir şey düşünmem, ama yaratıcı çaba bittiğinde, üç aylık bir süre içinde sanırım, benimle evlenmeni istiyorum... Şimdi yanıtlama."

Yoğun beyaz ıslak sabah sisi içinde ağır ağır ilerleyen arabada yan yana oturarak Santa Monica'ya giderken hiç konuşmadılar. Araba evin kapısına yanaşınca Margo eğildi, Margolies'in yanağını okşadı. "Sam," dedi, "bana en güzel gecemi yaşattın."

Böyle geç saatlere dek nerelerde kaldığını merak eden Agnes heyecan içindeydi. Sabahlığıyla evin içinde dört dönüp duruyordu, bütün ışıkları da yakmıştı. "Sen gittikten sonra belirsiz bazı düşüncelere dalmaya başladım, Margie. Bu yüzden de ne diyeceğini öğrenmek için Madam Esther'e telefon ettim. Frank bana bir haber bırakmış. Biliyorsun son kez de Frank'ın kötü etkileri bozmaya çalıştığını söylemişti."

"Ah Agnes, neler söyledi?"

"Başarının avucunun içinde olduğunu, sıkı durmanı söyledi... Ah Margie onunla evlenmelisin... İşte Frank'ın bize anlatmaya çalıştığı şey buydu."

"Müthiş bir şey," dedi Margo, yukarı çıkıp kendini yatağına atarak. "yorgunluktan ölüyorum. Ne olur Agnes giysilerimi asar mısın?"

Margo uyuyamayacak denli büyük bir coşku içindeydi. Oda çok aydınlıktı. Gözkapaklarının ardından ışığı kırmızı görüyordu. Uyumalıydı. Uykusunu alamazsa sabahleyin hayalet gibi olurdu. Agnes'i çağırıp aspirin istedi.

Agnes bir eliyle başını destekleyip kaldırdı, ötekiyle de aspirini yutması için su içirdi; tıpkı küçücük bir kızken, hastalandığında Agnes'in ona ilaç verdiği günlerdeki gibiydi. Sonra ansızın düş görüyordu, *Herkes Böyle Yapıyor* numarasını bitiriyordu, yüzlerden oluşmuş pembe mağara alkışlarla uğulduyordu, kocaman kara cübbesiyle Frank Mandeville'in kollarını açmış kendisi-

ni beklediği odaya koşuyordu, Frank'ın kollarına koşuyordu, pelerin çevresinde kapanıveriyordu, o boğucu pelerinle aşağılara çekiliyordu, Frank üstündeydi, giysisine pençelerini geçiriyordu, adamın omzunun üstünden Tony'yi görüyordu, Tony gülüyordu; tepeden tırnağa beyazlar giyinmiş, beyaz bere takmış, boyunbağında golf sopası biçiminde elmas parıldayan Tony zıp zıp zıplıyor, el çırpıyordu. Agnes'i içeri getiren onun bağırtısı olmalıydı. Hayır, Agnes bir şeyler söylüyordu. Titreyerek doğruldu, oturdu. Agnes büyük bir telaş içindeydi. "Ah, çok korkunç. Tony aşağıda. Seni görmekte diretiyor, Margie. Gazetede okumuş, biliyorsun bütün gazeteler, Margolies'in yeni filminde senin Rodney Cathcart'la oynayacağını yazıyor. Tony çıldırmış. Kocan olduğunu, senin işlerine bakması gerektiğini söylüyor. Bunun yasal hakkı olduğunu söylüyor."

"Küçük sıçan," dedi Margo. "Buraya getir onu... Saat kaç?" Yataktan fırlayıp yüzünü boyamak için tuvalet masasına gitti. Merdivenleri çıktıklarını duyunca, üzerine pembe dantelden yatak hırkasını geçirip yine yatağa daldı. Tony odaya girdiğinde iyice uyku bastırmıştı. "Derdin ne Tony?" dedi.

"Ben açlıktan ölüyorum, sen de burada haftada üç bin dolar kazanıyorsun... Dün Max'la benim yemek yiyecek paramız bile yoktu. Evimizden de atılmak üzereyiz. Yasal açıdan senin olan her şey benimdir... Sana karşı çok yumuşak davrandım... Beni kandırmana izin verdim."

Margo esnedi. "Şimdi Küba'da değiliz şekerim." Yatakta doğrulup oturdu. "Bana bak, Tony, arkadaş olarak ayrılalım. Daha anlaşmayı imzalamadım. İmzaladığımda arkadaşınla birlikte Havana'ya gidip polo okulu açmanıza yetecek parayı veririm, ne dersin? Evini özledin sen, onun için böyle hırçınsın."

"Ah harika bir düşünce," diye şakıdı Agnes. "Küba tam sana göre... Bütün o turistleri falan bir gözünün önüne getir."

Tony dimdik durdu. "Margo biz Hıristiyanız. İnancımız güçlüdür. Kilisemizin boşanmayı yasakladığını biliyoruz... Agnes, beni anlamıyor."

"Ben senden çok daha iyi bir hıristiyanım... sen de biliyorsunki sen..." diye tiz bir sesle söze başladı Agnes.

"Öff Agnes, kahvaltıdan önce din konusunu tartışamayız." Margo doğruldu çarşafların altında dizlerini çenesine çekti.

"Agnes'le ben Mary Baker Eddy'nin gerçeği öğrettiğine inanıyoruz, anlıyor musun, Tony? Buraya otur, Tony... Çok şişmanlıyorsun, o genç kız görünümünü yitirirsen erkekler senden hoşlanmaz... Bana bak, sen ve ben, ikimiz birlikte çok zor günler geçirdik." Tony yatağın kıyısına oturup sigara yaktı. Margo, onun çalı gibi kara saçlarını alnından okşayarak arkaya attı. "Yaşamımdaki en büyük çıkışı yapacağım sırada bana kazık atmaya kalkışmazsın."

"Ben pis bir asalağım. Hiçbir işe yaramam," dedi Tony. "Ayda bin dolara ne dersin? Kazandığının yalnızca üçte biri. Nasılsa sen bu parayı har vurup harman savurursun. Kadınlara para gerekmez."

"Evet ya sen öyle san. Biliyorsun, bu işte para kazanmak çok paraya patlar."

"Pekâlâ... beş yüz yapalım. Ben rakkamlardan anlamam, biliyorsun. Ben küçük bir çocuğum bilirsin."

"Ben de anlamam. Agnes'le aşağı in, ben yıkanır, giyinirken bir kez daha konuşun. Biraz sonra terzim gelecek, saçımı da yaptırmalıyım. Bu öğleden sonra yüzlerce kişiyle buluşmam gerek... Güle güle Tony." Oğlanın yanağını okşadı, o da kuzu kuzu Agnes'in peşinden gitti.

Margo banyodan çıktıktan sonra Agnes yine yukarı geldi, öfkeli bir sesle, "Margie, bu oğlandan çoktan boşanmış olmalıydık," dedi. "Çocuğu avucuna alan o Alman, pis herifin teki. Bay Hays'in skandallar konusunda ne düşündüğünü biliyorsun."

"Evet, evet, çok salakça davrandım."

"Bu konuyu Frank'a danışmalıyım. Bu öğleden sonra Madam Esther'le buluşacağım. Frank bize güvenilir bir avukatın adını verebilir."

"Vardaman'a gidemeyiz. Hem Sam'ın hem de Bay Hardbein'in avukatı. Birinin eline yazılı belge vermek için elbette insanın salak olması gerekir."

Telefon çaldı. Anlaşmayı görüşmek için arayan Bay Hardbein'di. Adamla konuşsun diye Agnes'i gönderdi. Terzi, ağzı iğnelerle dolu çevresinde dönüp uğraşırken aynanın karşısında dikilip ne yapacağını düşündü durdu bütün öğleden sonra. Yeni giysileri görmek için beş sıralarında Sam geldiğinde saçı hâlâ kurutma makinesinin altındaydı. "Kafan o şeyin içindeyken nasıl

da çekicisin," dedi Sam, "sonra o tülden sabahlık, dizlerinin arasmdaki dantelden üçgen... Bunu anımsayacağım. Belleğim çok iyidir. Gördüğüm şeyi bir daha hiç unutmam. Görsel düş gücünün gizi de burada yatar."

Agnes, Rolls'la onu almaya geldiğinde Sam'dan kurtulması pek kolay olmadı. Gidecekleri yere önları kendi arabasıyla götürmek istiyordu. "Benden gizlediğin hiçbir şey olmamalı, Margo sevgilim," dedi incelikle. "Her şeyi anlayışla karşıladığımı göreceksin... her şeyi... Ben seni senden daha iyi tanıyorum. Bu yüzden de seni yönetebileceğimi biliyorum. Yüzünün her kıvrımını, tutkuyla dolu o genç kız ruhunun güzelliğini çok iyi inceledim... Yaptığın hiçbir şey beni şaşırtamaz, sarsamaz."

"Bak işte bu çok iyi," dedi Margo.

Margolies öfkeyle ayrıldı oradan.

"Ah Margie, Bay Margolies'e öyle davranmamalıydın," diye sızlandı Agnes.

"Ben onsuz olabilirim, ama o bensiz olamaz," dedi Margo. "Yeni bir yıldız bulmak zorunda. Zaten herkes de işlerinin sarpa sarmaya başladığını söylüyor."

"Bay Hardbein'e göre bunun tek nedeni reklamcısını işten atması," dedi Agnes.

Yola çıktıklarında çok geç olmuştu. Madam Esther'in evi, Los Angeles'in iş merkezine yakın, yıkık dökük bir kesimindeydi. Evden birkaç sokak ötede arabadan indiler, yıllar önce, kıyıya ilk geldikleri günlerde oturduklarına benzer tozlu, tek katlı evlerin sıralandığı dar sokaktan yürüdüler. Margo, Agnes'i dürttü. "Burası sana neyi anımsatıyor?" Agnes kaşlarını çatarak döndü. "Yalnızca hoş, güzel şeyleri anımsamalıyız, Margie."

Madam Esther'in evi, geniş sundurmalı, çatlak tahta çatılı, ahşap büyük eski bir evdi. Pis pencerelerin bütün perdeleri kapalıydı. Agnes arkadaki küçük buzlu camdan kapıyı tıklattı. Zayıf, kız kurusu, kır saçları kısa kesilmiş bir kadın hemen açtı. "Geciktiniz," diye fısıldadı. "Madam ilişkiye geçti. Bekletilmekten hoşlanmazlar. Zinciri kırmak zor olacak."

"Frank'tan haber aldı mı?" diye fısıldadı Agnes.

"Frank çok kızgın. Korkarım artık bize yanıt vermeyecek... Elinizi uzatın."

Kadın Agnes'in elini, Agnes de Margo'nun elini tuttu, tekli

sıra olarak yalnızca kırmızı küçük bir ampulün hafifçe aydınlattığı karanlık bir koridoru, bir kapıyı geçip soluk alan, ayaklarını sürüyen insanlarla dolu tümden karanlık bir odaya girdiler.

"Bizim için özel bir seans yapacağım sanmıştım," diye fısıldadı Margo. "Şşşşt," diye tısladı Agnes kulağına. Gözleri karanlığa alışınca koskoca yuvarlak bir masanın üzerinde sallanan Madam Esther'ın büyük şişko yüzünü, çevresindeki öteki yüzlerin belirsiz bulanıklığını gördü. Margo'yla Agnes'e yol açtılar, birinin ıslak, nemli eli kendi elini kavrarken oturduğunu ayırt etti Margo. Madam Esther'in önündeki masaya küçük beyaz kâğıt desteleri yığılmıştı. Yanında oturan Agnes'in hızlı hızlı soluyuşu dışında her şey çok sessizdi.

Bir şeyler oluncaya dek saatler geçmiş gibi geldi Margo'ya. Sonra da Madam Esther'in gözlerinin açıldığını gördü, ama tek ayırt edebildiği göz aklarıydı. Anlamadığı bir dili konuşan dudaklarından derin bir bariton ses çıkıyordu. Zincirdeki kişilerden biri aynı dilde yanıtladı; besbelli bir soru sordu. "Hintli Sidi Hassan bu," diye fısıldadı Agnes. "Borsayla ilgili çok geçerli bazı gizli bilgiler verdi."

Neredeyse korkudan Margo'nun ödünü patlatan tiz bir kadın sesiyle, "Susun," diye bağırdı Madam Esther. "Frank bekliyor. Yo, hayır geri çağrıldı. Her şeyin yoluna gireceğini söyleyen bir haber bıraktı. Tarafların istediği bilgiyi yarın vereceğini, küçük kızının, sevgili Agnes'e danışmadan ne olursa olsun işe girişmemesini söyledi."

Agnes isterik hıçkırıklara boğuldu, bir el Margo'nun omzuna vurdu. Aynı kır saçlı kadın onları yine arka kapıya götürdü. Kokulu bir tozdan Agnes'in burnuna çektirdi. Buzlu camdan kapıyı açmadan önce, "Elli dolar vereceksiniz lütfen. Adam başına yirmi beş dolar... Madam güzel kızın artık gelmemesini, kötü etkilerle kuşatılmış bulunduğumuzdan kendisi için tehlikeli olabileceğini, ama Bayan Mandeville'in gelmesini, haberleri almasını, hiçbir gücün ona zarar veremeyeceğini, çünkü onda bir çocuk yüreği bulunduğunu söylüyor," dedi.

Çoktan akşamın çöktüğünü, her yerde ışıkların yandığını gördükleri karanlık sokağa çıktıkları zaman Margo tanınmamak için kürkünü yüzüne çekti.

Eski Rolls'un derin koltuğuna gömülürlerken, "Görüyorsun

ya Margie," dedi Agnes, "üzerimizde bizi kollayan sevgili Frank olduktan sonra her şey yoluna girer nasılsa. Hemen Bay Margolies'le evlenmen gerektiğini söylemek istiyor."

"Evet, sanırım onunla evlenmek, üç yıllık bir anlaşma imzalamaktan daha kötü değildir," dedi Margo. O gece Sam onu Grauman'da bir açılışa götüreceği için sürücüye elinden geldiğince hızlı gitmesini söyledi.

Araba yolundan evin kapısına döndüklerinde ilk gördükleri şey bahçedeki mermer sırada oturan Tony'yle, Max Hirsch oldu. "Onlarla ben konuşurum," dedi Agnes. Margo yukarı koşup giyinmeye başladı. Tony rüzgâr gibi içeri daldığında iççamaşırlarıyla oturmuş aynaya bakıyordu. Makyaj masasının üzerindeki ışığın saçtığı aydınlığa girince Margo, Tony'nin gözünün morarmış olduğunu gördü. Arkasını dönmeksizin, "Yine dolaplar çevirmeye başladın ha, Tony?" dedi.

Tony soluk soluğa konuşuyordu. "Buraya gelmek istemediğim için Max morarttı gözümü. Margo, hemen bin dolar vermezsen beni öldürecek. Bize bir çek yazıncaya dek evden çıkamayacağız, hem nakit para da vermelisin çünkü Max bu gece bir eğlence düzenliyor, nakit para almadan meyhaneci içkileri getirmeyecek. Max senin boşanacağını söylüyor. Nasıl yaparsın böyle bir şeyi? Kilisemiz boşanmayı onaylamaz. Üstlenemeyeceğim denli büyük bir günah bu. Benden boşanamazsın."

Margo ayağa kalktı, ona döndü. "Yatağın üzerinden sabahlığımı alıver bana... üşütüp ölmenin anlamı yok... Şey, Tony, sence çok mu şişmanlıyorum? Geçen hafta bir kilo almışım... Bana bak Tony, şu pis Alman seni mahvedecek. Bu heriften kurtulup iyileşmek için yine bir yerlere gitsen iyi edersin. Federal hafiyelerin seni yakalayıp uyuşturucu kullanmaktan tutuklamasını hiç istemiyorum. Daha dün San Pedro'da büyük bir baskın yaptılar."

Tony gözyaşlarına boğuldu. "Bu parayı vermelisin. Yoksa bütün kemiklerimi kıracak."

Makyaj masasının üzerinde, büyük pudralığın yanında duran kol saatine baktı Margo. Sekizdi. Sam artık her an gelebilirdi. "Pekâlâ," dedi, "ama bir dahaki kez bu evi dedektifler koruyacak... Anlıyor musun? Böyle bir oyun daha etmeye kalkışırsanız soluğu hapishanede alırsınız. Sam Margolies bu işin gazetelere yansımasını önleyemez sanıyorsanız çok yanılıyorsunuz. Aşağı in,

Agnes'e söyle size bir çek yazsın, evdeki bütün parayı da versin." Margo giyinmeye başladı.

Birkaç dakika sonra Agnes ağlaya ağlaya geldi. "Ne yapacağız? Onlara çek yazdım, iki yüz dolar da para verdim... Ah, çok korkunç. Niye Frank bizi uyarmadı? Biliyorum bizi kolluyor, ama bu korkunç adamı ne yapacağımızı da söylemesi gerekirdi." Margo giysi dolabına gitti, yepyeni bir gece giysisini üzerine geçirdi. "Yapacağımız ilk şey, yarın hemen o çeki durdurmaktır. Evleri koruma merkezini ara, gece gündüz burada nöbet tutacak iki dedektif göndersinler. Bıktım artık, hepsi bu."

Margo çılgına dönmüştü. Pullu, devekuşu tüyleriyle süslü yeni beyaz giysisiyle odanın içinde dört dönüyordu, yatakların arasında duran üç kanatlı aynada kendini gördü. Gidip önünde durdu. Beyaz pullu giysisinin içinde üç açıdan da inceledi kendini. Gözleri pırıl pırıl maviydi, yüzü al al olmuştu. Saçma takacağı yapay elmaslarla süslü bandı getiren Agnes arkasından yaklaştı. "Ah Margie," diye haykırdı, "hiç böyle çarpıcı olmamıştın."

Hizmetçi gelip Bay Margolies'in beklediğini söyledi. Margo, Agnes'i öptü, "Dedektifler gelince artık korkmazsın, değil mi şekerim?" dedi. O gün öğleden sonra beğenmezse geri almak üzere geçici olarak yolladıkları ermin kürkü omzuna attı, arabaya yürüdü. Rodney Cathcart, arka koltuğa yaslanmış oturuyordu, çok şık bir giysi vardı üzerinde. Margo'ya gülümsediğinde, uzun esmer yüzünde inci gibi bir dizi diş parıldadı. Binmesine yardım etmek için Sam dışarı çıkmıştı, "Margo sevgilim, soluğumuzu kesiyorsun, bu giysinin tam sana göre olduğunu biliyordum," dedi. Gözleri her zamankinden de parlaktı. "Bu gece çok önemli bir gece. Yıldızların bildirdiği bir şey. Sana sonra anlatırım. Yıldız falımıza baktırdım."

Üzerlerinde yoğunlaşan ışıkların, gözlerin parıltısı içinde, kalabalık, kaynaşan kapı önünden geçip girişe yönelirlerken Margo'yla Rodney Cathcart, bir mikrofonun önünde durup yeni filmleri, Sam Margolies'le işbirlikleri üzerine birkaç sözcük söylemek zorunda kaldılar. Töreni düzenleyen kişi Margolies'i de konuşturmaya çalıştığı zaman, Margolies öfkeyle arkasını döndü, içeride kimse yokmuş gibi sağına soluna bakmaksızın tiyatroya girdi. Oyundan sonra lokantaya gidip bir süre bir masada oturdular. Rodney Cathcart böbrek ızgara istedi. "Çok fazla

yeme, Si," dedi Margolies. "Asıl şölen benim evde."

İnsanlar lokantadan birer ikişer ayrılmaya başladıktan sonra gittikleri Sam'ın evinde alabalıklarla, ıstakoz salatalarıyla donanmış koca bir masa, şampanya açan Filipinli uşak onları bekliyordu. Bu kez Margo kendini denetlemeyi bir yana bıraktı, eline geçeni yedi, içti. Rodney Cathcart nefis olduğunu mırıldana mırıldana alabalığın hemen tümünü silip süpürdü, hatta Sam bile, bunun kendini öldüreceğinden emin olduğunu söyleyerek bir tabak ıstakoz salatası yedi.

Filipinliyle Sam Margolies'in ortadan yok olduğunu, aslan derisiyle kaplı sedirde Si'nin yanında oturduğunu anladığı zaman Margo iyice kafayı bulmuş, kıkır kıkır gülüyordu. Bir bardak şampanyayı lıkır lıkır içen Si, "Demek Sam'la evleniyorsun," dedi. Margo başını salladı. "Aferin sana." Si ceketiyle yeleğini çıkardı, özenle iskemlenin arkasına astı. "Giysilerden nefret ederim," dedi. "Benim çiftliğime gelmelisin... Harikadır."

"Oysa çok güzel giyiniyorsun," dedi Margo.

"Öyle," dedi Si.

Si uzanıp Margo'yu dizlerine çekti. "Ama Si, böyle davranmamalıyız, en azından Sam'm aslan derisi üzerinde olmaz." Si dudaklarını onun ağzına bastırdı, öptü. "Benden çok hoşlanıyorsun, değil mi? Çıplakken görmelisin beni."

Margo, "Yapma, yapma," diyordu. Si'den uzaklaşmak elinden gelmiyordu, adam çok güçlüydü, giysisinin altından elleri tüm bedeninde dolaşıyordu.

"Allah kahretsin, metelik verdiğim yok," dedi Margo. Si gidip ona bir bardak şampanya getirdi. İlk geldiklerinde içinde buz bulunan bir tası da kendisi için doldurdu. "Şu aslana gelince, rezalet bir saçmalık. Evet, Sam vurdu, ama herif onu hayvanat bahçesinde vurdu. İyice yaşlanan, işe yaramaz aslanları bir aslan çiftliğinde satıyorlardı, bir de av düzenlediler. Boşa atma olasılığı hiç yoktu. İğrenç bir katliamdı." Şampanyayı bir dikişte bitirdi, Margo'nun üzerine atladı. Si'nin sımsıkı kavrayan, sıkan kollarında sedire devrildi Margo.

Başı dönüyordu. Soluklarını düzene sokmaya çalışarak odayı arşınlamaya başladı. "İyi geceler, ateşli bir olaydı," dedi Si, yine özenle ceketini, yeleğini giydi, kapıdan çıkıp gitti. Margo'nun başı dönüyordu.

Sam geri dönmüştü, bir kâğıda yazılı bir sürü rakamları, hesapları gösteriyordu. Margo okumaya çalışırken adamın pırıl pırıl patlak gözleri yüzüne dikiliydi. Elleri titriyordu. "İşte bu gece," deyip duruyordu. "İşte bu gece yaşam çizgilerimiz birleşiyor... İstesek de istemesek de evleniyoruz. Bağımsız bilince inanmam ben. Sen inanır mısın, sevgili Margo."

Margo'nun başı dönüyordu. Hiçbir şey söyleyemedi. "Gel sevgili çocuğum yorgunsun." Margolies'in sesi yatıştırıcı bir biçimde kulağında mırıldandı. Margo kendini onun ellerine bıraktı; yatak odasına götürürken, özenle giysilerini çıkarırken, kocaman işlemeli yatağın kara ipek çarşaflarına yatırırken hiç karşı koymadı.

Sam onu evine bıraktığı sıra artık sabahın ilerlemiş saatleriydi. Araba yoluna girerlerken evin önündeki dedektif şapkasına dokunarak onları selamladı. Orada durmuş evini bekleyen adamın fino köpeğini andıran kocaman yüzünü görmek içini rahatlattı. Agnes uyanıktı, elinde bir gazete, üzerinde çiçekli kapitone sabahlıkla oturma odasında fırıl fırıl dönüp dolaşıyordu. "Nerelerdeydin?" diye haykırdı. "Ah Margie böyle giderse o güzelliğini kendi ellerinle yok edeceksin, hem de bu işe daha yeni başlıyorsun... Şuna bir bak... sakın korkma, şaşırma... böylesinin daha iyi olduğunu aklından çıkarma."

İşaret parmağının özenle boyanmış pembe sivri tırnağıyla bir başlığı göstererek *Times* gazetesini Margo'ya verdi.

HOLLYWOOD FİGÜRANI BİR EĞLENCEDE ÖLDÜRÜLDÜ
Ünlü Polo Oyuncusu Kayboldu
Denizciler Yakalandı

Aynı evde oturan öteki kişilerin söylediğine göre bütün gece bir içkili eğlencenin yapıldığı San Pedro, Higueras Drive, 2234 numaralı evin bodrumunda içki ya da uyuşturucu yüzünden kendinden geçmiş, *Kenesaw* savaş gemisinde görevli, gönüllü iki denizci, George Cokk ve Fred Castello sorguya çekilmek amacıyla tutuklandılar. Katı bir cisimle başına yediği darbe sonucu kafatası parçalanmış, kimliği Kübalı Antonio Garrido olarak saptanan, birçok ünlü stüdyoda figüranlık yapmış bir delikanlının bedeni de bu gemicilerin yanında bulundu. Komşuların telefonla

yaptıkları şikâyetler üzerine eve baskında bulunan polis içeri girdiğinde adam hâlâ soluk alıyordu. Kimilerine göre Avusturya soylusu olan, yakışıklı genç Kübalıyla Mimosa'da güzel bir apartman dairesini paylaşan Alman vatandaşı Max Hirsch bu eğlencenin dördüncü üyesiydi, ama polis facianın yer aldığı eve varmadan önce oradan kaçıp gitmişti. Bu sabah erken saatlerde polis daha yerini bulamamıştı.

Margo, odanın büyük daireler çizerek başının çevresinde döndüğünü hissetti. "Ah tanrım," dedi. Yukarı çıkarken düşmemek için sıkı sıkı parmaklıklara yapışması gerekti. Giysilerini yırtarcasına çıkardı, banyoyu sıcak suyla doldurdu, gözlerini kapatarak içine uzandı.

Agnes öteki odadan, "Ah Margie," diye bir çığlık kopardı, "o güzelim yeni giysin param parça olmuş."

Margo'yla Sam Margolies evlenmek için uçakla Tucson'a gittiler. Agnes ve Rodney Cathcart'tan başka kimse yoktu. Törenden sonra Margolies Sulh Yargıcı'na yepyeni bir yüz dolar verdi. Geri dönerlerken yolculuk çok kötüydü, çölü geçerlerken büyük üç motorlu Ford uçak onları epeyce sarstı, zıplattı. Beyaz beresinin altında Margolies'in yüzü renkten renge girdi, ama yine de yolculuğun çok güzel geçtiğini söyledi. Rodney Cathcart'la Agnes büyük bir içtenlikle karton kutularının içine kustular. Margo, o güzel gülümsemesinin, umutsuz bir sırıtmaya dönüştüğünü hissediyordu, ama düğün kahvaltısını midesinde tutmayı başardı. En sonunda uçak havaalanında durduğu zaman yüzlerine renk gelmiş, gülümsemeler içinde merdivenlerden inip karşılamaya gelenlerin attığı konfet, kâğıt şerit yağmuruna, kamera vızıltısına girecek duruma gelene dek kameramanları yarım saat beklettiler. Rodney Cathcart'ın dizleri bükülmeden dimdik durabilmesi için bir şişe viskinin çoğunu içmesi gerekti. Margo, havaalanının buz dolabında kendisini bekleyen sarı orkidelerin üzerinden en güzel gülümsemesini yaydı yüzüne; Agnes de zevkten çılgına dönmüştü, çünkü Sam ona da orkide almıştı, hem de eflatun orkideler almıştı, ötekilerle birlikte merdivenlerden inip kameralara yaklaşması konusunda diretmişti.

Çölün o göz kamaştırıcı parıltısından, hava boşluklarında uçağın sallanmalarından sonra, stüdyonun sessiz soyunma odasına girmek çok hoştu. Saat üçte makyajları bitmişti. Çamurdan kale

dekoru önünde Margo'yla Rodney Cathcart'ın birbirlerine sımsıkı sarılmış durumda yakın çekimlerine çalışmak için stüdyonun giriş katındaki küçük odada Margolies hemen kolları sıvayıp işe girişti. Si yarı beline dek çıplaktı, göğsünü çaprazlamasına iki fişeklik kesiyordu, başında da ketenden lejyoner kepi vardı, Margo beyaz bir gece giysisiyle, yüksek topuklu, saten terlikler giyiyordu Fişeklikler yüzünden kucaklaşmada güçlük çekiyorlardı. Önünde porselen saplı bastonunu savuran Margolies boyuna kameramn arkasında üzerinde durduğu küçük kutudan çalımla iniyor, Margo'yla Si'nin kucaklaşıp ayrıldıkları, ayrılıp kucaklaştıkları spot ışığına giriyor, yine çalımla kutusuna çıkıyor, iniyordu; kendilerine uygun düşecek kucaklaşma biçimini bulmaları bir düzine kadar denemeyi gerektirdi. "Sevgili dostum, Si," diyordu Margolies, "izleyenlerin bu sahneyi hissetmelerini sağlamalısın. Kaslarındaki her titreyiş onlara tutkuyu duyurmalı... tahta bir bebek gibi kaskatısın.Herkes bu kadım seviyor; incecik, nazlı bir güzellik, sevdiği adama her şeyini vermeye hazır coşturucu bir kadınlık... Margo sevgilim, bayılıyorsun, kendini onun kollarına bırakıyorsun. Onun güçlü kolları seni yakalamaya hazır olmasa yere düşeceksin. Si, sevgili dostum, genç bir hanıma yüzme öğretmeye çalışan beden eğitimi hocası değilsin sen, ölümle yüz yüze gelen, umutsuz bir âşıksın... Bütün izleyenler kendilerini senin yerine koyacak, sen bu güzel kadını onlar adına seviyorsun, aşk, güzellik, coşku isteyen milyonlar adına; ama unut onları, rahatla sevgili dostum, benim burada olduğumu, kameranın burada olduğunu unut, siz ikiniz yapayalnızsınız, umutsuz bir birlikteliği yakalıyorsunuz, birlikte atan yürekleriniz dışında hiçbir şey yok, sen ve dünyanın en güzel kızı, ülkenin en yeni sevgilisi... Tamam... sürdür bunu... Kamera."

ama birkaç dakika sonra bu aldatıcı kara parçası yok oldu, göründüğü denli hızlı, gizemli biçimde silindi gitti, tek bir yaşam belirtisinin bile göze çarpmadığı sessiz deniz önümde uzanıyordu

Gece kuşları çağırıyor beni
Hem akşam da yakın
Gitmeliyim hemen... mavi cennetime

KRUVAZÖRÜN KÜPEŞTESİNDE DALGAYLA SÜRÜKLENEN LİNDBERGH BÜYÜK BİR TEHLİKE ATLATTI

O Tennessee dağlarında
Dünyanın günahlarından uzakta
Yaşlı Dan Kelly'nin oğlu eğildi tüfeğine
Düşünerek Zeb Turney'in kızını

SOKAKLARDA BÜYÜK KALABALIKLARCA ALKIŞLANDI

Başdöndürücü Serenin Tepesinden Resim Çekti

Tutkulu bir gençti Dan kanı kaynardı
Yetiştirmişti onu babası doğru dayanıklı

BU YÜREKLİ DAVRANIŞIN BÜYÜSÜNE KAPILAN KENT İÇTENLİKLE ALKIŞLADI

PİLOT HAVADA GÖSTERİ YAPTI

Yüreği sıkışarak kıza duyduğu aşkla
Doldurdu çiftesini

TOPLUMSAL YAŞAMIN ÖNDERLERİ PİLOTUN GÖSTERİSİNİ BAĞRIŞARAK KUTLADI

OTELDE KARIŞIKLIK

Kalabalığın İçindeki Bir Boşluktan Uçak İleri Doğru Fırlarken Havacı Neredeyse Dışarı Düşüyordu

Dolaştı dolaştı dağlarda
O Tennessee'li adamın oğlu
Gözlerinde ateş yanıbaşında tüfeği
Arayarak Zeb Turney'in soyunu

ŞİDDETLİ YAĞMUR ALTINDA GÖSTERİ YAPTILAR

Kâğıttan Kar Fırtınası Broadway'i Örttü

Çınlıyor mermileri dağlarda
Çınlıyor mermileri rüzgârda

BÜYÜK HAVAYOLUNUN BAŞINA LİNDY GEÇTİ

Ayışıklı gecede Dan Kelly'nin öyküsü
Yayıldı dört bir yanına dünyanın
Nasıl öldürdüğü Dan'ın hepsini
Nasıl getirdiği Zeb Turney'in kızını geri

kısa boylu, dazlakça, yüzünde büyük bir tutku okunan adam, halkın arasında gizlendiği yerden fırladı, durdurulacağından korkuyormuşcasına büyük bir hızla uçağa tırmandı. Üzerinde gündelik giysiler, ceket yerine de bir deri yelek vardı. Başı açıktı. Kalabalığa ve gözleri merakla açılmış, hemen uçağın önünde duran kendi karısına bakmaksızın Chamberlin'in yanına oturdu. Motor gümbürdedi, uçak pistte gitmeye başladı, durdu, geri döndü, sonra da çok düzgün bir biçimde havalandı

Bin sekiz yüz seksen yedi yılı ilkbahar sonlarında boğucu sıkıntılı bir gün, başını omuzları üzerinde hoş bir biçimde, kibirle taşıyan, on sekiz yaşında, güzel gözlü, uzun boylu bir delikanlı, Plutarch'ın *Yaşamlar*'ını, Gibbon'un *Roma İmparatorluğu'nun Gerilemesi ve Çöküşü*'nü rehinciye bırakarak elde ettiği paranın bir bölümüyle Madison'dan biletini aldıktan sonra cebinde kalan yedi dolarla, bir de yakası kürklü eski bir paltoyla Chicago'ya vardı.

Bir mimarın yanında bu uğraşı öğrenmek amacıyla evinden ayrılmadan önce (o bayat Güzel Sanatsal çizimlerle kafasını bulandıracak mimarlık kursları yoktu Wisconsin'de); bu delikanlı Madison'daki Eyalet Meclisi yapısının kubbesini çökerken görmüştü, payandalarda kötü harç kullanılması yüzünden, politikacılara verecekleri rüşveti çıkarmak için malzemede kısıntı yapan hırsız müteahhitler yüzünden, belki de mimarın çizimlerindeki önemsiz, ama ölümcül bir yanlışlık yüzünden;

hiç unutmadı patlayan duvarların gümbürtüsünü, uçuşan sıvaları, yükselen toz bulutunu, dışarıya çıkartılan ölülerin, ölmek üzere olanların ezilmiş bedenlerini, sıva tozuyla kurşun rengi olmuş kıpırtısız yüzleri.

Trafiğin şıngırtısı, uğultusu, yük arabalarının takırtısı, koskoca yük beygirlerinin gümbürdeyen nal sesleri, mavnaların önünde giden römorkörlerin çığlığı, öncü bekleyen küçük buharlı gemilerin düdük sesleri içinde Chicago kent merkezinde dolaşır, Chicago Irmağı üzerindeki köprüleri geçer, döner bir kez daha geçerken,

doğuya, güneye, kuzeye doğru bin mil, batıya doğru üç bin mil uzanan bu büyük kıtanın, her yerde, maden yataklarında, yeni açılmış limanların durduğu kıyılarda, su yolları boyunca, demiryollarının kesiştiği noktalarda,

kulübelerle lokomotif depolarıyla maden ocaklarıyla tahıl ambarlarıyla mağazalarla dükkânlarla evlerle ağaçların gölgelediği çayırlarda varsıllar için kurulmuş büyük konutlarla tepelerdeki kubbeli hükümet yapılarıyla otellerle kiliselerle operalarla dinlenme salonlarıyla

dallanıp budaklandığını, filiz sürdüğünü düşünüyordu.

Uzun istekli adımlarla yürüdü
elini işinden, kafasının bütün gücünü yaratıdan ayırmayan gencin önünde her yöne uzanan engel tanımaz geleceğe doğru.
Aynı gün bir mimarın yanında işe girdi.

Frank Lloyd Wright, bereketli Wisconsin koyaklarından birine, Spring Koyağı'na yerleşip çiftçilerden, papazlardan, öğretmenlerden oluşmuş koskoca bir aile edinen Galli bir şapkacının ve papazın torunuydu. Wright'in babası da papazdı; tıp okuyan, Massachusetts, Weymouth'taki Baptist kilisesinde vaazlar veren, Sanskritçe öğrenen, ortabatıda Üniteryan olarak müzik dersleri veren, en sonunda ailesini bırakarak çekip giden içi içine sığmaz, tedirgin, uyumsuz bir Newegland'lıydı.

Genç Wright dedesinin çiftliğinde doğdu, Madison, Weymouth'ta okula gitti, yazları da Wisconsin'de amcasının çiftliğinde çalıştı.

Mimarlık alanındaki eğitimi, on üçüncü yüzyıl yalvaçlarından Viollet le Duc'un kitaplarını, gotik taş duvarcılığının saf yapısal matematiğini okumasından, Chicago'daki Adler ve Sullivan'ın işyerinde Louis Sullivan'la yedi yıl çalışmasından oluşmuştur. (Richardson'dan sonra on dokuzuncu yüzyıl Amerikan mimarisinde her ne bulgulanmışsa hepsini bulgulayan adam Louis Sullivan'dı).

Sullivan'dan ayrıldığı sıralarda Frank Lloyd Wright kendine özgü bir biçimi, kırsal alan mimarisini başlatmıştı bile. Amerikalı mimarların kafalarındaki yüzyıllar gerisine giden tekdüzeliğin zincirini, taa Akropolis'ten, Roma duvarcılığının o iyice aşınmış geleneksel maden kalıplarından, yarısı silinmiş Pallas kitaplarından kalkıp yüzyıllar gerisine dönerek çekile çekile zorla çıkartılmış, o iler tutar yanı kalmamış dirsek başlıklarının, duvar çıkıntılarının, alınlıkların baskısını kıran ilk yapılar olan geniş kır evlerini yaptı varsıllar için Oak Park'ta.

Frank Lloyd Wright bugünü hazırlıyor, camtuğladan, çelikten oluşmuş hızla yükselen pırıl pırıl yapılara giden o eldeğmemiş yolu açıyordu.

Sevinçle uzandı yeni gereçlere, gergin çeliğe, cama, çimentoya, milyonlarca yeni metale, alaşıma.

Vaazların oğlu, torunu, mavi taslak kâğıtlarında vaaz veren

biri oldu.

Avrupa'nın geçmişinde değil de Amerika'nın geleceğinde çizimler yapan biri oldu.

Çizimler bulgulayan

yarının çatı kirişlerini planlayan bu adam,

beylik finans kurumlarının suntadan bölmeleri arasında kafese tıkılan, kupon kesme adına her gelişmeyi yerle bir etmek için süreçlerin önünde bacaklarını açıp duran asalak paranın feodal hacizcilerince yaşamları, tasarıları yoksullaştırılan, baskı döneminde ergenliklerine erişen gençlere şöyle vaaz veriyor:

Tam anlamıyla kentlileştirilmiş kentli, belli başlı olarak insanın zayıflıklarıyla ya da başkalarının buluşlarıyla, düşünceleriyle uğraşan bir komisyoncuya, yalnızca mekanizmanın hüneriyle kendisinin olan aslında bir başkasının gücünün düğmelerine basan, manivela kollarını çeken bir aracıya indirgenmiştir... bu kişinin yanı başında, altında, üstünde, uyurken yüreğinin derinliklerinde bile kira sayacı çalışıyor; bu sayaç, kimi zaman acımasız, kimi zaman da biraz acıması olan para biriktirme tutkusuna kapılan, ya da bu tutkunun eline düşmek istemeyen tedirgin tüketicinin bitmez tükenmez savaşımını herhangi bir biçime bürünerek kırbaçlıyor.

Katı kaldırımlar üzerinde yükselen kiralanmış hücrelerin yeni kiralanmış kümeleri adına gecelerini, gündüzlerini taslak çizimleri yapmakla geçiren delikanlılara

kendi delikanlılığının ufuklarını,

yüzlerce seçilmiş hisse senedinde birkaç puan artıştan, ya da arabaların taşıdığı mallarda çoğalıştan, banka hesabının kabarışından, faizsiz verilen para tutarındaki yükselişten oluşmamış geleceği,

anlatıyor vaazlarında,

Avrupa'nın, Asya'nın acılara bulanmış geçmişi yerine Amerika'nın geleceğine yönelen,

yerden yükselen, gereksinmeleri, kulianışlılığı temel alan yeni temiz bir yapıyı anlatıyor. Atlantik'le, Pasifik Okyanus'larının arasında uzanan bu devsi kıtanın kocaman yeni doğurgan kuşağına Usonia adını veriyor. Usonia üzerine tasarılarını anla-

tıyor:

Gelişmemizin mekanik çocukluk döneminde faydacılığı temel alan yapıların ilkel karmaşasının, tıpkı soylu bir yapının görünümünü bozan kaba yapı iskelesi gibi, manzaramızı nasıl bozduğunu görmek çok kolaydır... İlk öncülük günlerinin o olgunlaşmamış amacı tamamlanmıştır. Artık yapı iskelesi kaldırılabilir, altından gerçek yapıt, bir uygarlığın kültürü ortaya çıkabilir.

Bir sürü öğütçünün, papazın, yalvacın, uyarıcının yaşamı gibi Frank Lloyd Wright'ın da yaşamı fırtınalarla dolu geçti. Çocuklar yetiştirdi, karılarıyla kavgalar etti, çizmeyi aştı, yasalarla başı derde girdi, boşanma davaları, iflaslar birbirini izledi, sarı basın paçalarına saldırdı, uğradığı şanssızlıklar, akşam gazetelerinin başlıklarından çığlıklar attı: kadınlarla yaşadığı aşklar, Wisconsin' deki evinin yanmasının karabasan gibi dehşeti.

Tuhaf bir mizahtır da

1923 depreminden sapasağlam çıkmış birkaç yapıdan biri olan Tokyo'daki Imperial Oteli'nin, onun tarzının en kendine özgü çizgilerini taşıyan örneğini oluşturması (yapının, yüzlerce yaşamı kurtararak sapasağlam kaldığını bildiren telgrafın geldiği gün, Wright'ın dediğine göre yaşamının en mutlu günüydü).

Amerikalı'ların çoğunun onun çalışmalarını ilk olarak Almanca'dan okuyup öğrenmesi.

Yaşamı, tamamlanmamış bir sürü kibirli tasarıyla doluydu. (Kim bilir nasıl da sık sık duyar öğütler veren kişi bomboş salonda, bomboş çınlayan kendi sesinin yankısını, özenle düşünüp çizdiği taslakların üzerinde tozların birikip birikip kabardığını kim bilir kaç kez görür taslak ressamı, kim bilir kaç kez görür mimar rulo yaptığı mavi kâğıttaki çizimlerin uçlarından kıvrıldığını, sarardığını, dosya dolabında gevrekleştiğini.)

Visconsin'de dedesinin koyağında çalıştığı evi bir sürü insanı tümden yok edecek yangınlardan, yıkımlardan sonra iki kez yeni baştan yaptı.

Wisconsin'de çalışır,

dimdik zayıf aksaçlı bir adam, oğulları mimardır, dünyanın her yanından çıraklar onunla çalışmaya gelir,

yeni kentin çizimlerini yapar (bu yeni kente Broadacre Kenti

der).

Dört bir bucak ele geçirilmiş, posası çıkarılmıştır (yeni kenti gözlerinin önünde canlandırabilmesi için kişinin geçmişten gelen bütün kökleşmiş alışkanlıklarını bir kalemde karalaması, yeni gereçlerle, taa en temelden bir ulus kurması gereklidir). Mimar için yalmzca gereksinmeler vardır:

İşlevlerin inanılmaz sayıda çoğalması, metalin gerilimi, gücü,

dinamo, elektrik kablosu, radyo, ışıkla elektriğin ortak etkisi, iç yakımlı motor

cam

çimento

ve gereksinmeler. (Söyleyin bize, felsefe doktorları, nelerdir insanın gereksinmeleri? En azından insan gerek duyar tutuklanıp zındana tıkılmamaya korkmamaya aç kalmamaya soğukta açıkta kalmamaya aşksız kalmamaya, kölesi olmamaya hiç görmediği bir gücün

ne erkeğin ne kadının ne çocuğun gereksinmelerine metelik veren bir gücün kölesi olmamaya.)

Bir yapıyı kurmak, o yapıda oturan işçilerin yaşamlarını kurmaktır.

Arı kovanındaki tek tek bölmeler nasıl arıların işlevlerini belirliyorsa, işte yapılar da uygarlığı belirler.

Kibirli taslak ressamı, çimentodaki güzel sanata düşkün kişi, evlerinin şaşırtıcı süslemeleriyle seçkinliklerinin bedelini ödemek isteyen varsıl hanımların bohem artisti, belki de kendi benliğine karşın gereksinmelerin, yararlılığın mantığınca, eline bırakılan paranın sürükleyip götüren anaforuna karşı yaşam boyu süren bir savaşımcı

gerçekleşmek için yeni bir yaşam gerektiren taslaklar çizmeye zorlanmıştır;

yalnızca özgürlük içinde kurabiliriz Usonia'lıların kentini. Tasarıları yaşam buluyor. Bir zamanlar Walt Whitman'ın sözcüklerinin yaptığı gibi şimdi de onun mavi kâğıttaki taslakları coşkulara sürüklüyor gençleri: —

Frank Lloyd Wright,

yeni yapıların atası,

her yerde yüceltiliyor, kendi ülkesi dışında.

SARGASSO DENİZİNDE TUHAF BİR BALIK YAKALANDI

geceleyin fabrikanın geri kalan bölümü büyük bir sessizlik içindeyken gaz maskeleriyle çok çirkin olan belirsiz kişiler araştırma laboratuvarının arkasındaki uzun alçak yapıda çalıştı

KAÇAK İÇKİ AĞI BÜTÜN ÜLKEYİ SARDI

Su deposunun orada
Treni beklerken

KADIN ÖLDÜRÜLDÜ ERKEK YAKALANDI

Yaklaşan Seçimler İşadamlarını Hiç Ürkütmüyor

KÖTÜ GÜNLERİN YAKLAŞTIĞINA İLİŞKİN GÜÇLÜ SEZGİLER MOSKOVA'DA TEDİRGİNLİK YARATIYOR

İŞÇİ ÖNDERLERİ GÖREVLERİNDEN ALINDI

Moskova'dan gelen haberler insanı ürkütüyor. Bu katiller kendilerini her şeyin dışında bırakmış durumdalar. Dünyanın kuduz köpekleri olduklarını artık kanıtladılar

WALLSTREET PATRONLARI VERECEKLERİ BÜYÜK

İKRAMİYELERLE HALKIN YILBAŞI HARCAMALARINA İLİŞKİN KAYGILARINI YOK ETTİLER

Bıraktım sevgilimi dağlarda
Bıraktım onu yağmur altında

GÖKLERDEKİ ÜSTÜNLÜĞÜMÜZ ALKIŞLANDI
TOPRAK ÇOK DAĞLIK NEREDEYSE DİMDİK

Başımı derde soktum
Şerifi vurup öldürdüm

Gecenin Gizemi İçinde Yaklaşan Boğuk Ayak Seslerini Duydunuz mu?

TROÇKİ STALİN'E SAVAŞ AÇIYOR

Boğulmuş Adam Sokakta Ölü Bulundu

İnleyerek inceden
Benim güzel erkeğim gidecek

TOPLULUĞUN YÖNETİCİSİNE SALDIRAN BALTALI KADIN YAKALANDI

KAHRAMANLARIN ELLERİNİ SIKTI GİZEMLER İÇİNDE ÖLEN KIZ

Benim gibi kıza gerek duyan türden bir adamdır o

Meksika Üzerindeki Siste Tümden Yok Oldu

RUSYA'DA AYAKLANMA OLACAĞI İLERİ SÜRÜLDÜ

Dans ediyorum gözlerimde yaşlarla
Kollarımdaki kız sen değilsin diye

BÖLGEDE ALTI YÜZ KİŞİ HEMEN ÖLDÜRÜLDÜ

ÖNÜMÜZDE BİR PATLAMA YILI GÖRÜLÜYOR

yatırımcılar danışma servisinde, sizin adınıza yaptığımız bu araştırmayla elinizde bulunan her hisse senedini tek tek analiz ediyor, size tarafsız bir rapor, buna bağlı olarak da tahminlerimizi sunuyoruz. Yıl içinde düzenli aralıklarla size önemli gelişmeleri bildiriyoruz. Ansızın tehlike belirtileri görülürse size hemen öğüt veriyoruz

Sine - göz (49)

Massachusetts Koyu'nun nemli soğuk havasında Plymouth'tan Kuzey Plymouth'a yürürken attığım her adımda tek pabucumun tabanından sızıyor içeri azıcık soğuk

yeşilimsi mavi nisan göğünün altındaki gri ahşap evlerden öteye bardaktaki su gibi temiz sığlıklarda demirlemiş beyaz kayıklardan öteye sarı kum şeritlerinden doğuya doğru maviye doğru dalgalanan kurşun rengi koydan öteye bakarak

işte burası göçmenlerin karaya çıktığı yer almanların şatoları yağmalayanların kralları öldürenlerin baskıdan nefret edenlerin karaya çıktığı yer sintine suyundan leş gibi kokan kalabalık gemiden indikten sonra birbirlerine sokulup durdukları yer burası

hiç kimsenin malı olmayan kumsalda hiç kimsenin malı olmayan okyanuslar arasında hiç kimsenin malı olmayan bu devsi ormanda üzerinde geyiklerin ayak izleri duran yeşil ırmak koyaklarına kızılderililerin yer yer uzun mısırlarını ektikleri sonsuza dek o inanılmaz batıya doğru ilerledikleri ırmak koyaklarına tepelere yayılan devsi ormanda tam üç yıl boyunca göçmenler bin bir sıkıntıyla ilerlediler batıya şimdi bugün

Plymouth'tan Kuzey Plymouth'a yürürken küçük gölcüğün ötesinde sarı sürgünler vermiş sisten yeşile çalan söğütlerin ötesinde bir dönemeci aldığında birdenbire görüyorsun Cordage'ı

büyük sundurmalar yapılar hepsi de aynı boyda hepsi de aynı renkte kirlenmiş şirket evleri kocaman kare biçimli bir baca uzun çatılar köşeli dizi dizi alanlar denizi kesen dar çizgiler Plymouth Cordage işte burada çalıştı bir başka göçmen baskıdan nefret eden çitlerle ayrılmamış bir dünya isteyen göçmen

Cordage'den onu attıklarında küçük arabasıyla balık sattı karanlık ahşap evlerde oturan göçmenler onu tanırlardı

balığını alır arabasını kapı kapı izleyerek öykülerini dinlerlerdi sor bakalım onlara Nasıl biriydi? niye korkuyorlar Bart'tan söz etmeye onu tanıdıkları için niye korkuyorlar ürkmüş gözleri neden korkuyla kısılıyor? berberin biri küçük bakkal dükkânındaki adam birlikte gemiyi bindiği kadın ürkmüş seslerle soruyorlar Niçin inanmıyorlar? Biz tanıdık onu Her gün görürdük O gün o yılan balıklarını aldığımıza niçin inanmıyorlar?

yalnızca o oğlan çocuk korkmuyor

cebimdeki kalem karalayıp duruyor anı kırıntılarını yarım kalmış tümcecikleri sözcüğü sözcüğün içinden geçirme çabasını tümceciği tümceciğe uydurma çabasım ezilmiş anılardan yeniden yaratma çabasını artık hiç sarsılmayacak biçimde (Ah Pontius Pilate)

oğlan utangaç utangaç kahverengi gözlü yürüyor yanımda istasyona doğru Bart'ın ev ödevlerine nasıl yardım ettiğini anlatıyor yükselmek istiyor Bart'ı tanımış olmak ne diye üzsün onu? Boston Üniversitesi'ne gitmek istiyor tokalaşıyoruz sakın izin verme seni korkutmalarına

o alıştığım sigara vagonu alıştığım karmakarışık yüzler uğulduyor sıcacık evimdeymiş gibi Boston'a doğru yoğunlaşan karanlığın içinden nasıl duyurabilirim onlara babalarımızın amcalarımızın baskıdan nefret edenlerin bu kıyıya nasıl geldiklerini nasıl diyebilirim Sakın izin verme seni korkutmalarına nasıl duyurabilirim onlara seni baskı altında tutanların kimler olduğunu Amerika

avukatların bölge savcılarının üniversite rektörlerinin yargıçların ağızlarında kirlenmiş yıpranmış sözcükleri yeniden kur göçmenlerin baskıdan nefret edenlerin Plymouth'a getirdikleri o eski sözcükler olmaksızın sana ihanet edenlerin kimliklerini nasıl öğrenebilirsin Amerika

ya da sen Massachusetts nasıl bilebilirsin o Chatlestown Zındanına attığın gezgin balık satıcısının kurucularından biri olduğunu?

FIRTINA YERALTI TRENİNİN ÇIKIŞINI KAPATTI: SELLER ŞİMŞEKLER YÜZÜNDEN KENT

KARANLIKLARA GÖMÜLDÜ

Ah aşk o aldırmasız aşk
Gece gelen hırsız gibi tıpkı

BARIŞ GÜVERCİNİ KONARKEN İZLEYİCİLER SEVİNÇ ÇIĞLIKLARI ATTI: YÜZ BİN DOLARI YIRTTIĞI SÖYLENİYOR
İFLAS BORSASI ALTÜST ETTİ

Bir yastık getirin zavallı başıma
Beynimi söküp atmak için de bir çekiç
Viski çökertti çünkü şu bedenimi
Kızıl ışıklar da çıldırtıyor beni

LASTİK BOTLARA BAĞLANAN UMUT

Ama seveceğim bebeğimi kuruyana dek denizler

Bu Büyük Yeni Işıldak İki Mil Uzaktan Bile Teninize Güneş Yanığı Sağlar

Bütün kayalar eriyinceye dek güneşten
Ah ne zor değil mi?

Dilekçeden anlaşıldığına göre Smythe, şirketin Okmulgee fabrikasında makine yağının yoğunluğunu ölçmek üzere 12 Temmuz, 1924 günü işe alınmıştır. Görevlerinden biri, artık maddelerin incelenebilmesi için makine yağının kaynatıldığı kızgın teknenin içine benzol dökmekti. Gün be gün tekneden yükselen buharları soludu.

Aşağı yukarı bir yıl sonra bir gün Smythe tıraş olurken yüzünü kesti, o küçücük yaradan saatlerce çok miktarda kan aktığını gördü. Fırçaladığında dişleri de kanıyordu, birkaç gün içinde kanama durmayınca doktora başvurdu. Tanı, benzol buharının kan damarları duvarlarını parçaladığı yolundaydı.

Yalnızca uyuşturucuların etkisiyle uyuyabildiği on sekiz aylık süreyi yatakta geçirdikten sonra Smythe'in dalağıyla bademcikleri alındı. Kan miktarını normale yakın düzeyde tutmak için bu arada sürekli kan nakli de yapılıyordu.

Damarları iyice yıpranıp da başka damarlar açmak için bedenini kesmeleri gerekinceye dek kolundan 18 litrenin üzerinde kan verilmişti. Ölümünden önceki son sekiz saate dek bütün süre boyunca sürekli acı içindeydi, bilinci yerindeydi, şikâyetleri vardı.

Mary French

Mary French New York'taki ilk işini Ada'nın arkadaşlarından biri aracılığıyla buldu. Gün boyu Sekizinci Cadde'de, bir heykel sergisinin bulunduğu sanat galerisinde oturmak, akşam üzerleri sanatı severlerken görünmek amacıyla gelen batikler içindeki hanımların sorularını yanıtlamaktı işi. İki haftasını böyle geçirdikten sonra yerini aldığı kız geri geldi, sürekli olarak gerçek bir şeyle ilişki içinde olmak istediğini söyleyen Mary de, Bloomingdale mağazalarının kadın giysileri bölümünde iş buldu. Ölü yaz mevsimi nedeniyle işten çıkartılanlar arasına girince eve döndü, *Freeman* için mağazalarda çalışanlar üzerine bir yazı yazdı, bunun yardımıyla da Uluslararası Kadın Giyim İşçileri adına, ödenen ücretler, geçinme maliyeti, giyim endüstrisinde toptan ve perakende fiyatları farkları üzerine bir araştırma işi buldu. İstatistikler çıkartarak geçirdiği uzun saatlerini, bir iki başka araştırma görevlisiyle paylaştığı pis kalabalık odasına gelen,

işçi delikanlılarla kızlarla, iş örgütleyenlerle, şakacı radikallerle konuşmayı seviyordu. Sonunda yaptığının gerçek bir iş olduğunu duyuyordu.

Ada ailesiyle birlikte Michigan'a gitmiş, Madison Caddesi'ndeki evini de Mary'ye bırakmıştı. Ada'dan kurtulmak Mary'nin içini rahatlatmıştı; onu hâlâ seviyordu, ama ilgileri çok başkaydı, sanatın, toplumsal adaletin görece önemi üzerine aptalca tartışmalara girişiyorlar, sonunda yorgun düşüp kızıyorlar, günlerce konuşmuyorlardı; sonra birbirlerinin arkadaşlarından da nefret ediyorlardı. Ama yine de Ada'yı sevmemek elinden gelmiyordu. Çok eski arkadaştılar, hem sonra Ada, grevcileri savunma kurulu adına Mary'nin istediği bir sürü yasal yardımı büyük bir eliaçıklıkla sağlamıştı; çok cömert kızdı, ama yaşama bakış açısı hiçbir umuda yer vermeyecek denli varsıl yanlısıydı, onda hiç toplumsal bilinç yoktu. Pastel rengi ıvır zıvırıyla, gerçek bir Whistler tablosuyla, aşırı kalın halılarıyla, aşırı yumuşak yataklarıyla, her şeyden sarkan o korkunç küçük saten püsküllerıyle bu ev de Mary French'in çok sinirine dokunuyordu; ama Mary çok az para kazanıyordu, kira vermemek büyük bir şeydi.

Atlanta'dan salıverilen sınıf savaşı tutuklularına hoş geldiniz demek için Madison Square Garden'da büyük bir toplantı yapılacağı gece Ada'nın evi çok işe yaradı. Platformda oturması istenen Mary French, kurulun bazı üyelerinin Ben Compton'u yerleştirecek bir ev bulamadıklarından söz ettiklerini işitti. Ben Compton'un dinlenebileceği, New York'a geldiğinden beri peşini bırakmayan dedektifleri atlatabileceği sessiz bir sığınak arıyorlardı. Mary yanlarına gidip fısıldayarak kendi evini önerdi. Böylece de toplantıdan sonra uzun boylu, solgun, kareli bir şapkayı gözlerinin üzerine çekmiş biri titreyerek yanına oturuncaya dek Yirmi Dokuzuncu Caddeyle Madison'un köşesinde bir takside bekledi. Araba kalkınca oğlan çelik çerçeveli gözlüklerini taktı. "Arkana bak, gri bir sedan bizi izliyor mu?" dedi. "Hiçbir şey görmüyorum," dedi Mary. "Öff, görsen bile anlamazsın ki," diye söylendi çocuk.

İşi iyice güvenceye alabilmek için Grand Central istasyonunda arabadan indiler, hiç konuşmaksızın önce Park Caddesine, sonra batıya bir dört yol ağzına, sonra da yine Madison'a yürüdüler. Kapının önünde onu durdurmak için Mary paltosunun

kolundan çekti. İçeri girer girmez Mary'ye kapıyı sürgületti, sonra da şapkasını, paltosunu çıkartmadan kendini bir iskemleye attı.

Hiçbir şey söylemiyordu. Omuzları sarsılıyordu. Ona bakmak istemiyordu Mary. Ne yapacağını kestiremiyordu. Oturma odasında dolandı, ateşi yaktı, sigara içti, sonra da kahve yapmak için mutfağa gitti. Geri döndüğünde Ben ceketini çıkarmış, iri boğumlu ellerini gaz ateşinde ısıtıyordu. "Beni bağışlamalısın, yoldaş," dedi kuru, boğuk bir sesle. "Çok yorgunum."

"Ah, sen bana bakma," dedi Mary. "Belki kahve istersin diye düşündüm."

"Yoo kahve istemem... sıcak süt ver," dedi hızlı hızlı. Üşüyormuş gibi dişleri birbirine çarpıyordu. Mary bir fincan sıcak sütle geri döndü. "Biraz da şeker alabilir miyim?" derken neredeyse gülümsüyordu.

"Elbette," dedi Mary. "Çok güzel bir konuşma yaptın, hem kendini çok iyi tutuyordun, hem de çok ateşliydin... Bütün toplantının en güzel konuşmasıydı."

"Sence çok heyecanlı değil miydim? Kendimi iyice yitireceğimden, sonunu getiremeyeceğimden korkuyordum... Buranın adresini ya da telefon numarasını kimsenin bilmediğinden eminsin, değil mi? Bizi kimse izlemedi, değil mi?"

"Eminim seni Madison Caddesi'nde hiç kimse bulamaz... Arayacakları son yer burasıdır."

İrkilerek, "Peşimde olduklarını biliyorum," dedi, kendini yine iskemleye attı. Uzun süre hiç konuşmadılar. Mary, yapay odunların üzerinde yanan gazın, Ben'in emercesine küçük yudumlarla süt içişinin çıkardığı sesleri duyabiliyordu.

Sonra, "Çok korkunç bir şey olmalı," dedi.

Ben ayağa kalktı, bu konuda konuşmak istemiyormuş gibi başını salladı. İnce uzun, sırık gibi bir delikanlıydı, ama ateşin önünde yabansı bir biçimde, sanki çok yaşlıymış gibi ayaklarını sürüyerek yürüyordu. Gözlerinin altından kahverengi torbacıkların sarktığı yüzü kâğıt gibi beyazdı.

"Görüyorsun ya," dedi Ben, "uzun süre hastalanıp yatmak zorunda kalmış birinin yeniden yürümeyi öğrenmesi gibi... aldırma bana."

Bardak bardak sıcak süt içtikten sonra gidip yattı. Mary öteki yatak odasına geçti, kapıyı kapadı, bir yığın kitapla, bildiriyle

yatağına uzandı. İncelemesi gereken bazı yasal ayrıntılar vardı.

Uykusu daha yeni gelmiş, çarşafların altına büzülmüşken kapının vurulmasıyla uyandı. Sabahlığını kaptı, ayağa fırlayıp kapıyı açtı. Ben Compton üzerinde tek parça uzun iççamaşırlarıyla titreyerek orada duruyordu. Gözlüklerini çıkarmıştı, burnunun üzerinde kırmızı bir çizgi kalmıştı. Saçları karışıktı, boğum boğum ayakları çıplaktı. "Yoldaş," diye kekeledi, "sence bir sakıncası var mı... bir sakıncası... şey sakıncası yoksa senin yanında yatabilir miyim? Uyuyamıyorum. Yalnız kalamıyorum."

"Zavallı çocuk... Haydi gir yatağa, titriyorsun," dedi Mary. Üzerinde sabahlığıyla, terlikleriyle o da yanına uzandı.

"Işığı söndüreyim mi?" Ben başını salladı. "Aspirin ister miydin?" Ben yine başıyla hayır anlamına gelen bir işaret yaptı. Mary, sanki delikanlı küçük bir çocukmuş gibi çarşafları çenesine dek çekti. Kocaman kocaman açılmış kara gözleri tavana dikili, orada sırt üstü uzanıyordu Ben. Dişleri kenetliydi. Ateşi var mı diye bir çocuğun alnına elini koyarcasına onun alnına dokundu Mary. Ben irkildi, uzaklaştı. "Dokunma bana," dedi.

Mary ışığı söndürdü, yatakta onun yanında uyuyabilmek için uygun bir durum bulmaya çalıştı. Bir süre sonra Ben eline sarıldı, sıkı sıkı tuttu. Orada karanlığın içinde, gözleri tavana dikili yan yana uzandılar. Sonra Mary elini sıkan Ben'in elinin gevşediğini hissetti; uykuya dalıyordu. Mary onun yanında gözleri fal taşı gibi açık uzandı. En küçük bir kıpırtının bile onu uyandıracağından korkuyordu. Her uykuya dalışında, düşünde dedektiflerin kapıyı kırıp içeri girdiklerini görüyor, titreyerek korkuyla uyanıyordu.

Ertesi gün işe gitmek için evden çıktığında Ben hâlâ uyuyordu. Mary anahtarı, bir de buz kutusunda yiyecekle, kahve bulunduğunu açıklayan notu bıraktı. O gün öğleden sonra eve döndüğünde, asansörle yukarı çıkarken yüreği güm güm atıyordu.

Kapıyı açar açmaz ilk aklına gelen şey Ben'in gittiğiydi. Yatak odası boştu. Sonra banyo kapısının kapalı olduğunu, oradan bir mırıltının geldiğini ayırt etti. Kapıyı tıklattı. "Sen misin, Yoldaş Compton?" dedi.

"Hemen çıkıyorum." Şimdi sesi daha güçlüydü, toplantıda konuşurkenki derin tok sesine daha çok benziyordu. Gülümseyerek, kara kıllarla diken diken uzun solgun bacakları Mary'nin eflatun bornozundan tuhaf bir biçimde dışarı fırlamış, çıktı

banyodan.

"Selam, sıcak bir banyo alıyordum. Bu üçüncü oldu. Doktorlar yıkanmanın iyi geleceğini söyledi... Biliyorsun, insanı rahatlatıyor..." Oscar Wilde'ın pembe deri ciltli *Dorian Grey* adlı kitabını koltuğunun altından çekti, Mary'nin önünde salladı. "Bu saçmalığı okuyordum... İyi geliyor ama... Şey yoldaş, burası kimin evi böyle?"

"Kemancı bir arkadaşımın... Sonbahara dek buraya dönmeyecek."

"Keşke burada olsaydı da bize biraz keman çalsaydı. İyi müzik dinlemeye bayılırım... Belki sen de müzikçisin." Mary başını salladı.

"Yemek ister misin? Bir şeyler getirdim."

"Çalışırım... ağır şeyler olmasın... hazımsızlık çekiyorum... Demek sence iyi konuştum, ha?"

"Bence harika konuştun," dedi Mary.

"Yemekten sonra getirdiğin gazetelere bir göz atacağım... Şu satılmış basın sözlerimizi hep yalan yanlış yorumlayıp bozmasa."

Mary bezelye çorbası ısıttı, ekmek kızarttı, sucuklu yumurta pişirdi, Ben de önüne konan her şeyi yiyordu. Yemeklerini yerlerken eylem üzerine tatlı tatlı çene çaldılar. Mary ona büyük çelik grevlerindeki deneylerini anlattı. Ben'in kendisiyle ilgilenmeye başladığını görüyordu. Ben'in rengi uçmaya başladığında daha yemeği bitirmemişlerdi. Banyoya gidip kustu.

Bitkin, tirtir titreyerek geri döndüğünde, "Ben, zavallı çocuk," dedi Mary. "Korkunç bir şey bu."

Ben güçsüz bir sesle, "Tuhaf," dedi. "Jersey'deki Bergen Eyalet Hapishanesi'ndeyken oldukça sağlıklı çıkmıştım dışarı... ama bu kez çok kötü oldum."

"Sana çok mu kötü davrandılar?"

Ben'in dişleri kenetlendi, çenesindeki kaslar gerildi, ama hayır anlamında başını salladı. Sonra ansızın Mary'nin elini yakaladı, gözleri yaşlarla doldu. "Mary French, bana çok iyilik ettin," dedi. Mary, kollarını boynuna dolayıp sarıldı. "Ne demek olduğunu bilmezsin... tatlı bir yoldaş kız bulmanın," dedi Ben, usulca iterek uzaklaştırırken Mary'yi. "Şimdi bir bakalım gazeteler söylediklerimi ne hâle getirmiş."

Ben'in evde saklanmaya başlamasından aşağı yukarı bir hafta

sonra bir cumartesi gecesi, ikisi de birbirlerini sevdiklerine karar verdiler. Mary yaşamı boyunca hiç böyle mutlu olmamıştı. Bütün pazar günü evin içinde çocuk gibi zıplayıp oynadıktan sonra gece de parkta çalan bandoyu dinlemeye gittiler. Banyoda süngerleri birbirlerine attılar, soyunurken şakalaştılar; birbirlerine sıkı sıkı sarılıp uyudular.

Gece dışında hiç sokağa çıkmamasına karşın bunu izleyen birkaç gün içinde Ben'in yanaklarına renk gelmeye, yürüyüşü düzelmeye başladı. "Bana yeniden erkek olduğumu duyurdun, Mary," diyordu günde belki on kez. "Şimdi yine bir şeyler yapabileceğimi duymaya başlıyorum. Zaten bu ülkede devrimci işçi eylemi de daha yeni başlıyor. Gel-git değişecek, bak gör. Rusya'da Lenin'in, Troçki'nin kazandığı zaferlerle başladı." Mary'yi duygulandıran bir şeyler vardı o üç sözcüğü söyleyiş biçiminde: Lenin, Troçki, Rusya.

Birkaç hafta sonra radikal önderlerle birlikte konferanslara gitmeye başladı. İşten döndüğünde onu evde bulup bulamayacağını artık hiç bilemiyordu. Ben yorgun, bitkin eve geldiğinde kimi zaman saat sabahın üçü, dördü oluyordu. Cepleri hep kitaplarla, bildirilerle doluydu, şişti. Ada'nın o gösterişli oturma odası giderek kötü basılmış gazetelerle, bildirilerle, teksir edilmiş kâğıtlarla doluyordu. Şöminenin üzerinde Ada'nın iyi cins porselenden yapılmış, müzik gereçleri çalan biblolarının arasında satırlarının altı kurşun kalemle çizilmiş üç cilt *Kapital* duruyordu. Akşamları Mary'ye, Lenin'in *Ne Yapılmalı*'sını örnek alarak yazdığı bildirileri okuyor, kaşlarını çatarak yeterince anlaşılır olup olmadığını, söylediklerini basit işçilerin anlayıp anlamayacaklarını soruyordu.

Ağustos ayında bir pazar günü ana babasını görmeye gideceği Coney Island'a Mary'nin de gelmesini istedi; onları kalabalık bir yerde görmesinin işleri daha kolaylaştıracağını düşünmüştü. Dedektiflerin peşine düşerek evi bulmalarından, sonra da yaşlı ana babasıyla, ünlü bir işadamının yanında çalışan kız kardeşini tedirgin etmelerinden korkuyordu. Buluştuklarında Compton'lar uzun süre Mary'nin farkına varmadılar. Stauch'ta büyük yuvarlak bir masada oturup alkolsüz bira içtiler. Bütün Compton'lar aynı anda gözlerini üzerine çevirince Mary soğukkanlılıkla iskemlesinde oturmakta çok zorluk çekti. Yaşlılar incelikli davranışlarıyla

çok kibardılar, ama orada bulunmasını istemediklerini anlamak çok kolaydı. Ben'in kız kardeşi Gladys bir kez yüzüne ters ters baktıktan sonra bir daha hiç ilgilenmedi onunla. Ben'in iriyarı, varsıl Yahudi görünüşlü erkek kardeşi Sam, küçük bir işyerinin, belki de bir şekerci dükkânının sahibiydi; Mary'ye çok iyi davrandı. Yalnızca en küçük kardeşi Izzy işçiye benziyordu, ama o da daha çok bir haydutu andırıyordu. Mary'ye sırnaşık bir yakınlık gösterdi, kendisini Ben'in metresi sandığı açıkça belliydi. Hepsi de Ben'i beğeniyorlardı; Mary bunu hemen anlamıştı, o ailenin parlak çocuğuydu, bilgesiydi, sanki yakalandığı bulaşıcı bir hastalıkmış gibi radikalizmi yüzünden ona acıyorlardı. Yine de adının gazetelere geçmesi, Madison Square Garden'da alkışlanması, ona işçi sınıfı kahramanı diyen konuşmalar aileyi etkiliyordu. Ben'le Mary, Compton'lardan ayrılıp tren istasyonuna giderlerken Ben kulağına acı acı, "İşte, benim Yahudi ailem..." dedi. "... Ee ne diyorsun bakalım? Tam bir tımarhane... Adamın birini çekip öldürsem ya da bir sürü genelev işletsem de aynı şey onlar için... eylemin içindeyken bile onlardan kurtulamıyorsun."

"Ama Ben niçin kurtulasın, iyi bir şey... senin için her şeyi yaparlar... annemle ben birbirimizden gerçekten nefret ederiz."

Ben'in de Mary'nin de giysiye gereksinmeleri vardı; işten aldığı haftalık hiçbir zaman öteki haftaya bile kalmıyordu, bu yüzden de yaşamında ilk kez annesine mektup yazarak beş yüz dolar göndermesini istedi. Annesi çekle birlikte oldukça güzel bir de mektup yollamıştı, Cumhuriyetçi Eyalet Kurulu'nun kadın kollarına seçildiğini, Mary'in bağımsızlığını çok beğendiğini, çünkü kadınların da tıpkı erkekler gibi yaşamlarını kazanmaya hakları olduğuna her zaman inandığını, belki kadınların politik yaşamda bir zamanlar düşündüğünden daha iyi etkiler yapabileceğini, elbette kendi uğraşını edinme savaşı verirken Mary'nin büyük yüreklilik gösterdiğini, ama Colorado Springs'e dönerse burada da çok ilginç bir işin onu beklediğini, annesinin toplumsal durumunun ona sağladığı çok hoş işler bulunacağını yazıyordu. Çeki görünce Ben çok sevindi, Mary'nin bu parayı ne için aldığını da hiç sormadı. "Beş yüz dolar tam da benim gerek duyduğum para," dedi. "Sana söylemek istememiştim, ama Bayonne'da bir greve önderlik etmemi istiyorlar... naylon işçileri... biliyorsun, eski silah fabrikaları şimdi biçim değiştirdi, yapay ipek üretiyor...

Çok çetin bir kasaba, işçiler de çok yoksul, sendika ödeneklerini yatıramıyorlar... ama orada çok iyi bir radikal sendika var. Yeni endüstri dallarına el atmak çok önemlidir... işte o eski satılmış Amerikan İşçi Federasyonu örgütçüleri bunu bilmiyor... Beş yüz dolar, bildiri basma giderlerini karşılar."

"Ama Ben daha dinlenemedin sen. Seni yine tutuklayacaklarından çok korkuyorum."

Ben onu öptü. "Üzülecek bir şey yok."

"Hem, Ben, yeni giysi almanı istiyorum."

"Üzerimdeki güzel bir giysi. Nesi var bunun? Sam Amca bunu bana kendisi vermedi mi?... İşleri yoluna koyunca bizim tanıtma çalışmalarımızı yapman için seni alacağız... giyim endüstrisi konusunda bilgini arttır. Ah Mary, bu parayı bulman inanılmaz bir şey, sen harika bir kızsın."

O sonbaharda Ada dönünce Mary evden çıktı, Ben New York'a geldiğinde kalacak bir yeri olsun diye Village'da Dördüncü Batı Caddesi'nde iki küçük oda tuttu. O kış hem eski işini sürdürerek hem de Jersey'in çeşitli kasabalarında Ben'in önderliğini yaptığı grevlerin tanıtma çalışmalarını yürüterek deliler gibi uğraştı. Hep aynı anda böyle çok işi birden yapmaya çabalamasalar daha iyi şeyler ortaya koyacaklarını söyleyerek bu konuda Ben'in ne düşündüğünü sorduğunda, "Amerika'da sovyetleri kurduğumuz zaman yapacaklarımızın yanında şimdiki çalışmalar çocuk oyuncağı kalır," diye yanıtladı Ben.

Ben'in ne zaman ortaya çıkacağını hiç bilemiyordu. Kimi zamanlar bir hafta süreyle her gece eve geliyor, kimi zamanlar da bir ay ortadan yok oluyor, onunla ilgili haberleri yalnızca, toplantılar, polislerin dağıttığı grev kordonları, mahkemelerin koyduğu yasaklamalar üzerine yazılanlardan alıyordu. Bir kez de evlenip çocuk yapmaya karar verdiler, ama yoldaşları gelip Passaic dolaylarındaki kentleri örgütlemesi için Ben'i çağırıyordu, Ben de evlenmenin onu işinden alıkoyacağını, daha genç olduklarını, devrimden sonra bu tür işlere ayıracak bir sürü zamanları kalacağını söyledi. Şimdi savaşma zamanıydı. Elbette isterse Mary çocuğu doğurabilirdi, ama aylar boyunca eylem içindeki yararlılığını engelleyecekti bu, hem Ben bu işin zamanı geldiğini de sanmıyordu. İlk kez kavga ettiler. Mary, onun acımasız, yüreksiz olduğunu söyledi. Ben de işçi sınıfı adına kendi kişisel

duygularından özveride bulunmaları gerektiğini bildirerek fırtına gibi evden çıkıp gitti. Sonunda Mary bebeği aldırdı, ama bunun bedelini de ödeyebilmek için annesine yazıp para istemesi gerekti.

Grev kurulundaki çalışmalarını her zamankinden de yoğunlaştırdı, artık işten hiç başını kaldırmaz oldu. Kimi zaman haftalar boyu geceleri yalnızca dört, beş saat uyuyordu. Sürekli sigara içmeye başladı. Yazı makinesinin köşesinde hep sigara duruyordu. Küçük baskı makinesinden kâğıdı çıkarırken üzerine hep incecik küller dökülüyordu. İşyerinden ne zaman çıksa yapacak işi olmasa, sokak sokak dolaşarak varsıl kadınlardan para topluyor, ünlü liberalleri grev bekçiliği yapıp tutuklanmaları için zorluyor, gazetecilere yaltaklanarak makale yazdırmaya çalışıyor, kefil olacak yardım sever kişiler bulmak için çevreyi geziyordu. Grevciler, grev bekçiliği yapan, parasız yiyecek dağıtan hayır kurumlarının önünde bekleşen kadınlar, erkekler, çocuklar, son taksitlerini ödeyemedikleri için eşyaları alınıp götürüldüğünden çırılçıplak kalmış evlerinin ürkütücü, korkunç ön odalarında konuştuğu işçiler, grev kırıcılarla dolu otobüsler, kapkara pencereli fabrikaların sessiz, devsi uzanan yapılarının önündeki uzun çitlerde tüfekleriyle nöbet tutan şerif yardımcıları, polisler, bir çeşit düşsel buğunun içinden, tıpkı sahnedeki bir oyun gibi geçiyordu gözlerinin önünden, sürekli daktiloda yazılar yazarken, baskı makinesinde bir şeyler basarken, dilekçeler karalarken, günlerini gecelerini dolduran işyerinin gıcırtısı içinden.

Ben'le ikisinin artık ortak yaşamları kalmamıştı. Ben alkış, bağrışma, ayak vurma tufanı ortasında kürsüye çıkıp al al yanaklarla, pırıl pırıl gözlerle açık seçik konuşarak, doğrudan doğruya tek tek her bir kadınla erkekle konuşarak onları yüreklendirir, uyarır, ekonomik durumu açıklarken toplantılardaki işçiler gibi Mary de ona hayran kalıyordu. İşçi kızlar onun için çıldırıyordu. Kızların Ben'e bakışı, kimi zaman da iriyarı, kanlı canlı, taptaze bir kadının, onu büronun dışında durdurup elini koluna koyarak dikkatini çekişi Mary French'in midesine sancılar girmesine neden oluyordu ister istemez. Üst üste içtiği sigaralardan dili zehir gibi, ağzı kurumuş Mary uzakta masasında çalışırken sarı lekeli parmaklarına bakar, bakımsız, kıvrılmamış saçlarını alnından iter, kötü giyimli olduğunu, solgunlaştığını, hiç de çekici bir yanının kalmadığını duyardı. Bütün büro halkının

önünde bildiriler hazır olmadığı için ona bağırmadan, azarlamadan önce Ben azıcık gülümsese, azıcık yalnızca ona gülümsese gün boyu mutluluk duyardı. Ama çoğu zaman eskiden birbirlerini sevdiklerini bile unutmuş görünüyordu.

Pahalı paltoları, ipek atkılarıyla Amerikan İşçi Federasyonu yetkilileri Washington'dan gelip pahalı sigaralarını tüttürüp küllerini büronun yerlerine silkeleyerek grevi Ben'in elinden alıp uzlaşmaya varınca, bir gece geç saatlerde, Mary yatacağı sıra Dördüncü Cadde'deki odaya geri döndü Ben. Uykusuzluktan gözleri kızarmıştı, yanakları solmuş, çökmüştü. "Ah Ben," dedi Mary, hüngür hüngür ağlamaya başladı. Ben soğuktu, acı doluydu, umutsuzdu. Saatlerce yatağın kıyısında oturup pürüzsüz tekdüze bir sesle grevin nasıl satıldığını, sol kanat yanlılarıyla, eski çizgide giden sosyalistlerin, işçi önderlerinin çatışmalarını, şimdi artık her şey bittiğine göre mahkemeye karşı çıkmak suçundan yargılanacağı günün geldiğini anlattı. "İşçilerin parasını kendi savunmam için harcamak zorunda kalmak beni çok üzüyor... hemen içeri girsem de benim için bir... ama benim durumum örnek oluşturuyor... Her durumda kavgayı sürdürmeliyiz, hem şu liberal avukatlardan, o pis dolandırıcılardan yararlanmamızın tek yolu da bu... Bu duruşmalar da çok pahalıya patlıyor, sendikanın parası yok, hem olsa da paralarını bana harcamalarını istemiyorum... ama benim davamı kazanırsak öteki çocuklara açılan davaların düşeceğini söylüyorlar..."

"Yapılacak şey," dedi Mary, okşayarak alnından saçlarını geriye atarken, "azıcık rahatlayıp dinlenmendir."

"Sence öyle demek," diye söylenen Ben, pabuçlarını çözmeye başladı.

Yine de Ben'i yatağa sokabilmesi epey zaman aldı. Orada, karanlıkta yarı soyunuk oturup titreyerek grevde yapılan yanlışları anlattı. Sonunda giysilerini çıkartıp iskemlenin arkasına asmak için ayağa kalktığında, penceresinin dışındaki sokak lambasından gelen, odayı kesen enli gri parıltıda iskelet gibi duruyordu. Göğsünün çökmüşlüğüne, köprücük kemikleri arasındaki derin çukurlara bakıp yine göz yaşlarına boğuldu Mary. "Sana da ne oluyor?" dedi Ben ters ters. "Seninle yatacak bir Valentino bulamadığın için mi ağlıyorsun?"

"Saçmalama Ben, yalnızca biraz şişmanlaman gerektiğini

düşünüyordum... zavallı çocuk, çok çalışıyorsun."

"Tıpkı eskiden Colorado Springs'teyken yaptığın gibi genç yakışıklı bir senet satıcısıyla gezmeye başlarsın yakında... ne umacağımı bilirim ben... metelik verdiğim de yok... kendi başıma da savaşabilirim."

"Ne olur böyle konuşma, Ben.... bütün ruhumla, yüreğimle yanında olduğumu biliyorsun..." Mary onu kendine çekti. Aniden Ben de onu öptü.

Ertesi sabah giyinirlerken araştırma çalışmalarının değeri üzerine acı bir tartışmaya giriştiler. Mary, Ben'e artık ağzını açmasa iyi olacağını söyledi; grevi öyle büyük, çarpıcı bir başarı olmamıştı. Ben kahvaltı etmeden çıkıp gitti. Mary yüreğini sıkıştıran öfkeyle, acıyla kent merkezine indi, işini bıraktı, birkaç gün sonra da yeni toplanan bir kurula katılarak Sacco-Vanzetti duruşmasını izlemek için Boston'a gitti.

Daha önce Boston'a hiç gelmemişti. Bu güneşli kış günlerinde kentin kırmızı tuğla, eskiden kalma, çelik oyma görünümü çok hoşuna gitti. Beacon Hill'in arkasında, yoksulların oturduğu kenar mahallede küçük bir oda tuttu, dava kazanıldıktan sonra Boston üzerine roman yazmaya karar verdi. Küçük, küf kokulu bir dükkândan okul kitapları satın alıp romanı için notlar tutmaya başladı. Açık mavi çizgili yeni kitabın kokusu içini tazelik, eldeğmemişlik duygularıyla dolduruyordu. Sonra da yaşamı gözlemleyecekti. Bir daha âşık olmayacaktı artık. Annesi yılbaşı için ona çek göndermişti. Bununla yeni giysiler, kendine çok yakışan bir şapka aldı. Saçını da yine kıvırtmaya başladı.

Görevi gazetecilerle ilişki kurup basında Sacco-Vanzetti için iyi şeyler yazılmasını sağlamaktı. İnsanı yokuşa süren bir işti. Bu duruşmayla ilgilenen gazetecilerin çoğu bu iki adamın yanlışlık sonucu tutuklandıklarına inanıyorlardı; ama yine de canı cehenneme, sonuç olarak iki pis İtalyan serserisi, anarşisti, diyorlardı. Sacco'yla konuşmak için Dedham Hapishanesi'ne, Vanzetti'yle konuşmak için de Charlestown'a gittikten sonra bir cumartesi akşamı Hanover Caddesi'nde bir İtalyan lokantasında kendisini yemeğe götüren U.P. haber ajansında görevli birine onlar konusunda ne düşündüğünü anlatmaya çalıştı.

Gerçekten arkadaş olmayı başarabildiği tek gazeteci bu adamdı. Tam bir ayyaştı, ama çok şey görmüş geçirmişti,

Mary'nin hoşlandığı incelikli, değişik tavırları vardı. Nedense adam da Mary'den hoşlanıyordu, ama yine de, gençlik fanatizmi dediği yanı yüzünden acımasızca eleştiriyor, alay ediyordu. Adam onu yemeğe çağırıp bir sürü kırmızı şarap içirince de Mary içinden zamanını boşa harcamadığım, basınla ilişki içinde bulunmanın önemli olduğunu söyledi. Adamın adı Jerry Burnham'dı.

"Ama Jerry böyle bir şeye nasıl dayanabilirsiniz? Massachusetts Eyaleti, bütün dünyanın karşı çıkmasına aldırmaksızın o iki suçsuz adamı öldürürse bu, bir daha hiçbir zaman Amerika'da adaletin kurulamayacağı anlamına gelir."

"Zaten ne zaman vardı ki?" dedi Jerry, bardağını doldurmak için eğilirken soğuk soğuk gülerek. "Tom Mooney diye birini duydun mu?" Saçının kıvırcık akları, şiş kırmızı yüzüne tuhaf bir gençlik havası veriyordu.

"Ama onlarda öylesine barışçıl, öylesine dürüst bir şeyler var ki; onların büyüklüğünü hemen seziyorsun. Gerçekten de çok büyük adamlar."

"Söylediğin her şey onların yıllarca önce asılmış olmaları gerektiğini gösteriyor."

"Ama işçiler, sıradan insanlar buna izin vermeyecek."

"Aslında büyük adamlara işkence yapılmasından, onların öldürülmesinden en büyük doyumu sağlayanlar, sıradan insanlardır... Belleğini geriye doğru çok zorlamayacağım bilsem şu sevgili dostumuz Hazreti İsa'nın öldürülmesini isteyenlerin kimler olduğunu sorardım."

Mary'ye içki içmeyi öğreten de Jerry Burnham oldu. Kafasında bir masa dolusu yiyecekle gergin bir telin üzerinde yürüyen ip cambazı gibi içkilerini büyük bir özenle, sakınarak yanında taşıyan Jerry gündelik bir alkol sisi içinde yaşıyordu. Günün yirmi dört saati haber ajansında çalışmaya öylesine alışmıştı ki bir kaçak meyhanede hesabı ödeyip ötekine geçer gibi bir aldırmazlıkla telgraflara, işiyle ilgili başka konulara bakıyordu. Böbrekleri bozuktu, dediğine göre de şaraptan başka şey içmiyordu, ama Mary onun işyerine gittiğinde soluğunda güçlü bir viski kokusu duyuyordu. Hem de Jerry insanı çileden çıkartan biriydi, onunla her kez dışarı çıkışında bunun son olacağı üzerine kendi kendine yemin ediyordu. Her dakikası böylesine değerliyken zamanını onunla boşa harcayamazdı artık. Ama Jerry yine dışarı çıkıp

yemek yemelerini söylediğinde hemen gevşeyiveriyor, gülümsüyor, evet, diyor, içki içerek, adamın anlattığı sudan şeyleri dinleyerek bir gecesini daha boşa harcıyordu. "Her şey bir körlükte, ansızın ölümde sona erecek," dedi bir gece taksiyle sokağın başında bırakırken. "Ama kimin umurunda? Hangi cehennemin umurunda?... Şu koskoca kenelerin kanım emdiği kahrolasıca dünyada kim sanki cılız bir ses çıkarıp da hayır diyecek?"

Mahkeme kararları birbiri ardından olumsuz yönde çıkar, küflü Boston ilkbaharı ısınıp yaza dönüşürken, valinin kurulu da onları suçlu bulduğunu açıklar, valinin kendi bağışlaması dışında hiçbir umut kalmazken Mary gittikçe daha yoğun, daha umutsuz bir çabanın içine girdi. Makaleler yazdı, politikacılarla, bakanlarla konuştu, gazete yöneticileriyle tartıştı, sendika salonlarında konuşmalar yaptı. Uydurduğu her türlü özürü öne sürerek annesinden para koparmak için alçaltıcı, kendine acındırıcı mektuplar yazdı. Söke söke aldığı paralar son kuruşuna dek kurulun çalışmalarına harcanıyordu. Kırtasiye, pul, telgraf, telefon konuşmalarının parasını ödemeleri gerekiyordu. Komünistlerin, sosyalistlerin, anarşistlerin, liberallerin birlik olup çalışmalarını sağlamak için yaltaklanarak uzun geceler geçirdi. Taş kaldırımlı sokaklardan aceleyle geçerken,"Kurtarılmaları gerek, kurtarılmaları gerek," diye fısıldıyordu kendi kendine. Sonunda yatağına girebildiği zaman da düşleri yerine getirilmesi olanaksız görevlerle dolu oluyordu; kırık çay bardağını yapıştırmaya çalışıyor, tam bir ucunu yapıştırdığı sırada öteki yanı dağılıveriyordu, etekliğindeki deliği onarmaya çalışıyor, tam en ucunu diktiği sırada yırtık tepeden yine açılıyordu; daktiloyla yazılmış parampara bir kâğıt parçasını birleştirmeye çalışıyordu, çok önemli bir telgraftı bu, ama hiçbir şey göremiyordu, gözlerinin önünde her şey birbirine karışıyor, bulanıklaşıyordu; yeni bir duruşma yapılmasını zorlayacak bir ipucuydu, ama gözleri çok bozuktu, şişmiş, kıpır kıpır harflerden bir sözcüğü söktüğü sırada bir öncekini unutmuş oluyordu; evlerin üzerine yıkılacak gibi durduğu, kara yılan bağırsağı sokaklardan çelik işçilerinin oturduğu, ayağının altında sarsılan bir tepeye doğru tırmanıyor, her attığı adımda geri kayıyordu, çok dikti, bağırıyor, yardım istiyordu, geri kayarken. Sonra da Ben Compton'un neşesi yerinde olduğu zamanki sesine

benzeyen sıcak güven verici sesler, kamuoyunun buna izin vermeyeceğini, ne olursa olsun Amerikalılarda adalet duygusunun bulunduğunu, hakça davranma duygusunun bulunduğunu, hem sonra İşçi Sınıfının ayaklanacağını söylüyordu; kalabalık toplantılar görülüyordu, sloganlar, bayraklar, üzerindeki sözcüklerin çok rahatlıkla okunabildiği parlayan duyuru tahtaları: Dünya işçileri birleşin; karşı çıkma yürüyüşleri yapan kalabalıkların ortasında ilerliyordu. Onlar Ölmeyecekler.

İrkilerek uyanıyor, yıkanıyor, çabucak giyiniyor, yolda bir bardak kahve, portakal suyu içerek kurulun çalıştığı yere koşuyordu. Her zaman ilk giden o oluyordu; bir an bile işini yavaşlatsa onların yüzleri geliyordu gözlerinin önüne, pırıl pırıl gözlü o ayakkabı onarımcısının keskin çizgilerle yoğrulmuş solgun yüzü, o gezgin balık satıcısının bilge bıyıkları, dalgın korkusuz bakışları. Onların arkalarında da elektrikli iskemleyi görüyordu, sanki kalabalık havasız çalışma odasında tam masasının önünde duruyormuş gibi açık seçik.

Temmuz ayı büyük bir hızla geçti. Ağustos geldi. Her tür insandan oluşmuş, günden güne büyüyen kalabalık, işyerlerine akmaya başladı: eski dostlar, kıyıdan otostopla gelen devrimci işçiler, İtalyanların oylarıyla ilgilenen politikacılar, savunma için değişik görüşler ileri süren avukatlar, yazarlar, işsiz kalmış gazeteciler, çok büyük bir savunma fonu toplandığı söylentilerinin büyüsüne kapılan her tür şarlatan, dolandırıcı akın akın gelmeye başladı. Pawtucket'teki sendika salonunda yaptığı konuşmadan döndüğü bir öğleden sonra G.H.Barrow'u kendi masasında oturur buldu. Senatörlere, kongre üyelerine, papazlara, işçi önderlerine, adalet, uygarlık, işçi sınıfı adına bu idamlara karşı çıkmalarını isteyen bir yığın kişisel, uzun ve çok da pahalıya patlayacak olan telgraf yazmıştı. Telgraflara göz atarken, hemen kafasından bunların bedelini hesapladı. Kurulun bu parayı nasıl ödeyeceğini bilmiyordu, ama yine de kapıda bekleyen çocuğa verdi çeksin diye. Daha birkaç hafta önce bu sözcüklerin içini ısıttığına, kanını kaynattığına inanamıyordu şimdi. Bir sent atıp çalıştırılan fal makinelerinden düşen küçük kartlar gibi anlamsız görünmeleri Mary'yi şaşırtıyordu. Tam altı aydır her gün aynı sözcükleri yazıyor, okuyordu.

Mary'nin George Barrow'la buluşup tedirgin olacak zamanı

yoktu şimdi. Çıkıp bir lokantada birer çorba içtiler, sanki birbirini daha önce hiç tanımamışlar gibi duruşma dışında hiçbir şeyden söz etmediler. Eyalet Meclisi yapısının önünde devrimciler yine barikat kuruyorlardı, lokantadan çıkarlarken Mary ona döndü, "Eee George," dedi, "oraya kadar uzanıp da tutuklanmayı denesene... Akşam gazetelerine yetişebilir bu havadis. Senin adın bizim ön sayfalara geçmemizi sağlar, iyi bir destek olur."

G.H.Barrow kıpkırmızı kesildi, şık açık gri giysisiyle, sırık gibi boyu, sinirli tavırları, patlak gözleriyle, lokantanın önünde, öğle kalabalığının içinde kalakaldı. "Ama, sevgili ç-ç-çocuk, şey... en küçük bir yarası bile olacağına inansam hemen....gidip kendimi tutuklatırdım... ya da bir kamyonun önüne atlayıp ezilirdim, ama eyleme sağlayabileceğim yararları engelleyeceğini sanıyorum böyle bir davranışın."

Mary French doğrudan adamın gözlerinin içine baktı, yüzü öfkeden bembeyazdı. "Kendini böyle bir tehlikeye atacağını sanmıyordum zaten," dedi, her sözcüğü ağzından tek tek çıkarıp adamın yüzüne tükürürcesine söyleyerek. Arkasını döndü, aceleyle çalışma odasına gitti.

Kendisi tutuklandığında neredeyse içi rahatladı. Dostları yaptığı işlerin çok yararlı olduğunu, onu yitirmek istemediklerini söylediklerinden polislerin gözünden uzak durmayı tasarlamıştı, ama yeniden barikat kuran göstericilerin unutup gittiği bir deste pankartı arkalarından yetiştirmek için yokuş yukarı peşlerinden koşması gerekti. Bunları yollayabileceği başka hiç kimse yoktu çalışma odasında. Tam Beacon Caddesi'ni geçerken kibar görünümlü, iriyarı iki polis beliriverdi iki yanında. Biri, "Özür dilerim, bayan, lütfen sessizce gelin," dedi, sonra da Mary kendini karanlık devriye arabasında oturur buldu. Karakola doğru giderlerken içini yatıştırıcı bir çaresizlik, sorumsuzluk duygusu kapladı. Haftalardır ilk kez rahatlıyordu. Joy Caddesi karakolunda adını sabıkalılar arasına yazdılar, ama hücreye atmadılar. Pencerenin karşısındaki bir sırada, iki Yahudi giyim işçisiyle, bir de üzerinde çiçekli bir yazlık giysi, boynunda bir dizi inci bulunan şık bir kadınla oturdu, göstericilerin akın akın hücrelere atılmasını izledi. Polisler çok kibardı, herkes neşeliydi; hepsi de bir tür oyun gibi görünüyordu, bir şeylerin tehlikede olduğuna inanmak zordu.

Dışarıdaki dik caddede devriye arabasından indirilen kalaba-

lığın arasında *Daily*'de çıkan resimlerinden tanıdığı Donald Stevens adındaki uzun boylu adamı gördü. Kırmızı suratlı bir polis iki kolundan birden yakalamıştı. Gömleği boynunun çevresinde yırtılarak açılmıştı, sanki birisi asılmış gibi boyunbağı ipe dönmüştü. Mary'nin ilk düşündüğü şey, adamın nasıl da onurlu durduğu oldu. Çelik grisi saçları, açıkhavada çalışanlara özgü esmer bir teni, çıkık elmacık kemiklerinin üzerinde pırıl pırıl parlayan gözleri vardı. Kayıt masasından uzaklaştırılırken gözleriyle, hücrenin alacakaranlığında yiten adamın geniş omuzlarını izledi. Yanında oturan kadın korkulu bir sesle bu adamın kendileri gibi aylaklıktan değil, halkı başkaldırıya kışkırtmaktan tutuklandığını fısıldadı. Kefalet için beş bin dolar istiyorlardı. Boston Alanı'nda gösteri düzenlemeye kalkışmıştı.

Mary'nin getirilmesinden yarım saat sonra birlikte çalıştığı ufak tefek Bay Feinstein, yanında uzun boylu, şık, keten giysili biriyle geldi, adam Mary'nin kefaletini yatırdı. Aynı zamanda Donald Stevens'in kefaletini de yatırıp onu da çıkardılar. Karakolun önündeki yokuştan aşağı dördü birlikte indiler. Köşeye geldiklerinde keten giysili adam, "Siz ikiniz bütün gün içeride bırakamayacağımız denli gereklisiniz bize... Belki Bellevue'da görüşürüz... ikinci kat, D dairesi," dedi, sonra da elini sallayarak yanlarından ayrıldı. Donald Stevens'le konuşmaya can atan Mary'nin aklına adamın adını sormak gelmedi. Olaylar, kafasını üzerlerinde toplayamayacağı denli büyük bir hızla akıp geçiyordu.

Mary, Donald Stevens'in kolunu çekti, Bay Feinstein'la ikisi onun uzun adımlarına yetişebilmek için neredeyse koşmak zorunda kalıyordu. "Benim adım Mary French" dedi. "Ne yapabiliriz?... Bir şeyler yapmalıyız?"

Stevens bütün yüzüne yayılan bir gülümsemeyle onu ilk kez görüyormuş gibi döndü, "Seni duymuştum," dedi. "Yürekli bir küçük kızsın... o liberal kurulda çalışmana karşın gerçek bir savaşım veriyorsun."

"Ama onlar da ellerinden geleni yaptılar," dedi Mary.

"Boston'daki bütün işçileri sokağa dökmeliyiz," dedi Stevens, derin hırıltılı sesiyle.

"Giyim işçilerini greve götürdük, ama hepsi bu."

Stevens yumruğunu avucuna indirdi. "Ya İtalyanlar? Ya Kuzey Yakası? Sizin çalışma yeri nerde? Bak biz New York'ta

neler yaptık. Siz niye burada yapamıyorsunuz?" İçten, okşayıcı bir tavırla Mary'ye eğildi. Ansızın Mary'nin üzerinden yorgunluk, bitkinlik uçup gitti, hiç düşünmeden elini Stevensin koluna koydu. "Şimdi gidip sizin kurulla konuşacağız; sonra da İtalyanların kuruluyla konuşacağız. Sonra da sendikaları ayağa kaldıracağız."

"Ama Don, yalnızca otuz saatimiz var," dedi Bay Feinstein, kuru, bezgin bir sesle. "Ben, valiye yapılacak politik baskıya daha çok inanıyorum. Biliyorsun, başkanlığa özeniyor. Vali ölüm cezasını hafifletir sanıyorum."

İşyerinde Jerry Burnham, Mary'yi bekliyordu. "Eee Jan Dark," dedi, "ben de şimdi seni çıkarmak için kefalet yatırmaya geliyordum. Ama görüyorum, bırakmışlar." Jerry'le, Donald Stevens besbelli birbirlerini önceden tanıyorlardı. Yabanıl bir sesle, "Söyle bakalım Jerry," dedi Donald Stevens, "o pek benimsediğin alaycı tavrı biraz değiştirdi mi bu olay?"

"Niye değiştirsin, anlamıyorum. Üniversite rektörlerinin pis hayvanlar olması benim için yeni bir şey değil."

Jerry'nin çenesine bir yumruk patlatmamak için kendini zor tutuyormuş gibi arka arka duvara çekildi Donald Stevens. "İçinde azıcık erkeklik kalmış bir adamın nasıl yüzü kızarmaz, anlamıyorum... bir küçük burjuva gazetecisi bile olsa."

"Sevgili dostum, Don, bütün erkekliğimizi birinci dünya savaşı sırasında pirinçten bir künye uğruna rehinciye vermiş olduğumuzu bugüne dek anlamam gerekirdi... yani elbette önceden varsa... bence bu konuda çeşitli görüşler ileri sürüldü." Donald Stevens iç odaya kendini atmıştı. Ne diyeceğini bilemeden Jerry'nin kızaran yüzüne bakıyordu Mary. "Eveet Mary, bugün hemen basılması gereken bir şey olursa .... bence olur da... eski yerimdeyim."

"Ah, zamanım yok," dedi Mary soğuk bir sesle. İç odadan gelen Donald Stevens'in derin sesini duyuyordu. Apar topar oraya gitti.

Avukatlar bir şey başaramamışlardı. Konuşmalarla, tartışmalarla, son anda bir karşı çıkma gösterisinin nasıl düzenleneceğine ilişkin kavgalarla son saatlerin de eriyip gittiğini duyuyordu Mary, o adamların yaşamlarındaki son saatlerin. Gerçekten de kendi damarlarından akan kanmışcasına dakikaların damla damla düşüp

yok olduğunu duyuyordu. Çok güçsüzdü, hastaydı. Hiçbir şey düşünemiyordu. Donald Stevens'in uzun adımlarına yetişmek için koşturarak sokaklarda dolaşmak bir kurtuluştu. Tek tek bütün kurulları dolaştılar. Neredeyse öğle olmuştu, hiçbir şey yapılamamıştı. Hanover Caddesinde döküntü bir Ford sedanda oturan solgun yüzlü İtalyan onlara seslendi. Stevens arabanın kapısını açtı. "Yoldaş French, bu Yoldaş Strozzi... bizi arabasıyla götürecek."

Mary kaşlarını kaygıyla çatarak, "Vatandaşlığınız onaylandı mı?" diye sordu.

Strozzi başını hayır anlamına salladı, incecik dudaklarıyla gülümsedi, "Belki de İtalya'ya parasız dönüş bileti verirler," dedi.

O günün geri kalan bölümünde neler yaptıklarını Mary sonra hiçbir zaman anımsayamadı. Yoksul Boston kenar mahallelerinin hepsini dolaştılar. Genellikle de aradıkları adamlar evlerinde yoktu. Zamanın büyük bölümünü de telefon kulübelerinde yanlış numaraları çevirerek geçirdi. Hiçbir şeyi doğru dürüst yapamıyordu. Zımpara kâğıdı gibi batan gözkapaklarının arkasından donuk gözlerle, çalışma odasına doluşan kadınlara, erkeklere bakıyordu. Stevens o baştaki canlı, insanları eyleme zorlayan tavırlarını yitirmişti. Onlara uzaktan bakan, alaycı bir soğuklukla sendikacılarla, sosyalistlerle, papazlarla, avukatlarla tartışıyordu. "Ne olursa olsun, yürekli adamlar onlar. Artık kurtarılıp kurtarılmamaları fark etmez, şimdi kurtarılması gereken şey işçi sınıfının gücüdür," diyordu. Her yerde aynı görüş egemendi. Bir gösteri yapılması, kan dökülmesi anlamına gelecek, son anda valinin bağışlaması umudunu da yok edecekti. Mary kendi kendine iş yapabilme, düşünebilme yeteneğini yitirmişti. Birdenbire Donald Stevens'in yazmanı oluvermişti. Onun için oraya buraya koşup haber götürdüğü zamanlar en az mutsuzluk duyduğu dakikalardı.

O gece geç saatlerde Hanover Caddesi'ndeki bütün İtalyan lokantalarını dolaşarak Donald Stevens'in görmek istediği bir anarşisti aradı. Her yer boştu. Her şeyi suskunluk kaplamıştı. Ölüm pusuya yatmıştı. Bulaşıcı bir hastalıktan kaçarcasına insanlar birbirlerinden uzak duruyorlardı. Kaçak içkievlerinden birinin üst katında, odanın son ucunda, önünde bir bardak viski, bir şişe de sodayla tek başına oturan Jerry Burnham'ı gördü. Yüzü kâğıt gibi beyazdı, iskemlesinin üzerinde usuldan sallanıyordu. Mary'yi

görmeksizin gözlerini üzerine dikti. Garson üzerine eğilmiş, sarsıyordu. Korkunç sarhoştu.

Stevens'in hâlâ genel grev örgütlemeye çabaladığı işyerine dönmek kurtuluştu. Mary içeri girince Don araştırıcı gözlerle baktı. Mary acı acı, "Yine başaramadım," dedi. Don, telefonu yerine bıraktı, ayağa kalktı, pis sarı duvardaki giysi askısına doğru yürüdü, şapkasıyla, paltosunu aldı. "Mary French yorgunluktan canın çıktı. Seni evine götüreceğim."

Eyalet Hükümet Yapısı'nı kordon altında tutan polislere görünmemek için bir sürü sokağı dolaştılar. "Hiç halat çekme oyunu oynadın mı?" dedi Don. "Bütün gücünle halata asılırsın, ama öteki uçtaki herifler senden daha güçlüdür, yavaş yavaş onların yanına sürüklendiğini duyarsın. Arkaya doğru kendini çektiğinden daha hızla öne sürüklenirsin... Bozguncu gibi konuşmama izin verme... Allahın belası liberaller değiliz biz," dedi, sonra kuru kuru gülmeye başladı. "Sen de avukatlardan nefret etmiyor musun?" Mary'nin bir odasında kaldığı ön yüzü çıkıntılı tuğla evin önünde duruyorlardı. "İyi geceler, Don," dedi.

"İyi geceler, Mary, uyumaya çalış."

Pazartesi günü, bir başka pazar günü gibiydi. Geç saatlerde uyandı. Yataktan çıkmak işkenceydi. Bir savaştı giyinmek, çalışma odasına gitmek, yenilgiye uğramış gözlerle yüz yüze gelmek. Sokakta karşılaştığı kişiler, önünden geçerken sanki başka yöne bakıyorlardı. Ölüm pusuya yatmıştı. Caddeler sessizdi, bütün kent o geceki ölümün dehşetine bürünmüş gibiydi, trafik sesi bile boğulmuştu. O gün tekdüze mırıldanılan sözcüklerle, gazetelerde yazılar okumakla, telefon konuşmalarıyla geçti. Ölüm pusudaydı. Gece Don'la birlikte karşı çıkma gösterisine katılmak için Charlestown'a doğru yola koyulduklarında bir an yabanıl bir coşkuya kapıldı. Böylesine çok sayıda kişinin bulunacağını sanmamıştı. Pis yapıların bomboş pencereleri arasında üstüste yığılmış insan kafalarının üzerinde türkülerden bir fırtına patlıyor, *Enternasyonal*'den dağınık dizeler parlayıp sönüyordu. Ölüm pusudaydı. Bir yanında ufak tefek, müzik öğretmeni olduğunu söyleyen gözlüklü bir adam, öteki yanında Kadın Çorabı İşçileri örgütü üyesi Yahudi bir kız vardı. Kol kola girdiler. Don biraz önünde, ilk sıradaydı. Köprüyü aşıyorlardı. Üzerinden trenyolu geçen, kötü aydınlatılmış bir sokağın taşların-

da yürüyorlardı. Başlarının üzerinde trenler kükrüyordu. "Charlestown hapishanesine bir iki sokak kaldı," diye bağırdı bir ses.

Bu kez polisler coplarını kullanıyorlardı. Taşların üzerinde atların nal seslerinin takırtısı, coplar inip kalktıkça çıkan vınlama, kütürtü, vınlama, kütürtü vardı. Çok uzaklarda da devriye arabalarının düzensiz sesleri. Mary çok korkuyordu. Koca bir kamyon üzerine geliyordu. Yana, üst trenyolunu tutan desteklerden birinin arkasına sıçradı. İki polis yakaladı. Pis desteğe bütün gücüyle yapıştı. Polis copla ellerine vuruyordu. Pek canı yanmıyordu, sonra bir devriye arabasındaydı, şapkasını yitirmişti, saçları çözülmüştü. Bu tür şeyleri sık sık yapacaksa saçını kestirmesi gerektiğini düşünür buldu kendini. "Don Stevens'in nerede olduğunu bilen var mı?" Önündeki karanlıktan azıcık titreyen Don'un sesi geldi. "Sen misin Mary?" "Nasılsın Don?" "İyiyim, elbette. Kafama, kulaklarıma biraz cop yedim." "Korkunç kan yitiriyor," diyen bir başka adamın sesi geldi. "Yoldaşlar, haydi türkü söyleyelim," diye bağırdı Don'un sesi. Kendi sesi onunkine karışırken Mary her şeyi unuttu; bütün sesler onlarınkine karışırken, köprüden püskürtülen kalabalıkların sesi karışırken:

Kalkın ayağa siz ey açlığa tutsak edilenler...

Haber - film 66

HOLMES BURADA KALMAYA KARŞI ÇIKIYOR

Doğuyor daha güzel bir dünya

Asya Tipi Haşereleri Öldürmek İçin Açılan Savaşta

Kore'den Küçük Eşekarıları Getirtildi

ÇOCUK KANALİZASYONDA MİLLERCE SÜRÜKLENDİ:
CANLI DIŞARI ÇIKARILDI

CHICAGO BAROSU TOPLANIYOR

Adalet diye kükrüyor suçlu çıkarılanlar

Washington Radikalleri Yakından İzliyor

Kalkın ayağa siz ey bu dünyanın kovulanları

PARİS BRÜKSEL MOSKOVA CENEVRE DE İŞE KARIŞIYOR

Son çatışma bu
Herkes alsın yerini

Jeoloji Uzmanı Altı Gün Mağarada Kayboldu

Uluslararası taraf da

SACCO VE VANZETTİ ÖLMELİ

İnsan soyu olacak

Gömülmüş üç ruhun içlerine gömülü acısından tam bir adım ötede bulunan, bütün yaşamın, bütün özgürlük sevincinin kaynaştığı o oyun bahçesinden türküler, çocukların incecik, iyilik dolu sesleri gelirken bu idam evinde uzanmış sürekli seni düşünüyorum. Bütün bunlar bana hep seni, kardeşini anımsatıyor, seni her an karşımda görmek istiyorum, ama bu idam evine gelmeyeceğin için de seviniyorum, elektrikli iskemlede ölecekleri anı acı içinde bekleyen bu üç canlının oluşturduğu korkunç görüntüyü görmeyeceğin için seviniyorum.

Sine - göz (50)

sopalarla döverek püskürttüler bizi sokaklarda daha güçlü onlar varsıl onlar onlar işe alır onlar işten atarlar politikacıları gazetecileri yaşlı yargıçları ünlü küçük adamları üniversite rektörlerini mahalle oylarını kazanmaya çalışanları (dinleyin işadamları üniversite rektörleri yargıçlar Amerika kendine ihanet edenleri unutmayacaktır) onlar işe alır silahlı adamları polisleri polis arabalarını devriye arabalarını

pekâlâ siz kazandınız öldüreceksiniz bu gece yürekli adamları bizim dostlarımızı

yapılacak hiçbir şey kalmadı biz yenildik biz yenilmiş kalabalıklar Salem Caddesindeki bu eski yıkık dökük okulun sınıflarında toplanıyoruz tozlu gıcırtılı merdivenlerden ayaklarımızı sürüyerek inip çıkıyoruz sıraların üzerinde başımızı eğip sırtımızı kamburlaştırıp oturuyoruz baskıdan nefret edenlerin kullandıkları o eski sözcüklerin bu gece terden acıdan yeniden yoğrulduğunu işitiyoruz.

bizim işimiz bitti karalanmış tümcecikler bildiriler yazarak geçen geceler matbaanın kokusu yeni basılmış bildirilerin keskin kokusu telgrafçıya koşmalar sözcükleri tellerin üzerine dizmeler etkileyici sözcükler aramalar bitti sana duyurmak için sana işkence edenlerin kimler olduğunu Amerika

konuştuğumuz dili tersyüz eden babalarımızın söylediği temiz sözcükleri alıp onları kirleten iğrençleştiren yabancılara yenildi ulusumuz Amerika

onların tuttukları adamlar yargıç kürsüsünde oturuyor Eyalet

Yapısı'nın kubbesi altında iskemlelerinde arkaya kaykılıp ayaklarını masaya dayayıp oturuyor onlar bilmezler bizim inancımızı onların dolarları var tüfekleri silahlı kuvvetleri elektrik santralları var

onlar buldular elektrikli iskemleyi düğmeye bassın diye de celladı tuttular

pekâlâ iki ayrı ulusuz biz

Amerika bizim ulusumuz yenildi yabancılara yasaları satın alan otlakları çitlerle ayıran kâğıt hamuru yapmak için ormanları kesen o güzel kentlerimizi yoksul kenar mahallelere dönüştüren halkımızın alın terini sömüren yabancılara yenildi hem onlar istedikleri zaman da düğmeye bassın diye cellat tutarlar

ama biliyorlar mı bu gece o göçmenlerin eski sözcüklerinin kanla acıyla yeniden biçimlendiğini biliyorlar mı baskıdan nefret eden o eski Amerikan dilinin bu gece yenilendiğini Pittsburgh'dan gelmiş yaşlı bir kadının ağzında taa kıyıdan yük katarlarına atlayarak gelen Frisko'lu boğuk sesli bir kazancının ağzında Back Bay'den yoksullara yardım kurulu üyesinin ağzında bir İtalyan matbaacının Arkansas'lı bir yurtsuzun ağzında yenilmiş ulusun konuştuğu dil bu gece kulaklarımızdan silinmeyecek

idam evindeki adamlar ölmeden o eski sözcükleri yenilediler

Eğer bunlar olmasaydı yaşamımı sokak köşelerinde beni küçümseyen adamlara söylevler çekerek geçirebilirdim. Hiç tanınmadan, bilinmeden, başarısız biri olarak ölebilirdim. Yaşamımız boyunca hiçbir zaman hoşgörü adına, adalet adına, insanın insanı anlaması adına böyle bir görevi yerine getirmeyi ummamıştık, ama şimdi bir rastlantı sonucu görevimizi yapıyoruz

Şimdi bitti onların görevi göçmenler baskıdan nefret edenler Kuzey Yakasında ölü kaldırıcının odasında kara giysileriyle sessizce yatıyorlar kent sessiz zafer kazanmış ulusun adamları sokaklarda görünmüyor

onlar kazandı niye korkuyorlar öyleyse sokaklarda görünmeye? sokaklarda yalnızca yenilenlerin kederli yüzleri var

sokaklar yenilgiye uğrayan ulusun malı göçmenlerin cesetlerinin gömüleceği mezarlığa dek bütün sokaklarda kaldırımlara diziliyoruz incecik yağan yağmur altında ıslak kaldı-

rımları dolduruyoruz kol kola sessiz solgun bakıyoruz korkulu gözlerle tabutlara
yenilmiş Amerika adına duruyoruz

işler altüst olunca ortaya hep karmaşa çıkar, dedi Bay Ford. Çalışma harikalar yaratıp karmaşayı ortadan kaldırır. Rus halkı da daha çok şey istemeyi öğrendiklerinde, beyaz gömlekler, sabun, daha iyi giysiler, daha iyi pabuçlar, daha güzel evler, daha iyi yaşama koşulları istediğinde

Kaldırıyorum parmağımı ve diyorum ciikciik
şişşşt şişşt
haydi haydi
gelsene gelsene

REPUBLIC VE TRUMBULL ÇELİK ŞİRKETLERİ BİRLEŞİYOR

Orada düşsel Amazon boyunca
Buluştuk kıyıda
Yine de biliyordum artık aşkı hiç bulamayacağımızı

AŞIRI SATILAN BUĞDAYIN YENİ TAVAN FİYATI

Düşler çabuk bitmiyor

gönüllü itfaiyecilerin ilk yaptıkları şey, dumanın çıkması için camları açmak oldu. Böylece oluşan hava cereyanında ve okyanustan saatte otuz mil esen rüzgârda işin gerisi çok kolay geldi

İŞ İLERLEDİKÇE SİGORTA HİSSE SENETLERİNDE EL DEĞİŞTİRMELER GÖRÜLDÜ

dışarıdaki görünüm gerçek bir kargaşaydı. İyi giyimli kadınlar ellerini oğuşturarak, mallarını kurtaramamanın çaresizliği içinde dolaşıp dururlarken, üst katlardaki pencerelerden sandık, bavul, giysi yağmuru başladı. Binlerce dolar değerindeki takılarla antika eşyaları yangını izleyenler topladı, paltoların altına sokup gözden yitti

KOMİSYONCULARIN ELİNDEKİ HİSSE SENETLERİ YENİ DEĞERLER KAZANIYOR

Değiştir bütün boz rengi göklerini
Dönüştür onları şen göklere
örümcek ağlarını süpür at ayın üstünden

PAZAR İYİMSER

çimentonun yeni kullanımlarını öğren. Kazançlı bir beton işinin nasıl geliştirileceğini. Gereçleri nasıl değerlendireceğini. Görevleri nasıl belirleyeceğini. Betonu nasıl sağlamlaştıracağım. Evleri, yolları, kaldırımları, döşemeleri, kurumları, kemerleri, mahzenleri nasıl yapacağını

İrlandalılar, Almanlar bile dese
Pek de önemli olmadığını
Elli milyon Fransız da yanılmış olamaz ya

YILDIZLI BAYRAK KULLANAN ÇETE AKŞAM YEMEĞİ VERİLEN YERLERİ SOYDU

KATİL KUVEYKIR DEVLETİ KURMA DÜŞLERİ İÇİNDE

Duygularını Açığa Vurmayan Katil Beğenildi

Zavallı küçük Hollywood gülü
nasıl da yalnız
Hiç kimse bilmiyor Hollywood'da
nasıl hüzünlere gömüldüğünü

Elbette seviyorum saçlarında parlayan kırları
O kırış kırış alnını
Kaygıdan derin çizgilerle dolu
benim için çabalayıp yıpranan o sevgili parmakları
öpüyorum

CARBONIC KURU BUZ HİSSELERİNİ SATIN ALDI

BROADWAY'DE ALTIN İÇİN SÖZ YARIŞI YAPILDI

borsada fiyatların yükselmesi konusunda yapılan büyük reklamlar, borsa kayıt şeridi hizmetlerinin yaygınlaştırılması, yan komisyoncu bürolarının da kayıt şeritleriyle donatılması, saydam, büyütülmüş, son derece lüks borsa kayıt tutanakları, borsada ülke çapında bir heyecan yarattı doğal olarak

Zavallı Küçük Varsıl Çocuk

George ve Phebe Hearst'ın tek oğulları, yumuşacık tüylerle dolu kuş yuvasındaki biricik yavru kuşlarıydı, William Randolph Hearst.

Bin sekiz yüz ellide George Hearst, Missouri, Franklin County'deki çiftliğinden, ana babasından ayrılmış, bir öküz sürüsünü önüne katarak California'ya getirmişti. (Kırk dokuzda ansızın parıldayıveren koskoca bir altın alevi dalgası batıyı sarmıştı;

delikanlılar artık toprağı sürmeye, domuzları yemlemeye, buğdayı harmanlamaya veremiyorlardı kafalarını

altın yangını Pasifik Kıyıları'nı süpürüp geçerken. Öküz arabalarının açtığı tekerlek izlerinde kolera düştü peşlerine, kamp ateşlerinin çevresinde, alelacele yapılmış bitli kulübelerinde koleradan öldüler, düşman kızılderililer teker teker vurdu onları, kavgalarda birbirlerinin kafasını uçurdular.)

George Hearst başarılı olan çok az kişiden biriydi;

ırmak suyundan çakılları eleyerek altın çıkarma ustalığını

geliştirdi;

içinde altın taşıyan kuvars damarını hemen görüveren bir maden arayıcısının keskin gözleri vardı onda;

El Dorado County'de geçirdiği yedi yılın sonunda milyonerdi, Anaconda yeni kuruluyordu, Ophir Madeni'nin altıda biri onundu, Comstock Damarı'nın ortağıydı.

Altmış birde cepleri altın külçeleriyle dolu evine, Missouri'ye döndü, Phebe Apperson'la evlendi, onu gemiyle Panama'dan geçirerek San Francisco'ya, milyoner madencilerin, dağlık yeni başkentine getirdi, sislerle örtülü koskoca Pasifik kıyısında Golden Gate yanında karısına bir ev satın aldı.

Kocaman çiftlikleri, yaylaları vardı, davar besledi, yarış atları yetiştirdi, Meksika'da altın aradı, madenlerinde, mülklerinde beş bin kişi çalıştırdı, maden hisse senetlerinden servetler kazandı, servetler yitirdi, bir fişi yüz dolardan poker oynadı, geçim sıkıntısı çeken dostlarına vermek için ceplerini şıkır şıkır para doldurmadan sokağa çıkmadı,

Washington'da öldü

bir senatör

yontulmamış basit bir adam, kösnül, sevilen, ak sakallı, kocaman gaga burunlu biri olarak iz sürücülerin serçe atmaca karışımı gözleriyle, kıyıları aşağı kıvrık kara şapkasının altında düşük kaşlarıyla

bir eski zaman adamı olarak.

Bayan Hearst'in oğlu altmış üçte doğdu.

Biricik oğula ne yapsalar yetmezdi.

Hearst'ler tapıyorlardı oğullarına;

iri sırık gibi delikanlı, uşakların, hizmetçilerin, kâhyaların, bakıcıların, gelip de gitmek bilmeyen konukların, yaşlı emeklilerin arasında büyüdü, ciddi bakışlı, inatçı bir çocuk oldu; nineleri, dedeleri şımarttıkça şımarttılar; her zaman her istediğini yaptı. Bayan Hearst'in oğlu her şeyin en iyisini elde etmeliydi.

Ne altın külçeleri eksikti onun, ne yirmi dolarlık altın paraları, ne kocaman gümüş paraları.

Çocuğun çok az oyun arkadaşı vardı; o günlerde San Francisco'da büyüyen çocukların kural tanımayan, haşarı demokrasisinde ötekilerle iyi ilişkilere giremeyecek denli varsıldı. Aşırı

çekingen, aşırı kibirliydi; kimse ondan hoşlanmıyordu.

Dondurmalarla, yurt dışından getirtilmiş şekerlemelerle, pahalı oyuncaklarla midillilerle, hep ateş almaya hazır havai fişeklerle annesi ne zaman isterse oyun arkadaşları kiralayabilirdi ona. Satın alabildiği arkadaşlarım hor görürdü, hep ötekilere özlem duyardı.

Şakalar yapmakta, büyükleri kandırmakta üstüne yoktu; General Grant onuruna verilen bir şölenle Palace Oteli açıldığında salonun camdan çatısına çıkıp kodamanların, para babalarının dehşetten fal taşı gibi açılmış gözleri önünde aşağı avuç avuç saçma atarak bir arkadaşıyla birlikte çok eğlenmişti.

Hearst'ler krallara yaraşır biçimde gittikleri her yerde yollarına çıkan her şeyi satın alırlardı,

bütün California kıyısında, çiftliklerde, madenci kasabalarında,

Nevada'da, Meksika'da,

Porfirio Diaz'ın sarayında;

yaşlı babası gerçek dünyanın içinde yaşamıştı, yoksullarla, varsıllarla omuz omuza yaşamıştı, madencilerin cehenneminde dolaşmış, yük katırının üzerinde daha önce kimsenin gitmediği yaban yerlerden geçip yolunu bulmuştu. Yaşamı boyunca Bayan Hearst'in oğlu bu dünyanın özlemini çekecekti.

milyonlarca doların sisi ardında kendisinden gizlenen bu dünyanın;

çocuğun işleyen beyni, büyük açlığı, buyurgan kişiliği vardı,

ama annesinin altın kaplama eteklerinden uzaklaşamadı hiçbir zaman;

serüven ayaktakımıyla dolaşmak oldu.

New Hampshire, Conrad'daki St Paul yatılı okuluna gönderildi. Küçük şakaları okulu ayağa kaldırdı. Kovuldu.

Özel dersler alıp Harvard'a gitti,

orada *Lampoon*'un yöneticisi, çok hoş, eğlenceli biri olarak büyük caka sattı; kendisi pek içmiyordu, tatlı dilli, sakin biriydi; öteki çocukları sarhoş ediyor, hesapları ödüyordu, Cleveland'ın seçilişini kutlamak için havai fişekler aldı, bando kiraladı,

Old Howard'ın locasından oyuncuların kafasına atmak için kremalı pastalar satın aldı,

küçük atlı arabaların lambalarını havaya uçurmak için fişekler,

şarkıcı kızlara şampanya aldı.

Harvard'da önce geçici uzaklaştırma cezası aldı, sonra tümden kovuldu; öyküsü de şöyleydi, profesörlerin her birine, üzerine büyük bir özenle profesörün kabartma portresi yapılmış birer oturak göndermişti.

New York'a gitti. Gazeteler için çıldırıyordu. Daha önce de zaten Boston gazetelerinde sürtüp durmuştu. New York'ta Pulitzer'in son moda gazeteciliğinin büyüsüne kapıldı. Kendisi yazmak istemiyordu; gazeteci olmak istiyordu. (Açık seçik görmeye can attığı keskin çizgilerle belirlenmiş dünyamn bir parçasıydı gazeteciler, milyonların buğusu ardından çarpık çurpuk gördüğü gerçek yaşamın, Amerikan Demokrasisinin soyu ıslah edilmemiş alt tabaka yaşamının bir parçasıydı.)

Bayan Hearst'in oğlu gazeteci olacaktı, Demokrat olacaktı. (Gazeteciler görür, duyar yer içer dokunur dalga geçer şakalaşır gerçek insanlarla ilişki kurar orospularla yatardı; işte yaşam buydu.)

Sessiz yumuşacık gülümseyen ciddi bakışlı en son Londra modasına uygun giyinen bir delikanlı olarak evine, California'ya döndü.

Babası yaşamına nasıl bir yön vermek istediğini sorduğu zaman borçlarını ödeyemedikleri için babasımn ister istemez almak zorunda kaldığı, can çekişen bir San Francisco gazetesi olan *Examiner*'ı yönetmeyi diledi. Pek çok bir şey değildi dileği. Bir maden ocağı ya da bir çiftlik dururken ne demeye Willie'nin dökümtüyü seçtiğini bir türlü anlayamadı babası, ama Bayan Hearst'in oğlu hep aklına koyduğunu yapardı.

Genç Hearst bir gün *Examiner*'a uzandı

gazeteyi altüst etti. Parlak gençleri bulup kullanmayı iyi becerirdi, alt tabakadan yalınkat parasız kadınların erkeklerin cinselliğine, kıskançlıklarına duyduğu kendi kösnül özlemini kullanmayı iyi bilirdi (kenar mahallelerde dolaşan biri yalnızca orospuları, uyuşturucu satılan yerleri, soyunan dansözleri görür, sonra da varsıl semtlere dönüp işçi mahallelerini tanıdığını söyler); en alt düzeyde alışılmış isim babası;

onun içinde bir uğraşı büyütebileceği gübre vardı;
demokrasinin kokuşmuşluğu vardı. İşte bunlardan leş kokulu bir basın imparatorluğu büyüdü. (Belki de, milyonlarını ortalığa saçar, sancakları gelenekleri parçalarken, togalara bürünmüş ayrıcalıklılara, tekellere işyerindeki kodamanlara dil çıkarırken kendini Gaius Julius sanmak hoşuna gidiyordu;
Sezar'ın yaşamı da tıpkı onunki gibi bir milyoner şakasıydı. Belki de W.R. yıllarca önce harabeye dönmüş cumhuriyetleri okumuştu;
Alcibiades de çok şakacı biriydi.)
San Francisco *Examiner* gazetesinin tirajı arttı, parasız adamların kösnül özlemlerini gıcıkladı
Günlük Gazetelerin Kralı oldu.

Yaşlı babası ölünce Bayan Hearst Anaconda'yı yedi buçuk milyon dolara sattı.
W.R. New York alanına girmek için parayı aldı annesinden; *Morning Journal*'ı satın aldı
vay vay vay canına yandığım tutkularıyla oynayarak
kimin daha çok para kazanacağı konusunda,
Pulitzer'lerle yarışa girişti.
Politikada halkın demokratıydı; doksan altıda Bryan'ın yanını tuttu; ilk yerleşen göçmenlerin elinden California eyaletini çekip kapan elektrik şirketleriyle, demiryolu avukatlarıyla Southern Pasific'le savaştı bütün Kıyı boyunca; doksan altıdaki o seçim gününde New York'daki üç gazetesi ortak bir buçuk milyon baskı yaptı, bu rekor da
World'ü fiyatını yarım peniye indirmek zorunda bıraktı.

Havadis bulamadığın zaman havadis yaratacaksın.
"Sen resimleri sağla, ben savaşı sağlarım," diye Havana'ya, Remington'a telgraf çektiği söylentisi dolaşır ortalıkta. McKinley'i Beyaz Saray'a dikerek Mark Hanna ulusal politikayı saptadığında Küba'daki sorun ele geçirilmesi gereken bir altın madeniydi.
Weyler'in zındana tıktığı güzel bir Kübalı devrimci olan Evangelina Cisneros'u parlak delikanlılarından birinin zındandan kaçırmasını sağladı Hearst, Madison Alanı'nda bu kız adına

büyük bir şölen düzenledi.
"Maine"yi anımsa.
McKinley İspanya'ya savaş açmaya zorlanınca, bir İngiliz gemisi satın alıp İspanyol donanmasını Süveyş Kanalı'nda batırmak için bütün hazırlıklarını tamamladı W.R.
ama İspanyol donanması bu yolu izlemedi.
Sylvia ve *Buccaneer* gemilerini kiraladı, taşınabilir matbaayla, römorkörler filosuyla kendisi de Küba'ya gitti,
bir altıpatlar tabancayı sallayarak koskoca gemiyle dalgaları aştı, kumsaldaki yirmi altı silahsız, yarı boğulmuş İspanyol denizcisini yakaladı, onları yere diz çökmeye, Amerikan bayrağını öpmeye zorladı,
kameranın önünde.
Manila Koyu, *Morning Journal*'ın tirajım
bir milyon altı yüz bine çıkardı.

İspanyollar haklandıktan sonra didik edilecek bir tek Mormonlar kaldı geriye. Çok karılılık, varsılların cinsel yaşamı, iççamaşırlarıyla duran kadınların elde çizilmiş resimleri, dört renkli tarih öncesi canavarlar, sıradan insanın içini gıcıklıyordu. Duygulu öyküler yazan kadın yazarları bulguladı: Annie Laurie, Dorothy Dix, Beatrice Fairfax. Karikatür alanında da cakası yerindeydi, Katzenjammer Kids'le, Buster Brown'la, Krazy Kat'le. Halk coştukça o da coşuyordu;
yazarları, hain para babalarına, G.O.P.'ye, Mark Hanna'ya, McKinley'e öyle tiz çığlıklar atarak saldırıyorlardı ki McKinley suikaste kurban gittiğinde Cumhuriyetçilerin çoğu bir bakıma da bundan Hearst'i sorumlu tuttular.
Hearst bu suçlamalara incelikli bir alayla gazetesinin adını *Amerikan* olarak değiştirerek karşılık verdi
yeniden halkın ilgisini çekerek
redingotla, geniş kenarlı kovboy şapkası giyerek,
başkan arması takarak,
sıradan insanın milyoner adayı olarak.

Demokratik Kulüpler Ulusal Birliği başkanlığına getirdi onu Bryan, Chicago'da gazete çıkarmasını öğütledi.
Bryan'ın ikinci yenilgisinden sonra New York'ta Charles F.

Murphy'nin safına geçti, Kongre'ye seçildi.

Karargâhı Holland House'daydı; seçildiği gece Madison Square Garden'da halkın parasız izleyebildiği büyük bir havai fişek gösterisi düzenledi; havan topu patladı, yüz falan sayıda kişiyi öldürdü, yaraladı; işte bir tek bu havadis Hearst'in adamlarının yaratmış olmasına karşın bütün Hearst gazetelerinin birinci sayfasında yer almadı.

Temsilciler Meclisi'nde hiç sevilmedi; yine okul günlerine dönmüştü. O gevşek el sıkışı, uzun burnuna bitişmiş ciddi gözleri, usuldan belli belirsiz aşağılayıcı gülümsemesi, Washington çanak yalayıcıları arasında pek yerini bulamadı. Çevresinde kiralık çetesi olmadığı zamanlarda tedirgindi.

En çok da Holland House'da operaların ilk gecelerine gidenleri, sahnelerin en gözde oyuncularını ağırlarken mutlu oluyordu. Broadway'in hâlâ Kırk İkinci Cadde'de takılıp kaldığı o günlerde

Millicent Willson, *Paris'li Kız*'da dansözdü; kız kardeşiyle birlikte, iki kardeşi canlandırıyordu; *Morning Telegraph* gazetesinin açtığı en sevilen yıldız yarışmasını kazandı

ve elbette William Randolph Hearst'in

yakın dostluğunu.

Bin dokuz yüz dört yılında Demokratik Parti'nin aday listesine girebilmek için Chicago Kongre Yapısı'na elektrikli harflerle adımı yazdıracağım diye dünyamn parasım harcadı, ama Yargıç Parker'la, Wall Street elinden kaptılar bu olanağı.

Bin dokuz yüz beşte New York Belediye Başkanlığı'na oynadı.

Bin dokuz yüz altıda kocaman ciddi bıyıklı Hughes'dan neredeyse alıyordu valiliği. Ülkenin her yanında Başkan Hearst kulüpleri açılmıştı. *Yine Benimle Vals Yapsana Willie* parçasına milyonlar harcayarak politika alanında yolunu açıyordu.

New York *Herald* gazetesinde hiç hoş olmayan, ahlaka aykırı reklamlar yayınladığı gerekçesiyle büyük rakibi James Gordon Bennet'i mahkemeye çıkartıp yirmi beş bin dolar ceza kestirmeyi başarması, belli çevrelerde gördüğü sevgiye pek de katkısı olmayan bir yiğitlikti.

Bin dokuz yüz sekizde Archbold mektupları adı altında Standard Oil üzerine gizli bilgiler veren, tröstlerin politikacılara bol bol rüşvet yedirdiğini kanıtlayan yazılar yayımlıyordu. Düşmanlarının ileri sürdüğüne göre hemen hemen tümden Hearst çalışanlarının oluşturduğu Bağımsızlık Partisi'nin adayıydı.

(Milyoner dostları onun sınıfına ihanet ettiğini düşünüyorlardı, ama üzerine bu hainlik suçu yüklenince hemen yanıtı yapıştırdı:

Biliyorsunuz ben mülkiyete inanırım, kişisel servet açısından kimin yanında olduğumu da biliyorsunuz; ama bu ülkedeki doyumsuzluğun sözcüğünü, gerçek mülkiyet ilişkileri içinde olmayan birinin yerine benim yapmam sizce daha iyi değil mi?)

Bin dokuz yüz on dörtte ülkedeki en büyük gazete sahibi, California'da, Meksika'da yüzlerce mil karelik çiftliklerin, maden yataklarının sahibi olmasına karşın

işleri öyle bir arap saçma dönmüştü ki bir milyon dolar borç bulmakta güçlük çekti,

politik açıdan da bir fare zehiriydi.

İmzasını atıp savuruverdiği bütün o milyonlar

kendi düşüncelerini

sıradan adamın kafasına sokmaktaki bütün o hüneri

amatör ve profesyonel politikacılık arasında uzanan o küçük Rubicon ırmağının üzerine bir köprü kurmasına yetmedi (belki de düşkırıklığını çok çabuk unutuveriyordu birinci sınıf bir yazar satın alarak, Şarlman'ın olduğu söylenen işlemeli bir terlik, ya da bir kral metresinin içinde uyuduğu varsayılan altın kaplama bir yatak satın alarak).

Kimi zaman da her şeyi açık seçik görecek denli savaşın üzerine çıkmayı biliyordu. Birinci dünya savaşı sırasında ülkesinin tarafsız sağduyulu kalmasını sağlayabilmek için gazetelerinin bütün gücünü, bir yayımcı olarak bütün zekâsını, hünerini kullandı;

Müttefiklere borç verilmesine karşı çıktı; Morgan bankalarının, İngiliz hayranı Doğulu işadamlarının çıkarları üzerinde Birleşik Devletler'in çıkarlarını görkemli bir bütün olarak korumak için yapayalnız verdiği savaşımda Bryan'ı destekledi;

bütün çabalarına karşın Alman yanlısı olmakla kınandı,

savaş açılınca da uşaklarının arasına dedektifler yerleştirildi,
gizli servis ajanları özel yazılarını karıştırdı, pencerelerinde görülen tuhaf renkli ışık söylentileri yüzünden Riverside Drive'daki evinin yemek odası gözetlendi.
Versay barışına, zafer kazanmış ülkeler topluluğuna karşı çıktı,
sonunda herkes denli vatansever olduğunu kanıtladı
zorunlu askerlik yasasını destekleyerek
gazetelerini kırmızı beyaz mavi çerçeve içinde, tarih yazılan bölümün her iki yanında küçük Amerikan bayraklarıyla basarak, Rio Grande'de tedirginlik çıkarmak için sürekli çabalayarak
dünyanın en büyük donanması olan
Yankee Doodle gulyabanisinin yelkenlerini şişirerek.
New York halkı Hearst'ın belediye başkan adayı Dürüst John Hylan'ı seçerek onu destekledi,
ama hâlâ kaldırım kahramanı olan Al Smith yine Demokrat' ların ses bandına tırmanmaya çalıştığında Hearst'ın parmaklarına basıp ezdi.

Binbir emekle hazırladığı belgelerine harcadığı milyonlara karşın Meksika'ya savaş açılmasını sağlayamadı.
Yüz binlerce doları film stüdyolarına saçmasına karşın kendi gözdesi olan film yıldızını Amerika'nın sevgilisi yapmayı beceremedi.
Ve gide gide bu basın imparatoru, Pasifik Kıyısı'ndaki San Simeon şatosuna çekildi; bu şatoda bir hayvanat bahçesi kurdu, sinema filmleriyle oynamayı sürdürdü; kilimlerle, Meksika semerleriyle, antikalarla, porselenlerle, işlemelerle, eski dolaplarla, masalarla, iskemlelerle, ölü Avrupa'nın ganimetleriyle dolu mağazaları koleksiyonuna kattı,
bir Endülüs sarayı, bir de Fas şölen salonu yaptırdı, orada, sahne yıldızlarının, reklamcıların, sahne yazarlarının, tanıtma görevlilerinin, gazete yazarlarının, milyoner yayıncıların rahatlatıcı yaltaklanmaları arasında son yıllarını geçirdi,
eskiden El Dorado County'de yaşlı Hearst'ın bastığı altın paraların şakırtısından daha bereketli olan, daha çok milyon üreten
parasız adamın gözünü ise daha korkunç biçimde kör eden

bir afyon buğusu içinde çalkalayarak
bütün kenar mahalle düşlerini temcit pilavı gibi ısıtan
bu yeni El Dorado derebeyi
(büyüklüğün gücüyle basın dünyasındaki imparatorluk gücünü koruyor; ama düşler üzerinde kurulan bu güç
dünya gençliğinin düşlerine egemen güç
kanserli bir hücre gibi büyüyor, zehirliyor),
arada bir batı kıyısı sisleri içinden kavgacı sesini yükseltiyor
satış vergilerini överek,
işçilerin vatandaşlık haklarını savunanlara pis adlar takarak,
kızılların zindana atılmasını isteyerek,
Yakışıklı Adolph'un kanlı sopalı yönetimi altında Baden-Baden'in rahatlıklarına övgüler yağdırarak (Hearst'ın pek sevdiği kendi buluşudur, demokrasinin kokuşmuşluğu içinden en alt düzeyde alışılmış isim babasının iktidara gelmesi)
California gelir vergilerinden yakınarak,
üniversitelerdeki düşünme özgürlüğünün tehlikeleri üzerine avaz avaz cırlak çığlıklar atarak.
Sürgüne gönderin; zindana atın.

Ölünceye dek
o görkemli, hiç durmadan çalışan basın, matbaalarımızı onun için işletecek, her yerde vızıldayarak projektörler onun istediği görüntüleri tükürecek,
paraları saçıp savurarak yaşlanmış
harcanmış bir Sezar, o
Rubicon'u geçecek erkekliği gösterememiş bir Sezar.

Richard Ellsworth Savage

Dick Savage, Lexington'dan aşağı, Graybar Yapısı'ndaki işyerine yürüdü. Aralık sabahı çelik gibi parlaktı, mağaza vitrinlerinde, önünden geçtiği insanların gözlüklerinde, araba farlarının krom çerçevelerinde kırılan ışıklar pırıl pırıl çakımlarıyla gözlerine batıyordu. Akşamın sarhoşluk mahmurluğunu hâlâ taşıyıp taşımadığını da tam bilemiyordu. Bir kuyumcunun vitri-

ninde, arkadaki kara kadifenin yardımıyla camda yüzünü gördü, gözlerinin altında şişlikler kösnül bir hava veriyordu, tıpkı Galler Prensi'nin resmine benziyor, diye düşündü. İçten çürümüş bir armut gibi ekşi, kokuşmuş duyuyordu kendini. Bir dükkâna girip maden suyu istedi. Üzerinde meyva suyu şişeleri duran camdan rafın arkasındaki aynaya bakmaya başladı; her neyse, yeni lacivert çuhadan giysisi üzerinde çok iyi duruyordu. Satıcının kara gözleri, Dick'in gözlerini arıyordu. "Akşam çok içtin, ha?" Dick başım salladı, sırıttı. Satıcı, ince, kırmızı boğumlu elini cilalanmış deriye benzeyen saçlarında gezdirdi. "Ben de bir buçuğa dek masadan ayrılamadım, yeraltı treniyle eve gitmem de bir saat sürüyor. Yine de çok şanslıyım..."

"İşe geç kaldım," dedi Dick, parayı ödeyip biraz geğirerek pırıl pırıl parıldayan sabah caddelerine çıktı. Derin derin soluklar alarak hızla yürüdü. Şişmanca, kırk yaşlarında, iyi giyimli, kendisi gibi işlerine gecikmiş tek tük müdürün arasında asansörde durduğu sırada başı çatlayacakmış gibi ağrıyordu.

Masasının altına bacaklarını daha yeni uzatmışken iç telefon çaldı. Bayan Williams'ın sesiydi: "Günaydın, Bay Savage. Sizi bekliyorduk... Bay Moorehouse odasına gitmenizi rica ediyor, kurul toplantısından önce bir dakika sizinle konuşmak istiyor." Dick ayağa kalktı, dudaklarını büzdü, topukları üzerinde sallanarak bir an pencereden doğuya, elektrik santrallarının bacalarına doğru uzanan bir dizi dökme demirden kül rengi yapıya, köprüye, çelik mavisi gökyüzü altında çelik rengi parıldayan ırmağa baktı. Kırk İkinci Cadde'nin köşesinde kat kat yükselen yeni dev gibi yapıda şıngırdayan perçin makinelerinin titiz sesini duydu. Hepsi de dişçi gereci gibi kafasının içinde vınlıyordu. İrkildi, geğirdi, hızla koridoru geçip köşedeki büyük odaya girdi.

Bir ineğinki denli duygusuz, gerdanı sarkmış suratıyla J.W. oturmuş tavana bakıyordu. Gülümsemeksizin açık renk gözlerini Dick'e çevirdi. "Hastalandıkları zaman doktora gidemeyen ya da gitmek istemeyen yetmiş beş milyon kişi olduğunu biliyor muydun bu ülkede?" Dick yüzünü buruşturarak candan ilgileniyormuş havası verdi. Ed Griscolm'la konuşmuş yine, dedi içinden. "İşte Bingham ürünlerinin hizmet götüreceği insanlar da bunlar. Bu büyük potansiyel pazarın yalnızca kenarına dokundu daha."

"Onun görevi, Battle Creek'e giden parababalarından daha

akıllı olduklarını halka duyurmak," dedi Dick. J.W. düşünceli düşünceli kaşlarını çattı.

Ed Griscolm içeri girmişti. Sarı suratlı, uzun boylu, gözlerinde coşkulu bir parıltının elektrikli duyurular gibi yanıp söndüğü bir adamdı. Üniversite öğrencilerini bağırtmaya hazır bir amigo gibi tutardı kollarını. Dick soğuk soğuk, "Merhaba," dedi. "Ne güzel bir sabah, Dick... görüyorum daha pek ayılamamışsın... çok kötü dostum, çok kötü."

Tekdüze alçak sesiyle, "Ben de şimdi Ed'e açıklıyordum," diye konuşmasını sürdürdü J.W., "onlarla görüşmemiz sırasında ilk olarak yetmiş beş milyon insandan oluşmuş bu potansiyel pazarın daha eldeğmemiş durduğunu, ikinci olarak da akıllıca yürütülen bir kampanyanın müstahzarlara karşı birçok kişinin beslediği önyargıyı yok edip bu önyargı yerine onları kullanmanın gururunu getirebileceğini anlatacağız."

"Tutumlu olmak akıllılıktır.... falan gibi bir şey," diye bağırdı Ed.

"Kendi kendini iyileştirmek," dedi Dick. "Maden suyu satan basit bir adamın bugün, yirmi beş yıl önceki aile doktorundan daha çok şey bildiğini falan söyleyelim."

"Bir adamın ürettiği müstahzarları kullanmanın aşağılık, alt tabakaya özgü bir şey olduğunu sanıyor halk," diye bağırdı Ed Griscolm. "Bu özel ilaçları Park Avenue'ya sokmalıyız."

J.W. azarlarcasına, "Özel ilaç değil, müstahzar," dedi.

Dick yüzüne yayılan gülümsemeyi aceleyle sildi. "Bu düşünceyi," dedi, "onu oluşturan parçalarına ayırmalıyız."

"Çok doğru." J.W. oymalı fildişinden kâğıt keseceğini eline aldı, önünde tutup değişik açılardan baktı. Odada çıt çıkmıyordu, dışarıda uğuldayan trafiği, çelik pencere çerçevelerinde ıslık çalan rüzgârı duyabiliyorlardı. Dick'le, Ed Griscolm soluklarını tuttular. J.W. konuşmaya başladı. "Amerikan halkı artık yığınla şey biliyor... Pittsburgh'da delikanlıyken düşündüğümüz tek şey reklam yapmaktı, gözle görülebilen şeyler sergilemekti. Şimdi artık bilgilerin artmasıyla başka şeyler de sergilemek, önyargıları ortadan kaldırmak zorundayız... Bingo... bu adın modası geçmiş... bütünüyle yanlış bir ad. İnsan masasında bir şişe Bingo'yla Metropolitan Kulüp'te yemek yemeye utanır... işte konuşmamızın ana noktası bu olacak... Dün Bay Bingham'ın aklı yatmış

gibiydi. Yalnızca kampanyanın parasal yönüne takılıyordu biraz.."

"Sen orasına aldırma," diye tiz bir sesle bağırdı Ed Griscolm, "ihtiyar kurdu yola getiririz."

Dick alçak tatlı bir sesle, "Senin de dün gece söylediğin gibi, J.W. adamı yavaş yavaş iyilikle inandırmalıyız," dedi. "Halsey O'Connor'dan Halsey, yaşlı Bingham'ın aklını çeleceğim diye uğraşırken sinir bunalımı geçirip yatağa düşmüş söylentiye göre." Ed Griscolm kıkır kıkır gülmeye başladı.

Yüzünde belirsiz bir gülümsemeyle J.W. ayağa kalktı. J.W. gülümseyince Dick de gülümsedi. "Adla ilişkili olarak sağlayacağı yararları sanırım ona anlatabiliriz... seçkinlik...üst tabakayla kurulmuş sağlam ilişkiler..." J.W. konuşmasını sürdürürken onları koridordan geçirip ortasında uzun oval maun bir masa bulunan, bütün çalışanların toplandığı büyük odaya soktu. Yürürken iki yana azıcık sallanan şiş göbeğiyle J.W. önden girdi, kolları açık mavi dosyaların içindeki daktiloyla yazılmış taslaklarla dolu Dick'le, Ed Griscolm bir adım gerisinden izlediler. Epeyce bir öksürük ve homurdanmadan sonra tam yerleşirlerken, J.W. nasıl da yetmiş beş milyon insan bulunduğunu anlatmaya başlarken Ed Griscolm dışarı koştu, mavi, kırmızı, sarı harflerle yazılmış, söz konusu kampanyanın ana hatlarını gösteren özenle çizilmiş bir krokiyle geri geldi. Bütün masadan beğeni mırıltıları yükseldi.

Ed Griscolm'un zafer kazanmış bir havayla kendisine göz attığım ayırt etti Dick. Göz ucuyla J.W.'ye baktı. J.W. duygusuz bir yüzle krokiye bakıyordu. Dick, Ed'in yanına yaklaştı, omuzunu okşadı. "Harika bir iş, dostum Ed," diye fısıldadı. Ed Griscolm'un sinirli dudakları gevşedi, gülümsedi. Bir an için küçük elmaslardan yapılmış koldüğmelerindeki parıltıya çok uygun düşen açık mavi gözlerindeki parıltıyla "Evet, baylar," dedi J.W., "şimdi canlı bir tartışmaya girişmenizi istiyorum."

Ötekiler konuşurken Dick, gözlerini J.W.'nin önünde, yazı makinesiyle yazılmış kâğıt destesi üzerinde duran ellerine dikti. Üstüne hokka gibi oturan kruvaze gri ceketinin kolundan modası geçmiş kolalı gömlek kol ağzı çıkıyor, onların da ucunda tombul, tuhaf bir biçimde bayağı görünen, kırmızı lekeli eller sarkıyordu. Bütün tartışma boyunca Dick bu ellere baktı, sürekli not defterine bir şeyler karalayan, sonra da yine üstünü çizen bu ellere. Başka

hiçbir şey düşünemiyordu. Beyni uyuşmuş gibiydi. Hiçbir anlama gelmeyen tümcecikler karaladı defterine. Sıcakta soğukta Ritz'de... Bingham ürünleri sarhoşluğu iyileştirmede.

Toplantı dağıldığında saat biri geçmişti. Tasarısından ötürü herkes Ed Griscolm'u kutluyordu. Dick, çok güzel bulduğunu, ama azıcık değişik bir görüş açısından çıkması gerektiğini söyleyen kendi sesini duydu. "Pekâlâ," dedi J.W. "Hafta sonu azıcık değişik bir görüş açısı bulmaya ne dersin? İşte herkesin kafasında bu düşünceyle buradan ayrılmasını istiyorum. Pazartesi günü öğle yemeğini Bay Bingham'la yiyeceğim. Ona sunacağım yetkin bir tasarı olmalı elimde."

Dick Savage odasına döndü, sekreterinin bıraktığı bir deste mektubu imzaladı. Sonra birdenbire kız arkadaşıyla tanışmak için "63" de Reggie Talbot'la buluşup öğle yemeği yiyeceğini anımsadı, dışarı fırladı, asansörle aşağı inerken bir yandan da mavi atkısını düzeltiyordu. Cumartesi öğleden sonrası kalabalığının doldurduğu kaçak içkievinin arkalarında, kıvrım kıvrım sigara dumanı içinde bir masada oturan kafa kafaya vermiş iki genci gördü. Reggie yüzünde o tatlı gülümsemesiyle ayağa kalkıp Dick'in elini yakalayarak, onu masaya doğru çekerek, "Ah merhaba, Dick," dedi. "Seni işyerinde beklemedim, çünkü bu kızla buluşmam gerekiyordu... Jo, işte Bay Savage. Hiçbir şeye metelik vermeyen tek adamı New York'un... Ne içeceksin?" Kızın gerçekten büyüleyici bir güzelliği vardı. Kırmızı deriden kanepeye kızın yanına kendini atıp Reggie'nin açık sarı saçlı ince yüzüne, sorular soran pırıl pırıl iri gözlerine bakarken Dick içki içmek istiyordu, çok da yorgundu.

"Anlatsanıza Bay Savage, şu Bingham işi ne oldu? Çok merak ediyorum. Reggie de başka hiçbir şeyden söz etmiyor. Biliyorum, bunu sormam biraz yersiz ama." Uzun kirpikli kara gözlerini içtenlikle Dick'e çevirmişti. Birbirlerine çok yakışan bir çift oldukları kesindi.

"İşyerinin dedikodusunu yapıyorsunuz ha?" dedi Dick bir kürdan alıp ağzına sokarak.

"Ama biliyorsun, Dick, Jo'yla ben... biz aramızda her şeyi konuşuruz... başkasına da sıçramaz... Bak içtenlikle söylüyorum Dick, işyerindeki bütün gençler, J.W.'nin, senin yaptığın ilk taslağı kullanmamasının büyük haksızlık olduğunu düşünüyor...

Dikkat etmezse Griscolm'ün yüzünden bu işi yitireceğiz. ..onun tasarısı havada kalıyor... Bizim moruğun beyni sulanmış bence."

"Biliyorsun son zamanlarda J.W.'nin sağlığının pek de iyi olmadığını sık sık söyledim... Çok kötü. Halkla ilişkiler alanındaki en parlak adamdır o." Dick sesine alaylı bir tınının yerleştiğini ayırt edip gençlerin önünde böyle konuştuğuna utanarak birdenbire sustu. "Hey Tony," diye ters ters garsona seslendi. "Bizim kokteyller nerde kaldı? Bana rom getir, içine biraz da anason koy, biliyorsun benim özel içkim... Tanrım, yüz yaşındayım sanki."

"Cıva gibisin, yerinde duramıyorsun da ondan, değil mi?" diye sordu Reggie.

Dick yapay bir gülümsemeyle yüzünü buruşturdu. "Ama şu cıva," dedi, "başıma açılmadık iş bırakmadı." Üçü de kızardı. Dick boğuk boğuk güldü. "Vay canına, bu kentte yüzü kızarabilen bizden başka üç kişi daha bulunduğunu hiç sanmıyorum?" Yine içki istediler. İçkisini içerken Dick kızın ciddi kara gözlerinin üzerine dikildiğini hissediyordu. Kız bardağım Dick'e doğru kaldırdı. "Reggie işyerinde ona çok iyi davrandığınızı söylüyor... Siz olmasaymışınız işten atılacakmış."

"Reggie'ye iyi davranmamak kimin elinden gelir? Bir baksanıza şuna." Reggie pancar gibi kızardı. "Yakışıklı çocuk," dedi kız. "Ama kafası da çalışıyor mu?"

Soğan çorbasıyla üçüncü içkisini de içtikten sonra Dick kendine gelmeye başladı. Böyle genç oldukları, evlenecekleri için onları kıskandığını söyledi. Düğünde tanıkları olmaya söz verdi. Onun niye evlenmediğini sordukları zaman şaşırarak biraz daha içki yuvarladı, yaşamının tam bir arap saçma benzediğini söyledi. Yılda on beş bin dolar kazanıyordu, ama hiçbir zaman parası yoktu. Bir sürü güzel kadın tanıyordu, ama gerek duyduğunda yanında hiç kimseyi bulamıyordu. Konuştuğu sürece de, kafasının bir yerlerinde, kendi kendini iyileştirme özgürlüğünün gerekliliği üzerine yazı tasarlıyordu. Şu kahrolasıca Bingham işini düşünmemek elinden gelmiyordu.

"63"ten çıktıklarında hava kararmaya başlamıştı. Gençleri taksiye bindirirken içini acı bir kıskançlık kapladı. Midesindeki içkinin, yiyeceğin canlandırıcı sıcaklığıyla kendisini tutkulu, aşk dolu, hafiflemiş, bulutlarda yüzer duyuyordu. Bir an Madison Caddesi'nin köşesinde durup pırıl pırıl vitrinlerin önündeki

kaldırımları dolduran yaşam dolu yılbaşı öncesi kalabalığına, zehir gibi soğuk akşamda eğimli ışıkların içinde bir an çok sağlıklı görünen, al al olmuş değişik yüzlere baktı. Sonra da taksi tutup On İkinci Cadde'ye gitti.

Dick'i içeri alan zenci hizmetçi dantelden güzel bir önlük takmıştı. "Merhaba Cynthia."

"Nasılsınız, Bay Dick?"

Eski, eğri büğrü parke döşemede dolaşır beklerken sabırsız kanının şakaklarında attığını duyuyordu Dick. Arka odadan çıkıp geldiğinde Eveline gülümsüyordu. Yüzüne büyük bir aceleyle aşırı pudra sürmüştü, burun kanatlarından ağzının kıyılarına uzanan çizgiler bu yüzden iyice ortaya çıkmış, burnunun üzeri un serpilmiş gibi olmuştu. Yine de sesinde hâlâ tatlı bir uyum vardı. "Dick, beni unuttuğunu sanmıştım."

"Eşek gibi çalışıyorum... Artık beynim durdu. Seni görmenin iyi geleceğini düşündüm." Eveline içinde sigara duran Çin porseleninden bir kutu uzattı. At kılından, eski moda, çöktü çökecek gibi bir sedire yan yana oturdular. Dick neşeli bir sesle, "Jeremy nasıl?" diye sordu.

Eveline'in sesi durgunlaştı. "Yılbaşı için Paul'le batıya gitti."

"Onu özlemiş olmalısın... ben de düş kırıklığına uğradım. O afacanı çok seviyorum."

"Paul'le ayrılmaya karar verdik sonunda... dostça."

"Çok üzüldüm, Eveline."

"Niye?"

"Bilmem... aptalca gelecek belki, ama... Paul'ü hep sevmişimdir."

"Her şey çok bıktırıcı oldu... Böylesi Paul için çok daha iyi."

Biraz aşırı süslü öğleden sonra giysisiyle yanında otururken Eveline'in acı dolu, soğuk bir görünümü vardı. Dick sanki onunla ilk olarak karşılaşıyormuş duygusuna kapıldı. Mavi damarlı, uzun elini tuttu, önlerindeki küçük masaya koydu, okşadı. "Her neyse, seni daha çok seviyorum," dedi. Bunları sanki bir müşterisine söylüyormuş gibiydi; kendi sesi kulaklarına yapay geldi. Ayağa fırladı. "Şey Eveline, Settignano'ya telefon edip cin getirtsem mi? İçki içmeliyim... İşyerini kafamdan çıkaramıyorum."

"Buz kutusuna bakarsan içinde çok güzel kokteyller bulursun. Daha yeni hazırladım. Biraz sonra konuklarım gelecek."

"Ne kadar sonra?"

"Yedide falan... niye sordun?" Dick camlı kapıdan çıkarken Eveline'in alaycı gözleri onu izliyordu.

Mutfakta zenci kız şapkasını giyiyordu. "Cynthia, Bayan Johnson burada içki olduğunu ileri sürüyor."

"Evet, Bay Dick, bardak getireyim size."

"İzinli gecen mi?"

"Evet, efendim, kiliseye gidiyorum."

"Cumartesi öğleden sonra mı?"

"Evet, efendim., bizim kilisede ayin cumartesi öğleden sonra yapılır... şimdi artık bir sürü kişi pazar günü izin alamıyor."

"Bense hiçbir gün tatil yapamıyorum."

"Elbette, bu çok kötü, Bay Dick."

Üzerinde kokteyl karıştırıcı kabın şıngırdadığı tepsiyi taşıyarak sarsak sarsak ön odaya döndü. İki bardak da şıngırdadı. "Ah Dick, sana biraz çeki düzen vermem gerek. Atmışlık bir ihtiyar gibi ellerin titriyor."

"Eee yaşlandım elbette. Şu kahrolasıca müstahzar kralı pazartesi günü anlaşmayı imzalayacak mı, imzalamayacak mı diye kaygılanmaktan çıldıracağım."

"Bunlardan söz etmeyelim... çok korkunç bir şey. Ben de çok çalışıyorum... Bir oyun sahnelemeye uğraşıyorum."

"Eveline, çok iyi bu. Oyun kimin?"

"Charles Edward Holden'in... Müthiş bir yapıt. Büyük coşkular içindeyim. Nasıl sahneleyeceğimi çok iyi biliyorum... Bu işe birkaç bin dolar yatırmayı düşünmez misin, Dick?"

"Eveline, meteliğim yok... Borçlarım yüzünden aylığıma haciz koydular, anneme de alıştığı yaşamı sağlamam gerekiyor, sonra kardeşim Henry'nin Arizona'daki çiftliği var... ona da haciz kondu... Charles Edward Holden'i gazetede makale yazarı sanırdım."

"İşte bu da onun gün ışığına çıkmamış yanı... bence o çağdaş New York'un gerçek ozanı... bekle ve gör."

Dick kendine bir içki daha doldurdu. "Bir an için yalnızca ikimizden söz edelim... öyle bitkinim ki... Ah, Eveline ne demek istediğimi anlıyorsun... Eskiden çok iyi dosttuk." Eveline, Dick'in elini tutmasına ses çıkarmadı, ama sıktığında karşılık vermedi. "Biliyorsun, yalnızca bedensel açıdan birbirimizi çekici bulduğu-

muzu söyledik hep... sence bu dünyanın en güzel şeyi değil mi?" Sedirde Eveline'e biraz daha sokuldu, usulca yanağından öptü, yüzünü kendine çevirmeye çalıştı. "Bu acı çeken günahkârdan azıcık hoşlanmıyor musun?"

"Dick, elimde değil, yapamam." Eveline ayağa kalktı. Dudakları titriyor, her an gözyaşlarına boğuluverecekmiş gibi duruyordu. "Çok hoşlandığım birisi var... çok çok hoşlandığım. Yaşamıma bir anlam bulmaya karar verdim."

"Kim o? Şu makale yazarı mı?"

"Boş ver kim olduğunu."

Dick yüzünü ellerine gömdü. Ellerini çektiğinde gülüyordu. "İşte kör talihim karşıma dikildi yine... Johnny çıktı sahneye, ben kalakaldım cumartesi öğleden sonrası kaçak içkievlerinin içime doldurduğu aşkla."

"Eminim Dick, kız arkadaş bulmakta zorluk çekmezsin."

"Bugün çekiyorum... Yapayalnızım, acılar içindeyim. Yaşamım arap saçına dönmüş."

"Çok yazınsal bir söyleyiş."

"Ben de beğendim, ama gerçekten ne yapacağımı bilemiyorum hiç... Dün gece bana tuhaf bir şey oldu. Benden daha çok hoşlandığın bir gün anlatırım."

"Niye Eleanor'un evine gitmiyorsun Dick? Bütün boyarlarım toplamış, bir eğlence düzenliyor."

"Gerçekten o korkunç küçük prensle evlenecek mi?"

Eveline, gözlerinde aynı soğuk, acılı anlatımla başını salladı. "İç döşemecilik işinde en son gerekli şey soylu bir işimdir bence... Niye Eleanor senin işine para yatırmıyor?"

"Ona söylemek istemiyorum. Gerçi boğazına dek paraya battı, çok başarılı bir sonbahar geçirdi ya. Sanırım yaşlılık günlerimizde hepimiz açgözlü olduk... Zavallı Moorehouse ne diyor prens için."

"Herhangi bir konuda ne düşündüğünü bilebilseydim keşke. Yıllardır yanında çalışıyorum, ama bir dâhi mi yoksa, palavracı bir şarlatan mı olduğunu anlayamadım daha... O da Eleanor'a gider mi acaba? Bu gece bir ara onu görmek istiyorum... Çok iyi fikir... Eveline sen hep bana şöyle ya da böyle iyilik edersin."

"Bence telefon etmeden gitme... çağrılmadan gidersen seni içeri sokmayacağına eminim, özellikle de evi, kafaları taçlarla

süslü Rus göçmenleriyle doluyken,"

Dick telefona gidip numarayı çevirdi. Eleanor'un yanıtlaması çok zaman aldı. Sesi tizdi, sertti. Önce haftaya bir gün akşam yemeğine gelmesini söyledi. Dick iyice yaltaklanıyordu. "Lütfen şu ünlü prensi görmeme izin ver, Eleanor... Sana soracağım çok önemli bir şey de var... Hem sen hep benim koruyucu meleğim olmuşsundur, Eleanor. Başım sıkıştığında sana gelemezsem kime gidebilirim?" Sonunda Eleanor gevşedi, gelebileceğini, ama çok kalmamasını söyledi. "Zavallı J. Ward'la konuşabilirsin... çok mutsuz görünüyor." Sesi, alıcıyı titretip Dick'in kulağını acıtan tiz bir kahkahayla son buldu.

Sedire döndüğünde Eveline yastıklara yaslanmış, sessizce gülüyordu. "Dick," dedi, "sen bir yaltaklanma ustasısm." Dick suratını buruşturdu, kadını almndan öptü, evden çıktı.

Eleanor'un evi, şamdanlarla, kristallerle pırıl pırıldı. Oturma odasının kapısında Dick'i karşıladığında özenle kıvrılmış saçlarının çerçevelediği, dantel bir yakayı tutan büyük yapay elmastan iğnesinin üzerindeki ince, küçük yüzü pürüzsüzdü, porselenden yapılmış, hemen kırılıverecekmiş duygusu uyandırıyordu. Arkasından bir uğultu, Rus kadınlarının, erkeklerinin düdük gibi sesleri, çay, yanık kömür kokusu geliyordu. Hızlı, ıslık gibi bir fısıltıyla, "Eee Richard, işte geldin," dedi. "Grand düşesin elini öpmeyi unutma... korkunç günler geçirmiş. Onu hoşnut edecek ufak tefek şeyleri yapmak istersin, değil mi?... Sonra Richard, Ward için de kaygılanıyorum... müthiş yorgun görünüyor... Umarım çökmeye başlamıyordur. Biliyorsun, o böyle hemen çöküveren tiplerden... O iriyarı gerdanlı sarışınlar çabuk çöker."

Mermer şöminenin önündeki sedef kakmalı masanın üzerinde uzun gümüş bir semaver duruyor, yanında da sırma şala bürünmüş, saçım koca bir topuz yapmış, yorgun lekeli yüzünden pudranın kat kat kalktığı iriyarı yaşlı bir kadın oturuyordu. Çok sevimliydi, gözleri pırıl pırıldı, kara ekmeğin üzerine tepeleme dolu kesme cam tastan havyar sürüyor, ağzı dolu dolu gülüyordu. Kimisi gömlekli, kimisi ucuz iş giysili her yaştan, her soyluluk derecesinden insanlarla, şapşal görünümlü genç kızlarla, yağlı saçlı, şarkıcı oğlan suratlı gençlerle sarılmıştı çevresi. Hepsi de ya çay, ya da küçük kadehlerden votka içiyorlardı. Hepsi de kaşık kaşık havyar atıştırıyordu. Kara kaşlı, küçük sivri kara bıyıklı,

kara bir gömlekle, yumuşak kara deriden botlar giyen, belini aşırı sıkmış sarımsı yeşil suratlı bir delikanlı olan prensle tanıştırıldı Dick. Hepsi de cır cır öten çekirgeler gibi şendiler, Rusça, Fransızca, İngilizce bağrışıp duruyorlardı. Gri damarlı büyük havyar yığınına uzanırken, Eleanor da iyi iş karıştırıyor, diye düşünüyordu.

Önünde üç tane mumun yandığı ikona sırtım vermiş, odanın bir köşesinde duran J.W. çok solgun, bitkin görünüyordu. Birkaç hafta önce bu ikonu, sırmalı mor bir kadifenin üzerinde, Eleanor'un vitrininde gördüğünü açık seçik anımsadı Dick. J.W. etek uçları eflatun olan kara bir cüppe giymiş bir papazla konuşuyordu; Dick yanlarına gittiğinde adamın çok belirgin bir İrlanda vurgulamasıyla konuştuğunu gördü. "Seni Arşimandrit O'Donnell'la tanıştırayım, Dick," dedi J.W. "Doğru söyleyebildim mi?" Papaz başını sallayıp sırıttı. "Bana Yunanistan'daki manastırları anlatıyordu."

"Hani şu insanları sepetlere doldurup çektikleri yer mi?" dedi Dick.

Papazın sarkık dudaklı, sırıtan suratı titredi. "Sevgili Eleanor'u gerçek kilisenin gizleriyle tanıştırmak mutluluğuna, onuruna ereceğim. Bu inanca nasıl bağlandığımın öyküsünü anlatıyordum Bay Moorehouse'a."

Adamın yuvalarında devrilen, utanmaz gözleriyle tepeden tırnağa kendini süzdüğünü gördü Dick.

"Belki de koromuzu dinlemek için bir gün siz de gelirsiniz, Bay Savage. Sıcak bir bardak çayda eriyen şeker gibi inançsızlık da müziğin içinde çözülüverir."

"Evet, Rus korosunu severim," dedi J.W.

"Bizim sevgili Eleanor bu iş için çok mutlu, çok genç değil mi sizce?" Papaz pırıl pırıl gözleriyle kalabalık odaya bakıyordu. J.W. kuşkulu kuşkulu başını salladı. "Ah, ne tatlı, ne cana yakın, ne küçük şey o, hem çok da akıllı... Bay Moorehose, Bay Savage, belki de bizim ayine gelir, sonra da benimle yemek yersiniz... Athos dağındaki deneylerim üzerine küçük bir kitap yazmayı düşünüyorum... Çok eğlenirdik." Papazın parmaklarının kabalarını çimdiklediğini anlayan Dick şaşkınlıktan dondu kaldı, sonra da hemen bir adım öteye çekildi, ama daha önce papazın sol gözünü çapkın çapkın kırptığını da görmüştü.

Büyük oda kadeh şıngırtısıyla, kadeh tokuşturmalarla doluydu, arada bir de kırılan bir bardağın gürültüsü duyuluyordu. Rus gençlerinden bir topluluk uğuldayan derin seslerle şarkı söylerken başlarının üzerindeki kristal avizeyi titretiyorlardı. Havyarı silip süpürmüşlerdi, ama üniformalar içinde iki hizmetçi ortasında kocaman haşlanmış bir alabalık bulunan çerezlerle donatılmış masayı içeri getiriyordu.

J.W. Dick'i dürttü. "Başbaşa konuşabileceğimiz bir yere gidebiliriz, sanırım."

"Ben seni bekliyorum, J.W. Sanırım yeni bir görüş açısı buldum. Bu kez tam yerine oturacak."

Tıkış tıkış kalabalığın arasından yollarını açmayı becerip kapıya ulaştıkları sıra, karalar giyinmiş, güzel kara gözlü, yay kaşlı bir Rus kızı peşlerinden koşup yetişti. "Ah, gitmesenize. Leocadia Pavlovna sizi çok seviyor. Burasını da seviyor, çok içtenlikli bir yer... bohem. Leonora İvanovna'mn en çok bu yanını seviyoruz. O da bohem, biz de bohemiz. Ona bayılıyoruz."

J.W. ağırbaşlılıkla, "Korkarım iş görüşmesi için buluşmamız gereken kişiler var," dedi.

Rus kızı parmaklarını şaklattı, "Ah iş mi, ne iğrenç... Şu işler de olmasa Amerika çok daha güzel olacak."

Sokağa çıktıklarında J.W. içini çekti. "Zavallı Eleanor, korkarım başına kötü bir bela sardırıyor... Şu Ruslar iliğini kemiğini sömürecekler. Prens Mingraziali'yle gerçekten evleneceğini sanıyor musun? Ben biraz araştırma yaptım... Söylediklerinin hepsi doğru, gerçekten varsıl bir prens. Ama allah korusun."

"Tacı macı var, ha," dedi Dick, "evlenecekleri günü bile kararlaştırdılar."

"Neyse, Eleanor ne yapacağını bilir, bu onun sorunu. Çok başarılı oldu, biliyorsun."

J.W.'nin arabası kapıda bekliyordu. Sürücü kolunda bir battaniyeyle dışarı çıktı, tam J.W.'nin ardından kapıyı kapayacakken Dick, "Hey J.W. bir iki dakika şu Bingham işini konuşalım mı?" diye seslendi.

J.W. yorgun bir sesle, "Elbette, unutmuştum," dedi. "Great Neck'e gidip birlikte yemek yiyelim... Çocuklar dışında kimse yok, yalnızım." Dick gülümseyerek arabaya atladı, arkasından sürücü büyük kara arabanın kapısını kapadı.

Mumlarla aydınlatılmış büyük masanın başında yalnızca Dick, J.W., bir de çocukların dadısı uzun suratlı, çok incelikli tavırları olan Bayan Simpson yemek yerken çevrelerinde sessizce dolaşan uşakla, kâhyayla alacakaranlık, İtalyan resimleriyle süslü yemek odasının, hüzünlü bir havası vardı. Daha sonra sigaralarını içip Bingham işini konuşmak için J.W.'nin küçük beyaz odasına girdiklerinde, bir şişe viski, buz ve bardaklarla uşak gelince Dick çok sevindi. "Bunu nerden buldun, Thompson?" diye sordu J.W.

"Savaştan önce mahzende kalmış, efendim... Bayan Moore-house'ın İskoçya'dan aldıklarından... Bay Savage'ın sevdiğini biliyorum."

Dick güldü. "İşte kötü ün salmanın yararları," dedi.

J.W. ağırbaşlılıkla, yavaş yavaş konuştu, "Hiç de kötü değil, biliyorum... Ben içki içemedim doğru dürüst, bu yüzden de daha yasaklama çıkmadan bırakmıştım."

J.W. sigara yaktı. Sonra birdenbire ateşe attı. "Bu gece içmeyeceğim. Doktorlar günde üç sigaranın zararlı olmayacağını söylüyorlar... ama bütün hafta üzerimde bir tatsızlık vardı... Şu borsa işlerine son vermeliyim... Umarım sen de girmezsin borsaya. Dick."

"Alacaklılarım piyango biletine yetecek para bile bırakmıyor bana."

J.W. ünlü yazarların dizi dizi pırıl pırıl deri ciltli yapıtlarının sıralandığı küçük odada dolaştı, sonra ellerini arkasında kavuşturarak Floransa tipi şöminenin önünde durdu. "Sürekli üşüyorum. Dolaşım sistemimde bir bozukluk var sanırım... Beki de Gertrude'u gördüğüm için... Sonunda doktorlar durumunun umutsuz olduğunu açıkça söylediler. Çok sarsıldım."

Dick bardağını bırakıp ayağa kalktı. "Çok üzüldüm, J.W.... Ama yine de beyin hastalıklarında şaşırtıcı iyileşmeler görülebiliyor."

J.W., şişko gerdanı biraz titreyerek, dudakları gerilmiş, ince bir çizgi oluşturmuş, öylece duruyordu. "Şizofrenide görülmüyor... Bunun dışında her konuda işlerimi düzene sokmayı becerdim... yalnız bir adamım," dedi. "Bir zamanlar şarkı yazarı olmayı tasarladığımı da düşünürsek." Gülümsedi. Dick de gülümsedi, elini uzattı. "Tokalaşalım, J.W.," dedi, "küçük bir ozanın kalıntısıyla."

"Neyse," dedi J.W., "çocuklarımın elinde benim hiçbir zaman bulamadığım olanaklar olacak... İşe başlamadan önce yukarı çıkıp onlara iyi geceler dilesek sıkılır mısın? Sana onları göstermek isterdim."

"Elbette sıkılmam, çocukları severim," dedi Dick. "Gerçekten ben de hiçbir zaman tam olarak büyümeyi beceremedim."

Merdivenlerin başında, parmağını dudağına koymuş Bayan Simpson onları karşıladı. "Küçük Gertrude uyudu." Bembeyaz koridoru parmak uçlarında geçtiler. Çocukların her biri, açık pencereden ötürü buz gibi soğuk, hastane odasını andıran küçük birer odadaydı, her yastığın üzerinde saman sarısı saçlarla bezenmiş birer kafa duruyordu. "Staple en büyüğü... on iki yaşında," diye fısıldadı J.W. "Sonra Gertrude geliyor, sonra da Johnny." Staple kibarca iyi geceler diledi. Işığı yaktıkları zaman Gertrude uyanmadı. Johnny bir karabasandan uyanarak pırıl pırıl mavi gözlerini kocaman kocaman açıp ağladı, incecik, korkulu bir sesle, "Hayır, hayır," diye bağırdı. J.W. yatağın kıyısına oturdu, yine uykuya dalana dek çocuğu okşadı. "İyi geceler, Bayan Simpson," parmak uçlarında merdivenleri iniyorlardı. J.W. parıldayan gözlerini Dick'e çevirerek, "Nasıl buldun çocukları?" diye sordu.

"Gerçekten çok güzeller... Seni kıskanıyorum," dedi Dick.

"Seni getirdiğim iyi oldu... Sen yokken çok yalnızdım... daha çok eğlence düzenlemeliyim," dedi J.W.

Ateşin yanındaki iskemlelere yine yerleştiler, Bingham Ürünleri'ne sunacakları taslağı gözden geçirmeye koyuldular. Saat onu çalınca J.W. esnemeye başladı. Dick ayağa kalktı. "J.W. sana içtenlikle düşüncelerimi söyleyeyim mi?"

"Seni dinliyorum, biliyorsun, bana istediğin her şeyi söyleyebilirsin."

"İyi öyleyse." Dick viskisinden kalan son sıcak sulu yudumu devirdi. "Bence ağaçlarla uğraşmaktan ormanı gözden kaçırıyoruz... bir yığın küçük ayrıntıya boğulduk. Yaşlı adamın epey inatçı olduğunu söylüyorsun, şu sıfırdan başlayıp başarılı olanlardan... Bir ay önce bize ana hatlarını açıkladığın kampanyaya şu elimizdeki taslağın pek uyduğunu sanmıyorum..."

"Gerçeği söylemek gerekirse, ben de pek hoşnut değilim."

"Burada yazı makinesi var mı?"

"Sanırım Morton ya da Thompson bir yerlerden bulabilir."

"Senin o temel düşünceni azıcık daha geliştirebilirim. Bence iş dünyasına sunulan en parlak düşüncelerden biri o."

"Elbette bütün çalışanların ortaya koyduğu bir şey."

"Bunu parçalarına ayırıp hafta sonunda yine birleştirebilir miyim, bir bakalım. Sonuç olarak yitirilecek bir şey yok... Bu yaşlı bayı, kafasında hiçbir kuşkuya yer bırakmadan avucumuzun içine almalıyız, yoksa bu işi Halsey yapacak."

"Her an kurt sürüsü gibi peşinde dolaşıyorlar adamın," dedi J.W. ayağa kalkıp esneyerek. "Neyse, bu işi sana bırakıyorum." Kapıya varınca J.W. bir an durakladı, döndü. "Elbette şu Rus aristokratları toplumun en kaymak tabakası. Böylesi Eleanor için büyük bir şey... Ama yine de keşke bu işe kalkışmasaydı... Biliyor musun, Dick, Eleanor'la benim çok güzel bir ilişkimiz olmuştu... O küçük kadının öğütlerinin, anlayışının değeri çok büyüktü benim için... Keşke böyle bir şey yapmasaydı... Neyse, ben yatıyorum."

İngiliz av görünümlerinin duvarlarını doldurduğu büyük yatak odasına çıktı Dick. Thompson yeni, sessiz bir yazı makinesi, bir şişe de viski getirdi. Dick pijamalarıyla, sabahlığıyla bütün gece oturup sigara, viski içti, çalıştı. Doğan günle camlar mavileşmeye başladığında hâlâ çalışıyordu, ıslak çimenliği çevreleyen, sulu karla pırıl pırıl olan ağaçların dantel gibi kara yığını kalın perdelerin ardından görünüyordu şimdi. Çok sigara içmekten ağzı zehir gibiydi. Yunus balıkları resimleriyle süslü banyoya girdi, küveti sıcak suyla doldururken ıslık çalmaya başladı. Uyku bastırmıştı, başı dönüyordu, ama yeni bir taslak hazırlamıştı.

Ertesi gün öğle üstü J.W. çocuklarla kiliseden döndüğünde, Dick giyinmiş, tıraş olmuştu; buz gibi havada taş döşeli terasta dolaşıyordu. Dick'in gözleri çukura kaçmıştı, başı da zonkluyordu, ama yaptığı çalışma J.W.'nin çok hoşuna gitti. "Elbette bütün çocuklara işin taa en başında akıllarına koydukları şeyi yapmalarını, bağımsız, bireyci olmalarını öğütlerim hep. Bu, reklam kampanyasının çok ötesinde bir şey olacak, bu Amerikancılık kampanyası olacak... Yemekten sonra Bayan Williams'a arabayı yollayacağım, onu getirtip notlar aldıracağım. Bunun daha epey elden geçirilmesi gerekli, Dick."

Dick kızararak, "Elbette," dedi, "benim bütün yaptığım şey,

senin ilk düşüncene biçim vermekti."

Yemekte çocuklar masada oyalandılar, Dick de onları konuşturarak, küçük bir çocukken Jersey'de beslediği tavşanların öyküsünü anlatarak çok eğlendi. J.W. çok mutluydu. Yemekten sonra Dick bodrum katındaki bilardo odasında Bayan Simpson'la, Staple'la, küçük Gertrude'la pinpon oynarken Johnny de onların toplarını topladı. J.W. kestirmek için odasına çekilmişti.

Daha sonra da Bayan Williams'ın daktiloya çekmesi için daha ayrıntılı bir taslak hazırladılar. Üçü mutluluk içinde orada çalışırken Thompson kapıda belirdi, saygılı bir tavırla Bay Moorehouse'm Bay Griscolm'la telefonda konuşup konuşamayacağını sordu. "Pekâlâ, bu telefona bağla," dedi J.W.

Dick iskemlesinde dondu kaldı. Hattın öteki ucundaki sesin heyecandan boğuk boğuk çıktığını duyabiliyordu. "Ed, kaygılanma," diye ağır ağır konuşuyordu J.W. "İyice dinlen, oğlum, yarın sabah da taptaze işe gel de dün gece sabaha dek benim Bayan Williams'la üzerinde çalıştığım taslağın eksikliklerini görüp son biçimini ver. Gece aklıma bir iki şey geldi... Biliyorsun uyumak zihni açar... Bu öğleden sonra biraz eltopu oynamaya ne dersin? Ter atmak iyidir, biliyorsun. Hava böyle yağışlı olmasa ben de çıkıp golf oynayacaktım. Neyse, sabahleyin görüşürüz, Ed." J.W. telefonu kapadı. "Biliyor musun, Dick," dedi, "bence Ed Griscolm, Nassau'ya ya da başka bir yere gidip birkaç hafta dinlenmeli. İpin ucunu azıcık kaçırıyor... Sanırım bunu ona önereceğim. Bizim için çok değerli biri, biliyorsun."

Dick kırgın bir sesle, "Halkla ilişkiler alanındaki en parlak çocuklardan biri," dedi. Yine çalışmaya başladılar.

Ertesi sabah Dick, J.W.'nin arabasıyla işe gitti, ama Elli Altıncı Cadde'deki annesinin evine koşup gömleğini değiştirmek için Elli Yedi'nin köşesinde arabadan indi. İşyerine girdiğinde kapıdaki telefon dağıtım tablosunun başında oturan çocuk içtenlikle gülümsedi. Her yerde Bingham işi konuşuluyordu. Kapıda kaçınılmaz Bayan Williams'la karşılaştı. Kırış kırış, asık kız kurusu suratına yılışık bir gülümseme yayıldı. "Bay Savage, saat yarımda Bay Bingham'ı Plaza'ya yemeğe götürdüğünde sizin de onlara katılmanızı istiyor Bay Moorehouse," dedi.

Tekdüze işlerle geçirdi sabahı. On bir sıralarında Eveline Johnson telefon edip görüşmek istediğini söyledi, Dick hafta

sonuna doğru bir gün buluşmalarını önerdi. Eveline kırgın bir sesle, "Ama ben burada, bu yapıdayım," dedi. "Eh öyleyse yukarı çık, ama çok işim var... Pazartesi günlerini bilirsin."

Kapalı gökyüzünden içeri dolan keskin ışıkta Eveline'in yıpranmış bir görünümü vardı. Kürk yakalı gri paltosu oldukça biçimsizdi, geçen yıldan kalma gibi duran, kafasına sıkı sıkı oturan hasır şapkasının üzeri diken dikendi. Burun kanatlarından ağzının kıyısına uzanan çizgiler her zamankinden daha keskin, daha derin duruyordu. Dick ayağa kalkıp iki elini birden tuttu. "Eveline, çok yorgun görünüyorsun."

"Sanırım gribe yakalanıyorum." Hızlı hızlı konuşuyordu. "Dost yüzü görmek için geldim yalnızca. On bir ellide J.W.'yle buluşacağım... Sence parayı verir mi? Ben on bin dolar toparlayabilirsem üstünü Shubert'ler tamamlayacak. Ama bu parayı hemen bulmalıyım, çünkü oyunun haklarını satın alan adamın süresi yarın bitiyor... Ah, hiçbir şey yapamamaktan nasıl da sıkıldım... bu oyunun sergilenmesi konusunda Holden'in harika düşünceleri var, dekorları, giysileri de bana hazırlatacak... Broadway yapımcılarından biri bu oyuna el atarsa rezilini çıkarır... Dick, çok güzel bir oyun bu."

Dick kaşlarını çattı. "Bugün pek de uygun bir zaman sayılmaz... bu sabah hepimizin çok işi var."

"Neyse, seni artık oyalamayayım." Pencerenin önünde duruyorlardı. "Sürekli cızırdayan bu perçin makinelerine nasıl dayanıyorsun?"

"Hiç de sandığın gibi değil, Eveline, bu perçin makineleri bizim kulağımıza müzik gibi geliyor, tıpkı gökgürültüsünün kanaryaları şakıtması gibi bunlar da bize şarkılar söyletiyor... J.W. benim öğüdümü tutarsa yeni işyerini o yapıda açacağız."

"Çok iyi, hoşça kal." Eski gri eldivenli elini Dick'in avucuna bıraktı. "Biliyorum, beni destekleyen bir iki şey söylersin... Sen buralarda saygı duyulan birisin."

Dick'in tanıdığı o kolonya, kürk kokusunu belli belirsiz odada bırakarak gitti. Dick kaşlarını çatarak masasının önünde dolaştı. Ansızın tedirginleşmiş, içi içine sığmaz olmuştu. Yemeğe gitmeden önce dışarı çıkıp biraz hava almaya, belki bir de içki içmeye karar verdi. Sekreterine, "Beni arayan olursa," dedi, "üçten sonra yine telefon etmelerini söyle. Bir yere gitmem

gerekiyor, sonra da Bay Moorehouse'la buluşacağım."

Kocaman kürk yakalı yeni paltosu, yeni gri fötr şapkasıyla J.W.'de asansördeydi. "Dick," dedi, "Plaza'ya geç kalırsan kafam kırarım... Seni kör okçu seçtim."

"Bingham'ı yüreğinden vurayım diye mi?" Asansör inerken Dick'in kulakları uğulduyordu.

J.W. gülümseyerek başını salladı. "Bu arada unutmadan sorayım, ama yalnızca ikimizin arasında kalacak; Bayan Johnson' un oyun sahneleme tasarısına ne diyorsun?... Çok sevimli bir kadın olduğu kuşkusuz... Bir zamanlar Eleanor'un çok yakın arkadaşıydı... Dick, oğlum, niye evlenmiyorsun?"

"Kimle? Eveline'le mi? O zaten evli."

"Bana aldırma, yüksek sesle düşünüyordum."

Asansörden çıktılar, öğle saatlerinin girdap gibi kalabalığında birlikte Grand Central'ı geçtiler. Güneş açmıştı, yukarılardaki koskoca mavi tavandan uzun eğimli toz dolu ışınlar saçıyordu ortalığa. "Neyse, şu oyun girişimi konusunda ne düşünüyorsun? Biliyorsun paraları borsaya bağladım... Bankadan alabileceğimi sanıyorum."

"Tiyatro işi her zaman tehlikelidir," dedi Dick. "Eveline müthiş bir kız, çok yetenekli falan ama onda ne kadar iş kafası var, bilmiyorum. Oyun sahnelemek tehlikeli bir iştir."

"Eski dostlara yardım etmekten hoşlanırım... ama Shubert' ler bu işte para olduğunu düşünseydi, kendileri yatırım yapardı bence... Elbette Bayan Johnson çok yaratıcıdır."

"Elbette," dedi Dick.

Gelirken Tony'nin yerine uğrayıp içtiği üç viskinin kokusunu soluğundan silmek için karanfil çiğneyerek Plaza'nın girişinde J.W.'yi bekliyordu saat yarımda. Saat on iki kırkta da, açık mavi gözleri, ipek gibi saman sarısı kır saçlarıyla, armut biçimli bedeniyle J.W., yanında da uzun boylu, bir deri bir kemik, dağınık beyaz saçları kulaklarının üzerinde kıvrılmış bir adam vestiyerden çıktı. Girişe adımlarını attıkları an, uzun boylu adamın gümbür gümbür, sert, inatçı sesini duydu Dick.

"... borsada haksızlık egemen oldukça benim ağzımı kapayabileceğini sananlardan hiçbiri... Çok uzun bir savaşım verdim, eski zaman yalvaçlarının yeryüzünde insana bağışladıkları yetmiş yıllık ömrümün uzun savaşımlarında büyük üstünlükler kazan-

dım; hem maddesel, hem de ruhsal başarılarla büyük ölçüde donandığımı da hemen söylemeliyim. Belki de ilk başlarda papazlık eğitimi görmemdi bunun nedeni, ama her zaman içimde duymuşumdur, Bay Moorehouse, hem bu duygu da bu ülkenin seçkin işadamları arasında öyle pek az görünen bir şey değildir, evet, ne diyordum, hep duymuşumdur içimde maddesel başarının tek şey olmadığını... duygusal, ruhsal hizmetlerde başarı kazanmak diye de bir şey vardır. İşte bu nedenle bu karanlık komploların beni yaraladığını, derinden acı verdiğini size açıkça, içtenlikle söylüyorum. Benim cüzdanımı çalan adam, bir süprüntü çalmış demektir, ama kim ki... ne oluyor?... ah, belleğim, artık eskisi gibi değil... vay canına... Ah, evet, nasılsınız, Bay Savage?"

Adamla tokalaşırken koluna giren sancı Dick'i şaşırttı. Kolları, bacakları eklem yerlerinden gevşek gevşek sallanan, kafasında bir tutam dağınık, beyaz saç olan, çıkık çeneli suratından güneş yanığı derisinin bir av köpeğinin gerdanı gibi kat kat sarktığı, sırık gibi, bir adamın karşısında duruyordu Dick. "Sizinle tanıştığıma çok sevindim, efendim," dedi E.R.Bingham. "Kızlarıma da hep söylüyorum ya, eğer ben de sizin kuşağınızda yetişmiş olsaydım, halkla ilişkiler alanında bana mutluluk verecek, yararlı işler bulurdum. Ama Tanrım, benim zamanımda ahlaksal ateşin o görkemli geleneğinden, deyim yerindeyse anasının sütüyle birlikte emdiği o doğal dinden başka hiçbir şeyi olmadan yaşamın içine atılan delikanlının önünde uzanan yol çok çetindi. O günlerde biz tekerleği çıplak omuzlarımızla itelemek zorundaydık, hem de o tekerlek, lüks motorlu arabanın değil, katırlarla çekilen bir arabanın çamurlu tekerleğiydi."

E.R.Bingham gümbür gümbür bağırarak yemek salonuna giriyordu. Solgun yüzlü garsonlar sürüsü çevresine toplandı, iskemleleri çekti, masayı hazırladı, yemek listesini getirdi. "Evlat, bana yemek listesi getirmenin yararı yok," dedi E.R.Bingham başgarsona. "Ben doğanın yasalarına göre yaşarım. Yalnızca biraz fındık, fıstık, sebze yerim, çiğ süt içerim... Bana haşlanmış ıspanak, rende havuç, bir bardak da pastörize edilmemiş süt getir... Sonuç olarak da, baylar, bu kentteki büyük hayat sigortası şirketlerinden birinin isteği üzerine birkaç gün önce doktora gittiğimde, beni incelediği zaman adamın gözleri yuvalarından oynadı. Ona yetmiş bir yaşında olduğumu söylediğimde benim

kuyruklu bir yalan savurmadığıma zor inandı. 'Bay Bingham,' dedi, 'sizde sağlıklı, kırk beş yaşında bir sporcunun o yetkin bedeni var'... Dokun şuna, delikanlı." E.R.Bingham, kolunu Dick'in burnu dibine uzattı. Dick iki parmağıyla pazusunu sıktı. "Balyoz gibi," dedi, başını sallayarak. E.R.Bingham yeniden konuşmaya başlamıştı bile. "Görüyorsunuz ya, Bay Moorehouse, vaazlarımda halka öğütlediklerimi kendim de uygularım... başkalarının da aynı şeyi yapmalarını beklerim... Hemen şunu da sözlerime ekleyeyim, Bingham Ürünleri'nin, Rugged Health Şirketi'nin denetiminde bulunan ilaçlar, müstahzarat arasında bir tek zararlı mineral, uyuşturucu ya da başka bir karışım içerenine rastlayamazsınız. Doktor Gorman'ın, ya da araştırma bölümümüzü oluşturan öteki tatlı kadınların, delikanlıların zararlı, alışkanlık geliştirici olduğunu ileri sürdükleri bir bileşimi listemden silmek için yeniden yeniden uğraşarak yıllarımı verdim, yüz binlerce dolar harcadım. Bizim ilaçlarımız, bizim yemek düzenimiz, iyileştirme yollarımız doğanın yöntemlerinden esinlenilerek hazırlanmıştır, dünyanın dört bir bucağındaki vahşi doğa içinden bilgelerin geleneğine, sağlam tıp biliminin buluşlarına göre seçilmiş tohumlardan, ilaçlık köklerden, otlardan oluşmuştur."

"Kahvenizi şimdi mi içersiniz, yoksa sonra mı, Bay Bingham?"

"Kahve, bayım, öldürücü bir zehirdir, tıpkı alkol, çay, tütün gibi. Sağlıklı yaşama adına Amerikan halkının özgürlüklerini kısıtlamaya çalışan, tıp okullarından çıkmış o kısa saçlı kadınlar, uzun saçlı erkekler, o çılgın budalalar, delikanlılarımızın erkekliğini, güzel Amerikalı kadınların doğurganlığını yok eden bu tehlikeli zehirlerle savaşsalar onlara söyleyecek hiçbir sözüm olmazdı. Gerçekten de onlara yardım etmek, onları yüreklendirmek için elimden geleni ardıma koymazdım. Bu ülkedeki sade vatandaşların da benim duygularımı paylaştığını biliyorum, çünkü ben de onlardan biriyim, yüreğinde tanrı korkusu taşıyan, basit bir çiftçi ailesinin çocuğu olarak doğdum, büyüdüm. Amerikan halkı kaçakların elinden kurtarılmalıdır."

"İşte bu, Bay Bingham," dedi J.W. "tasarladığımız kampanyanın temelini oluşturacak. "Bir tas içinde ellerini yıkayacakları su gelmişti. J.W. ayağa kalkarak, "Evet, Bay Bingham," dedi, "gerçekten sizinle birlikte olmak büyük mutluluktu. Ne yazık ki

önemli bir müdürler toplantısına katılmak için ayrılmak zorundayım, ama Bay Savage bu konuda tam yetkilidir, her şeyi bilir, inanıyorum bütün sorularınızı yanıtlayabilir. Umarım, saat beşte satış bölümünüzle buluşacağım."

Baş başa kalır kalmaz E.R. Bingham masanın üzerinden Dick'e eğildi, "Delikanlı, bu öğleden sonra biraz rahatlamaya çok gerek duyuyorum," dedi. "Belki de benim konuğum olarak bir eğlenceye gelmek istersin... Hep iş yapar, hiç eğlenmezsen... şu atasözünü bilirsin. Chicago her zaman benim karargahım olmuştur, ne zaman New York'a gelsem hep yığınla işim vardır, hiç dolaşamam. ...Belki bir tiyatro ya da müzikal gösteri önerebilirsin. Ben basit insanlardanım, basit insanların gittiği bir yere gidelim." Dick anlayışlı anlayışlı başını salladı. "Bir düşünelim, pazartesi öğleden sonra... İşyerime telefon etmem gerekecek... müzikal güldürüden başka şey aklıma gelmiyor."

"İşte benim aradığım şey, müzik, genç kadınlar... İnsan bedenine büyük saygım vardır. Tanrıya şükür, benim kızlarım bedensel açıdan görkemli birer örnek oluşturur... Güzel kadın bedenlerinin görünümü rahatlatıcıdır, dinlendiricidir. Haydi yürü, benim konuğumsun. Hem iş konusunda karar vermeme de yardımcı olur... Aramızda kalsın, Bay Moorehouse olağanüstü bir adam. Bu işe gerekli seçkinliği, ağırbaşlılığı katabileceğini sanıyorum... Ama basit insanlarla karşı karşıya olduğumuzu unutmamalıyız."

"Ama basit insanlar artık eskisi denli basit değiller, Bay Bingham. Artık biraz gösterişten de hoşlanıyorlar," dedi Dick, adamın hızlı uzun adımlarını izleyerek vestiyere giderken. "Ben hiç şapka, palto giymem, yalnızca bu atkıyı takarım, genç bayan," diye gürlüyordu E.R.Bingham.

Taksiye yerleştikleri sıra, "Çocuğunuz var mı, Bay Savage?" diye sordu E.R.Bingham. Dick titreyerek, "Hayır, daha evli değilim," dedi, sigara yaktı. "Babanız yaşında bir adamın size bir şeyler söylemesini bağışlar mısınız?" E.R.Bingham iki uzun boğumlu parmağıyla Dick'in sigarasını aldı, arabanın penceresinden dışarı attı. "Dostum, bu uyuşturucularla kendini zehirliyor, erkekliğini yok ediyorsun. Ben de kırk yaşlarındayken çok ciddi ekonomik savaşın ortasındaydım. Bu büyük örgütüm daha çocukluk dönemindeydi. Bedensel açıdan bir yıkıntıydım. Alko-

lün, tütünün kölesiydim. İlk karımdan ayrılmıştım, yine evlenseydim, kadınla hiçbir zaman... bir erkek gibi ilişki kuramazdım. Bir gün kendi kendime dedim ki, "Doktor Bingham' — o günlerde dostlarım bana Doktor Bingham derdi — 'tıpkı eski Hıristiyanlar gibi sen de Yokoluş Kenti'ne gideceksin, oraya gittiğinde ardından gözyaşı dökecek ne bir karın ne de çocukların olacak." Böylece de gerçek beden kültürüyle ilgilenmeye başladım... ruhum daha o zamanlardan, gençliğimde klasik yapıtlarla tanışıklığım, birçok kişinin inanılmaz bulduğu belleğim yüzünden gelişmişti bile... Sonuç olarak da her girişimimde başarıya ulaştım... Bir gün ailemle tanışacak, sağlıklı bir Amerikan yuvasında ne güzelliklerin, ne hazların bulunduğunu göreceksin."

Müzikal güldürünün oynandığı tiyatroya gidip sahnenin önündeki yerlerine oturdukları sırada E.R.Bingham hâlâ konuşuyordu. Daha neye uğradığım anlayamadan Dick, zaman zaman yapılmış aşılardan lekelenmiş, dizi dizi çıplak sallanan kadın bacaklarına bakıyordu. Bando tangırdıyor, boru sesleri çıkartıyor, E.R. Bingham'ın ak saçlarını aydınlatan spot ışığının parıltısında, toz, koltuk altı teri, pudra, makyaj gereçleri kokusu içinde kızlar sallanıyor, şarkı söylüyor, soyunuyordu. Kızlardan biri eğilip de, "Hey şu dedeye bakın," diye cıvıldadığında, yüzüne karşı avaz avaz şarkı söyleyip şalım salladığında özellikle çok sevindi Bay Bingham. Dick'i dürttü, "Bu kızın telefon numarasını al," diye fısıldadı. Kız önünden uzaklaştığında, "Delikanlı gibiyim," diye bağırdı durdu.

Ara verildiğinde Dick telefona gidip işyerinden Bayan Williams'ı arayarak toplantı sırasmda kimsenin sigara içmemesini söylemeyi başardı. "Söyle J.W.'ye bu yaşlı kurt sigaranın tabut çivisi olduğunu düşünüyor," dedi. Bayan Williams sitemli bir sesle, "Ah, Bay Savage," dedi. Saat beşte Dick adamı dışarı çıkarmaya çalıştı, ama Bay Bingham gösteri bitmeden oradan ayrılmaya yanaşmadı. "Nasılsa beni beklerler, üzülme sen," dedi.

İşyerine gitmek üzere taksiye bindikleri zaman Bay Bingham kıkır kıkır güldü. "Vay canına, güzel bir bacak gösterisini hep sevmişimdir, kutsal insan bedeni... Belki de dostum, bu öğleden sonranın öyküsünü kendimize saklarız, ha, ne dersin?" Dick'in dizine esaslı bir şamar patlattı. "Arada bir kaçamak yapmak çok iyidir."

Toplantıda Bingham Ürünleri'yle anlaşmaya varıldı. Bay Bingham her görüşe katıldı, ne olduğuna hiç aldırmadı. Görüşmenin ortasında yorulduğunu, eve gidip yatacağını söyledi, tasarının ayrıntıları üzerinde görüşmeyi, Bay Goldmark'la, Bingham Ürünleri'nin reklam işlerini yürüten J.Winthrop Hudson Şirketi'nin temsilcisine bırakarak esneye esneye toplantıdan ayrıldı. J.W.'nin onlara davranışındaki ağırbaşlı buyurganlığı çok beğendi Dick. Toplantıdan sonra Dick sarhoş oldu, tanıdığı bir kızla takside sevişmeye çahştı, ama hiçbir sonuca varamadı, iğrenç duygular içinde evine, boş apartman katına döndü.

Ertesi sabah bir türlü uyanamadı. Sonra Bayan Williams işyerinden telefon etti. Acaba Bay Savage bavulunu hazırlayıp istasyona gönderebilir miydi, Bay Moorehouse'la birlikte Washington'a gidecekti de trenle. "Sonra Bay Savage," diye ekledi, "bunları söylediğim için beni bağışlayın, ama buradaki herkes Bingham işini alabilmemizi sizin yeteneğinize bağhyor. Bay Moorehouse sizin onları büyülediğinizi söylüyor."

Dick en tatlı sesiyle, "Çok teşekkür ederim, çok iyisiniz, Bay Williams," dedi.

Dick'le J.W. trende özel bir kompartman tuttular. Bayan Williams da gelmişti, gün boyu çalıştılar. Bütün öğleden sonra Dick içki içebilmek için çıldırdı, ama bavulunda bir şişe viski olmasına karşın içmeye cesaret edemedi, çünkü Bayan Williams içkiyi çıkarırken mutlaka yakalayacak, o çekilmez belirsiz özür dileyen tavrıyla bir şeyler söyleyecekti, J.W.'nin de çok içtiğini düşündüğünü biliyordu. Çok sinirliydi, ağzının içinde dili kupkuru kesilene dek sigara içti, sonra da sakız çiğnemeye başladı.

Üzerinde bir tatsızlık olduğunu söyleyip azıcık kestirmek için uzanıncaya dek J.W.'yi yeni tasarılarla uğraştırdı Dick, sonra da Bayan Williams'ı yemekli vagona çay içirmeye götürdü, ona gülünç öyküler anlatarak güldürdü. Duman içindeki Baltimore tünellerine vardıkları sıra aklını kaçıracak gibiydi. Bayan Williams'ın kadınlar tuvaletine girdiği, J.W.'nin de saf besinler üzerindeki tehdit yasası konusunda Bingham Ürünleri'yle Washington'daki lobicileri Albay Judson arasındaki yazışmaları içeren, Bay Bingham'ın verdiği mektuplara gömüldüğü bir sırada gidip bir güzel viskisini içmek olanağını bulamasa daha Washington'a varmadan herkese Napolyon olduğunu söylemeye koyula-

caktı.

Shoreham otelinde J.W.'nin her zaman tuttuğu köşe daireden ki kendi odasına sonunda kaçıp tek başına içmek için güzel bir içki doldurduğu, sodasını, buzlarını hazırladığı, o gece Colony Kulüp' te yemek yemek için buluşacağı kıza çekmek üzere gülünç bir telgraf yazdığı sırada daha içkisinden bir yudum almışken telefon çaldı. Willard'dan E.R.Bingham'ın sekreteri arıyor, Dick'in Bay ve Bayan Bingham'la, güzel genç kızlarıyla yemek yiyip yiyemeyeceğini soruyordu. J.W.'ye kendisine gerek duyup duymadığını sorduğunda, "Lütfen hemen git," dedi. "Seni Bingham'ların o güzel kızlarından biriyle evlendirerek bu işi tamamlayacağım."

Bingham'ların kızları, Hygeia, Althea, Myra adlarında yanaklarından kan damlayan üç kızdı, Bayan Bingham da soigun, ablak suratlı, şişman, yuvarlak çelik çerçeveli gözlükler takan bir sarışındı. Hem gözlük takmayan, hem de dişlek olmayan tek kız, daha çok babasına benzeyen Myra'ydı. Büyük bir canlılıkla, içtenlikle konuşuyordu. En küçükleriydi de; yakasının çözük düğmesinden göğsü, içindeki kırmızı fanilası görünen, ayağında modası geçmiş terlikleriyle, ortalıkta dolaşıp duran E.R.Bingham, bu kızını ailenin sanatçı bireyi diye tanıştırdı. Resim dersleri almak için nasıl New York'a gideceğini anlatırken kıkır kıkır gülüyordu kız. Dick'e de onda sanatçı duyarlılığı varmış gibi durduğunu söyledi.

Yemeği tam bir karmaşa içinde yediler, çünkü Bay Bingham lahana çok piştiği, çiğ havuçlar olgun olmadığı için küplere bindi, yemekleri geri gönderip durdu, garsonlara sövdü saydı, sonunda da yöneticiyi çağırttı. N.B.C. radyo istasyonunda görevli delikanlılar, saat sekizde yapacağı sağlık konuşmasını yayınlamak için ellerinde mikrofonlarla ortaya çıktıklarında yedikleri tek şey patates çorbası, üzerine fındık serpilmiş, haşlanmış soğan, saf buğday ekmeğine sürüp Coca Cola ile yuttukları fıstık yağıydı. Çocukları görünce E.R.Bingham yine gülmeye, candan davranmaya başladı, Bayan Bingham da kocasının aşağılayıcı sözlerini duymamak için ellerini kulaklarına kapatıp ağlaya ağlaya kaçtığı yatak odasından geri döndü. Gözleri kızarmış, elinde bir şişe tuz ruhu geri dönmesiyle odadan kovalanması bir oldu. E.R. Bingham, kadınların dikkatini dağıttığını söyleyerek kükredi, ama Dick'i alıkoyup sağlık, beslenme düzeni, beden eğitimi hareketle-

ri üzerine konuşmasını, Bingham Ürünleri'nin bir yan kuruluşu olan Rugged Health'ın düzenlediği, Washington'dan, Louisville'e dek sürecek, ilk üç günü gençlere örnek olmak için Bay Bingham'ın da katılacağı ülke çapında yıllık yürüyüşü açıklayışını dinletti.

Yayın bitince, hepsi de süslenmiş, boyanmış, elmas küpeler, inci gerdanlıklar takmış, kürkler giymiş Bayan Bingham'la kızlar içeri girdi. Radyocularla, Dick'i Keith'e çağırdılar, ama Dick yapması gerekli işler bulunduğunu söyledi. Dışarı çıkmadan önce Bayan Bingham Eureka'daki evlerine gidip konukları olacağı konusunda Dick'e söz verdirdi. Karısının konuşmasını keserek, "Gelip bir ay kal, delikanlı," diye kükredi Bay Bingham. "Seni orada tam bir erkek yaparız. İlk hafta yalnızca portakal suyu, sulu yiyecekler, masaj, dinlenme... Sonra da ufalanmış buğday, çok çok süt, kaymak, biraz boks, ya da koşu, üzerinden şu boğucu giysileri atarak bol bol açık havada, güneşte yürüyüş... derken gerçek bir erkek olarak, doğanın en cömert yapıtı, hayvan soyunun en güzel örneği olarak geri dönersin... o ölümsüz halk ozanının dizelerini bilirsin... bütün bedenini zehirleyen sağlıksız New York yaşamını tümden unutursun. Mutlaka gel, delikanlı... Neyse, iyi geceler. Derin derin soluk alma işini bitirince yatma zamanım da gelmiş olacak. Washington'dayken her sabah altıda kalkar, havuzun buzunu kırarım... Yarın sabah gelip benimle suya dalmaya ne dersin? Pathe Haber-film ajansı da burada olacak... Reklam işine çok yararı dokunacaktır gelmenin." Dick aceleyle, "Başka bir zaman, Bay Bingham," diyerek özür diledi.

Shoreham'a döndüğünde Senatör Planet'le, pürüzsüz pembe kurbağa suratlı, sevimli yumuşak tavırlı Albay Judson'la yediği yemeği bitirdiğini gördü J.W.'nin. Senatör ayağa kalkıp içtenlikle sıktı Dick'in elini. "Eee evlat, üzerinde bir kaplan derisiyle geri döneceğini umuyorduk... yaşlı kurt sana göğsünü nasıl şişirdiğini gösterdi mi?" J.W.'nin kaşları çatılmıştı. Dick usulca, "Şimdilik göstermedi, senatör," dedi.

Konuşmalarını kestikleri yerden sürdürme sabırsızlığıyla, "Ama senatör," dedi J.W.," "işte işin temeli de bu. Hükümetin işdünyasına karışması bir kez gerçekleşti mi, yerleşti mi, ülkedeki özgürlüğün, bireysel karar, düşünce yetkisinin sonu gelir."

Albay Judson öfkeli bir vurgulamayla, "Kızıl Rus Bolşeviz-

minin, baskısının başlangıcı anlamına gelir," dedi.

Senatör Planet güldü. "Bunlar oldukça sert sözler, değil mi, Joel?"

"Bu yasa tasarısıyla yapılmak istenen şey, Amerikan halkının elinden kendi kendini iyileştirme hakkını almaktır. Bir sürü tembel hükümet üyesi, beleşçi asalak, hangi müshili kullanıp hangisini kullanamayacağını sana söyleyebilecek. Bu tür işlerin tümü gibi bu da, işgüzarların, kaçıkların eline geçecek. Hangi ürünleri seçeceğine karar verebilmek Amarikan halkının hakkıdır. Vatandaşlarımızın düşünme yeteneğini aşağılamış oluyorsunuz böylece."

Senatör son yudumu almak için kahve bardağını başına dikti. Büyük ortası şişkin bardaklardan konyak içtiklerini gördü Dick. Senatör ağır ağır, "Eveet," dedi, "söylediklerin doğru olabilir, ama bu tasarı halktan büyük destek gördü, hem bu konuda benim bağımsız davranabileceğimi de sanmayın. Seçmenlerimin dileklerini göz önünde bulundurmalıyım."

Albay Judson, "Benim görüşüme göre," diye sözünü kesti, "bütün bu sözde saf besin ve ilaç tasarıları aslında doktorların çıkarları göz önünde tutularak hazırlanmıştır. Diş fırçası, ya da meyan kökü almadan önce bile doktorlar kendilerine danışmamızı istiyorlar."

J.W. sözü bıraktığı yerden sürdürdü: "Bilimsel olarak hazırlanmış müstahzaratın büyüme eğilimi göstermesinin nedeni sıradan insanı özgür, kendine yeterli kılmaktır, bir doktora danışmaksızın önemsiz hastalıklarını iyileştirme olanağını ona vermektir." Senatör konyağını bitirdi, yanıtlamadı.

Albay Judson şişeye uzanıp biraz daha içki koyarak "Bowie," dedi, "sen de en az benim kadar bilirsin, senin eyaletindeki basit insanlar, seçme özgürlüklerinin Washington'daki sinsilerce, işgüzarlarca kısıtlanmasını istemezler... Sonra senin kampanyada yararlı olacak para ve örgüt var elimizde. Hem büyük kentlerde hem de taşrada müstahzarat konusundaki gerçeği halka anlatmak için bugüne dek bu ülkede görülmüş en büyük eğitim kampanyasını başlatmak üzere Bay Moorehouse. Kongre'nin göz önüne almak zorunda kalacağı büyük bir karşı çıkma dalgası oluşturacak. Daha önce de böyle şeyler yaptığını görmüştüm."

"Çok güzel bir konyak," dedi senatör. "Güzel Armagnac

konyağı yıllardır en sevdiğim içkidir." Boğazını temizledi, masanın ortasında duran kutudan bir puro aldı, ağır ağır yaktı. "Son zamanlarda çok eleştirildim; elbette sorumsuz kişilerce, onların deyimiyle, büyük iş dünyasıyla kurduğum gerici bağlar yüzünden eleştirildim. Biliyorsunuz, demagogların başvurduğu bir yol."

"Özellikle böyle bir zamanda, akıllıca yönetilen bir örgüt insana toplumsal yaşamda büyük yararlar sağlar," dedi Albay Judson içtenlikle. Senatör Planet'in kara gözleri parladı, kafasının tepesinde bir bölümün dazlaklığını ortaya çıkararak dar alnına düşen diken diken bir kara saç tutamının üzerinde elini gezdirdi. Ayağa kalkarken, "Sanırım sorun ne kadar yardım yapılacağıdır," dedi. "Güçlerin uyum içinde çalışması."

Öteki adamlar da ayağa kalktılar. Senatör purosunun külünü silkeledi. "Kamuoyunun gücü senatör," dedi J.W. gösterişli bir tavırla. "İşte size sunabileceğimiz şey bu."

"Şimdilik beni bağışlayın, Bay Moorehouse, hazırlamam gereken konuşmalar var... Çok güzel bir görüşmeydi... Dick hazır Washington'dayken bana yemeğe gel. O küçük akşam yemeklerinde seni özledik... İyi geceler, Joel, yarın görüşürüz." J.W.'nin uşağı, senatörün içi kürklü paltosunu tutuyordu. "Bay Bingham," dedi J.W., "reklama çok yatkın biri, senatör, önemli tutarlarda parayı bu uğurda harcamaya hazır."

"Harcaması gerekecek," dedi senatör.

Senatör Planet'in arkasından kapı kapanınca geride kalanlar bir an sessizce oturdular. Dick kendine bir bardak konyak doldurdu. "Eveet,Bay Bingham'ın kaygılanması gerekmez," dedi Albay Judson. "Ama bu iş ona epey pahalıya patlayacak. Bowie'yle arkadaşları yalnızca alacakları rüşvetin tutarını yükseltmeye çalışıyorlar. Biliyorsun, onların ciğerini okurum... Her şey bir yana, ben de on beş yıldır onların arasındayım."

"Yasa yapıcıların bu tür yöntemlere başvurması hem küçültücü hem de çok saçma," dedi J.W.

"Elbette J.W. ben de şimdi bunu söyleyecektim... Bana sorarsan, bu politikacıların hepsini toparlayıp defedecek güçlü bir adam gerekli bu ülkeye ... Onları tanımadığımı sanma... Ama bu küçük akşam yemeği çok yararlı oldu. Sen duruma yeni bir boyut katıyorsun... Çok değerli bir soyluluk, ağırbaşlılık havası getiriyorsun... Neyse, iyi geceler."

Yüzü kâğıt gibi bembeyaz olan J.W. ayağa kalkmış, elini uzatmıştı bile. "Artık gideyim," dedi Albay Judson. "Bu tasarının hiçbir zaman yaşlaşmayacağı konusunda müşterine güvence verebilirsin... Bu gece bir güzel dinlen.... İyi geceler, Yüzbaşı Savage..." Albay Judson hem J.W.'nin hem de Dick'in omuzunu aynı tavırla içtenlikle okşadı. Purosunu çiğneyerek, arkasında tatlı bir gülümseme, ağır kokulu mavi bir duman yığını bırakarak kapıdan çıktı.

Kırmızı tüylü bir koltuğa çökmüş olan J.W'ye döndü Dick. "İyisin, değil mi, J.W.?"

İki eliyle koltuğun kollarını kavrarken acıdan yüzü buruşan J.W. güçsüz bir sesle, "Biraz hazımsızlık çekiyorum," dedi.

"Neyse, ben yatsam iyi olacak," dedi Dick. "Sabahleyin doktor çağırsan da sana bir göz atsa."

Gözlerini kapatıp güçlükle konuşan J.W. "Bakalım, iyi geceler," dedi.

Kapının vurulmasıyla irkilerek uyandığında Dick daha yeni uykuya dalmıştı. Çıplak ayaklarla kapıya gitti. J.W.'nin yaşlı İngiliz uşağı Morton'du. "Özür dilerim, efendim, sizi uyandırdığım için, efendim," dedi. "Bay Moorehouse kaygılandırıyor beni, efendim, şimdi Doktor Gleason onun yanında... Korkarım kalp krizi geçiriyor. Çok kötü acı çekiyor, efendim." Dick mor ipekten sabahlığını, terliklerini giyip oturma odasına koştu, doktor da oradaydı. "Bu Bay Savage," dedi uşak. Doktor sinirli tavırları olan, kır saçlı, kır bıyıklı bir adamdı. Konuşurken Dick'in gözlerinin içine ters ters bakıyordu: "Bay Moorehouse bir iki gün kesinlikle dinlenmeli, huzur içinde olmalı. Hafif bir anjina pektoris atlattı... şimdilik korkulacak bir şey yok, ama birkaç ay kesin dinlenme verildi. Tepeden tırnağa muayeneden geçmeli... bu konuda sabahleyin konuşun onunla. Sanırım siz Bay Moorehouse'ın iş ortağısınız, değil mi, Bay Savage?"

Dick kızardı. "Çalışma arkadaşlarından biriyim."

"Onun omuzlarındaki yükü elinizden geldiğince hafifletmeye bakın."

Dick başını salladı. Odasına döndü, yatağına uzandı, sabaha dek gözünü kırpmadı.

Ertesi sabah görmeye gittiğinde J.W. yastıklarla desteklenmiş yatağında oturuyordu. Yüzü beyazdı, buruş buruştu, gözleri-

nin altında mor gölgeler vardı. "Çok korktum, Dick." J.W.'nin sesi güçsüzdü, titriyordu, bu sesi duymak Dick'in gözlerini yaşlarla dolduracaktı az kalsın. "Ya bizi korkutmadın mı sanıyorsun?"

"Eee Dick, Bingham işiyle birlikte daha bir sürü şeyi de senin üzerine yıkmak zorunda kalacağım, korkarım... sonra şirketin bütün kapital yapısını değiştirmem gerekeceğini düşünüyorum. Moorehouse, Griscolm ve Savage şirketine ne dersin?"

"Şirketin adını değiştirmek bence yanlış olur, J.W Ne olursa olsun, J.Ward Moorehouse, ülke çapında bir kuruluştur."

J.W.'nin sesi şimdi daha çok titremeye başlamıştı. Sürekli boğazını temizliyordu. "Sanırım haklısın, Dick," dedi. "En azından oğullarımı iş dünyasına sokuncaya dek yaşamak isterdim."

"İpek bir şapka giyip benim cenazeme katılacağın üzerine bahse girer misin? Senin düşündüğün gibi hazımsızlıktan ötürü ortaya çıkmış bir kriz olabilir zaten. Tek bir doktorun görüşüyle yetinemeyiz. Mayo kliniğine kadar uzanmaya ne dersin? Tepeden tırnağa denetimden geçmen gerekli, valflar parlatılacak, karbüratür yenilenecek, falan filan... Ha, aklıma gelmişken, J.W., yılda yalnızca on beş bin dolara çalışan bir adamın, o kutsal müstahzarat işine baktığım Bay Bingham'ın öğrenmesini istemeyiz, değil mi?"

J.W. güçsüz bir sesle güldü. "Evet, evet, bir şeyler düşünürüz... Bence bu sabah New York'a gidip işyerinin yönetimini eline al. Ben de Bayan Williams'la birlikte buradaki kaleyi korurum... Turşu gibi ekşi suratlı bir kadın Bayan Williams, ama gerçek bir hazine olduğunu söyleyebilirim."

"Bir uzman hekimin denetiminden geçinceye kadar buralarda kalmam daha iyi olmaz mı?"

"Doktor Gleason bir sürü uyuşturucu verdi, şimdi çok rahatım. Wilmington'da bir okulda öğretmenlik yapan kız kardeşim Hazel'e telgraf çektim, annem, babam öldüğünden beri ailede sık sık gördüğüm tek kişi o...Bu öğleden sonra gelir. Yılbaşı tatiline çıktı."

"Morton bu sabah borsamn açış fiyatlarını gösterdi mi sana?"

"İnanılmaz bir hızla fırlıyor fiyatlar... Böyle bir şeyi hiç görmemiştim... Ama biliyor musun, Dick, bütün hisse senetlerimi

satıp bir süre bu işlerden elimi eteğimi çekeceğim... Böyle bir deney yüzünden kalp hastası olmak da çok gülünç."

"Bir sen, bir de Paul Warburg," dedi Dick.

"Belki de yaşlılıktandır," dedi J.W., bir an gözlerini kapadı. Dick baktıkça J.W.'nin yüzü çöküyor, gri, mor kırışıklıklardan oluşmuş bir yığına dönüşüyordu sanki.

"Neyse, rahatına bak, J.W.," dedi Dick, parmak uçlarında odadan çıktı.

On bir trenini yakaladı, işlere biraz çeki düzen verecek zamanda da işyerine yetişti. Herkese J.W.'nin önemsiz bir gribe yakalandığını, birkaç gün yatakta kalacağını söyledi. Öyle çok iş birikmişti ki sekreteri Bayan Hilles'e akşam yemeği için bir dolar verip saat sekizde geri gelmesini söyledi. Bir büfeden kendisine de sandviçle, kahve getirtmişti. İşi bitirdiğinde gece yarısını geçmişti. Yarı karanlık yapının boş koridorlarında işyerini temizlemeye gelen, ellerinde kovalar, fırçalar olan kılıksız iki yaşlı kadın gördü. Gece asansörcüsü de uçuk benizli, yaşlı bir adamdı. Kar yağmış, yerler sulu karla vıcık vıcık olmuş, Lexington Caddesine, bırakılmış bir köy sokağı gibi karanlık kasvetli bir görünüm vermişti. Kent merkezinden uzaklaşırken soğuk rüzgâr yüzünü, kulaklarını kırbaçladı. Elli Altıncı Cadde'de, annesinin eşyalarıyla, ön odadaki yaldızlı iskemlelerle, küçük bir çocuk olduğu günlerden anımsadığı o korkunç ıvır zıvırla, *Koydaki Geyik* tablosuyla, odasındaki Roma Forumu kabartmalarıyla, benekli tahtadan yataklarla dolu apartman katını düşündü; rüzgâra yüzünü verirken sanki oradaymış gibi açık seçik görüyordu hepsini. Annesi evde olduğu zamanlarda yeterince kötüydü, ama St. Augustine'e gittiğinde korkunçtu. "Allah kahretsin, yaşamıma yeni bir düzen verecek parayı kazanmanın zamanı geldi," dedi içinden.

Karşısına çıkan ilk taksiye atladı, "63"e gitti. "63" sıcaktı, sevimliydi. Platin saçlı vestiyerci kız, paltosunu, atkısını çıkarmasına yardım ederken Dick'in onu da Miami'ye götürüp Hialeah yarışlarından servet kazandıracağı üzerine kış boyu aralarında sürüp giden şakayı yine ayrıntılarıyla gündeme getirdi. Bir an kapıda durup saçları özenle taranmış kafalarla, masalarla, bardaklarla, pembe ışıkların önünde kıvrılan sigara dumanıyla dolu alçak tavanlı odaya göz attı. Sonra Pat Doolittle'ın kara perçemi

çarptı gözüne. İşte orada, Reggie'yle, Jo'yla birlikte küçük bir bölmede oturuyordu. İtalyan garson ellerini ovuşturarak koştu. "İyi akşamlar, Bay Savage, sizi özledik."

"Washington'daydım."

"Oraları soğuk mu?"

"Eh, fena değil," dedi Dick, Pat'ın karşısındaki kırmızı deriden sedire kaydı. "Hey bakın kim gelmiş," dedi Pat. "Meclis yapısının kubbesi altında harıl harıl Amerikan halkım zehirlemeye uğraştığını sanıyordum."

"Şu batılı yasa yapıcılardan birkaçını zehirlesek hiç de kötü olmazdı," dedi Dick.

Reggie elini uzattı. "Ver bakalım elini, Alec Borgia... Bizim Romalı senatörlerle uğraşıp durduğuna göre sanırım viski istersin şimdi."

"Elbette viski içeceğim... çocuklar, çok yorgunum... bir şeyler yiyeceğim. Daha akşam yemeği yemedim, İşten yeni çıktım."

Reggie epey kafayı bulmuş gibiydi; Pat da öyle. Jo'nunsa ayık, öfkeli olduğu açıkça görülüyordu. Bu işi düzeltmeliyim, diye düşündü Dick, kolunu Pat'ın beline doladı. "Söyle bakalım, telgrafımı aldın mı?"

"Gülmekten kırıldım," dedi Pat. "Biliyor musun, Dick, sarhoşlar sınıfına geri döndüğünü görmek çok hoş."

"Söylesene, Dick," dedi Reggie, "şu bizim muşmula suratın toparlanıp öteki tarafa göçecek gibi olduğu söylentisi doğru mu?"

"Bay Moorehouse hazımsızlık yüzünden önemsiz bir kriz atlattı... ben oradan ayrılırken çok iyiydi," dedi Dick, kendi kulaklarına bile aşırı ağırbaşlı gelen bir sesle.

"İçki içmemenin cezasını er geç çekiyorlar," dedi Reggie. Kızlar güldü. Dick birbiri arkasından hızla üç viski yuvarladı, ama hiçbir rahatlatıcı etkisini görmedi. Kendini yalnızca aç, bitkin hissediyordu. İstediği kızarmış et yemeğinin hangi cehennemin dibinde kaldığım öğrenmek için garsona seslenmek üzere başını çevirdiği sırada Reggie'nin söylendiğini duydu, "Her neyse, J.W.Moorehouse bir insan değildir... o yalnızca bir isimdir... Bir isim hastalandığı zaman da üzülemezsin."

Dick kanının başına sıçradığım hissetti: "Bu ülkedeki en önemli altmış kişiden biridir o," dedi. "Her şey bir yana, Reggie,

sen de onun parasıyla geçiniyorsun..."

"Vay canına," diye bağırdı Reggie. "Adama bak, bize caka satıyor."

Pat gülerek Dick'e döndü. "Şu Washington'dakiler epey günah çıkartıyor gibiler."

"Biliyorsunuz, ben de herkes gibi şakalaşmayı severim... Ama J.W. gibi bir adam, yaptıklarını ister beğenin, ister beğenmeyin, bu ülkede kamuoyu oluşmasına herkesten çok katkısı olmuş biri hastalandığı zaman okul çocuğu şakalarının çok tatsız kaçtığını düşünüyorum."

Reggie sarhoştu. Yapay bir güneyli vurgulamasıyla J.W.'yi yansılıyordu. "Ah, birader, senin de Bay Moorehouse kesildiğini bilmiyordum. Biz zavallı sürüngenler gibi senin de ücretli bir köle olduğunu sanıyordum."

Dick artık çenesini tutmak istiyordu, ama yapamadı. "Sen beğensen de beğenmesen de kamuoyu oluşturulması bu ülkedeki en önemli işlerden biridir. Bu yapılmasa Amerikan iş dünyası birbirine girerdi... Amerikan iş dünyasının çalışma yöntemlerini beğenebiliriz de beğenmeyebiliriz de, ama tıpkı Himalaya Dağları gibi somut bir tarihsel olgudur bu, hiçbir alay da bu gerçeği değiştiremez. Endüstrinin işleyişine çomak sokmaya hazır çılgınlardan, demagoglardan iş dünyasını koruyan şey halkla ilişkiler alanında yapılan çalışmalardır."

"Duyuyor musunuz, duyuyor musunuz?" diye bağırdı Pat.

"Babanın ipotek senetlerinden sağladığın geliri kestiklerinde avaz avaz bağırmaya başlayan ilk kişi sen olacaksın," dedi Dick azarlarcasına.

Bir içki daha yuvarlayarak aldığı güçle, "Senatör," diye uyumlu bir sesle söylendi Reggie, "izin verin sizi kutlayayım... bütün yüreğimle senatör, izin verin kutlayayım... büyük Atlantik'ten, kocaman şanlı Pasifik'e dek uzanan bu yüce ülkeye yaptığınız değerli hizmetlerden ötürü."

"Kapa çeneni, Reggie," dedi Jo. "Bırak da, rahat rahat etini yesin."

"Eee Dick, çok vatansever bir konuşma yaptın," dedi Pat, "ama doğrusu senin haklı olduğuna inanıyorum."

"Gerçekçi olmalıyız," dedi Dick.

Başını geriye atıp gülerek, "İnanıyorum," dedi Pat, "o

beklediğin ücret artışını almışsın."

Dick de sırıttı, başını salladı. Karnı doyduğundan beri kendini daha iyi hissediyordu. Herkese birer içki daha söyledi, Harlem'e gidip Small's Paradise'da dans etmeyi önerdi. Şimdi hemen yatamayacağım, aşırı yorgun olduğunu, uyuyabilmek için önce biraz rahatlaması gerektiğini söyledi. "Bendensiniz," dedi Dick. "Üzerimde yığınla para var."

Kızların çantalarına, Dick'le, Reggie'nin arka ceplerine birer küçük şişe viski koyup öyle gittiler. Arabada Reggie'yle, Pat, *The Fireship*'i söyledi. Ötekilere yetişmek için Dick de bol bol içki içti. Small'ın merdivenlerinden aşağı inmek, ılık, her yanı yosun bağlamış bir havuzda suya dalmak gibiydi. Zenci melezlerin sürdüğü pudranın, parfümün, dudakboyasının ağır kokusundan hava yoğunlaşmıştı, cazın uyum içinde dengelenmiş çın çın sesleriyle canlı et gibi zonkluyordu. Dick'le Pat birbirlerine iyice sokularak hemen dans ettiler. Birlikte yağ gibi kayıyorlardı. Dick dudaklarının altında kızın dudaklarını buldu, öptü. Kız da karşılık verdi. Müzik durduğunda biraz sendeliyorlardı. Sarhoş ağırbaşlılığı içinde masalarına döndüler. Müzik yine başladığında Dick, Jo'yla dans etti. Onu da öptü. Kız usulca iteledi. "Dick, böyle davranamazsın." "Reggie aldırmaz. Bizim aramızda ayrı gayrı yoktur." İki yana sallanan çiftlerden oluşmuş bulanıklıkla kuşatılmış durumda Reggie'yle, Pat'ın yanında dans ediyorlardı. Dick, Jo'nun elini bıraktı, elini Reggie'nin omzuna koydu. "Gelecekteki karını senin yerine bir kez öpmeme ses çıkarmazsın, değil mi?"

"İstediğini yap, senatör," dedi Reggie. Sesi boğuktu. Pat onu ayakta tutmakta güçlük çekiyordu. Jo, Dick'e ters ters baktı, ondan sonra da dans ettikleri sürece yüzünü öteki yana çevirdi. Masaya döner dönmez Reggie'ye saatin ikiyi geçtiğini, artık eve gitmesi gerektiğini, içlerinde bir tek kendisinin sabahleyin çalışmak zorunda olduğunu söyledi.

Yalnız kaldıklarında, Dick tam kızla sevişmeye başlayacağı sırada, "Ne olur, Dick," dedi, "beni ayak takımının gittiği bir yere götür... hiç kimse beni gerçek bir batakhaneye götürmüyor."

"Senin gibi çoluk çocuk için burası yeterince aşağılık bir yer bence."

"Ama burası Broadway'den daha seçkin, hem sonra ben de

çoluk çocuk değilim... ben çağdaş kadınım." Dick kahkahalarla gülmeye başladı. İkisi de katıla katıla güldüler, bunun şerefine birer içki yuvarladılar, yine birbirlerinden hoşlandıklarını duydular, Dick birdenbire niçin hep birlikte olmadıklarını sordu. "Çok kabasın, burası bir kıza evlenme önerilecek yer değil. Düşünsene, yaşamın boyunca Harlem'de nişanlandığını anımsayacaksın... Ben gerçek yaşamı görmek istiyorum."

"Nasıl istersen, genç bayan, gidelim bakalım... ama orasını çok kaba saba, bayağı bulursan beni suçlama."

Pat öfkeli öfkeli, "Anasının kuzusu değilim," dedi. "Beni leyleğin getirmediğini biliyorum."

Dick parayı ödedi, içkilerini bitirdiler. Dışarda kar yağıyordu. Sokak lambalarının altında yeni yağmış karla, caddeler, sundurmalar, kaldırımlar bembeyazdı, masumdu, sessizdi, pırıl pırıldı. Gözlerinin yalnızca akı görünen zenci kapıcıya adım duyduğu bir batakhanenin yerini sordu Dick, kapıcı da taksi sürücüsüne adresi söyledi. Dick'in neşesi yerine gelmeye başlamıştı. "Vay canına, Pat, ne güzel, değil mi?" diye bağırıp duruyordu.

"O çocuklara göre değil bu. Bizim gibi olgun insanlar kaldırabilir böyle bir şeyi... Şey, Reggie çok küstahlaşıyor, biliyor musun?" Pat elini sımsıkı tuttu. Yanakları kızarmıştı, yüzünde temiz bir anlatım vardı. "Ne coşku verici, değil mi?" dedi. Üzerindeki kar taneciklerinin hale gibi çevrelediği tek bir elektrik lambasıyla aydınlanan, boyasız bodrum kapısının önünde durdu araba.

İçeri girmekte epey zorluk çektiler. Hiç beyaz insan yoktu. Mutfak masalarıyla, iskemleleriyle döşenmiş bir kalorifer dairesiydi. Başlarının üzerindeki borularda renk renk kâğıt şeritler asılıydı. Pembeler giymiş, kocaman gözleri kara yuvalarında devrilen, dudakları seğiren iriyarı esmer bir kadın onları masalarına götürdü. Pat'a göz koymuş gibiydi. "Haydi gel, sevgilim," dedi. "Yaşamım boyunca seni aradım, nerelerdeydin?"

Viskileri bittiği için cin içtiler. Her şey Dick'in kafasında fırıl fırıl dönmeye başladı. Kendini bir halt sanan ahmak Reggie'ye duyduğu öfkeyi içinden atamıyordu. İşte bir yıldır Dick ona işyerinde dadılık yapıyordu, şimdi kalkmış ona caka satıyor, bilgiçlik taslıyordu. Küçük budala.

Tek müzik, ince belli bir zencinin tuşlarını tıngırdattığı piyanodan geliyordu. Dick'le Pat dans ettiler, dans ettiler, Dick kızı fırıl fırıl döndürdü, ayıbalığı tenli melezler, çığırtkanlar, avaz avaz bağrışıp el çırptılar. Sonra Dick'in ayağı kaydı, kızı bıraktı. Pat döne döne, birkaç kızın oturduğu masaya doğru gitti. Kara başlar geriye atıldı, pembe lastik dudaklar gerildi, ağızlar açıldı. Altın dişler, fildişleri bir kükreme koyverdi.

Pat, sarı giysili, solgun güzel bir melez kızla dans ediyordu. Dick de derisiyle aynı renk giysinin üzerine sımsıkı oturduğu, yumuşak elli, esmer bir delikanlıyla dans ediyordu. Oğlan Dick'in kulağına adının Gloria Swanson olduğunu fısıldıyordu. Dick ansızın oğlandan ayrıldı, Pat'ın yanma gitti, onu kızdan çekip uzaklaştırdı. Sonra herkese içki ısmarlamasıyla asılan suratlara gülümsemeler yayıldı. Pat'a paltosunu giydirmekte çok zorluk çekti. Şişman kadın epey yardımcı oldu. "Elbette, şekerim," dedi, "bu gece artık daha çok içip de güzelliğini bozmak istemezsin." Dick kadına sarıldı, on dolar verdi.

Arabada Pat isterik bunalımlar geçirdi, kapıyı açıp karlara atlamasını önlemek için Dick sıkı sıkı sarıldığında yumrukladı, ısırdı. "Sen her şeyi rezil ettin... Kendinden başkasını düşünmezsin," diye bağırdı. "Hiçbir şeyin sonuna dek gidemeyeceksin."

"Ama Pat, gerçekten," diye sızlandı Dick, "bu işe son vermenin zamanı gelmişti." Kızın oturduğu Park Caddesindeki büyük kare biçimli apartmanın önünde araba durduğunda Pat omuzuna yaslanmış sessizce hıçkırıyordu. Dick onu asansörle yukarı çıkardı, anahtarı deliğe sokmasına izin vermeden önce üst koridorda uzun uzun öptü. Dick yukarı çıkan asansörün hışırtısını duyup kızın kapısını açarak onu içeri iteleyinceye dek sendeleye sendeleye orada durdular, birbirlerine sarıldılar, giysilerinin üzerinden okşadılar, sürtündüler.

Dick kapıdan çıkınca arabanın kendisini beklediğini gördü. Sürücünün parasını vermeyi unutmuştu. Eve gidemezdi. Hiç sarhoş değildi, içini büyük bir serüven isteği, serinkanlılık, masum bir coşku kaplamıştı. Patricia Doolittle, dünyada en çok nefret ettiği kişiydi. "Kahpe," deyip duruyordu yüksek sesle. O batakhaneye dönüp neler döndüğüne bir baksam nasıl olur, diye düşünürken işte oradaydı, sarılırken göğüslerini sallayan şişko kadın onu öpüyor, benim güzel bebeğim, diyordu, işte Dick'in

elinde bir şişe cin herkese içki dolduruyor, Gloria Swanson'la yanak yanağa dans ediyor, oğlan kulağına fısıldıyordu: Şimdi mi vereceksin... yoksa... bekleyecek miyim?

Sabah olmuştu. Dick, eğlencenin dağılamayacağını, herkesin onunla birlikte kahvaltıya gelmesini söylüyordu bağıra bağıra. Hepsi gitmişti, Gloria'yla, bir de kız arkadaşı olduğunu söylediği iriyarı bir zenciyle taksiye biniyordu. Anahtarını deliğe sokmak için çok uğraştı. Ayağı takıldı, annesinin pencerelerdeki ağır tül perdelerinden sızan açık mavi ışığa doğru düştü. Çok yumuşak bir şey başının arkasına vurdu.

Kendi yatağında çırılçıplak uyandı. Neredeyse öğle olmuştu. Telefon çalıyordu. Kalkıp oturdu. Başı dönüyordu, ama midesi bulanmıyordu. Elini kulağına değdirdi, çektiğinde kanlıydı. Başına vurdukları içi kum doldurulmuş bir çorap olmalıydı. Ayağa kalktı. Sendeliyor, ama yürüyebiliyordu. Başı çatlayacakmış gibi ağrımaya başladı. Masanın üzerinde saatini genellikle bıraktığı yere uzandı. Saat falan yoktu. Giysileri özenle iskemleye asılmıştı. Cüzdanını her zamanki yerinde buldu, ama içindeki paralar uçup gitmişti. Yatağının kıyısına oturdu. Hepsi de kahrolasıca budalalardı. Bir daha hiç ama hiçbir zaman böyle bir tehlikeye atılmayacaktı. Şimdi artık adını, adresini, telefon numarasını biliyorlardı. Şantaja başlarlarsa, ah Tanrım. Annesi Florida'dan dönüp de yılda yirmi beş bin dolar kazanan, J.Ward Moorehouse'ın ortağı olan oğluna iki zenci orospunun, erkeklerle yatan iki erkek orospunun şantaj yaptığını anlayınca ne olacaktı? Tanrım. Ve Pat Doolittle'la, Bingham'ların kızları anlayınca. Bütün yaşamı mahvolacaktı. Bir an mutfağa gidip gazı açarak intihar etmeyi düşündü.

Sonra kendini toparlayıp yıkandı. Özenle giyindi, şapkasını, paltosunu aldı, dışarı çıktı. Saat yalnızca dokuzdu. Lexington'da, kuyumcu vitrininde gördü bunu. Aynı vitrinde bir de ayna vardı. Yüzüne baktı. Umduğu denli kötü değildi, biraz sonra daha kötüleşirdi, ama tıraş olması, kulağındaki kan pıhtısının da çaresine bakması gerekiyordu.

Yanında para yoktu, ama çek defteri vardı. Grand Central yakınlarında bir Türk hamamına gitti. Tutuştuğu kavga yüzünden tellaklar ona takıldı. Korkusunu biraz yenmeye, öteki herifi neye benzettiğini anlatmaya başladı, yüksekten atarak. Çekini hiç ses

çıkarmadan aldılar, hatta kahvaltıdan önce bir içki bile içebildi. İşyerine vardığında başı hâlâ çatlıyordu, ama kendini oldukça iyi hissediyordu. Nasıl titrediklerini Bayan Hilles'in görmemesi için ellerini hep cebinde tutması gerekti. Neyse ki öğleden sonraya dek mektup imzalamak zorunda kalmadı.

Ed Griscolm geldi, masasının üzerine oturup J.W.'nin durumunu, Bingham işini anlattı, Dick de ona içtenlikle, sevgiyle davrandı. Ed Griscolm yine büyük büyük laflar etti, Halsey'den bir iş önerisi aldığını açıkladı, ama Dick, elbette onu tavsiye edemeyeceğini, yine de onun yerinin burası olduğunu, bu ülkede onu bir tek bu işyerine yakıştırabileceğini, özellikle de şimdi her zamankinden büyük işlerin ufukta göründüğünü, trende giderlerken bu konuyu J.W.'yle uzun uzun konuştuklarını anlattı. "Sanırım haklısın," dedi Ed. "Belki de benim yaptığım uzanamadığım ciğere murdar demek gibi bir şey."

Dick ayağa kalktı. "Gerçekten, Ed, dostum bir an bile J.W.'nin senin çalışmalarını beğeniyle karşılamadığım sanma. Hatta bana senin aylığını arttırmaktan falan bile söz etti."

"Neyse benim yanımı tutarak büyüklük gösterdin," dedi Ed, içtenlikle tokalaştılar.

Ed odadan çıkarken döndü, "Baksana, Dick," dedi. "Şu genç Talbot'la bir konuşsan iyi edersin... Senin arkadaşın olduğunu biliyorum, bu yüzden de ben konuşmak istemiyorum, ama artık çok oldu, yine telefon etti, gribe yakalandığım, yattığını söyledi. Bu ay üçüncü kez yapıyor bunu."

Dick kaşlarını kaldırdı. "Bu çocuğu ne yapacağım, bilmiyorum, Ed. Tatlı çocuk, tamam, ama ciddi ciddi çalışmazsa... Sanırım ona yol vereceğiz. Ayyaş tanıdıklarımızın, bu işyerinin düzenini bozmasına göz yumamayız. Zaten bu çocukların hepsi de çok içiyor."

Ed gittikten sonra Dick masasının üstünde Kişisel notu yazılmış büyük eflatun bir zarf buldu. Açtığında güçlü bir parfüm kokusu yayıldı ortalığa. Güney Central Park'taki yeni stüdyosunu kutlamak için düzenlediği eğlenceye çağırıyordu Myra Bingham. İç telefondan Bayan Hilles'in sesi geldiğinde hâlâ okuyordu. "Furness Şirketi'nden Bay Henry B. Furness arıyor, hemen Bay Moorehouse'la konuşması gerektiğini söylüyor."

"Bana bağlayın, Bayan Hilles. Onunla ben konuşurum... ha;

bu arada, benim buluşma defterime özel bir çağrı yazın... On beş ocak, saat beşte... yemekli eğlence, Bayan Myra Bingham, Güney Central Park, numara 36."

WALL STREET DONUP KALDI

Şu eski doksan yedi treni bu, otuz sekiz değil
Artık kaldırılmalı Merkez'e

BORSA FİYAT DÜŞMESİNİN ÜSTESİNDEN MUTLAKA GELECEKTİR

Sözleşmeler Bozuluyor

COLORADO MADENLERİNDE GREVCİ İŞÇİLERE POLİS MAKİNELİ TÜFEKLERLE ATEŞ AÇTI
BEŞ KİŞİ ÖLDÜ KIRK KİŞİ YARALANDI

öğle yemeği saatinde binlerce büro görevlisi işten çıkarken sempatizanlar sahnede göründü. Pankartlarını kaldırıp bir yandan öteki yana dağınık bir yürüyüşü başlattıkları sıra onları bürolarda çalışanlarla birlikte yapımı süren bir binanın işçileri de yuhaladı, alay etti

YENİ SATIŞ YÖNTEMLERİ GÖRÜLDÜ

Kurtarma Ekipleri Duba Beklerken Bir Yandan da Şanssız Tekneyi Suyun Yüzünde Tutmaya Çalışıyordu

Şöyle bir bakındı çevresine dedi ki yağ içindeki kara ateşçisine
Bir iki kürek daha kömür atıver

Aştık mıydı şu White Oak dağını
Göreceksin nasıl gidecek senin doksan yedi

sizin sütununuzu çok ilginç buluyorum, öğütlerinizi almak istiyorum. Daha iyi gelir getirecek bir işe yatırım yapmak için dört bin dolar biriktirdim. Sizce hisse senedi alsam mı?

POLİS KATİLİ TİTREYEREK ÖLÜME GİDERKEN SİGARASININ KÜLÜNÜ SİLKELEDİ

FİLMLERE OYUNCU BULAN ŞİRKETLER BEYAZ KADIN TİCARETİ AĞINA KARIŞTI

Hızlı Âşık Avukat Barodan Atıldı

Ah sağ kanatta giysi yapım işçileri
Bir de sosyalist dolandırıcılar
Oyuna getiriyorlar
İşçileri
Dillerinden düşmüyor sosyalizm
Ama uygulamaları faşizm
Elinde dursun istiyorlar patronların
Kapitalizm

MOSKOVA KONGRESİNDE KARŞI ÇIKANLAR ATILDI

Çok çetin bir yol Lynchburg'dan Danville'e
Üç millik yokuş bir hat
İşte bu yokuşa yitirdi denetimini
Görüyorsunuz nasıl da hızlandı

İŞÇİ KATİLLERİ ÖLÜM AKINLARI DÜZENLEDİ

karar anında burjuva ideolojisinin sınıf dayanışmasını nasıl çözdüğüne, dünkü işçi dostunu nasıl bugünün en kötü emperyalizm propagandacısına çevirdiğine en tehlikeli örnektir bu

KIZIL GREV BEKÇİLERİ BURADA DÜZENLEDİKLERİ BİR GÖSTERİ YÜZÜNDEN İŞTEN ATILDILAR

Sabah sabah çıkarız evimizden
Öper ayrılırız çocuklarımızdan

KAPTANLAR HÂLÂ ADAMLARININ KURTULABİLECEĞİNİ UMUYOR

Yokuş aşağı gidiyordu saatte doksan mil yapıyordu
Düdüğü acı bir çığlığa dönüştüğünde
Yıkıntılar içinde bulundu eli istim kısma valfında
Buharda haşlanmış yanıklar içinde

İŞBİRLİĞİNE GİTMEK İÇİN DÜZENLEDİKLERİ TOPLANTIDA
RADİKALLER İSKEMLELERLE KAVGAYA TUTUŞTU

NÖBETÇİ POLİSLER KIZILLARI KORUYOR

A.B.D.TİCARET ODASI KENDİLERİNE GÜVENİLMESİNİ İSTEDİ

GERÇEK DEĞERLER ZARAR GÖRMEDİ

Biz patronlara kölelik ederken
Çocuklarımız haykırıyor ağlıyor
Paramızı aldığımızda
Ödenecek bakkal borçlarımız

BAŞKAN VARSILLIĞIN YAKLAŞTIĞINI SÖYLEDİ

Tek kuruş bırakmıyor giyeceğe
Tek kuruş bir yana ayırmaya

MİLİTANLARA KARŞI BASTIRMA
YÖNTEMLERİ HAREKETE GEÇİRİLDİ

MADENCİLER GREV KIRICILARLA SAVAŞTI

Bir şeyler alamıyoruz çocuklarımıza
Ne ki elimize geçen para
Dinleyin beni işçiler
Siz kadınlar erkekler
Çocuklarımız için kazanalım zaferi
Günaha girmeyiz ki

KUŞ KULESİNDE ÇANLAR ÇALIYOR

kısa bir süre önce varsıl sınıflardan gelme birkaç kişinin ülke yönetimini ele geçireceği korkularını dile getirenlere gülümsemeksizin çoğunluğun gittikçe artan çıkarlarını düşünmenin olanaksız olduğunu belirtti Başkan

MUTLU KALABALIKLAR TÖRENE ÜŞÜŞTÜ

kuş kulesinin altında ayna gibi duran göle yeşil renkli bir değerli taşı anımsatarak sokulan o küçücük adada Başkan bugün kuş sığınağı açılması törenine katıldı, çalınan çanlar bir göçmen çocuğun düşlerini gerçekleştiriyordu

Sine - göze (51)

koyağın başında tepelerin karanlığında yana yatmış kulübenin kırık döşemesinde yaşlı bir kadınla yüzleri buruş buruş belki de genç iki kızın desteğiyle bir adam yarı oturuyor yarı uzanıyor ocaktaki kömürün kısa bodur alevleri hamur gibi beyaz sarkık yüzünde oynaşıyor içine çökmüş ağzını gergin boğazını maden ocağı vagonunda çalışırken aldığı yaradan küp gibi şişmiş karnını karartıyor

çıplak ayaklı kız teneke kapta su getiriyor yaşlı kadın pamuklu giysisinin yeniyle sırılsıklam yüzünden terini siliyor kadının korku dolu gözlerinde yabancıların sapsarı yüzlerinde ateşten büyümüş gözlerinde alev ışığı oynaşıyor.

grev sessizliğine bürünmüş tepelerin karanlığıyla kuşatılmış olarak hiç kimseden yardım göremeden ölecek adam (benim de babam öldü bilirim ne demektir bir adamın öldüğünü görmek) kadın onu çöktü çökecek gibi duran uydurma yatağa yatıracak madenciler gömecek onu

hapishane aydınlık çok da sıcak buharlı kalorifer tıslıyor yeşil boyalı demir parmaklıkların ardından uzun boylu ak bıyıklı yaşlı adamla konuşuyoruz kimi madenciler gülümsüyor kısa kollu gömlekleriyle bir de çocuk madenlerde çalışmaktan kâğıt gibi beyaz yüzler daha şimdiden tutuklulara özgü mum benizlere dönüşmüş

yabancılar ne söyleyebiliriz ölülere? yabancılar ne söyleyebiliriz tutuklananlara? politik partinin sözcüsü hızlı hızlı konuşuyor demir parmaklıkların ötesinden bize katılın başka sendikaya değil size tütün göndeririz şekerleme dayamşma göndeririz avukatlarımız savunmalarınızı yazar konuşmacılarımız toplantılarda sizin adlarınızı bağırır sizin adlarınızı yazarız pankartlara grev hatlarında zındandaki adamlar omuz silkiyor usuldan gülümsüyor demir parmaklıkların ötesinden gözlerimiz onların gözlerinin içine bakıyor ne söyleyebilirim şimdi? (bir başka kıtada demir parmaklıklı bodrum pencerelerinden nöbetçi askerin yırtık postalının ardından dışarı bakan yüzler görmüştüm daha gün doğmadan ayakları şişmiş tutukluların süngülerin arasında koyun sürüsü gibi darmadağınık topallaya topallaya gittiğini görmüştüm yaylım ateşi duymuştum uzaklarda o derin koyaklarda yatan ölüleri görmüştüm) ne söyleyebiliriz zındana atılanlara?

yasa uygulayıcısının odasında duvara dizilip duruyoruz kocaman balkabağı yüzünde öfkeli gözleri olan iriyarı bir hakim oturuyor her şeye burnunu sokan biz yabancılara gözlerini dikip bakıyor elleri tüfekli şerif yardımcıları kapıdan kafalarını uzatıyor onlar madenlerde bekçilik yaparlar madencilerin ucuz yemek yedikleri yardım kurumlarının aşevlerini kuşatırlar koyağa çıkan yolu da kestiler elleri silahlı kiralık adamlar ateş etmeye hazır bekliyorlar (üzerinde doğduğumuz topraklarda bizi yabancı yaptılar hiç kimsenin gözüne batmadan ülkeye sızan işgal ordusu onlar gizlice sinsice ele geçirdiler tepeleri onlar toplar vergileri onlar bekler madenlerde onlar durur seçmen listelerinde belediye evinden atılan ailenin eşyalarını icra memurları kaldırımlara taşırken onlar durur kenarda borçlarını ödeyemediği için bankerler haciz altındaki çiftliğe elkoyarken onlar oradadır grevciler sancağın arkasında dimdik demiryolu boyunca madene yürürken vurmaya hazır pusuya yatarlar kurşunlardan kurtulanları da zındana atarlar)

hakim masanın ardından öfkeli gözlerle bakıyor baba hindinin boynu gibi benek benek kızarıyor suratı mitralyözlerin tüfeklerin gözyaşartıcıbombaların kusturucu bombaların gücün-

den aldığı destekle seni ya besleyen ya da açlıktan ölüme bırakan gücün desteğiyle rahat rahat oturuyor masasmda sırtı pek bütün güçler elinde herkesi arkasına almış savcıyı yargıcı kendi sahibini politik patronunu maden yöneticisini müdürler kurulunu elektrik demiryolu şirketi başkanını holding şirketinin yöneticisini
telefona doğru kaldırıyor elini
şerif yardımcıları kapıya üşüşüyor
onlara karşı elimizde bir tek sözcükler var

Güç Süpergüç

Bin sekiz yüz seksende Thomas Edison'un aracısı Londra'da ilk telefonu bağlarken yazman, stenograf aradığına ilişkin bir duyuru verdi gazetelere. Bunu yanıtlayan pek de hevesli kenar mahalle delikanlısının yanaklarından kuzu pirzolası gibi sakallar fırlamıştı,
bir bürodaki yazmanlık işini daha yeni yitirmişti. Boş zamanlarında steno, muhasebecilik öğreniyor İngiliz *Vanity Fair* dergisinin yayın yönetmeninden yazı dersi alıyor, geceleri de Parlamento'da gazetelere notlar tutuyordu. Orta tabakadan, küçük dükkânlar işleten bir aileden gelmeydi; kendi sınıfından delikanlıları yaşam boyu kaba yünlüden ceketler giymeye, yazmanlığa, başkalarının buyruğunda çalışmaya tutsak eden kast anlayışının acımasız duvarlarına cumhuriyetçi kafasıyla tos vurmaya başlamıştı bile. Bir Amerikan firmasında işe girmek mavi gökyüzüne dayalı merdivenin ilk basamağına ayağını koymak demekti.
Kendini vazgeçilmez kılmak için elinden geleni ardına koymadı; telefon servisi açıldığında ilk yarım saat hat dağıtım tablosunu yönetmesine izin verdiler. İngiltere'deki elektrik durumu üzerine yazdığı haftalık yazılar Edison'un gözüne çarptı
özel yazmanlığını yapması için çağırdı.
Seksen birde, soğuk bir mart günü Samuel Insull Amerika'ya çıktı. Hemen Menlo Park'a götürüldü, küçük laboratuvarlarda gezdirildi, kar altındaki topraklarda ara ara parıldayan, hepsi de dünyanın ilk elektrik santralından aldıkları güçle yanan dizi dizi

ampulleri gördü. Edison hemen işe koştu onu, gece yarısına dek de bırakmadı. Ertesi sabah altıda çalışmaya başlamıştı; çalışma saatleriymiş, dinlenmekmiş yok bilmem neymiş gibi saçmalıklara gelemezdi Edison. Tam o andan, tam yetmiş yaşına dek İnsull hiç ara vermeden çalıştı; çalışma saatleriymiş, dinlenmekmiş gibi saçmalıklar yapmadı. Elektriğin gücüyle merdiven asansöre dönüştü.

Genç Insull kendini Edison'un gözünde vazgeçilmez yaptı, Edison'un işlerine giderek daha çok el atmaya başladı. Yorulmak nedir bilmez, acımasız, Edison'un hep dediği gibi mevsimler denli güvenilir, ne olursa olsun yükselmeyi hırsla kafasına koymuş biriydi.

Doksan ikide onu Chicago'ya gönderip Chicago Edison Şirketi'nin başkanlığına getirmesi için Edison'u kandırdı. Şimdi artık bağımsızdı. İçinden geldiği gibi konuşma lüksünü kendine tanıyacak denli Chicago'nun çarı olduğu sıralarda bir gün bir söyleşide, *Benim yöntemim,* dedi, *büyük ölçüde bir dolardan en çok tutarda parayı çıkarma yöntemidir.*

Hiç ödün vermeyen kibirli kırmızı suratlı kırpık bıyıklı bir adamdı; Lake Shore Drive'da oturur, her sabah tam yediyi on geçe işe gelirdi. Birleşik Edison Şirketi'ne öteki beş elektrik şirketini katmak için on beş yıl uğraştı. *Daha işin en başında, bütün öbür kamu hizmetlerinde olduğu gibi bunda da tekelleşmenin işin temel direğini oluşturduğunu anladım.*

Elektrik alanında gücü iyice sağlamlaşınca gazı ele geçirdi, kuzey Illinois'yi çevreleyen başka kasabalara yayıldı. Politikacılar yoluna çıktığı zaman onları satın aldı, işçi önderleri yoluna çıktığı zaman onları da satın aldı. İnanılmaz ölçüde büyüdü egemenliği. Bankerleri horgörürdü, avukatlar kiralık adamlarıydı. Kendi avukatını şirket temsilcisi yaptı, onun aracılığıyla Chicago'yu yönetti. Chicago'da hâlâ satın alamadığı birkaç kişi bulunduğunu şaşkınlıklar içinde görünce (bunlar Richberg, Ickes gibi genç avukatlar bile olsa) halka bir gösteri yapsa iyi olacağına karar verdi;

Mimar Büyük Bill Thompson:
Kral George'un burnuna yumruğu patlatıyor,
ağaca tırmanan balık avı,

Chicago Operası.

Her şey nasıl da kolaydı; halkta para vardı, her an biri daha doğuyordu, Insull bin dokuz yüz on ikide Orta Batı Elektrik Şirketleri'ni kurarak imparatorluğunu yaymak için halkın parasını kullanmaya başladı. Şirketleri hisse senetleri sahipleriyle halka açık toplantılar yapmaya, verdikleri hizmetlerin coşkulu propagandasına girişti, küçük yatırımcı gün boyu orada oturup kodamanların konuşmasını dinleyebilirdi. Kandırılıp salak yerine konmak çok eğlencelidir. Şirketin kurduğu sarı sendikalar, yanında çalıştırdığı adamları büyüledi; herkes onun şirketlerinin hisse senetlerini almalıydı, çalışanlar sokaklara çıkıp hisse senetlerini satmalıydı, yazman çocuklara, telgrafçılara, tramvay biletçilerine. Owen D. Young bile ondan korkuyordu. *Deneylerimle anladım ki işçilerin gerektiği gibi çalışmalarına en çok katkıda bulunan şey, kapıda bekleyen uzun bir işsizler kuyruğudur.*

Savaş ilericilerin ağızlarını kapadı (tröstlerin yok edilmesi, tekellerin denetimi, halk yararı gibi deli saçmaları kalmadı artık) Samuel Insull'u da doruğa çıkardı.

Illinois Eyalet Savunma Konseyi'nin başkanıydı. Şen şakrak, *şimdi* dedi, *istediğim her şeyi yapabilirim.* Arkasından da gelsin sahne ışıklarının altında sonsuz bir başoyunculuk, imparatorluğun o soylu tadı. Samuel Insull'un yaptıklarını biri tutar da beğenmezse, al sana bir hain. Bir güzel kapadı Chicago kopasıca çenesini.

Insull şirketleri yayıldı, öteki şirketleri içinde eritti, işdünyasından rekabeti söktü attı, taa Samuel Insull'la, şarlatan yardımcısı kardeşi, Martin, holding şirketlerinin, müdürlüklerin, daha küçük hisse senedi yığınlarının manivela gücü aracılığıyla

Illinois'daki, Dakota'daki, Nebraska'daki, Arkansas'taki, Oklahoma'daki Missouri'deki, Maine'daki, Kansas'taki, Wisconsin'deki, Virginia'daki, Ohio'daki, Kuzey Carolina'daki, Indiana'daki, New York'taki, Jersey'deki, Texas'taki, Kanada'daki, Louisiana'daki, Georgia'daki, Florida'daki, Alabama'daki

elektriği, egemenliği, kömür madenlerini, ikinci dereceden şirketleri denetimleri altına alana dek.

(Orta Batı Şirketlerindeki bir doların, gerçek elektrik üretme işini yapan, ana sermayesi halkın elinde bulunan şirketlerdeki halkın yatırdığı bin yedi yüz elli doları denetim altında tuttuğu

hesaplanmıştır. Önde gelen iki holding şirketinin hisse senetlerini denetim altında tutan oy verme hakkına sahip tröstün o güzelim manivela koluyla Amerika'da üretilen enerjinin on ikide birini denetliyordu.)

Bir adamın cebindeki paraya benim demesi gibi Samuel Insull da bütün bunları kişisel malı saymaya başlamıştı.

Bankerleri hep horgörürdü. Chicago'da kendisinin de birkaç tane bankerlik kuruluşu vardı. Ama New York bankerleri ona tuzak kuruyordu; onun bayağı biri, bir terbiyesiz olduğunu düşünüyorlar, finans yapısının pek de sağlam olmadığını fısıldıyorlardı. Parmakları kaşınıyordu devsi gücünü insanların yaşamları üzerinde bir güzel oynatan şu manivela kolunu kapıvermek için,

Samuel Insull bayılırdı ona süpergüç demeye.

Nereden çıktığı pek de anlaşılmayan, Baptist papaz eskisi, Cleveland'lı Cyrus S. Eaton, bu Calût'u alaşağı ediveren Davut oldu. Doğru mu, yanlış mı belli değil, ama Wall Street'in desteğini sağladığına inandırdı Insull'u.

Üç Chicago şirketinin hisse senetlerini satın almaya başladı. Denetimini yitireceği korkusuyla büyük bir telaşa kapılan Insull, hemen borsaya koşup yarışmaya girişti. Sonunda Aziz Eaton hisselerini satmaya boyun eğdi, ihtiyardan tam yırmi beş milyonluk bir kazanç sızdırarak.

Borsanın altı üstüne geldi.

Kâğıt paranın değeri düşüyordu. Insull'un şirketleri öylesine birbiri içine girmiş, düğüm olmuştu ki o gün bugündür hiçbir muhasebeci sökemedi daha hesapları.

Patlamış balondan hava sızmaya başlamıştı. Insull o imparator gururunu bir yana bıraktı, dizleri üstünde sürüne sürüne bankerlere gitti.

İşte şimdi bankerler onu istedikleri yere getirmişlerdi. Bu ayakta durmaya dermanı kalmamış, titrek çarın en azından onurunu kurtarmak için onu kendi şirketlerinin tahsildarı yaptılar. Ama ihtiyarcık bütün paranın kendisinin olduğu yanılsamasını kafasından söküp atamıyordu. Komisyonculuk yapan kardeşinin açıklarını kapatmak için hisse senedi sahiplerinin fonlarını kullandığı anlaşılınca, federal yargıç bile bunu örtbas edemedi.

Insull istifaya zorlandı.

Seksen beş şirketin müdürü, atmış beşinin başkanı, on birinin yöneticisiydi: istifalarını tam üç saatte imzalayabildi.

Tekele yaptığı hizmetlerin bir ödülü olarak şirketleri ona yılda on sekiz bin dolar emekli aylığı bağladı. Ama kamuoyu suçlunun yargılanmasını isteyerek avaz avaz bağırıyordu. Dilencilerin ağzını kapattıklarında bu kez de gazeteciler, politikacılar saldırmaya başladı. Parayı yönetenlere karşı başkaldırı dalgası sarmıştı ortalığı. Samuel Insull artık oyunun son perdesine gelmişti, karısıyla birlikte Kanada'ya kaçtı.

Suçluların geri verilmesi anlaşmasına dayanılarak işlemler başladı. Paris'e kaçtı. Yetkililer oradan da sıkıştırınca İtalya'ya kaydı, Tiran'a giden bir uçağa bindi, sonra Selanik'e giden bir başkasına, derken Atina'ya giden trene. İhtiyar kurt gün ışığına çıktı. Burada da paranın sesi tatlıydı, eskiden Chicago'da olduğu gibi.

Amerikan elçisi onun geri verilmesini sağlamaya çalıştı. Insull Yunanlı avukatlardan, politikacılardan oluşmuş bir koro kiraladı, Grande Bretagne'nin salonunda oturup kahve içti, bu arada da tuttuğu adamlar, en azından holding şirketlerinin defterleri denli karmaşık olan düzenbaz köpek hırıltılarıyla Amerikan elçisinin elini kolunu bağlamaya çalışıyordu. Eski Yunan halkının kalıtçıları bu işi pek sevmişti. Bir sürü avuçiçinin atadan kalma kaşıntısı geçici olarak yatıştırıldı. Samuel Insull bir güzel yerleşti Atina'ya, evindeymiş gibi, Parthenon'un görüntüsüyle coşkulara kapıldı, Pantelikos dağının bayırlarında otlayan keçilere baktı, Akropol tepesine gitti, Phidias'tan kalma olduğu söylenen mermer parçalarını pek beğendi, Yunanistan'da kamu hizmetlerini yeniden örgütleme konusunda yerel bankerlerle konuştu, Makedonya linyit işletmelerini geliştirdiği söylendi. Bütün Atinalıların şerefine kadeh kaldırdığı adamdı; Bağdat'ta hurma ticareti yapan birinin kanlı canlı karısı olan Madam Kouryoumdjouglou kendini onu rahat ettirme işine adadı. Geri verilmesi konusunda ilk girişim başarısızlığa uğradığında avukatlarının kucaklamaları arasında dışarı çıkmaya savaşırken duruşma salonunda dedi ki: *Yunanistan küçük, ama yüce bir ülke.*

Bu güzel kır türküsü, Roosevelt Yönetimi'nin, Yunan dış işlerine öfkelenmesi, baskı yapmasıyla yarıda kesildi. Chicago'da-

ki hükümet avukatları kamyonlar dolusu kanıt topluyor, gittikçe daha ateşli suçlamalar ortaya atıyordu.

Sonunda, bir sürü ertelemenin ardından (yalnızca avukat değil, doktor da kiraladı, hepsi bir ağızdan Atina ovalarının ılıman ikliminden ayrılırsa ihtiyarcığın öleceğini yeminlerle haykırdı),

Balkan halkının, özellikle de Madam Kouryoumdjouglou'nun bu haksızlığa karşı gösterdiği büyük öfkeye aldırmadan Yunanlı yetkililer istenmeyen bir yabancı olduğunu, ülkeden ayrılmasını söyledi.

Küçük, dökük bir Yunan yük gemisi olan *Maiotis*'i kiraladı, bilinmeyen bir yöne doğru tüyüvererek dış haber ajanslarını ayağa kaldırdı.

Bu yeni Odysseus'un, Aden'e, Güney Denizi adalarına doğru yola çıktığı, İran'dan bir çağrı aldığı söylentileri dolaştı ortalıkta. Birkaç gün sonra da epeyce deniz tutmuş olarak Boğaz'da görünüverdiğinde, söylentilere göre Romanya'ya, Madam Kouryoumdjouglou'nun gidip koruması altına girmesini öğütlediği arkadaşı la Lupescu'nun yanına ulaşmaya çalışıyordu.

Amerikan elçisinin isteği üzerine Türkler seve seve onu Yunan yük gemisinden çekip çıkardı, hiç de rahat olmayan bir zındana attı. Yine dalgaların, rüzgârın önüne katılıp gizemli bir biçimde İngiltere'den aktı paralar, her derde deva ilaç çıktı ortaya, avukatlar tutuldu, çevirmenler sitemler etti, doktorlar teşhis koydu;

ama orada patron Ankara'ydı

bir gemiye bindirilip federal bölge savcı yardımcısının ta onca yolu tepip onu tutuklamak için beklediği İzmir'e gönderildi.

Bükreş'te birtakım düzenlemeler yaptıktan sonra geri dönen Madam Kouryoumdjouglou'nun bile karaya çıkıp onunla konuşmasına için vermedi Türkler. Geminin güvertesinde yetkililerle tartışır, itişip kakışırken zavallı bayan denize uçuverdi,

bin bir güçlükle yakalanıp Boğaz'ın sularından çıkarıldı.

İhtiyarcık bir kez kapana kısılınca *Exilona* gemisiyle yurda götürülmesine kuzu kuzu boyun eğdi, anılarını yazmaya başladı, yolcularla iyi ilişkilere girdi, Sandy Hook'ta karaya çıkarıldı, sorguya çekilmek için apar topar Chicago'ya götürüldü.

Chicago'da hükümet hiç acımadan onu birkaç gece zındanda

tuttu; yüzlerini bile görmediği adamlar, gazetelerin dediğine göre öne çıkıp iki yüz elli bin dolarlık kefaletini ödemek istediler. Kendisinin yaptırıp halka bağışladığı hastaneye kaldırıldı. Dayanışma. Chicago'nun önde gelen işadamları hastaneye gidip onunla resim çektirdiler. Henry Ford da gitti.

Duruşma çok güzeldi. Savcılık makamı, teknik finans terimlerinin batağına battı. Yargıç hiç de anlayışsız değildi. Insull kimseye sezdirmeden gösteriyi ele geçirdi.

Onlar aynı kandandılar, gazetecilere gülümsediler, resimcilere poz verdiler, duruşma salonuna otobüsle gittiler. Yatırımcılar perişan olmuş olabilirdi, ama herkese bildirdiler ki Insull'lar da perişandı; gemiyle birlikte kaptan da batmıştı.

Yaşlı Samuel Insull suçlu kürsüsünde sevimli sevimli karma karışık söylendi, yaşam öyküsünü anlattı: endüstri kralına yazmanlık yaptığı günlerden başladı, adam olmak için harcadığı çabalara, evine, çocuklarına duyduğu sevgiye geldi. Yanlışlar yaptığını yadsımıyordu; ama kim yapmamıştı ki, hem yaptıkları dürüst yanlışlardı. Samuel Insull hıçkırdı. Martin kardeş hıçkırdı. Avukatlar hıçkırdı. Chicago'da iş dünyasının başını çekenler, tutkudan boğuklaşmış seslerle tanık kürsüsünden Insull'un Chicago iş yaşamına ne yararlı katkıları olduğunu anlattılar. Jüri'de gözleri kuru kalmış tek kişi yoktu.

Sonunda savcı iyice köşeye sıkıştırınca Samuel Insull ağzından kaçırıverdi; ah evet, hesaplarda on milyon dolar kadar bir yanlışcık yapmıştı, ama bu da dürüst bir yanlıştı.

Jüri kararı: Suçsuz.

Gözyaşları arasından gülümseyen mutlu Insull'lar, kalabalığın sevinç çığlıkları içinde kocaman arabalarına bindi. En azından gazetelerin dediğine göre yaşam boyu biriktirdikleri bütün paralarını yitirip mahvolan binlerce yatırımcı, Bay Insull'un neler çektiğini anlatan yerel gazetelerin başında hüngür hüngür ağladı. Bankerler mutluydu, bankerler mallarına ortak olmuştu.

Süpergücün tahtından indirilmiş kralı, adam olmuş yazman çocuk, kutsal dokunulmazlığının saçtığı güzel kokuların ortasında oturuyor, yıllık yirmi bir bin doları bulan, eski şirketlerindeki müdürlerinin bir görev aşkıyla bağladıkları emekli aylığını harcayarak eriyip giden yıllarının tadını çıkartıyor. *Elli yıl çalıştıktan sonra,* diyor, *işim elimden alındı.*

Mary French'in geç saatlere dek işyerinde kalması gerekti, bu yüzden de neredeyse toplantı dağılacağı sıra ancak varabildi salona. Bir sürü insan önünde ayakta durduğu için Don'u göremedi, yalnızca onun çın çın öten yabanıl sesini duyabildi, duraksadığında sessizlikte gerilimli dikkati hissetti. Son sözcükleri alkış patlamasıyla yanıtlandığında, birdenbire salon sürüklenen ayakların, insanların sesleriyle dolduğunda koşarak kalabalığın önünden dışarı çıktı, dar sokaktan geçip arka kapıya gitti. Don siyah saç kapıdan yeni çıkıyor, bir yandan başım çevirmiş arkasındaki iki madenci temsilcisiyle konuşuyordu. Adamlar geçsin diye kolunu uzatıp kapıyı tutarak bir an durdu. Kızarmış yüzünde pırıl pırıl bir gülümseme vardı, konuşma yaptıktan sonra genellikle gözlerine yerleşen o parıltı yine görülüyordu, Mary'nin sık sık içinden yinelediği gibi en sevdiği kız arkadaşıyla gezmekten dönmüş bir delikanlıya benziyordu. Dar sokakta çevresini saran topluluğun içinde Don onu bir süre sonra gördü. Yüzüne bakmaksızın kolundan tutup onu da konuştuğu adamlarla birlikte sürükledi, hızlı hızlı sokağın köşesine götürdü. Salonun önündeki kaldırıma benek benek dağılmış kürk işçilerinin, giyim işçilerinin arasından geçirirken arkalarından baktı gözler. Gözleriyle sokakta uzaklaşan Don'ı izleyen işçilerin bakışları Mary'nin içini sıcacık bir sahip olma duygusuyla ürpertti.

Üst trenyolunun altındaki küçük aşevine girip yerleştikten sonra Don Mary'ye dönüp elini sıktı. "Yorgun musun?" Mary başını salladı. "Sen değil misin, Don?" Don güldü, "Yorgun değilim, açım," diye söylendi.

"Yoldaş French, sanırım size Yoldaş Stevens'i düzenli besleme görevini vermiştik," dedi Rudy Goldfarb, esmer İtalyan yüzünde dişleri parıldadı.

"Konuşma yapmadan önce hiçbir zaman yemek yemez," dedi Mary.

"Daha sonra açığımı kapatırım," dedi Don. "Baksana Mary, umarım biraz bozukluğun vardır. Üzerimde tek kuruş bile bulunduğunu sanmıyorum." Mary gülümseyerek başını salladı. "Annem yine yardıma koştu," diye fısıldadı.

"Para," diye araya girdi Steve Mestrovich, "Ya para bulaca-

ğız ya da canımıza okuyacaklar."

"Kamyon bugün yola çıktı," dedi Mary. "Bu yüzden de toplantıya geciktim ya."

Üzerinde siyah yağ benekleri bulunan kalkık burunlu esmer yüzünde kocaman pis elini gezdirdi Mestrovich. "Elbette şerif yardımcılarına yakalanmazsa."

"Eddy Spellman çok akıllı çocuk. Gölge gibi süzülüyor aralarından. Nasıl beceriyor bilmiyorum."

"O giysilerin, kadınlar, çocuklar için ne demek olduğunu da bilmiyorsun... bakın, Bayan French, sakın çok döküntü diye bir şeyleri göndermemezlik etmeyin. Bizim ufaklıkların sırtlarındakilerden daha döküntü olamaz hiçbir şey."

"Şey, Mary," dedi Don, birdenbire başını çorba tabağından kaldırarak, "Sylvia'ya bir telefon etsene. Toplantıda ne kadar para topladığımızı sormayı unuttum." Genç Goldfarb ayağa kalktı. "Ben ederim, siz yorgun görünüyorsunuz Yoldaş French... Bozukluğu olan var mı?"

"İşte, bende bir sent var," dedi Mestrovich. Başını arkaya atıp güldü. "Ne gülünç... üzerinde madeni para olan bir madenci. Bizim orda bir madenci madeni para buldu, çerçeveleyip Bay Carnegie'nin müzesine yolladı... çok az rastlananlardandı."

"Kahkahadan kırılarak ayağa kalktı, uzun siperlikli madenci kasketini başına geçirdi. "İyi geceler, yoldaş, Brooklyn'e yürüyeceğim. Yardım kurulunda, dokuzda... tamam mı, Bayan French?" Uzun adımlarla aşevinden çıkarken yere güçle basan kara potinleri masadaki şekerlikleri şıngırdattı. "Ah tanrım," dedi Mary ansızın gözlerine dolan yaşlarla. "Son parasıydı o."

Goldfarb geri dönüp toplanan paranın pek çok olmadığını söyledi. Altmış beş dolar, biraz da söz almışlardı. "Yılbaşı yaklaşıyor... biliyorsun. Yılbaşında herkes parasızdır."

"Henderson rezalet bir konuşma yaptı," diye söylendi Don. "Her geçen gün biraz daha sosyal faşist oluyor."

Don eve gitmeye hazır olunceya dek Mary yorgunluktan bütün kemiklerinin ağrıdığını duyarak, orada oturup bekledi. Konuştuklarını izleyemeyecek denli uykusu vardı, ama arada sırada merkez kurul, ihraç etme, muhalif, bölünme gibi sözcükler çınlıyordu kulağında. Sonra Don omzunu okşuyor, Mary uyanıyor, karanlık sokaklarda yanında yürüyordu.

"Çok tuhaf, Don," diyordu, "sen ne zaman parti disiplininden söz etsen uykum geliyor. Sanırım bunları duymak istemediğim için."

"Bu konuda duygusal davranmanın yararı yok," dedi Don hırçınlıkla.

Mary yine cin gibi uyanarak, "Madencilerin sendikalarını kurtarma işiyle daha çok ilgilenmek sence duygusal davranmak mı?" dedi.

"Elbette hepimiz buna inanıyoruz, ama parti çizgisini izlemek zorundayız. Bu çocukların çoğu... Goldfarb da onlardan biri... bir başkası da Ben Compton... burasım güzel konuşma yarışması sanıyor. Gerçekten de akıllarını başlarına toplamazlarsa kulaklarından tuttuğumuz gibi kapının önüne koyacağız.... Bak da gör."

Sendeleye sendeleye beş kat merdiven çıkıp Mary'nin hep perde asmayı tasarladığı, ama hiç zaman bulamadığı küçük pis apartman katma girer girmez Don birdenbire bitkinlikten kolunu kaldıramaz oldu, kendini sedire attı, giysilerini bile çıkarmadan uykuya daldı. Mary onun pabuçlarını çözdü, üstüne battaniye örttü, kendi de yattı, uyumaya çalıştı.

Gözleri faltaşı gibi açık bakıyordu, eski pantolonları, yırtık pırtık yünlü iççamaşırları, kolları kesilmiş dökümtü asker gömleklerini, teki tekini tutmayan delik çorapları sayıyordu. Sırtlarındaki paçavralardan şiş karınları gözüken raşitik çocuklar, taranmamış saçları, çalışmaktan çarpık çurpuk elleriyle bir deri bir kemik kadınlar, Demir Kömür madenlerini bekleyen polislerin coplarını indirdikleri yerlerde başları kanayan delikanlılar, makineli tüfek ateşiyle taranmış madencinin delik deşik cesedini gösteren bir resim geliyordu gözlerinin önüne. Kalktı, banyodaki ilaç dolabında sakladığı cin şişesinden iki üç büyük yudum aldı. Öksüre öksüre yatağına döndü, sıcak düşsüz bir uykuya daldı.

Sabaha doğru yatağa giren Don uyandırdı. Öptü. "Sevgilim, çalar saati yediye kurdum... Beni mutlaka kaldır. Çok önemli bir kurul toplantısı var... Sakın unutma, lütfen." Sonra da çocuk gibi hemen uyuyakaldı. İri kemikli, sırık gibi bedeninin yanında, düzenli soluklarını dinleyerek, yatakta onun yanında kendini mutlu, güvenlik içinde duyarak yattı Mary.

Greensburg yakınlarında pusuya düşürmeye çalışan şerif

yardımcılarının elinden paçayı güçlükle kurtarmasına karşın Eddy Spellman kamyonunu geçirmeyi başardı, Pittsburgh yöresinde greve giden birçok yerel madenci sendikasına götürdüklerini dağıttı. Tanıdığı bir içki kaçakçısı gizlice kulağını bükmese tuzağa düşecekti. Aynı içki kaçakçısı dönüşte tepeden aşağı inip Johnstown'a giderken kayıp bir kar yığınına saplandığında da yardım etmişti. Taşıyacağı yeni malların paketlenmesinde Mary'ye yardım ederken bunları anlatıp gülüyordu. "Bana içki içirmek istedi... Çok iyi biri, biliyor musunuz, Bayan Mary?... Gerçi biraz şey ama... bu karmaşa insam katılaştırıyor... ama tanıdığınızda tam bir prens... ben ona, 'Yoo, olmaz, Ed,' dedim, onun adı da Eddy, bana içki içirmeye çalışınca dedim ki, "devrime dek içmeyeceğim, sonra da öyle bir bulutlarda dolaşmaya başlayacağım ki içmeme hiç gerek kalmayacak."

Mary güldü. "Sanırım hepimiz böyle davranmalıyız, Eddy... Ama bazen geceleri kendimi öyle yorgun, öyle cesareti kırılmış hissediyorum ki."

"Elbette," dedi Eddy ciddileşerek. "Bütün silahların, bütün paraların onların elinde olduğunu düşünmek insanın cesaretini kırıyor; bizde hiçbir şey yok."

"Bundan sonraki yolculuğa çıkmadan önce senin de bir şeylerin olacak, Yoldaş Spellman; bir çift sıcacık eldivenle, güzel bir palton olacak."

Çilli yüzü, kızıl saçlarının diplerine dek kıpkırmızı kesildi. "Gerçekten Bayan Mary, hiç üşümüyorum. Doğrusunu söylemek gerekirse şu bizim emektar kamyonu motor öyle bir ısıtıyor ki en soğuk havada bile sımsıcak oturuyorum... Bu yolculuktan sonra debriyaj balatasını değiştirmemiz gerekecek, bunun parasını da süt için topladığımızdan kesemeyeceğiz... Bu kış kömür madenlerinde işler çok kötü."

"Ama o madencilerin yürekleri umut, sevinç dolu," dedi Mary.

"Sorun da şu ki, Bayan Mary, boş mideyle ancak belli bir zaman için umutlu, sevinçli kalabilirsin."

O gece Mary'yi yemeğe götürmek için Don çalıştıkları yere uğradı. Çok neşeliydi, zayıf kemikli yüzünde çoktandır görülmedik bir pembelik vardı. "Eee küçük kız, Pittsburg'a taşınmaya ne dersin? Genel kurul toplantısından sonra batı Pennsylvania'yla,

Ohio'da örgütleme çalışmaları yapmaya gidebilirim. Onları biraz canlandıracak birine gerek duyduklarını söylüyor Mestrovich." Eddy Spellman bağladığı dengin üzerinden başım kaldırıp baktı. "Bak ben de söyleyeyim, Yoldaş Stevens, gerek duydukları kesin."

Mary içinin ürperdiğini duydu. Renginin uçtuğunu Don görmüş olmalıydı. "Hiçbir tehlikeli yanı yok," dedi aceleyle. "O madenciler insana iyi bakarlar, değil mi Eddy?"

"Kuşkusuz... Yerel sendikanın güçlü olduğu her yer, buradan, New York'tan daha güvenlidir."

Boğazı kuruyan, sıkışan Mary, "Neyse," dedi, "gitmen gerekiyorsa, gitmelisin."

"Haydi, siz çıkıp yemek yiyin," dedi Eddy. "Ben bunları bitiririm... Nasılsa burda yatacağım. Yatak parasını kurtarmış oluruz... Bayan Mary'nin karnım güzelce doyur, Yoldaş Stevens. Hastalanmasını istemeyiz... Bütün gerçek parti üyeleri de onun gibi çalışsa... İlkbahara dek dünyanın en güzel devrimini yapardık."

Gülerek dışarı çıktılar, Bleecker Caddesi'ne yürüdüler, İtalyan lokantasında bir masaya mutluluk içinde yerleştiler, yetmiş beş sentlik hazır yemekle, bir şişe de şarap istediler. Masanın üzerinden gülümseyerek, "Eddy seni çok beğeniyor," dedi Don.

Birkaç hafta sonra buz gibi soğuk bir kış akşamı Mary eve geldiğinde Don'un eşyalarını topladığını gördü. Kendini tutamayıp bir çığlık attı, artık sinirleri iyice bozulmuştu, kendini denetleyemiyordu. "Ah Don, şimdiden Pittsburg'a gitmiyorsun, değil mi?" Don başını salladı, eşyalarını toplamayı sürdürdü. Hasır çantasını kapadıktan sonra yanına gidip omuzlarına sarıldı. "Okyanusu geçmem gerek... biliyorsun kiminle... önemli bir parti işi."

"Ah Don ben de çok isterdim gelmeyi. Hiç Rusya'ya gitmedim, zaten hiçbir yere gitmedim ya."

"Yalnızca bir ay için gidiyorum. Gece yarısı gemiyle yola çıkıyoruz... Mary sevgilim... nereye gittiğimi soran olursa, Pittsburgh'dayım, tamam mı?"

Mary ağlamaya başladı. "Nerede olduğunu bilmediğimi söylemem gerekecek... Hiç de yalan söyleyemem."

"Mary, şekerim, yalnızca birkaç gün... salaklık etme."

Mary gözyaşları arasından gülümsedi. "Ama öyleyim... küçük bir salağım." Don onu öptü, usulca sırtını okşadı. Sonra çantasını aldı, gözlerine dek indirilmiş büyük kareli bereyle apar topar çıktı gitti.

Dudakları titreyerek, isterik hıçkırıklar koyvermemek için kendisiyle savaşarak küçük odasında dört dönmeye başladı Mary. Sırf bir şeylerle oyalanabilmek için Don geri döndüğünde böyle korkunç görünmesin diye evi yeniden nasıl düzenleyeceğini tasarlamaya başladı. Sediri yerinden çekti, pencerenin önüne iteledi. Sonra masayı da önüne sürükledi, iskemleleri çevresine dizdi. Bütün tahtaları beyaza boyamaya, kırmızı perdeler almaya karar verdi.

Ertesi sabah telefon çaldığında içinde yakıcı bir yalnızlık duygusuyla tek başına oturmuş, kırık tabaksız bir fincandan kahvesini içiyordu. Önce sesi tanıyamadı. Şaşırmıştı, kekeleyip duruyor, "Kimsiniz?" diyordu alıcının içine. Ses, kırgın bir tınıyla, "Ama Mary," diyordu, "benim kim olduğumu anlamalısın. Ben Compton... Bee ee enn... Ben. Bir konuda seninle görüşmeliyim. Nerede buluşabiliriz? Senin evine gelemem." Mary sesinin katı, soğuk çıkmamasına çalıştı. "Bugün kente inmeyeceğim. Madencilere biraz para verebilecek bir kadınla öğle yemeği yiyeceğim. Zamanı böyle boşa harcamak korkunç, ama zorunluyum. Acıklı öyküsünü dinlemezsem tek metelik vermez. İki buçukta Halk Kitaphğı'nın önünde buluşmaya ne dersin?"

"İçinde buluşsak daha iyi... Bugün hava sıfır derece. Nezleden daha yeni kalktım."

Mary, Ben'i zor tanıdı, çok yaşlı görünüyordu. Beresinin altından darmadağınık fırlamış saçlarında beyazlar vardı. Eğilip kalın gözlüklerinin ardından ters ters baktı Mary'nin yüzüne. Tokalaşmadı. "Eee, en iyisi sana söyleyeyim... zaten daha öğrenmedinse çok yakında öğrenirsin... partiden atıldım... muhalif... ayrılıkçı... bir sürü saçmalık... Neyse, bunun hiç önemi yok, ben hâlâ devrimciyim... parti dışında çalışmayı sürdüreceğim."

Mary'nin söyleyebildiği tek şey, "Ah, Ben, çok üzüldüm," oldu. "Biliyorsun *Daily*'de okuduklarım dışında bir şey bilmiyorum. Hepsi bana çok korkunç görünüyor."

"Dışarı çıkalım. Bekçi bizi izliyor." Dışarıda Ben soğuktan

titremeye başladı. Ben'in uzun kollarına çok kısa gelen yıpranmış yeşil paltosundan kıpkırmızı fırlıyordu bilekleri. "Nereye gidebiliriz?" deyip duruyordu Mary.

Sonra bodrum katındaki bir aşevine gidip birer fincan kahve alarak oturup alçak sesle konuşmaya başladılar. "Senin evine gitmek istemedim, çünkü Stevens'i görmek istemedim... Stevens'le ben hiçbir zaman dost olamadık, biliyorsun... Şimdi de o komintern kalabalığına karıştı. Bütün işleyen beyinleri temizledikten sonra merkez kurula girecek."

"Ama, Ben, insanların arasında görüş ayrılıkları olabilir, yine de..."

"Bir sürü evet deyiciden oluşmuş bir parti... aman ne güzel... Ama Mary seni görmem gerekliydi... birden kendimi çok yalnız hissettim... anlarsın ya, her şeyden kopmuş gibi... Biliyor musun, o zamanlar öyle aptal olmasaydık o bebeği doğururdun... birbirimizi hâlâ severdik... Mary, hapisten ilk çıktığımda bana çok iyi davrandın... Şu arkadaşın Ada ne oldu, o güzel evin sahibi müzikçi?"

"O mu, gene eskisi denli aptal... boyuna salak kemancıların birini bırakıp ötekini buluyor."

"Ben müziği hep sevmişimdir... Keşke seni bırakmasaydım, Mary."

Mary soğuk bir sesle, "O gün bugündür köprülerin altından çok sular aktı," dedi.

"Stevens'le mutlu musun? Sormaya hakkım yok ama."

"Yapma Ben, bu eski defterleri karıştırmanın anlamı ne?"

"Görüyorsun işte, insan sık sık bu uğurda her şeyimi vereceğim der, sonra yaşamın o bölümünden çıkartıldığında artık eskisi denli işe yaramaz olduğunu görür. Yaşamımda ilk kez her şeyle ilgim kesiliyor. Belki de beni şu yardım işine sokabilirsin diye düşündüm. Yardım örgütlerinde disiplin pek sıkı değil."

"Orada da bozguncuları istediklerini sanmıyorum," dedi Mary.

"Demek senin gözünde de bozguncuyum... Pekâlâ, sonunda hangimizin haklı olduğuna işçi sınıfı karar verecek."

"Bu konuda tartışmayalım, Ben."

"Bu sorunu Stevens'e açar mısın, onun yetkililerle konuşmasını istiyorum... pek çok şey istiyorum sayılmaz, değil mi?"

"Don şimdilik burda değil." Kendini tutamayıp ağzından kaçırmıştı.

Ben zehir gibi bir bakışla gözlerinin içine baktı.

"Belli öteki yoldaşlarla Moskova'ya falan gitmedi ya?"

"Gizli bir parti işi için Pittsburgh'a gitti, ne olur bu konuda kimseye bir şey söyleme. Benden bilgi sızdırmak için buraya getirdin, değil mi?" Yüzü alev alev yanarak ayağa kalktı. "Neyse, hoşça kalın, Bay Compton... Bozguncusunuz, ama umarım hain değilsinizdir."

Ağlamak üzere olan bir çocuğun yüzü nasıl sarkarsa Ben'inki de öyle darmadağın bir görünüm aldı. Orada oturup bilinçsizce kaşığını kahve fincanının içinde çevirerek gözlerini Mary'ye dikti kaldı. Mary, merdivenlerin ortasına gelmişken bir içgüdüyle geri dönüp yanında durdu, Ben'in önüne eğik başına baktı. "Ben," dedi yumuşak bir sesle, "öyle konuşmamalıydım... kanıt yokken... İnanmıyorum zaten." Ben Compton başını kaldırmadı. Merdivenleri çıkıp buz gibi esen rüzgârın içine girdi, öğleden sonra kalabalığında Kırk İkinci Caddeyi geçti, Union Alam'na giden yeraltı trenine bindi.

Mary French, yılın son günü işyerinde Ada Cohn'dan telgraf aldı. LÜTFEN BENİ ARA ANNEN BURADA PLAZA'DA KALIYOR YAKINDA AVRUPA'YA GİDİYOR SENİ GÖRMEK İSTİYOR ADRESİNİ BİLMİYOR ONA NE DİYEYİM. Yılın son günü olduğundan işyerinde yapılacak pek bir şey yoktu. Gelen tek kişi de Mary'ydi zaten, bu yüzden öğlene doğru Plaza'ya telefon edip Bayan French'i istedi. Böyle birisi yoktu kalanların arasında. Sonra Ada'ya telefon etti. Ada anlattı da anlattı Mary'nin annesinin nasıl yeniden evlendiğini, kocası Yargıç Blake'in nasıl da seçkin biri olduğunu, federal gezici yargıçlıktan emekliye ayrıldığını, beyaz vandyke keçi sakallı çok çekici bir adam olduğunu, mutlaka Mary'yi görmek istediğini, Bayan Blake'in kendisine çok tatlı davrandığını, Plaza'da yemeğe kalmasını istediklerini, sürekli Mary'yi sorduklarını, en iyi arkadaşı olmasına karşın onu hiç görmediğini söylemek zorunda kaldığını, dün gece bir eğlenceye gittiğini, şimdi de başının çok ağrıdığını, hiç keman çalışamadığını, öğleden sonra çok tatlı konuklarının geleceğini anlattı, anlattı; acaba Mary de ona bir uğramaz mıydı, konuklarını seveceğinden hiç kuşkusu yoktu.

Mary neredeyse telefonu suratına kapatacaktı, Ada öyle aptal aptal konuşuyordu ki; ama annesiyle görüşür görüşmez onu yine arayacağım söyledi. Sonunda da eve gitti, en iyi giysisini sırtına geçirdi, Yargıç ve Bayan Blake'i görmek için Plaza'ya yollandı. Saçını kıvırttıracak bir yer aradı, çünkü annesinin onu görür görmez çok bakımsız olduğunu söyleyeceğini biliyordu, ama yılbaşı günü olduğu için açık hiçbir yer bulamadı.

Çıplak dallarla diken diken görünen, hızla geçen pırıl pırıl arabaların ışıklarıyla ağ gibi örülen parkın kar altındaki tepelerine bakan bir köşe dairenin özel büyük oturma odasında öğle yemeklerini yemeye hazırlanıyorlardı Yargıç ve Bayan Blake. Mary'nin annesi tek bir gün bile yaşlanmamış gibiydi, koyu yeşiller giymişti, küçük beyaz dantel yakasıyla, kocaman pencerelerden içeri dolan boz kış ışığında pırıl pırıl parlayan yüzükleriyle orda öyle rahat rahat otururken gerçekten çok şıktı. Yargıcın yumuşak, okşayıcı bir sesi vardı. Büyük bir özenle incilden öyküler anlattı, kıssadan hisse çıkarsın diye cömert kızla, besili dananın öyküsünü anımsattı, sonunda annesi dayanamayıp araya girdi, biraz eğlenmek için Avrupa'ya gideceklerini söyledi; ikisi de aynı gün borsada büyük bir vurgun yapmışlardı, biraz dinlenip rahatlamaya hak kazandıklarına inanıyorlardı. Sonra annesi onu nasıl merak ettiğini, Mary'nin son adresine yazdığı mektupların tümünün geri geldiğini, Ada'ya kezlerce yazdığını, ama Ada da verdiği yanıtlarda hep Mary'nin Pittsburgh'da, Fall River'da ya da başka bir korkunç yerde olduğunu, yoksullara yardım ettiğini söylediğini, ona kalırsa artık Mary'nin yoksullar, kara yazgılılar için çalışmaya son verip kendi kanından olanları azıcık düşünmesinin zamanı geldiğini anlattı, anlattı.

Yargıç tatlı bir sesle, "Duyduğuma göre korkunç bir genç hanımsınız, Mary," dedi, tabağına kepçeyle kremalı çorba doldururken. "Umarım yanınızda bomba falan getirmemişsinizdir." İkisi de bunun pek hoş bir şaka olduğuna karar verip güldüler, güldüler. "Ama ciddi söylemek gerekirse," diye sözlerini sürdürdü yargıç, "toplumsal eşitsizliğin çok korkunç bir şey, Amerikan demokrasisinin adına sürülmüş bir leke olduğunu biliyorum. Ama yaşlandıkça, kızım, yaşamayı, başkalarının da yaşamlarına karışmamayı öğreniyoruz, iyinin yanında biraz da kötü bulunduğunu anlıyoruz."

"Mary, şekerim niye Ada Cohn'la Avrupa'ya gidip azıcık dinlenmiyorsun?... Yolculuk için gerekli parayı bulurum. Biliyorum, sana çok iyi gelir... Biliyorsun, Ada Cohn'la arkadaşlık etmen hiç hoşuma gitmemiştir. Bizim oralarda, bu konularda belki de azıcık tutucu davranıyoruz. Burada onu hiç kimse yadırgamıyor. Gerçekten de bütün seçkin müzikçileri tanıyor gibi. Elbette onun ne ölçüde iyi bir müzikçi olduğuna karar verecek durumda değilim ben."

"Hilda, şekerim," dedi yargıç, "Ada Cohn'un altından bir yüreği var. Bence o çok tatlı bir küçük kız. Babası da çok sevilen, saygı duyulan bir avukattı. Biliyorsun, önyargılarımızdan azıcık kurtulmaya karar vermiştik... değil mi, şekerim?"

Mary'nin annesi şen şakrak, "Yargıç beni yeni düşüncelere alıştırıyor," dedi,

Mary'nin sinirleri artık iyice gerilmişti, avaz avaz bağırmaya başlayacağını hissediyordu. Ağır tereyağlı yiyecekler, çevresinde fırıl fırıl dönen garsonun özeni, yargıcın incelikli babacan tavırları onu kusturacaktı neredeyse. "Bak, anne," dedi, "gerçekten bir kıyıya ayıracak azıcık paran varsa, bizim süt fonuna yardım edebilirsin. Her şey bir yana, bu işte madencilerin çocuklarının hiç suçu yok."

"Şekerim, zaten Kızıl Haç'a önemli katkılarda bulundum... Her neyse, Colorado'da da en az Pennsylvania'daki denli kötü bir madenci grevi gördük... Hep düşünürüm, Mary, işçilerin durumuyla ilgileniyorsan senin için en iyi yer Colorado Springs'dir. Bu tür şeyleri incelemek istiyorsan Doğu'ya gelmen hiç gerekmezdi."

"Dünya Endüstri İşçileri bile o pis kafasını soktu yine bizim oralara," dedi Yargıç.

Mary ters bir sesle, "Onların taktiklerini onaylamıyorum," dedi.

"Umarım öyledir," dedi annesi.

"Ama anne, bana birkaç yüz dolar da olsun veremez misin?"

"Şu korkunç kışkırtıcılara harcayasın diye mi, o Ben Çalışmam diyenlerden olmayabilirler, ama yine de onlar denli pisler."

"Son kuruşuna dek parayı bebeklerin sütüne harcayacağıma söz veririm."

"Ama bunu da madencileri, o pis Rus kışkırtıcıların ellerine bırakmak anlamına gelir. Elbette onlar çocuklara süt verebilirler-

se, işçilerin sevgisini kazanırlar, o zavallı sefil yabancıları eskisinden de kötü biçimde yoldan çıkarabilirler." Yargıç masanın üzerinden eğildi, beyaz kolalı kol ağzından çıkan mavi damarlı elini Mary'nin annesinin elinin üzerine koydu. "Elbette bu, madencilerin karılarının, çocuklarının içinde bulunduğu acıklı durum karşısında yüreğimiz sızlamıyor, ya da bütün madencilik endüstrisindeki korkunç koşulları anlamıyoruz anlamına gelmez... bütün bunları herkesten iyi biliyoruz, değil mi, Hilda? Ama..."

Mary birdenbire peçetesini katlamış, titreyerek ayağa kalkmış buldu kendini. "Bu görüşmeyi artık daha çok uzatmanın anlamı yok, anne, tıpkı bana olduğu gibi sana da acı veriyor sanırım..."

"Belki size hakemlik yapabilirim," dedi yargıç, elinde peçetesiyle gülümseyerek ayağa kalkarken.

Umutsuz, acılı bir duygunun demir çember gibi başını sıktığını hissetti Mary. "Gitmeliyim, anne... Bugün pek iyi değilim. İyi yolculuklar... Tartışmak istemiyorum." Durdurmalarına olanak vermeden koridoru geçti, asansörle aşağı indi.

Mary mutsuzluktan altüst olmuştu, biriyle konuşmalıydı, telefon kulübesine girip Ada'yı aradı. Ada'nın sesi hıçkırıklarla boğuklaşmıştı, çok korkunç bir şey olduğunu, eğlenceyi ertelediğini, onu görmek için Mary'nin hemen gelmesini söyledi. Madison Caddesindeki evinin kapısını daha açmadan Ada'nın New York'a ilk geldiği sıralarda kullanmayı alışkanlık durumuna getirdiği Foret Vierge parfümünün kokusunu duydu Mary. Üzerinde pembe yeşil çiçekli, her yamndan çeşit çeşit püsküller sarkan ipek bir sabahlıkla açtı kapıyı Ada. Mary'nin boynuna sarıldı. Gözleri kıpkırmızıydı, konuşurken burnunu çekiyordu. Mary soğuk bir sesle, "Anlatsana, ne oldu Ada?" dedi.

"Şekerim, az önce Hjalmar'la korkunç bir kavgaya tutuştum. Ayrıldık, artık hiç görüşmeyeceğiz... Elbette eğlenceyi de erteledim, çünkü onun için düzenlemiştim."

"Kim bu Hjalmar?"

"Çok güzel bir insan... çok da nefret edilecek biri... Ama senden söz edelim, Mary, şekerim... Umarım annenle, Yargıç Blake'le iyi anlaşmışsındır..."

"Onları bırakıp çıktım... Tartışmanın yararı ne? Onlar

barikatların bir yanındalar, ben öteki yanında."

Ada uzun adımlarla odada dolaştı. "Ah, bu tür konuşmalardan nefret ediyorum... İçimi korkunç duygularla dolduruyor... En azından bir içki iç... Ben içeceğim, bütün gün çok sinirliydim, hiç keman çalışamadım."

Mary bütün öğleden sonrayı Ada'nın evinde, cin içerek, düzenlediği eğlence için yapılıp mutfağa dizilen sandviçleri, küçük pastaları yiyerek, eski günlerden, Ada'nın mutsuz aşkından söz ederek geçirdi. Ada, Mary'ye oğlanın tüm mektuplarını okuttu, Mary oğlanın salağın teki olduğunu, bu belayı başından atmakla iyi ettiğini söyledi. Sonra Ada ağladı, Mary de kendinden utanmasını, gerçek acının ne demek olduğunu bilmediğini anlattı. Ada kuzu gibiydi, masasına gitti, madencilerin süt fonu için yüz dolarlık bir çek yazdı titreyen ellerle. Longchamps'tan akşam yemeği getirtti, yıllardır en mutlu öğle sonrasını geçirdiğini belirtti. Gelecek hafta Aeolian'ın küçük salonunda vereceği konsere geleceğine dair Mary'den söz aldı. Gideceği sıra Mary'ye taksi tutması için birkaç dolar verdi. Asansörü beklerken koridorda ikisi de azıcık sendeliyordu. Ada neşeli bir sesle, "İki eski ayyaş gibi olduk," dedi. Mary taksi tutmaya karar vermekle çok iyi etmişti, çünkü ayakta durmakta zorluk çekiyordu.

O kış Pittsburgh bölgesindeki madencilerin durumu gittikçe kötüleşti. İşçileri evlerinden atmaya başladılar. Küçücük çocukları olan aileler çadırlarda, ısıtılmayan yıkık dökük muşamba barakalarda kalıyorlardı. Mektuplar yazarak, başvurular basarak, giyim ve kürk işçilerinin toplantılarında konuşmalar yaparak, varsıl liberallere yaltaklanarak bir karabasan içinde yaşadı Mary. Sağladıkları para hiçbir zaman yeterli değildi. Çalışmaları için hiç para almıyordu, bu yüzden de kirasım bile Ada'nın verdiği borçtan karşılıyordu. Zayıflamıştı, bitkindi, sürekli öksürüyordu. Çok sigara içiyorum, diye açıklıyordu kendine. Eddy Spellman'la, Rudy Goldfarb onun için kaygılanıyordu. Yeterince beslenmediğine karar vermiş olmalıydılar ki hep masasının köşesinde içlerinden birinin aldığı bir sandviç paketi ya da kâğıt bardakta kahve duruyordu. Bir kez de Eddy, Scranton'daki annesinin yapıp yolladığı koca bir paket lor peyniri getirdi. Mary yiyemedi; şimdi artık Don da gittiğinden yemek yapmayı iyice bıraktığı için buz koymadığı buz kutusunda peynirin küflendiğini, yeşil yeşil

çürüdüğünü her görüşünde Mary'nin içini suçluluk duygusu kaplıyordu.

Bir akşam Rudy bütün yüzüne yayılmış gülücüklerle geldi çalıştıkları yere. Eddy her zamanki gibi eğilmiş bir sonraki yolculuğun giysi denklerini bağlıyordu. Rudy kıçına usuldan bir tekme indirdi. "Hey, Troçkist," dedi Eddy, üstüne atlayıp boyunbağım çekerek. Rudy şakadan yumruk atarken, "Bu sözü ağzına aldığında gülümsemelisin," dedi. Hepsi gülüyordu. Masasının önünde itişen çocuklara bakarken Mary kendini evde kalmış bir öğretmen gibi duydu. "Hey toplantının düzenini bozmayın," dedi.

Boyunbağını, dağınık saçlarını soluk soluğa düzelten Rudy, "Peşime düşmeye çalıştılar, ya atlattım," dedi. "Ama size söyleyeceğim şey başkaydı, Yoldaş French... belli bir yoldaşın yarın Aquitania'yla buraya geldiğini bilmek istersiniz diye düşünmüştüm... turistik mevkide."

"Rudy, emin misin?"

"Telgrafı gördüm."

Mary rıhtıma çok erken gitti, iki saat beklemesi gerekti. Öğleden sonra gazetelerini okumaya çalıştı, ama yazıları izleyemiyordu. Bekleme odası çok sıcaktı, dışarısı da çok soğuk. Dizi dizi aydınlık kamara pencereleriyle koskoca kara saçtan duvarın, liman yapısı önünden kaydığım görünceye dek tedirginlik içinde oyalandı. Elleri, ayakları buz kesmişti. Don'un kollarının sarıldığını, derin sesinin kulağını tırmaladığını duyma sabırsızlığından bütün bedenine sancılar giriyordu. Bütün bu süre boyunca kafasının bir yerlerinde belirsiz bir kaygı da dolaşıyordu, çünkü gittiğinden beri ondan hiç mektup almamıştı.

Sonra birdenbire işte oradaydı, tek başına iskeleden iniyordu, elinde eski hasır çantasıyla. Üzerinde yeni, kemerli Alman malı bir yağmurluk vardı, ama yine aynı kareli bereyi giyiyordu. İşte yüz yüzeydiler. Don başından savarcasına sarıldı, öpmedi. "Selam, Mary... seni burada bulacağımı ummuyordum... Dikkat çekmek istemiyorum, anlıyor musun?" Sesi alçaktı, bir şeylerden kaçıyormuş gibiydi. Sinirle bavulunu bir elinden ötekine geçirip duruyordu. "Bir iki gün sonra görüşürüz... Çok işim olacak." Mary tek söz etmeden arkasını döndü, koşarak rıhtımdan uzaklaştı. Ana caddeden Dokuzuncu Cadde üst tren yoluna soluk

soluğa kendini attı. Kapısını açtığında yeni bayrak kırmızısı perdeler yüzüne inen kırbaç gibiydi.

İşyerine dönemezdi. Çocuklarla, tanıdığı kişilerle, birlikte olduklarını bilenlerle karşılaşma düşüncesine dayanamıyordu. Telefon edip kötü bir gribe yakalandığını, birkaç gün yatması gerektiğini söyledi. Daracık odaların bomboş anlamsız yoksulluğunda geçirdi bütün günü. Akşama doğru sedirin üzerinde uyukladı. Dışardaki koridorda ayak sesleri duyduğunu sanıp irkilerek uyandı. Don değildi, adımlar üst kata çıktı. Ondan sonra bir daha uyuyamadı.

Ertesi sabah azıcık kestirmek için yatağına yerleştiği sıra çalan telefonla kalktı yine. Sylvia Goldstein'dı, Mary'nin gribe yakalandığına üzüldüğünü söylüyor, yapabileceği bir şey olup olmadığını soruyordu. Ah, yoo, iyiydi, bütün gün yatacaktı o kadar. Mary'nin sesi ölü gibi çıkıyordu. "Sanırım sen en baştan beri Yoldaş Stevens'le, Yoldaş Lichfield arasındaki ilişkiyi biliyordun... siz ikiniz hep çok yakındınız birbirinize... evlendiler... Moskova'da... İngiliz bir yoldaş... dün gece Bronx Casino'daki büyük toplantıda konuştu... çok güzel kızıl saçları var... çok çarpıcı, ama kızların bazıları boyadığını sanıyor. Yoldaşların çoğu senin Yoldaş Stevens'ten ayrıldığını bilmiyor... eylem içinde böyle şeylerin olması ne kötü, değil mi?"

"Ah, biz çok önce ayrılmıştık... Güle güle Sylvia," dedi Mary hırçın bir sesle, telefonu kapadı. Tanıdığı bir içki kaçakçısına telefon etti, bir şişe cin göndermesini söyledi.

Ertesi gün öğleden sonra kapısı usulca tıklatıldı. Mary araladığında gümüş rengi tilki kürküne bürünmüş, Forêt Vierge kokuları saçarak soluyan Ada orada duruyordu. "Ah, Mary şekerim, bir şey olduğunu anlamıştım... Biliyorsun bazen içime doğar. Konserime gelmediğini görünce önce çok kızdım, ama sonra kendi kendime, biliyorum, zavallı sevgili arkadaşım hasta, dedim. Bu yüzden de doğru çalıştığın yere gittim. Orada inanılmaz ölçüde yakışıklı bir çocuk vardı, oturduğun yerin adresini almayı becerdim ondan. Gribe yakalandığını söyledi, bu yüzden de hemen geldim. Ah, şekerim, niye yatakta değilsin? Hayalet gibisin."

Tel tel olmuş saçlarını yüzünden atarken, uyuşuk bir sesle, "İyiyim," diye mırıldandı Mary. "Şey... tasarılar yapıyordum... şu

yardım işini nasıl biraz daha düzeltebiliriz diye."

"Bak şimdi, doğru benim evime, o kullanmadığım yatak odasına geleceksin, sana biraz bakacağım... Grip değil bence, aşırı yorgunluk... Dikkat etmezsen sinir krizi geçireceksin."

"Belki öyle bir şey." Mary sözcükleri doğru dürüst söyleyemiyordu. Artık kendi istemi kalmamış gibiydi; Ada ne dediyse yaptı. Ada'nın tertemiz, leylak kokan boş yatağına yerleştiğinde yatıştırıcı ilaç verdiler, Mary hemen uykuya daldı. Ada'nın hizmetçisinin getirdiği yemekleri yiyerek, Ada'nın verdiği içkileri içerek, sabah boyu öteki odadan gelen keman sesinin bitmez tükenmez gıcırtısını dinleyerek günlerce kaldı orada Mary. Ama geceleri bir sürü uyuşturucu yutmadan uyuyamıyordu. Artık içinde hiçbir istek kalmamıştı. Helaya gitmeye karar vermesi bile yarım saat sürüyordu.

Ada'da bir hafta kaldıktan sonra eve gitmesi gerektiğini düşünmeye başladı. Mutsuz aşklar, kırık kalpler, yokluğa katlanmanın güzelliği üzerine Ada'nın üstü kapalı şeytanca sözlerine katlanamaz oluyor, içinden boynunu kırıvermek geliyordu. "Çok güzel," diyordu Ada, "eski kabalığına kavuşuyorsun yine." Bir süredir Ada, tanıdığı birini, yıllardır Mary için çıldıran, onu yine görmek için ölümü bile göze alabilecek birini gündeme getiriyordu. Sonunda Mary ona boyun eğdi, Ada'nın o adamın da geleceğini söylediği Eveline Johnson'ın toplantısına gideceğini söyledi. "Hem Eveline gördüğün en güzel eğlenceleri düzenler. Bilmiyorum nasıl beceriyor, çünkü hiçbir zaman parası yoktur, ama New York'taki en ilginç kişiler gider ona. Radikaller de gider. Çevresinde o küçük kızıl topluluğu olmadan yaşayamaz Eveline."

Mary üzerine pek de iyi oturmayan Ada'nın giysilerinden birini sırtına geçirdi, her zaman Ada'nın saçlarını kıvırttırdığı Sak'a gidip sabahleyin saçlarını kıvırttırdı. Evden çıkmadan önce bir iki kokteyl içtiler. Son dakikada Mary gelmeyeceğini söyledi, çünkü sonunda eğlenceye gelecek adamın George Barrow olduğunu Ada'nın ağzından almıştı. Ada, Mary'ye bir içki daha içirdi, Mary'nin içini tedirginlik kapladı, "Pekâlâ," dedi, "haydi yola çıkalım."

Kapıda onları karşılayan, çok şık dante[1] önlüklü, başlıklı, gülümseyen zenci hizmetçi koridordan geçirerek kürklerle, palto-

larla dolu bir yatak odasına paltolarını çıkarmaları için götürdü. Makyaj masasında Ada yüzünü boyarken Mary kulağına, "Şu saçma sapan eğlence için şu kadının harcadığı parayla bizim yardım kurulunda neler yapılabileceğini bir düşün," diye fısıldadı.

Ada coşkuyla, "Ama Eveline çok tatlıdır," diye fısıldadı. "Gerçekten onu çok seveceksin." Arkalarında kapı açılmış, içeri karmakarışık insan sesleri, kahkahalar, bardak şıngırtısı, sigara dumanı, parfüm, kızarmış ekmek, cin kokusu dolmuştu. "Ah Ada," diye çın çın bir ses duydular.

"Eveline, şekerim, ne güzelsin... Bu Mary French, biliyorsun getireceğimi söylemiştim... En eski arkadaşımdır." İnci grisi bir giysinin içindeki ince uzun kadınla tokalaşıyordu Mary. Yüzü bembeyazdı, dudakları kıpkırmızı, çekik iri gözleri rimelle abartılmıştı. "Geldiğinize çok sevindim," dedi Eveline Johnson, sonra birdenbire yatağın üzerindeki kürklerin, paltoların arasına oturdu. "Çok güzel bir eğlence gibi görünüyor," diye bağırdı Ada.

"Nefret ediyorum eğlencelerden. Ne diye düzenlediğimi de bilmiyorum," dedi Eveline Johnson. "Sanırım şu hayvanat bahçesine geri dönmem gerekiyor... Ah, Ada, nasıl yorgunum, bilemezsin."

Bayan Johnson'un yüzündeki boyanın altından görünen ağzının kıyılarındaki derin acımasız çizgileri, boynundaki kasların nasıl gerildiğini inceler buldu Mary kendini. Aptalca yaşamaları yüzlerine yansıyor, dedi içinden.

"Oyunun ne oldu?" diye soruyordu Ada. "Duyduğumda çok heyecanlandım."

"Ah, o çok eski bir öykü şimdi," dedi Eveline Johnson sert sert. "Bir bale sahneye koyma tasarılarım var şimdi... Amerika'ya özgü bir bale yapmak.. .. Sonra anlatırım sana."

Ada kıkır kıkır gülerek, "O yıldız geldi mi?" diye sordu.

"Ah, elbette, hiç kaçırmazlar," diye içini çekti Eveline Johnson. "Çok güzel bir kadın... Tanışmalısın onunla."

"Senin düzenlediğin eğlencelere gelmeyecek birini düşünemiyorum, Eveline."

"Ne diye gelsinler, bilmiyorum... bana çok sıkıcı görünüyor." Eveline Johnson onları sürgülü kapılardan geçiriyor, yüksek tavanlı, abajurlu ışıklar yüzünden alacakaranlık, sigara dumanı dolu, bir odaya, iyi giyimli, konuşan, yüzlerini buruşturan, içki

bardaklarının üzerinden başlarını arkaya atan insan kalabalığının çevrelerini sarıp onları yutuverdiği bir yere sokuyordu. Ayakta duracak yer olmadığından küçük mermer masanın yanındaki sedirin ucuna ilişti Mary. Öteki kişiler aralarında saçma sapan bir konuşmaya dalmışlardı, Mary'ye hiç aldırmadılar. Ada'yla, ev sahibi, erkeklerin giysilerinden, kadınların öğleden sonra şallarından oluşmuş bir duvarın ardında gözden yitmişti.

Peşinde ince yüzü al al olmuş, yakalığının üzerinden fırlak gırtlak kemiği her zamankinden de belirgin dışarı çıkan George Barrow'la Ada geri geldiğinde Mary sigarasını içip bitirmişti. Barrow'un iki elinde de içki bardağı vardı. "Vay vay vay, bütün o yıllardan sonra işte yine karşımızda küçük Mary French," diyordu zorlama bir sevinçle. "Şu bardakları kalabalığın, şamatanın içinden geçirinceye dek çektiklerimizi bilemezsin."

"Merhaba, George," dedi Mary gelişigüzel bir tavırla. Adamın uzattığı bardağı aldı, bir dikişte içkiyi bitirdi. Birkaç içki daha içtikten sonra başı dönmeye başladı. Nasıl olduysa Ada'yla, George iki yanında kendilerine yer açıp sıkışmayı başarmışlardı. George kaşlarını çatarak, "Şu kömür grevi üzerine her şeyi anlatmanı istiyorum," diyordu. "Şu yola gelmez yerel sendikacıların, tam da grevin patron eline düşeceği zamanı seçmeleri çok kötü."

Mary kızmıştı, "İşte senin gibi bir adamdan böyle sözler beklenir zaten. Uygun zamanı beklesek hiçbir zaman grev yapamayız... İşçiler için uygun zaman hiç bulunmaz."

"Benim gibi adam, nasıl bir adammış?" dedi George Barrow, yapmacık bir alınganlıkla gibi geldi Mary'ye. "İşte ben de kendime hep bunu soruyorum."

"Öff, tartışmak istemiyorum... tartışmaktan bıktım, usandım... Bana bir içki daha al, George."

George Barrow uysallıkla ayağa kalktı, yolunu açarak odada ilerlemeye başladı. "Bak Mary, zavallı George'la kavga etme... Çok tatlı.. Margo Dowling'in de gerçekten burada olduğunu biliyor musun?... Kocası Rodney Cathcart'la birlikte gelmiş... hep birlikteler. Yakında Riviera'ya gidiyorlar," diye herkesin duyabileceği biçimde fısıldadı Ada. "Film yıldızlarına perdede bile katlanamıyorum," dedi Mary, "gerçek yaşamda görmeyi de hiç istemem."

Ada yanından usulca kayıp uzaklaşmıştı. İki bardak içkiyle, soğuk alabalıkla, salatalıklarla geri dönmüştü George. Mary hiçbir şey yiyemiyordu. "Böyle çok içtiğine göre, bir şeyler yesen iyi olmaz mı?" Mary başım salladı. "İyi öyleyse ben yerim... Biliyor musun, Mary," diye sözlerini sürdürdü George, "sık sık düşünüyorum bu günlerde, acaba Güney Chicago'da demiryollarındaki işimi bırakmasaydım, güzel bir işçi kızla evlenip bir sürü çocuk edinseydim daha mutlu olmaz mıydım diye... Kendi işimi bile kursam şimdi çok daha varsıl, mutlu yaşardım."

"Pek de yoksul görünmüyorsun," dedi Mary.

"Biliyorsun, siz kızılların bana işçileri kazıklayan biriymişim gibi saldırmanıza çok üzülüyorum... Uzlaşmaya inanabilirim, ama bazı çok önemli, temel zaferler de kazandım... Siz komünistler bazen bir işin iki yüzü olduğunu anlamıyorsunuz."

"Ben parti üyesi değilim," dedi Mary.

"Biliyorum... ama onlarla birlikte çalışıyorsun... İşçilerin yararına olan şeyi, onların denenmiş, gerçek önderlerinden daha iyi bildiğini sanmanın nedenini de anlamıyorum."

"Madencilerin kendi sendikalarında oy verme olanakları olsaydı, sizin satılmış topluluğunuza ne denli güvendiklerini anlardınız."

George Barrow başım salladı. "Mary Mary... aynı dik kafalı sıcak yürekli kız."

"Saçma, artık içimde hiçbir duygu yok. Maden ocaklarında işlerin nasıl yürütüldüğünü gördüm... Tüfeğin hangi ucunun üzerine çevrildiğini görmek için duygulu bir yürek gerekmez."

"Mary, çok mutsuz bir adamım ben."

"Bana bir içki daha getir, George."

George geri dönünceye dek Mary iki sigara daha içti. Sallanan başlar, söylenen yüzler, giysiler, ellerin sallanması, önündeki sigara dumanlı bulanıklığın içinde yüzüyordu. Yüzü al al, gülümseyerek George ortaya çıktığında kalabalık dağılmaya başlamıştı. "Bayan Dowling'le bir iki söz etme zevkine ulaştım, çok çekici bir kadın... Ama Red Haines bana ne dedi, biliyor musun? Doğru mu merak ediyorum... Söylediklerine göre artık gözden düşmeye başlamış; sesli filmlerde işe yaramıyormuş... mikrofondan sesi yaşlı horozun bağırtısı gibi geliyormuş," sarhoş sarhoş kıkırdadı. "İşte, bak orada, odadan çıkıyor."

Odaya sessizlik çökmüştü. Sigara dumanının baş döndürücü kıvrımları arasında Mary, gözkapakları masmavi boyanmış, açık sarı saç yığını altında taş bebek gibi yüz çizgileri olan ufak tefek bir kadının, sürgülü kapılardan çıkmadan önce bir an dönüp birine gülümsediğini gördü. Üzerinde sarı bir giysi, bir sürü de büyük safir taş vardı. Uzun boylu, güneş yanığı tenli bir aktörle, çarpık bacaklı, solgun yüzlü ufak tefek bir adam peşinden gittiler, veremli hastalar gibi soluk soluğa konuşan, konuşan Eveline Johnson da arkalarından dışarı süzüldü.

Mary sisli bir balkondan aşağıdaki oyunu izlercesine bütün bunlara çevresini kuşatmış bulanıklığın içinden bakıyordu. Ada gelip gözlerini devirerek, konuşurken ağzım beş karış açarak önünde durdu. "Ah, ne müthiş bir toplantı, değil mi?... Onunla tanıştım. Nasıl da tatlı kadın... Neden bilmiyorum, onu biraz bayağı sanıyordum önceden. Kenar mahalleden çıkma olduğunu söylüyorlar."

"Hiç de değil," dedi George. "Ana babası, Küba'da yerleşmiş, soylu İspanyollardı."

"Ada, eve gitmek istiyorum," dedi Mary.

"Bir dakika bekle,... sevgili Eveline'le konuşma olanağını bulamadım... Bugün korkunç yorgun, sinirli görünüyor, zavallı tatlı şey." Zambak beyazı tenli bir delikanlı, peşinden gelen pırıl pırıl gri giysili, pudrayla örtülmüş sıska boynu hemen göze çarpan, gaga burnu titreyen, boyalarla gizlemeyi başaramadığı torbacıkların arasından patlak gözleri fırlayan yaşlıca bir kadınla omzunun üstünden konuşarak, gülerek önünden geçip gitti.

"Ada, eve gitmek istiyorum."

"Sen, ben, George birlikte yemek yiyebiliriz diye düşündüm." Mary, bulanık yüzlerin yaklaştıkça büyüdüğünü, önünden geçerken biçim değiştirdiğini, akvaryumun içinden ağızlarını açıp kapayan balıklar gibi karanlıkta sönüp gittiğini görüyordu.

"Size bir şey soracaktım. Bayan Cohn, buralarda Charles Edward Holden'i gördünüz mü? Genellikle Eveline'in toplantılarını pek kaçırmaz." Konuşurken George Barrow'un yüzünün büründüğü köpeksi, patlak gözlü görünümden nefret ediyordu Mary. "Çok sağlam, akıllı bir adamdır. Bütün gece konuşabilirim onunla."

Ada gözlerini kıstı, eğilip tiz bir sesle Barrow'un kulağına

fısıldadı. "Bir başkasıyla nişanlandı, yakında evlenecek. Eveline o defteri kapadı. Sinirleri çok bozuk."

"George burada kalmak zorundaysak..." dedi Mary, "bana bir içki daha getir."

Sedirde Mary'nin yanında oturan pullu bir giysisi olan, yanakları kıpkırmızı, ablak yüzlü kadın eğildi, herkesin duyabileceği bir sesle, "Ne korkunç değil mi?.." dedi, "Eveline'in onun için yaptıklarından sonra Holdy'nin bu davranışını ona hiç yakıştıramadım... neler yapmadı Eveline onun için.... toplumsal olarak... yanına aldığından beri... şimdi artık Holdy istediği yere girip çıkabiliyor. Ben kızı tanırım... küçük fahişe... varlıklı bile değil."

"Şşşşt," dedi Ada. "Eveline geliyor... Eee Eveline şekerim, bütün seçkin konukların gitti. Yakında bizim gibi döküntülerden başka kimse kalmayacak."

Yanlarında bir iskemleye çökerken, "Bana öyle pek de aman aman biri gibi görünmedi," dedi Eveline.

"Sana bir içki getireyim, Eveline," dedi Ada. Eveline başını salladı.

Yine sedirin üzerinden eğilen, ablak suratlı kadın, "Sana gerekli olan şey, Eveline," dedi, ".... yurt dışına güzel bir yolculuk yapmak. Ocak ayından sonra New York hiç çekilmiyor... Ben kalamayacağım... Kalırsam sinir krizleri geçiririm."

"Parayı denkleştirebilirsem günün birinde Fas'a gidebileceğimi sanıyorum," dedi Eveline.

"Tunus'a gitsene. Tunus nefistir."

Barrow'un getirdiği içkiyi içtikten sonra Mary anlamsız, nefret dolu bir sisin içinde, sesler duyarak, yüzler görerek oturdu. Sedirin ucundan yuvarlanıp yere düşmemek için bütün dikkatini vermesi gerekiyordu. "Gerçekten gitmeliyim." Önünden geçen George'un kolunu yakalamıştı. Pek güzel yürüyebiliyor, ama pek güzel konuşamıyordu. Yatak odasında Ada ona paltosunu giydirmeye çalışıyordu. Kocaman bademgözleriyle, alaycı tekdüze sesiyle Eveline Johnson da oradaydı. "Ah, Ada, ne iyi ettin de geldin. Sanırım sıkıntıdan patladın... Ah, Bayan French, sizinle madencilerin durumunu konuşmayı çok isterdim... Artık gerçekten ilgilendiğim şeyler konusunda konuşma olanağını hiç bulamıyorum. Biliyor musun, Ada, böyle bir şeyi bir daha hiç yapmaya-

cağım... Çok sıkıcı." Uzun elini şakağına dayadı, parmaklarını usulca alnında gezdirdi. "Ah, Ada, inşallah, bir an önce gider hepsi... Başım çatlıyor."

"İlaç içsene."

"İçeceğim. Çok iyi bir ağrı kesicim var. Bir daha Bach çalarsan beni de çağır Ada... çok severim. Gerçekte birbirinden nefret eden, hiçbir ortak yani bulunmayan insanlarla odaları doldurarak yaşamını geçirmek çok büyük salaklık." "Eveline Johnson sanki gitmelerini istemiyormuş gibi peşlerinden bütün koridoru geçip ön kapıya geldi. Taksi tutmak için George köşeye kadar gittiğinde açık kapıdan gelen buz gibi rüzgârda incecik giysisiyle titreyerek durdu. "Eveline, içeri dön, üşütüp hastalanacaksın," dedi Ada.

"Pekâlâ, güle güle... geldiğinize çok sevindim." Kapı, arkasından sessizce ağır ağır kapanırken Eveline Johnson'un daracık omuzlarına baktı Mary. Koridordan geri dönerken titriyordu.

Soğuk havada birden sarhoşluğunu duyan Mary sendeledi, dengesini bulsun diye Ada ona sarıldı. "Ah Mary," dedi kulağına, "keşke herkes böylesine mutsuz olmasa."

Ansızın doğru dürüst konuşabilmeyi başaran Mary, "Büyük bir israf," diye bağırdı yabanıl bir sesle. Ada'yla George Barrow arabaya binmesine yardım ediyorlardı. "Bizim insanlarımız muşambadan barakalarda açlıktan ölürken şunların boşa harcadığı yiyeceğe, boşa harcadığı paraya bak."

George Barrow bilgiç bilgiç yan gözle bakarak, "kapitalizmin çelişkileri," dedi. "Bir şeyler atıştırmaya ne dersin?"

"Önce beni eve götürün. Ah, yoo, Ada'nın evine değil," diye bağırdı Mary. "Asalak yaşamaktan bıktım. Yarın işe dönüyorum... bu gece telefon edip süt tozlarını zorluk çekmeden götürüp götürmediklerini öğreneceğim..." Birden yine eskisi gibi dost oldukları duygusuna kapılarak Ada'nın elini tuttu, sıktı. "Ada, bana çok iyi davrandın, inan yaşamımı kurtardın."

"Bizim gibi isterik insanlara Ada bire birdir," dedi George Barrow. Araba Mary'nin oturduğu evin önündeki dizi dizi çöp tenekelerinin yanında durmuştu. "Yoo, kendim çıkabilirim yukarı," dedi yine öfkeyle, sert sert. "Yalnızca yorgunluktan, çok içmekten bir tuhaf olmuştum. İyi geceler. Yarın eşyalarımı senden alırım." Ada'yla, Barrow kafa kafaya vermiş konuşarak,

gülüşerek gittiler arabayla. Merdivenleri çıkarken, beni şimdiden unuttular bile, diye düşündü Mary. Merdivenleri iyi çıktı da anahtarı kilide sokmakta güçlük çekti. Sonunda kapı açıldığında doğru ön odadaki sedire yöneldi, uzandı, deliksiz bir uykuya daldı.

Sabahleyin, yıllardır ilk kez iyice dinlenmiş olarak uyandı. Erkenden kalktı, işyerine giderken yolda Childs'a uğradı sucukla, yumurtayla güzelce kahvaltı etti. Rudy Goldfard gelmiş, Mary'nin masasında oturuyordu.

Rudy ayağa kalktı, bir an konuşmaksızın gözlerini Mary'ye dikti. Gözleri kızarmış, kan çanağına dönmüştü, genellikle taralı olan ipek gibi kara saçları almna dökülmüştü. "Bir şey mi var Rudy?"

"Yoldaş French, Eddy'yi hakladılar."

"Yani tutukladılar mı?"

"Tutuklamak hiç kalır. Vurdular."

"Öldürdüler onu." Mary bir bulantı dalgasının boğazına yükseldiğini duydu. Oda fırıl fırıl dönüyordu. Yumruklarını sıktı, oda yine yerine oturdu. Rudy ona, birkaç madencinin nasıl da kamyonu bir hendekte devrilmiş bulduğunu anlatıyordu. Önce kaza yaptığını sanmışlardı, ama Eddy Spellman'ı dışarı çıkardıkları zaman şakağında kurşun deliğini görmüşlerdi.

"Hemen bir karşı çıkma toplantısı düzenlemeliyiz... Parti'dekiler bunu biliyor mu?"

"Elbette. Madison Square Garden'ı toplantı için almaya çalışıyorlar. Ama, Yoldaş French, nasıl da bulunmaz bir çocuktu." Mary'nin her yanı tir tir titriyordu. Telefon çaldı. Rudy yanıtladı. "Yoldaş French, sizi hemen oraya çağırıyorlar. Karşı çıkma gösterisinde kurul sekreteri olmanızı istiyorlar." Mary bir an kendini masasının başındaki iskemleye attı, olayı bildirmesi gereken örgütlerin adlarını yazmaya başladı. Sonra birdenbire başını kaldırdı, doğrudan Rudy'nin gözlerinin içine baktı. "Ne yapmamız gerek biliyor musun... yardım kurulunu Pittsburgh'a taşımalıyız. Hep inanıyordum zaten Pittsburgh'da çalışmamız gerektiğine."

"Tehlikeli iş."

Mary kesin, durgun bir tavırla," "Baştan beri Pittsburgh'da olmalıydık," dedi.

Telefon yine çaldı.

"Sizi arıyorlar, Yoldaş French."

Mary alıcıyı kulağına götürür götürmez Ada konuştu, konuştu. Önce Mary neden söz ettiğini anlayamadı. "Ama Mary, şekerim, gazeteleri okumadın mı?"

"Hayır, okumadığımı söyledim ya. Eddy Spellman'ın başına geleni mi anlatmak istiyorsun."

"Hayır, şekerim, çok korkunç bir şey, anımsamıyor musun, daha dün orada bir eğlencedeydik... anımsamalısın, Eveline Johnson, çok korkunç bir şey. Birini gönderip bütün gazeteleri aldırdım. Gazetelerin hepsi de intihar olduğunu yazıyor, elbette."

"Ada anlayamıyorum."

"Ama Mary, ben de sana anlatmaya çalışıyorum... öyle üzgünüm, altüst oldum ki konuşamıyorum... nasıl da tatlı kadındı, ne yetenekliydi, gerçek bir yaratıcıydı... Neyse, bu sabah hizmetçisi evine gittiğinde yatağında ölü bulmuş, biz de daha on iki saat önce oradaydık. Dehşete düşürüyor beni. Bazı gazeteler aşırı uyku ilacı aldığını yazıyor. Böyle bir şey yapmak istemiş olamaz. Bilseydik bir şeyler yapabilirdik belki, anımsıyor musun, başının ağrıdığını söylemişti. Bana uğrayamaz mısın, burada tek başına kalamam, çok kötüyüm."

"Ada, gelemem... Pennsylvania'da çok önemli bir şey oldu. Karşı çıkma gösterisi düzenlemem gerek, işim başımdan aşkın. Güle güle Ada." Mary kaşlarını çatarak telefonu kapadı.

"Bak Rudy, Ada Cohn yine ararsa dışarı çıktığımı söyle... Başımı kaşıyacak zamanım yok, böyle bir günde isterik kadınlarla uğraşarak zaman harcayamam." Şapkasını giydi, kâğıtlarını topladı, aceleyle kurul toplantısına koştu.

Evsiz Barksız Biri

Beton yolun kıyısında bekliyor delikanlı, bir eliyle sıkı sıkı kavramış, iyice ovulup temizlenmiş plastik bavulunu; ötekini gevşek bir yumruk yapmış, baş parmağı havada

azıcık kıvrılıyor bir araba önünden gürültüyle kaydığında, bir kamyon gümbürdediğinde, uğuldadığında; geçen arabaların rüzgârından saçları uçuşuyor, yüzüne tozlar savruluyor.

Başı dönüyor, açlıktan midesi burkuluyor, kasılıyor,

yırtık çorabının altında topuğu yara olmuş, derisi soyulmuş, partal pabuçlarının içinde ayakları acıyor, eliyle özenle silkelediği havı dökülmüş giysisinin altında yırtık donu kaşındırıyor; giysileriyle uyumuş duygusunu uyandırıyor; burun deliklerinden gitmiyor geçici kampa doldurulan cesareti kırılmış insan bedenlerinin bayat kokusu, hapisanenin leş gibi fenol kokusu, gergin yanaklarında hâlâ o utangaç kırmızılık var, şerif yardımcılarının, polislerin, demiryolu nöbetçilerinin delici bakışları altında yüzüne yayılan kırmızılık (onlar günde üç öğün doyurucu yemeklerini yerler, iyi dikilmiş giysilerinin düğmelerini iliklerler, onların yatacak karıları vardır, yemekten sonra oynayacak çocukları, yolunu bulan büyük adamlar için çalışırlar, arkalarına aldıkları gücün güvenliğiyle göğüslerini şişirirler). Hadi defol, toz ol. En iyisi ne biliyor musun, hemen gözümün önünden yok ol. Horozlanıyorsun, ha? Dayanabilirsin sanıyorsun, ha?

Çeneye inen yumruk, copla vurulan kafa, yakalanan bilek, sırtına çevrilen bilek, belinin ortasına inen sert diz,

ağrıyan ayaklarla yürüye yürüye kentten çıkış, ıslık çalan, hızla geçen araba dizilerinin kıyısında durup beklemek, eterin, gazın, kurşunun leş gibi kokusunun topraktan yükselen çimen kokusunda eridiği yerde.

Yoksunluklardan kararan gözler, sürücülerin gözlerini, kendisini arabasına alacak birinin gözlerini arıyor, yolun yüzlerce mil ötelerinde.

Başının üzerindeki mavilikte uçak vınlıyor. Güneşte şöyle bir parıldayıp mavilikleri delerek dümdüz bir çizgide yiten gümüşsü Douglas'ı izliyor gözler.

(Kıtayı bir baştan öteki başa geçen uçak yolcusu rahat rahat oturuyor; banka hesapları olan, yüksek aylıklı işleri olan, kapıcıların selamladığı adamlar onlar; telefoncu kızlar onlara, günaydın, der. Dün gece güzel bir yemekten, dostlarıyla içkilerden sonra Newark'tan ayrıldılar. Yükselen motorun gürlemesi, mürekkepsi sisin içinde yan yatıp yükselmesi. Işıklar uzaklarda kalıyor. Bir saat, gümüşsü kanadın üzerinden gözleri dikip kocaman yapayalnız aya bakıyorlar, yoğunlaşan köpük tabakasının üzerinden hızla batıya kayan aya. Ohio üzerinde bir dizi ışıldak parıldıyor.

Cleveland'da düzgün bir eğri çizerek uçak alçalıyor, göl boyunca sıralanmış ışık dizileri bir halkada dönüyor. Yine motorun tırmanma uğultusu; yumuşacık koltuğa gömülmüş, dümdüz ayışıklı gecede kestiriyor.

Chicago. Büyük ayıdan şöyle bir görünüm yakalıyor. Bir eğimli dalış daha; serin havadan, tozun, yanmış çayırların pis kokusunun ağırlaştırdığı sıcak havada.

Ötelerde, büyük ovaların üzerine çökmüş karanlığın arkasından gün doğumu usulca yayılıyor Mississippi'ye. Iowa tepelerinde, çiftliklerinde, çiftlerinde, silolarında, ırmağın çelik parıltısında, kirli su birikintisi gibi sis yığınları ağarıyor. Göz kırpan ışıldaklar gündüzle kızarıyor. Aşınmış tepeleri yol yol damar gibi su kanalları kesiyor.

Omaha. Kocaman kümülüs bulutları çalkalana çalkalana, bakır renginden uçuk sarıya, gümüş rengine, beyaza dönüşüyor, sıcak ovaların üzerine kahverengi yağmur bulutu yığınları sürükleniyor. Kırmızı, sarı çorak topraklar, buzağılar incecik boynuzlarıyla.

Cheyenne. Yüksek serin hava çimen kokuyor.

Saman sarısı tepelerin üzerinde birbirinin içine sımsıkı geçmiş bulut yığınları batıya doğru patlıyor, dağılıyor, paçavralaşıyor. İndigo dağlarından dimdik kayalar fırlıyor. Uçak, kocaman ufalanan bulut yığınını göğüslüyor, hava boşluklarında sıçrayarak yeşil, kırmızı eğimli kıyılardan, Salt Lake'in göz kamaştıran güneşine kayıyor.

Kıtayı geçen uçaktaki yolcu anlaşmaları, kazançlarını, tatilde çıkacağı yolculukları, Atlantik'le, Pasifik'in arasına yayılmış bu güçlü kıtayı, gücü, dolarların türküsünü mırıldanan telgraf tellerini, tepeleme dolu kentleri, boş tepeleri, tren yolları açmak için çıkacağı kızılderili avını, paralı şoseleri, beton havaalanlarını düşünüyor; trenler, uçaklar: milyar dolarlık hızla akan tarih,

hava boşluklarında sıçrayarak çölü geçip Las Vegas'a uzanıyor

midesi bulanıyor, New York'ta yediği bifteği, mantarları karton kutunun içine kusuyor. Ne önemi var, gümüş dolarlar cepte, yeşil sırtlı kâğıt paralar cüzdanda, taslaklar, imzalı çekler, hem bir sürü de lokanta Las Vegas'ta.)

Delikanlı yolun kıyısında bekliyor; uçak gitti; arabanın biri

ıslık çalarak önünden savrulduğunda baş parmağını azıcık kıvırıyor. Gözleri, sürücünün gözlerini arıyor. Yolun yüzlerce mil ötelerinde. Başı dönüyor, midesi burkuluyor, yoksunluklar karınca sürüsü gibi kaşındırıyor tenini:

okula gitti, kitaplar olanakları anlattı, reklamlar hızla yükseleceğine söz verdi, kendi evinde, komşunu geç, ondan daha iyi yaşa; radyo çığırtkanı kızları fısıldadı, platin saçlı kız hayalleri sahneden gönlünü aldı, komisyoncu odalarında milyonluk kazançlar yazıldı tahtaya tebeşirle, aylıklar çalışmaya istekli eller içindi, üzerinde üç telefon duran yöneticinin tertemiz masası da:

bekliyor başı dönerek, gereksinmelerden burkuluyor midesi, tembel elleri uyuşuyor, akıp giden arabaların yanında.

Yolun yüzlerce mil ötesinde.

Yayımlayan: Anadolu Yayıncılık A.Ş.
Kapak Baskı: Ana Basım Sanayi A.Ş.
İç Baskı: Şefik Matbaası